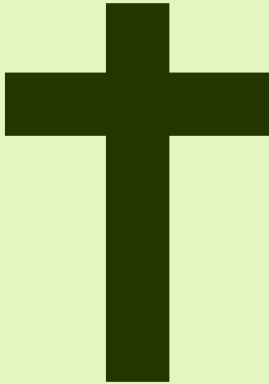

Kazuwambani ka savu n Tsikimba n aƙon a ɗa a
ɗangasai a kazuwambani ka cau

New Testament in Tsikimba (NI:kdI:Tsikimba)

Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n a6on a 6a a dangasai a kazuwamgbani ka cau New Testament in Tsikimba (NI:kdI:Tsikimba)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsikimba

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010

Contents

Matiyu	1
Marku	71
Luka	111
Yahaya	179
Asuki	231
Roma	296
1 Korintiya	328
2 Korintiya	358
Galatiya	378
Afisu	389
Filibi	400
Kolosi	408
1 Tasaloniya	416
2 Tasaloniya	423
1 Timoti	427
2 Timoti	437
Taitu	444
Filimo	449
Kagali ka Ibirahi	452
Yakubu	476
1 Bituru	484
2 Bituru	494
1 Yahaya	500
2 Yahaya	508
3 Yahaya	510
Yahuza	512
Kuwene	515

Kadyanshi ka Shinga ka Matiyu

Ukukpa u kadyanshi

Matiyu uza da korongi tagarada u na vi, wa ta a asuvu a asuki a Yesu. Uza u Yahuda u da, kpam u korongu ta tagarada vi tsara u wenike aza a Yahuda an Yesu da Kawauwi ka a ka vana vi.

Matiyu reve ta Yesu aya magono ma mayun mi, wa lya ta tsugono tsu likimba gba. U wenike ta mayun da an Yesu shadangi kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka ntsumate n Kazuwamgbani ka Cau n yain kadyanshi a kaci ka Kawauwi ka ka woko magono ma pige. Matiyu wenishike ta tsugono tsi tsu likimba u na tsa wa, kpaci ucun tsugono tsu nala tsi tsa kotso ta. Tsugono tsu Yesu tsa shamgba ta hal ubana. U kana ta magono ma yain n ucira, tsara u wenike ucira u ne, Yesu lya ta kaci ka ukpa an u 'yangai a kasaun ka ne. Gba ili i na yi n i'ya i buwai i'a ta pini a tagarada u na vi.

Matiyu banga ta Atoni a gogo-na kpaci u todugbuso ta tyoku da Yesu shadangi afofi a Kashila a da wa tuko ama evu n eyi. An Adamu nusukai Kashila, ama a pecene ta n eyi. Udarakpusa n Kazuwamgbani ka Cau u takpa mballa n na mi wa. Matiyu wenike ta tyoku da Yesu woko udarakpa u da u asakai ama a woko evu n Kashila, kpam Yesu u nala vi aya wa lya tsugono tsu ili dem a likimba u tsunu ara.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Nkoshi n cau n ilimaci i Yesu (1:1–2:23)

Akani a Yahaya kalyubugi (3:1–12)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (3:13–4:11)

Manyan ma Yesu a Galili (4:12–18:35)

Yesu asakai Galili ubana a Urishelima (19:1–20:34)

A'ayan a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo n ukpa u ne. (21:1–27:66)

Yesu wa ta n uma. (28:1–20)

Nkoshi n cau n Yesu

(Luka 3:23–38)

¹ Yesu† Kawauwi† u wuta ta a kuwa ku Dawuda† Magono, matsikaya ma Ibrahi.† Makeci ma nkoshi n cau n ne ma na:

² Ibrahi da tata u Ishaku.†

Ishaku da tata u Yakubu.†

Yakubu da tata u Yahuza† na mmuku ma a'ali n roku.

³ Yahuza da tata u mpeshe n da a ka isa Farisa n Zera.

(Mma u le da Tama.)

Farisa da tata u Hesuruna.

Hesuruna da tata u Aram.

⁴ Aram da tata u Aminadabu.

Aminadabu da tata u Nashon.

Nashon da tata u Salumuna.

⁵ Salumuna da tata u Boza.

(Mma u ne kparam Raha.)†*

Boza da tata u Ubida.

(Mma u ne kparam Rutu.)†

Ubida da tata u Yese.†

⁶ Yese da tata u Dawuda Magono.

Dawuda da tata u Solomo.

(Mma u ne kparam Beteshaba da uza da Dawuda bokoi ara
Uriya.)‡

⁷ Solomo da tata u Rihobuwam.

Rihobuwam kparam tata u Abija.

Abija da tata u Asa.

⁸ Asa da tata u Johoshafa.

Johoshafa kparam tata u Joram.

Joram da tata u Azariya.

⁹ Azariya da tata u Jotam.

Jotam da tata u Ahazu.

Ahazu da tata u Hazikaya.

¹⁰ Hazikaya da tata u Manase.

Manase da tata u Amo.

Amo da tata u Josaya.

¹¹ Josaya da tata u Jakoniya na mmuku ma a'ali n roku. (A'ayin
yi a da a kana le ubana a uyamba u Babila.)†

¹² An a bidya le ubana a Babila:

Jakoniya da tata u Shayalatiya.

Shayalatiya da tata u Zerubabe.

¹³ Zerubabe da tata u Abihuda.

Abihuda da tata u Eliyakim.

Eliyakim da tata u Azuro.

¹⁴ Azuro da tata u Saduku.

Saduku da tata u Akimu.

Akimu da tata u Aliyuda.

¹⁵ Aliyuda da tata u Iliyazara.

Iliyazara da tata u Matan.

Matan da tata u Yakubu.

¹⁶ Yakubu da tata u Isuhu.†

Isuhu da vali u Meri.†

Meri kparam aya mma u Yesu uza da ama a ka isa Kirisiti†
Kawauwi.

* 1:5 Raha kashankala ka Awulawa ka. † 1:5 Rutu Kawulawa ka. ‡ 1:6
Dawuda vaku ta n Beteshaba eyi n u woli Uriya, aku u yain ili i roku tsara vali u
ne Uriya u kuwa. A ka tsara ta alabari a na yi a tagarada u 2 Sama'ila 11:1-27.

17 Gbā aza da a kecei nala vi, akaya a da a'ari pini a da; akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanai Ibirahi hal ubana a'ayin a Dawuda Magono, n akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanai a'ayin a Dawuda hal ubana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi. N akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanai a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi utuwa a'ayin a Kawauwi.

Ilimaci i Yesu Kawauwi

18 Tyoku da ilimaci i Yesu Kawauwi i'ari da na: Mma u ne u da Meri uza da Isuhu kenei tsumana. Shegai eyi a makere bawu u revei vali, aku u kanai katsuma n Kulu Keri.†
19 Isuhu kamana ka Meri, vuma da u tsu rongo uyan ili i'ya i'ari derere, wa ciga u nei Meri vi uwono a a'eshi a ama wa, aku u yawunsai u asaka yi usokongi.

20 A'ayin a da wari pini uyawunsa ukuna vi, aku katsumate ka zuba† ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne a asuvu a alavutanshi, u danai, “Isuhu, matsikaya ma Dawuda, kotsu vu pana uwonvo u da va zuwa kamana ka vunu Meri wa, kpaci Kulu Keri ka ku zuwa yi u kana katsuma ki. 21 Wa matsa ta maku ma vali, aku vu neke yi kala Yesu,§ kpaci wa wauwa ta ama a asuvu a unyushi u cingi u le.”

22 Ukuna u na vi u gita ta tsara kazuwamgbani ka Magono ma Zuba ka shadangu, tyoku da Ishaya† matsumate† u danai caupa,

23 “Makere ma bawu ma revei vali ma yan ta katsuma, u matsa maku ma vali, aku a isa yi Imanuwe.”

Kalen ka kala ki ka, “Kashila ka ta kabolo n atsu.”

24 A'ayin a da Isuhu rikpanakai, aku u yain dere tyoku da katsumate ki ka tonuko yi. U tukoi Meri a kuwa u woko uka u ne. 25 Shegai u vaku n eyi wa hal u matsai maku mi. Aku Isuhu neke yi kala Yesu.

2

Arevi a tuwai a danasa Yesu

1 A matsa ta Yesu a ilyuci i Batalami a uyamba u Yahuda, a'ayin da Hiridu†* wari magono. Ama roku aza da a yain kaneshi u ukuna u atala, a wutai a kasana a tuwai a Urishe-lima† 2 n a wecishiki, “Nte magono ma aza a Yahuda† ma a matsai vi? Tsu wene ta katala a kasana ka ka wenikei an a matsa yi, kpm tsu tuwai tsu lyaka yi kayala.”

3 An Hiridu Magono u panai nala, u dambula ta cika, nala dem aza da a'ari a Urishelima a rongoi a kadambula. 4 Aku u

§ 1:21 Kalen ka kala ka “Yesu” ka “Iwauwi.” * 2:1 Hiridu Magono aya Hiridu Uzapige. Maku ma ne Hiridu Antiba aya magono an Yesu kuwai.

isai adarakpi a pige† n awenishiki a Mele† u wece le, “Nte a ka matsa Kawauwi ki?”

⁵ Aku a wushunku yi, “A ilyuci i Batalami i'ya a Yahuda. Kpaci ili i'ya Mika matsumate u korongi i'ya:

⁶ “‘Avu, Batalami u uyamba u Yahuda, va ta n kalen pini a asuvu a ilyuci i pige i pige i Yahuda.

A ka matsa ta magono a asuvu a vunu,

uza da wa woko yavu kaliniki ka ama a va, aza a Isara'ila†.’ ”

◇

⁷ Pini nala, magono mi ma isai amoci a da a wuta† a kasana ki a ba a sheshei ukpawunsi, kpam a tonuko yi derere a'ayin a da katala ki ka wuta†. ⁸ Aku u tonuko le, “‘Yangai i wala ubana a Batalami vi i boli maku mi mai. I wene yi baci, i gono i tuwa† i tonuko mu, tsara mpa dem n ba n lyaka yi kayala.”

⁹ Arevi yi an a panai ili i'ya magono mi ma danai, aku a lazai. Kpam katala ka a wenei a kasana ka lazai a kapala ka le hal ka ba ka shamgbai a asu u da maku mi mari. ¹⁰ An a wenei katala ki, a yan ta mazanga! ¹¹ A'ayin a da ama yi a uwai pini a kuwa ki, a wene ta maku mi n Meri mma u ne, a kudangi a lyaka yi kayala. A bidyai kune ku le ku zinariya, n ucanga u magulani, n mar† a naka yi.† ¹² Shegai Kashila ka rono le atsuvu a asuvu a alavutanshi, u da a gono a asu u magono vi wa. Aku a gonoi a uyamba u le a ure u roku kau.

A sumai ubana a Masar

¹³ An arevi yi a lazai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi, u danai, “‘Yanga vu daraka vu bidya maku mi na mma u ne ubana a Masar!† Vu shamgba de she a'ayin a da n tonuko vu vu gono, kpaci magono ma pini ma bolo maku mi tsara u wuna.” ¹⁴ Aku u yangai u bidyai maku mi na mma u ne a lazai n kayin ubana a Masar, ¹⁵ nte a rongoi de hal a'ayin da magono mi ma kuwai. Ili yi i gitā ta kotsu i wenike ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a unā u Hosiya matsumate, “N isa ta maku ma va ma wuta a Masar.” ◇

Hiridu wunusai mmuku ma a'ali

¹⁶ A'ayin da magono ma wenei arevi yi a'ene a da a vurusai yi a da, aku u panai upan. U zuwai a wunusa gba mmuku ma a'ali a Batalami, n ilyuci i kenu i kenu i'ya i'ari evu evu gba, aza a ayen a re ubana a iyamba. U reve ta a'ayin a da a matsai maku mi cinda arevi yi a danai. ¹⁷ Nala ili i'ya Kashila ka danai a unā u Irimiya† matsumate i wokoi mayun:

¹⁸ “A pana ta kalagatsu a Rama, uza roku wa sa adama a unambukatsuma.

◇ 2:6 Mik. 5:2. † 2:11 Ucanga u da arevi a tukoi Yesu vi, ili i magulani yi furankinsen da a tsu isa i'ya kpam cirakpa tsu madanga tsa. ◇ 2:15 Hos. 1:1.

Rahila† da wa sa adama a mmuku n ne,
u 'yuwain u asaka uza u ne yi kadyanshi,
an u wokoi a kuwa de.” ◇

A gonoi a Nazara

¹⁹ An Magono mi ma kuwai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi a'ayin da wari pini a Masar vi. ²⁰ Katsumate ki ka danai, “Yanga vu bidya maku mi na mma u ne vu gono a uyamba u Isara'ila, kpaci aza da a ka ciga a wuna maku mi a kuwa de.”

²¹ Aku Isuhu 'yanga'i u bidyai maku mi na mma u ne a gonoi a Isara'ila. ²² Shegai an u revei magono ma savu mi maku ma Hiridu Magono ma; wata, Akilayu,† uwonvo u kana yi. Aku u lavutansai kpam, Kashila ka rono yi atsuvu u gono a uyamba u Galili. ²³ Pini nala, a ba a dusuki a ilyuci i'ya a ka isa Nazara. Adama a nala a shadangu ta ili i'ya nsumate n danai: “A ka isa yi ta uza u Nazara.”

3

Yahaya Kalyubugi fobusoi ure

(Marku 1:1-8; Luka 3:1-18; Yahaya 1:19-28)

¹ An a yain ayen ushani, Yahaya† Kalyubugi gitai kuƙari a kakamba ka Yahuda. ² U da, “Kpatalai† i asaka tsicingi tsu de, i gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu n uyan.” ³ Ishaya matsumate u yan ta kadyanshi a kaci ka Yahaya, u da,

“Uza roku wa salasa a kakamba,
‘Lapulai ure adama a Asheku,
shamkpai u da mai tsara u wala!’ ” ◇

⁴ Yahaya uka ta aminya a da a cai n tsileme tsu karakuma. U sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne, kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁵ Ama ushani a wuta ta a Urishelima n Yahuda n iyamba i'ya i'ari uƙongu u Agata a Urudu a tuwai tsara a panaka yi. ⁶ An a dansai unyushi u cingi u le, aku u lyubugu le pini a Agata a Urudu yi.

⁷ Afarishi† n aza a Sadusi ushani a tuwa ta dem a asu u da Yahaya wa lyubugusu ama yi tsara a lyubugu le. An Yahaya wene le, u danai, “Eda a'eku a da! Ya rono da atsuvu i suma mavura ma Kashila ka tuko n maloko?” ⁸ Yanyi ili i'ya ya wenike an i asakai unyushi u de. ⁹ Kotsu i dana ya wura mavura mi an i'ari mmuku n tsikaya mi Ibrahi wa. N tonuko da, Kashila ka fuda ta ka bidya atali a na u gonuko a da mmuku n tsikaya mi Ibrahi! ¹⁰ Gogo-na naha gbam, kagovu ka ta

◇ 2:18 Iri. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu magono ma cingi ma aku a loko a karatsu ka tsugono. Pini nala, utoku u ne Hiridu Antiba wokoi magono. ◇ 3:3 Isha. 40:3.

ufobusi ka kapa ndanga hal a asuvu a alu a le. Madanga ma baci dem bawu ma matsai ilimaci i shinga, a ka kapa t̄a ma a varangu a asuvu a akina.

¹¹ “N mini ma ma lyubugusu d̄a tsar̄a u wenike an i asak̄ai tsicingi tsu d̄e, shegai uza d̄a wa tuw̄a a kucinā ku vā, wa lyubugu d̄a t̄a n Kulu Keri n akina. U la mu t̄a ucira cika, hal gb̄am n ratsa n b̄anā akpata a ne wa. ¹² Wa tuw̄a t̄a n kasasu ka uwelimkpe ka ne adama a kuwelikpu. U wutukpā ilya kau a asuvu a kopo. Aku u tsungu ilya i shinga yi a asuvu a mapon ma ne, kopo kpam u runukpa ka n akina a d̄a bawu a ka cimbā.”

Yahaya lyubugi Yesu

¹³ A'ayin a nala yi a d̄a Yesu asak̄ai Galili u banai a Agat̄a a Urudu tsar̄a Yahaya lyubugu yi. ¹⁴ Yahaya wari wa ciga t̄a u 'yuwan, u danai, “Ada u gain vu lyubugu mu. Ndya i zuwai vu tuwai ara vā tsar̄a n lyubugu vu?”

¹⁵ Yesu wushuki, “N gogo-na nala u gain u woko, kpaci u kanā t̄a tsu yain gb̄a ili i'ya Kashilā ka ciga tsu tsu yain.” Aku Yahaya wushuki.

¹⁶ An a lyubugi Yesu, u wutā d̄e la vi pini a mini mi, aku zuba† u kukpai, u wenei Kulu Keri ku Kashilā ku cipā yi yavu kadya. ¹⁷ A panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Maku ma vā ma na vi, uza d̄a ma ciga, kpam ma pana t̄a kayanyan ka ne cika.”

4

Yesu n Kalapansi

(Marku 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Kulu Keri ku tonoi n Yesu ubana a kakamba, kotsu Kalapansi† ka kondo yi. ² A'ayin amangare kaara n kayin Yesu lya ilikulya wa. An a kotsoi, aku u panai kambulu. ³ Pini nala, Kalapansi ka tuwai ka tonuko yi, “Avu Maku ma Kashilā† ma baci, gonuko atali a na a woko iburodi.”

⁴ Yesu wushunku yi, “A korongu t̄a a Tagarada u Kashilā,† “ ‘N burodi d̄a koshi vuma wa yan uma wa, she gb̄a n kadyanshi ka ka wutāi a un̄a u Kashilā.’ ” ◇

⁵ Aku Kalapansi ka banka yi a Urishelima ilyuci i uwu-lukpi,† u zuwa yi a bilibili u Kuwa ku Kashilā,† ⁶ Aku u danai, “Avu Maku ma Kashilā ma baci, radugu a ubana a iyamba, kpaci ukorongi u d̄a wari a Tagarada u Kashilā:

“ ‘Kashilā ka yanka t̄a atsumate a ne kadyanshi adama a vunu, kpam a ka kibatsa vu t̄a a akere a le, tsar̄a vu gbasha kune ku vunu a katali wa.’ ” ◇

⁷ Yesu wushunku yi, “Tagarāda u Kashilā u dana tā dem, ‘Va kondo Magono ma Zuba Kashilā ka vunū wa.’ ” ♦

⁸ Pini nala, Kalapānsi ka bidya yi ubana a zuba u masasa ma ugadi, u wenike yi gbā tsugono tsu likimba kau-kau n tsupige tsu le. ⁹ Aku u danai, “Va lyaka mu baci kayala, ma nākā vu tā i'ya gbā.”

¹⁰ Yesu wushunku yi, “Wala vu ne mu ure Kanangasi,†* Tagarāda u Kashilā u dana tā,
“ ‘Lyaka Magono ma Zuba kayala, kpam aya koshi va gbashika.’ ” ♦

¹¹ Aku Kalapānsi ka lazai ka aṣākā yi, pini nala, atsumate a zuba a tuwāi a kiranai n eyi.

Yesu gitai manyan ma ne

(Marku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² An Yesu panai alabari a da a ukai Yahaya Kalyubugi a kuwa ku a'ali, aku u gonoi a uyamba u Galili. ¹³ Shegai da wa rongo a ilyuci i Nazara, aku u ba u rongoi a Kafarnahum a ikengi i Kushivā ku Galili a kaḅon ka Zebulun n Nafutali. ¹⁴ Nala gitā tā tsarā ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu:

¹⁵ “A kaḅon ka Zebulun n Nafutali,
a ure ubana a kushivā, a kapashi ka Agatā a Urudu, a Galili,
a asu u da kakumā ka Awulawa† kari.

¹⁶ Ama da a ka rongo a karimbi,
a ka wene tā katyashi ka pige.
A'ari a ka rongo tā a unā u ukpa,
shegai katyashi ka wantukpa tā ara le.” ♦

¹⁷ Pini nala, Yesu gitai kuḅari, u danai, “Kpatalai i aṣākā unyushi u cingi u de, i gono a asu u Kashilā, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu.”

Yesu isa akani a adan ama a nishi

(Marku 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Kain ka te, tyoku da Yesu wari nwalu a ikengi i Kushivā ku Galili, aku u wenei ama a re uza n vangu. Uza u te aya Simo, uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu. Gbā le akani a adan a da, a ka vutalasa ibilili i le a kushivā ki. ¹⁹ Aku Yesu tonuko le, “Tono numu! Ma wenike da tā tyoku da ya tukuso ama, shegai adan kpam wa.” ²⁰ Kute-kute a aṣākā ibilili i le, a tonu yi.

²¹ An a walai kenu, aku a wenei ama a re, uza n vangu u ne, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi. Ele pini a kpatsu n tata u le n a lapulusi ibilili, aku Yesu isa le. ²² Kute-kute a aṣākā kpatsu ki n tata u le a tonu yi.

♦ 4:7 U.Ml. 6:16. * 4:10 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapānsi.

♦ 4:10 U.Ml. 6:13. ♦ 4:16 Isha. 9:1-2.

Yesu yankai ama aganda
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu kyawain uyamba u Galili gba n u wenishiki a agata a Kashila, n u yansi kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga† ka tsugono tsu zuba, n u tanasi aza a mɓala. ²⁴ Alabari a ne a kyawain gba uyamba u Galili, aku a tukusoi aza a mɓala, hal gbam n ama da a'ari a uyamba u Suriya, n aza da a ka pana ikyamba tsara a tanasa le. Aza roku a asuvu a le a'a ta n ityoni i cingi,† aza roku ipori, hal gbam n awunu. Shegai Yesu tanasa le gba. ²⁵ Kakuma ka ama ka ka wuta a Galili, n Dikafoli, n Urishelima, n gba uyamba u Yahuda hal n aza da a'ari a Agata a Urudu a kasana ka tono yi.

5

Yesu wenishikei a masasa

¹ An Yesu wenei kakuma ka ama, aku u ba u yuwa a masasa u dusuki. Atoni a ne a kyawan yi, ² aku u gita le uwenishike:

Mazanga ma maci
(Luka 6:20-23)

³ “Kashila ka zuwuka ta aza da a revei a ka ciga uɓanga ara ne unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa!

⁴ Kashila ka zuwuka ta aza da a'ari n unamgbukatsuma unā u shinga,

kpaci wa tanasa ta atakasuvu a le.

⁵ Kashila ka zuwuka ta aza da a vakunki kaci ka le unā u shinga,

kpaci likimba wa woko ta u le.

⁶ Kashila ka zuwuka ta aza da a'ari n maluwa ma uyan ili i maci unā u shinga,

kpaci wa naka le ta ili i'ya a ka ciga vi.

⁷ Kashila ka zuwuka ta aza a asuvayali unā u shinga,

kpaci wa pana ta dem asuvayali a le.

⁸ Kashila ka zuwuka ta aza da atakasuvu a le a'ari sarara unā u shinga,

kpaci a ka rongo ta kaɓolo n eyi.

⁹ Kashila ka zuwuka ta aza da a ka ciga a tuko ndishi n shinga unā u shinga,

kpaci wa isa le ta mmuku n ne.

¹⁰ Kashila ka zuwuka ta aza da a ka yan mavura an a ka yansa ili i'ya Kashila ka ciga unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa.

¹¹ Kashila ka zuwuka da ta unā u shinga, a'ayin a da baci ama a wisha da. Kashila ka zuwuka da ta unā u shinga, a'ayin a da baci ama a ka yan da mavura. Kashila ka zuwuka da ta

una u shinga, a'ayin a da baci ama a takpa da ukuna u cingi adama a va. ¹² Ama a ka yanka da ta ili i cingi tyoku da a yankai nsumate n cau. Yanyi mazanga n ipeli, kpaci katsupi ka de ka pige ka vana da ta a zuba.”

Mkpaɗi n katyashi

(Marku 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ Yesu lyai kapala n kadyanishi, “Eɗa mkpaɗi n likimba. Shegai nte kalen ka mkpaɗi ma baci n kayanyan wa? Niɗa uza wa wa yankpusa kpm n da? Shegai a wotsongu n da a kpatsasa yavu ili i gbani.

¹⁴ “Eɗa katyashi ka likimba. Ilyuci i'ya a mai a zuba u masasa a ka fuɗa a ka sokongu i'ya wa. ¹⁵ A tsu sapa macikalu a kimba ma n kakotsu wa. Shegai a zuwa ma a kashamkpaɗu ka ne, tsara katyashi ki ka wakana aza da a'ari a pini kuwa ki. ¹⁶ Nala kpm dem, i woko katyashi a asu u ama, tsara a wene manyan ma shinga ma de a cikpala Tata u de u da wari a zuba.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka Mele

¹⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i wene yavu tuwa da n tuwai tsara n wacinsa Mele ma Musa† ko kpm uwenishike u nsumate wa. N tuwa n wacinsa i'ya wa, shegai n tuwa ta tsara ili i'ya a danai vi i shadangu. ¹⁸ Mayun da ma tonuko da, ili i'a la ya puwan a Mele mi wa, she a'ayin a da zuba n likimba a kotsoi. Ko uɗyani u kenu ko u kenukulu wa la wa puwan wa, she ili i na yi i shadangu. ¹⁹ Adama a nala, gba uza da baci u goroi mele ma kenukulu a asuvu a Mele hal u wenishikei ama a yain dem nala, a ka gonuko yi ta dem uza u kenukulu a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci u tonoi Mele mi mai, u wenishikei ma kpm, wa tsara ta asu u shinga a tsugono tsu zuba. ²⁰ U kana ta utono u Mele ma Kashila u de u lai tyoku da Afarishi n awenishiki a Mele a tsu yan. U la baci nala wa, n tonuko da ya uwa a tsugono tsi wa, ko kenu.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upan

(Luka 12:58-59)

²¹ Yesu doki u danai, “I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu i wuna uma u vuma gbani wa,’ kpm ‘U kana ta a kidaga uza da baci dem u wunai uma u vuma gbani ugana.’
 ◇ ²² Shegai n tonuko da, va yan baci upan n uza u vunu, a ka kidaga vu ta ugana. Vu isa baci uza u vunu “Katengeshi,” a ka banka vu ta a asu u Asheshi a Pige.† Vu tonuko baci uza u

vunu “V̄ari n kalen wa,” vu yan t̄a evu n u d̄a a ka banka vu a akina† a d̄a bawu a'ari n utyoku.*

23 “V̄a baci kushani a kapala ka a asud̄ar̄akpa† a Kuwa ku Kashil̄a va n̄ak̄a Kashil̄a kune, kute-kute aku vu cibai an uza roku w̄ari n ukuna a kaci ka vunū, 24 as̄ak̄a ve kune ki a asud̄ar̄akpa vi, vu ba vu foli uza u nid̄e vi, aku vu gono vu yain kune ku vunū.

25 “V̄a baci n ukuna n uza roku hal wa banka vu a asu u afada, dar̄aka vu sheshi n eyi tun i'ari a ure kahu i rawa a kuwa ku afada ki. Kawa i rawa baci d̄e, a ka n̄ak̄angu vu t̄a a asu u uza u afada. Eyi kpm̄ u n̄ak̄a adaḡari a ne a banka vu a kuwa ku a'ali. 26 Mayun n tonuko vu, va wut̄a pini a asu vi wa, she a'ayin a d̄a vu tsupai ili i'ya a ka tonu vu gb̄a.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka tsishankala

27 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu vaku n uka u uza wa.’ ◇ 28 N tonuko vu, vu wene baci uka, aku vu bankai uma u vunū n ukuna u gbani, vu yan d̄e la vi tsishankala n eyi a katakasuvu ka vunū. 29 Keshi ka ulyaki ka vunū ka zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi, fodo ka vu varangu. Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u d̄a a ka varangu ikyamba i vunū gb̄a a asuvu a akina. 30 Kukere ku ulyaki ku zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi,† kid̄a ka vu varangu! Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u d̄a ikyamba i vunū gb̄a ya uwa a asuvu a akina.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Marku 10:11-12; Luka 16:18)

31 Yesu doki u danai, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Uza d̄a baci dem wa pece iyolo n uka u ne, u kan̄a t̄a u n̄ak̄a yi tagar̄ada u upece u iyolo.’ 32 Shegai n tonuko d̄a, kotsu vu pecene n uka u vunū wa, shegai n vaku baci n vali roku. Vu as̄ak̄a yi baci, va zuwa yi t̄a u woko kashankala, nala kpm̄ ko ya baci u zuwa yi, w̄a t̄a n unyushi u d̄a u bidyai uka u uza roku.”

Yesu wenishikei a kaci ka utsina

33 Yesu doki u danai, “I pana t̄a kpm̄ ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu kp̄ad̄a ushad̄angu kazuwamgbani ka vunū wa. U kan̄a t̄a vu shad̄angu kazuwamgbani ka vu yain n Magono ma Zuba.’ ◇ 34 N tonuko d̄a, kotsu vu tsina n ili i roku a'ayin a d̄a baci ya yan kazuwamgbani wa! Zuba a asu u d̄a Kashil̄a kari ndishi u d̄a. Adama a nala, kotsu vu

* 5:22 Asheshi, alya nkoshi n pige m aza a Yahuda. Shegai kalen ka pige ka ne pini na ka, uza d̄a baci u yain upan wa bana t̄a a asu u afada a Kashil̄a a asu u d̄a Kashil̄a n kaci ka ne wa yanka yi afada n ucira. ◇ 5:27 Uwt. 20:14. ◇ 5:33 Adkp. 19:12; Mkc. 30:2; U.Ml. 23:21.

tsina n zuba wa. ³⁵ Likimba asu u ɗa a'ene a ne a tsu wunvuga ɗa. Adama a nala, kotsu vu tsina n likimba wa. Urishelima ilyuci i Magono ma Pige i'ya, adama a nala kotsu vu tsina n i'ya wa. ³⁶ Kotsu vu tsina n kaci ka vunu wa, kpaci va fudā va gonuko kenji ka te ka vunu pun ko ɗan wa. ³⁷ A'ayin a ɗa baci ya yan kazuwamgbani, ili i'ya i gain vu dana i'ya na koshi, 'Nala wari,' ko tani 'Nala wa.' Vu dana baci i'ya i lai la, a asu u uza u cingi vi ɗa i wutai."

*Yesu wenishikei a kaci ka utsupa tsicingi
(Luka 6:29-30)*

³⁸ Yesu doki u lyai kapala n kadyanshi, "I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, 'Uza u foɗo baci utoku u ne a keshi, ko u takpa yi kanga, eyi dem a ka foɗo yi ta keshi ka ne ko takpa kanga ka ne.' ³⁹ Shegai n tonuko ɗa, kotsu i tsupa ukuna u cingi u ɗa uza roku u yanka ɗa n ukuna u cingi wa. Uza u basa vu baci a kagbaguzu ka ulyaki, kpatalaka yi ka ire ki dem. ⁴⁰ Gaawan uza roku u dana ta vu nusuka yi, aku u tonukoi uza u afada u wushika yi matogo ma vunu, kotsu vu asanka yi dem kunya. ⁴¹ Kasoje ka matsa vu baci vu canka yi ucanga ubana mel u te, canka yi mel u re. ⁴² Uza u folo vu baci ili i roku, vu naka yi. Uza roku u bolo baci akopi ara vunu, vu naka yi."

*Ciga atokulalu
(Luka 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Yesu doki u danai, "I pana ta ili i'ya ama a danai, 'Ciga uza u karen u vunu, aku vu kovi utokulalu u vunu.' ⁴⁴ Shegai n tonuko ɗa i cigi atokulalu a ɗe, i yanka uza ɗa baci dem wa yan ɗa mavura gbani-gbani kavasus. ⁴⁵ I yan baci nala, ya woko ta mmuku n maci n Tata u ɗe ɗa wari a zuba. U tsu zuwa ta kaara ka wuta adama a aza a cingi n aza a maci. U tsu ro ta mini a asu u aza ɗa a ka yan ili i shinga n aza ɗa a ka yan ili i cingi. ⁴⁶ Nida ya ciga Kashila ka naka ɗa katsupi ka malen ma manyan ma ɗe, i ciga baci aza ɗa a ka ciga ɗa koshi? Ko aza a uwusha u utafa dem nala a tsu yansa! ⁴⁷ Aje a ɗe a ɗa baci ya yansa ka ili i shinga koshi, i lamgbana n ama ɗa a buwai wa. Ko aza ɗa bawu a revei Kashila a tsu yan ta dem ili i shinga a asu u aje a le. ⁴⁸ Adama a nala, u kana ta i woko ushadangi, tyoku ɗa Tata u ɗe u zuba wari ushadangi."

6

Uwenishike u Yesu a kaci ka kune

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, "Kiranai a'ayin a ɗa ya yan ili i shinga, kotsu i yain i'ya adama a ɗa ama a ka wene i'ya a cikpala ɗa wa. I yan baci nala, ya tsara katsupi ka

malen ma manyan ma de a asu u Tata u de uza da wari a zuba wa.

² “Va ne baci aza a unambi kune, kotsu vu fula ukakaci tsara ama a pana a reve i'ya va yan wa, tyoku da aza a maci a kaƙan a tsu yansa a agata a Kashila n ire tsara ama a naka le karinga.” Mayun n tonuko da, aza a maci a kaƙan a nala yi a tsara de katsupi ka malen ma manyan ma le. ³ A'ayin a da baci va ne aza a unambi kune, vu yain ka usokongi, tsara kukere ku ugula ku reve ili i'ya kukere ku ulyaki ka yan wa. ⁴ Naka kune ku vunu usokongi, Tata u vunu, uza da u reve ili i'ya i'ari usokongi, wa naka vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

*Uwenishike u Yesu a kaci ka kvasu
(Luka 11:2-4)*

⁵ Yesu doki u danai, “A'ayin a da baci ya yan kvasu, i woko tyoku u aza a maci a kaƙan wa! A tsu ciga ta a shamgba a agata a Kashila n ire a yain kvasu tsara ama a wene le. Mayun n tonuko da, a tsu de katsupi ka malen ma manyan ma le. ⁶ A'ayin a da baci va yan kvasu, uwa a asuvu a kunu ku vunu vu gidaku utsutsu. Vu yain kvasu ubana a asu u Kashila Tata u vunu uza da wari a asu u usokongi u nala vi. Tata u vunu uza da wa wene ili i'ya va yan usokongi, wa naka vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.

⁷ Va yan baci kvasu, kotsu vu woko tyoku u ama da bawu a reve Kashila wa. A la ta uyan kadyanshi ka bawu kari n kalen. N a dani Kashila ka panaka le adama a kakuma ka kadyanshi. ⁸ Kotsu i woko tyoku u le wa. Tata u de u reve ta ili i'ya ya ciga kahu gbam i weci yi.

⁹ “Ya yan baci kvasu, i vasi naha:

“Tata u tsunu uza da wari a zuba.

A kirana n kala ka vunu n uwulukpi.

¹⁰ Tsugono tsu vunu tsu tuwa.

Asaka a yain ili i'ya va ciga a yain a likimba, tyoku da a ka yansa i'ya a zuba.

¹¹ Ne tsu ilikulya i ara.

¹² Vu cimbusuka tsu unyushi u tsunu,

tyoku da tsu tsu cimbusuka aza da a tsu nusuka tsu.

[¹³ Kotsu vu asaka tsu tsu rukpa a ukondo wa,

shegai vu wauwa tsu a asu u uza u cingi vi.]*

¹⁴ “Mayun da, vu cimbusuka baci ama unyushi u cingi u le, Tata u vunu u da wari a zuba wa cimbusuka vu ta dem.

¹⁵ Shegai vu cimbusuka baci ama wa, Tata dem wa cimbusuka vu unyushi u cingi u vunu wa.”

* **6:13** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Matiyu a korongu ta idani i “Kpaci tsugono n ucira n tsupige tsu vunu tsa ubana. Ami.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kakuli

¹⁶ Yesu doki u danai, “Ya yan baci kakuli, kotsu i wenike kadambula tyoku da aza a maci a kaƙan a tsu yan wa. A tsu gacuwwunsa ta a'eshi a le tsara ya dem reve an a ka yan kakuli. Mayun n tonuko da, aza a maci a kaƙan a nala yi a tsu de katsupi ka malen ma manyan ma le. ¹⁷ Shegai va yan baci kakuli, vu zaƙi kenji ka vunu aku vu sawa a'eshi. ¹⁸ Adama a nala, uza wa la wa reve an va yan kakuli wa, she Tata koshi, uza da bawu tsa wene. U reve ta gba ili i'ya i'ari usokongi, aya kƙam wa naka vu katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

Utsari a zuba

(Luka 12:33-34)

¹⁹ Yesu doki u danai, “Zuwukai kaci ka de utsari a likimba wa. Kƙaci karan n urumgba wa nangasa ta u da, kƙam aboki a ka tsa ta a uwa a yain uboki. ²⁰ Shegai zuwukai kaci ka de utsari a zuba, a asu u da bawu wa rumgba ko tani karan ka nangasa, kƙam aboki a ka fuda a ka yan uboki wa. ²¹ Asu u da baci utsari u de wari, nte dem katakasuvu ka de ka rongo de.

Macikalun ma ikyamba

²² “A'eshi a'a ta tyoku u macikalun ma ikyamba. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu dem ya shadangu ta n katyashi. ²³ Shegai a'eshi a vunu a lobono baci wa, ikyamba i vunu ya shadangu ta n karimbi. Katyashi ka kari a asuvu a vunu ka karimbi ka baci, va ta a asuvu a karimbi ka pige.

Kashila n utsari

(Luka 16:13)

²⁴ “Vuma wa la wa gbashika azakuwa a re wa. Kƙaci wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna uza u te, aku u goro uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolo n utsari wa.”

Kotsu i dambula wa

(Luka 12:22-31)

²⁵ Yesu doki u danai, “N tonuko da, kotsu i yain kadambula adama a ilikulya n ili i'ya ya so kotsu i rongo n uma wa. Kotsu i yain kadambula adama a ili i'ya ya uka a ikyamba i de wa. Uma u la ta ilikulya, ikyamba kƙam i la ta aminya. ²⁶ Webelei ve nnu n zuba! A tsu ce wa a tsu kapa tani wa. A'a na mpon ko kuzuwate ku ucanga wa. Gba n nala, Tata u zuba u tsu lyatangu le ta. I reve i lai nnu kalen cika wa? ²⁷ Ya wa fuda wa doku kaci ka ne uma a ulapa u uwule u te adama a kadambula?

²⁸ “Ndya i zuwai i'ari kadambula adama a aminya? Webelei tyoku da apalu a mete a tsu gbonguro. A tsu yan manyan wa, a tsu jilaka kaci ka le aminya wa. ²⁹ Shegai n tonuko da, ko Solomo n tsupige tsu ne gba u uka aminya a ikali a da a

lobonoi tyoku u a le wa. ³⁰ Kashilā ka fuda baci ka guḅa apālu a mete a da a'ari n uma ara, nakpan a vutaḷa le a akina. Ya fuda ta ya wushuku an Kashilā ka guḅa da. Kotsu i rongo n upityanangu u kenu wa.

³¹ “Kotsu i dambula i dana, ‘Ndyā tsa lya?’ ko ‘Ndyā tsa so?’ ko ‘Ndyā tsa uka?’ ³² Ama da bawu a revei Kashilā alya a tsu dambula n ili i nala yi koshi. Tata u de u zuba u reve ta ya ciga ili i nala yi gba. ³³ Ili i'ya i gain i gita i zami i'ya tsugono tsu Kashilā† n ili i'ya wa ciga. Aku ili i'ya i buwai dem a ka naka da ta. ³⁴ Kotsu i dambula adama a nakpan wa, kpaci nakpan wa ta n kadambula ka kaci ka ne. Kain dem ka ta n kadambula ka ne.”

7

Iyanka uza afada wa (Luka 6:37-38, 41-42)

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kotsu i yanka uza u afada wa, adama a da Kashilā ka yanka da dem. ² Kakundatsu ka i yankai aza a de afada, ka dem a ka yanka manyan tyoku da eda dem i yain.

³ “Ndyā i zuwai vu wenei macuku ma kenukulu ma mari a keshi ka utoku u vunu, aku bawu vu wenei kagbukulu ka kari a keshi ka vunu? ⁴ Nida va fuda va tonuko yi, ‘Utoku u va, asaka n takpa vu macuku ma mari a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka kari a keshi ka vunu wa? ⁵ Avu uza u maci u kaban, gita ve vu takpa kagbukulu ka kari a keshi ka vunu. Aku vu fuda vu wene kpan vu takpa macuku ma mari a keshi ka utoku u vunu.

⁶ “Kotsu i naka nshe ili i'ya i'ari i Kashilā wa. A ka fuda ta a yiralakpa a lumusa da. Kotsu i vutaḷa igbegu i ikebe a kapala ka mburusunu wa, kpaci a ka kpatsa ta i'ya.”

Folusoi, bolusoi, kudusai utsutsu (Luka 11:9-13)

⁷ Yesu doki u danai, “Rongoi ufolo, a ka ne da ta i'ya i foloi vi. Rongoi ubolo ili i'ya ya ciga, ya tsara ta. Kudusai utsutsu, Kashilā ka zuwa ta a giduwuka da utsutsu vi. ⁸ Adama a nala, gba uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Uza da baci kpan u boloi, wa tsara ta. Kpan ama a lya baci kapala n ukudusa utsutsu, Kashilā ka giduwuka le ta.

⁹ “Uza wa la a asuvu a de maku ma ne ma folo yi burodi, aku u naka yi katali? ¹⁰ Ko tani u foli yi kadan, aku u naka yi kali? ¹¹ Eda aza a unyushi u cingi, i tsu naka baci mmuku n de ili i shinga, bele Tata u de uza da wari a zuba uza u shinga, wa naka ta ili i shinga a asu u za da baci dem u folo yi. ¹² Yankai

ama tyoku ḏa dem ya ciga a yanka ḏa. Kalen ka Mele ma Musa n uwenishike u ntsumate u ḏa gai la vi.”

Utsutsu u kenu
(Luka 13:24)

¹³ Yesu danai, “Uwai a tsugono tsu Kashila a utsutsu u kenu. Kpaci utsutsu n ure u ḏa u tsu banka a akina wa ta n upeti cika, kpam u lobono ta nwalu. Ama ushani a ḏa a tsu wala pini. ¹⁴ Shegai utsutsu u utsara uma u kenu u ḏa, ure vi kpam u wuyana ta nwalu. Ama ḏa a ka wala pini a'a ushani wa.”

Madanga n ilimaci i ne
(Luka 6:43-45)

¹⁵ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kiranai na ntsumate n kaban. Aza ḏa a tsu tuwa ara de yavu ncon, shegai a asuvu a le a'a ta n tsicingi yavu nleweni. ¹⁶ Ya fuda ta ya reve le a icun i manyan ma le, tyoku ḏa i tsu reve madanga a ilimaci i ne. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpam cinwi a kaworo wa. ¹⁷ Madanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpam ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ¹⁸ Madanga ma shinga ma tsu matsa ilimaci i cingi wa, nala kpam madanga ma cingi ma tsu matsa ilimaci i shinga wa. ¹⁹ Ama a tsu kapa ta madanga ma ma kpaḏai unaka ilimaci i shinga a varangu ma a asuvu a akina. ²⁰ Nala kpam dem ya fuda ya reve ama a icun i manyan i le.”

“N reve ḏa wa ko kenu!”
(Luka 13:25-27)

²¹ Yesu doki u danai, “Gbā aza ḏa a ka isaḡ mu Asheku, Asheku ḏa a ka uwa a tsugono tsu zuba wa. Ama ḏa koshi a ka uwa a tsugono tsi alya aza ḏa a ka yansa ili i'ya Tata u va u zuba wa ciga. ²² Kain ka afada, ama a ka isaḡ mu ta Asheku a le, a dana, ‘Tsu yan ta kuḡari a asuvu a kala ka vunu, kpam tsu wutukpusa ta ityoni i cingi n kala ka vunu, tsu yansai kpam ikunesavu ushani.’ ²³ Aku n wushunku le, ‘N reve ḏa wa ko kenu, banka numu dan, eḏa aza a uyansa ukuna u cingi!’ ”

Amai a a'uwa ama a re
(Luka 6:47-49)

²⁴ Yesu danai, “Uza ḏa baci dem u panai kadyanshi ka va wa yan manyan n ka, wa ta tyoku u kamai ka kari n ugboji, uza ḏa u taḏangi kuma ku ne a katali ka upeti. ²⁵ An a roi mini ma pige, agaḡa a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, shegai ka ku rukpa wa, kpaci u ma ta ka a katali ka upeti.

²⁶ “Shegai uza ḏa baci dem u panai kadyanshi ka va, aku u 'yuwain ka uyanka manyan, wa ta tyoku katengeshi ka ka mai kuwa ku ne a kayala. ²⁷ A'ayin a ḏa a roi, agaḡa a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, aku ku wasai.”

*Ucira u Yesu**(Marku 1:22; Luka 4:32)*

²⁸ A'ayin a da Yesu kotsoi kadyanshi ki gba, aku kakuma ka ama ki kari uyan majiyan ma uwenishike mi. ²⁹ Wa tyoku u awenishiki a Mele wa, shegai u wenishike ta yavu uza da wari n ucira.

8*Yesu tanasai makutu**(Marku 1:40-45; Luka 5:12-16)*

¹ A'ayin a da Yesu cipai a masasa mi, aku kakuma ka ama ka tono yi. ² Kute-kute vuma roku uza da wari makutu u tuwai u kudangi a kapala ka ne, u danai, "Asheku, vu wushuku baci, tanasa mu."

³ Yesu barakpai kukere ku ne u sawa yi, u danai, "N wushuku ta, tana." Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi. ⁴ Yesu rono yi atsuvu, "Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu bana a asu u kadarakpiti u wene vu, aku vu naka kune ku Mele ma Musa ma danai ama da baci a tana a naka. Nala wa wenike ta ama an n tanasa vu."

*Yesu tanasai kagbashi ka katigi**(Luka 7:1-10)*

⁵ Aku Yesu banai a Kafarnahum. An u uwai a ilyuci yi, katigiti ka asoje a Roma ka roku ka cina yi u folo yi u banga yi. ⁶ Katigi ki ka danai, "Asheku, ma ta n kagbashi ka ka pana ikyamba, wa ta de a kuwa nvain bawu wa fuda wa wala. Ma balami ma ma foro yi wa wa."

⁷ Yesu danai, "Ma bana ta n tanasa yi."

⁸ Katigi ki ka wushuki, "Asheku, mpa n rawa vu tuwa a kuwa ku wa wa, shegai yan kadyanshi koshi tsara kagbashi ki ka tana. ⁹ Azapige a asoje a da pini aza da a tsu tonuko mu ili i'ya ma yan, mpa kpam ma ta n asoje a da n tsu tonuko ili i'ya a ka yan. N tsu tonuko ta uza u na, 'Wala,' aku u wala. N tonuko kpam uza u nide, 'Tuwa,' aku u tuwa. N tonuko kpam kagbashi, 'Yan naha,' aku tani u yain. N reve ta udani u vunu wa ta dem n ucira."

¹⁰ An Yesu panai nala, aku u yain majiyan. U tonukoi aza da a ka tono yi vi, "Mayun n tonuko da, upityanangu u na vi u la ta gba upityanangu u da n wenei a uyamba u Isara'ila. ¹¹ Ama ushani a ka wuta ta a kasana n kalivi a dusuku a lyai ka bolaro n Ibrahi, n Ishaku, n Yakubu a tsugono tsu zuba. ¹² Shegai aza da a'ari a gain a yain pini a tsugono tsi, a ka vutala le ta a asuvu a karimbi. Pini da a ka sa n ulumusa u a'anga."

¹³ Aku Yesu tonukoi katigi ki, "Wala vu bana a kuwa, kagbashi ka vunu ka tana ta tyoku da vu pityanangi vi." Pini a asuvu a ulapa u uwule u nala vi u da kagbashi ki ka tana.

Yesu tanasai ama ushani
(Marku 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Pini nala, Yesu banai a kuwa ku Bituru, aku u wenei mma u uka u Bituru vi nvain n usudugbi u ikyamba. ¹⁵ Aku u sawa yi kukere, pini nala, maḅala mi ma asaka yi, u 'yangai u gita yi ufobusuko ilikulya.

¹⁶ An kuvuli ku yain, ama a tukusoi Yesu aza a ityoni i cingi. N udani u da koshi u tsu wutukpa ityoni i cingi yi aku i asaka le. U tanasai dem gba aza a mḅala. ¹⁷ U yansa ta ili i na yi tsara a shadangu udani u Ishaya matsumate u da u danai, "U takpai mḅala n tsunu, kpmam u takpa tsu upana u ikyamba u tsunu."

◇

Ama a ka ciga a toni Yesu
(Luka 9:57-62)

¹⁸ An Yesu wenei kakuma ka ama ka kyawan yi, aku u tonukoi atoni a ne a wala a pasamgbana kushiva ki a gono a upashi u nide. ¹⁹ Kawenishiki ka Mele ka tuwai ara ne, u danai, "Kawenishiki, ma tonu vu ta a asu u da dem va bana."

²⁰ Yesu tonuko yi, "Iryanji i'a ta n a'ele a le, nnu kpmam a'a ta n ikinda i le. Shegai Mpa Maku ma Vuma ma n kuwa ku kaci ku va wa, kpmam ma gbam n a asu u uwunvugusa wa."

²¹ Aku uza roku a asuvu a atoni a Yesu, u tonuko yi, "Asheku, asaka ve n ba n cidangu tata u va."

²² Shegai Yesu tonuko yi, "Tono mu, asaka akushe a cidangu atoku a le akushe."

Yesu vakunki abali
(Marku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu uwai a kpatsu kabolo n atoni a ne a ka pasa kushiva. ²⁴ Aku uwule u pige u 'yangai pini a kushiva ki, abali kpmam a ka gbadasa kpatsu ki hal ka ciga ushumbugu. Shegai Yesu pini nvain wa lavuta. ²⁵ Aku atoni yi a banai ara ne a 'yangasa yi n a salasi, "Asheku, wauwa tsu! Tsa shumbugu de!"

²⁶ U wushunku le, "Ndya i zuwai i panai uwonvo naha? Eda aza da upityanangu u de u gusai." U 'yangai u baranai uwule n abali yi, aku asu vi padai kuwin.

²⁷ Atoni yi a gitai majiyan n a wecemgbeni, "Ucun u vuma u eni u da na vi, hal uwule n abali dem a ka panaka yi?"

Yesu tanasai ama a re aza a ityoni i cingi
(Marku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ An Yesu rawai a upashi u kushiva a kabon ka uyamba u aza a Garasa, ama roku ama a re aza da a'ari n ityoni i cingi a tuwai ara ne. Ama a na yi a asu u asaun a da a tsu ronguso, kpmam uza u tsu fuda u wala pini a ure vi wa adama a tsicingi tsu le. ²⁹ Aku a gita yi usalasa n a dansi, "Ndya i zuwai va

damgbarasa tsu, avu Maku ma Kashila? Vu rawa vu zuwa tsu tsu pana ikyamba bawu a'ayin a da Kashila ka danai a yain wa.”

³⁰ Evu n asu vi, ushiga u mburusunu u da pini wa lina. ³¹ Ityoni i cingi yi a foloi Yesu, a danai, “Vu wutukpa tsu baci a asuvu a ama a na yi, vu asaka tsu tsu uwa a asuvu a mburusunu n nala mi.”

³² Aku u tonuko le, “Walai!” Ityoni i cingi yi a asakai ama yi a ba a uwai a asuvu a mburusunu mi. Pini nala, mburusunu mi gba a sumai a uwai a kushiva a kuwai pini. ³³ Aliniki yi a sumai a banai a ilyuci a tonukoi ama ili i'ya i gitai, kabolo n ili i'ya i gitai n ama a re aza a ityoni i cingi yi. ³⁴ Aku ama a ilyuci yi gba a wutai a ba a cinai Yesu, an a wene yi, a folo yi u asanka le uyamba u le.

9

Yesu tanqasai kawunu

(Marku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu uwai a kpatsu, aku u gonoi a ilyuci i ne. ² An u rawai pini, ama roku a tuko yi kawunu nvain a kajiba. An u wenei upityanangu u ama da a canga yi vi, aku u tonukoi kawunu ki, “Maku, gbama asuvu, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

³ Aku awenishiki a Mele a roku a ka dansa utyoku u le, a danai, “Vuma na wa yan kadyanshi yavu aya Kashila!”

⁴ Yesu tani u reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u wece le, “Nida ya yan uyawunsa u tsicingi a asuvu a atakasuvu a de?”

⁵ Nda i lai shana da a ka dana, ‘A cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu,’ ko “Yanga vu wala?” ⁶ Shegai ma wenike da ta an Mpa Maku ma Vuma† mari n ucira a likimba u da ma cimbusa unyushi u cingi.” U tonukoi kawunu ki, “Yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa.” ⁷ Aku vuma vi u 'yangai u lazai a kuwa. ⁸ An ama yi a wenei nala, aku a ka yan majiyan kpam a cikpai Kashila an u nakai uza roku ucun u ucira u na.

Yesu isai Matiyyu

(Marku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ An Yesu asakai asu vi, aku u wenei vuma roku uza u kala Matiyyu ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” U 'yangai u tono yi.

¹⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a tuwai a ka lya ilikulya a kuwa ku Matiyyu. Awushi a utafa† n aza a unyushi a tuwai a bolomgonoi pini a asu vi ushani. ¹¹ An Afarishi a wenei nala, aku a wecei atoni a ne, “Nda i zuwai kawenishiki ka de ka lya kabolo n icun i ama a na?”

¹² An Yesu panaka le, aku u wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mballa. ¹³ Walai i ba i rotsongusu kalen ka Tagarada u Kashila u da u danai, 'N u da ya yanka mu udarakpa, n la ta uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a de.' N tuwa adama a da ma isa aza a maci a tono mu wa, shegai aza a unyushi u cingi.” ◇

Keci a kaci ka kakuli
(Marku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kain ka te, atoni a Yahaya Kalyubugi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nida atsu n Afarishi tsa yansa kakuli, shegai atoni a vunu a ka yansa wa?”

¹⁵ U wushunku le, “Aje a valisavu a ka namgba katsuma a'ayin a da wari kabolo n ele wa. Shegai a'ayin a'a ta utuwa a da a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a da a ka yan kakuli.

¹⁶ “Vuma wa padara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki ka pada ta ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara. Hal gbam u lai ukara u cau vi. ¹⁷ Vuma wa tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasa ta kadele ki, aku mini ma cinwi mi ma wotsongu. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu. Pini nala, gba kadele ki n mini ma cinwi mi a ka lobono ta.”

Makere ma ma kuwai n uka uza u mballa
(Marku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ An Yesu wari a kadyanishi, aku uzapige u kagata ka Kashila u tuwai ara ne, u kudangi a kapala ka ne u danai, “Maku ma va makere ma kuwa de gogo-na. Vu tuwa baci vu tafanku yi kukere wa 'yanga ta.” ¹⁹ Aku Yesu n atoni a ne a 'yangai a tono yi.

²⁰ Uka da wa lala mpasa hal ayen kupa n a re u tuwai a kucina ku Yesu, aku u sawai kaletsu ka kunya ku ne. ²¹ Kpaci u yawunsa ta a katakasuvu ka ne, u danai, “Ko kunya ku ne ka baci n sawai koshi, ma tana ta.”

²² An Yesu kpatalai u wene yi, aku u danai, “Uka, gbama asuvu, upityanangu u vunu u tanasa vu de.” Kute-kute aku uka vi u tana.

²³ An Yesu rawai a kuwa ku uzapige ki, aku u wenei a ka fulusa ugbali u ukpa n ama ushani a ka sa. ²⁴ Aku u tonuko le, “Ya dem wuta. Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi!” Shegai ama yi a ka dosuso yi idyoshi i magori. ²⁵ An a wutukpai ama yi, aku Yesu banai a asu u da makere mi mari nvain. U kana kukere ku ne, aku u makere mi ma 'yangai. ²⁶ Pini nala, alabari a ne a tamburai ko nte wa a asuvu a uyamba vi.

Yesu tanasai arumba ama a re

²⁷ An Yesu asakai asu vi, eyi pini n u wali, aku arumba ama a re a gita yi utono n a salasi, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a tsunu!”

²⁸ An u uwai a kuwa, aku arumba yi a tuwai ara ne. U wece le, “I wushuku ma fuda ma zuwa da i fuda i wene?”

A wushuki, “Eye, Asheku.”

²⁹ Aku u sawai a'eshi a le, u danai, “Adama a upityanangu u de, nala wa woko.” ³⁰ Kute-kute a'eshi a le a kukpai a wenei asu. Shegai u rono le atsuvu cika u danai, “I tonuko uza ukuna u na vi wa.” ³¹ Shegai a tamburai uyamba vi gba n a yanyi alabari a ne.

Yesu tanasai kabebe

³² Ama a re yi n a lazi, aku ama roku a doku a tukoi Yesu kabebe, uza da ityoni i cingi i kana i fishinka yi kadyanshi.

³³ An u wutukpai ityoni i cingi yi, aku vuma vi u yain kadyan-shi. Aku kakuma ka ama ki ka yan majiyan, a danai, “Kotsu tsu wene ukuna a Isara'ila naha wa.”

³⁴ Shegai Afarishi a danai, “Magono ma ityoni i cingi ma ma naka yi ucira u uwutukpa le.”

Yesu panai asuvayali a ama

(Marku 1:39; Luka 4:44)

³⁵ Yesu kyawunsa ta gba ilyuci n une n u wenishiki a agata a Kashila n u yanyi kuɓari ku tsugono tsu Kashila. U tanasa ta dem aza a mballa icun kau-kau n aza da a ka pana ikyamba.

³⁶ An u wenei kakuma ka ama kari udoku n ka doki, aku katakasuvu ka ne ka shadangi n asuvayali, kpaci a dambula ta cika kpam ubanga wa la wa. Tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. ³⁷ Aku u tonukoi atoni a ne, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari.

³⁸ Adama a nala, foloi Magono ma Zuba uza u manyan ma ukapa mi u tuko aza a ukapa, a yanka yi manyan ma ukapa mi.”

10*Yesu dangasai atoni kupa n ama a re*

(Marku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesu isai atoni a ne kupa n ama a re, u naka le ucira u da a ka wutukpa ityoni i cingi a tanasa kpam aza a mballa.

² Uza u kagita aya Simo uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu utoku u ne eyi dem kasukit ka. Nala dem Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya. ³ N Filibu, n Batala-mawu, n Toma, n Matiyu kawushi ka utafa, n Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu ele dem asuki a da. ⁴ Aza da a buwai vi

alya Simo Ziloti,* n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

*Yesu suki Kupanamere vi
(Marku 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ An Yesu suki Kupanamere† vi, u tonuko le ta ili i na yi, “Kotsu i bana a asu u Awulawa ko tani i uwa a ilyuci i Samariya† wa. ⁶ A asu u aza a Isara'ila koshi da ya bana, kpaci tyoku u ushiga u nlala n da n puwain da a'ari. ⁷ A'ayin a nwalu yi, i tonusuko le tsugono tsu zuba tsu yan de evu. ⁸ I tanasa aza a mbala, i 'yangasa akushe, i tanasa aza da a'ari n tsukutu, kpam i wutukpa ityoni i cingi. Gbani da i wushai, nala kpam dem ya naka bawu a tsupa da. ⁹ Kotsu i bidya ikebe ko zinariya, ko azurufa ko tani urim u shili wa. ¹⁰ Kotsu i bidya kasan ko matogo ma ire, ko akpata, ko kalangu wa. Ama da ya banga vi a ka naka da ta ili i'ya ya ciga.

¹¹ “A ilyuci i'ya baci dem i uwai, i zami vuma u maci i rongo pini a kuwa ku ne hal ubana a'ayin a da ya laza. ¹² A'ayin a da baci ya uwa a kuwa, i dana, ‘Azakuwa, ndishi n shinga n rongo n ada.’ ¹³ Ama yi a wusha da baci, asakai ndishi n shinga n de n rongo pini. Shegai a wusha da baci wa, asaka ndishi n shinga mi n gono da. ¹⁴ Kpam kuwa ko tani ilyuci i'ya baci i uwai aku a 'yuwan da uryabusa ko a 'yuwan da upanaka, kapatsai kabuta ka a'ene a de i asaka asu vi. ¹⁵ Mayun n tonuko da, kain ka afada, Kashila ka pana ta ama a Sodom† n Gomora† asuvayali cika hal a lai tyoku da wa pana ama a ilyuci i nala yi!”

*Upana u ikyamba u da wa tuwa
(Marku 13:9-13; Luka 21:12-17)*

¹⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Mpa na ma suku da tyoku u ncon a mere ma nleweni. I woko aza a ugboji tyoku u kali, kpam i woko aza da a'ari yuwu tyoku u a'adya. ¹⁷ She i kirana, kpaci a ka kana da ta a banka da a asu u Asheshi a Pige, a bawan da a asuvu a agata a Kashila. ¹⁸ A rono da ubana a kapala ka igomuna na ngono, kpaci eda atoni a va a da. Nala wa woko ta ure u da ya yanka le kadyanshi ka va kpam hal likimba u reve n ka. ¹⁹ Shegai a'ayin a da baci a kana da vi, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana ko tani tyoku da ya dana i'ya wa. A'ayin a nala yi Kashila ka naka da ta ili i'ya ya dana. ²⁰ Shegai kadyanshi ka ya dansa vi ka de ka wa, Kulu ku Tata u de ka ka dansa a asuvu a de.

²¹ “Ama a ka neke ta atoku a le a wuna le. Nala dem isheku ya yanka mmuku n le. Mmuku kpam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ²² Ama gba a ka 'yuwan da ta adama

* 10:4 Kalen ka kala ka Ziloti ka uza da wari n maluwa ma uyan ili cika.

a kala ka va. Shegai gba ama da baci dem a pityanangi hal ubana a makorishi, a ka wauwa le ta. ²³ Ilyuci i'ya baci dem ama a 'yuwan da, i daraka i bana a ilyuci i roku. Mayun n tonuko da, kahu i kyawan ilyuci ilyuci i Isara'ila gba, Maku ma Vuma ma tuwa ta.

²⁴ “Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa, ko tani kagbashi ka lai uzakuwa u ne wa. ²⁵ U rawa ta da karotsongishi ka woko tyoku u kawenishiki ka ne, kagbashi kpam ka woko tyoku u uzakuwa u ne. A isa baci Mpa uza da mari uzakuwa, ‘Magono ma ityoni i cingi;’ wata, Ba'alzabu,† eda aza a kuwa a va tani ndya a ka isa da?”

Uza da u gain a pana uwonvo

(Luka 12:2-7)

²⁶ Yesu danai, “Panai uwonvo u ama a nala yi wa, kpaci ili i'ya baci dem i'ari usokongi gogo-na ama a ka tuwa ta a ka reve i'ya. ²⁷ N tonuko da ta ukuna u na vi a karimbi, shegai ma ciga ta i tonuko le i'ya a katyashi. Ili i'ya baci ya pana ma dansa n tsubini a atsuvu a de, i dana i'ya cika a zuba u kukpa ama a pana.

²⁸ “Kotsu i pana uwonvo u aza da a ka wuna da wa. Ikyamba i de i'ya koshi a ka wuna, shegai a ka sawa uma u de wa. Kashila ka koshi ya pana uwonvo, kpaci aya uza da wa fuda wa nangasa gba uma n ikyamba a akina. ²⁹ Mberikele n re n da a tsu denge kanini ka te,† shegai gba n nala, ma te ma la ma kuwa bawu Tata u de u revei n ma wa. ³⁰ Kashila ka reve ta gba ko kenji ka yain ka kari a kaci ka vunuu. ³¹ Adama a nala kotsu i pana uwonvo wa, kpaci tsupige tsu de tsu la ta tsu mberikele ushani.

Tonuko ama ukuna u Kawauwi

(Luka 12:8-9)

³² “Uza da baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u da a kapala ka ama, mpa dem ma tonuko ta Tata u va u zuba uza nala vi katonif ka va ka. ³³ Shegai vu 'yuwan mu baci, mpa kpam ma tonuko ta Tata u va u zuba avu uza u va da wa.”

Ndishin shinga n da n tukoi wa

(Luka 12:51-53; Luka 14:26-27)

³⁴ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a de i dana ndishi n shinga n da n tukoi a likimba wa. N tuwa tsara n tuko ndishi n shinga wa, shegai kushulu. ³⁵ N tuwa ta n 'zuwa uza u yain tsilala n asheku a ne, makere ma yain tsilala na mma u ne, kajene kpam ka yain tsilala n anuku a le. ³⁶ Atokulalu a ka yan ta pini a asuvu a kumaci ku de!’ ♦

† **10:29** Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ♦ **10:36** Mik. 7:6.

³⁷ “Gbā aza dā baci a lai uciga asheku n anuku a le kapala nā mpa, a rātsa a woko atoni a vā wa. Gbā aza dā baci a ka ciga mmuku n le kapala nā mpa, a rātsa a woko atoni a vā wa. ³⁸ Vu canga baci mawandamgbani† ma vunu vu tonu mu wa, vu rātsa vu woko katonu ka vā wa. ³⁹ Gbā uza dā baci wa kirana n uma u ne, wa namba tā u dā. Uza dā tani u nambai uma u ne adama a vā, wa wauwa tā u dā.”

Katsupi ka malen ma manyan ma
(Marku 9:41)

⁴⁰ Yesu danai, “Uza dā baci dem u wusha dā, mpa u wushai. Uza dā baci kpam u wusha mu, u wusha tā uza dā u suku mu. ⁴¹ Uza dā u wushai matsumate adama a dā matsumate mi ma yanka yi kadyanshi ka Kashilā, Kashilā ka nākā yi tā katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n matsumate mi. Uza dā baci kpam u wushai vuma u maci adama a dā vuma u nala vi wāri uza u maci, a ka nākā yi tā katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n vuma u maci nala yi. ⁴² Uza dā baci u nei katonu ka kenu ka vā mako ma mini adama a dā wāri katonu ka vā, mayun n tonuko dā, vuma u nala vi wa tsarā tā katsupi ka malen ma manyan ma ne.”

11

Yesu n Yahaya Kalyubugi
(Luka 7:18-35)

¹ An Yesu kotsoi utonuko Kupanamere yi ukuna u na vi, aku u asakāi a asu vi u banai a ilyuci a asuvu a Galili tsarā u wenishike u yain kpam kuḅari.

² Yahaya Kalyubugi wā tā a asuvu a kuwa ku a'ali. An u panai ili i'ya Kirisiti wa yansa, aku u suki atoni a ne a roku ama a re. ³ A ba a wece yi, “Aḁa uza dā wa tuwā vi, ko tsu vana uza roku?”

⁴ U wushunku le, “Walai i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei n ili i'ya i panai. ⁵ Arumbā a wene tā, awunu kpam a wala tā, nkutu n tanā tā, agulani a pana tā, akushe kpam a 'yangāi a gonoi n uma. A yanka tā aza a unambi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga. ⁶ Kashilā ka zuwuka tā uza dā bawu u 'yuwan mu adama a ili i'ya n yain unā u shinga.”

⁷ An atoni a Yahaya a lazai, aku Yesu gitāi uyanka ama yi kadyanshi ka Yahaya, u danai, “An i banai a kakamba ki, ucun u vuma u eni u dā i banai uwene? Wā tyoku u asomini a dā uwule u tsu purusā a asu u dā baci dem u lapanai? ⁸ Ucun u vuma u eni u dā i banai uwene? Vuma dā u ukai aminya a ikali? Aza dā a tsu uka aminya a ikali a a'eḁile a ngonu a dā a'ari. ⁹ Ya i banai uwene? Matsumate ma? Eye. N tonuko dā u la tā matsumate. ¹⁰ Tagarāda u Kashilā u yan tā kadyanshi a kaci ka ne,

“Ma suku t̄a katsumate ka v̄a a kapala ka vunu, uza d̄a wa lapuluka vu ure.” [◇]

11 “Mayun n tonuko d̄a, Yahaya Kalyuḅugi u la t̄a gb̄a uza d̄a baci w̄ari n uma. Shegai uza u kenukulu gb̄a a asuvu a tsugono tsu zuba u la yi t̄a. ¹² Ili i'ya i bidyai a'ayin a d̄a Yahaya Kalyuḅugi tuw̄ai hal utuw̄a gogo-na, tsugono tsu zuba ts̄a t̄a udoku ucira, kpam ya dem wa moḁono t̄a tsar̄a u uwa tsa.* ¹³ Gb̄a ntsunate n Mele ma Musa a dana t̄a ukuna u tsugono tsu Kashil̄a hal utuw̄a a'ayin a Yahaya. ¹⁴ I wushuku baci n ele, Yahaya vi aya Iliya† matsumate ma ya vana vi. ¹⁵ I'̄a baci n atsuvu, panai!

16 “Nid̄a ma dansa ukuna u ama a gogo-na? Ndyā a rot-soi? A'̄a t̄a tyoku u mmuku n d̄a m̄ari ndishi a kuden, n a ik̄angbani,

17 “Tsu ful̄ak̄a d̄a t̄a ugbali, shegai i 'yuwain kuje! Tsu shipuka d̄a ushipa u ukp̄a, shegai i s̄a wa!

18 “An Yahaya tuw̄ai, u laḅa ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘W̄a t̄a n ityoni i cingi!’ ¹⁹ Shegai an Mpa Maku ma Vuma ma lya n̄a n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kasoi, kpam kaje ka aza a uwusha u utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ Ugboji u tsu wenike t̄a kaci ka ne a asu u manyan ma maci ma u tsu yansa.”

Yesu bongoi ama
(Luka 10:13-15)

20 A ilyuci i'ya Yesu yansai ikunesavu i ne cika, ama yi a 'yuwan t̄a ukpatala a gono a asu u Kashil̄a. U git̄a le uḅongo, ²¹ “Ter d̄e, aza a Korasinu! Ter d̄e, aza a Besaida! A da baci ikunesavu i'ya n yain a asuvu a d̄e i'ya n yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala d̄e caupa. A uka t̄a akashi a rongoi a upoluso kakomo, tsar̄a a wenike an a kpatalai a as̄ak̄ai unyushi u cingi u le! ²² N tonuko d̄a, kain ka afada, Kashil̄a ka laka t̄a uyanka ama a Taya n Sida ajebigi kapala n aḁa! ²³ Ed̄a kpam aza a Kafarnahum, 'yanḡas̄a d̄a w̄a a ka 'yanḡas̄a d̄a a zuba? A ka vut̄al̄a d̄a t̄a a asuvu a akina! A da baci ikunesavu i'ya a yain ara d̄e i'ya a yain a Sodom, an w̄ari wa buwa t̄a pini hal n gogo-na. ²⁴ N tonuko d̄a, kain ka afada, Kashil̄a ka pana t̄a iyali i Sodom kapala n aḁa!”

Yesu naḁk̄ai ama uwunvuga
(Luka 10:21-22)

[◇] 11:10 Mal. 3:1. * 11:12 Ure u roku u d̄a va reve udani u aza a Heline vi u d̄a: “kpam aza a cingi a ka shil̄akan̄ak̄a t̄a tsar̄a a wushi t̄a n ucira.”

²⁵ A'ayin a nala yi, Yesu danai, "Tata, Magono ma zuba n likimba, n cikpa vu t̄a, kpaci vu sokongu t̄a ukuna u na vi a asu u aza a ugboji n arevi, shegai vu wenikei u d̄a a asu u aza d̄a bawu a revei ili. ²⁶ Tata, nala vu wenei u gain vu yain!

²⁷ "Tata u v̄a u n̄ak̄a mu t̄a ili yi gb̄a. Uza w̄a la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Kpam uza w̄a la u revei Tata vi wa, she Maku mi n uza d̄a Maku mi ma dangas̄ai u tonuko.

²⁸ "Tuw̄ai ara v̄a, gb̄a d̄e aza d̄a a wowoi n ucanga wa ar̄aji, ma n̄ak̄a d̄a t̄a uwunvuga. ²⁹ Pan̄ak̄a numu, tsar̄a i woko ama a v̄a. Tuw̄ai i rotsongusu ara v̄a, kpaci mpa m̄a t̄a n uvakunku kaci kpam ya tsar̄a t̄a uwunvuga. ³⁰ Uwenishike u d̄a n danai i wushuku n u d̄a vi, w̄a t̄a shana, kpam ucanga u v̄a u razugb̄a wa."

12

*Yesu d̄a Asheku a kain ka Ashibi
(Marku 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹ Kain ka te n kain ka Ashibi,† Yesu n atoni a ne a ka wala a mere ma ashina a ilya. Atoni a ne a ka pana kambulu, aku a git̄ai ukoduso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi. ² An Afarishi a wenei nala, aku a tonukoi Yesu, "U gan atoni a vunu a yain nala wa! Mele ma kain ka Ashibi ma b̄ishinka t̄a uyan manyan n kain ka Ashibi."

³ Yesu wushuki, "Ma wundya i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda n aje a nwalu a ne a yain an a ka pana kambulu vi? ⁴ U uwai a Kuwa ku Kashil̄a u takumai iburodi i uwulukpi, ko an u wokoi Mele ma b̄ishinka t̄a a takuma i'ya. Adar̄akpi a d̄a koshi a wushunki a takuma u d̄a. ◊ ⁵ Ma wundya i yan kaneshi u Mele ma Musa ma ma danai adar̄akpi a d̄a koshi a ka yan manyan a Kuwa ku Kashil̄a n kain ka Ashibi ki? Shegai ko uza w̄a la u danai a nusuka mele ma Ashibi wa. ⁶ N tonuko d̄a, uza d̄a u lai Kuwa ku Kashil̄a aya pini naha. ⁷ A d̄a baci i revei kalen ka Tagar̄ada u Kashil̄a u na vi, 'N la t̄a uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a d̄e, n u d̄a ya yanka mu ufar̄akpa,† ◊ i'ari ya kid̄aga ama a na yi aza d̄a bawu a'ari n unyushi ugana wa. ⁸ Adama a nala, mpa Maku ma Vuma Asheku a d̄a, hal n a kain ka Ashibi dem."

*Yesu tan̄as̄ai vuma d̄a ili i soi kukere
(Marku 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ An Yesu as̄ak̄ai a asu vi, aku u ba u uwai a kagata ka Kashil̄a ka kar̄i evu. ¹⁰ U cina t̄a pini vuma d̄a ili i soi kukere. Afarishi a zuwuka yi a'eshi tsar̄a a tsar̄a ili i'ya a ka sapula yi n i'ya, aku a wece yi, "W̄a dere a tan̄as̄a vuma n kain ka Ashibi?"

11 U wushunku le, “I'a baci n macon† aku ma rukpaḡi a ilyukoi n kain ka Ashibi, ya wutukpa ma wa? Mayun tani ya wutukpa ta ma. 12 Ama a la ta ncon kalen, adama a nala, dere da a yain ili i shinga n kain ka Ashibi.”

13 Yesu tonukoi vuma vi, “Barakpa kukere ku vunu.” An u barakpaḡi kukere ki, aku ku gonoi mai tyoku ku ire ki. 14 Pini nala, Afarishi yi a wutaḡi a ka sheshe tyoku da a ka wuna Yesu.

Kagbashi ka Kashila ka dangasai

15 Yesu reve ta ili i'ya Afarishi a ka yawunsa, aku u asakaḡi asu vi. Ama ushani a tonoyi, kpam u tanasa ta gba aza a mballa. 16 Shegai u ronoi ama yi atsuvu kotsu a tonuko uza ko eyi yayi wa. 17 U yan ta ili i na yi tsara a shadangu ili i'ya Kashila ka danai a una u Ishaya matsumate:

18 “Kagbashi ka va ka na, uza da n dangasai.

Ma ciga yi ta, kpam u zuwa mu ta n panai kayanyan cika.

Ma naka yi ta Kulu ku va,

kpam wa tonuko ta gba iyamba an ukuna u va wari dere.

19 Wa nanamgbana ko tani u salasa wa,

ko kpam u yain kuɓari n isali a ire wa.

20 Wa koduso asomini a da a katalasai wa,
wa cimbusa tani macikaluma ma ma ciga ucimba wa.

Nala wa rongo uyansa hal she ukuna u da wari dere u lya kaci
ka ukuna u cingi.

21 Iyamba gba a ka zuwa ta uma u le ara ne.” ◇

Yesu n Ba'alzabu

(Marku 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Aku ama roku a tukoi Yesu karumba kpam kabebe ka, adama a ityoni i cingi. Aku Yesu tanasai vuma vi, kute-kute u gitai kadyanshi kpam u wenei asu. 23 Gba ama yi a yain majiyan, a danai, “Gaawan vuma u na vi Maku ma Dawuda ma, Kirisiti Kawauwi!”

24 An Afarishi a panai nala, a wushunku le, “U wutukpa ta ityoni i cingi kpaci magono ma le Ba'alzabu u naka yi ta ucira u da wa yan nala.”

25 Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, “Uyamba u da baci u pecei kaci ka ne n u shilakani, u da wa barakpa wa. Kpam ilyuci ko kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, ka rukpa ta! 26 Kanangasi ka wutukpa baci Kanangasi,* nala u wenike ta tsugono tsu ne tsu pece ta abon abon, kpam tsa barakpa wa aku tsu rukpa. 27 I da n wutukpa ta ityoni i cingi adama da Ba'alzabu naka mu ucira u da ma yan nala. Nala baci, ya nakai atoni a de ucira u da a ka wutukpa le dem? Ili i'ya atoni a de a tsu yan i wenike ta an kadyanshi

◇ 12:21 Isha. 42:1-4.

* 12:26 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

ka i tsu yansa a kaci ka va ka dere wa. ²⁸ Shegai mpa ma wutukpusa baci ityoni i cingi n Kulu Keri ku Kashila, tsugono tsu Kashila tsa tsu tuwa de la vi a asuvu a de.

²⁹ “Uza wa ciga baci u uwa a kuwa ku uza u ucira u yain uboki, she u matsa u sira ve uza u ucira vi, aku u fuda u yain uboki a kuwa ki.

³⁰ “Uza da baci bawu wari a asu u va, tsilala tsa wa yan na mpa, uza da kpam bawu wa banga mu ucirangusu, wacinsa da wa wacinsa. ³¹ N tonuko da, Kashila ka cimbusuka ta uza da u nusukai aza roku, hal n uza da wa yan kadyanshi ka cingit a ukuna u Kashila. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa. ³² Kashila ka cimbusuka ta uza da baci dem u nusukai Mpa Maku ma Vuma n kadyanshi. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa, ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana a'ayin a da a ka tuwa.”

Madanga n ilimaci i ne
(Luka 6:43-45)

³³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I tsu reve ta madanga a ilimaci i ne. Madanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpam ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ³⁴ Eda a'eku! Eda ama a cingi a da, nida ya dana ili i shinga? Unu u tsu dana ta ili i'ya i'ari a katakasuvu. ³⁵ Ama a maci a'a ta n ili i shinga a atakasuvu a le, kpam i'ya a tsu dana. Ama a cingi kpam a'a ta n ili i cingi a atakasuvu a le, ele dem i'ya a tsu dana. ³⁶ N tonuko da, kain ka afada ya wenike ta gba kadyanshi ka gbani ka i dansai caupa vi. ³⁷ I shinga i'ya baci i dansai, Kashila ka dana ta eda aza a unyushi a da wa. Shegai i cingi i'ya baci i dansai, wa dana ta eda aza a unyushi a da.”

Ama a wecikei iryoci
(Marku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Pini nala, awenishiki a Mele n Afarishi a tuwai ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga ta tsu wene iryoci tsara tsu reve an a asu u Kashila da vu wutai.”

³⁹ U wushunku le, “I ciga ta iryoci kpaci eda aza a cingi a da, kpam ya wushuku wa. Shegai iryoci i Inusa† matsumate i'ya ya tsara koshi. ⁴⁰ Inusa rongo ta a asuvu a katsuma ka kadan ka pige hal gba a'ayin a tatsu. Nala kpam wa woko, Mpa Maku ma Vuma ma rongo ta a kasaun hal gba a'ayin a tatsu. ⁴¹ Kain ka afada ama a Niniba† a ka 'yanga ta a wenike ama unyushi u de. A kpatala ta a asu u Kashila an Inusa yanka le ku'bari. Gogo-na uza da u lai Inusa aya pini na. ⁴² Magono ma Sheba uka, wa 'yanga ta u wenike ama unyushi u de. U yan ta nwalu ma m'bari tsara u tuwa u pana ukuna u ugboji u Solomo n kaci ka ne. Gogo-na uza da u lai Solomo aya pini na.”

Ugono u ityoni i cingi
(Luka 11:24-26)

⁴³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a ḏa baci ityoni i cingi i te i wutaḗ a asuvu a vuma, i tsu bana ta a asu u ekpi ubolo asu u ḏa wa wunvuga, shegai wa tsara wa. ⁴⁴ Aku u dana, ‘Ma gono ta a kuwa ka n asakaḗ vi!’ An u gonoi, aku u cinai uza wa pini a kuwa ki wa. A wujuma ka ḏe sarara a kalai ka. ⁴⁵ Aku ityoni yi i lazai i ba i tukoi ityoni i cingi i shindere i roku aza ḏa a la yi tsicingi, aku a rongo pini. Vuma u nala vi wa kotso ta ndishi n ne n upana u ikyamba u ḏa u lai u caupa vi. Ili i'ya ya gitā n ama a cingi a gogo-na ḏa la vi.”

Mma n a'angu a Yesu
(Marku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pini a kadyanshi n ama, aku mma u ne n a'angu a ne a rawai. A shamgbai a uwotsu a ḏa a tonuko yi a ka ciga a wene yi. ⁴⁷ Aku uza roku u tonuko yi, “Mma u vunū n a'angu a vunū alya pini a uwotsu a ka ciga a wene vu.”

⁴⁸ U wushunku yi, “Ya mma u va? An ya a'angu a va?” ⁴⁹ Aku u sapunki atoni a ne kukere, u danai, “Mma n a'angu a va a ḏa na. ⁵⁰ Uza ḏa baci wa panaḗa Tata u va u zuba, aya mma u va, n vangu u va, n utaku u va.”

13

Agisani a uza ḏa u wacangusi icun
(Marku 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Kain ka nala ki, Yesu wutaḗ a kuwa ki u banai a ikengi i kushiva u dusuki wa wenishike. ² Kakuma ka ama ka kyawan yi cika hal ka zuwa yi u uwai a kpatsu u dusuki, ama yi kpam a shamgbai a kagida. ³ U wenishike le ili ushani n agisani, u danai,

“A yan ta vuma roku uza ḏa u banai uwacangusu icun a kashina ka ne.* ⁴ A'ayin a ḏa wari a uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure, nnu n kadasai i'ya. ⁵ I roku kpam i rukpai a iyamba i atali a asu u ḏa bawu kayala kari pini ushani. Icun yi i lazai i binyai, kpaci kayala ka maci ka pini wa. ⁶ An kaara ka yain, aku ka runukpai i'ya, kpaci alu a le a gbonguro cika wa, aku i lazai i ekpei. ⁷ Icun i roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapusai i'ya. ⁸ Icun i roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i wutaḗ i matsai mmuku. Gba icun i'ya kacimbi ki ka wacangusi vi, i roku i naka ta mmuku amangatawun-amangatawun, i roku tani amangatatsu-amangatatsu, i roku kpam kamankupa-kamankupa. ⁹ Uza ḏa baci wari n atsuva u upana, u pana.”

* **13:3** Icun i'ya a ka dansaka pini na vi, aza a Yahuda a tsu ce i'ya n kushe wa, shegai a wacangusu i'ya.

Ili i'ya i zuwai Yesu tsu dansa n agisani
(Marku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Aku atoni a ne a wece yi, “Ndyā i zuwai vu tsu dansa n ama n agisani?”

¹¹ U wushunku le, “A dangasa da ta i reve ili i tsugono tsu zuba i'ya i'ari usokongi, shegai aza roku a ka reve ili i'ya i'ari usokongi vi wa. ¹² Kashila ka doku ta ka naka uza da wari n ili cika, shegai ama da a bawu a'ari n ili, a ka namba ta hal gbam i kenu i'ya a'ari n i'ya vi. ¹³ Ili i'ya i zuwai n tsu dansa n ele n agisani i'ya:

“A ka webele ta, shegai a ka wene wa,
a ka pana ta, shegai a ka reve wa.

¹⁴ Kazuwamgbani ka Kashila ka woko de mayun, tyoku da Ishaya matsumate u danai:

“ Ya panasa ta kadyanshi ka va,
shegai ya reve wa.

Ya wenishe ta ili i'ya ma yansa,
shegai ya reve kalen ka ne wa.

¹⁵ Kpaci atakasuvu a le a gbama de,
atsuvu a le kpam a ka pana wa.

A kimba de a'eshi a le tsara a wene wa,
kpam tsara atsuvu a le a pana wa.

Kpam atakasuvu a le a ka reve wa,
bele a kpatala ara va

n tanasa le.’ [◇]

¹⁶ “Shegai Kashila ka zuwuka da de una u shinga, kpaci a'eshi a de a ka wene ta, atsuvu a de kpam a ka pana ta!

¹⁷ Mayun n tonuko da, nsumate ushani n ama a maci a ciga ta a vana a wene ili i'ya i wenei, a pana kpam ili i'ya i panai, shegai a wene wa, a pana tani wa.

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki
(Marku 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Panai mai kalen ka agisani ka icun i'ya a wacangusi vi. ¹⁹ Iacun i'ya i rukpai a ure vi, alya ama da a panai ukuna u tsugono tsu zuba, shegai a reve u da wa. Aku uza u cingi vi u tuwai u fulai u da a atakasuvu a le. ²⁰ Iacun i'ya i rukpai a iyamba i atali tani, alya ama da a panai ukuna vi n mazanga, kpam a wushai u da mai. ²¹ Shegai alu a le a uwa a iyamba cika wa. A barakpa n uwusha ukuna vi wa, an a'ayin a ukondo a rawai adama a ukuna u tsugono vi, aku a rukpai. ²² Iacun i'ya i rukpai a asuvu a awana, alya ama da a panai ukuna vi, shegai adama a kadambula ka ili i'ya uma u nambai, n uciga u utsari u lapana le. Pini nala, kadambula ki ka gbagbala le hal a kpadai unaka ilimaci. ²³ Iacun i'ya

kpam i rukpai a iyamba i shinga, alya ama da a panai ukuna u tsugono vi a revei u da mai. A gbonguro ta hal a matsai mmuku ushani, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangatatsu-amangatatsu, aza roku kpam kamankupa-kamankupa.”

Agisani a ilya n akan

²⁴ Yesu doki u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da u cei ilya a kashina ka ne. ²⁵ Kain ka te n kayin cina ya dem lavuta de, aku utokulalu u ne u tuwai u wacangusi akan pini a asu u ilya vi, aku u lazai. ²⁶ An ilya yi i wutai i gitai ugbonguro ya matsa, aku akan yi dem a gbonguroi. ²⁷ Pini nala, agbashi a vuma yi a tuwai ara ne, a danai, ‘Vu ce ta ilya i shinga a kashina ka vun, shegai nte akan a naha a wutai?’

²⁸ “Vuma vi u wushuki, ‘Utukulalu u va da u cei a da.’

‘Aku a wece yi, ‘Va ciga tsu kapusa a da?’

²⁹ “U danai, ‘Asakai a da pini, kpaci i da baci ya kapusa a da, ya kapusa ta dem ilya yi. ³⁰ Asakai a da n ilya yi a gbonguro kabolo hal ubana a'ayin a ukapa, aku n tonuko ayain a manyan yi: Gitai ve i bolomgbono akan yi i sira a da a asu u te, tsara a tuwa a da a da. Ilya yi kpam i bolomgbono i'ya i tuko i'ya a mapon ma va.’ ”

Agisani a icun i musta

(Marku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Yesu doki u tonuko le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u bidyai ucun u musta u cei a kashina ka ne. ³² Ucun u kenu u da gba gba a asuvu a icun, shegai an u gbonguroi, aku u wokoi u pige a asuvu a nwurete gba. U wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsabu n ne.”

Agisani a yisti

(Luka 13:20-21)

³³ Yesu doki kpam u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Uka roku da bidyai yisti,† aku u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira a mabara u vurai mai hal ku shitai cika.”

Yesu tsu dansa ta n agisani

(Marku 4:33-34)

³⁴ Yesu tsu dansa ta n kakuma ka ama n agisani, u tsu tonuko le ili bawu u bolomgbonuko le n agisani wa. ³⁵ Yan da u tsu yan nala tsara u shadangu udani u da Ishaya matsumate u danai:

“Ma dansa ta n ada n agisani,

n tonuko dā ili i'ya i'ari usokongi tun a'ayin a dā Kashilā ka yain likimba.” ◇

Yesu wutukpāi kalen ka agisani a ilya yi

³⁶ An Yesu aṣakāi kakuma ka ama ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a tuwāi ara ne, a danai, “Tonuko tsu kalen ka agisani a akan a kashina yi.”

³⁷ U wushunku le, “Uza dā u cei icun i shinga yi Maku ma Vuma ma. ³⁸ Kashina ki likimba dā, icun i shinga yi kpam alya ama dā a'ari a tsugono. Iacun i akan yi kpam alya aza dā a'ari a asu u uza u cingi vi. ³⁹ Utokulalu uza dā u wacangusi icun i akan yi aya Kalapansi. A'ayin a ukapa yi a dā a'ayin a makorishi ma likimba. Ayain a manyan aza dā a ka bolomgbono ilya yi, alya atsumate a zuba.

⁴⁰ “Akan a dā a ka bolomgbono a daḅa. Nala wa woko a a'ayin a makorishi. ⁴¹ Mpa Maku ma Vuma ma suku tā atsumate a vā, kpam a ka wutukpā tā gbā ili i'ya ya tuko unyushi u cingi hal n aza dā a ka yan tsicingi dem a tsugono tsu vā. ⁴² Atsumate yi a ka vutalā le tā a asuvu a kudyuku ku akina a asu u dā a ka rongo kushen hal n ulumusa u a'anga. ⁴³ Shegai ama a shinga a ka laḅa tā yavu kaara a tsugono tsu Tata u le. Uza dā baci wāri n atsuvu a upana, u pana!

Agisani a kuzuwate ku ucanga ka kārī usokongi

⁴⁴ “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: Vuma roku dā u tsarāi kuzuwate ku ucanga ka uza roku u sokongi a kashina. U lapulai u sokongi ka, wa yan ipeli u ba u dengei gbā ili i'ya wāri n i'ya, aku u gonoī u tsilai kashina ki.

Agisani a igbegu i ikebe

⁴⁵ “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: Uza u tsilaga u roku dā wa bolo igbegu i ikebe i shinga. ⁴⁶ An u tsarāi u te u tsulobo cika, u ba u dengei ili i'ya wāri n i'ya gbā, aku u ba u tsilai u dā n ikebe yi.”

Agisani a ibilili

⁴⁷ Yesu doki u yanka le agisani a roku u danai, “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: Akāni a adan a roku a dā a vutalāi ibilili i le a kushiva, aku a kaṅaṣai icun i adan kau-kau. ⁴⁸ An ibilili yi i shadangi, a wutukpāi i'ya a ikengi a dusuki a ka pecene adan yi. A zuwai a shinga yi a asuvu a mabana, aku a wotsongi a dā bawu a gain. ⁴⁹ Nala wa woko a a'ayin a makorishi. Atsumate a zuba a ka tuwā tā a pecene ama a cingi a asuvu a ama a maci. ⁵⁰ Atsumate yi a ka vutalā tā ama a cingi yi a asuvu a kudyuku ku akina, nte a ka rongo pini kushen n ulumusa u a'anga.”

Kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau

⁵¹ Yesu wece le, “I reve kalen ka ili i nala yi gba?”

A wushuki, “Tsu reve ta.”

⁵² Aku u tonuko le, “Gba kawenishiki ka Mele ka ka wokoi karotsongishi a tsugono tsu zuba, wa ta tyoku u uza u kuwa da u wutukpai kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau a kunu ku kuzuwate ku ucanga.”

Aza a Nazara a 'yuwain Yesu

(Marku 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ An Yesu kotsoi udansa agisani yi, aku u lazai u asakai asu vi ⁵⁴ u gonoi a Nazara, a ilyuci i ne. An u wenishikei pini a kagata ka Kashila, ya dem u gitai majiyan n a dansi, “Nte da u tsarai kakiri ka ne n uyansa ikunesavu naha? ⁵⁵ Maku ma kashei ma na vi wa? Tsa wundya mma u ne u da Meri vi? A'angu a ne kpam alya an Yakubu, Isuhu, n Simo n Yahuza? ⁵⁶ Ataku a ne kpam a'la ta na kabolo n atsu. Nida wa yansa ili i na yi gba?” ⁵⁷ Adama a nala ama yi a 'yuwan yi uwusha.

Shegai Yesu tonuko le, “Matsumate ma tsu yan n tsupige a ilyuci i ne n kuwa ku ne wa, she a kateshe.”

⁵⁸ Adama a nala, u yansa ikunesavu ushani wa, kpaci a'la n upityanangu wa.

14

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Marku 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u pana ta ukuna u Yesu. ² Aku u tonukoi agbashi a ne, “Yesu vi Yahaya Kalyubugi da, uza da u 'yangai a ukpa, da gai i zuwai wa yansa ikunesavu yi.”

³ A'ayin a da a wurai nife, Hiridu kana ta Yahaya, u sira yi u zuwa yi a kuwa ka a'ali. U yan ta nala adama a Hiridiya, uka u vangu u ne Filibu u da u bokoi u wokoi uka u ne. ⁴ Yahaya Kalyubugi tonusuko yi ta, “Wa dere vu zuwa Hiridiya wa!” ⁵ Hiridu wa ciga u wuna Yahaya, shegai wa pana ta uwonvo u ama, kpaci a wushuku ta Yahaya matsumate ma.

⁶ Kain ka te an a ka yan abikif a ucibusu n kain ka ilimaci i Hiridu, maku ma makere ma Hiridiya ma u matsakai Filibu u gitai kuje a kapala ka Hiridu n amoci a ne, aku u panai kayanyan. ⁷ Aku u tsinai u da wa naka yi ta gba ili i'ya baci dem wa ciga. ⁸ Aku mma u makere vi u tonuko yi u ba u dana, “Ma ciga ta kaci ka Yahaya Kalyubugi a mabaluwa gogo-na!” ⁹ Magono mi ma pana kayanyan n ili i'ya u foloi vi wa. Shegai an u wokoi bawu wa ciga u kpadu ushadangu kazuwamgbani ka u yain a kapala ka amoci a ne yi, aku u tonukoi asoje a ne, ¹⁰ a bana a kuwa ku a'ali a kida kaci ka Yahaya Kalyubugi. ¹¹ A

tukoi ka a mabaluwa a naḳai makere mi. Aku u bidyai ka u tukoi mma u ne. ¹² Pini nala, atoni a Yahaya a tuwai a bidyai iyamba i ne a ba a cidangi. Aku a ba a tonukoi Yesu.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Marku 6:30-44; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

¹³ An Yesu panai alabari a Yahaya, aku u 'yangai u uwai a kpatsu wa bana a kakamba utyoku u ne. Shegai an kakuma ka ama ka revei, aku a tonoyi n a wali a ikengi i kushiva. ¹⁴ An u rawai kakamba ki, u cinai kakuma ka ama cika ka vana yi. U panai asuvayali a le, u tanasai kpam aza da a'ari na mbaa.

¹⁵ An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a tuwai ara ne a danai, "Kuvuli ku yan de, kpam a kakamba ka tsari. Asaka ama yi a laza a bana a une une a tsilaka kaci ka le ilikulya."

¹⁶ Shegai Yesu wushunku le, "U kana she ama yi a laza wa. Eda naka le ili i roku a lyai."

¹⁷ Aku a danai, "Iburodi i tawun n adan a re a da tsu koshi."

¹⁸ U danai, "Tuko numu iburodi n adan yi." ¹⁹ Aku u tonukoi ama yi a dusukusu a mete mi. U bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadigbai kaci ka ne a zuba u cikpai Kashila adama a ilikulya yi. U jibamgbanasai i'ya, u naka atoni a ne a pecike ama yi. ²⁰ Gba ama yi a takuma ta hal a cuwusai. Aku atoni a ne a bolomgbonoi abuwai a da buwai vi hal a shadangi mbana kupa na n re. ²¹ A'ali a da a'ari pini a asu vi a rafansa ta ama azu a tawun (5,000), bamu gbam n aka na mmuku.

Yesu walai a zuba u mini

(Marku 6:45-52; Yahaya 6:15-21)

²² Kute-kute, Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a pasamgbana kushiva. Eyi wa shamgba ta ve u asaka ama yi a laza ugonon a kuwa. ²³ An u asaka le a laza, aku u banai a masasa utyoku u ne wa yan kvasu. Cina kayin ka yan de kpam aya wari pini utyoku u ne. ²⁴ A'ayin a nala yi, kpatsu ku atoni a ne ka ka ta a mere ma kushiva, aku uwule u pige u 'yangai, a'ari umodono n abali a pige.

²⁵ N kpasani ku de, Yesu tuwai ara le n u wali a zuba u mini.

²⁶ An a wene yi, aku uwonvo u kana le. Aku a salai, a danai, "Kafofu ka!"

²⁷ Shegai Yesu yanka le kadyanshi, "U rasta ta, mpa! Panai uwonvo wa."

²⁸ Bituru danai, "Asheku, ada baci mayun, tonuko mu n tuwa a mini mi."

²⁹ U tonuko yi, "Tuwa."

Bituru wutai a kpatsu ki u walai a zuba u mini ubana ara ne. ³⁰ Shegai an u wenei uwule n abali, aku uwonvo u kana yi, u gitai uliba. Aku u salai, "Asheku, wauwa mu!"

³¹ Kute-kute, Yesu barakp̄ai kukere ku ne u kaṇa yi. U danai, “Upityanangu u vunu u gusa ṭa. Nɗya i zuwai va yan malala?”

³² An a uwai a kpatsu, uwule vi kpam u vaki. ³³ Aku aza ḍa a'ari pini a kpatsu ki a lyakai Yesu kayala, a danai, “Mayun ḍa, avu Maku ma Kashila ma!”

Yesu tanasai aza a m̄balā a Janisara
(Marku 6:53-56)

³⁴ An a pasamgbanai kushiva, aku a rawai a uyamba u Janisara. ³⁵ An ama yi a revei Yesu, aku a tonukoi ama a asu yi gbā, “Yesu tuwā ṭa.” Aku ama yi a tukusoi aza a m̄balā ara ne. ³⁶ A folo yi u asaka aza a m̄balā yi a sawa kaletsu ka kunya ku ne. Gbā aza ḍa a sawa yi vi a ṭaṇa ṭa.

15

Gorimukoi Mele ma Kashila
(Marku 7:1-13)

¹ Afarishi n awenishiki a Mele a roku a asakai Urishelima a tuwai ara Yesu, a wece yi, ² “Nɗya i zuwai atoni a vunu bawu a ka gorimuko ili i'ya nkoshi n cau n tsunu n wenishikei? Kpaci a tsu sawa akere a le kahu a lyai ilikulya wa.”

³ Yesu wushunku le, “Nɗya i zuwai bawu ya gorimuko kadyanshi ka Kashila aku ya tonu uwenishike u kaci u ḍe?”

⁴ Kashila ka dana ṭa, ‘Naka tata u vunu na mma u vunu tsupige,’ kpam ‘Vu wisha baci tata ko mma u vunu, a ka wuna vu ṭa.’ ⁵ Shegai ya wenishike n i dansi ama a'a baci n ili i'ya a ka ganga tata ko mma u le, aku a danai, ‘Ili i na yi i Kashila i'ya,’ ⁶ adama a nala u kaṇa a naka asheku a le wa. I 'yuwan ṭa udani u Kashila adama a agadu a ḍe. ⁷ Eda ama a maci a kaḅan! Ishaya matsumate u korongu ṭa dere ili i'ya Kashila ka danai:

⁸ “Ama a na yi n unā u ḍa a ka naka mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a le a yan ḍe m̄b̄ari nā mpa.

⁹ Ugbashika u ḍa a ka gbashika mu vi u gbani u ḍa.

Ili i'ya kpam a ka wenishike udani u vuma u ḍa.’ ” ¹⁰

Ili i'ya i tsu nangasa vuma
(Marku 7:14-23)

¹⁰ Yesu isaī kakuma ka ama ki, u tonuko le, “Panai kpam i reve ili i'ya ma tonuko ḍa. ¹¹ Ili i'ya ama a ka lyuku a unā u le i'ya ya nangasa le wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a unā u le i'ya i tsu nangasa le.”

¹² Aku atoni a ne a tuwai a danai, “Vu reve gbam an vu nangasai Afarishi katsuma n ili i'ya vu danai nala vi?”

¹³ U wushunku le, “Gbā madāngā ma baci bawu Tata u vā u zuba u shigbāi, wa mudā tā ma n alu a ne dem. ¹⁴ Kiranai n Afarishi a nala yi! A'a tā tyoku u arumbā a dā a ka rono atoku a le arumbā, kpam gbā le a ka rukpā tā a kadāka.”

¹⁵ Aku Bituru wushuki, “Ndyā kalen ka kadyanshi ka vu yain a ukuna u ili i'ya ya nangasa ama yi?”

¹⁶ Yesu danai, “Hal n gogo-na kotsu i reve wa? ¹⁷ Mayun i reve tā gai ilikulya i'ya i uwai a unā ya bana tā a katsumā aku i wutā. ¹⁸ Shegai kadyanshi ka cingi ka ka wutāi a unā ka wutā tā a katakasuvu, kpam ili i'ya ya nangasa dā i'ya gai la vi. ¹⁹ A katakasuvu ka uyawunsa u cingi n uwuna uma u vuma gbani u tsu wutā. Nvain n uka u uza roku n tsishankala a katakasuvu ka dem a tsu wutā. Nala kpam dem uboki, n kaḅan, n kadyanshi ka cingi a kaci ka atoku. ²⁰ Ili i'ya ya nangasa dā i'ya la vi. Ulya ilikulya bawu usawa u akere u tsu nangasa dā wa.”

*Yesu ɓangai uka da wari Kawulawa
(Marku 7:24-30)*

²¹ Yesu asakai asu nala vi, u lazai ubana a ilyuci i Taya n Sida. ²² An u rawai, uka u aza a Ka'ana† roku uza da wari pini na ndishi u tuwai ara ne n u salasi, “Asheku, Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va! Ityoni i cingi i shadangu de makere ma va.”

²³ Shegai Yesu dana uka vi ili wa. Aku atoni a ne a tuwai a folo yi, “Tonuko uka vi u laza a asu u na vi. Aya pini wa tono tsu n u salasi.”

²⁴ Yesu danai, “Adama a aza a Isara'ila da koshi a suku mu. A'a tā tyoku u ushiga u ncon n da n puwain.”

²⁵ Aku uka vi tuwai ara ne u kudangi a kapala ka ne, u danai, “Asheku, ɓanga mu!”

²⁶ U wushunku yi, “Dere da vuma u bidya ilikulya i mmuku u naka nshe wa.”

²⁷ Uka vi danai, “Nala wari Asheku, shegai nshe n tsu lya ta agashi a ilikulya i'ya i tsu rukpusa.”

²⁸ U wushunki uka vi, “Uka, va ta n upityanangu u pige, ma yanka vu ta ili i'ya vu danai n yanka vu.” Dere u ulapa u uwule u nala vi u da makere ma ne ma tana.

*Yesu tanasai ama ushani
(Marku 7:31-37)*

²⁹ Pini nala, Yesu asakai asu vi u lazai ubana a ikengi i Kushiva ku Galili, u yuwai a kagidali ka masasa u dusuki. ³⁰ Kakuma ka ama ka tuwai a tuko yi awunu ushani n aza da ikyamba i le i soi. A tukoi dem abebe, n arumbā, n aza a mɓala icun kau-kau. A zuwa le a kapala ka ne, aku u tanasa le gbā. ³¹ Ya dem wari a majiyan ma ili i'ya u wenei n i'ya u

panai. Abebe a fudai a dansai. Aza da ikyamba i le i soi, a tanai. Awunu a ka wala. Arumba kpam a ka fuda a ka wene. Pini nala, ya dem wari ucikpalasa Kashila ka aza a Isara'ila.

Yesu lyatangi ama azu a nishi
(Marku 8:1-10)

³² Yesu isai atoni a ne a asu u te, u tonuko le, “Ma pana ta asuvayali i ama a na yi. A'a ta kabolo na mpa ara kain tatsu da pa vi, bawu ili i ulya. Ma ciga n asaka le a laza n kambulu wa, kotsu a rukpa a ure a'ayin a da a ka gono a kuwa wa.”

³³ Atoni a ne a wushuki, “Asu u na vi kakamba ka. Nte tsa tsara ilikulya i'ya tsa lyatangu kakuma ka ama ka na ki?”

³⁴ Yesu wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A wushuki, “I shindere i'ya n adan a shawu kenu.”

³⁵ Yesu tonukoi ama yi a dusuku a iyamba. ³⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i shindere n adan yi, u cikpai Kashila. U jibamgbanasai i'ya u nakai atoni a ne, aku a pecikei ama yi.

³⁷ Ya dem takuma ta hal u cuwai. Aku atoni yi a cirangi abuwai a da a buwai vi hal a shadangi mbana n pige n shindere.

³⁸ A'ali azu a nishi (4,000) a da a takumai iburodi yi, bamu gbam n aka na mmuku. ³⁹ An Yesu asakai ama yi a lazai, aku u uwai a kpatsu u pasamgbana kushiva. U tuwai u cipai a iyamba i'ya i'ari evu n ilyuci i Magadan.

16

Azapige a wecikei ukunosavu
(Marku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Afarishi n aza a Sadusi a tuwai ara Yesu a ka ciga a wanda yi n keci, a tonuko yi u yanka le iryoci i roku, tsara u wenike le an Kashila ka wushuki n eyi.

² Shegai Yesu wushunku le, “A'ayin a da i wenei kaara ka rukpa, i tsu dana ta ‘Usana wa lobono ta, kpaci i wene ta zuba u shilamgbana.’ ³ N usana kpam i wene baci zuba u shilamgbana aku u tuwai u limana, i tsu dana ta, “Ara wa ro ta.” I wenei iryoci i na a zuba i fudai i revei kalen ka le. Nala dem i wenei ili i'ya ma yansa gogo-na, shegai i fuda i reve kalen ka le wa. ⁴ Ama a cingi n aza a ukpada u upityanangu u a'ayin a na a wecike ta iryoci, shegai a ka naka iryoci wa, she iryoci i Inusa matsumate koshi.” Aku Yesu asaka le u lazai.

Kiranai n uwenishike u da bawu wari dere
(Marku 8:14-21)

⁵ An atoni a Yesu a pasamgbana upashi u kushiva, a asansa a bidya burodi wa. ⁶ Yesu tonuko le, “Kiranai, i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.”†

⁷ Atoni yi a ka dansa utyoku u le, “U kana ta u dana nala kpaci tsu tuko burodi wa.”

⁸ An Yesu revei ili i'ya a ka tonu, aku u wece le, “Nɔya i zuwai ya dansa utyoku u de a ukuna u ɔa bawu i'ari n burodi? Upityanangu u de u gusa ta. ⁹ Hal n gogo-na kotsu i reve wa? Cibai n iburodi i tawun i'ya n lyatangi ama azu a tawun (5,000), kpam cibai hal i cirangi abuwu a ɔa a buwai mbana ushani. ¹⁰ Nida ukuna u iburodi i shindere i'ya n lyatangi ama azu a nishi (4,000)? Mbana n yain n ɔa i shadangi n abuwu a ɔa a buwai? ¹¹ Mpa kadyanshi ka burodi ka ma yanka ɔa wa. Nɔya i zuwai i kpaɔai ureve? Tonuko ɔa ma tonuko ɔa i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.” ¹² A makorishi a tuwai a revei an kadyanshi ka yisti n burodi ka wa yan wa, shegai ukuna u uwenishike u kaɔan u Afarishi n aza a Sadusi.

Bituru danai Yesu ɔa Kawauwi
(Marku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu n atoni a ne a ka walaka, an a rawai a kaɔan ka kari evu n ilyuci i Kasariya Filibi, u wece le, “Ya ama a ka dansa Maku ma Vuma mari?”

¹⁴ Aku a wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyuɔugi ɔa. Aza roku a danai avu Iliya ɔa, aza roku a danai avu Irimiya ɔa, aza roku kpam a danai avu uza u te ɔa a asuvu a nsumate n cau.”

¹⁵ Aku u wece le, “Eɔa tani, ya ya dansa mari?”

¹⁶ Simo Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, Maku ma Kashila Uza u Uma.”

¹⁷ Yesu danai, “Avu uza u unɔ u shinga u ɔa vari, Simo maku ma Inusa, kpaci ko uza u wenishike vu i'ya wa. Tata u va u zuba u ɔa u wenike vu uza ɔa mari. ¹⁸ Adama a nala, ma isa vu ta Bituru; wata, ‘Katali.’ A katali ka nala ka ma ma kunu ku atoni a va, kpam ucira u ukpa wa varangu ka wa. ¹⁹ Ma naka vu ta nkukpunku n tsugono tsu zuba. Ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta a yain i'ya.” ²⁰ Aku Yesu rono atuvu a atoni a ne kotsu a tonuko uza a dana aya Kawauwi ki wa.

Yesu danai tyoku ɔa wa kuwa
(Marku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Pini nala, Yesu gitai utonusuko atoni a ne ili i'ya ya tuwa ya gita n eyi. U danai, “U kana ta n bana a Urishelima a asu u nkoshi, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele. A ka zuwa mu ta n pana ikyamba cika, kpam a wuna mu, shegai a kain ka tatsu aku n 'yanga n uma.”

²² Bituru rono yi a ikengi, u tonuko yi, “Asaka icun kadyanshi ka nala ki, Asheku, Kashila ka asaka ili i nala yi i gita n avu wa.”

²³ Aku Yesu webele yi, u danai, “Kanangasi,* batsa dan na mpa! Va kangu mu ta uyan ili i'ya Kashila ka ciga mu n yain, kpaci uyawunsa u vunu tyoku u vuma da wari, tyoku u Kashila da wa.”

²⁴ Aku Yesu tonukoi atoni a ne, “Uza da baci wa ciga u woko katonni ka va, u kana ta u nani kaci ka ne. U kana ta kpam u canga mawandambani ma ne kain dem u tonon mu. ²⁵ Kpaci uza da baci wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba ta u da. Uza da baci u nambai uma u ne adama a va, wa tsara ta u da. ²⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba u na gba, aku u namba uma u ne? Nnya kpam vuma wa fuda wa tsupa tsara u wauwa uma u ne? ²⁷ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwa ta n tsupige tsu Tata u ne, n atsumate a zuba a ne, u tsupa ya dem a ili i'ya u yain. ²⁸ Mayun n tonuko da, aza roku a da pini a asuvu a de n gogo-na naha, a ka kuwa wa, she a wene mu utuwa n tsugono tsu va mpa Maku ma Vuma.”

17

Uyansaka u Yesu

(Marku 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru kaɓolo n Yakubu n vangu u ne Yahaya. A yuwa a zuba u masasa ma ugadi a rongoi de utyoku u le. ² Ele pini, aku a wenei u yansakai pini a kapala ka le, upetiwa'eshi u ne wa lada yavu kaara, aminya a ne kpam a waramai pun yavu katyashi. ³ Kute-kute, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara Yesu a gitai kadyanshi n eyi.

⁴ Aku Bituru danai, “Asheku, u lobono ta an tsari pini na! Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunu, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya.”

⁵ Tyoku da wari a kadyanshi, aku kalishi ka katyashi ka kimba le. A panai kalagatsu pini a asuvu a kalishi ki, ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, kpam ma pana ta kayanyan n eyi. Pana ka ni!”

⁶ An atoni a ne a panai kalagatsu ki, aku uwonvo u kana le hal a rukpai a varai upetiwa'eshi u le a iyamba. ⁷ Aku Yesu tuwa u sawa le, u danai, “Yangai, kotsu i pana uwonvo wa!”

⁸ An a gadigbai a'aci a le, a wene uza wa, she Yesu koshi.

⁹ Ele n a cipi a masasa mi, aku Yesu tonuko le, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei na vi wa, she a'ayin a da mpa, Maku ma Vuma, n 'yanga a ukpa.”

¹⁰ Aku atoni yi a wece yi, “Nnya i zuwai awenishiki a Mele a danai u kana ta Iliya tuwa kahu Kawauwi?”

* 16:23 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

¹¹ Aku u tonuko le, “Mayun *da*, Iliya wa tuwā *ta* u fobuso ili gba. ¹² N tonuko *da*, eyi u tuwā *de*, shegai ama a reve yi wa. A yanka yi tyoku *da* u gan le. Nala dem a ka zuwa Maku ma Vuma ma pana ikyamba.” ¹³ Pini nala, *da* atoni yi a revei an Yesu ukuna u Yahaya Kalyubugi u *da* wa dansa n ele.

Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi
(Marku 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a kami ka masasa mi, kakuma ka ama kari le uvana pini. Vuma roku u tuwai u kudangi a kapala ka ne, ¹⁵ u danai, “Asheku, pana asuvayali a maku ma va! Wa ta n ityoni i cingi i ipori i ucira, kpam a'ayin a roku i tsu varangu yi ta a asuvu a akina ko a mini. ¹⁶ N tuko yi a asu u atoni a vunu tsara a tanasa yi, shegai uza wa la u fudai u tanasa yi wa.”

¹⁷ Yesu tonuko le, “Eda i ryagbaja ta, kpam i'a n upityanangu wa. Hal ubana nwere da ma rongo n ada? Kpam hal ubana nwere da ma fuda ma kawunku n ada?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku mi na.” ¹⁸ Aku Yesu baranai ityoni yi, aku i asakai maku mi. Kute-kute, maku mi ma tana.

¹⁹ An Yesu wari utyoku u ne, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wece yi, “Ndya i zuwai atsu tsu kpada uwutukpa ityoni yi?”

²⁰ U wushunku le, “Upityanangu u de u gusa ta. Mayun n tonuko da, a da baci i'ari n upityanangu ko kenukulu tyoku u ucun u musta, ya fuda ta i tonuko masasa ma na, ‘Muda pini na vu gono nide,’ kpam she ma muda. Ili i'a la ya kpada uyan wa. [²¹ Icu n i ili i na yi ya wuta wa she n kvasu n kakuli koshi.]” *

Yesu doki u danai ukuna u ukpa u ne
(Marku 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² Kain ka te an a gonoi a Galili, Yesu tonuko le, “Uza roku wa neke ta Maku ma Vuma a akere a ama. ²³ A ka wuna yi ta, shegai kain ka tatsu wa 'yanga ta a ukpa.” Aku atoni yi a shadangi n unamgbukatsuma cika.

Yesu dansai ukuna u utsupa utafa

²⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a Kafarnahum, aza roku aza da a ka wushika Kuwa ku Kashila utafa u ikebe i azurufa i re i re† a tuwai ara Bituru, a wece yi, “Kawenishiki ka de ka tsu tsupa utafa a Kuwa ku Kashila?”

²⁵ Bituru wushunku le, “U tsu tsupa ta.”

An u gonoi a kuwa, kahu gbam u kukpa unā u dana ukuna, Yesu tonuko yi, “An ya ngono n tsu kidaga utafa, ama a le ko gai amoci?”

* **17:21** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 21. † **17:24** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

²⁶ Aku Bituru danai, “Amoci a ɗa.”

Yesu tonuko yi, “U kaṇa la vi ama a le a tsupa utafa wa. ²⁷ Shegai tsa ciga tsu nangasa le atakasuvu wa, adama a nala wala vu bana a kushiva vu yain kafula. Kadan ka baci dem vu gitai ukaṇa, ka va bidya. Vu kukpa baci unā u ne, va wene ta ukebe u azurufa u pige u te† pini a asuvu u ɗa u rawai u tsupa utafa u va n u vununu. Aku vu bidya u ɗa vu banka le.”

18

Uzapige a tsugono tsu zuba
(Marku 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A'ayin a nala yi, atoni yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Ya wa laka tsupige a tsugono tsu zuba?”

² Yesu isai maku ma kenu ma tuwai ma shamgbai a kapala ka le. ³ U danai, “Mayun n tonuko ɗa, u kaṇa ta i savaɗa i woko tyoku u mmuku n kenu, tsara i uwa a tsugono tsu zuba. ⁴ Adama a nala, uza ɗa baci dem u vakunki kaci ka ne tyoku u maku ma kenu ma na, aya uzapige a tsugono tsu zuba.

⁵ “Kpam uza ɗa baci dem u wushai maku ma kenu tyoku u naha n kala ka va, mpa u wushai.”

Pana uwonvo u uyan unyushi
(Marku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Uza ɗa baci u zuwai uza u kenu gba a asuvu a atoni a va a na u nusai, vuma u nala vi wa laka yi ta tsulobo a varangu yi a asuvu a kushiva n katali ka kira ka araji usiri a udyoku u ne.

⁷ “Wa wuyana tani n ni n ama a likimba n ukuna u ɗa wa zuwa le a yain unyushi u cingi. Ukuna u nala wa gitai ta, shegai ter n uza ɗa wa zuwa u gitai vi. ⁸ Kukere ku vununu ko kune ku vununu ku zuwa vu baci unyushi, kidamgbana ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu namba kapashi ka ikyamba ka vununu ka te tsara vu barakpa, n u ɗa va yan n akere a re ko a'ene a re, aku a varangu vu a kuwa ku akina a ɗa bawu a ka kotso. ⁹ Keshi ka vununu ka zuwa vu baci unyushi, fofo ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu barakpa n keshi ka te, n u ɗa va yan n a'eshi a re aku a varangu vu a kuwa ku akina a ɗa bawu a ka kotso.”

Agisani a macon ma ma puwain
(Luka 15:3-7)

¹⁰ Yesu doku ta u danai, “Kiranai, kotsu vu goro ko maku ma te a asuvu a mmuku n na mi wa. N tonuko ɗa, a'a ta n

† 17:27 Kondo “Ikebe i azurufa i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

atsumate a zuba a ɗa a ka rongo n Tata u va u zuba.” [¹¹ Kpam mpa Maku ma Vuma n tuwa ta n wauwa i'ya i puwain.]*

¹² “A dana kaliniki ka na ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain, ndya wa yan? Wa asaka ta amanganishinkupa n kuci n da n buwai vi na n lini a kagidali ka masasa u bana ubolo ma te ma ma puwain vi. ¹³ U wene baci ma, n tonuko da, wa la ta upana kayanyan a kaci ka ma te ma nala mi kapala n amanganishinkupa n kuci n da bawu n puwain vi. ¹⁴ Nala dem wari n Tata u de uza da wari a zuba, wa ciga uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na mi u puwan wa.”

*Uza roku u nusuka vu baci
(Luka 17:3)*

¹⁵ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Utoku u vunu u nusuka vu baci, bana ara ne vu tonuko yi i'ya u yanka vu vi. Shegai i yain kadyanshi ki utyoku u de ama a re. U wushuku baci, vu gonuko yi de la vi a ure. ¹⁶ Shegai u 'yuwan baci uwushuku, doku vu bana ara ne n uza roku ko ama a re. Vu yan baci nala vu shadangu ta udani u da Tagarada u Kashila u danai, ama a re ko ama a tatsu a da a gain a reve n ukuna kahu a bidya uza uza u unyushi. ◇ ¹⁷ U 'yuwan le baci upanaka, aku vu tonuko atoku a Atoni. U 'yuwan baci upanaka Atoni yi, aku i bidya yi yavu uza da bawu u wushuki n Kashila, ko kpam yavu kawushi ka utafa.”

Ubishinka ko kpam u'asaka uyan

¹⁸ Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko da, ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka a yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta i'ya.”

¹⁹ “Kpam i'ya baci ama a re a de a wushuki n i'ya a likimba hal i yankai i'ya kvasu, Tata u va uza da wari a zuba wa yanka da ta i'ya. ²⁰ Kpaci asu u da baci ama a re ko ama a tatsu a bolongi a asuvu a kala ka va, ma ta pini n ele.”

Kagbashi ka ka 'yuwain ucimbusuka

²¹ Pini nala, Bituru tuwai ara Yesu u wece yi, “Asheku, utoku u va u lya baci kelime n uyansaka mu unyushi, ku yain ka u gain n cimbusuka yi, hal ubana kushindere?”

²² U wushuki, “Kushindere ka wa, shegai kushindere kadofo amangatatsunkupa.

²³ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza da u yawunsai u wushi ikebe i'ya wa tono agbashi a ne. ²⁴ Tyoku da wari pini a uwusha ikebe

* **18:11** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 11. ◇ **18:16** U.Ml. 19:15.

yi, aku a tuko yi kagbashi ka roku uza da magono mi ma tono ikebe i zinariya i pige i pige azu kupa (10,000).[†] ²⁵ Kagbashi ki ka n ikebe i'ya wa fuda wa tsupa kutan ku ne ki wa. Pini nala, magono ma danai gba ili i'ya kagbashi kari n i'ya a denge i'ya, hal n kagbashi ki n uka u ne na mmuku n ne dem. Tsara a bidya ikebe yi a tsupa magono mi kutan ku ne.

²⁶ “Shegai kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta gba i'ya va tono mu.’ ²⁷ Pini nala, magono mi ma panai vuma vi asuvayali. U asakai vuma vi u lazai, kpam u tonuko yi u asaka kotsu u tsupa kpam ikebe yi wa.

²⁸ “Tyoku da kagbashi ki kari a nwalu, aku u gawunsai n kagbashi ka roku uza da wa tono ikebe i azurufa aman-gatawun (100).[‡] Pini nala, u gaga yi udyoku, n u tonusuko yi, ‘Tsupa mu i'ya ma tono vu!’

²⁹ “Aku kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta i'ya va tono mu vi.’

³⁰ “Shegai kagbashi ka kagita ki ka 'yuwan yi upana iyali, u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali hal a'ayin a da u tsupai kutan ki. ³¹ An agbashi a da a buwai vi a panai i'ya i gitai, asuvu a le a namgba ta cika. Pini nala, a banai a asu u magono a tonuko yi i'ya i gitai.

³² “Aku magono ma isai kagbashi ka kagita ki u tonuko yi, ‘Avu kagbashi ka gbani, an vu folo mu n asansa n i'ya ma tono vu, aku n tonuko vu vu asaka she vu tsupa wa vi. ³³ She vari vu pana dem utoku u vunu kagbashi ki iyali, tyoku da n pana vu iyali.’ ³⁴ Magono mi ma yan ta upan cika hal u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali tsara a yanka yi mavura cika, hal she a'ayin a da u fudai u tsupai i'ya magono mi ma tono yi.

³⁵ “Magono ma nala mi ma yan ta i'ya Tata u va uza da wari a zuba wa yanka da i 'yuwan baci ucimbusuka atoku a de a asuvu a atakasuvu a de.”

19

*Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo
(Marku 10:1-12; Luka 16:18)*

¹ An Yesu kotsoi udansa ili i nala yi, aku u lazai u asakai Galili u banai a ufongu u Yahuda a upashi u Agata a Urudu.

² Kakuma ka ama ushani ka tono yi, u tansa aza a mballa a le.

³ Afarishi a roku a tuwai a ka ciga a wanda yi n keci, a da, “Mele ma wushunku vuma u asaka uka u ne a ukuna u da baci dem u wenei u yanyi?”

[†] 18:24 Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. [‡] 18:28 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

⁴ Yesu wushuki, “I yan t̄a k̄aneshi a Tagar̄ada u Kashil̄a an Kashil̄a ka yain likimba, ‘U yan le t̄a vali n uka. ⁵ Ili i'ya i zuwai vali wa as̄aka tata u ne n̄a mma u ne u pad̄ara n uka u ne i'ya gai la vi. Ama a re a le a ka woko t̄a uza u te.’ ⁶ A ka yan k̄pam ama a re wa, shegai uza u te. Adama a nala, ili i'ya baci Kashil̄a ka gawain, kotsu uza u peci i'ya wa.”

⁷ Afarishi yi a wece yi, “N̄dya i zuwai Musa n̄ak̄ai Mele u da uza u n̄ak̄a uka u ne tagar̄ada u upece iyolo aku u as̄aka yi u wala?”

⁸ U wushuki, “As̄aka da Musa as̄aka da i peci n aka a de adama a da i ryagbajai i k̄pad̄ai upana uwenishike u Kashil̄a, shegai a kagit̄a Kashil̄a ka wushuku n ukuna u nala wa. ⁹ K̄pam n tonuko da, uza da baci dem u pecei n uka u ne adama a tsishankala a da baci wa, aku u zuwai u roku, tsishankala tsa vuma u nala vi wa yan n eyi.”

¹⁰ Atoni a ne a tonuko yi, “Nala baci wari a mere ma vali n uka u ne, wa laka t̄a la vi uza u rongo bawu u zuwai uka.”

¹¹ U wushuki, “Uwenishike u na u k̄ana uza dem wa, shegai aza da Kashil̄a ka n̄ak̄ai u da. ¹² Ukuna u da pini u da wa zuwa aza roku a k̄pad̄a uzuwa aka. Aza roku a matsa le t̄a a ka fuda a ka matsa wa. Aza roku cina a matsa le de, aku aza roku a yanka le. Aza roku k̄pam a bidiga t̄a kaci ka le a ka zuwa aka wa adama a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci dem uwenishike vi u k̄anai, she u wushuku n u da.”

Yesu n̄a mmuku n kenu

(Marku 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Ama roku a tukoi mmuku n le ara Yesu tsar̄a u tad̄anku le akere u yanka le kavas̄u, aku atoni a ne a baranai ama yi a as̄aka yi udamgbarasa.

¹⁴ Shegai u danai, “As̄ak̄ai mmuku n kenu n tuwa ara va, kotsu i bishinka le wa. Ama da a'ari icun i mmuku n na mi alya aza a tsugono tsu zuba.” ¹⁵ An u tad̄anki mmuku mi akere, aku u lazai.

Kalobo ka utsari

(Marku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ An nala u wurai, aku kalobo ka roku ka tuwai ara Yesu u wece yi, “Kawenishiki, icun i ili i shinga i eni i'ya ma yan aku n tsar̄a uma u da bawu wa kotso?”

¹⁷ Yesu tonuko yi, “N̄dya i zuwai va wece mu a kaci ka ili i shinga? Kashil̄a ka koshi uza u shinga. Va ciga baci vu tsar̄a uma u da bawu wa kotso, u k̄ana t̄a vu n̄ak̄a mele ma ne tsupige.”

¹⁸ Kalobo ki ka wecikei, “Ucun u mele ma eni?”

U wushuki, “Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka u ɗa bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaban kabetsu wa. ¹⁹Naƙa mma n tata u vunu karinga.’ ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku ɗa va ciga kaci ka vunu.’” ◊

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ma yansa ta ili i nala yi gba. Nɗya kpam i buwai i'ya i gain n yain?”

²¹ U wushuki, “Va ciga baci vu woko uza maci, wala vu ba vu denge gba i'ya wari n i'ya, vu ɓanga aza a unambi n ikebe yi, va yan ta n utsari a zuba. Pini nala, vu tuwa vu woko katonu ka va.”

²² An kalobo ki ka panai nala, aku u lazai n unamgbukat-suma cika. Kpaci wa ta n utsari cika.

²³ Yesu tonukoi atoni a ne, “Mayun n tonuko ɗa, wa wuyana ta uza u utsari u uwa a tsugono tsu zuba. ²⁴ N tonuko ɗa, wa laka ta shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u ɗa uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashila.”

²⁵ An atoni a ne a panai nala, a yain majiyan cika hal a wecikei, “Ya wa uza ɗa wa tsara iwauwi?” †

²⁶ U kondono le u danai, “Ili i'ya bawu vuma wa fuda wa yan i'ya la vi, shegai Kashila ka fuda ta ka yan ko ndya wa.”

²⁷ Bituru tonuko yi, “Tsu asaka de gba ili i'ya tsari n i'ya tsara tsu tonu vu, ndya wa tsa tsara?”

²⁸ U tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, mpa Maku ma Vuma n dusuku baci a karatsu ka pige ka tsugono a a'ayin a savu, eda aza ɗa i tonu mu, ya dusuku ta dem a aratsu kupa n a re, i yanka agali kupa n a re a Isara'ila afada. ²⁹ Gba uza ɗa baci u asakai i'ya wari n i'ya adama a va; (wata, a'uwa, ko tata ko mma, ko atoku aka n a'ali, ko mmuku, ko ashina), a ka tsupa yi ta i'ya hal kadoɓo amangatawun (100). Wa tsara ta kpam uma u ɗa bawu wa kotso. ³⁰ Shegai n gogo-na ama ushani aza ɗa a'ari aza a kagita a ka woko ta aza a makorishi, ama kpam ushani aza ɗa a'ari a makorishi a ka woko ta aza a kagita.”

20

Azamaninga a kashina ka cinwi

¹ An Yesu wari a utono tyoku ɗa tsugono tsu zuba tsari, u da, “A yan ta vuma roku uza ɗa wari n kashina ka cinwi. † Kain ka te n kpasani, u wuta tsara u boli azamaninga aza ɗa a ka yanka yi manyan a kashina ka ne. ² U wushuku ta wa tsupa le ikebe i uliva; wata, ukebe u azurufa u te.* Aku u tutsuku le a ba a yanka yi manyan a kashina ka ne.

◊ **19:19** Uwt. 20. * **20:2** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

³“An kaara ka gadigba, aku wa wura a mere ma kuden, pini nala, u wenei ama roku kushani bawu a ka yan ko ili. ⁴Aku u bidya le u tonuko le wa tsupa le t̄a ili i'ya i gain u tsupa le kaara ka kotso baci. ⁵A lazai a ba a yain manyan a kashina ka ne.

“An kaara ka rawai a kaci, n ulapa u uwule u tatsu kpam, u doku t̄a dem u yain nala. ⁶An ulapa u uwule u te u manyan u wokoi, eyi pini a asuvu a ilyuci yi, aku u wenei ama roku kushani. U wece le, ‘Nɗya i zuwai ara ya liv̄a bawu manyan?’

⁷“A wushuki, ‘Tsu tsar̄a uza ɗa u bidya tsu manyan wa.’

“Vuma vi u tonuko le, ‘Walai i ba i yain manyan a kashina ka va.’

⁸“An kaara ka kotsoi, aku u tonukoi uzapige u azamaninga vi, ‘Is̄a azamaninga yi vu tsupa le. Git̄a u tsupa aza ɗa n korusoi ubidya ubana a asu u aza a kagit̄a.’

⁹“An azamaninga aza ɗa a yain manyan ma ulapa u uwule u te koshi a tuw̄ai uwusha ikebe i le, ya dem u wushai ukebe u azurufa u te. ¹⁰An aza ɗa a git̄ai manyan ili i kpasani a tuw̄ai uwusha i le, ya dem zuwa t̄a uma u ɗa wa tsar̄a i'ya i lai i aza a nide. Shegai gb̄a le a nak̄a le dere tyoku u aza a kagit̄a. ¹¹An a nak̄ai ya dem i ne, aku a tonukoi uza u kashina vi, ¹²‘Aza ɗa a korusoi utuw̄a manyan ma ulapa u uwule u te u ɗa koshi a yain. Shegai vu tsupa le dere n ātsu. Kpam tsu liv̄a t̄a a manyan a kaara ka shen.’

¹³“Uza u kashina vi u wushunki uza u te u le, ‘Uza u va, n ryafa ɗa wa. N tsupa ɗa t̄a dere tyoku ɗa tsu zuwamgbana. ¹⁴Bidya ukebe u vunu vu wala! Ma ciga t̄a n tsupa aza ɗa n korusoi ubidya dere tyoku ɗa n tsupa ɗa. ¹⁵Ma yan t̄a ili i'ya ma ciga n ikebe i va. Malyon ma ya yan an n yankai ama a nala yi ili i shinga?’ ”

¹⁶Aku Yesu danai, “Nala wari. Uza u kagit̄a wa woko t̄a a makorishi, uza u makorishi kpam u woko uza u kagit̄a.”

*Yesu doki u danai tyoku ɗa wa kuwa
(Marku 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷An Yesu wari nwalu ubana a Urishelima, aku u isai Kupanamere vi paki, u tonuko le, ¹⁸“Tsu bana baci a Urishelima, a ka neke t̄a Maku ma Vuma a akere a adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kidaga yi t̄a ugana u ukpa. ¹⁹Aku a nakangu yi a akere a Awulawa a yan yi mavura, a bawin yi, aku kpam a wandamgbana yi a mawandamgbani. Shegai wa 'yanga t̄a a kain ka tatsu.’”

*Ufolu u mma u Yakubu n Yahaya
(Marku 10:35-45)*

²⁰ Aku mma u mmuku n Zabidi u tuwaj̄i ara Yesu n̄a mmuku n ne n re, Yakubu n Yahaya. Aku u kud̄angi wa folo yi u yanka yi ili i shinga.

²¹ Yesu wece yi, “Ndya va ciga n yanka vu?”

U danai, “Vu uwa baci a tsugono tsu vunu, va asak̄a mmuku n re n v̄a n dusuku evu n avu, uza u te a ulyaki uza u te kpam a ugul̄a u vunu?”

²² Shegai Yesu wushunku le, “I reve kalen ka ili i'ya ya wecike vi wa. Ya fud̄a ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so?”

Alobo yi a wushuki, “Tsa fud̄a t̄a.”

²³ Yesu wushunku le, “Mayun d̄a ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so. Shegai ma fud̄a ma dangasa uza d̄a wa dusuku a ulyaki u v̄a ko a ugul̄a u v̄a wa. Asu u nala vi u ama d̄a Tata u v̄a u fobusukoi u d̄a.”

²⁴ An atoni kupa a d̄a a buwai vi a panai nala, aku a ka pana upan u ama a re a nala yi. ²⁵ Yesu isaj̄i atoni yi gb̄a a asu u te, u tonuko le, “I reve t̄a ngono ma Awulawa a tsu wenike t̄a ama ucira. Kpam azapige a le a tsu yan t̄a manyan n tsupige tsu le a kaci ka ama. ²⁶ Shegai ugan nala git̄a n ad̄a wa. Uza d̄a baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma d̄e, u kan̄a t̄a u woko kagbashi ka d̄e. ²⁷ Ko ya baci wa ciga u woko a kapala ka d̄e, u kan̄a t̄a u gbashika d̄a. ²⁸ Ko mpa gb̄am Maku ma Vuma n tuw̄a adama a d̄a ama a ka gbashika mu wa, shegai n gbashika ama, kpam n nak̄a uma u d̄a wa wauwa ama ushani a unyushi u cingi u le.”

Yesu tanas̄ai arumb̄a ama a re

(Marku 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ An Yesu n atoni a ne a ka wut̄a a Jeriko, kakum̄a ka ama ushani ka tono le. ³⁰ Arumb̄a ama a re a d̄a a'ari ndishi a ikengi i ure a panai a da Yesu d̄a wa wura, aku a git̄ai isali, n a dansi, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³¹ Aku kakum̄a ki ka tonuko le a pada, shegai a doku a salai cika, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³² An Yesu pan̄aka le, aku u shamgbai, u wece le, “Ndya ya ciga mu n yanka d̄a?”

³³ A wushuki, “Asheku, tsa ciga t̄a tsu wene asu!”

³⁴ Aku Yesu pana le asuvayali, u sawai a'eshi a le. Kute-kute a wenei asu, aku a tono yi.

21

Yesu uwai a Urishelima

(Marku 11:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19)

¹ An Yesu n atoni a ne a ka rawa evu n Urishelima, aku a uwai a ilyuci i Betafaji a Masasa ma Zayitum.† Aku u tutsuki

ama a re a wala a kapala ka le. ² U tonuko le, “Walai i bana a une u da wari a kapala. I rawa baci de, ya cina ta maku ma makparyagi na mma u ne. I tatsukpa n da i tuko. ³ Uza roku u wece da baci ili i'ya i zuwai ya tatsukpa n da, i tonuko yi, ‘Asheku a da a ka ciga n da.’ Kute-kute wa asaka da ta i laza na n da.”

⁴ Nala u gita ta tsara a shadangu ili i'ya Zakariya matsumate u danai:

⁵ “Tonukoi aza a Sihiyona:†* ”

‘Magono ma de ma la ma tuwa!

Uza u uvakunku kaci da, wa wala ka makparyagi.

Wari a utuwa a zuba u maku ma makparyagi.’ ” ◇

⁶ Aku atoni yi a lazai a ba a yain ili i'ya Yesu tonuko le a yain.

⁷ A tukoi maku ma makparyagi mi na mma u ne dem, aku a poloi aminya a le a zuba u le, u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a le a ure, aza roku kpm a kofusoi avuku a ndanga a polusoi a ure. ⁹ Aza roku a walai a kapala ka Yesu, aza roku kpm a tono yi a kucina n a salasi,

“Hosana,† cikpalai Maku ma Dawuda!”

“Kashila ka zuwuka yi unu a shinga, eyi uza da wari a utuwa n kala ka Magono ma Zuba!”

“Hosana, cikpalai Kashila!”

¹⁰ An Yesu uwai a Urishelima, gba ama a shadangi n ipeli. A wecikei, “Ya kumbu vuma u na vi?”

¹¹ Aku kakuma ka ama ki ka danai, “Vuma u na vi aya Yesu, matsumate uza u ilyuci i Nazara u uyamba u Galili.”

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Marku 11:15-19; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22)

¹² Yesu uwai a asuvu a Kuwa ku Kashila, aku u lokoi gba aza da a ka yan pini tsilaga. Aku u kpatalai u wacinsai gba iteburu i ama da a ka savaɗasa icun i ikebe kau-kau. U wacinsai kpm ikirika i aza da a ka dengishe ntambara. ¹³ U tonuko le, “A korongu ta a Tagarada u Kashila a da, ‘A ka isa ta kuwa ku va kuwa ku kvasu.’ Shegai i gonukoi ka kafuru ka aza a magalaka.”

¹⁴ Arumba n awunu a tuwai ara ne pini a Kuwa ku Kashila ki, aku u tanasa le. ¹⁵ Adarakpi a pige n awenishiki a Mele a wene yi wari uyansa ili i majiyan, a wenei kpm mmuku ma cikpalasa yi pini a Kuwa ku Kashila ki, n a dansi, “Hosana, cikpalai Maku ma Dawuda.” Gba ili i nala yi i zuwai adarakpi a pige n awenishiki a Mele yi a panai upan cika.

* 21:5 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ 21:5 Zak. 9:9. † 21:9 “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpm “A cikpala yi.”

¹⁶ Aku a wecei Yesu, “Vu pana gbam ili i'ya mmuku n naha mi mari udansa?”

U wushunku le, “N pana ta. Kotsu i taɓa ukāneshi a Tagarada u Kashila wa, a asu u da u danai, ‘Kashila, vu wenishike ta mmuku n shawu na mmuku n shili a shipi ishpa i icikpali?’” ◇

¹⁷ Aku u lazai u asakai ilyuci yi ubana a Batani, nte u wansai de.

*Yesu yankai madanga ma kapopi una
(Marku 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ N kpasani ku de an Yesu wa gono a ilyuci, aku kambulu ka kana yi cika. ¹⁹ U wenei madanga ma kapopi a ikengi i ure, u banai pini, shagai u cina pini ilimaci wa, she avuku koshi. Pini nala, u tonukoi madanga mi, “Va doku va matsa ilimaci kpam wa!” Kute-kute madanga mi ma ekpei.

²⁰ An atoni a ne a wenei nala, a yain majiyan. A wecikei, “Nida madanga mi ma ekpei gogo?”

²¹ U wushunku le, “Mayun n tonuko da, i'a baci n upityanangu bawu i yain malala, ya fuda ta dem ya yan ili i'ya n yankai madanga ma na mi hal gbam i'ya i lai la. Ya fuda ta i tonuko masasa ma na, ‘Wala ba vu rukpa a mala.’ I'a baci n upityanangu, nala wa woko. ²² I wushuku baci, ya tsara ta gba ili i'ya i wecikei a'ayin a da baci i yain kvasu.”

*A yain malala ma ucira u Yesu
(Marku 11:27-33; Luka 20:1-8)*

²³ Yesu gonoi a Kuwa ku Kashila u gitai uwenishike. Aku adarakpi a pige na nkoshi a tuwai ara ne, a wece yi, “Ucira u eni u da va yansa ka ili i na yi? Kpam ya naka vu u da?”

²⁴ U wushunku le, “Ma ta n keci ku te ka ma ciga n yan da. I fuda baci i wushuki ka, ma tonuko da ta tyoku da n tsarai ucira u da ma yansa ka ili i na yi. ²⁵ Ya nakai Yahaya ucira u ulyubugusu?† Kashila ka zuba ka ka naka yi u da, ko gai a asu u ama da u wutai?”

Aku a dansai utyoku u le, a danai, “Tsu dana baci, ‘A zuba u da u wutai,’ wa dana ta, ‘Ndya i zuwai bawu i wushuki n eyi?’ ²⁶ Tsu dana baci, ‘A asu u ama da u wutai,’ tsa pana ta uwonvo u ili i'ya ama yi a ka yanka tsu, kpaci a bidya ta Yahaya matsumate ma.”

²⁷ Aku a wushunku yi, “Tsu reve wa.”

U danai, “Mpa dem ma tonuko da uza da u naka mu ucira u da ma yansa ili i na yi wa.”

Agisani a mmuku m alobo ama a re

28 Yesu danai, “Ma yanka *dā tā* alabari a vuma roku uza *da wari nā* mmuku n re, aku i tonuko mu ili i'ya i yawunsai. Tata u le u banai ara maku ma ne ma pige, u danai, ‘Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara!’

29 “Maku mi ma wushuki, ‘Ma bana wa.’ Shegai u gonoi u banai.

30 “Aku tata u le vi u banai a asu u maku ma ire mi, u tonuko yi, ‘Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara.’

Aku maku mi ma wushuki, ‘Ma bana *tā*,’ shegai u bana wa.

31 “A asuvu a mmuku n re n na mi, ya *naḳai* tata vi karinga?”

Aku *adarakpi nā* nkoshi n pige mi a wushuki, “Maku ma *kagitā* ma.”

Yesu tonuko le, “Mayun n tonuko *dā*, awushi a utafa n ashankala a ka uwa *tā* a tsugono tsu *Kashilā* kahu *edā* i uwa.

32 Yahaya Kalyuḅugi *tuwā tā tsarā* u wenike *dā* ure u *da ya tsarā* uma. Shegai i 'yuwain uwushuku n eyi, aku awushi a utafa n ashankala a wushuku *tā*. Ko an i wenei ukuna u na vi, i *kpaḍai* ukpatala i *aṣakā* ure u *de* kpam i wushuku n eyi wa.”

Agisani a azamaninga a cingi

(Marku 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu danai, “Panai alabari a na yi: A yan *tā* vuma roku uza *da wari* n kashina ka cinwi. U kanzai ka n kasaga, aku u *gavai* *kaḍakā* ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpam kunukuzuba ku uza u uwundya kashina ki. Aku u *naḳai* acimbi a roku haya, eyi kpam u lazai nwalu. 34 An a'ayin a uta ilimaci yi a yain, aku u suki agbashi a ne a ba a wushika yi kapashi ka ne ka ilimaci yi.

35 “Shegai acimbi yi a *kaṅai* agbashi yi. Aku a lapai uza u te, a wunai uza u ire, uza u tatsu kpam a *varasa* yi n atali hal u kuwai. 36 Aku uza u kashina vi u suki agbashi a roku ushani a ba a wushika yi ilimaci yi. Pini nala, a yanka le dere tyoku *da* a yankai aza a *kagitā* yi. 37 Uza u kashina vi u korusoi u suki maku ma ne ubana a asu u ama vi, kpaci u yawunsa *tā* ko a ka wene karinga ka ne.

38 “Shegai an ama yi a wenei maku mi, a dansai utyoku u le, ‘Maku ma na ma lya *tā* agadu a kashina yi. Tsu wuna yi baci, ka woko *tā* ka tsunu!’ 39 Aku a *kaṅa* yi, a rono yi uwutā a kashina ka cinwi ki a wuna yi.”

40 Yesu wecei *adarakpi* a pige n Afarishi yi, “Uza u kashina u nala vi u *tuwā* baci, ndya i wenei wa yanka ama a nala yi?”

41 Aku a wushuki, “Wa wuna le *tā*, aku u *naḳa* aza roku kashina ki, aza *da* a ka *naḳa* yi kapashi ka ilimaci i kashina i ne a a'ayin a *da* a gain.”

42 Yesu tonuko le, “Nala *wari*, i yan *tā* *kaṅeshi* u ukuna u na vi a *Tagarāda* u *Kashilā*, u *da* u danai:

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain,
ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.
Magono ma Zuba ma ma yain ili i na yi,
kpmam ili i majiyan i'ya ara tsunu.’[◇]

⁴³ “N tonuko *dā* ukuna u mayun, a ka bidya *tā* tsugono tsu Kashilā ara *dē* a *nāka* aza *dā* a ka yan ili i'ya Kashilā ka ciga a tsugono tsu ne. ⁴⁴ Vuma *dā* u rukpāi a katali ka na wa koduso *tā*, kpmam uza *dā* katali ki ka varai, vuma u nala vi wa yuruwa *tā* yuku-yuku.”[‡]

⁴⁵ An *adārakpi* a pige n Afarishi a panai alabari a *dā* u yansāka le, aku a revei an n ele *dā* wa yan. ⁴⁶ A ka ciga a *kanā* yi, shegai a ka pana *tā* uwonvo u ama yi, kpmam ama yi a wushuku *tā* Yesu matsumate ma.

22

Agisani a abiki a iyolo (Luka 14:15-24)

¹ Yesu doki u yain manyan n alabari tsarā u wenishike ama,
² “Tsugono tsu zuba tsa woko *tā* tyoku u agisani a naha: A yan *tā* magono ma roku uza *dā* u fobusukoi maku ma ne abiki a iyolo. ³ U libanai ama roku a asu u abiki vi. An a ka gitā abiki yi, aku u suki agbashi a ne a isa ama yi, shegai a 'yuwain utuwā.

⁴ “Aku u doki u suki agbashi a roku, u danai, “Tonukoi ama *dā* n libanai vi a fobuso *dē* abiki yi. A *kidā* *tā* anaka a shinga a *dā* n lakai uciga a fobusoi inyama yi. Tuwāi a asu u abiki vi.’

⁵ “Shegai aza *dā* u libanai vi a tuwā wa. Aza roku a lazai ubana a ashina, aza roku kpmam ubana a kuden. ⁶ Aza roku kpmam a *kanāi* agbashi yi a lapa le, a wunai. ⁷ Pini nala, u yain upan cika, u suki asoje a wuna aza a magalākā yi kpmam a runukpa ilyuci i le.

⁸ “Aku magono mi ma tonukoi agbashi yi, ‘A kotso *dē* afobi a abiki a iyolo yi. N libana *tā* ama, shegai a *raṣṣa* a tuwā wa. ⁹ Adama a nala, walai a ire i ilyuci yi, uza *dā* baci dem i wenei i libana yi u tuwā a asu u abiki vi.’ ¹⁰ Pini nala, agbashi yi a lazai a ba a *bolomgbonoi* gbā aza *dā* a wenei, aza a shinga n aza a cingi. Aku a asu u abiki vi u shadangi n amoci.

¹¹ “An magono mi ma tuwāi tsarā u wene amoci yi, aku u wenei vuma roku uza *dā* bawu u ukai aminya a shinga. ¹² U wece yi, ‘Avu, *nidā* bawu vu ukai aminya a shinga utuwā a asu u abiki vi?’ Vuma vi u fudā u dana ko ili wa.

[◇] 21:42 Ishp. 118:22-23. [‡] 21:44 Akorongi a cau a roku aza *dā* a purāi a tagarāda u Matiyo a kalatsa *tā* makpandā ma 44.

13 “U tonukoi agbashi a roku, ‘Sira niyi akere n a'ene, i vutaḷa yi a asuvu a karimbi, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a mbala.’

14 “Mayun da, a libana ta ama ushani, shegai kenu da a dangasai.”

Keci a kaci ka utsupa u utafa

(Marku 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Aku Afarishi a bolomgbonoi kaci tsara a wandi Yesu u dana ili i roku kotsu a tsara ili i'ya a ka kana yi n i'ya. 16 Aku a sukunku yi atoni a le a roku n atoni a Hiridu. A danai, “Kawenishiki, tsu reve ta avu vuma u maci u da, kpam va wenishike ta ili i shinga i ure u Kashila. Vu bidya ta ya dem unā u te, ko ya tani baci wari. 17 Tonuko tsu uyawunsa u vunū. U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa† magono ko tsu kpaḍa utsupa?”

18 U reve ta uyawunsa u cingi u le, aku u tonuko le, “Eda aza a maci a kaban! Ndya i zuwai ya ciga i wanda mu? 19 Wenike numu ukebe u azurufa* u da i tsu tsupa utafa n i'ya.” Aku ama yi a wenike yi ukebe vi. 20 U wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini?”

21 Aku ama a wushuki, “Ka Kaisa Magono ka.”

U tonuko le, “Nakai Kaisa ili i'ya i'ari i ne, Kashila kpam i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

22 An a panai nala, a yain majiyan. Aku a lazai a asaka yi.

Keci a kaci ka u'yangā u ukpa

(Marku 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Aza a Sadusi a wushuku an ama a ka 'yanga a ukpa a kuwa baci wa. Kain ka ka nala ki, aza a Sadusi a roku a tuwai ara Yesu a wece yi, 24 “Kawenishiki, Musa dana ta, ‘Vuma u kuwa baci bawu mmuku, u kana ta utoku u ne u sotuku uka vi tsara u matsaka yi mmuku.’” 25 A yan ta ama a roku ama a shindere uza n utoku aza da a rongoi pini na. Uza u kagita u zuwai uka, shegai u kuwai bawu maku, aku uza u ire u sotuki marana mi. 26 Eyi dem u kuwai bawu mmuku, aku uza u tatsu u sotuki dem marana mi. Nala a rongoi uyansa hal u bansa le iyolo gba. 27 A makorishi, uka vi dem u kuwai. 28 Kashila ka 'yangasa baci akushe, uka u yai u da wa woko? Kpaci u wolo ta ama a shindere a le gba.”

29 U wushunku le, “Eda i reve wa, kpaci i reve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai wa, kpam i reve n ucira u Kashila wa. 30 A'ayin a da baci akushe a 'yangai, a ka yan iyolo ko kpam a wutukpa iyolo wa. A ka woko ta tyoku u atsumate

* 22:19 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

◇ 22:24 U.Ml. 25:5-6.

a zuba. ³¹ Mayun da i yan ta kaneshi u ili i'ya Kashila ka danai a ukuna u u'yanga u ukpa. ³² Kashila ka dana ta, 'Mpa Kashila ka Ibrahi, n Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu.'
 ◇ Kashila aya Kashila ka aza a uma, shegai ka akushe wa."
³³ An kakuma ka ama ka panai nala, aku a yain majiyan ma uwenishike u ne.

Mele ma ma lai ugbonguro

(Marku 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ An Afarishi a panai a da aza a Sadusi a fuda a wushuku wa, aku a bolomgbonoi. ³⁵ Uza u te a asuvu a le, kawenishiki ka Mele ka, u matsai wa ciga u wandi Yesu n keci ku na:

³⁶ "Kawenishiki, mele ma eni ma ma lai ugbonguro a asuvu a Mele ma Musa?"

³⁷ U wushuki, " 'Ciga Magono ma Zuba Kashila ka vunu n katakasuvu ka vunu gba. Vu cigi yi n uma u vunu n kakiri ka vunu gba.' ◇ ³⁸ Mele ma kagita ma la vi ma kpam ma lai ugbonguro. ³⁹ Mele ma ire dem una u te da mari: 'Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.' ◇ ⁴⁰ A kaci ka Mele ma re ma na ma uwenishike u Musa n u ntsumate wari."

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Marku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Afarishi yi pini a asu u te, aku Yesu wece le, ⁴² "Uyawunsa u eni u da i'ari uyan a kaci ka Kawauwi? Maku ma tsikaya ma yai ma?"

A wushuki, "Ma Dawuda ma."

⁴³ Aku u tonuko le, "Nida Dawuda isa yi 'Asheku'? Kulu Keri ku zuwa ta Dawuda danai,

⁴⁴ " 'Magono ma Zuba ma tonuko ta Asheku a va:

Dusuku a ulyaki u va

hal n zuwa atokulalu a vunu a kere ka adeshikpetsu a vunu.'

◇

⁴⁵ "An u wokoi Dawuda isa yi Asheku, nida kpam wa woko maku ma ne?" ⁴⁶ Ko uza u fuda u wushunku yi wa, kpam ko uza u wuta karara bawu uwonvo u wece yi keci ku roku wa.

23

Yesu nakai azapige a roku unyushi

(Marku 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

¹ Yesu tonukoi kakuma ka ama ki kaɓolo n atoni a ne,
² "Awenishiki a Mele n Afarishi a'a ta n ucira u da a ka tonuko da ili i'ya Mele ma Musa ma danai. ³ Adama a nala, i toni i'ya a wenishike da, shegai kotsu i yain tyoku da ele a ka yansa wa. Kpaci i'ya a tsu dansa kau da n i'ya a tsu yansa. ⁴ A tsu tafanku ta ama ucanga u araji u da bawu a ka fuda a ka canga. Kpam

a tsu dambula gbam a dana asaka a banka majubu a banga le ucanga wa.

⁵ “A tsu yan ta ili i shinga tsara ama a wene le. Kpam ya dem u tsu sira ta alawu a da a'ari n Kadyanshi ka Kashila, shegai alawu a Afarishi a la ta ugbonguro. Ikali i'ya i'ari a ikengi i aminya a le i la ta dem ugbonguro. ⁶ A la ta uciga a asu u ndishi u shinga a asu u abiki n asu u ndishi u kapala a agata a Kashila. ⁷ Kpam a'a baci a kuden, a tsu la ta uciga ama a danasa le n kala ka karinga; wata, 'Kawenishiki.'

⁸ “Shegai eda she i asaka uza u isa da 'Kawenishiki' wa, kpaci Kawenishiki ka te ka i'ari n ka, kpam atoku a da i'ari. ⁹ Kpam kotsu i isa uza n kala ka karinga 'Tata' a likimba wa, kpaci Tata u te u da i'ari n u da uza da wari a zuba. ¹⁰ Kotsu i asaka uza u isa da 'Uzakuwa' wa, kpaci Uzakuwa u te da; wata, Kawauwi. ¹¹ Uza da baci wari uzapige, she u woko kagbashi ka atoku. ¹² Uza da baci u bidyai kaci ka ne uzapige, a ka gonuko yi ta kenu. Uza da kpam u bidyai kaci ka ne kenu, a ka gonuko yi ta uzapige.

¹³ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Kpaci i kangi ama utsutsu u u'uwa a tsugono tsu zuba. Eda i uwa a tsugono tsi wa, i asaka tani aza da a ka ciga uwa a uwa wa. [¹⁴ Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Eda aza da i tsu lya ucanga u nra na n a'uwa a le, i yain kpam kavasuu ka ugadi tsara ama a wene da. A ka yan da ta mavura cika ma ma lai ma aza da a buwai.]*

¹⁵ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! Kpaci i tsu pasamgbana ta mala i bana a iyamba i mbari tsara i zuwa uza u te u woko katonii. A'ayin a da baci i tsara yi aku i gono i zuwa yi u woko uza u akina hal u la da cika.

¹⁶ “Ter de eda aza da ya tono n ama, dana arumba a da i'ari! I da,

'Ama a tsina baci n Kuwa ku Kashila a'ayin a da a ka ya kazuwamgbani, wa n ukuna wa. Shegai a tsina baci n zinariya u da wari a Kuwa ku Kashila ki, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki mai.'

¹⁷ “Eda arumba a gbani, atengeshi. Ndya wa ve i lakai kalen: zinariya vi ko gai Kuwa ku Kashila ka ku zuwai zinariya vi wa rongo uwulukpi? ¹⁸ Kpam i danai,

'Ama a tsina baci n asudarakpa, wa n ukuna wa. Shegai a tsina baci n kune ku kari a asudarakpa vi, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki.'

¹⁹ “Icun i urumba u eni u da wa la! Ndya wa ve i lakai kalen: kune ki ko gai a asudarakpa u da u zuwai kune ki kari

* **23:14** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyyu a kalatsa ta makpanda ma 14.

uwulukpi? ²⁰ Adama a nala, uza wa tsina baci n asudarakpa, tsina da la vi wa tsina n u da n kune ku kari pini a zuba u ne. ²¹ Nala dem uza wa tsina baci n Kuwa ku Kashila, tsina da wa tsina n ka hal n Kashila ka ka rongo pini vi. ²² Uza u tsina baci kpam n zuba, u tsina ta dem n karatsu ka tsugono tsu Kashila n uza da u dusuki pini.

²³ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! I tsu naka ta Kashila ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya i tsarai, hal gbam n icanga i awanli i kusan i'ya i lakai kenukulu, n icun i kenukulu gba. Shegai i varangi iwenishike i Mele i pige; wata, uyanka ama ili i'ya i'ari dere, n upana iyali, n ushamkpa ukuna u Kashila mai. I'ya gai i gain i yain i'ya la vi kaƙolo n i nide yi. ²⁴ Eda arumba a da ya tono n ama, i'a ta tyoku u vuma da u sherei mini ma uso ma ne tsara u takpa maku ma kagushi, aku u gonoi u sodugi karakuma!†

²⁵ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! I tsu za ta kucina ku nko n de n apara a de, shegai asuvu a le a'a ta ushadangi n ili i'ya i tsarai a asu u uryafusa ama n i'ya ya zuwa da i pana kayanyan koshi. ²⁶ Eda Afarishi arumba a da! Gitai ve i zai asuvu a nko yi n apara yi, kateshe ki kpam ka yan ta sarara!

²⁷ Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! Tyoku u asaun a da a kalai pun da i'ari. A tsu yan ta n tsulobo a kateshe, shegai asuvu a le a'a ta ushadangi n atele a akushe n ili i'ya i shamusai. ²⁸ Nala dem i'ari, i lobono ta uwundya a kateshe, shegai asuvu a de a'a ta ushadangi n ikuna i maci i kaƙan n tsicingi.

²⁹ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! I tsu yanka ta ntsumate a asu u kacida ka shinga, kpam i tsu kala ta asaun a aza a maci. ³⁰ I da, ‘A da baci tsari tsu rongoi a'ayin n nkoshi n cau n tsunu, tsara tsa fanga le uwuna ntsumate wa.’

³¹ “Adama a nala i varangu ta kaci ka de an i danai eda mmuku n tsikaya† ma aza da a wunai ntsumate n da i'ari. ³² Lyayi kelime i koruso ili i'ya nkoshi n cau n de n gitai vi!

³³ “Eda a'eku na mmuku ma a'eku! Nida ya yan i dana ya wura a uvarangu da a akina? ³⁴ Adama a nala, ntsumate, arevi n awenishiki a da la ma sukunku da. Ya wuna ta aza roku a le, ya vara ta aza roku ikusa a mawandambani. Aza roku tani ya bawan le ta a agata a Kashila hal i tono le ubana ilyuci ilyuci n i yanki le mavura. ³⁵ Adama a nala, Kashila ka yanka da ta mavura adama mpasa m aza da i wunai bawu unyushi. Eda aza a Yahuda i gitai ta i wunai Habila† vuma

† 23:24 Yesu dana da u danai, “I dambulai a kaci ka ukuna u kenu, shegai ya yansa inyushi icingi i pige i pige.”

u maci, aku i lyai kelime n uwunusa ama hal ubana a'ayin a Zakariya maku ma Barikiya uza da i wunai a mere ma Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila n asuḍarākpa. ³⁶ Mayun n tonuko ḍa, ukuna u nala vi wa gita ta dem n aza da i'ari n uma gogo-na.”

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luka 13:34-35)*

³⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Eḍa aza a Urishelima! Ama a de a wuna ta nsumate kpm a varasai atsumate a da a sukunku da. N tsu ciga ta n bolongu da tyoku da matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁸ Nala Kashila ka asaḱa Kuwa ku Kashila ku de, kpm ka woko ta bawu uza pini. ³⁹ N tonuko ḍa, ya doku ya wene mu wa, she a'ayin a da ya dana, ‘Kashila ka zuwuka uza da wa tuwa n kala ka Magono ma Zuba unā u shinga.’ ”

24

*A ka wacinsa ta Kuwa ku Kashila
(Marku 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu asaḱai Kuwa ku Kashila ki u kanaḱi ure u lazai, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wenike yi kuma ku Kuwa ku Kashila. ² Shegai u tonuko le, “I wene kuma ku na ki? Mayun n tonuko ḍa, ko katali ka te a ka asaḱa ka a zuba u utoku u ne wa. Katali dem a ka wasa ta ka.”

*Kuḅari a kaci ka upana u ikyamba
(Marku 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ A'ari pini, Yesu ndishi a Masasa ma Zayitum, aku atoni a ne a cina yi utyoku u ne, a danai, “Tonuko tsu, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Kpm ndya ya woko iryoci i'ya ya wenike an a'ayin a utuwa u vunu n ukotso u a'ayin a da a rawai?”

⁴ U tonuko le, “Kiranai kotsu i asaḱa uza u puwunsa da wa. ⁵ Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va, a dana alya Kawauwi, kpm a ka puwunsa ta ama ushani. ⁶ Ya pana ta ukuna u kuvon n alabari a kuvon a da a ka tuwa, shegai kotsu i pana uwonvo wa. Gba ili i nala yi i kana ta i gita kahu makorishi ma tuwa. ⁷ Kaletsu ka ama ka 'yangasaḱa ta aletsu, tsugono kpm tsa 'yangasaḱa ta tsugono. A ka yan ta a'ayin a kambulu kuten gbam wa. Iyamba ya gbaḍa ta a asu kau-kau. ⁸ Gba mḅala ma ili i na yi ma ta tyoku u mḅala ma kagita ka ilimaci i maku.

⁹ “Ama a ka kana da ta, a ka neke da ta tsara a yanka da mavura, kpm a ka wuna da ta. Gba ama a ka kovo da ta an u wokoi i wushuki na mpa. ¹⁰ Kpm ama ushani a ka asaḱa mu ta utono. A ka kpatalaka ta atoku a le kpm a 'yuwan atoku a le. ¹¹ Ntsumate n kaḅan ma tuwa ta ushani n lapanasa ama ushani. ¹² Tsicingi tsa tambura ta tsu zuwa

ama a 'yuwan uciga atoku a le. ¹³ Shegai aza da a kawunki hal ubana a makorishi, Kashilā ka wauwa le tā. ¹⁴ A'ayin a da baci Kadyanshi ka Shinga ka kyawain gbā likimba n iyamba, a tonusukoi kpam gbā aletsu, aku makorishi ma tuwā.

Upana u ikyamba u pige

(Marku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “A'ayin a ka tuwā tā a da ya wene ili i'ya Daniyan matsumate u danai: ‘Ili i icadi i'ya bawu i gain i'ya i nangasai

Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashilā.’ [◇] (Edā aza da ya yan kaneshi i reve tā kalen ka ili i na yi.) ¹⁶ A a'ayin a nala yi, u kanā tā aza a Yahuda a suma ubana a nsasa tsarā a lai. ¹⁷ Uza da wari a uwotsu u kuwa, kotsu u uwa a asuvu upurā ucanga wa. ¹⁸ Uza da wari a kashina, kotsu u gono a kuwa uzama u kunya wa. ¹⁹ A a'ayin a nala yi, ter de aka a da a'ari n atsuma, ko kpam aza da a'ari nā mmuku n shili!

²⁰ “Yanyi kvasu a asu u Kashilā, kotsu i suma n ilyushi ko tani a kain ka Ashibi wa! ²¹ Nala wa woko tā a'ayin a upana u ikyamba u pige. Tun an a yain likimba, kpam a ka doku a ka yan upana u ikyamba tyoku u nala wa. ²² Shegai Kashilā ka jebe de kakumā ka a'ayin ki; a da baci wari u yain nala wa, uza wā la wa yan uma wa. Shegai Kashilā ka jebe de a'ayin yi adama ama a ne a da u dangasai. ²³ A a'ayin a nala yi, uza roku wa tonuko dā tā, ‘Wundyai, Kawauwi ka la!’ Ko kpam uza roku wa dana tā, ‘Aya na!’ Kotsu i tono le wa. ²⁴ Awauwi a kaƙan nā ntsumate n kaƙan a ka tuwā tā a yain iryoci kpam n ikunesavu. A ka zuwa tā ama a tono le, hal gbām n ama da Kashilā ka dangasai, hal gai wa yan baci nala. ²⁵ Panai, n rono dā tā atsuvu gampā kahu ukuna vi u gita.

²⁶ “Uza roku u tonuko dā baci, ‘Wundyai, Kawauwi ka nife a kakamba,’ kotsu i bana i kondo wa. Ko kpam, ‘Wundyai, aya la ukpawin,’ kotsu i wushuku wa! ²⁷ Maku ma Vuma ma tuwā baci, ya dem wa wene yi tā, tyoku da ulada u tsu wuta a kasana ubana a kalivi. ²⁸ Asu u da baci kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini. Ili i na iryoci i'ya ya wenike an makorishi ma yan de evu i'ya.”

Utuwā u Maku ma Vuma

(Marku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ “A'ayin a da baci upana u ikyamba u nala u kotsoi, kute-kute

“ ‘Kaara ka kimba tā,

kpam uwoto wa doku wa naka katyashi wa.

Atala a ka rukpusa tā,

a ka gbada tā kpam ili i pige i pige i'ya i'ari u zuba.’ [◇]

³⁰ “A a'ayin a nala yi, iryoci i Maku ma Vuma ya wuta ta a kalishi. Gba ama a likimba a ka sa ta adama a uwonvo. A ka wene ta Maku ma Vuma utuwa a zuba a asuvu a kalishi n ucira u pige n tsupige. ³¹ Wa tutsuku ta atsumate a zuba a ne a kapala n mawura ma pige ma ukakaci, a ka bolomgbono ta aza da u dangasai ili i'ya i kana i a kasana ubana a kalivi n gadi ubana a daka; wata, ili i'ya i bidyai a mbari n likimba n naha ubana a n nife.

Udani a kaci ka madanga ma kapopi
(Marku 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² “Gogo-na rotsongusi a iryoci i madanga ma kapopi: A'ayin a da baci i wenei atyangi a ne a limana i, aku a ka topo avuku, ya reve ta an ilyushi i yain evu.* ³³ I wene baci gba ili i na yi ya gitasa, kotsu i reve an a'ayin a yan de evu n utuwa. ³⁴ N tonuko da, gba ili i na yi ya gita ta kahu ama da a'ari n uma gogo-na a kuwusa. ³⁵ Zuba n likimba wa cimba ta, shegai kadyanshi ka va ka yan ta pini bawu utyoku.

Uza reve kain ka ugono u Yesu wa
(Marku 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Uza wa la u revei kain ka nala ki ko kpam ulapa u uwule vi wa. Ko atsumate a zuba, hal dem n Maku mi dem u reve wa, she Tata vi utyoku u ne. ³⁷ A'ayin a da baci Maku ma Vuma ma gono, ili gba ya woko ta tyoku da i'ari a a'ayin a Nuhu.† ³⁸ A'ayin a nala yi kahu mini ma pige ma tuwa, ama a rongo ta ulya n a soyi kpam n a yansi iyolo hal ubana kain ka Nuhu uwai a kpatsu. ³⁹ A 'yanga ureve ili i'ya ya gita wa, she na mini ma pige ma tuwai ma wunai ama gba. Nala wa woko a'ayin a da Maku ma Vuma ma gono. ⁴⁰ A'ali ama a re a ka yan manyan a kashina. A ka bidya ta uza u te, a asaka uza u te. ⁴¹ Aka ama a re a ka wurya kira a kutali. A ka bidya ta uza u te, aku a asaka uza u te.

⁴² “Adama a nala, she i rongo ufofusi, kpaci i reve a'ayin a da Asheku a de a ka tuwa wa. ⁴³ A da baci uza u kuwa u revei a'ayin a da kaboki ka tuwa, wari wa rongo ta ufofusi, wa asaka kaboki ki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁴ Eda dem u kana ta i rongo ufofusi kain dem. Kpaci Maku ma Vuma ma gono ta a'ayin a da bawu i zuwai uma.

Kagbashi ka shinga
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Kagbashi ka eni ka a wushuki n eyi kpam kari n ugboji? Aya uza da uzakuwa u ne u zuwa yi u woko uzapige u agbashi a ne u nakasa le ilikulya a'ayin dem. ⁴⁶ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi u yain manyan ma maci, wa tsara ta katsupi

* **24:32** A iyamba i aza a Isara'ila, ndanga n tsu topo ta kahu usudugbi u yain.

ka pige ka malen ma manyan ma ne. ⁴⁷ Mayun n tonuko ɗa, uzakuwa u nala vi wa zuwa yi ta u kirana n utsari u ne gba. ⁴⁸ Shegai kagbashi ka cingi ka baci, wa tonuko ta kaci ka ne uzakuwa u va wa gono gogo wa. ⁴⁹ Aku u gitā ulapusa atoku a ne agbashi, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa kaɓolo n atoku a ne asoi. ⁵⁰ Uzakuwa vi wa tuwa ta a a'ayin a da bawu u zuwai uma wa tuwa. ⁵¹ Aku uzakuwa vi u tashasa yi ikyamba n kaburu, u wutukpa yi kaɓolo n aza a maci a kaɓan, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.”

25

Agisani a nkere kupa

¹ Yesu lai kapala n kadyanshi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta nkere n roku ama kupa aza da a bidyai ncikalun le tsara a bana a kangu valisavu. ² Ama a tawun a asuvu a le atengeshi a da, shegai ama a tawun a da a buwai vi a'a ta n ugboji. ³ Aza da a'ari atengeshi yi a bidyai ncikalun le, shegai a gana manivi ma roku wa. ⁴ Aza da kpam a'ari n ugboji vi a bidyai ncikalun manivi a adele a le. ⁵ An valisavu vi u barakpai bawu u rawai go, aku a gitai agbadigi hal a lavutai.

⁶ “N kayin ka pige, aku a panai isali, ‘Valisavu u da la utuwa! Tuwai tsu kangu yi!’

⁷ “Nkere mi gba a 'yangai a fobusoi ncikalun le. ⁸ Aku aza da a'ari atengeshi yi a tonukoi aza a ugboji yi, ‘Ne tsu manivi ma de kenu, kpaci ncikalun tsunu ma cimba de.’

⁹ “Shegai a wushunku le, ‘Tsara n ma ma rawa tsu gba tsunu wa. Walai i bana a asu u aza da a ka dengishe i tsilaka kaci ka de.’

¹⁰ “A'ayin a da nkere n tawun mi a lazai a ba a tsila manivi mi, aku valisavu vi u rawai. Nkere n da mari ufoɓusi vi a uwai a asu u abiki a iyolo yi kaɓolo n valisavu vi. Aku a gidaki utsutsu.

¹¹ “A'ari pini, aku nkere n nide mi n rawai, n salai, ‘Uzakuwa! Uzakuwa! Kukpunka tsu utsutsu!’

¹² “Shegai valisavu vi u wushuki, ‘Mayun n tonuko da, n reve da wa.’ ”

¹³ Aku u danai, “Rongoi ufoɓusi, kpaci i reve kain ko kpam a'ayin a da ukuna u na vi wa gitā wa.”

Agisani a agbashi a tatsu

(Luka 19:11-27)

¹⁴ Aku Yesu tonuko le agisani a na yi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da pini uza da u fobusoi nwalu ubana a ilyuci i roku. Kahu u laza, aku u isaɓi agbashi a ne u tonuko le, ‘Kotsu i guɓuka mu ucanga u

va, n laza baci.’¹⁵ Vuma vi u reve ta ili i'ya kagbashi dem ka yan. Aku u naka_i uza u kagita_i ikebe i zinariya i pige i pige i tawun,* uza u ire kpam u naka_i yi i re, uza u tatsu kpam u naka_i yi i te. Aku u 'yangai u laza_i.¹⁶ An vuma vi u laza_i, kagbashi ka u naka_i ikebe i tawun yi u yain tsilaga n i'ya, u tsara_i i tawun i roku.¹⁷ Uza da kpam u naka_i i re yi u yain nala, eyi dem u tsara_i i re i roku.¹⁸ Shegai kagbashi ka u naka_i ukebe u te vi, u gava_i kpele u sokongi u da pini.

¹⁹ “An a barakpai, aku uzakuwa vi u gonoi, u wecei agbashi yi ili i'ya ya dem yankai ikebe yi.²⁰ Kagbashi ka u naka_i ikebe i tawun yi u tukoi i ne n i'ya u tsara_i vi dem. U danai, ‘Uzakuwa, vu naka_i mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i tawun, kpam n doku ta n tsara_i ikebe i tawun n i'ya.’

²¹ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka_i vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa_i vu pana kayanyan na mpa.’

²² “Aku kagbashi ka u naka_i i re yi u tuwai u danai, ‘Uzakuwa, vu naka_i mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i re, kpam n doku ta n tsara_i i re n i'ya.’

²³ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka_i vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa_i vu pana kayanyan na mpa.’

²⁴ “Kagbashi ka u naka_i u te vi u tuwai, u danai, ‘Uzakuwa, n reve ta va yuwu wa. Vu tsu zuwa ta uma vu kapi ili i'ya vuma roku u cei.²⁵ Adama a nala, n pana ta uwonvo aku n bidyai ukebe u zinariya vi n gava_i kpele n sokongi u da pini. Ukebe u vunu u da na.’

²⁶ “Aku uzakuwa vi u wushuki, ‘Avu kagbashi ka cingi ka, kpam kawonvoli. Vu da vu reve ta n tsu kapa a kashina ka uza roku u cei.²⁷ Wari u gan ta gbam vu zuwa ikebe yi a kuwa ku ikebe tsara_i n tsara_i ili i'ya i uwa mu pini.’

²⁸ “Aku uzakuwa vi u tonukoi agbashi a da a buwai vi, ‘Wusha niyi ukebe vi i naka_i kagbashi ka kari n ikebe kupa vi.²⁹ Uza u yan baci ili i maci n i'ya wari n i'ya, Kashila_i ka doku ta ka naka_i yi, kpam wa tsara_i ta i'ya ushani. Shegai uza da bawu wari n ili, Kashila_i ka wusha ta i kenukulu i'ya wari n i'ya vi.³⁰ Gogo-na vutalai kagbashi ka gbani ka nala ki a asuvu a karimbi a asu u da ama a ka sa n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.’ ”

Magono ma yanka ta ama gba afada

* **25:15** Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

31 Yesu lyai kapala n uwenishike, “Maku ma Vuma ma tuwā tā a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne, n atsumate a zuba a ne gbā. Wa woko tā Magono aku u dusuku a karatsu ka pige ka tsugono tsu ne. 32 Gbā aletsu a likimba a ka ɓolomgbono tā a kapala ka ne, kpam wa pece le tā aɓolo a re tyoku da kaliniki ka tsu pece ncon nā nryadīga. 33 U zuwa ncon a ulyaki u ne, nryadīga kpam a ugulā u ne.

34 “Aku magono mi ma tonuko ama da a'ari a ulyaki u ne, ‘Tuwai, Tata u va u zuwuka da de unā u shinga u ne. Wushai tsugono tsa Kashilā ka fobusuko da tun a'ayin a da u yain likimba. 35 A'ayin a da ma pana kambulu, i ne mu tā ilikulya n lyai. An ma pana kakuli, i ne mu tā mini n soi. An ma yan tsumoci, i wusha mu tā. 36 An mari kataɓa, i naḳa mu tā aminya n ukai. An mari a maɓalā, i kirana tā nā mpa, kpam an mari a kuwa ka a'ali, i konduso mu tā.’

37 “Ama a maci yi a ka wushuku tā, ‘Asheku, nwere da tsu wene vu n kambulu, aku tsu ne vu ilikulya? Ko kpam va pana kakuli, aku tsu ne vu mini? 38 Nwere da tsu wene vu a tsumoci, aku tsu uka vu a a'uwa a tsunu? Nwere da tsu wene vu kataɓa, aku tsu naḳa vu aminya? 39 Nwere da tsu wene vu a maɓalā ko kpam a kuwa ka a'ali, aku tsu kiranai n avu?’

40 “Magono mi ma wushuku tā, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i yankai ama a va, ko aza da a lakai kenukulu, mpa i yankai.’

41 “Aku Magono mi ma tonuko aza da a'ari a ugulā u ne, ‘Batsai dan nā mpa, eda ama da Kashilā ka yankai unā u cingi. Walai i ba i uwa a akina a da bawu a ka kotso a da a fobusukoi Kalapansi n atsumate a ne! 42 An ma pana kambulu, i ne mu ilikulya n lyai wa. An ma pana kakuli, i ne mu mini n soi wa. 43 An ma yan tsumoci, i wusha mu wa. Kpam an mari kataɓa, i naḳa mu aminya n uka wa. An mari a maɓalā, kpam mari a kuwa ku a'ali, i kirana nā mpa wa.’

44 “Ama a nala yi a ka wushuku tā, ‘Asheku, nwere da tsu kpaɗa vu uɓanga a'ayin a da va pana kambulu, ko kakuli, ko va yan tsumoci, ko vari kataɓa, ko kpam vari a kuwa ku a'ali bawu tsu ɓanga vu?’

45 “Magono mi ma wushuku tā, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i kpaɗai uɓanga ama a va, ko nida tani baci a'ari kenukulu, mpa i kpaɗai uɓanga.’

46 “Ama a nala yi a ka uwa tā a asuvu a mavura ma bawu mari n utyoku, shegai ama a maci yi a ka yan tā uma bawu utyoku.”

26

A sheshei tsara a wuna Yesu
(Marku 14:1-2; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)

¹ An Yesu kotsoi udansa ili i na yi, aku u tonukoi atoni a ne, ² “I reve ta gai a'ayin a re a da a buwai kotsu a yain Abiki a Upasamgbana,† kpm a ka neke ta mpa Maku ma Vuma a wandamgbana mu.”

³ A'ayin a nala yi, adarakpi a pige na nkoshi a ba a gawunsai a kuwa ku Magono ma Adarakpi, uza da a ka isa Kayafa. ⁴ A sheshei tyoku da a ka kana Yesu tsara a wuna yi usokongi. ⁵ Shegai a danai, “U gan tsu yain ukuna u na vi a'ayin a Abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangaṣaka tsu ta.”

A tsunki Yesu manivi ma magulani
(Marku 14:3-9; Yahaya 12:1-8)

⁶ Ele n a fobusi nala, cina Yesu pini a Batani a kuwa ku Simo uza da caupa wari makutu. ⁷ Eyi pini a kuwa ki n u lyayi ilikulya, aku uka roku u tuwai n majuju ushadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. U tsunki Yesu a kaci.

⁸ An atoni a ne a wenei nala, a panai upan cika, a danai, “Icun i koli ka ikebe ka eni ka naha! ⁹ Wari u gan ta u denge ma n ikebe cika, aku u naka aza a unambi ikebe yi.”

¹⁰ Yesu kpm reve ta gba i'ya a ka tonu, aku u tonuko le, “Nda i zuwai ya damgbarasa uka u na vi? Ili i shinga n i tsulobo i'ya u yanka mu. ¹¹ Ya rongo ta kabolo n aza a unambi kain dem, shegai mpa ma rongo n ada a'ayin ushani wa. ¹² Tsunku da u tsunku mu ma, tsara u fobuso ikyamba i va adama a kacida. ¹³ Mayun n tonuko da, asu u da baci dem a yain Kadyanshi ka Shinga a asuvu a likimba, a ka dana ta ili i'ya uka u na vi u yain, kpm ama a ka ciba ta n eyi.”

Yahuza wushuki u neke Yesu
(Marku 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Aku uza u te a asuvu a Kupanamere yi, uza da a ka isa Yahuza Isikariyoti u ba u dansai n adarakpi a pige, ¹⁵ “Nda ya naka mu n naka da baci Yesu?” Aku a naka yi ikebe i azurufa kamankupa.* ¹⁶ Pini nala, u gitai uzama tyoku da wa neke yi ara le.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana
(Marku 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yahaya 13:21-30)

¹⁷ Kain ka kagita ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, Kupanamere yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobuso ulya u Ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

* 26:15 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

18 U wushuki, “Walai i bana a asuvu a ilyuci a asu u vuma roku i tonuko yi, ‘Kawenishiki ka danai: A'ayin a ɗa a ɗangasaka mu a yan de evu n urawa. Ma ciga ta n lyai ilikulya yi n Kupanamere a kuwa ku vunu.’ ” 19 Aku a yain dere tyoku ɗa u tonuko le, a ba a fobusoi ilikulya yi pini.

20 An kaara ka kotsi, Yesu n Kupanamere yi a dusuki ulya u ilikulya. 21 Ele pini n a lyayi, aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, uza u te a asuvu a de wa neke mu ta.”

22 A namgba ta katsuma cika, aku a gita yi keci maten-maten, “Mpa ma neke vu vi, Asheku?”

23 U wushuki, “Vuma ɗa u dabai kusan unā u te nā mpa a kabelu, aya gai wa neke mu vi. 24 U kana ta Mpa Maku ma Vuma n kuwa, tyoku ɗa a korongi a kaci ka va a'ayin ushani a ɗa a wurai. Shegai ter n uza ɗa wa neke mu vi. A'ari a matsa yi baci wa, wari wa laka yi ta tsulobo.”

25 Yahuza uza ɗa wa neke yi vi u danai, “Kawenishiki, ko mpa ma neke vu vi?”

U wushunku yi, “Nala wari, aɗa.”

Ulya u Ilikulya i Asheku

(Marku 14:22-26; Luka 22:14-20)

26 Ele pini n a lyayi ilikulya yi, aku Yesu bidyai burodi. U cikpai Kashila aku u jibamgbanasai u ɗa, u nakai atoni a ne u danai, “Wushai burodi na vi i takuma, kpaci ikyamba i va i'ya.”

27 Aku u bidyai kpam mako, u cikpai Kashila u nakai atoni a ne, u danai, “Ya dem u soi. 28 Kpaci mpasa n va n ɗa, iryoci i kazuwamgbani ka Kashila ka yain n ama a ne, n ɗa a wotsongi adama a ɗa Kashila ka cimbusa unyushi u le. 29 N tonuko ɗa, ma doku ma so mini ma cinwi wa, she kain ka ma doku ma so ma savu n aɗa a tsugono tsu Tata u va.”

30 Aku a shipai ushipa u icikpali, pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana ta Yesu

(Marku 14:27-31; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

31 Yesu tonukoi atoni a ne, “Ara n kayin ka na gba de ya suma ta i asaka mu utyoku u va, tyoku ɗa Zakariya matsumate u korongi,

‘Kashila ka gala ta kaliniki ki, ncon mi kpam ma wacuwa ta.’ ◊

32 “Shegai a'ayin a ɗa baci n 'yanga a ukpa, ma laza ta ubana a Galili n lasa ɗa urawa.”

33 Bituru danai, “Ko ama gba a 'yuwan vu baci, mpa ma 'yuwan vu wa!”

³⁴ U tonuko yi, “Mayun n tonuko vu, ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³⁵ Shegai Bituru danai, “Ma nana vu wa! Ma kuwa ta gbam kabolo n avu!” Nala dem atoni a da a buwai vi a danai.

Yesu yain kvasu a Getisimani

(Marku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesu n atoni a ne a banai a asu u roku u da a ka isa Getisimani, u tonuko le, “Dusuki pini na, ma bana ta nife n yain kvasu.” ³⁷ U bidyai Bituru na mmuku n Zabidi n re a banai kabolo. U namgba ta katsuma kpam u dambula ta cika.

³⁸ U tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika yavu ma kuwa. Shamgbai pini na i ronggo uma na mpa.”

³⁹ U lazai ubana a kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci ka ne a iyamba u vasai, “Tata u va, wari wa yan baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi. Shegai u la ta tsulobo vu yain ili i'ya va ciga, shegai bamu n i'ya mpa ma ciga.”

⁴⁰ Aku u gonoi a asu u atoni a tatsu yi u cina le a ka lavuta. U tonukoi Bituru, “Ndyai zuwai ama a tatsu a de gba bawu i fudai i rongoi uma a uwundya ko u ulapa uwule u te da baci?

⁴¹ Kotsu i lavuta wa, yanyi kvasu kotsu i tsara ucira u da ya shamgba a ukonduso. Kulu ku ciga ta ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'a n ucira wa.”

⁴² Aku u asaka le u vasai, “Tata u va! Va takpa mu baci mako ma na mi wa, she a'ayin a da n soi ma, ma yan ta ili i'ya va ciga.”

⁴³ U gonoi u cina le a ka lavuta, a kupa gbam a'eshi a le wa.

⁴⁴ Aku Yesu asaka le u'asaka utatsu, u ba u yain kvasu tyoku u kvasu ka kagita.

⁴⁵ U gonoi a asu u atoni yi u tonuko le, “Nida i'ari alavu n i wunvugusi hal n gogo-na? A'ayin a yan de gogo-na. Mpa Maku ma Vuma ma a ka neke a akere a aza a unyushi u cingi.

⁴⁶ Yangai tsu walai. Kondonoi, vuma da u neke mu vi, aya wa tuwa la.”

A kanai Yesu

(Marku 14:43-50; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

⁴⁷ Yesu pini a kadyanshi, aku Yahuza, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, u rawai kabolo n kakuma ka ama n iburundu na mkpaukpau. Adarakpi a pige na nkoshi alya a suki ama a na yi. ⁴⁸ Yahuza tonuko le ta kahu a tuwa, “Ya reve ta vuma vi a'ayin a da baci n ba n danasa yi n uwambatsa, i kana yi.”

⁴⁹ An a rawai, aku Yahuza banai karara she ara Yesu, u danasa yi, u danai, “Uzapige!” Pini nala, u wambatsa yi.

⁵⁰ Yesu wushunku yi, “Kaje ka va, yan ili i'ya vu tuwai yayan.” Aku ama yi a tuwai a kanai Yesu.

⁵¹ Uza u te a asuvu a atoni a Yesu u talai burundu, u kapamgbanai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Adarākpi. ⁵² Shegai Yesu tonuko yi, “Gonuko burundu u wunu a ivin i ne. Uza da baci dem u shilakanai n burundu, n burundu da dem a ka wuna yi. ⁵³ Mayun i reve ta gai ma fuda ma wece Tata u va, u naka mu abolo a atsumate a zuba kupa n a re a da a ka yanka mu kuvon ma ciga baci.† ⁵⁴ Shegai u kana ta u woko naha, tsara a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi.”

⁵⁵ U tonukoi kakuma ka ama ki, “I tuwa mu ukana n iburundu na mkpaukpau yavu uza u magalaka da mari! Kain dem n tsu dusuku ta a Kuwa ku Kashila uwenishike, kpam i kana mu wa. ⁵⁶ Shegai gba ili i na yi i gita ta, tsara ikorongi i nsumate i shadangu.” Aku atoni a ne gba a sumai a asaka yi.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Marku 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yahaya 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza da a kanai Yesu vi a banka yi a kuwa ku Kayafa Magono ma Adarākpi, a asu u da awenishiki a Mele na nkoshi a bolomgbonoi. ⁵⁸ Bituru tono le a kucina a mbari she pini a kuwa ku Magono ma Adarākpi mi. Aku u dusuki evu n awundi a kuwa yi tsara u wene ili i'ya a ka yan n Yesu.

⁵⁹ Adarākpi a pige yi n Asheshi a Pige†‡ a da a buwai vi gba a ka ciga a wuna Yesu. Aku a zamai ama roku aza da a ka dansa kadyanshi ka kaban a kaci ka ne pini a kuwa ku asheshi ki. ⁶⁰ Ama ushani a tuwai a dansai kadyanshi ka kaban a kaci ka ne, shegai Asheshi a Pige yi a tsara yi n unyushi u da u rawai a wuna yi wa.

Aku ama a re a tuwai a danai, ⁶¹ “Vuma u na vi dana ta ‘Ma wasa ta Kuwa ku Kashila aku n gono n mai kpam ka a asuvu a a'ayin a tatsu.’ ”

⁶² Magono ma Adarākpi mi ma 'yangai u tonukoi Yesu, “Va n ili i'ya va dana a ukuna u na vi? ⁶³ Shegai u dana ko ili wa.

Aku Magono ma Adarākpi mi ma doku ma tonuko yi, “A asuvu a kala ka Kashila Uza u Uma n zuwa ta vu tsina: Tonuko tsu ko ada Kawauwi, Maku ma Kashila.”

⁶⁴ Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi. Shegai n tonuko da gba de: ili i'ya i bidyai gogo-na ubana, ya wene ta Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashila Uza u Ucira Gba utuwa a asuvu a kalishi a zuba!”

⁶⁵ An Magono ma Adarākpi ma panai nala, aku u karamgbanai aminya a ne adama a unamgbi u asuvu, u danai, “Vuma u na u yanka ta Kashila kadyanshi ka cingi! Tsa ciga kpam aza

† 26:53 Ka6olo dem ka ta n asoje azu a teli (6,000): Yesu danai wa fuda ta u isa atsumate a zuba azu amangatsunkupa n azu a re (72,000) a iyamba a banga yi u dangasa baci u yain nala. ‡ 26:59 Roku a tsu isa ta Asheshi a Pige yi Sanhidiren.

ɗa a ka dana ukuna u roku a kaci ka ne wa: eɗa dem i pana ta ili i'ya u danai. ⁶⁶ Nɗya i wenei a ka yan n eyi?"

Aku a wushuki, "U yan ta ili i'ya i ratsai a wuna yi."

⁶⁷ Aku a cikpunka yi atatsa a upetiwa'eshi, a sugbusa yi. Aza roku kpam a basasa yi. ⁶⁸ A danai, "Tonuko tsu ili i'ya ya gita, cinda a da Kawauwi! Ya sugba vu?"

Bituru nanai Yesu

(Marku 14:66-72; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ayin a nala yi, Bituru pini ndishi a kuwa ki a ulanga, aku kagbashi ka kari makere ka tuwai ka danai, "Avu dem va ta kaɓolo n Yesu uza u Galili."

⁷⁰ Pini a kapala ka ama, Bituru danai, "Nala wa! N reve gbam ili i'ya va tono wa!"

⁷¹ U wutai a utsutsu u ba u shamgbai a uwotsu, makere ma roku ma wene yi, aku u tonukoi ama da a'ari pini vi, "Vuma u na vi wa ta dem n Yesu uza u Nazara."

⁷² Bituru doku u nanai, "N tsina ta, mpa n reve vuma u na vi wa!"

⁷³ An a tsarai a garakpai kenu, aza da a'ari pini kushani, a banai ara Bituru a danai, "Mayun da, va ta kaɓolo n ama da a ka tono Yesu. Kpaci tyoku da va dansa da u wenikei ko ya vari."

⁷⁴ Bituru danai, "N tsina ta, ukuna u mayun u da ma dansa! Asaka Kashila ka yan mu mavura n yanka da baci kaɓan! N reve vuma u na vi wa!"

Kute-kute, aku kapen ka salai. ⁷⁵ Bituru ciɓai n ili i'ya Yesu tonuko yi: "Kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu." Pini nala, u wutai u sai cika n unamgbukatsuma.

27

A bankai Yesu ara Bilatu

(Marku 15:1; Luka 23:1-2; Yahaya 18:28-32)

¹ Kain n ka wansi n kpasani, aku gba adarakpi a pige na nkoshi a sheshei a kaci ka Yesu tsara a wuna yi. ² Aku a sira yi a lazai n eyi ubana ara Bilatu gomuna.

Ukpa u Yahuza

(Asuki 1:18-19)

³ An Yahuza uza da u nekei Yesu a asu u atokulalu a ne u wenei a kidagai Yesu ugana u ukpa, aku ukuna vi u gonoi u ɓala yi cika. U bidyai ikebe i azurufa kamankupa vi u gonukoi i'ya a asu u adarakpi a pige na nkoshi mi. ⁴ U danai, "Unyushi u da n yain u da na: N naka da vuma da bawu wari n unyushi u cingi tsara i wuna yi."

Aku a wushuki, "Nɗya i birika tsu? Ukuna u vunu u da nala vi."

⁵ Yahuza wacangi ikebe yi pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku u lazai u ba u vuruki kaci ka ne a maḍanga hal u kuwāi.

⁶ Adarākpī a pige yi a taṣai ikebe yi a danai, “U wusha ta ikebe i na yi adama a mpasa n vuma. Mele ma dana ta tsa 6olomgbono i'ya n ikebe i Kuwa ku Kashilā wa.” ⁷ Aku a ba a tsilai uyamba u vuma roku kamai ka mgbodo tsarā a cidangusu amoci a ḍa a ka kuwusa a Urishelima. ⁸ Ili i'ya i zuwai a ka isa asu vi “Uyamba u Mpasa” ḍa gai la vi hal utuwa a'ayin a tagarada na vi. ⁹ Ili i'ya Irimiya matsumate u danai vi i shadangu ta:

“A bidyai ikebe i azurufa kamankupa, ikebe i'ya aza a Isara'ila a wushuki a ka tsupa yi i'ya gai la vi. ¹⁰ A tsilai uyamba u kamai ka mgbodo n ikebe yi, tyoku ḍa Magono ma Zuba ma tonuko mu.” ◇

Yesu a kapala ka Bilatu

(Marku 15:2-5; Luka 23:3-5; Yahaya 18:33-38)

¹¹ A a'ayin a nala yi, Yesu shamgbai a kapala ka Bilatu gomuna, aku gomuna vi u wece yi, “Ada magono ma aza a Yahuda mi?”

Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku ḍa vu danai vi.”

¹² Shegai an adarākpī a pige na nkoshi aza ḍa a ka zama yi n unyushi vi a ka dansa n eyi, u padai bini. ¹³ Gomuna vi u tonuko yi, “Avu pana ili i'ya a ka dansa a kaci ka vunu ki wa?”

¹⁴ Shegai Yesu dana ili wa, aku gomuna vi u yain majiyan cika.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Marku 15:6-15; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39-19:16)

¹⁵ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Upasamgbana, gomuna vi u tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali, uza ḍa ama yi a dangasai. ¹⁶ A'ayin a nala yi, vuma roku u ḍa pini a kuwa ku a'ali ki uza ḍa a ka isa Baraba. Ya dem u reve ta vuma vi vuma u cingi u ḍa. ¹⁷ An kakuma ka ama ki ka 6olomgbonoi, aku gomuna vi u wece le, “Vuma u eni u ḍa ya ciga a asanka ḍa a asuvu a kuwa ku a'ali? Ya ciga a asanka ḍa Baraba ḍa, ko gai Yesu uza ḍa a ka isa Kawauwi.” ¹⁸ Gomuna vi u reve ta ama yi a tuko ta Yesu ara ne adama a malyon.

¹⁹ Gomuna vi pini ndishi a asu u afada, aku uka u ne sukunku yi akanī, u danai: “Kotsu vu yanka vuma u nala vi ili wa, kpaci u yan ili i roku i cingi wa. N yan ta alavutanshi a kaci ka ne ara, kpam a ḍa a foro mu ta cika.”

²⁰ Shegai adarākpī a pige na nkoshi a leshei kakuma ka ama ki a ḍa a dana u asanka le Baraba aku a dana a wuna Yesu.

²¹ Gomuna vi u doku u wecei kakuma ki, “A asuvu a ama a re a na yi, ya ya ciga n asanka ḍa?”

A wushuki, “Baraba.”

22 U wece le kpam, “Níḁa ma yan n Yesu, uza ḁa a ka isḁ Kawauwi ki?”

A wushuki, “A wandamgbana yi.”

23 U wecikei, “Nḁya i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain?”

A worukpoi cika, “Wandamgbana ni.”

24 An u wenei ili i'ḁa la i'ya wa yan kpam wa, kpam ama a ka ciga ḁe a gita u'yangasa atakasuvu a ama. Pini nala, u bidyai mini u sawai akere a ne a kapala ka le u danai, “Kabirika mu n uwuna vuma u na wa, eḁa ya yan u ḁa.”

25 Ya dem u wushuki, “Atsa nḁ mmuku n tsunu a ka kana n unyushi u ukpa u ne.”

26 Aku Bilatu asanka le Baraba. U zuwai asoje a bawin Yesu, aku u naka le n eyi a ba a wandamgbana.

Asoje a yankai Yesu majari

(Marku 15:16-20; Yahaya 19:2-3)

27 Pini nala, asoje a gomuna yi a bankai Yesu a asuvu a kebile ku tsugono ku gomuna vi, aku a kyawan yi gba le. 28 A mondo yi aminya a ne a uka yi kunya ku san kpayaya. 29 A yain funit u awana a ukunka yi a kaci. A zuwuka yi kalangu ka tsugono a kukere ku ulyaki ku ne. A kudangi a kapala ka ne a ka yanka yi majari n dansi, “Tsu naka vu ta tsupige Magono ma aza a Yahuda.” 30 Pini nala, a cikpuka yi atasa. A bidyai kalangu ki a lapusa yi n ka a kaci. 31 An a wowo yi uyanka majari, aku a takpa yi kunya ku san ka a uka yi vi a gonoi a uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutukpa yi a lazai n eyi ubana a asu u ḁa a ka wandamgbana yi.

A wandamgbana i Yesu

(Marku 15:22-32; Luka 23:27-43; Yahaya 19:17-27)

32 Ele n a wuti, aku a gawunsai n vuma u Sirani roku uza u kala Simo. Asoje a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. 33 Gba le a rawai a asu u ḁa a ka isḁ Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). 34 Asoje yi a naka yi mini ma cinwi ma a satarai n aguma a akoni.* An u pedei ma, aku u 'yuwain ma uso. 35 A'ayin a ḁa a kotso yi uwandamgbana, aku asoje yi a yankai aminya a ne uruta. 36 Asoje a dusuki pini a asu vi a rongo yi a uwundya. 37 Zuba n kaci ka ne, a zuwa ta iryoci i ili i'ya i zuwai a wandamgbana yi. Ili i'ya a korongi i'ya na: “YESU DA NA VI, MAGONO MA AZA A YAHUDA.”

38 Asoje yi a wandamgbana ta dem aza a magalaka a roku ama a re, uza u te a kukere ku ulyaki ku ne uza u te tani a ku ugula ku ne. 39 Ama ḁa a ka wura pini a asu vi a rongo yi ucirakpusa adama a magori. 40 A rongoi udansa, “Vu ḁa

* 27:34 Aguma a akoni a ḁa a ka dansaka pini na vi, n avuku a ḁa a tsu yan a ḁa tsara u jebe mcala ma ikyamba.

va wāsā Kuwa ku Kashilā, aku vu doku vu mai ka a asuvu a a'ayin a tatsu. Adama a nala, wauwa kaci ka vunu! Avu Maku ma Kashilā ma baci, cipā pini a mawandamgbani mi!”

⁴¹ Adarākpī a pige n awenishiki a Mele nā nkoshi a yanka yi tā dem majari. ⁴² A da, “U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa! U da aya magono ma aza a Isara'ila! Aya baci magono mi, u cipā pini a mawandamgbani mi wā wa, tsarā tsu pityanangu n eyi. ⁴³ U pityanangu tā n Kashilā, adama a nala āsākā Kashilā ka wauwa yi, wa ciga yi baci. U dana tā dem, ‘Mpa Maku ma Kashilā ma.’ ” ⁴⁴ Aza a magalākā a dā a wandamgbanaī kabolo n eyi vi ele dem a yanka yi tā kadyanshi ka gbani.

Ukpā u Yesu

(Marku 15:33-41; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30)

⁴⁵ An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gbā u likpamgbanaī n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ⁴⁶ Pini nala, Yesu salai, “Eloyi, Eloyi, lama sabakātani?” Wata, “Kashilā ka vā, Kashilā ka vā, ndya i zuwai vu varangu mu?”

⁴⁷ Aza dā a'arī pini a asu vi kushani a panāka yi, aku a danai, “Iliya dā wa isā!”

⁴⁸ Kute-kute, uza u te u le u sumai u ba u bidyai kashaku, u ukai ka a asuvu a mini ma kalam, aku u sirai ka a kalangu u nākai Yesu tsarā u soi. ⁴⁹ Shegai aza dā a buwai vi a danai, “Shamgba ve tsu wene ko Iliya vi wa tuwā u wauwa yi!”

⁵⁰ Pini nala, u salai, aku uma u ne u wutai.

⁵¹ Kute-kute, kunya ka a barākpai a asuvu a Kuwa ku Kashilā ku karamgbanaī kure, ili i'ya i bidyai a zuba utuwā a iyamba.† Aku likimba u gbādai, atali a bātsasai. ⁵² Asaun kpam a kukpusai, ama a Kashilā ushani aza dā a kuwusai a 'yangasai. ⁵³ A wutai a asaun yi. An Yesu 'yangai a ukpā, a banai a Urishelima ilyuci i uwulukpi, a wenikei kaci ka le a asu u ama ushani.

⁵⁴ An katigi ka asoje n asoje a dā a a'arī kabolo n eyi a wenei iyamba i gbādai n ili i'ya i gitasai, aku a panai uwonvo, a danai, “Mayun dā, Vuma u na Maku ma Kashilā ma!”

⁵⁵ Aka ushani aza dā a wutai a Galili a tonoi Yesu tsarā a bāngā yi a shamgbusai mbari a ka wundya mawandamgbani mi. ⁵⁶ Asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Meri (mma u Yakubu n Isuhu), nā mma u Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi.

Kacida ka Yesu

(Marku 15:42-47; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42)

† 27:51 Kunya ku na ki pece dā ku pecei Asu u Uwulukpi n Asu u dā u Lai Uwulukpi a Kuwa ku Kashilā.

⁵⁷ Vuma roku u ɗa pini uza ɗa wari n utsari cika uza u kala Isuhu u Arimatiya. Eyi katonni ka Yesu ka. N kuvuli ku nala ki ka u tuwai a Urishelima. ⁵⁸ U banai ara Bilatu u foloi a naka yi ikyamba i Yesu. Bilatu tonukoi asoje a ne a naka yi. ⁵⁹ U cangai ikyamba yi u katalai i'ya n kunya ku shinga. ⁶⁰ U ukai ikyamba yi a kasaun ka savu ka ne ka a sadarai a katali. U gindalakpai katali ka pige u kimbai utsutsu u kasaun vi, aku u lazai. ⁶¹ Meri Magadaliya n Meri ire vi a dusuki evu n kasaun ki a'ari uwundya.

Asoje aza a uwundya a kasaun

⁶² An kain ka wansai; wata, kain ka Ashibi ka la vi, adarakpi a pige n Afarishi a banai ara Bilatu. ⁶³ A danai, “Uzapige, tsu ciba ta a'ayin a ɗa uza u kaban u nala vi wari n uma u dana ta, ‘A yan baci a'ayin a tatsu, ma 'yanga ta a ukpa.’” ⁶⁴ Tonuko aza a uwundya kasaun yi a wundi ka mai hal a'ayin a tatsu. A yan baci nala wa, atoni a ne a ka tuwa ta a boko ikyamba yi, aku a tonuko ama u 'yanga de. Kaban ka nala ki tani ka la ta ka kagita ugbonguro.”

⁶⁵ Bilatu danai, “Bidyai asoje ubana a asu u kasaun vi tyoku ɗa ya fuda i zuwa a wundi ka mai.” ⁶⁶ Aku a lazai a ba a kpadai kasaun ki, a padarai pini cirakpa† tsu iryoci i magono a katali ki, kpm a zuwai asoje yi a wundi ka.

28

U'yanga u Yesu a ukpa

(Marku 16:1-10; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10)

¹ Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, Meri Magadaliya n Meri ire vi a banai a kasaun ki tsara a wene ka.

² A'ayin a nala yi, iyamba i gbadai n ucira. Pini nala, katsumate ka Magono ma Zuba ka wutai a zuba, ka banai pini a kasaun ki ka gindalakpai katali ka kari a utsutsu u kasaun vi. U dusuki a zuba u katali vi. ³ Wa lafa yavu ulafa u zuba, aminya a ne kpm pun cika. ⁴ Asoje a ɗa a ka wundya kasaun ki a giruwa ta cika hal a ka jeke ikyamba adama a uwonvo u katsumate ka zuba ki, hal a wokoi yavu akushe.

⁵ Katsumate ki ka tonukoi aka yi, “Kotsu i pana uwonvo wa. N reve ta Yesu ɗa a wandamgbana ɗa ya bolo. ⁶ Wa pini na wa, u 'yanga de tyoku ɗa u tonuko da. Tuwai i wene asu u ɗa a'ari a zuwai ikyamba i ne. ⁷ Walai gogo i ba i tonuko atoni a ne, ‘Yesu 'yanga de a kukpa. U laza de ubana a Galili kpm wa lasa da ta urawa de, nte ya wene yi de.’ Ili i'ya gai n tuwai n tonuko da i'ya la vi.”

⁸ Pini nala, aka yi a asakai kasaun ki n uwonvo gogo, kpm n a yanyi ipeli cika. A sumai tsara a ba a tonuko atoni yi ili

i'ya i gitai. ⁹ Kute-kute, Yesu gawunsai n ele aku u danasa le. A rafai evu n eyi, a wambatsa yi a a'ene a lyaka yi kayala. ¹⁰ Aku u danai, “Kotsu i pana uwonon wa, tonukoi atoni a va a bana a Galili, nte a ka wene mu de.”

Awundi a kasaun yi a yain kaban

¹¹ A'ayin a da aka yi a lazai, aku a asoje a roku aza da a ka wundya kasaun ki a gonoi a ilyuci a tonukoi adarakpi a pige gba ili i'ya i gitai. ¹² Adarakpi a pige a ba a cinai nkoshi a sheshei tyoku da a ka yan. Pini nala, a nakai asoje yi ikebe ushani. ¹³ A tonuko le, “Tonukoi ama i dana atoni a Yesu a da a tuwai a bokoi ikyamba i ne yi n kayin cina eda alavu. ¹⁴ Gomuna u pana baci ukuna vi, tsa dansa ta n eyi, tsu wauwa da a upana u ikyamba.” ¹⁵ Asoje yi a wushai ikebe yi, aku a yain tyoku da a tonuko le a yain. Kadyanshi ka kyawan ta gba uyamba u Yahuda, kpm hal n gogo-na a ka a tonusuko ta ama alabari a na yi.

Yesu dansai n atoni a ne

(Marku 16:14-18; Luka 24:36-49; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

¹⁶ An atoni kupa n uza u te vi a lazai, a bana ta karara she a masasa a Galili a asu u da Yesu tonuko le a bana. ¹⁷ An a rawai a wene yi, aku a lyaka yi kayala, shegai aza roku a le a yan ta malala. ¹⁸ Pini nala, u banai a asu u da a'ari, u danai, “Kashila ka naka mu de gba ucira u da wari a zuba n likimba. ¹⁹ Adama a nala walai i ba i tonuko gba ama a likimba kadyanshi ka va tsara a woko Atoni a va. I lyubugu le a asuvu a kala ka Tata, n ka Maku, n ka Kulu Keri. ²⁰ I wenishike le a yain gba i'ya n tonuko da. Ma rongon ta n ada kain dem hal ubana a makorishi ma likimba.”

Kadyanshi ka Shinga ka Marku

Ukukpa u kadyanshi

Marku, uza da u korongi tagarada u na vi, u reve ta asuki. U rongo ta evu n Bituru cika, a'ayin a ukpa n u'yangā u Yesu. Marku yansa ta nwalu asu asu n Baranaba, uza roku uza da u tsu tono n ama a asuvu a Atoni. A yansa ta manyan kabolo a 'yangasai a'uwa a atoni a asu u da dem a rongoi.

Marku dana ta alabari a Yesu n u ucira. Yesu kotso baci uyan ukunosavu u tsu laza ta ubana a asu u roku u ba u yain kpam u roku de. Marku wenike ta an Yesu yansai ili ushani tsara u banga ama. U wenike tsu ta tyoku da Yesu wari kagbashi. A'ayin a nala yi, ama a rongo ta a uvana uza da wari magono ma ucira a likimba uza da a ka isa Kawauwi. Shegai an Yesu tuwai a wene yi tyoku da a zuwai uma a ka wene Kawauwi wa, kpaci Yesu lya ta tsugono tsu ne n ucira u zuba. Ama roku a kovo ta Yesu, aku a fobusoi tsara a wuna yi. Marku wenike ta tyoku da na vi wari a kapashi ka manyan ma Yesu, nala u yain manyan ma ne ma uwauwa ama.

Tagarada u na wa tonuko ta Atoni a gogo-na u da tsu woko agbashi a atoku; wata, tsu bangamgbana. U wenike ta kpam Yesu pana ta ikyamba adama a da nala Kashila ka ciga yi u gbashika ama. Nala Kashila ka panai kayanyan n ili i'ya Yesu yain, kpam gogo-na wa ta a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku Kashila. Tsu pana baci ikyamba gogo-na adama a uyan ili i shinga an tsa tono Kashila, Kashila ka pana ta dem kayanyan ka tsunu.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Akani a Yahaya kalyubugi (1:1-8)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (1:9-13)

Yesu a Galili (1:14-9:50)

Yesu banai a Galili n Urishelima (10:1-52)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo n ukpa u ne (11:1-15:47)

Yesu wa ta n uma (16:1-8)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (16:9-20)

Kubari ku Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 3:1-12; Luka 3:1-18; Yahaya 1:19-28)

¹ Ukuna u Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti Kawauwi Maku ma Kashila u da na.

² U gita ta tyoku da wari ukorongu a tagarada u Ishaya matsumate,

“Kashilā ka danai, ‘Ma suku tā katsumate ka vā a kapala ka vunū, kotsu u lapuluka vu ure.’” ◇

³ Uza roku wa salāsa a kakamba, ‘Lapulai ure adama a Asheku, i shamkpa ure vi mai tsarā u wala.’” ◇

⁴ Katsumate ki Yahaya Kalyuḅugi ḁa uza ḁa wa lyuḅugusu ama n mini. Wa rongo a kakamba n u yanyi kuḅari, “Kpatalai i gono a asu u Kashilā, i aṣakā tsicingi tsu ḁe. A lyuḅugu ḁa, kotsu Kashilā ka cimbusā unyushi u ḁe.” ⁵ Kakumā ka ama ushani ka uyamba u Yahuda n aza a Urishelima a wutai a banai ara Yahaya a dansai unyushi u le, aku u lyuḅugusu le a mini ma Agatā a Urudu.

⁶ Yahaya u ukai aminya a tsileme tsu karakuma, u sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne. Kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁷ U tonusukoi ama u danai, “Vuma ḁa wa tuwā a kucinā ku vā u la mu tā cika. Mpa n raṣsa n bana n kuḁangu n surukpa isirikatsu i akpata i a a'ene a ne wa. ⁸ Mpa n mini ma n lyuḅugusu ḁa, shegai eyi n Kulu Keri ka wa lyuḅugu ḁa.”

Ulyuḅugu n ukondo u Yesu
(*Matiyu 3:13-17; Luka 3:21-22*)

⁹ A'ayin a nala yi, Yesu wutai a Nazara u uyamba u Galili u tuwai ara Yahaya. An u rawai a Agatā a Urudu, aku Yahaya lyuḅugu yi. ¹⁰ Yesu n u wuti a asuvu a mini mi, kute-kute u wenei zuba u kukpai, aku Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kadya. ¹¹ Aku a panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Ada Maku ma vā ma n lai uciga, n avu ḁa ma pana kayanyan cika.”

¹² Kute-kute Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba, ¹³ asu u ḁa u rongoi a'ayin a amangare, Kanangasi* n ka kondusi yi. Nnama n mete n ḁa dem pini asu vi, shegai atsumate a zuba a bana tā n a yanki yi aganda.

Yesu gitai u'isā atoni a kagita
(*Matiyu 4:12-22; Luka 4:14-15; Luka 5:1-11*)

¹⁴ An nala wurai, a kanai Yahaya a ukai a kuwa ku a'ali.† Pini nala, Yesu tuwai a Galili wa dansa Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā. ¹⁵ U danai, “A'ayin yi a shadangu ḁe, kpam tsugono tsu Kashilā tsu yan ḁe evu. Kpatalai i aṣakā unyushi u ḁe, aku i wushuku n kadyanshi ka Kashilā.”

¹⁶ Yesu n u wali a ikengi i Kushivā ku Galili, aku u wenei akani a adan ama a re, Simo n Andurawu uza n uvangu, n a kanasi adan n ibilili. ¹⁷ Yesu tonuko le, “Tono numu, ma

◇ 1:2 Mal. 3:1. ◇ 1:3 Isha. 40:3. * 1:13 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapani. † 1:14 Hiridu Antiba aya magono ma aza a Yahuda a'ayin a ḁa a kanai Yahaya a uka yi a kuwa ku a'ali. Aya u zuwai a kana yi.

wenike dā tā tyoku da ya tukuso ama.”¹⁸ Kute-kute a aṣakāi ibilili i le, a tono yi.

¹⁹ An u walai kenu, u wenei uza n u vangu; wata, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a kpatsu n a lapulusi ibilili i le.
²⁰ Kute-kute u isa le, aku a aṣakāi tata u le n azamaninga, a tono yi.

Uza u ityoni i cingi

(Matiyu 7:28-29; Luka 4:31-37)

²¹ Yesu n atoni a ne a banai a ilyuci i Kafarnahum. Kain ka Ashibi, u uwai a kagata ka Kashilā, aku u gitai uwenishike.
²² Ama a yan tā majiyan, kpaci tyoku u uza u ucira u da wa wenishike le, kpam tyoku u awenishiki a Mele da wari wa.

²³ A'ari pini asuvu a kagata ka Kashilā ka le ki, aku uza u ityoni i cingi u tuwai wa salasa n ucira,²⁴ “Ndyā va ciga n aṣu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wacinsa tsu? N reve ta ko ya wari, Uza u Uwulukpi u Kashilā u da.”

²⁵ Yesu banai ityoni i cingi yi, u danai, “Paḍa! Vu wuta asuvu a ne.”²⁶ Ityoni i cingi yi i gbaḍa yi n ucira, aku i wurangi yi n ucira i wutai asuvu a vuma vi.²⁷ Gba ama a yan tā majiyan, hal a kana u wecemgbenise, “Ndyā naha? Uwenishike u savu u da? U ucira? Hal u tsu barana ityoni i cingi kpam i panaka yi!”²⁸ Kute-kute kadyanshi ka ne ka tamburai gba uyamba u Galili.

Yesu tanasai ama ushani

(Matiyu 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Yesu kaḅolo n Yakubu n Yahaya n atoni a da a buwai, a aṣakāi kagata ka Kashilā ki a lazai karara she a kuwa ku an Simo n Andurawu.³⁰ Mma u uka u Simo wari nvain n usudugbi u ikyamba, an Yesu rawai, kute-kute a laza a tonuko yi ukuna u ne.³¹ U banai ara ne u kana yi kukere u 'yangasa yi, aku mḅala mi n aṣaka yi. U gita le upecishike ilikulya.

³² N kuvuli, an kaara ka rukpai, ama a tukoi Yesu gba aza a mḅala n aza a ityoni i cingi.³³ Gba ama a ilyuci yi a bolomgbonoi a utsutsu u kuwa vi.³⁴ Yesu tanasai aza a mḅala icun kau-kau ushani, kpam u lokoi ityoni i cingi ushani. U aṣaka ityoni i cingi yi i dana ukuna wa, an a revei uza da wari.

Yesu yain kuḅari a Galili

(Luka 4:42-44)

³⁵ N kpasani, Yesu 'yangai u aṣakāi kuwa ki u wutai a ilyuci yi u banai asu u da bawu ama a'ari, u yain pini kavasū.³⁶ Simo n aza da a'ari n eyi a wuta yi ubolo.³⁷ An a wene yi a tonuko yi, “Gba ama da pini a ka bolo vu.”

³⁸ U wushuki, “Aṣaka tsu banai ilyuci ilyuci i roku i'ya i'ari evu evu, kotsu dem n yanka le kuḅari ki, kpaci ili i'ya i zuwai

n tuwaj i'ya la vi.”³⁹ U tambai a Galili gba n u yanki le kuɓari a agata a Kashila a le n u wutukpusi ityoni i cingi.

*Yesu tanasai makutu
(Matiyu 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Makutu ma roku ma tuwaj ara Yesu. U kuɗangi u folo yi, u danai, “Vu wushuku baci, va fuda ta vu tanasa mu.”⁴¹ U pana yi asuvayali, aku u barakpai kukere ku ne u sawa yi. U danai, “N wushuku ta. Tana!”⁴² Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi, aku u tana.

⁴³⁻⁴⁴ Yesu rono yi atsuva cika, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kadarakpi. Vu naka kune ku Musa danai a naka adama a da vu tana, kpm kotsu a reve n u da.”⁴⁵ Aku u asaka yi u lazai. Shegai vuma vi u gitai uyan kadyanshi ki, hal u rawai asu u da Yesu kpadai u uwa asuvu a ilyuci a kateshe. U ba wa rongo a asu u da bawu uza wari, shegai ko n nala ama a ka wutusa ta a asu kau-kau n a bansi ara ne.

2

*Yesu tanasai kawunu
(Matiyu 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ An a yain a'ayin a kenu, Yesu doku u gonoi a Kafarnahum. Ama a tsarai alabari a da wari a kuwa. ² A bolomgbonoi cika hal a nambai kabala a kunu hal kapala ka utsutsu dem. Aku u yanka le kadyanshi. ³ Ama roku, ama a nishi, a cangai kawunu a tuko yi ara ne. (Uza da bawu wa fuda wa wala ko u gada a'ene a ne.) ⁴ An a nambai ure u da a ka banka yi ara Yesu adama a kakuma ka ama, a dapai kukpa derere a asu u da wari. Aku a zuralakpai kajiba ka kawunu kari nvain mi. ⁵ An Yesu wenei tyoku da a pityanangi n eyi, u tonukoi kawunu ki, “Maku ma va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

⁶ Awenishiki a Mele a da a'ari pini ndishi asu vi, a ka yawunsa a atakasuvu a le. ⁷ “Ndy a i zuwai vuma u na u danai nala? U nusuka ta Kashila. Ya wari n ucira u da wa cimbusa unyushi u cingi bamu n Kashila?”

⁸ Kute-kute katakasuvu ka ne ka wenike yi ili i'ya a ka yawunsa a atakasuvu a le i'ya na. U tonuko le, “Ndy a i zuwai ya yawunsa nala? ⁹ Ndy a i lai shana: Va tonuko kawunu, ‘A cimbusa de unyushi u cingi u vunu.’ Ko gai a dana, ‘Yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala.’” ¹⁰ Adama i reve an Maku ma Vumaɗ mari n ucira a likimba u da wa cimbusa unyushi u cingi.” U tonukoi kawunu ki, ¹¹ “N tonuko vu, ‘yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala a kuwa.”

¹² U 'yangai u bidyai kajiba ka ne u wutai u lazai a'eshi a le gba. Ya dem yan ta majiyan, aku a cikpalai Kashila, a danai, "Tsu taba uwene ukuna naha wa!"

Yesu isai Levi

(Matiyu 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ U doku u wutai u banai unā u kushiva. Kakuma ka ama ka banai ara ne. Aku u gitā le uwenishike. ¹⁴ Eyi n u wali, u wenei Levi maku ma Halfa ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Yesu tonuko yi, "Tono mu." Aku u 'yangai u tono yi.

¹⁵ Pini nala, Yesu tuwai wa lya ilikulya i kuvuli a kuwa ku Levi.† Awushi a utafa† ushani n aza a unyushi u cingi, a ka lya kabolo n eyi, n atoni a ne. Kpaci ama da pini ushani aza da a tono yi. ¹⁶ An awenishiki a Mele n Afarishi a wene yi n u lyayi n aza a unyushi u cingi n awushi a utafa, a wecei atoni a ne, "Ndyā i zuwai wa lya n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?"

¹⁷ An Yesu panai nala, u tonuko le, "Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mbaala. N tuwa adama a da ma isa aza a maci wa, she aza a unyushi u cingi."

Keci a kaci ka kakuli

(Matiyu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Atoni a Yahaya gba n a Afarishi a ka yan kakuli. Ama roku a tuwai a wecei Yesu, "Nida atoni a Yahaya n atoni a Afarishi a ka yan kakuli, shegai atoni a vunu a ka yan wa?" ¹⁹ U wushuki, "Ya ciga amoci a asu u iyolo a rongo bawu ilikulya? A'a. Wa yan wa! Valisavu wa baci gai n ele a ka yan nala wa. ²⁰ Kain ka a ka bidya yi a mere ma le ka ta a utuwa, kain ka nala ki ka a ka yan kakuli.

²¹ "Vuma wa padara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki, ka pada ta ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara cika. ²² Kpam vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasa ta kadele ki, gba kadele ki n mini ma cinwi mi a ka namba le ta. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu."

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Matiyu 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wala a mere ma ashina a ilya. Tyoku da atoni a ne a ka wala n eyi a gitai ukodusu aratu a ilya yi n a yuruwi n a takumi. ²⁴ Afarishi a roku a tonuko yi, "Webele, ndya i zuwai a ka yan ili i'ya i nangasai mele ma tsunu ma Ashibi?"

²⁵ U wushuki, "I yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, an eyi n aje a nwalu a ne a nambai, kpam a ka pana kambulu wa? ²⁶ A'ayin a Abiyata Magono ma Adarakpi, Dawuda uwai a

Kuwa ku Kashilā,† u takumai iburodi i uwulukpi i'ya a nakai Kashilā. Ili i'ya Magono ma Adarakpi ma koshi a wushunki u takuma. Kpam u nakai aje a nwalu a ne i roku.” ◇

²⁷ Aku u tonuko le, “Kashilā ka yan ta Ashibi adama a vuma, shegai vuma adama a Ashibi wa. ²⁸ Adama a nala, Maku ma Vuma Asheku a da, hal a kain ka Ashibi dem.”

3

*Yesu tanasai uza da ili i soi kukere
(Matiyu 12:9-14; Luka 6:6-11)*

¹ Yesu gonoi a kagata ka Kashilā, kpam vuma da ili i soi kukere aya pini a asuvu. ² Aza roku a da pini aza da a ka ciga a tsara ili i'ya a ka sapula yi. A zuwuka yi a'eshi a wene ko wa tanasa vuma vi n kain ka Ashibi. ³ Yesu tonukoi vuma vi, “Yanga vu wuta na a kateshe.”

⁴ Aku u wece le, “Ndya i'ari dere a kain ka Ashibi? Uza u yain ili i shinga ko i cingi? U wauwa uma ko u wuna?” Shegai a padai bini. ⁵ U lingana le na asuvu a upan, u namgbai asuvu adama a ugbami u asuvu u le. U tonukoi vuma vi, “Radagba kukere ku vunu.” An u radagba ka, aku ku tana. ⁶ Pini nala, Afarishi a wuta n ama a Hiridu a ka sheshe tyoku da a ka wuna Yesu.

Kakuma a unu u Kushiva ku Galili

⁷ Yesu kabolo n atoni a ne a asakai ilyuci yi a banai a unu u Kushiva ku Galili. Aku kakuma ka pige ka wuta a kaon ka Galili, n uyamba u Yahuda ka tono yi, ⁸ n Idumiya n ilyuci i Urishelima, n upashi u Urudu hal n ama a kaon ka Taya n Sida. Kakuma ka pige ka tuwai ara ne an a panai ili i'ya wa yansa. ⁹ Adama a kakuma ki u zuwai atoni a ne a lapuluka yi kpatu ku kenu, kotsu kakuma ki ka gbaaryangu yi wa. ¹⁰ Kpaci u tanasa ta ama ushani, aku aza a mballa a ka raba evu n eyi, kotsu a tsara a sawa yi. ¹¹ A'ayin a da baci ityoni i cingi i wene yi she i rukpa iyamba, a kapala ka ne, i sala, “Avu Maku ma Kashilā ma.” ¹² Shegai she u barana le kotsu a tonuko uza ko ya wari wa.

*Yesu dangasai atoni kupa n ama a re
(Matiyu 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Yesu yuwai a zuba u kagalala, u dangasai aza da eyi wa ciga, a tuwai ara ne. ¹⁴ U dangasai ama kupa n ama a re, u zuwa le a rongo n eyi, kotsu u suku le a wenishike, ¹⁵ kpam a tsara ucira u da a ka wutukpa ityoni i cingi. ¹⁶ Atoni a da u dangasai vi a da: Simo (uza da u nakai kala Bituru), ¹⁷ Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya (aza da u nakai kala

Buwanaji; wata, mmuku m makpankashilā). ¹⁸ U dangasai kpam Andurawu, n Filibu, n Batalamawu, n Matiyu, n Toma. U dangasa tā dem Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu n Simo Ziloti, ¹⁹ n Yahuza Isikariyoti, uza da u tuwai u neke yi.

Yesu n Ba'alzabu

(Matiyu 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10)

²⁰ Yesu uwai a kuwa, kakumā ka doki ka 6olomgbonoi, hal eyi n atoni a ne a kpaḍai ulya ilikulya. ²¹ An aza a kuwa a ne a panai nala a banai kotsu a kaṅa yi, an a danai aya pini wa gitā ufulukpa.

²² Aku awenishiki a Mele a da a wutai a Urishelima a danai, “Wā tā n Ba'alzabu magono mi ityoni i cingi, kpam n ucira u ne u da wa wutukpusa ityoni i cingi.”

²³ Yesu isa le u yain kadyanshi n ele n agisani, “Nida Kanangasi ka loko Kanangasi?” ²⁴ Tsugono tsa baci tsu pecei n tsu shilakani, tsa tsa fuda tsa shamgba wa. ²⁵ Kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, kuwa ku nala ka shamgba wa. ²⁶ Kanangasi ka kovo baci kaci ka ne, aku u pecei kure, wa fuda wa shamgba wa, makorishi ma ne ma la vi. ²⁷ Uza wa la wa fuda u bana a kuwa ku uza u ucira u pura yi ucanga wa, she u gitā u sira yi ve, aku u pura yi ucanga vi.

²⁸ “Mayun n tonuko da, gba unyushi u cingi, n unyushi u cingi u pige u da ama a ka yansa, a ka cimbusuka le ta u da. ²⁹ Shegai uza da baci dem u nusukai Kulu Keri a ka taba yi ucimbusuka wa, u yan de la vi unyushi u da bawu wari n utyoku.”

³⁰ Dana da u danai nala, an a ka dansa, “Wā tā n ityoni i cingi.”

Mma n a'angu a Yesu

(Matiyu 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Mma n a'angu a Yesu a rawai. A shamgbai a uwotsu, a suki uza roku a asuvu u isa yi. ³² Kakumā ka ama ka dusuki ka kyawan yi, aku a tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu a da de a kateshe a ka bolo vu.” ³³ U wecikei, “An ya mma u va n a'angu a va?”

³⁴ Aku u webelei aza da a dusuki a kyawan yi vi, u danai, “Mma u va n a'angu a va a da na.” ³⁵ Uza da baci dem wa yan ili i'ya Kashila ka ciga aya utoku u va; vangu n utaku na mma u va.

4

Agisani a uza da u wacangusi icun

(Matiyu 13:1-9; Luka 8:4-8)

* 3:23 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

¹ Yesu doku u gitai uwenishike a kaḅon ka kushiva. Kakuma ka ka ḅolomḅonoi ka ka kyawan yi ka ka wa wa, hal ka zuwai u uwai a kpatsu u dusuki. Kpatsu ki a ikengi i mini i'ya kari, ama yi tani a shamgbai a kagida. ² U wenishike le ili ushani n agisani, u danai, ³ “Panai. Vuma roku ḁa u banai uwacangusu u icun. ⁴ Tyoku ḁa wari uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure. Nnu n wutai n kaḁasai i'ya. ⁵ I roku tani i rukpai a iyamba i atali bawu kayala ka maci. I lazai i binyai adama a unambi u kayala ushani. ⁶ An kaara ka yain, ka runukpai i'ya, aku i lazai i ekpei adama a ukpaḁa u'uwa u alu a iyamba. ⁷ I roku i rukpai a asu u awana, an i ḅonguroi, aku awana yi a sapusai i'ya hal i kpaḁai ilimaci. ⁸ I roku tani i rukpai a iyamba i shinga i wutai, i ḅonguroi, i matsai cika. I roku i'a ta n kamankupa-kamankupa, i roku amangatatsu-amangatatsu, i roku tani amangatawun-amangatawun.”

⁹ Yesu korusoi, “Uza ḁa baci wari n atsuva a upana, u pana.”

Kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ An u wokoi utyoku u ne, ama roku a ḁa a'ari pini a asu vi kaḅolo n atoni a ne Kupanamere,† a wece yi u wutumkpa le agisani yi a kateshe. ¹¹ U tonuko le, “Ili i'ya a sokongi i tsugono tsu Kashila a wenike ḁa i'ya ḁe. Shegai aza ḁa bawu a'ari a asuvu a ḁe n agisani a ḁa a ka pana ko ndya wa, ¹² adama ‘A uwene n a'eshi a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei wa. A upana kpam a ka pana ta, shegai a ka reve wa, ka wa a ka yiralakpa ta Kashila ka cimbusuka le unyushi u le.’ ” ◊

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Yesu wece le, “I reve agisani a naha yi wa, nida ya yansa i reve agisani a roku? ¹⁴ Kacimbi ka nala ki ukuna u Kashila u ḁa u wacangusi. ¹⁵ Ama roku tyoku u icun i'ya i'ari a ure a asu u ḁa a cei ukuna vi ḁa a'ari. N upana u le, aku Kanangasi* ka bidyai ukuna u ḁa a cei a asuvu a le yi. ¹⁶ Aza roku tyoku u icun i'ya i rukpai a asu u atali ḁa a'ari. N upana ukuna vi a wushai u ḁa n ipeli. ¹⁷ Shegai u uwa asuvu a le wa, kpam a ḅarakpa wa. An a'ayin a upana u ikyamba n a mavura adama a ukuna vi a rawai, a laza a rukpai. ¹⁸ Ama roku tani tyoku u icun i'ya a wacangusi asu u awana ḁa a'ari. Ama a na yi alya aza ḁa a panai ukuna vi. ¹⁹ Shegai kadambula ka uma n uciga u udukuyan n maluwa ma ili i'ya i buwai ma ḅbagbalai ukuna vi a kpaḁai unaka mmuku. ²⁰ Aza ḁa a buwai tyoku

◊ 4:12 Isha. 6:9-10.

* 4:15 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

u icun i'ya a wacangusi a iyamba i shinga da a'ari. A panai ukuna vi, a wushai u da, aku a nakai mmuku. Aza roku a nakai kamankupa kamankupa, aza roku kpam amangatatsu amangatatsu, aza roku tani amangatawun amangatawun.”

*Macikalu ukimbi n kabelu
(Luka 8:16-18)*

²¹ Yesu lyai kapala, u wece le, “Vuma wa la u ta'ai u sapa macikalu, aku u kimbai ma n kabelu ko u ukai a kere ka ivamkpatsu? A kashamkpatsu ka ne ka wa zuwa ma wa?

²² Ko ndya baci a sokongi a ka wutukpa ta i'ya a kateshe, kpam ko ndya baci a kimbai a ka kukpa ta i'ya. ²³ Adama a nala uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana.”

²⁴ U tonuko le kpam, “Kiranai n ili i'ya i panai. Ci'ai, kakundatsu ka i kundunki ama ili, ka dem Kashila ka kundunku da ili, hal she u pasaka. ²⁵ Aza da baci a'ari n ili, alya a ka naka. Aza da baci bawu a'ari n ili, i kenu i'ya a'ari n i'ya vi, a ka wusa le ta i'ya.”

Agisani a icun i'ya ya gbonguro

²⁶ Yesu lyai kapala u danai, “Naha da tsugono tsu Kashila tsari. Vuma roku da u cei icun a kashina. ²⁷ U vaki u 'yangai kaara n kayin, gba n nala icun yi i'ari uwuta n i gbonguri, u reve tyoku da ya gbonguro wa. ²⁸ Iyamba yi n kaci ka ne i zuwai ilya yi i gbonguroi, aku i nakai mmuku. I gitai n asungu, aku aratu aku mmuku pini aratu yi. ²⁹ An ilya yi i kuwai u kapai i'ya, kpaci a'ayin a ukapa a rawa de.”

Agisani a ucun u musta

(Matiyu 13:31-34; Luka 13:18-19)

³⁰ Yesu wece le, “Nida tsa dana tsugono tsu Kashila tsari? Agisani a eni a da tsa yan tsu ratsanaka tyoku da tsari?

³¹ Tyoku ucun u musta da tsari, ucun u kenu gbende u da a tsu ce a iyamba. ³² A ce baci u da u tsu gbonguro ta u lai gba iceshi. U yain nsabu n pige n pige a asu u da nnu n tsu rukpa pini a kulu ku ne.”

³³ N agisani ushani icun i na da Yesu tsu tonusuko ama akani a ne tyoku da a ka reve. ³⁴ U tsu dansa n ele u bawu agisani wa, shegai u woko baci n atoni a ne koshi, aku u wutumkpa le a da a kateshe.

Yesu vakunki abali

(Matiyu 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Kain ki n kuvuli, Yesu n atoni a ne pini a ikengi i Kushiva ku Galili ki, u tonuko le, “Tsu pasamgbana tsu gonoi upashi u nide.” ³⁶ Atoni a ne a uwai a kpatsu ku wari, a asakai kakuma ka ama, a lazai n eyi. A'atsu a roku a tono le. ³⁷ A barakpa wa, uwule u ucira u lapanai, aku abali a ka gbadu kpatsu ki, hal ka

ciga ushumbugu. ³⁸ Yesu wari a kucina ku kpatsu nvain n kaci ka ne a ili i utadanku kaci wa lavuta. Atoni a ne a 'yangasa yi, a danai, "Kawenishiki, tsa shumbugu de, vu dambula wa?"

³⁹ Yesu 'yangai u baranai uwule vi, "Shamgba!" U tonukoi kpam abali yi, "Shamgba shiriri!" Uwule vi u vaki, aku a asu vi u wokoi shiriri.

⁴⁰ Aku u tonukoi atoni a ne yi, "Ndya i zuwai i giruwai? Hal n ara i pityanangu wa?"

⁴¹ Uwonvo u kana le cika, aku a gitai uwecembene, "Ucun u vuma u eni u da u na vi? Hal uwule n abali dem a ka pana ka yi."

5

Yesu tanasai uza u ityoni i cingi (Matiyu 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Yesu n atoni a ne a rawai a upashi u Kushiva ku Galili u uyamba u Garasa. ² An Yesu wutai a kpatsu, vuma u ityoni i cingi u wutai a asu u asaun kotsu u cina yi. ³ Asu u asaun u da u tsu ronguso. Kpam ko uza wa fuda wa sira yi wa, ko n ikani. ⁴ Kpaci a so yi ta usirasa akere n a'ene, shegai u kidasai ikani yi u kofusoi irim i'ya i'ari a'ene a ne, kpam ko uza wa n ucira u da wa goso yi wa. ⁵ Kaara n kayin nte wa genge pini a asu u asaun vi n kagalala, aku u rongo isali n u kaarasi ikyamba i ne n atali.

⁶ Eyi a mbari, an u wenei Yesu u sumai u ba u kudangi a kapala ka ne. ⁷⁻⁸ Aku Yesu tonuko yi, "Wutai pini a asu u vuma vi, ityoni i cingi." Vuma vi u salai cika, "Yesu, Maku ma Kashila ka pige, ndya va ciga na mpa? Tsina n Kashila an va kpada mu uyan mavura."

⁹ Pini nala, Yesu wece yi, "Ndya kala ka vunu?" U danai, "Kala ka va ka Katam, kpaci tsa ta ushani." ¹⁰ U foloi Yesu cika kotsu u loko le pini a uyamba vi wa.

¹¹ Ushiga u mburusunu u da pini wa lina a kagalala ka masasa ma mari evu n a asu vi. ¹² Ityoni i cingi yi i foloi Yesu, "Asaka tsu tsu bana a asu u mburusunu, kpam vu asaka tsu tsu uwa le." ¹³ U wushunku le, aku a wutai a ba a uwai a asuvu a mburusunu. Ushiga vi, evu na mburusunu azu a re (2,000) da. A wuranai she a kushiva a uwai pini a shumbugi.

¹⁴ Aza da a ka linaka mburusunu mi a sumai a ba danai a ilyuci n une. Aku ama a wutai a wene ili i'ya i gitai. ¹⁵ An a tuwai ara Yesu a wenei vuma da wari n katam ka ityoni i cingi, ndishi n aminya kpam n ugboji u ne, aku uwonvo u kana le. ¹⁶ Aza da a wenei ukuna vi, a tonukoi ama ili i'ya i gitai n vuma da wari n ityoni i cingi na mburusunu mi dem. ¹⁷ Aku a foloi Yesu u asaka uyamba vi.

18 An Yesu wa uwa a kpatsu uza da wari n ityoni i cingi caupa vi u foloi kotsu u toni yi. 19 Yesu asaka yi u toni yi wa, shegai u tonuko yi, “Bana a kuwa asu u ama a vunu vu tonuko le tyoku da Asheku a yanka vu, n tyoku da u pana vu asuvayali.” 20 Vuma vi u kyawunsai gba uyamba u Dikafoli, n u tonusuko le ili i'ya Yesu yanka yi. Aza da a panai vi gba a yan ta majiyan.

Jayiru banai ara Yesu

(Matiyu 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 An Yesu doki u pasamgbanai a kushiva ki a kpatsu u gonoi upashi u nide, kakuma ka ama ka bolomgbonoi ka kyawan yi eyi pini a asu u kushiva vi. 22 Uza u te a asuvu a azapige a kagata ka Kashila uza u kala Jayiru u tuwai pini. N u wene Yesu, u kudangi a kapala ka ne. 23 U folo yi cika u da, “Maku ma va makere ma pini a una u ukpa, kana asuvu vu tuwa vu sawa yi kotsu u tana u yain uma.”

24 Yesu tono yi, kakuma ka ama ushani ka tono yi n ka gbaaryangusu yi.

Uka u da u sawai Yesu kunya

25 Uka da pini uza da wa pana ikyamba cika a asu u ulala u mpasa hal ayen kupa n a re. 26 U pana ta ikyamba cika a kukere ku aza a aguma kpm u wunai gba ili i'ya wari n i'ya. Da wa yan yi shana, mabala mi she kapala ka mari ulya. 27 An u panai ukuna u Yesu, u banai a kucina ku ne a asuvu a kakuma ki, aku u sawa yi kunya. 28 Kpaci u yawunsa ta a katakasuvu ka ne, “N sawa baci kunya ku ne koshi ma tana ta.” 29 Kute-kute ulala u mpasa u ne u shamgbai kpm u panai a asuvu a ikyamba i ne u tana, da u wunvugai n upana u ikyamba.

30 Aku Yesu lazai u revei an ucira u wutai a asuvu a ikyamba i ne. U kpatalai a asuvu a kakuma ki, u danai, “Ya sawai kunya ku va?” 31 Atoni a ne a wushuki, a danai, “Vu wenei dem kakuma ka gbaaryangu vu, aku vu dana ya sawa vu?”

32 Shegai Yesu lyai kapala n uwebelishe ko wa wene uza da u yain nala vi. 33 Uka vi an u revei ili i'ya i gitai n eyi, u wutai u kudangi a kapala ka ne, n uwonvo n u jeki ikyamba. Aku u tonuko yi gba ili i'ya i gitai. 34 U tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u tansa vu de. Wala ili vunu, kpm upana u ikyamba u nala vi u pecembene n avu.”

Yesu yangasai maku ma Jayiru a ukpa

35 An Yesu wari a kadyanshi, ama roku a wutai a kuwa ku Jayiru, uzapige u kagata ka Kashila. A danai, “Maku ma vunu ma kuwa de. Ugan kpm vu damgbarasa kawenishiki ki wa?”

³⁶ Yesu dambula gbam n ili i'ya a ka tono wa, u tonukoi uzapige vi, “Pana uwonvo wa, avu gai pityanangu.”

³⁷ U asaka ko uza u toni yi wa, she Bituru, n Yakubu n utoku u ne Yahaya. ³⁸ An a rawai a kuwa ku uzapige ki, Yesu panai ama a'ari kacan, a'ari kushen n isali cika. ³⁹ U uwai a asuvu, u wece le, “Ndyai i tukoi kacan n isali naha? Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi.” ⁴⁰ Shegai a doso yi idyoshi i magori.

Pini nala, u wutukpa le gba le, u bidyai tata na mma makere vi n atoni a ne a da a'ari n eyi, a uwai ubana a asu u da makere mi mari. ⁴¹ U kana'i kukere ku makere ki u tonuko yi n kaletsu ka ne, “Talita kumi.” (“Maku ma makere, n da vu 'yanga.”) ⁴² Kute-kute makere mi ma 'yangai ma gitai nwalu, kpaci ayen a ne kupa n a re da. N uwene naha aku a yain majiyan cika. ⁴³ U barana le, kotsu uza u reve ukuna vi wa, aku u tonuko le a nei makere mi ilikulya u lyai.

6

Unamba u tsupige u matsumate (Matiyu 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Yesu n atoni a ne a asakai a asu vi a lazai ubana a ilyuci i ne Nazara. ² An Ashibi a yain u gitai uwenishike a kagata ka Kashila. Ama ushani a panaka yi aku a yain majiyan. A danai, “Nte vuma u naha tsarai ili i na gba? Ucuu u kakiri ka eni ka a naka yi naha? Webelele ukunosavu u da a'ari a uyansa a akere a ne! ³ Kashei ka nala ka naha vi wa, maku ma Meri. Atoku a ne kpam alya an Yakubu, n Isuhu, n Yahuza, n Simo wa? Ataku a ne a da naha kabolo n atsu vi wa?” Adama a nala a 'yuwan yi.

⁴ U tonuko le, “Matsumate ma tsu namba tsupige wa, she a ilyuci i ne, n asu u ama a ne, n asuvu a kuwa ku ne.” ⁵ U fuda u yan ukunosavu wa, shegai u tsarai u sawusai aza a mballa kenu u tanasa le. ⁶ U yain majiyan cika, adama a ukpada u upityanangu u le.

Yesu suki Kupanamere (Matiyu 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu kyawain une, n u wenishiki ama. ⁷ U isai asuki Kupanamere* vi u suku le ama a re ama a re, u naka le ucira a kaci ka ityoni i cingi.

⁸ U tonuko le, “Kotsu i bidya ili adama a nwalu mi wa, she kalangu koshi. Kotsu i bidya ilikulya, ko kasan, ko kpam ikebe a ijubu i de wa. ⁹ I uka akpata a a'ene, shegai kotsu i uka ntogo n re wa. ¹⁰ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini she kain ka ya asaka ilyuci yi. ¹¹ Gba ko nte baci a 'yuwan da ko a

* **6:7** A asuvu a atoni a ne gba, aza roku a da pini kupa n ama a re aza da a'ari evu n eyi cika, alya dem u isai “asuki.”

kpada da upanaka, ya wuta baci, i kapaṣa kabuta ka a'ene a de, adama a iryoci a mere ma le an i wuta uwule u le.”

¹² A wuta a ba a yankai ama kuḡari ki, a kpatala a gono a asu u Kashila a asaḡa tsicingi tsu le. ¹³ A wutukpusai ityoni i cingi ushani, a sugburukai aza a mḡala ushani manivi kḡam a taṅasa le.

Ukpa u Yahaya Kalyubugi
(Matiyu 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Hiridu magono u panai kadyanshi ka Yesu, kpaci kala ka ne ka tambura ta ko nte wa. Aza roku a ka dansa Yahaya kalyubugi aya u 'yanga a ukpa, ili i'ya i zuwai wa yansa ukunosavu da la vi.

¹⁵ Aza roku a danai, “Iliya da.” Aza roku tani a danai, “Matsumate ma yavu ntsumate n cau.”

¹⁶ Shegai an Hiridu panai nala, u danai, “Yahaya vuma da n kiḡai kaci u 'yanga de a ukpa!” ¹⁷ Kpaci aya u zuwai a kana yi, aku u zuwai a sira yi, a uka yi a kuwa ku a'ali. Yan da u yain nala adama a Hiridiya uka u vangu u ne Filibu, u da u zuwai. ¹⁸ An Yahaya tonuko yi, “U gan vu zuwa uka u vangu u vunu wa.”

¹⁹ Hiridiya tani u kana Yahaya a katsuma, hal wa ciga u wuna yi, shegai u reve tyoku da wa yan wa. ²⁰ Hiridu wa pana ta uwonvo u Yahaya, an u revei vuma u maci da kḡam uza u uwulukpi, da i zuwai wa kirana n eyi. U tsu dambula ta cika wa panaka baci Yahaya, shegai ko n nala u tsu ciga ta panaka yi.

²¹ A makorishi, Hiridiya tuwai u gawunkai. An kain ka ilimaci ka Hiridu ka kyawain, u libanai ngono m iyamba, n azapige a asoje, n azapige a Galili abiki yi. ²² An makere ma Hiridiya ma uwai ma jei, Hiridu n amoci a ne a panai kayanyan. Pini nala, magono ma tonukoi makere mi, “Folo mu gba ili i'ya va ciga, ma naka vu ta i'ya.” ²³ U tsinai u danai, “Ko ndya baci vu wecikei ma naka vu ta, ko kaḡon ka tsugono tsu va tsa baci.”

²⁴ U wuta u ba u wecei mma u ne, “Ndy a ma folo?”

Mma u ne danai, “Kaci ka Yahaya kalyubugi.”

²⁵ Kute-kute u uwai asu u magono n maloko u danai, “Ma ciga ta vu naka mu gogo-na-na kaci ka Yahaya kalyubugi a mabaluwa.”

²⁶ Asuvu a magono a namgbai cika, shegai adama a utsina u da u tsinai a kapala ka amoci a da a'ari pini vi, wa ciga u fishinka yi wa. ²⁷ Kute-kute u zuwai kazoli ka ne ka bana a kuwa ku a'ali u ba u kiḡa kaci ka Yahaya ki. Vuma vi u ba u kiḡa yi kaci ki. ²⁸ U tukoi ka a mabaluwa u nakai makere mi, makere mi ma bankai mma u ne.

29 An atoni a Yahaya a panai nala, a ba bidyai ikyamba yi a cidangi.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

30 Asuki a Yesu yi a gonoi ara ne, a tonuko yi gba ili i'ya a yain n i'ya a wenishikei. 31 An u wokoi ama a yan le ushani, hal Yesu n asuki a ne a tsara kabala ka a ka lya ilikulya wa. Pini nala, u tonuko le, "Tuwai tsu banai a asu u da bawu uza wari tsara i wunvugusa." 32 Aku a lazai utyoku u le a asuvu a kpatsu ubana a asu u da bawu uza wari.

33 Ama da a wene le n a lazi vi a reve le, aku a wutai gba a ilyuci a walai n ilyadi a lasa le urawa. 34 N ucipa u Yesu a kpatsu u wenei kakuma ka ama, a yanka yi iyali, kpaci tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. U gitai le uwenishike ili ushani.

35 An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a banai ara ne, a tonuko yi, "Asu u na da na wa n uza wa, kpam kaara ka na ka yan de evu n urukpa. 36 Tutsuku le ubana ashina n une une i'ya i'ari evu evu a ba a tsilaka kaci ka le ilikulya."

37 U wushunku le, "Eda ne le ilikulya a lyai wawa."

Aku a tonuko yi, "Ciga da va ciga tsu ba tsu bidya ikebe i manyan ma uwoto kullai† tsu tsilaka ilikulya tsu naka le a lyai?"

38 U wece le, "Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya? Walai i ba i kondo."

An a ba a kondoi, a danai, "I tawun i'ya n adan a re."

39 Aku u tonuko le a zuwa ama yi dusukusu abolo abolo a zuba u mete ma taku. 40 Ama yi a dusuki n a tonomgboni, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangarenkupa-amangarenkupa. 41 An u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashila. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya n u naki atoni a ne a nakasa ama, kpam u pecike le dem adan yi. 42 Gba le a lyai hal a cuwai. 43 Aku atoni yi a cirangi abuwi a iburodi n adan yi hal mbana kupa na n re. 44 Asuvu a ama da a takumai iburodi yi, a'ali ama azu a tawun (5,000) a da.

Yesu walai a zuba u mini

(Matiyu 14:22-33; Yahaya 6:15-21)

45 A barakpa wa, aku Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a lasa yi upasamgbana ubana a Besaida, hal n u wacinsi kakuma ki. 46 An u wacinsa le, u banai a masasa kotsu u yain kvasu.

† 6:37 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta "ikebe i azurufa 200." Kondo "Ikebe i azurufa" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i U6anga.

⁴⁷ An kuvuli ku yain, kpatsu *kaři* a mere ma kushiva, Yesu *waři* a kagida utyoku u ne. ⁴⁸ An u wene le a'ari umodono n uwantika kpatsu, kpaci uwule u 'yangasaka le. N kpasani cika, u tuwai ara le wa wala a zuba u mini ma kushiva. U yain yavu wa wura le. ⁴⁹ Shegai an a wene yi wa tuwa a zuba u mini, a bidyai ko kafofu ka, a salai. ⁵⁰ Gba uwonvo u kana le an a wene yi vi.

Kute-kute, u yanka le kadyanshi, u danai, "Gbamai asuvu, ko ili i'a la wa, mpa. Panai uwonvo wa." ⁵¹ Aku u uwai a kpatsu ku a'ari vi, pini nala, uwule vi u vaki. Atoni yi a yan ta majiyan, ⁵² kpaci a reve kalen ka burodi ki wa, an atakasuvu a le a gbamai.

Yesu tanqasai ama a Janisara
(Matiyu 14:34-36)

⁵³ An a pasamgbanai a rawai a Janisara, a sirai kpatsu ki a unā u mini. ⁵⁴ N uwuta u le a kpatsu ama a laza a reve yi. ⁵⁵ A kotsoi gba kaḅon ki n ilyadi, a cangasai gba aza a mḅala nvain a ajiba a le ubana a asu u da baci dem a panai *waři*.

⁵⁶ Gba ko nte baci u banai ilyuci ko a une, she a vakunku aza a mḅala a kuden, aku a folo yi u asaka a sawa ko unā u kunya ku ne. Aza da a sawa yi a tana ta.

7

Agadu a nkoshi n cau
(Matiyu 15:1-9)

¹ Afarishi n awenishiki a Mele a roku a da a wuta a Urishe-lima, a bolomgbonoi ara Yesu. ² A wenei atoni a ne a roku a ka lya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku da u gain.

³ (Kpaci Afarishi n aza a Yahuda a tsu lya ilikulya bawu a sawai akere a le wa, adama a utono u agadu a nkoshi n cau n le. ⁴ A wuta baci a kuden, a tsu lya ilikulya wa, she a bacangusu ve kaci ka le. Agadu a roku a da pini ushani a da a ka kirana n a da, tyoku u uza u nko, na njuju, n adele a irim.)

⁵ Afarishi n awenishiki a Mele a wece yi, "Ndya i zuwai bawu atoni a vunu a ka tonon agadu a nkoshi n cau, aku a tsu rongo ulya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku da u gain?"

⁶ U wushunku le, "Dere da Ishaya matsumate u danai a kaci ka de, 'Eda aza a maci a kaḅan!' Tyoku da waři ukorongi, 'Ama na yi n unā u da a ka naka mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a yan de mbari na mpa.

⁷ Ugbashika u da a ka gbashika mu vi u gbani u da, kpaci mele ma a ka wenishike udani u vuma u da.' " ◇

⁸ Yesu danai, "I varangi udani u Kashila, aku ya tonon uwenishike u ama."

⁹ Aku u tonuko le, “Mayun, i reve t̄a uvarangu udani u Kashilā adama i toni agadu a d̄e! ¹⁰ Kpaci Musa dana t̄a, ‘Nākā tata n̄a mma u vunu tsupige; kpam uza d̄a baci dem u wishai tata u ne ko mma u ne, a ka wuna yi t̄a.’ ¹¹ Shegai i tsu wenishike t̄a ama a d̄e naha, vuma wa fuda t̄a u bidya ikebe i'ya i gain u b̄angā tata u ne n̄a mma u ne, aku u tonuko le ikebe i na yi Korba* d̄a; (wata, kune ubana asu u Kashilā). ¹² I buwa yi kpam u'asakā u nākā tata u ne ko mma u ne ili i roku wa. ¹³ N ucun u uwenishike u na vi u d̄a i tsu wuna udani u Kashilā. Kpam ili i'ya pini icun i na yi ushani i'ya i tsu yansa.”

Ili i'ya i tsu nangasa vuma
(Matiyu 15:10-20)

¹⁴ U doku u isai ama, u tonuko le, “Panaka numu gb̄a d̄e kpam i reve. ¹⁵ Ili i'ā la a kateshe i'ya ya uwa a asuvu a ikyamba i vuma i nangasa yi wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a ne i'ya ya nangasa yi. ¹⁶ [Uza d̄a baci wari n atsuvu a upana, u pana.]”†

¹⁷ An u pecenei n kaḅolo ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a wece yi kalen ka agisani ki. ¹⁸ U tonuko le, “I'ā n ubidya u ukuna wa? Ili i'ā la a kateshe ya uwa vuma i nangasa yi wa vi. ¹⁹ Kpaci i bana a asuvu a katakasuvu ka ne wa, shegai a katsumā ka i banai, aku i wuta yi.” Nala Yesu gonukoi gb̄a ilikulya i woko ili i ulya.

²⁰ U danai kpam, “Ili i'ya i tsu wuta a katakasuvu ka uza i'ya i tsu nangasa yi. ²¹ Kpaci a katakasuvu ka ukuna u cingi u tsu wuta, tyoku uyawunsa u cingi, n tsishankala, n uboki. Ka tsu tuko t̄a dem ukuna u mawunuka, n̄a nvain n aka kabarikete. ²² Kurura n tsicingi dem nte a tsu wuta pini. Katakasuvu ka tsu zuwa t̄a dem ulapanasa n ukuna u cingi. Malyon dem n kunangasu, n aradi n utengeshi a tsu wuta dem pini. ²³ Gb̄a ili i cingi i na yi asuvu a d̄a i tsu wuta, kpam i tsu nangasa t̄a vuma.”

Upityanangu u uka da wari Kawulawa
(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Pini nala, Yesu 'yangai u banai evu n Taya n Sida. U uwai a kuwa ku roku, kpam wa ciga ko uza u reve wa, shegai wari ukpawan wa. ²⁵ Kute-kute uka roku, uza d̄a makere ma ne mari n ityoni i cingi, u panai ukuna u ne, u tuwai u kudangi a kapala ka ne. ²⁶ Uka vi Kawulawa† ka, kagali ka ne kpam

◇ **7:10** Uwt. 20:12; U.Ml. 5:16; Uwt. 21:17; Adkp. 20:9. * **7:11** Korba agadu a d̄a a d̄a ama a tsu wenike ikebe i le i ushani tyoku u kune adama a manyan ma Kashilā. Nala zuwa le t̄a a wokoi faa a asu u manyan ma le ma uyanka ikebe i le manyan a kirana n̄a nkoshi n le; shegai a unā u d̄a a ka nākā i'ya Kashilā, aku a gonoi a zuwai i'ya adama a manyan ma kaci ma le. † **7:16** Akorongi a cau ushani aza d̄a a purai a tagarada u Marku a kalatsa t̄a makpanda ma 16.

Kasurofiniki ka. U foloi Yesu wutukpa maku ma ne mi ityoni yi. ²⁷ Yesu tonuko yi, “Asaka ve mmuku n cuwa. Kpaci ugan a varanku nshe ilikulya yi mmuku wa.”

²⁸ Shegai u wushunki yi, “Eye nala Asheku, shegai nshe n tsu lya ta agashi a mmuku.”

²⁹ Aku u tonuko yi, “Adama a kadyanshi ka vunuu, gono a kuwa. Ityoni yi i pecembene de n maku ma vunuu.”

³⁰ U gonoi a kuwa u cinai maku mi nvain. Ityoni yi i wuta de a asuvu a ne mayun.

Yesu tanasai kabebe

³¹ Yesu asakai kaƆon ka Taya, u tonoi a ilyuci i Sida u banai a Kushiva ku Galili ku uyamba u Dikafoli. ³² Ama roku a tuko yi kabebe kpam kagulani ka dem, aku a folo yi u taƆanku yi akere. ³³ U bidya yi a banai kapashi ka te dangi n kakuma ki, aku u ukai ajubu a ne a atsuvu a vuma yi, u cikpai ataƆsa, aku u sawai kpam kaletsu ka vuma ki. ³⁴ U gadiƆgai kaci ka ne a zuba, u tsukpai kuvi ku pige, aku u tonukoi vuma vi, “Ifata!” (Wata, “Kukpa!”)

³⁵ Kute-kute atsuvu a ne a kukpai, a surukpa yi ili i'ya i sira yi kaletsu, u kanaƆi kadyanshi mai. ³⁶ Aku Yesu Ɔarana le kotsu a tonuko uza ukuna vi wa, shegai uƆarana vi u wokoi yavu kakana da u kakana le a ba a dansa kadyanshi ki. ³⁷ Gba aza da a panai nala, a yain majiyan cika. A danai, “Ko ndya wa u yan ta i'ya mai! Hal n kagulani ka u zuwai ka panai, kabebe kpam ka yain kadyanshi.”

8

Yesu lyatangi ama azu a nishi (Matiyu 15:32-39)

¹ A'ayin a nala yi, an kakuma ka doki ka Ɔolomgbonoi, a'a tani n ilikulya wa. Aku Yesu isaƆi atoni a ne, u tonuko le, ² “Ma pana ta asuvayali i kakuma ka na ki, kpaci a'ayin a le a tatsu a da pa vi kaƆolo na mpa bawu ilikulya. ³ N wacinsa le baci a gono a kuwa n kambulu, a ka kpaƆa ta a ure, aza roku tani a mƆari n da a wutaƆi.”

⁴ Aku atoni a ne a danai, “Nte vuma wa tsara ilikulya i'ya wa lyatangu ama a na a kakamba ka na?”

⁵ U wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A danai, “I shindere i'ya.”

⁶ Aku u zuwai kakuma ki ka dusuki a iyamba. An u bidyai iburodi yi, u cikpai Kashila, u jibaƆngbanasai n u nakaƆi atoni a ne a bansaka le, a bansaka le tani. ⁷ A'a ta tani n adan a shawu kenu. An u cikpai Kashila, u zuwai a bansaka le a da dem. ⁸ A lyai, a cuwai hal atoni yi a purai abuwu a iburodi yi mbana n shindere. ⁹ Ama yi tani a ka rawa ta evu n azu a

nishi. Aku u wacinsa le. ¹⁰ Kute-kute u uwai a kpatsu n atoni a ne a banai uyamba u Dalmanuta.

Afarishi a wecikeyi iryoci
(*Matiyu 16:1-4; Luka 12:54-56*)

¹¹ Afarishi a tuwai a gitai uwecishe Yesu kotsu a kondo yi, a da u wenike le iryoci i zuba. ¹² U tsukpai kivi ku pige, u danai, “Ndy a i zuwai ama a gogo-na a lai uciga uwene iryoci? N tonuko da, iryoci i'a la a ka wenike ama a gogo-na wa.”

¹³ Pini nala, u doku u uwai a kpatsu u pasai upashi u nide u asaka le.

Kiranai nyisti u Afarishi
(*Matiyu 16:5-12*)

¹⁴ Atoni a Yesu a ciba a bidya burodi wa, she u te u da a'ari n u da a kpatsu ki. ¹⁵ U rono le atsuvu u danai, “I kirana n yisti u Afarishi n u Hiridu.”

¹⁶ A yamgbana kadyanshi utyoku u le, “An bawu tsari n burodi da u zuwai u danai nala.”

¹⁷ An Yesu revei nala aku u tonuko le, “Ndy a i zuwai i'ari a kadyanshi i'ari n burodi wa? Dana hal n ara i wene wa, kpam i reve wa? Atakasuvu a de ugbami u de da a'ari? ¹⁸ Eda la n a'eshi, ya wene wa da? I'a ta n atsuvu, ya pana wa da? Kpam i tsu ciba wa da? ¹⁹ An n jibamgbanasakai ama azu a tawun iburodi i tawun, mbana n yain n da i cirangi tipi tipi n abuw i a iburodi?”

A danai, “Kupa na n re.”

²⁰ “Iburodi i shindere i'ya tani n jibamgbanasakai ama azu a nishi tani, mbana tipi tipi n yain n da i tasai n abuw i a iburodi?”

A danai, “N shindere.”

²¹ Aku u wece le, “Hal n gogo-na i reve wa da?”

Utansa u karumba a Besaida

²² A rawai a ilyuci i Besaida. Ama roku a tukoi Yesu karumba, a folo yi u sawa yi. ²³ U kanai kukere ku karumba ki, u banka yi a uroto u ilyuci. U cikpai atatsa a a'eshi a karumba yi, u tadanki yi akere, aku u wece yi, “Fuda vu wene ili?”

²⁴ Karumba ki ka gadigbai kaci u danai, “Ma wundya ta ama, shegai tyoku u ndanga u da ma wundya le a ka tamba.”

²⁵ Aku u doki u tadanki yi akere a a'eshi a ne. A'eshi yi a kukpai u tana, u wenei ko ndya wa mai. ²⁶ Yesu tonuko yi, “Wala vu gono a kuwa, kotsu vu uwa a une wa.”

Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu
(*Matiyu 16:13-20; Luka 9:18-21*)

²⁷ Yesu n atoni a ne a 'yāngai a uwusai a une une u ilyuci i Kasariya Filibi. A ure u wecei atoni a ne, “Ya ama a ka dansa mari?”

²⁸ A tonuko yi, “Aza roku a danai aḁa Yahaya Kalyuḁugi, aza roku tani Iliya, aza roku tani, uza roku asuvu ntsumate.”

²⁹ Aku u wece le, “Eḁa tani ya ya dansa maṛi?”

Bituru wushunki yi, “Avu Kawauwi ka.”

³⁰ Aku u rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u ne wa.

Yesu danai tyoku ḁa wa kuwa

(Matiyu 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Yesu gitā le uwenishike, “U kaṇa tā Maku ma Vuma ma pana ikyamba cika. Nkoshi n aḁaraḁpi a pige n awenishiki a Mele a 'yuwan yi, hal a wuna yi. A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yāngā n uma.” ³² U danai kadyanshi ka nala tani a kateshe. Aku Bituru rono yi a ikengi, u gitā yi uḁara. ³³ Shegai an Yesu kondonoi u wenei atoni a ne, u gitai uḁara Bituru, “Yan mḁari nā mpa, Kanangasi!* Vu yan ukuna u Kashilā wa, she u ama.”

³⁴ U isai kakuma ki kaḁolo n atoni a ne, u danai, “Gbā uza ḁa baci wa ciga u tono mu she u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandamgbani ma ne u tono mu. ³⁵ Gbā uza ḁa baci dem wa kirana n uma u ne, wa namba tā u ḁa. Uza ḁa tani baci u nambai uma u ne adama a Kadyanshi ka Shinga ka va, wa wauwa tā u ḁa. ³⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gbā, aku u namba uma u ne? ³⁷ Nḁya kpam vuma wa fuḁa wa naḁa a unā u uma u ne? ³⁸ Ama a gogo-na aza a unyushi u cingi a ḁa aza ḁa kpatalakai Kashilā kucina. Adama a nala, uza ḁa baci dem wa pana uwono u ḁa wa yan kadyanshi ka va a'ayin a na, Maku ma Vuma ma pana tā uwono u ne a'ayin a ḁa baci ma tuwa n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri.”

9

¹ Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ḁa, aza roku a ḁa pini kushani asu naha vi, a ka kuwa wa, she a wene utuwa u tsugono tsu Kashilā n ucira.”

Uyansaka u Yesu

(Matiyu 17:1-13; Luka 9:28-36)

² An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru, n Yakubu, n Yahaya, kaḁolo n eyi a banai a masasa ma roku ma ugadi, utyoku u le. Aku u yansakai a kapala ka le. ³ Aminya a ne a waramai pun a ka laḁa, kazai ka la a likimba ka ka fuḁa ka zuwa a woko nala wa. ⁴ Aku atoni a ne ama a tatsu yi a wenei Musa n Iliya a tuwai ara Yesu a ka yanka yi kadyanshi. ⁵ Bituru kukpai unā u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, u lobono

* 8:33 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapani.

tā tsari pini na. Asakā tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunū, ka te ka Musa ka te kpam ka Iliya.”⁶ Uwonvo u da u kanā le cika, da u nambai ili i'ya wa dana.

⁷ Aku kalishi ka roku ka wutai ka kimba le. A panai kpam kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, pana ka ni.”⁸ Kute-kute a webelei n maloko, a doku a wene kpam uza wa, Yesu da a wenei koshi kabolo n ele.

⁹ A'ari ugida la a masasa mi, aku Yesu rono le atsuvu u danai, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei vi wa, she a'ayin a da mpa Maku ma Vuma n 'yangai a ukpa.”

¹⁰ A asakai ukuna vi a atakasuvu a le, a ka wecemgbene kalen ka u'yangā a ukpa. ¹¹ A wece yi, “Ndyā i zuwai awenishiki a Mele a danai Iliya da wa gita utuwa?”

¹² Aku u tonuko le, “Mayun da Iliya wa gita utuwa u lapula ili. Ko n nala ndya i zuwai kadyanshi ka Kashila ka danai, Maku ma Vuma ma pana ta ikyamba cika, aku a 'yuwan yi?”
¹³ N tonuko da, Iliya tuwa de, kpam a yanka yi de gba ili i'ya i yan le tyoku da u luwa le, tyoku da wari ukorongi a tagarada u Kashila.”

*A tanasai maku uza u ityoni i cingi i tsubebe
(Matiyu 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ An a gono i asu u atoni a Yesu a da buwai vi, a wenei kakuma ka pige ka kyawan le. Awenishiki a Mele a'ari kananamgbani n ele. ¹⁵ N uwene Yesu, kakuma ki gba ka yain majiyan cika, a bosoi n ilyadi she ara ne, a danasa yi. ¹⁶ U wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari a uyan n ele?”

¹⁷ Aku vuma roku a asuvu a kakuma ki u wushunki yi, “Kawenishiki, maku ma va ma n tuko vu, kpaci wa ta n ityoni i cingi i tsubebe. ¹⁸ A'ayin a da baci dem i yuwa yi she i varangi yi a iyamba, unā u ne u rongo kapufu, n u gbori a'anga a ne. Kpam she ugbama ko nte wa. N foloi atoni a vunū a wutukpa yi i'ya, shegai a kpa dai.”

¹⁹ U wushunku le, “Eda nida ukpada u upityanangu u de wari! Hal ubana nwere da ma dusuku n ada kahu i wushuku? Kpam hal ubana nwere da ma fuda n kawunku n ada? Tuko numu n eyi.” ²⁰ A tuko yi maku mi.

An ityoni i cingi yi i wene yi, kute-kute i gbashangi maku mi, ikyamba i ne n i jeyi, u rukpai u rongoi uganda, unā u ne wari kapufu. ²¹ Yesu wecei tata u maku vi, “A'ayin a eni a da ili yi i gita yi?”

U danai, “Tun eyi kenu. ²² I so yi ta uvarangusu a asuvu akina n mini kotsu i wuna yi. Shegai va fuda baci, pana asuvayali a tsunu vu ganga tsu.”

23 Yesu tonuko yi, “Vu da ma fuda baci? Uza da baci dem u wushuki, a ka yanka yi ta ko ndya wa.”

24 Kute-kute tata u maku vi u 'yangasai kalagatsu, u danai, “N wushuku ta. Banga mu n ukpada u uwushuku u va.”

25 An Yesu wenei kakuma ki kari utuwa n ilyadi a asu vi, u baranai ityoni i cingi yi u tonuko yi, “Avu ityoni i cingi i tsubebe, n tonuko vu pecembene n eyi, kotsu vu doku vu uwa yi wa.”

26 Aku ityoni yi i salai, i gbashangi maku mi cika, ikyamba i ne ya je, pini nala i pecembenei n eyi. Maku mi ma wokoi yavu kakushe, hal gban ama ushani a danai, “U kuwa de.”

27 Shegai Yesu kana'i kukere ku ne u 'yangasa yi, u 'yangai tani n kushani.

28 An Yesu tuwai u uwai a kuwa, atoni a ne a wece yi ukpawunsi, “Nda i zuwai atsu tsu kpada'i ya uwutukpa?”

29 Aku u tonuko le, “Ucun u nala u tsu wuta wa, she n kvasu.”

*Yesu doku u danai ukuna u ukpa u ne
(Matiyu 17:22-23; Luka 9:43-45)*

30 Pini nala, Yesu n atoni a ne a 'yangai a batsamgbana'i a uyamba u Galili, wa ciga tani uza u reve wa. 31 Kpaci atoni a ne a da wa wenishike, wa tonusuko le, “A ka neke ta Maku ma Vuma akere a ama a wuna yi. A wuna yi baci, a'ayin a tatsu a wurai, wa 'yanga ta.”

32 Shegai a reve ili i'ya kadyanshi ki ka tono wa, kpm a panai uwonvo u da a ka wece yi.

*Ya lai tsupige?
(Matiyu 18:1-5; Luka 9:46-48)*

33 A tuwai a Kafarnahum. An u uwai a kuwa, u wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari uyan a ure?”

34 A padai bini, kpaci a ure vi a nanamgbana ta ko ya uzapige u le. 35 Aku u dusuki u isa'i Kupanamere vi, u tonuko le, “Uza da baci dem wa ciga u woko uza u kapala, u kana ta she u woko uza u makorishi a asuvu a ama gba. Kpm u gbashika ko ya wa.” 36 Aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a mere ma le, u wofo yi u tonuko le, 37 “Uza da baci dem u wushai maku ma kenu ucun u na adama a kala ka va, mpa u wushai. Uza da kpm u wusha mu, mpa koshi u wushai wa, hal n uza da suku mu da u wushai.”

*Ukpada u tsilala n Yesu
(Luka 9:49-50)*

38 Aku Yahaya tonuko yi, “Kawenishiki, tsu wene ta vuma roku wa wutukpusa ityoni i cingi n kala ka vunu, aku tsu bishinka yi kpaci wa a asuvu a tsunu wa.”

³⁹ Shegai Yesu danai, “Bishinka ni wa. Vuma wā la wa yan ukunosavu n kala ka vā, aku u laza kute-kute u dana ukuna u gbani kaci ka vā wa.

⁴⁰ “Gbā uza dā baci dem bawu wa yan tsilala n ątsu, uza u tsunu u dā. ⁴¹ Uza dā baci dem u ne dā mini ma uso a mako adama a dā i'ari aza a Kawauwi, n tonuko dā, maken mā la wa, wa kpađā utsarā katsupi ka malen ma manyan ma ne wa.

Panai uwonvo u uyan unyushi

(Matiyu 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Da vuma roku wa zuwa maku ma te a asuvu a mmuku n kenu n na aza dā a pityanangi nā mpa u nusa, wa laka tā a sirāka yi katali ka kira ka pige a udyoku u ne, a varangi yi a asuvu a kushivā. ⁴³ Kukere ku vunu ka zuwusa vu baci unyushi, kiđā ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kukere ku te, n u dā va uwa akina n akere a re, akina a dā bawu a'ari ucimbā. ⁴⁴ [Asu u azun a dā a ka takuma a dā bawu a ka kuwā, kpm a ka cimbusā akina yi wa.] ⁴⁵ Kune ku vunu ka zuwusa vu baci unyushi, kiđā ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kune ku te, n u dā a ka varangu vu akina n a'ene a vunu a re. ⁴⁶ [Asu u azun a dā a ka takuma a dā bawu a ka kuwā, kpm a ka cimbusā akina yi wa.] ⁴⁷ Keshi ka vunu ka zuwusa vu baci unyushi, fođo ka. Wa laka vu tā vu uwa a tsugono tsu Kashilā n keshi ka te, n u dā a ka varangu vu akina n a'eshi a re. ⁴⁸ Asu u azun a dā a ka takuma a dā bawu a ka kuwā, kpm a ka cimbusā akina yi wa.

⁴⁹ “N akina a dā a ka wulukpe ya dem, tyoku dā a tsu wulukpe uđarāka nā mkpađi.

⁵⁰ “Mkpađi ili i'ya i shinga, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpm, n iyen i'ya a ka yankpusa n dā?

“I rongo tyoku u mkpađi a asuvu a dē, i dusuku ndishi n shinga n atoku a dē.”

10

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Matiyu 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Yesu 'yangai pini a asu vi, u banai a uōngu u Yahuda a upashi u Agatā a Urudu. Aku kakumā ka ama ka doki ka 6olomgbonoi a asu u ne, u wenishike le tyoku dā u cuwanakai.

² Afarishi a roku a tuwāi ara ne a ka ciga a wandi yi, a wece yi, “U gan vuma u ąsākā uka u ne?”

³ U wushunku le, “Ndyā Musa tonuko dā i yain?”

⁴ A danai, “Musa wushuku tā vali wa fuđā tā u korongu tagarāda u upece iyolo u ąsākā uka u ne.” ◇

⁵ Yesu wushunku le, “Adama a uryagbaji u *de* *da* i zuwai Musa koronku *da* mele ma nala mi. ⁶ Shegai a kagita Kashila ka yan le *ta* vali n uka. ⁷ Adama a nala, vali u *asaka* tata u ne na mma u ne, u padara n uka u ne. ⁸ Kpam ama a re a le gba a woko ikyamba i te. A buwa kpam ama a re wa, shegai uza u te. ⁹ Adama a nala ili i'ya baci Kashila ka gawain, kotsu vuma u peci i'ya wa.”

¹⁰ An a gonoi a kuwa, atoni a ne a doku a wece yi ukuna u nala vi. ¹¹ U wushunku le, “Uza *da* baci dem u *asaka* uka u ne u zuwai u roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. ¹² Uka u *asaka* baci tani vali u ne, aku u banai uza roku iyolo, tsishankala tsa dem wa yan.”

Yesu na mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Ama a ka tukuso mmuku n kenu ara Yesu kotsu u sawa le, aku atoni a ne a barana le. ¹⁴ An Yesu wenei nala, u panai upan. U tonuko le, “*Asaka* mmuku n kenu-kenu n tuwa ara va, bishinka le wa, kpaci tsugono tsu Kashila tsu icun i le tsa. ¹⁵ Mayun n tonuko *da*, uza *da* baci dem bawu u wushai tsugono tsu Kashila tyoku *da* maku ma kenu ma tsu yan, wa u'uwa tsa wa.” ¹⁶ Aku u wofuso le u taɗanku le akere, u zuwusuka le unā u shinga.

Kalobo ka utsari

(Matiyu 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Gitā *da* u gitai nwalu, aku vuma roku u wuranai n ilyadi, u kuɗangi a kapala ka ne u danai, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsara uma u *da* bawu wari n utyoku?”

¹⁸ Yesu wece yi, “Ndyā i zuwai vu isa mu uza u shinga? Uza u shinga wa la wa, she Kashila koshi. ¹⁹ Vu reve *ta* gai mele mi. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka *da* bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaban kabetsu wa. Kotsu vu ryafa uza wa. Vu *naka* tata na mma u vunu tsupige.” ²⁰

²⁰ U danai, “Kawenishiki, tun mpa kenu *da* ma tono ili i nala yi.”

²¹ Yesu webele yi n a'eshi a uciga, u danai, “Ili i te i'ya i buwa vu koshi, ba vu denge gba ili i'ya wari n i'ya, vu banga aza a unambi, tsara vu yain n utsari a zuba. Aku vu tuwa vu tono mu.” ²² N upana kadyanshi ka nala ki, katakasuvu ka ne ka rukpai, aku u lazai n unangbi u asuvu, kpaci wa *ta* n utsari cika.

²³ Yesu webelei atoni a ne, u tonuko le, “U wuyana tani n ni, uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashila?”

²⁴ Atoni a ne yi a yain majiyan ma kadyanshi ka ne. Aku Yesu doku u tonuko le, “Mmuku n wa, u wuyana tani n ni uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashila? ²⁵ Wa la ta shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu n u da uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashila.”

²⁶ Atoni yi a lapulai a yain majiyan cika, aku a ka wecemgbene, “Nala baci ya wa la vi wa tsara iwauwi?”

²⁷ U wundyana le, u danai, “A asu u ama ili i uyan i'ya wa, shegai a asu u Kashila ili dem i uyan i'ya.”

²⁸ Bituru tonuko yi, “Atsu wa tani na, aza da tsu asakai gba ili i tsunu tsu tonu vu?”

²⁹⁻³⁰ U wushuki, “Mayun n tonuko da, uza da baci dem u asakai kuwa n kashina ka ne adama a wa n kadyanshi ka wa, wa wusha ta ili i'ya i lai i'ya u asakai vi kakuma a'ayin a gogo-na. Wa ta ta a'uwa amangatawun (100), hal n ashina dem kabolo n mavura. Nala kpam dem uza da baci u asakai atoku n amaku na mma n tata na mmuku n ne adama a wa, wa ta ta amangatawun u atoku n amaku na mma n tata na mmuku kabolo n mavura. Kpam a'ayin a da a ka tuwa wa ta ta uma u da bawu wari n utyoku. ³¹ Shegai aza da a'ari a kapala ushani a ka woko ta makorishi, aza a makorishi tani a kapala.”

*Yesu doku u danai tyoku da wa kuwa
(Matiyu 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Yesu n atoni a ne a lyai kelime na nwalu ubana a Urishe-
lima, kpam aya a kapala. Atoni yi a yain majiyan, aza da a ka
tono yi kpam a panai uwonvo. U doku u purai Kupanamere vi
paki, u tonuko le ili i'ya ya ba i rukpa a kaci ka ne. ³³ U danai,
“Atsa na tsa bana a Urishelima. A ka neke ta Maku ma Vuma
a akere adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kifaga yi ta
ugana u ukpa, aku a neke yi a akere a Awulawa. ³⁴ A ka yanka
yi ta majari, a cikpunka yi atatsa, a bawan yi, aku a wuna yi.
A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yanga.”

*Ufolu u Yakubu n Yahaya
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Aku Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a tuwai ara Yesu,
a danai, “Kawenishiki, tsa ciga ta vu yanka tsu ukuna u roku
tsu folo vu baci.”

³⁶ U wece le, “Ndya ya ciga n yanka da?”

³⁷ A wushuki, “Kain ka va dusuku a tsugono tsu pige tsu
vunu, asaka uza u te u tsunu u dusuku a ulyaki u vunuu, uza u
ire tani a ugula.”

³⁸ U danai, “I reve ili i'ya ya folo vi wa. Ya fuda ya so mako
ma upana ikyamba tyoku da mpa ma tuwa n soi ko a lyubugu
da tyoku da a ka lyubugu mu?”

³⁹ A danai, “Tsa fudā tā.”

U tonuko le, “Ya fudā tā ya so mako ma upana ikyamba tyoku dā ma so, a lyuḅugu dā tyoku dā a ka lyuḅugu mu. ⁴⁰ Shegai ndishi a ulyaki ko a ugulā u vā, mpa ma nākā wa. U aza dā Kashilā ka fobusukoi u dā.”

⁴¹ An atoni a ne kupa dā a buwai a panai nala, a gitai upana upan u Yakubu n Yahaya. ⁴² Yesu isa le gbā a asu u te, u danai, “Aza dā a revei n tsugono tsu Awulawa, a tsu wenike le tā ucira, kpm ngono n pige n tsu wenike le tā ucira cika. ⁴³ Shegai ara de nala wa, uza dā baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kanā tā u woko kagbashi ka de. ⁴⁴ Kpm ko ya baci wa ciga u woko a kapala, u kanā tā u woko kagbashi ka ama gbā. ⁴⁵ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwā adama a dā a ka gbashika yi wa, shegai u gbasha, u nākā kpm uma u ne katsupi adama a ama ushani.”

Batimawu karumba u wenei
(*Matiyu 20:29-34; Luka 18:35-43*)

⁴⁶ Yesu n atoni a ne a rawai a ilyuci i Jeriko kaḅolo n kakuma ka ama ushani. An a ka wuta a ilyuci yi, karumba ka roku ndishi a ikengi i ure wa folo. Kala ka ne ka Batimawu maku ma Timawu. ⁴⁷ An u panai Yesu uza u Nazara dā, u gitai isali, “Yesu, maku ma Dawuda, pana asuvayali a vā!”

⁴⁸ Ama ushani a ḅarana yi a tonuko yi u paḁa, shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a vā!”

⁴⁹ Yesu shamgbai, u danai, “Isā ni.” Aku a ba a isa yi, a tonuko yi, “Pana kayanyan! 'Yanga! Wa isa vu.”

⁵⁰ Aku u varangi kunya ku uwambana ku ne, u 'yangai n ucira she ara Yesu.

⁵¹ Yesu wece yi, “Ndya va ciga n yanka vu?”

U danai, “Kawenishiki, ma ciga n wene asu.”

⁵² Yesu danai, “Wala, upityanangu u vunu u tanasa vu de.”

Kute-kute u lazai u wenei asu, aku u tonoi Yesu a lazai.

11

Aza Urishelima a ryabusai Yesu
(*Matiyu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19*)

¹ An Yesu n atoni a ne a yain evu n Urishelima, n Betafaji, n Batani a asu u Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne a re.

² U tonuko le, “Uwai a une u dā wari a kapala ka de nala vi, n u'uwa u de ya wene tā maku ma makparyagi ma bawu a tabai uyuwa usiri. I surukpa ma i tuko. ³ Uza dā baci dem u wece dā ili i'ya i zuwai ya tatsukpa ma, i tonuko yi, ‘Asheku a dā a ka ciga ma, kpm wa gonuko tā ma gogo-na.’ ”

⁴ Aku a lazai a ba a cinai maku ma makparyagi mi usiri a uwotsu u kuwa evu n ure. An a ka surukpa ma, ⁵ ama dā a'ari

pini kushani a asu vi a wece le, “Ndya i zuwai ya surukpa ma?” ⁶ A wushunku le tyoku da Yesu tonuko le, aku ama yi a asaka le a lazai.

⁷ An a tuko yi maku ma makparyagi mi, a polusoi aminya a upalaka a le a zuba u ne, aku u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a upalaka a le a ure, aza roku tani a polusoi avuku a da a satasai a agbaji. ⁹ Aza a kapala n aza a kucina a rongoi isali n a dansi, “Hosana,* cikpalai Kashila! Kashila ka zuwuka uza da u tuwai n kala ka Magono ma Zuba una u shinga! ¹⁰ Kashila ka zuwuka tsugono tsu tata u tsunu Dawuda tsa tsa tuwa na vi una u shinga! Hosana, cikpalai Kashila!”

¹¹ Aku u uwai a Urishelima u uwai a Kuwa ku Kashila. An u webelishei ko ndya wa, u wenei kaara ka kotsoi, aku u wutai u banai a Batani kabolo n Kupanamere vi.

*Yesu yankai madanga ma kapopi una
(Matiyu 21:18-19)*

¹² An kain ka wansai, a asakai Batani, Yesu panai kambulu. ¹³ An u wenei madanga ma kapopi ma mari n avuku a mbari, u ba u webelele ko ma matsa. An u rawai a asu vi, u wene ili wa she avuku, kpaci a'ayin a ilimaci a kapopi a da wa. ¹⁴ Aku u tonukoi kapopi ki, “Uza wa doku wa lya kpam ilimaci i kapopi ara vunu wa.” Kpam atoni a ne a panaaka yi ta u danai nala.

*Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila
(Matiyu 21:12-17; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22)*

¹⁵ N urawa a Urishelima, Yesu uwai a Kuwa ku Kashila, aku u gitai uloko aza da a ka tsila n a dengi pini. U mutsukpusai iteburu i aza a usavadasa ikebe n ikirika i adengi ntambara. ¹⁶ Kpam u asaka uza da u cangai ili i roku u wura pini a ulanga u Kuwa ku Kashila ki wa. ¹⁷ Aku u wenishike le u danai, “A korongu wa, a da ‘A ka isa kuwa ku va kuwa ku kavasuu ka ama a iyamba gba wa.’? ¹⁸ Shegai eda i gonukoi ka kaaɓuru ka aza a magalaka.”

¹⁸ An adarakpi a pige n awenishiki a Mele a panai, a gitai ubolo ure u da a ka wuna yi, kpaci a ka pana ta uwonvo u ne an ama gba a yain majiyan n uwenishike u ne.

¹⁹ An kuvuli ku yain, aku a asakai ilyuci yi.

*Uwenishike a kaci ka u'ekpe u kapopi
(Matiyu 21:20-22)*

²⁰ An a ka wura n usana, aku a wenei madanga mi ma ekpei hal n alu. ²¹ Bituru cibai, aku u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, webele, madanga ma vu yankai una vi ma ekpe de.”

* **11:9** “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpam “A cikpala yi.” ^{11:9} Ishp. 118:25-26. ^{11:17} Isha. 56:7; Iri. 7:11.

²² U wushunku le, “Pityanangi n Kashila. ²³ Mayun n tonuko da, vuma da baci dem u tonukoi masasa ma na, ‘Muda ba vu rukpa a kushiva,’ kpmam bawu u yain malala a katakasuvu ka ne, shegai u pityanangi ili i'ya u danai, a ka yanka yi ta i'ya. ²⁴ Adama a nala n tonuko da, ili i'ya baci dem i foloi n kvasu, wushuki i tsara i'ya de, kpmam ya woko ta i de. ²⁵ A'ayin a da baci dem i shamgbai uyan kvasu, i'a baci n uza da ya pana upan, cimbusuka ni. Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusuka da ta dem unyushi u cingi u de. ²⁶ [Shegai i cimbusuka baci ama wa, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusuka da unyushi u cingi u de wa.]”

*Keci a kaci ka ucira u Yesu
(Matiyu 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ A doki a gonoi a Urishelima, tyoku da Yesu wari nwalu a asuvu a Kuwa ku Kashila, adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi n pige a tuwai ara ne. ²⁸ A wece yi, “N ucira u eni u da va yansa ili i naha gba? Kpmam ya naka vu ucira u da va yansa i'ya?”

²⁹ U wushunku le, “Ma yan da ta dem keci. I wushunku mu baci, mpa dem ma tonuko da ta ucira u da ma yansa ka ili i na yi. ³⁰ Tonuko numu: Ucira u ulyubugusu u Yahaya a zuba da u wutai ko a asu u ama?”

³¹ A dansai utyoku u le a danai, “Tsu dana baci a zuba da u wutai, wa dana ta ndya i bishinka tsu uwushuku n eyi? ³² Kpmam tsu dana baci a asu u ama da u wutai, kakuma ka na ka pana ta upan u tsunu.” A panai uwonvo u kakuma ki, kpaci ya dem u bidya ta Yahaya matsumate ma. ³³ Aku a wushunki yi a danai, “Tsu reve wa.”

Aku u tonuko le, “Mpa dem ma tonuko da ko ucira u eni u da ma yansa ka ili i na yi wa.”

12

*Agisani a azamaninga a cingi
(Matiyu 21:33-46; Luka 20:9-19)*

¹ Yesu gita le uyanka kadyanshi n agisani u danai, “Vuma roku u da u yain kashina ka cinwi, u kanzai ka u gawai kada ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpmam kunukuzuba ku uza u uwundya kashina ki. Aku u nakai acimbi a roku haya u lazai nwalu. ² An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka te a asu u aza a haya yi u wushika yi a asuvu ucanga u kashina vi. ³ Acimbi yi a kana yi a lapai, aku a loko yi akere a de. ⁴ Aku u doku u sukunku le kagbashi ka roku, eyi kpmam a gbasha yi a kaci, a yanka yi uwono. ⁵ U doki u suki kpmam uza roku, eyi tani a wuna yi. Nala u sukusi ama ushani, a lapusai aza roku, aza roku tani a wunusa le. ⁶ U buwai n uza u te, maku ma ne

ma wa ciga cika. A makorishi u suki yi, u danai, ‘A ka wene t̄a karinḡa ka maku ma va!’ ⁷ Shegai aza a haya yi a sheshei utyoku u le, ‘Maku ma kagita ma ne ma gai pa vi. Tuwai tsu wuna ni, tsara agadu yi a woko a tsunu.’ ⁸ Aku a kana yi a wunai, a varangi yi a uroto u kashina vi.

⁹ “Ndyu uza u kashina vi wa yan? Wa tuwa t̄a u wuna aza a haya yi, u naka ka aza roku. ¹⁰ I taɓa uyan kaneshi a tagarada u Kashila naha wa?

‘Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma. ¹¹ Manyan ma Asheku ma la vi, ara tsunu tani ili i majiyan i'ya.’ ” ♦

¹² Azapige a aza a Yahuda yi a bolo t̄a kotsu a kana yi, kpaci a reve t̄a a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a ka pana t̄a uwonvo u ama, adama a nala a asaka yi u lazai.

Utsupa u utafa ara Kaisa Magono

(Matiyu 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ An nala wurai, azapige a aza a Yahuda yi a sukunki Yesu Afarishi a roku n ama a Hiridu a wandi yi n keci. ¹⁴ An a rawai ara ne, a tonuko yi, “Kawenishiki, tsu reve t̄a vu tsu dansa t̄a ukuna u mayun, kpam ya dem un̄a u te da vu bidya yi. A'ayin a da dem va wenishike ukuna u Kashila, vu tsu dansa t̄a ukuna u mayun, vu tsu dambula n ukuna u da azapige a tsu dansa a kaci ka vun̄u wa. Tonuko tsu, ugan tsu tsupa Kaisa magono utafa?” ¹⁵ Tsu tsupa ko tsu kpaɗa utsupa?

Eyi tani an u revei wanda da a ka wanda yi, u tonuko le, “Ndyu i zuwai ya kondo mu? Tuko numu ukebe u azurufa* n wene.”

¹⁶ A tuko yi. Aku u wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

¹⁷ Aku u tonuko le, “Naka Kaisa ili i'ya i'ari i Kaisa; Kashila kpam i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

A yain majiyan cika.

Keci a kaci ka u'yanḡa u ukpa

(Matiyu 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Aku aza a Sadusi† (aza da bawu a wushuki n u'yanḡa u ukpa) a tuwai ara Yesu, a wece yi, ¹⁹ “Kawenishiki, Musa koronku tsu t̄a a kaci ka tsirana. U da uza u kuwa baci u asaka uka bawu mmuku, u kana t̄a utoku u ne u sotuku uka vi u matsaka yi mmuku. ²⁰ A yan t̄a a'ali a roku ama a shindere, uza n utoku u ne. Uza u kagita u zuwai uka, u kuwai u asaka maku wa. ²¹ Uza u ire (uza da u tono yi) u sotuki marana mi, eyi dem u kuwai u asaka maku wa. Nala dem n uza u tatsu.

♦ 12:11 Ishp. 118:22-23.

* 12:15 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uɓanga.

22 Gb̄a le gai uza w̄a la u aṣak̄ai maku wa. A makorishi uka vi dem u kuw̄ai. 23 Kain ka u'yanḡa a ukp̄a, uka u yai u ḍa wa woko, cinda gb̄a le a zuwusa yi?"

24 Yesu wushuki, "An bawu i revei Tagar̄ada u Kashil̄a,† kpam i reve ucira u Kashil̄a wa, ḍa i zuwai i puw̄ain. 25 Kpaci a 'yanḡa baci a ukp̄a a ka yan iyolo wa, kpam a ka wutukp̄a iyolo wa. Shegai tyoku u atsumate a zuba a ḍa a ka woko. 26 A ukuna u u'yanḡa u akushe, i taḅa uk̄aneshi a tagar̄ada Musa a asu u alabari a maku ma maḍanga ma ma tasa akina wa, an Kashil̄a ka danai, 'Mpa Kashil̄a ka Ibirahi, Kashil̄a ka Ishaku, n Kashil̄a ka Yakubu?' ◊ 27 Eyi Kashil̄a ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma. Mayun ḍa i puw̄ain."

Mele ma ma lai ugbonguro

(Matiyu 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Aku kawenishiki ka Mele ka roku ka tuw̄ai ka pan̄aka le a'ari kananamgbani. An u wenei Yesu wushunku le mai, aku u wece yi, "Gb̄a a asuvu a mele, ma eni ma ma lai ugbonguro?"

29 U wushunku yi, "Ma ma lai ugbonguro ma, 'Panai, aza a Isara'ila! Magono ma Zuba Kashil̄a ka tsunu, aya koshi Magono ma Zuba. 30 Ciga Magono ma Zuba Kashil̄a ka vunu n katakasuvu ka vunu n uma u vunu gb̄a. Vu cigi yi kpam n kakiri ka vunu n ucira u vunu gb̄a.' ◊ 31 Ma ma tonu yi tani ma, 'Ciga uza u karen u vunu tyoku ḍa va ciga kaci ka vunu.' ◊ Mele ma roku ma la ma ma lai ma nala mi wa."

32 Aku kawenishiki ka Mele ka danai, "Mayun ḍa vu, Kashil̄a ka te ka, uza roku w̄a tani la wa, she eyi. ◊ 33 A cigi yi gb̄a n katakasuvu, gb̄a n kakiri, gb̄a n ucira. Kpam vu cigi uza u karen u vunu tyoku ḍa va ciga kaci ka vunu, ili i na yi i la ta ḍar̄akpa u urunukpa n ukid̄asa a mḅari." ◊

34 An Yesu wenei u wushunki yi mai, u tonuko yi, "V̄a mḅari n tsugono tsu Kashil̄a wa."

Pini nala, uza u doku kawan kpam u wece yi wa.

Keci a kaci ka maku ma Dawuda

(Matiyu 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 An Yesu wa wenishike a Kuwa ku Kashil̄a, u wecikei, "Nida awenishiki a Mele a ka dana Kirisiti Kawauwi maku ma Dawuda magono ma? 36 Kulu Keri ku zuwai Dawuda danai, 'Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a v̄a, dusuku a ulyaki u v̄a, hal she n tadangu vu a zuba u atokulalu a vunu.' ◊

37 "Dawuda n kaci ka ne u isa baci Kawauwi Asheku, nida wa yansa u woko maku ma Dawuda?" Kakuma ka pan̄aka yi n ipeli.

◊ 12:26 Uwt. 3:6. ◊ 12:30 U.Ml. 6:4-5. ◊ 12:31 Adkp. 19:18. ◊ 12:32 U.Ml. 4:35. ◊ 12:33 Hos. 6:6. ◊ 12:36 Ishp. 110:1.

*Yesu todugboi awenishiki a Mele
(Matiyu 23:1-36; Luka 20:45-47)*

³⁸ Tyoku da wa wenishike le, u danai, “Kiranai n awenishiki a Mele aza da a ka ciga kutambu n aminya a pige. A tsu la ta uciga a danasa le a kuden n tsupige. ³⁹ Kpam a lai n uciga a asu u ndishi u da u lai tsulobo a agata a Kashila, n a asu u shinga a asu u abiki. ⁴⁰ Shegai a tsu lyasa ta ucanga u nraṅa, a rongo kpam uyansa kavasuu ka ugadi adama a ukimbusa u a'eshi. Iacun i ama a nala a ka yan le ta mavura cika.”

*Kune ku marana
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Yesu dusuki evu a asu u uzuwusa u ikebe u Kuwa ku Kashila, wa wundya tyoku da ama a ka zuwusa ikebe a asu u uzuwusa u ikebe vi. Aza a utsari ushani a tsungi pini ikebe ushani. ⁴² Aku marana ma roku uza u unambi u tuwa u zuwai irim i re i kenu.† ⁴³ Aku u isa atoni a ne u tonuko le, “Mayun n tonuko da, marana ma nala ma la ta gba aza da a zuwai ikebe i le a asu u uzuwusa u ikebe u nala vi. ⁴⁴ Kpaci ele a asuvu a utsari u le u da a zuwusai, shegai eyi asuvu a unambi u ne u da u bidyai gba, u zuwai ikebe i ulyaka ilikulya i ne.”

13

*Kadyanshi ka uwasu u Kuwa ku Kashila
(Matiyu 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ N uwuta u Yesu a Kuwa ku Kashila, katonu ka ne ka te ka tonuko yi, “Kawenishiki, kondo ve icun i atali a nala yi! N icun i kuma ku nala ki!”

² Yesu wushunki yi, “Vu wene kuma ku pige ku nala? Katali ka la ka a ka asaka utadangi a zuba u utoku u ne bawu a wasai ka wa.”

*Kagita ka upana u ikyamba
(Matiyu 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Tyoku da Yesu wari ndishi a Masasa ma Zayitum ma ma wundyamgbana n Kuwa ku Kashila, Bituru n Yakubu n Yahaya n Andurawu a wece yi a ikengi, ⁴ “Tonuko tsu, nwere da a ka yan ili i nala yi? Kpam icun i iryoci i eni i'ya a ka wene ya ciga baci i gita?”

⁵ U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa da wa. ⁶ Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va, a dana alyu Kirisiti Kawauwi, hal a puwunsa ama ushani. ⁷ I pana baci ukuna u kuvon n alabari a kuvon, kotsu asuvu a de a 'yanga wa. U kana ta u gita nala, shegai makorishi ma kotsu wa. ⁸ Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama roku. Tsugono kpam

† 12:42 Kondo “Irim i kenu” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

tsu 'yangasakā tsugono. Iyamba ya gbaḍa tā a asu kau-kau, kpam a ka yan tā kambulu. Shegai gba nala vi kagitā ka upana u ikyamba ka ve.

⁹ “Shegai eḍa she i kirana. A ka kaṅa ḍa tā a banka a asu u Asheshi a Pige, a bawan ḍa a asuvu a agata a Kashilā. A neke ḍa akere a aza a tsugono nā ngono adama a kala ka va, an i tonuko le ukuna u va. ¹⁰ Shegai kahu makorishi ma tuwā, she a yanka aletsu a ama gba Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹¹ A'ayin a ḍa baci dem a banka ḍa a asu u afada a neke ḍa, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana wa. Shegai gba ili i'ya baci dem a naka ḍa i'ya ya dana. Kpaci eḍa ya dansa wa, Kulu Keri ka. ¹² Vuma wa neke tā utoku u ne a wuna yi, tata kpam dem nala wa yanka maku ma ne. Mmuku kpam n 'yangasakā isheku i le hal a zuwa a wuna le. ¹³ Ama gba a ka 'yuwan ḍa tā adama a kala ka va. Shegai gba uza ḍa baci dem u kawunki hal ubana a makorishi, a ka wauwa yi tā.

Upana u ikyamba u pige

(Matiyu 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “A'ayin a'a tā a utuwā, aḍa ya wene ili i icadi i shamgba a asu u ḍa bawu i gain i shamgba.” (Uza ḍa wa yan kaṅeshi, u reve ili i'ya asu u na wa tonu!) “Aza ḍa a'ari a uyamba u Yahuda she a bana a nsasa. ¹⁵ Uza ḍa baci dem wari a zuba u kukpa ku kunu ku ne, kotsu u cipa u uwa a kuwa u bidya ili i roku wa. ¹⁶ Uza ḍa wari a kashina, kotsu u gono a ilyuci u bidya kunya ku upalaka ku ne wa. ¹⁷ Ter de aka a atsuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! ¹⁸ Yanyi kvasu kotsu ukuna u nala vi u gitā n ilyushi wa. ¹⁹ A'ayin a nala yi a ka yan tā upana u ikyamba u pige, u ḍa bawu a tabai uyan tun a'ayin a ḍa Kashilā ka yain likimba hal utuwā ara. A ka doku a ka yan a ḍa kpam wa hal ubana a makorishi. ²⁰ U woko baci Magono ma Zuba ma jebei a'ayin yi wa, uma wā la wari wa la wa. Shegai adama a aza ḍa a dangasai vi ḍa i zuwai u jebei a'ayin yi.

²¹ “A'ayin a nala yi ko ya baci tonuko ḍa webelei Kawauwi ka na, ko webelei aya de! Kotsu i wushuku wa. ²² Kpaci awauwi a kaḅan nā nsumate n kaḅan a ka tuwā tā a yain iryoci n ikunesavu kotsu a puwunsa aza ḍa a dangasai, wa yan baci. ²³ Kiranai, kpaci n tonuko ḍa tā ko ndya wa gampa.

Utuwā u Maku ma Vuma

(Matiyu 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Shegai a'ayin a upana u ikyamba a nala a wura baci, kaara ka limana tā, uwoto tani wa naka katyashi wa.

²⁵ Atala a ka rukpusa tā, kpam a gbaḍa ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba.

²⁶ A'ayin a nala a da a ka wene Maku ma Vuma ma tuwa a asuvu a alishi, n ucira u pige u tsugono. ²⁷ Aku u suku atsumate a zuba a bolomgbono aza da a dangasai a abon a nishi a likimba; wata, ili i'ya i bidyai a mbari n likimba n naha ubana a utyoku u zuba u nife.

Udani a kaci ka madanga ma kapopi
(Matiyu 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ "Rotsongusi a iryoci i madanga ma kapopi. A'ayin a da baci i wenei atyangi a ne a limanai, aku a gitai utopo avuku, i reve ta an ilyushi i yain evu. ²⁹ Nala kpam dem a'ayin a da baci dem i wenei ili i nala yi ya gitasa, ya reve ta an a'ayin a yain evu n uyan. ³⁰ Mayun n tonuko da, ama a gogo-na a ka kotso wa, she a shadangu ili i na yi gba. ³¹ Zuba n likimba wa cimba ta, shegai kadyanshi ka va ka cimba wa.

Kain ka ugono u Kawauwi
(Matiyu 24:36-44; Luka 17:26-30, 6)

³² "Shegai ukuna u kain ka nala ki ko ulapa u uwule vi, uza wa la u revei ka wa. Atsumate a zuba ko Maku, a reve ka wa. Tata da koshi u revei ka. ³³ Kiranai i rongo n afofi n i yanyi kvasu. Kpaci i reve a'ayin a da ulapa u uwule vi wa yan wa.

³⁴ "Utuwa u Maku ma Vuma wa ta tyoku u vuma da u yain nwalu, u asankai agbashi a ne manyan ma ya dem wa yan, aku u tonukoi uza u uwundya u utsutsu u rongo n afofi. ³⁵ Rongoi n afofi, kpaci i reve kain ka uza u kuwa wa gono wa, wa fuda ta u gono n kuvuli, ko a mere ma kayin, ko n kpasani, ko n usana. ³⁶ Kotsu u tuwa u danda da n i lavuti wa. ³⁷ Ili i'ya n tonuko da kpam ma tonuko ya dem i'ya, i rongo n afofi."

14

A boloi ure u da a ka wuna Yesu
(Matiyu 26:1-5; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)

¹ A'ayin a re a da a wokoi, a yain Abiki a Upasamgbana n Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti. Aku adarakpi a pige n awenishiki a Mele a boloi ure u da a ka kana Yesu usokongi kotsu a wuna. ² A danai, "Shegai tsa kawan tsa yan u da a a'ayin a abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu ta."

A tsunki Yesu manivi ma magulani
(Matiyu 26:6-13; Yahaya 12:1-8)

³ A'ari pini Yesu wari a Batani a kuwa ku Simo uza da caupa wari makutu. Eyi pini n u lyayi ilikulya, uka roku u tuwai n majuju ma manivi. Manivi mi ma magulani* ma kpam ma ta n ikebe cika. U kukpai unu u majuju mi, u tsalai manivi mi

* **14:3** A yan ta majuju mi n katali ka a ka isa alabasta. Manivi mi kpam a yan ta ma n ili i'ya a ka isa naradi.

gbā a kaci ka Yesu. ⁴ Ama roku a da a'ari pini a asu vi a panai upan. A yamgbanai kadyanshi, “Ndyā kalen ka koli ka manivi naha? ⁵ Ma rātsa tā a denge ma ikebe i'ya i lai i'ya uza wa yan manyan ma uwoto kupa n u re,[†] aku a pecike aza a unambi.” A kaṅa yi uyanka tsali n asuvu a shen.

⁶ Shegai Yesu danai, “Asaka ni shiriri! Ndyā i zuwai ya damgbarasa yi? Ili i shinga i pige i'ya u yanka mu. ⁷ Kain dem i'a tā kabolo n aza a unambi, kain ka baci dem, ya ciga ya fuda tā i yanka le ili i shinga. Shegai mpa ma kabolo n aḍa kain dem wa. ⁸ Eyi gbam u daraka tā hal u tsunki ikyamba i va n manivi kahu kacida ka va. ⁹ Mayun n tonuko ḍa, gbā ko nte baci a ka yan Kadyanshi ka Shinga a likimba, she a yan kadyanshi ka ili i shinga i'ya uka u naha vi u yain, kpam a ka rongo yi tā ucifusa.”

*Yahuza Isikariyoti u wushuki u neke Yesu
(Matiyu 26:14-16; Luka 22:3-6)*

¹⁰ Yahuza Isikariyoti uza u te a asuvu Kupanamere yi, u banai a asu u aḍaraki a pige kotsu u neke Yesu ara le. ¹¹ An a panai nala a yain mazanga hal a zuwamgbanai a ka naka yi ikebe. Eyi tani u gitai uzama tyoku da wa yan u neke yi.

*Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana
(Matiyu 26:17-25; Luka 22:7-14; Luka 22:21-23; Yahaya
13:21-30)*

¹² Kain ka kagita ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, kain ka a cuwanakai ukidasa mmuku ma a'ondom, kain ka Abiki a Upasamgbana ka la vi. Atoni a ne a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobusuko vu a asu u da va lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

¹³ Aku u suki atoni a ne a re. U tonuko le, “Uwai a ilyuci, ya bana tā i gawunsa n vuma roku u cangai malanda ma mini, i toni yi, ¹⁴ kuwa ka baci dem u uwai, i tonuko uzakuwa vi, kawenishiki ka danai, nte kunu ka wa lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana n atoni a ne kari? ¹⁵ Wa wenike ḍa tā kunukuzuba ka a fobusoi ucanga, nte ya fobusuko tsu pini.”

¹⁶ Atoni yi a 'yangai a uwai a ilyuci. A cinai tani tyoku da u tonuko le. Aku a fobusoi Abiki a Upasamgbana.

¹⁷ An kuvuli ku yain, aku u tuwai kabolo n Kupanamere vi. ¹⁸ A'ari ulya ilikulya, Yesu danai, “Mayun n tonuko ḍa, vuma u te a asuvu a de wa neke mu tā, kpam uza da tsa lya kabolo n eyi.”

¹⁹ A namgba tā katsuma cika, aku a gitai yi uwecishe maten-maten, “Mpa wa?”

[†] 14:5 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 300.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

²⁰ U wushunku le, “Uza u te da gai a asuvu a Kupanamere, uza da tsa lya kabolo a kapara ka te. ²¹ Maku ma Vuma ma kuwa ta tyoku da a korongi ukuna u ne. Ter! Vuma da wa neke Maku ma Vuma mi, a'ari a matsa yi baci wa, wari u laka yi ta.”

Yesu n atoni a ne a lyai ilikulya

(Matiyu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintiya 11:23-25)

²² A'ari pini ulya ilikulya yi, Yesu bidyai burodi u cikpai Kashila, aku u jibamgbanasai u da. U nakai atoni a ne u danai, “Wushai na vi ikyamba i va i'ya.”

²³ U bidyai mako ma mini ma cinwi u cikpai Kashila. U naka le a soi. ²⁴ Aku u danai, “Naha vi mpasa n va n da n da a wotsongi a adama a ama ushani. Kashila ka yan ta manyan na mpasa n na mi tsara u yain kazuwamgbani ka savu n ama a ne. ²⁵ Mayun da an bawu ma doku ma so mini ma cinwi she kain ka ma so ma savu a tsugono tsu Kashila.

²⁶ An a kotsoi ulya ilikulya yi, a shipai ushipa a cikpalai Kashila. Pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana ta Yesu

(Matiyu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

²⁷ Yesu tonuko le, “Gbā de ya suma ta i asaka mu, kpaci nala wari ukorongi a tagarada u Kashila,

‘Ma gala ta kaliniki ki, ncon mi kpam ma wacuwa ta.’ ◇

²⁸ Shegai a 'yangasa mu baci, ma lasa da ta ubana a asuvu a Galili.”

²⁹ Bituru tonuko yi, “Ko atoku a va a suma baci gbā le, mpa ma suma wa.”

³⁰ U danai, “Mayun n tonuko vu, n kayin ka na kahu kapen ka sala isali i ire, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³¹ Shegai Bituru lapulai u wushuki n ucira, “Ko wuna da baci a ka wuna mu kabolo n avu, ma nana an n reve vu wa.” Gbā le dem nala a dansai.

Yesu yain kvasu a Getisimani

(Matiyu 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² A rawai a asu u da wari na ndanga n zayitum asu u da a ka isa Getisimani. Yesu tonukoi atoni a ne, “Dusuki ve pini na hal n ba n yain kvasu.” ³³ Aku u bidyai Bituru n Yakubu n Yahaya. Kpam u gita de upana ikyamba cika n kadambula ushani. ³⁴ Aku u tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika, yavu ma kuwa. Rongoi na n afoi.”

³⁵ An u lyai kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci a iyamba u yain kvasu, ko wa yan a takpa yi ulapa u uwule vi. ³⁶ Aku u danai, “Tata, ili dem i uyan i'ya ara vunu. Takpa

mu mako ma m̄b̄al̄a mi. Ko n nala ukuna u v̄a u d̄a a ka tono wa, she u vunu.”

³⁷ Aku u gonoi a asu u atoni a ne yi u cina le n a lavuti. U tonukoi Bituru, “Bituru alavu a d̄a v̄ari? Va fuda va rongo n vu wundi ulapa u uwule u te wa? ³⁸ Rongoi n afōbi n kvasu, kotsu i tuw̄a i rukp̄a a asuvu a ukondo wa. Kulu ku d̄e ku ciga t̄a ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'̄a n ucira wa.”

³⁹ Aku u doku u gonoi uyan kvasu, u rongoi utonusuko kadyanshi ka baci ki. ⁴⁰ An u gonoi u doku u cina le alavu, kpaci alavu a shad̄angu le d̄e a'eshi cika, ele tani a nambai ili i'ya a ka tonuko yi.

⁴¹ An u gonoi u tatsu, u wece le, “Hal n gogo-na alavu a d̄a i buwai n i wunvugusi? U r̄atsa t̄a nala ulapa u uwule u yan d̄e. A neke d̄e Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi.

⁴² 'Yanḡai tsu walai. Kaneki ka v̄a ka la ka tuw̄a.”

A kan̄ai Yesu

(Matiyu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

⁴³ U kimb̄a gb̄am un̄a wa, aku a wenei Yahuza uza u te a asuvu a Kupanamere yi, n kakum̄a ka ama, n iburundu n̄a mkp̄aukp̄au a akere a le. Ad̄ar̄akpi a pige n awenishiki a Mele n̄a nkoshi a lya a tutsuku le. ⁴⁴ Kaneki ki ka sheshike le t̄a kahu a tuw̄a, u danai, “Uza d̄a baci n wambatsai, aya, i kan̄a yi, i laza n eyi.”

⁴⁵ N urawa u ne, u banai ara Yesu u danai, “Kawenishiki.” Aku u wōbo yi. ⁴⁶ Ele tani a kan̄a yi. ⁴⁷ Shegai uza u te a asuvu aza d̄a a'ari kushani ki, u talai burundu u ne, aku u kapamgbanai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Ad̄ar̄akpi u takpamgbanai ka.

⁴⁸ Yesu wece le, “Tuw̄a d̄a i tuw̄ai n iburundu n̄a mkp̄aukp̄au i kan̄a mu, yavu uza u magal̄aka? ⁴⁹ Kain dem m̄a t̄a kabolo n̄a d̄a a Kuwa ku Kashil̄a n̄a n wenishiki, kpam i kan̄a mu wa. Shegai yan d̄a a yain nala tsar̄a a shad̄angu udani u tagar̄ada u Kashil̄a.”

⁵⁰ Pini nala, atoni a ne a sumai a āsaka yi. ⁵¹ Kalobo ka roku kpam n kunya ku uwambana ku ne koshi, u tono yi. An a zar̄ai kotsu a kan̄a yi, ⁵² u āsank̄a le kunya ki, u sumai katāba.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Matiyu 26:57-68; Luka 22:54-71; Yahaya 18:13-24)

⁵³ Pini nala, a bankai Yesu a asu u Magono ma Ad̄ar̄akpi. Gb̄a ad̄ar̄akpi a pige n̄a nkoshi n awenishiki a Mele a bolomgbonoi ara ne. ⁵⁴ Bituru tani wa tono yi m̄bari m̄bari, hal she a ulanga u kuwa ku Magono ma Ad̄ar̄akpi mi. U dusuki a asuvu ad̄agari a Kuwa ku Kashil̄a ki, wa lyashuku akina.

⁵⁵ Adarākpi a pige gbā n Asheshi a Pige a boloi unyushi a kaci ka Yesu, kotsu a wuna yi. Shegai a tsarā wa. ⁵⁶ Ama ushani a shamkpai kadyanshi ka kaḅan a kaci ka ne, shegai unā u le u tuwā u te wa.

⁵⁷ Aza roku kpam a 'yangai a shamkpai kadyanshi ka kaḅan a danai, ⁵⁸ “Tsu panaka yi tā u danai wa wasā tā Kuwa ku Kashilā ka ama a mai, aku u mai ku roku a asuvu a a'ayin a tatsu. Kpam kuma ku uza ka wa.” ⁵⁹ Gbā n nala ushamkpa u kaḅan u le u tonomgbono wa.

⁶⁰ Magono ma Adarākpi ma shamgbai a mere ma le, u wece yi, “Vā n ili i'ya va wushuku a kaci ka kadyanshi ka ama a ka tukuso a kaci ka vunu wa? Pada ḁa va pada bini?”

⁶¹ Shegai u padai ili i ne, u wushuku ko i te wa. Aku Magono ma Adarākpi ma doku ma wece yi, “Adā Kirisiti Maku ma Kashilā Uza u Tsupige vi?”

⁶² U wushuki u danai, “Mpa. Ya wene tā Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashilā Uza u Ucira Gbā, kpam i wene yi utuwā a asuvu a alishi.”

⁶³ Aku Magono ma Adarākpi ma karasai aminya a ne, u danai, “Iryoci i eni i'ya kpam tsa bolo? ⁶⁴ I pana tā gai u yankai Kashilā kadyanshi ka cingi. Nɗya i wenei?”

Gbā le a wushuki, “U nusa tā, a wuna yi.”

⁶⁵ Aza roku gbām a laza a gitā yi ucikpusukā atatsa. A sira yi a'eshi a sugbusa yi n a tonusuki yi, “Tonuko tsu ili i'ya ya gitā. Ya sugba vu.” Adagari a Kuwa ku Kashilā tani a rongo yi uḅasasa.

*Bituru nanai an u revei Yesu
(Matiyu 26:69-75; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-27)*

⁶⁶ Bituru wari a iyamba a ulanga u kuwa vi, kagbashi ka kari makere ka Magono ma Adarākpi ka tuwai. ⁶⁷ An u wenei Bituru wa lyashuku a akina aku u vara yi a'eshi, u danai, “Avu dem kaḅolo ka wari n Yesu uza u Nazara nala vi!”

⁶⁸ U nanai u danai, “Mpa n reve gbām i'ya va tonon wa.” Aku u wutai a keḅile ki, kute-kute kapen ka salai.

⁶⁹ An kagbashi ka kari makere mi u wene yi pini, aku u tonukoi aza ḁa a'ari pini a asu vi kushani, “Eyi na dem uza u le u ḁa.” ⁷⁰ Aku u doku u nanai kpam.

An a ḅarākpai kenu, aza ḁa a'ari kushani a tonukoi Bituru, “Malalā mā la wa, avu dem uza u te u ḁa a asuvu a le, kpaci avu uza u Galili u ḁa.”

⁷¹ Aku u kanai uyansaka kaci ka ne unā n u tsinasi n u dansi, “N reve ve gbām vuma ḁa ya dansaka vi wa.”

⁷² Kute-kute, kapen ka salai isali i ire. Aku Bituru cibai kadyanshi ka Yesu tonuko yi, “Kahu kapen ka sala isali i ire,

va nana mu t̄a vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” An u ciḡai nala, aku u t̄as̄ai n kushen.

15

A bankai Yesu ara Bilatu

(*Matiyu 27:1-2, 4; Luka 23:1-5; Yahaya 18:28-38*)

¹ Kain n ka wansi n kpasani ku de, adar̄akpi a pige n̄ nkoshi n awenishiki a Mele n Asheshi a Pige gb̄a a sheshei, aku a sirai Yesu a lazai n eyi ubana ara Bilatu gomuna. ² An a rawai, Bilatu wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

U wushunki yi u danai, “Nala w̄ari tyoku ḡa vu danai vi.”

³ Adar̄akpi a pige a lyai kapala n utonusuko Bilatu ukuna u Yesu. ⁴ U doku u wece yi, “V̄a n ili i uwushuku wa, vu pana gb̄am ili i'ya ama a na a'ari utono a kaci ka vunu?”

⁵ Shegai Yesu doku u dana ili wa. Bilatu wenei nala, hal u yain majiyan.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(*Matiyu 27:15-26; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39–19:16*)

⁶ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Upasamgbana, Bilatu cuwan̄aka t̄a u aṣan̄ka le vuma u te u ḡa ama a foloi u aṣan̄ka le a asuvu ama ḡa a ukai a kuwa ku a'ali. ⁷ Vuma roku ḡa pini uza u kala Baraba. W̄a t̄a usiri adama a u'yanḡas̄asa atakasuvu a ama kabolo n atoku a ne aza ḡa a wunai ama, a kain ka a 'yanḡas̄ai atakasuvu a ama. ⁸ Ama a banai ara Bilatu a folo yi u yanka le ili i'ya u cuwan̄akai.

⁹ U wushunku le u danai, “Gogo-na ciga ḡa ya ciga n aṣan̄ka ḡa magono ma aza a Yahuda mi?” ¹⁰ Kpaci u reve t̄a adama a malyon a ḡa adar̄akpi a pige a bankai Yesu ara ne.

¹¹ Adar̄akpi a pige a mats̄ai ama a dana a wutumkp̄a le Baraba. ¹² Aku Bilatu danai, “N̄dya ma yan n uza ḡa ya isa magono ma aza a Yahuda mi?”

¹³ Ama a worukpoi a danai, “A wandamgbana yi.”

¹⁴ U wece le, “Adama a iyen, ili i cingi i eni i'ya u yain?”

Shegai ama yi a lapulai a worukpoi, a danai, “A wandamgbana yi.”

¹⁵ An Bilatu wa ciga ama a pana kayanyan ka ne, aku u wutumkp̄a le Baraba. U zuwai a bawain Yesu, aku u n̄ka le a ba a wandamgbana yi.

Asoje a yankai Yesu majari

(*Matiyu 27:27-31; Yahaya 19:2-3*)

¹⁶ Asoje a banai n Yesu a asuvu a keḡile ku tsugono, aku a bolomgbonoi gb̄a kakuma ka asoje. ¹⁷ A ukunka yi aminya a ngono a mini ma galura. Aku a yain funi u awana, a zuwuka yi u ḡa a kaci. ¹⁸ A gita yi idyani, “Uzapige, uzapige, magono ma aza a Yahuda.” ¹⁹ A rongo yi ukudusa a kaci n kalangu, n

a cikpusuki yi atatsa. Aku a kudangi a da a ka naka yi tsupige. ²⁰ An a kotso yi uyanka majari, a mondo yi aminya a ngono yi. A uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutukpa yi a kateshe, kotsu a wandamgbana yi.

A wandamgbanaɪ Yesu

(*Matiyu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yahaya 19:17-27*)

²¹ Vuma roku da pini uza u kala Simo uza u Sirani, tata u Alizanda n Rafu, u wutaɪ a une wa wura. Asoje a shamkpa yi a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ²² A bankai Yesu a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ²³ A naka yi mini ma cinwi kaɓolo n aguma a da a ka isa mar, shegai u 'yuwain ma uso.

²⁴ Aku a wandamgbana yi. A pecishei aminya a ne utyoku u le. A varangi uruta, tsara a wene ili i'ya ya dem wa tsara. ²⁵ N ulapa uwule u kuci u usana u da a wandamgbana yi.

²⁶ Uza da baci a wandamgbanaɪ, a tsu korongu ta unyushi u ne zuba n kaci ka ne. Ili i'ya a koronki Yesu i'ya na: MAGONO MA AZA A YAHUDA. ²⁷ A wandamgbanaɪ kpam dem aza a magalaka ama a re. Uza u te a ulyaki u ne, uza u te tani a ugula. [²⁸ Nala a shadangi udani u da u danai, "A kece yi a asuvu a aza a unyushi."]* ²⁹ Aza da a ka wurusa, a rongo yi uyansaka kadyanshi ka gbani, n a gbaɗi a'aci a le. "Mhm! Avu uza da vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu mai ka a asuvu a'ayin a tatsu. ³⁰ Cipa wawa! Vu wauwa kaci ka vunu."

³¹ Nala tani kpam dem adarakpi a pige n awenishiki a Mele a rongo yi uyanka majari. A danai, "U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa. ³² Kawauwi ka na ki, magono ma aza a Isara'ila, u cipa pini a mawandamgbani mi tsu wene wawa tsara tsu pityanangu n eyi."

Hal n aza a magalaka a da a wandamgbanaɪ kaɓolo n eyi dem a yanka yi kadyanshi ka gbani.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30*)

³³ N kaara a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbanaɪ n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ³⁴ N ulapa uwule u tatsu vi, Yesu salai, "Eloyi, Eloyi, lama sabakalani." (Wata, "Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?")

³⁵ An ama da a'ari pini kushani a panai nala, a danai, "Panai, wa isa Iliya." ³⁶ Aku vuma u te u sumai u ba u reki kashaku n mini ma kalam, u sapai ka a kalangu, u sakunki yi kotsu u soi. Aku u danai, "Asakai tsu wene ko Iliya wa tuwa u cipuka yi."

* **15:28** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Marku a kalatsa ta makpanda ma 28.

³⁷ Yesu salai cika, aku u uma u ne u wutaị.

³⁸ Kute-kute kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ki ku pecemgbenei kure. Ili i'ya i kanai a zuba hal ubana a iyamba. ³⁹ An katigi ka ka shamgbai ka wundya Yesu, u wenei tyoku da u kuwai. U danai, "Mayun vuma u naha vi, Maku ma Kashila ma."

⁴⁰ Aka a roku a da pini a shamgbai a ka yan akalu a mbari. A asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Solomi, n Meri (mma u Yakubu u kenu n Isuhu). ⁴¹ Alya a tonoyi, tun a Galili n a yanki yi manyan. N aka a da a tuwai ka6olo n eyi a Urishelima alya dem pini.

Kacida ka Yesu

(Matiyu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42)

⁴² Gba ukuna u na vi u gitā tā a Kain ka Afo6i; wata, kain ka wansa baci aku Ashibi. An kuvuli ka yan, ⁴³ aku Isuhu u Arimatiya u gbmāi asuvu u banai ara Bilatu, u folo yi u naka yi ikyamba i Yesu u cidangu. (Isuhu vuma da uza da a ka pana n eyi a asuvu a Asheshi a Pige yi, uza da wa vana utuwa u tsugono tsu Kashila tsu rawa.) ⁴⁴ Bilatu yan tā majiyan an u panai a da Yesu kuwa de. U isa katigi ka ka wundya Yesu vi. Aku u wece yi ko u barakpa de n ukpa. ⁴⁵ An katigi ki ka tonuko yi u kuwa de, aku u nakai Isuhu ikyamba yi. ⁴⁶ Pini nala, u ba u tsilai kunya, aku u katalai pini ikyamba yi, u ba u ukai i'ya a kasaun ka a sadarai a katali. An u kotsoi, aku u gindalakpai katali ka pige u kimbai utsutsu u kasaun vi. ⁴⁷ Meri Magadaliya n Meri mma u Isuhu a wene tā a asu u da a cidangi ikyamba i Yesu yi.

16

U'yangā u Yesu a ukpa

(Matiyu 28:1-8; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10)

¹ An Ashibi a wurai, Meri Magadaliya, n Meri mma u Yakubu, n Solomi a tsilai ucanga u magulani, kotsu a ba a tsunku ikyamba i Yesu. ²⁻³ N kpasani ku kain ka kagitā ka a a'ayin a shindere a kanai ure. Ele a nwalu a ka yawunsa uza da wa ba u gindalakpuka le katali ka a kimbugai utsutsu u kasaun vi. Kaara n ka bātsi ele n a rawi pini a utsutsu u kasaun vi. ⁴ A we6elei na a wenei katali ki a gindalakpa ka de, ka la a ikengi ka pige ka tani. ⁵ An a uwai a wenei kalobo ka roku n aminya a eri ndishi a ulyaki, aku uwonvo u kana le.

⁶ Pini nala, kalobo ki ka tonuko le, "Panai uwonvo wa. N reve tā Yesu uza u Nazara, uza da a wandamgbantai vi aya ya bolo. We6elei asu u da a'ari a zuwai ikyamba i ne da na, wa kpam pini wa, u 'yangā de. ⁷ Walai i ba i tonuko Bituru n atoni a ne a da a buwai, i tonuko le wa lasa da tā ubana a iyamba u

Galili. Nte ya ba i wene yi de tyoku da u tonuko da a'ayin a da wari n ada.”

⁸ Aku a wuta a wuranai n ilyadi ikyamba n i jeyi, kpam alya la ulapani a dana uza ukuna wa adama a uwonvo.

Meri Magadaliya wenei Yesu

⁹ [N kpasani ku kain ka kagita ka a'ayin a shindere ka Yesu 'yangai. Vuma da u gita yi uwene, Meri Magadaliya da, uka da u wutukpai ityoni i cingi i shindere ara ne. ¹⁰ U ba u tonukoi atoni a Yesu, u cina le atsuma unamgbi n a sayi. ¹¹ Shegai an u tonuko le Yesu 'yanga de, hal gbam u wene yi ta, a 'yuwain uwushuku.

Yesu wenikei kaci ka a asu u atoni a re
(Luka 24:13-35)

¹² Yesu yansakai tyoku u roku, aku u asakai atoni a ne ama a re aza da a ka bana a ilyuci a wene yi. ¹³ Aku a gonoi a ba a tonukoi atoku a le. Atoku yi a 'yuwain uwushuku n ili a danai.

Yesu asakai kupa n uza u te vi a wene yi
(Matiyu 28:16-20; Luka 24:36-49; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

¹⁴ Pini nala, u asakai atoni a ne kupa n uza u te vi a wene yi, a'ayin a da a ka lya ilikulya. Aku u bongo le adama a ugbama u asuvu a le n ukpada u uwushuku n ili i'ya ama da a wene yi a tonuko le.

¹⁵ Aku u tonuko le, “Walai i bana a asuvu a likimba i yanka ama Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹⁶ Gba uza da baci dem u wushuki n kadyanshi ki hal a lyubugi yi, a ka wauwa yi ta. Kpam uza da baci u 'yuwain ka, a ka varangu yi ta. ¹⁷ Iryoci i na ya tonu ta aza da a wushuki: asuvu a kala ka va a ka wutukpa ta ityoni i cingi a asuvu a ama. A ka yan ta dem kadyanshi n aletsu a roku. ¹⁸ A ka bidya ta a'ali n akere a le, kpam a ka yanka le ili wa. Uza u so baci tsukonu, tsa tsa yan yi ili wa ko kenu. Kpam a ka sawa ta aza a mballa a tanasa le.”

A cangai Yesu ubana a zuba
(Luka 24:50-53; Asuki 1:9-11)

¹⁹ An Yesu kotso le uyanka kadyanshi, aku a canga yi ubana a zuba. U ba u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashila. ²⁰ Atoni a ne tani a lazai, a rongoi uyan ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, ko nte wa a asuvu a likimba. Asheku n a banga le asu u da u asaka le a ka yansa ikunesavu n i weniki kadyanshi ki mayun da.]

Kadyanshi ka Shinga ka Luka

Ukukpā u kadyanshi

Luka, uza ḁa u korongi tagarāḁa u na vi, kanāki ka agumā ka kahu u woko katoni ka Yesu. Adama a nala, u korongu tā n kakiri kpam u nāka tā ikuna i maci a kaci ka Yesu. Aya kpam dem u korongi Tagarāḁa u Asuki. Itagarāḁa i nala yi i walamgbana tā tsarā i dansa alabari a Yesu n atoni a ne.

A tagarāḁa u na vi iwenishike i'ya pini i pige: Uwenishike u pige u kagitā u ḁa uciga u Kashilā a asu u ya dem. Uwenishike u pige u ire u ḁa Yesu tuwā tā a likimba u woko Kawauwi ka ama gbā. Luka korongu tā iwenishike i roku i'ya ama roku bawu a korongusi. Iryoci i te i'ya alabari a uza u Samariya u shinga. Luka wenike tā kpam kvasu kā tā n kalen ara Yesu. U korongu tā idani i Yesu an u vasai. U wenike tā kpam tyoku ḁa Kulu Keri ku yain manyan a asuvu a ama a a'ayin a ḁa Yesu wari pini naha a likimba. Adama a ḁa wari kanāki ka agumā, a yinsā yi a a'ayin a ukpā a Kawauwi wa hal dem n u'yangā u ne a ukpā. U tonuko tsu Yesu takuma tā kadan a'ayin a ḁa u 'yangāi a ukpā. Nala u wenike tā an mayun ḁa Kashilā ka 'yangasai Yesu a ukpā.

Tagarāḁa u na u nāka tā Atoni a gogo-na iryoci i shinga i'ya a ka tono, iryoci i Yesu tyoku ḁa u rongoi n ama. U wenike tā tyoku ḁa tsa ḁangā aza a unambi, n tyoku ḁa tsa yan kvasu. Kpam dem u zuwa tā upityanangu u tsunu u gbama kpaci Luka wushuku tā n eyi u wene tā gbā ili i'ya Yesu yansai, kpam u wenike tsu tā an Yesu 'yangāi a ukpā.

Ili i'ya i'ari a tagarāḁa u na vi

Ili i'ya i zuwai Luka korongi tagarāḁa u na vi (1:1-4)

Ilimaci i Yahaya kalyuḁugi n Yesu (1:5–2:52)

Akani a Yahaya kalyuḁugi (3:1-20)

Ulyuḁugu n ukondo u Yesu (3:21–4:13)

Manyan ma Yesu a Galili (4:14–9:50)

Yesu bansai a Galili ubana a Urishelima (9:51–19:27)

Ukanā n ukpā u Yesu (19:28–23:56)

Yesu wā tā n uma (24:1-12)

Yesu wenikei kaci ka ne n tyoku ḁa kpam a canga yi ubana a zuba (24:13-53)

Ikorongi i alabari a Yesu

¹ Uzapige Tiyoḁilu: Ama ushani a bidya tā a korongu ukuna u ḁa u gitāi a mere ma tsunu. ² Ama yi a korongu tā dere tyoku u aza ḁa a yain ukuna vi a a'eshi a le, alya ayain a manyan ma

udani mi, kparam a tonuko tsu. ³ Adama a nala, an u wokoi mpa n kaci ka vā n vecei ukuna vi a kagitā ben, n wenei u lobono tā n koronku vu ukuna vi tyoku da u tonomgbonoi. ⁴ Tsarā vu reve ukuna u da a wenishike vu vi mayun da u gitai.

Ilimaci i Yahaya

⁵ A'ayin a Hiridu† Magono ma Yahuda, a yan tā kaḍarākpī ka roku, uza u kala Zakariya, uza da wari a kaḍon ka kaḍolo ka aḍarākpī ka Abija. Uka u ne Alisabatu uza u kagali ka Haruna† kaḍarākpī ka. ⁶ Ama a re le a ka wala tā dere a a'eshi a Kashilā, kparam a ka kirana n udani u Kashilā. ⁷ Shegai a'ari n maku wa, kpaci Alisabatu madari ma, kparam gbā le a kutsa de.

⁸ Kain ka kaḍon ka aḍarākpī ka Zakariya kari a manyan a Kuwa ku Kashilā,* wari a uyan tsuḍarākpī a kapala ka Kashilā. ⁹ Uruta u rukpai a kaci ka ne tyoku u agadu a aḍarākpī, u woko uza da wa uwa a asuvu a Asu u Uwulukpi, u runukpa ili i magulani. ¹⁰ An a'ayin a urunukpa a ili i magulani† a yain, kakumā ka ama ka ka lya kayala kari a ulanga a uyan kvasu.

¹¹ Aku katsumate ka zuba ka Kashilā ka wenikei kaci ka ne ara Zakariya a ulyaki u asuḍarākpā u ili i magulani vi. ¹² An u wenei nala, u giruwai, uwonvo u kana yi cika. ¹³ Aku katsumate ki ka tonuko yi, “Zakariya, pana uwonvo wa, kpaci a pana de kvasu ka vunu. Uka u vunu Alisabatu wa matsaka vu tā maku ma vali. Vu neke yi kala Yahaya. ¹⁴ Wa woko tā ili i ipeli n i kayanyan ara vunu. Ama ushani a ka pele tā adama a ilimaci i ne. ¹⁵ Kpaci wa woko tā uzapige a kapala ka Magono ma Zuba. Wa tuwā u soi mini ma cinwi ko ili i'ya ya zuwa umaka wa. Kparam a ka shadangu yi tā n Kulu Keri, eyi pini a katsumā ka mma u ne. ¹⁶ Wa gonuko tā aza a Isara'ila ushani a asu u Magono ma Zuba Kashilā ka le. ¹⁷ Kparam wa lasa tā Asheku, n kulu n ucira tyoku u Iliya. U yiralakpa atakasuvu a asheku ubana a asu u mmuku n le, n uyawunsa u aryagbaji uwoko tyoku u uyawunsa u ama a maci. U fobuso atakasuvu a ama adama a utuwā u Asheku.”

¹⁸ Zakariya wece yi, “Nida ma wushuku n ukuna u na vi? Mpa na n yan de makoshi, kparam uka u vā dem u yan de mamici.”

¹⁹ Katsumate ki ka wushunku yi, “Mpa Jibura'ilu, uza da wari kushani a kapala ka Kashilā. Suku da a suku mu n tuwā n danasa vu, kparam n tonuko vu ukuna u shinga u na vi. ²⁰ Gogo-na, adama a ukpada u upityanangu u vunu, va woko tā kabebe. Va doku kparam va dana ukuna wa, she a'ayin a da

* 1:8 Kondo kulu ku Kuwa ku Kashilā a makukpi ma XX.

a shaḍangi ukuna u na vi, a kain ka a zuwai u ḍa. Kpam nala wa woko.”

²¹ Ama a'ari a ulanga a uvana Zakariya, a'ari uyan majiyan ma ili i'ya i zuwai u ḅarakpai a asuvu a Asu u Uwulukpi vi.

²² An u wutai, u fuḍa u dana ukuna wa. Ama a revei u wene ta pini kuwene. U rongo le u wenishike iryoci n u raḍagbusi akere.

²³ An a'ayin a manyan a ne a shaḍangi, u lazai u gonoi a kuwa. ²⁴ An a'ayin a nala a wurai, Alisabatu uka u ne u yain katsuma, u kanai uronguso a kuwa bawu u wutai hal uwoto u tawun. ²⁵ U danai, “Weḅelei ili i'ya Magono ma Zuba ma yanka mu. A a'ayin a ḍa a yan yi, ḍa u takpa mu uwono a a'eshi a ama.”

A danai ukuna u ilimaci i Yesu

²⁶ A uwoto u teli u katsuma ka Alisabatu, Kashila ka suki katsumate ka zuba ka ne Jibura'ilu a Nazara, ilyuci i'ya i'ari a uyamba u Galili. ²⁷ U bana a asu u makere ma roku ma bawu ma revei vali. Uza ḍa vuma roku uza u kala Isuhu, uza u kagali ka Dawuda magono, u kenei tsumana. Kala ka makere mi ka Meri. ²⁸ Katsumate ka banai ara ne, u danai, “A danasa vu Meri, macigi ma Kashila. Magono ma Zuba ma ta n avu.”

²⁹ Shegai Meri dambula ta cika, wa yawunsa icun i idyani i eni i'ya nala. ³⁰ Katsumate ka tonuko yi, “Pana uwonvo wa, Meri, kpaci Kashila ka bidya ta ka zuwuka vu unu u shinga. ³¹ Va yan ta katsuma, vu matsa maku ma vali, kpam vu neke yi kala Yesu. ³² Wa woko ta uzapige. A isa yi kpam Maku ma Kashila ka Zuba. Magono ma Zuba Kashila wa naka yi ta tsugono tsu akaya a ne Dawuda. ³³ Wa lya ta tsugono tsu kagali ka Yakubu hal ubana. Tsugono tsu ne tani tsu ta pini hal ubana bawu utyoku.”

³⁴ Meri wece yi, “Nida ukuna u na wa gita, an u wokoi mpa n reve vali wa?”

³⁵ Katsumate ka wushunku yi, “Kulu Keri ka cipa ta ara vunu, ucira u Kashila ka Zuba wa palasa vu ta. Adama a nala uza u uwulukpi u ḍa va matsa vi, a ka isa yi ta Maku ma Kashila. ³⁶ Alisabatu dem, kumaci ku vunu wa ta n katsuma n tsumici tsu ne! Uwoto u teli u ḍa yi pa vi. Eyi uza ḍa a danai madari ma. ³⁷ Ili i'a la i'ya Kashila ka kpaḍa uyan wa.”

³⁸ Meri danai, “Mpa kagbashi ka Magono ma Zuba ka. U woko mu tyoku ḍa vu danai.” Aku katsumate ki ka lazai ka asaka yi.

Meri ba u kondoi Alisabatu

³⁹ A'ayin a nala yi, Meri yain maloko u fobusoi u banai a uyamba u Yahuda, a ilyuci i roku, a kaḅon ka nsasa. ⁴⁰ U uwai a kuwa ku Zakariya u danasai Alisabatu. ⁴¹ An u panai idyani i ne, aku maku ma mari a katsuma ka ne ma gbaḍai n ucira.

Pini nala, a shadangi Alisabatu n Kulu Keri. ⁴² U 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u danai, “Avu uza u unā u shinga u da a asuvu a aka gbā. Maku ma kpam va matsa vi, uza u unā u shinga u da. ⁴³ Nida ukuna u shinga u na u tsarā mu, hal anuku a Asheku a vā u tuwāi ara vā? ⁴⁴ An n panai kalagatsu ka idyani i vunu, aku maku ma mari a katsumā ka vā ma gbađai n ucira adama a ipeli. ⁴⁵ Uza u unā u shinga u da vari Meri, avu uza da vu wushuki n ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko vu ya shadangu.”

Ushipa u Meri

⁴⁶ Aku Meri danai, “Katakasuvu ka vā ka naka tā Magono ma Zuba tsupige. ⁴⁷ N Kashilā Kawauwi ka vā ka uma u vā wari a ipeli. ⁴⁸ Kpaci u webelei uvakunku u kaci u kagbashi ka ne. U da na gbā ama a ka tuwā a ka isā mu uza u unā u shinga. ⁴⁹ Kpaci Uza u Ucira Gbā u yanka mu tā ili i pige. Uwulukpi u da kala ka ne kari. ⁵⁰ Upasamgbanasa u da upana u iyali u ne u tsu pasamgbanasa a agali a da a ka pana uwonvo u Kashilā ubana. ⁵¹ U yain manyan ma pige n akere a ne, u wacinsai aza a aradi n uyawunsa u atakasuvu a le. ⁵² U takpai ngono a tsugono tsu le, aku u nakai aza da a vakunki kaci ka le tsupige. ⁵³ U cuwatangi aza a kambulu n ili i shinga, aza a utsari tani u tutsuku le akere a de. ⁵⁴ U ɓangai kagbashi ka ne Isara'ila, kpaci wa cibusa tā n asuvayali a ne. ⁵⁵ Tyoku da u zuwamgbanai wa pana iyali i isheku i tsunu, Ibirahi n kagali ka ne ubana.”

⁵⁶ Meri dusuki n Alisabatu evu n uwoto u tatsu, aku u gonoi a kuwa.

Ilimaci i Yahaya Kalyubugi

⁵⁷ An a'ayin a ilimaci a Alisabatu a yain, u matsai maku ma vali. ⁵⁸ Aza a karen n amaci a ne, a panai tyoku da Magono ma Zuba ma panai iyali i ne, hal a ɓanga yi ipeli.

⁵⁹ Kain ka kulla, a tuwāi kotsu a kiđa maku mi kacombi.† A'ari a ka ciga a neke yi kala ka asheku a ne Zakariya. ⁶⁰ Shegai mma u ne u danai, “Nala wa, kala ka ne ka Yahaya.”

⁶¹ Aku a danai, “Iyen! A kumaci ku vunu uza roku wā la n kala ka nala wa.”

⁶² A yankai asheku a ne kadyanshi n kukere u tonuko le kala ka wa ciga a isā maku mi. ⁶³ U zamai a tuko yi kagbagala ka ikorongi, aku u korongi, “Kala ka ne ka Yahaya.” Gbā le a yain majiyan. ⁶⁴ Kute-kute, unā u ne u kukpai, kaletsu ka ne kpam ka tatsukpai. Aku u gitai kadyanshi n rongoi ucikpala Kashilā. ⁶⁵ Uwonvo u kanai aza a karen yi gbā. A rongoi utambura kadyanshi ka ukuna vi gbā a kaɓon ka nsasa ka uyamba u Yahuda. ⁶⁶ Gbā aza da a panai ukuna vi a kanai u

da a atakasuvu a le, a ka tono, “Ndya maku ma na ma tuwa ma woko?” Kpaci ucira u Magono ma Zuba ma ta n eyi.

Ushipa u Zakariya

⁶⁷ Aku a shadangi asheku a ne Zakariya n Kulu Keri, u yain kadyanshi ka ukuna u Kashila, u da, ⁶⁸ “A cikpala Magono ma Zuba, Kashila ka Isara'ila, kpaci u tuwa ta a asu u ama a ne u wutukpa le. ⁶⁹ U 'yangasaka tsu Kawauwi ka ucira, a asuvu a kagali ka kagbashi ka ne Dawuda. ⁷⁰ (Tyoku da caupa u danai a unā u nsumate n ne n da a wulukpei.) ⁷¹ U wauwa tsu a akere a atokulalu a tsunu, hal gba n aza da a 'yuwan tsu. ⁷² Tsara u wenike asuvayali a ne a asu u nkoshi n cau n tsunu. U ciba kpam kazuwamgbani ka uwulukpi ka ne. ⁷³ Kazuwamgbani ka u tsinakai asheku a tsunu Ibrahi ka la vi. ⁷⁴ Kpaci u wauwa tsu ta a asu u atokulalu a tsunu, tsu gbashika yi bawu upana uwonvo. ⁷⁵ Tsu gbashika yi n uwulukpi n ukuna u maci a kapala ka ne, gba a'ayin a tsunu. ⁷⁶ Avu kpam maku ma va, a ka isa vu ta matsumate ma Kashila Uza u Ucira Gba, kpaci va lasa ta Asheku, tsara vu fobusuko yi ure. ⁷⁷ Vu tonuko ama a ne ukuna u iwauwi i utsara ucimbusa u unyushi u le. ⁷⁸ Adama a asuvayali a maci a Kashila ka tsunu, a zuba da katyashi ka kpasani ka wuta tsu. ⁷⁹ Tsara u wakana aza da a'ari ndishi a karimbi, n aza da a ka tuwa a kuwa. U toni n atsu a ure u ndishi n shinga.”

⁸⁰ Aku maku ma gbonguroi a ikyamba n kulu cika. U dusuki a kakamba hal kain ka u wenikei kaci ka ne a asu u Isara'ila.

2

Ilimaci i Yesu (Matiyu 1:18-25)

¹ A'ayin a nala, Kaisa Agusta magono ma pige ma Roma, u zuwai a keci gba ama da a'ari a uyamba† vi. ² (Makeci ma a gitai uyan ma la vi, a'ayin a tsugono tsu Kiriniyu uza u karatsu ka pige u Suriya.) ³ Ya dem gonoi a ilyuci i ne tsara a korongu yi.

⁴ Isuhu dem 'yangai a ilyuci i Nazara, a uyamba u Galili, u banai a uyamba u Yahuda. U banai a ilyuci i Dawuda i'ya a ka isa Batalami, kpaci eyi uza u kagali ka Dawuda da. ⁵ Tsara a korongu yi n Meri kamana ka ne, uza da kpam wari n katsuma. ⁶ Ele pini de, a'ayin a ilimaci a Meri a yain. ⁷ Aku u matsai maku ma vali ma kapala ma ne, u palasa yi n kunya, aku u vakunku yi a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. Kpaci a tsara kunu ku amoci pini a kuwa ki wa.

Aliniki n atsumate a zuba

⁸ N kayin ka nala ki, aliniki a roku a da pini a uroto u ilyuci vi, a ka wundya ishiga i nlala n le. ⁹ Aku katsumate ka zuba

ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara le. Aku tsupige tsu Magono ma Zuba tsu kyawan le n katyashi, hal uwonvo u kana le. ¹⁰ Shegai katsumate ki ka tonuko le, “Panai uwonvo wa, ukuna u shinga u ipeli u da n tuko da, u da wa woko u ama gba. ¹¹ Ara na a matsaka da ta Kawauwi a Batalami, ilyuci i Dawuda, aya Kirisiti Asheku. ¹² Iryoci i'ya ya wene i'ya na: Ya cina ta a vakunki maku a asu u uneshe kuzuwate ilikulya, upalasi n kunya.”

¹³ Kute-kute, kabolo ka aza a kuvon a zuba a bolomgbonoi n katsumate ki, a ka cikpala Kashila n a dansi, ¹⁴ “Unaka u tsupige ubana a asu u Kashila u shamgba ta a asuvu a zuba a asu u da u lai tsupige. A likimba tani ndishi n shinga n shamgba ta a asu u ama da wa pana kayanyan ka le cika.”

¹⁵ An atsumate yi a gonoi a zuba, aliniki yi a tonukoi kaci ka le, “Tsu banai a Batalami tsu wene ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko tsu i gitai vi.”

¹⁶ A banai n maloko, a ba a cinai Isuhu, n Meri, n maku mi dem nvain a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. ¹⁷ Aku aliniki a tonukoi ya dem ili i'ya i gitai n i'ya katsumate ka zuba ka tonuko le a kaci ka maku ma na mi. ¹⁸ Gba ama da a panai ukuna u na vi, a rongoi uyan majiyan ma ukuna u da aliniki yi a tonuko le. ¹⁹ Shegai Meri kana ukuna vi n kabini a katsuma ka ne, aku u rongoi u cibusa u da. ²⁰ Aliniki yi a gonoi, a rongoi unaka Kashila tsupige n a cikpali yi, adama a ili i'ya katsumate ki ka tonuko le. Kpam n adama a da a wenei maku mi tyoku da katsumate ki ka tonuko le.

A bankai Yesu a Kuwa ku Kashila

²¹ An kain ka kulla ka kyawain, kain ka a ka kida yi kacombi, a neke yi kala Yesu. Kala ka katsumate ka zuba ka naka yi, kahu a yain katsuma ka ne.

²² An a'ayin a uwulukpe a le a yain, tyoku da u wari a Mele ma Musa, a matsa baci maku. Aku Isuhu n Meri a bankai Yesu a Urishelima, a naka yi a asu u Magono ma Zuba. ²³ (Tyoku da wari ukorongi, Mele ma Kashila ma danai, “Maku ma uka u gitai u matsa kalobo ka baci, u kana ta a naka yi a asu u Magono ma Zuba.”) ²⁴ A yain ufarakpa tyoku da Mele ma Kashila ma danai, “A'adya a re ko tani mmuku ma ntambara n re.” ◇

²⁵ Vuma roku u da pini a Urishelima a ka isa Saminu, vuma u maci kpam uza da wa gbashika Kashila. Wa ta n Kulu Keri, kpam u farakpai wa vana utuwa u Kirisiti Kawauwi u tuwa u wauwa aza a Isara'ila. ²⁶ Kulu Keri ku wenike yi wa kuwa wa, she a'ayin a da u wenei Kirisiti u Magono ma Zuba. ²⁷ Kain ki, Kulu Keri ku zuwai u uwai a Kuwa ku Kashila. Meri n Isuhu

a tuwaj, kotsu a naka Yesu a asu u Magono ma Zuba, tyoku da Mele ma da a yain. ²⁸ Aku Saminu wofo yi, u cikpai Kashila, u danai, ²⁹ “Gogo-na, Ashekapige, she vu asaka kagbashi ka vunu ka laza bawu ukuna u roku, tyoku da vu danai. ³⁰ Kpaci n wene de iwauwi i vunu ³¹ i'ya vu fobusoi a kapala ka ama gba. ³² Aya katyashi ka ka wenike Awulawa† ure u vunu, aya kpam tsupige tsu ama a vunu Isara'ila.”

³³ Tata na mma u ne a yain majiyan a ili i'ya a danai a kaci ka ne. ³⁴ Aku Saminu zuwuka le unā u shinga. Aku u tonukoi mma u ne vi, “Vu wene maku ma na mi? Aya a zuwai u woko ure u urukpa u aza roku n u u'yangā u aza roku ushani a asuvu a Isara'ila. Kpam Kashila ka suku yi ta u woko iryoci, shegai aza roku a ka 'yuwan yi ta. ³⁵ Kotsu a wutukpa uyawunsa u atakasuvu ushani a kateshe. Avu tani burundu wa batsambana ta katakasuvu ka vunu.”

³⁶ Matsumate ma mari uka, uza u kala Hanatu, wa ta dem pini a Kuwa ku Kashila ki, ukere u Fanuyila u da, uza u kagali ka Ashiru. Marana ma, kpam u kutsa ta cika. Iyolo i ayen a shindere a da u yain n vali u ne an u bidya yi n tsikere. ³⁷ Gba ayen a ne hal n a da a tsirana tsu ne dem a da yi amanganishi n a nishi.* U asaka Kuwa ku Kashila wa, shegai ulya kayala kaara n kayin, n u yanyi kakuli n kvasu. ³⁸ Tyoku da Saminu wari a kadyanshi n Isuhu n Meri, eyi dem u tuwai evu n ele, u cikpai Kashila. U kana kadyanshi ka maku mi a kapala ka ama da a ka vana uwutukpa u Urishelima.

³⁹ An a kotsoi gba ili i'ya Mele ma Kashila ma danai, a gonoi a ilyuci i Nazara u uyamba u Galili. ⁴⁰ Nte maku mi ma gbonguroi u tukoi ucira pini. A shadangu yi n ugboji u da u wurai a'ayin a ne. Kpam Kashila ka zuwuka yi unā u shinga.

Yesu uwai a Kuwa ku Kashila

⁴¹ Kayen dem, isheku i Yesu i tsu bana ta a Urishelima a'ayin a Abiki a Upasambana. ⁴² An u yain ayen kupa n a re, a banai Abiki yi tyoku da a cuwanakai. ⁴³ An a kotsoi Abiki yi, isheku i ne i kana ure u ugono. Yesu shamgbai a Urishelima, bawu a revei. ⁴⁴ A yain nwalu ma uliva, a ka wundya ko wa pini a asuvu a kabolo ki, shegai a wene yi wa. Aku a kana yi uzama a asu a amaci† n aje a le.

⁴⁵ An a kpadā yi uwene, a gonoi a Urishelima ubolo u ne. ⁴⁶ An a'ayin a tatsu a wurai, a cina yi ndishi a asuvu a Kuwa ku Kashila a mere ma awenishiki. Wa pana le n u yansi le keci. ⁴⁷ Gba ama da a pana yi a yain majiyan n ureve u ne, n tyoku da wa wushukusu. ⁴⁸ An isheku i ne i wene yi, a yain majiyan, aku mma u ne danai, “Maku ma va, ndya i zuwai

* **2:37** Kalen ka roku ka: ayen amanganishi n a nishi a da a wurai, an vali u ne u kuwai.

vu yanka tsu naha? Mpa n asheku a vunū tsari vu uzama n katsumā unamgbi.”

⁴⁹ Aku u wece le, “Ndyā i zuwai ya zama mu? I reve u kaṅai n rongo a asu u Tata u vā wa?” ⁵⁰ Shegai a reve ili i'ya u tonuko le wa.

⁵¹ Aku u gonoi a Nazara kaḅolo n ele, u rongo le unaka tsupige. Mma u ne tani u kaṅai ukuna u nala vi a katakasuvu ka ne. ⁵² Yesu gbonguroi a ikyamba n kakiri, kpam Kashila n ama da a reve yi a ciga yi.

3

Kuḅari ku Yahaya Kalyuḅugi

(Matiyu 3:1-12; Marku 1:1-8; Yahaya 1:19-28)

¹ A kayen ka kupa n u tawun ka tsugono tsu Kaisa Tibariya magono ma pige ma Roma, a yan ta ngono n nishi aza da a lyai tsugono tsu iyamba i Isara'ila a kere ka ne, alya: Bontu Bilatu wari gomuna u Yahuda, Hiridu Antiba wari magono ma Galili, vangu u ne Filibu wari magono ma Ituriya n Tarakunita, Lisaniya wari magono ma Abiliya. ² A'ayin a Hanana n Kayafa ngono m adarakpi, kadyanshi ka Kashila ka tuwai ara Yahaya maku ma Zakariya a kakamba. ³ U banai gba a iyamba i'ya i'ari ubongu u Agata u Urudu n u yanyi kuḅari: ama a kpatala ubana a asu u Kashila a asaka tsicingi tsu le, aku a lyuḅugu le tsara u wenike an a cimbusuka le. ⁴ Tyoku da wari ukorongi a Tagarada u Ishaya matsumate a ukuna u Yahaya Kalyuḅugi: “Kalagatsu ka uza roku ka salasa a kakamba, ‘Lapulukai Asheku Kawauwi ure, i shamkpa u da mai tsara u wala. ⁵ A ka shadangu ta gba arara, kpam a betelikpe gba nsasa n agalala. A shamkpa ire i'ya i kotolusoi, aku a gbandala i'ya i'ari n adaka. ⁶ Kpam ama gba a ka wene ta iwauwi i Kashila.’ ” ◊

⁷ Yahaya tonukoi kakuma ka ama ka ka tuwusa tsara u lyuḅugusu le vi, “Eda a'eku! Ya barana da i suma unamgbukatsuma u Kashila u da wa tuwa? ⁸ Yanyi ili i'ya ya wenike ukpatala u de. Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a de Ibirahi da asheku a de wa, nala wa banga da wa. N tonuko da, Kashila ka fuda ta ka 'yangasaka Ibirahi mmuku a asuvu a atali a na yi. ⁹ N gogo-na naha a tadangu de kagovu a ami a ndanga. Madanga ma baci dem ma kpadai u naka ilimaci i maci, a ka kapa ta ma, a varangu a asuvu a akina.”

¹⁰ Kakuma ka ama ka wece yi, “Ndyā wa tsa yan gogo-na?”

¹¹ U wushuki, “Uza u ntogo n re, u peci n uza da bawu wari n ma. Uza u ilikulya kpam dem u yain nala.”

¹² Awushi a utafa a roku a tuwaj tsarā a lyuḅugu le, a wece yi, “Kawenishiki, ndya tsa yan?”

¹³ U tonuko le, “Kotsu i pasaka a ili i'ya a da i wushi wa.”

¹⁴ Aku asoje a roku a wece yi, “Aṭsu tani, ndya tsa yan?”

U tonuko le, “Kotsu i wusa uza ikebe wa. Ko i dana uza u nusa ta, kpam u nusa wa. I kawunku gai n katsupi ka de.”

¹⁵ Ama gba a'ari a ka vana ta utuwa u Kirisiti Kawauwi, aku a'ari a uyawunsa a atakasuvu a le, ko Yahaya da Kawauwi ki.

¹⁶ Yahaya wushunku le gba, u danai, “Mpa gai n mini ma ma lyuḅugusu da, shegai uza da u la mu wa tuwa ta. Uza da mpa n rātsa n surukpa isirikatsu i akpata i a'ene a ne wa. Aya wa lyuḅugu da n Kulu Keri n akina. ¹⁷ Kasasu ka uwelimkpe ka ne ka ta a kukere ku ne, wa wujuma ta asu u ulapa ilya vi, aku u cirangu ilya yi u tsungu i'ya a mapon. Shegai wa runukpa ta kopo ki n akina† a da bawu a ka cimba.” ¹⁸ N icun i kuḅari ku na ki ushani, ka Yahaya yankai ama Kadyanshi ka Shinga ka Kashila.

¹⁹ Shegai Yahaya baranai Hiridu Antiba magono a kaci ka Hiridiya, uka u vangu u ne u da u zuwai, n ukuna u cingi u roku u da u yain. ²⁰ Adama a nala u gbagiryai Yahaya a kuwa ku a'ali, u dokunki kaci ka ne unyushi u cingi u na vi.

A lyuḅugi Yesu

(Matiyu 3:13-17; Marku 1:9-11)

²¹ An a lyuḅugusi ama gba, a lyuḅugi dem Yesu. Tyoku da Yesu wari a kvasu, zuba u kukpai. ²² Pini nala, Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kadya. A panai kalagatsu ka wutai a zuba, ka danai, “Ada Maku ma va ma ma ciga. Ma pana ta kayanyan n avu cika.”

Nkoshi n cau n Yesu

(Matiyu 1:1-17)

²³ A'ayin a da Yesu gitai manyan ma ne, wa ta n ayen evu n kamankupa. Tyoku da kpam ama a bidyai Yesu maku ma Isuhu ma.

Isuhu maku ma Heli ma.

²⁴ Heli maku ma Matat ma.

Matat maku ma Levi ma.

Levi maku ma Malaki ma.

Malaki maku ma Yana ma.

Yana maku Isuhu ma.

²⁵ Isuhu maku ma Matiya ma.

Matiya maku ma Emos ma.

Emos maku ma Nahum ma.

Nahum maku ma Hasali ma.

Hasali maku ma Najaya ma.

²⁶ Najaya maku ma Ma'ata ma.

Ma'ata maku ma Matiya ma.

Mاتيya maku ma Shimeya ma.
 Shimeya maku ma Isuhu ma.
 Isuhu maku ma Yahuda ma.
²⁷Yahuda maku ma Yowana ma.
 Yowana maku ma Risa ma.
 Risa maku ma Zerubabe ma.
 Zerubabe maku ma Shayalatiya ma.
 Shayalatiya maku ma Niri ma.
²⁸Niri maku ma Malaki ma.
 Malaki maku ma Adi ma.
 Adi maku ma Kosuma ma.
 Kosuma maku ma Alumadama ma.
 Alumadama maku ma Iri ma.
²⁹Iri maku ma Yosi ma.
 Yosi maku ma Eliyaza ma.
 Eliyaza maku ma Yorima ma.
 Yorima maku ma Matat ma.
 Matat maku ma Levi ma.
³⁰Levi maku ma Saminu ma.
 Saminu maku ma Yahuza ma.
 Yahuza maku ma Isuhu ma.
 Isuhu maku ma Yunam ma.
 Yunam maku ma Eliyakim ma.
³¹Eliyakim maku ma Malaya ma.
 Malaya maku ma Mainana ma.
 Mainana maku ma Matata ma.
 Matata maku ma Natan ma.
 Natan maku ma Dawuda ma.
³²Dawuda maku ma Yese ma.
 Yese maku ma Ubida ma.
 Ubida maku ma Boza ma.
 Boza maku ma Salumuna ma.
 Salumuna maku ma Nashon ma.
³³Nashon maku ma Aminadabu ma.
 Aminadabu maku ma Aram ma.
 Aram maku ma Hesuruna ma.
 Hesuruna maku ma Farisa ma.
 Farisa maku ma Yahuza ma.
³⁴Yahuza maku ma Yakubu ma.
 Yakubu maku ma Ishaku ma.
 Ishaku maku ma Ibrahi ma.
 Ibrahi maku ma Tera ma.
 Tera maku ma Naho ma.
³⁵Naho maku ma Seru ma.
 Seru maku ma Reyu ma.
 Reyu maku ma Fele ma.
 Fele maku ma Eba ma.
 Eba maku ma Shela ma.
³⁶Shela maku ma Kenan ma.
 Kenan maku ma Afakasha ma.
 Afakasha maku ma Shem ma.
 Shem maku ma Nuhu ma.

Nuhu maku ma Lame ma.
³⁷ Lame maku ma Metusela ma.
 Metusela maku ma Anuhu ma.
 Anuhu maku ma Jare ma.
 Jare maku ma Mahalalel ma.
 Mahalalel maku ma Kenan ma.
³⁸ Kenan maku ma Enos ma.
 Enos maku ma Shitu ma.
 Shitu maku ma Adamu† ma.
 Adamu kpam uza da u wuta a asu u Kashila da.

4

Ukondo u Yesu
 (Matiyu 4:1-11; Marku 1:12-13)

¹ Pini nala, Yesu asaka Agata a Urudu ushadangi n Kulu Keri, aku Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba. ² U yan ta a'ayin a amangare, Kalapansi kari yi ukonduso. A asuvu a a'ayin a nala yi u lya ko ili wa, an a'ayin yi a kotsoi, aku u panai kambulu.

³ Pini nala, Kalapansi ka tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, yanka katali ka na kadyanshi ka gono burodi."

⁴ Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'N burodi da koshi vuma wa yan uma wa.' " ♦

⁵ Kalapansi ki ka banka yi a zuba a asu u roku, u wenishike yi gba tsugono tsu likimba, kahu a yain a'eshi rapu. ⁶ U tonukoi Yesu, "Ma naka vu ta gba tsupige n ucira u le, kpaci mpa a naka. Ma ta n ucira u da ma naka uza da ma ciga. ⁷ Va lyaka mu baci kayala, ya woko ta i vunu gba."

⁸ Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Lyaka Magono ma Zuba Kashila ka vunu kayala, aya koshi va gbashika.' " ♦

⁹ Aku Kalapansi ka banka yi a Urishelima, u zuwa yi u shamgbai a zuba u Kuwa ku Kashila ku ugadi bilibili. U tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu a utuwa a iyamba. ¹⁰ Kpaci ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Wa yanka ta atsumate a zuba a ne kadyanshi adama a vunu, a kirana n avu. ¹¹ Kpam a ka kefe vu ta a akere a le, adama a da va gbasha kune a katali.* "

¹² Yesu wushunku yi, "A korongu ta dem, 'Va kondo Magono ma Zuba Kashila ka vunu wa.' " ♦

¹³ An Kalapansi ka kotsoi ukonduso u ne gba, aku u asaka yi ve.

♦ 4:4 U.M.L. 8:3. ♦ 4:8 U.M.L. 6:13. * 4:11 Wanda da Kalapansi ka ciga ka wanda Yesu a asu u na vi. Ishipa 91:11-12 u danai Kashila ka suku ta atsumate a zuba a ne a kefe vu kotsu vu tadsa wa. Nala wa zuwa a kana vu wa, vu yan baci utengeshi vu radugi asu u bilibili. ♦ 4:12 U.M.L. 6:16.

*Yesu git̄ai manyan a Galili
(Matiyu 4:12-17; Marku 1:14-15)*

¹⁴ Pini nala, Yesu gonoi a uyamba u Galili, ucira u Kulu Keri wā tā kabolo n eyi. Ukuna u ne u kyawain gbā a uyamba vi.
¹⁵ U rongoi a uwenishike a agata a Kashilā a le, gbā ama n a nāki yi tsupige.

*A 'yuwain Yesu a Nazara
(Matiyu 13:53-58; Marku 6:1-6)*

¹⁶ An Yesu tuwāi a Nazara (asu u dā a wo yi), aku u uwai a kagata ka Kashilā kain ka Ashibi, tyoku dā u cuwanakai. U 'yangai kushani, kotsu u yain kaneshi. ¹⁷ A nāka yi tagarāda u Ishaya matsumate, u barakpai tagarāda vi, u cinai a asu u dā a korongi: ¹⁸ “Kulu ku Magono ma Zuba kā tā kabolo nā mpa, u dangasa mu n yanka aza a unambi Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā. U suku mu n tuwā n yain kadyanshi ka utatsukpa a asu u aza dā a sirai, n kukpā a'eshi a arumbā, n wauwa aza dā a 'yanki, ¹⁹ n yain kadyanshi ka kayen ka Magono ma Zuba ma yan ili i shinga.” ◇

²⁰ U katalai tagarāda vi u gonukoi a asu u uza u manyan, aku u dusuki tsarā u wenishike. Gbā aza dā a'ari pini a kagata ka Kashilā ki a git̄ai yi akalū. ²¹ Aku u git̄ai le utonusuko, “Ara, udani naha u shadangu dē a atsuvu a dē.”

²² Gbā le a cikpala yi, a yain majiyan ma kadyanshi ka shinga ka u yain, hal a danai, “Eyi na maku ma Isuhu ma wa?”

²³ U tonuko le, “Ya yanka mu tā tsizagadi tsu na tsi, ‘Kanaki ka agumā, tanasa kaci ka vunu.’ Wata, ‘Gbā ikunesavu i'ya tsu panai vu yansai a Kafarnahum, yan i'ya dem pini na a ilyuci i vunu.’ ²⁴ Mayun dā n tonuko dā, matsumate mā la ma a wushuki n eyi a ilyuci i ne wa.

²⁵ “Shegai mayun n tonuko dā, a'ayin a Iliya, nranā n dā pini ushani a Isara'ila. A'ayin a dā a shamkpai mini ma zuba hal ayen a tatsu n uwoto u teli, a'ayin a dā kambulu ka pige ka kimbai gbā uyamba vi. ²⁶ Gbā n nala, a suku Iliya a asu ko uza a asuvu a le wa, she a asu u maranā ma mari a Zarafatu a uyamba u Sida. ◇ ²⁷ A'ayin a Elisha† matsumate, a yan tā nkutu ushani a uyamba u Isara'ila. Uza wā tani la uza dā a tanasai wa, she Na'aman† koshi, vuma u uyamba u Suriya.” ◇

²⁸ Ama dā a'ari pini a kagata ka Kashilā ki a panai upan, an a panai nala vi. ²⁹ Aku a 'yangai a wutukpā yi a uroto u ilyuci. A banka yi a zuba u masasa ma mari evu n ilyuci yi, kotsu a varangu yi a iyamba. ³⁰ Shegai u wurai a mere ma le, u yain nwalu n ne.

Yesu wutukpai ityoni i cingi
(*Matiyu 7:28-29; Marku 1:21-28*)

³¹ Pini nala, Yesu banai a Kafarnahum, ilyuci i roku a uyamba u Galili, wari le a uwenishike kain ka Ashibi. ³² A yain majiyan n uwenishike u ne, kpaci kadyanshi ka ne n ucira u da kari.

³³ A kagata ka Kashila ki tani, uza u ityoni i cingi u da pini. Aku u 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u salai, ³⁴ "Wayai! Ndya i birika vu n atsu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wuna tsu? N reve ta uza da vari. Uza u uwulukpi u nala vi u da u Kashila."

³⁵ Aku Yesu barana yi, u da, "Pada bini! Pecembene n eyi!" Aku ityoni i cingi yi i varangu yi a iyamba a mere ma le, i pecembenei n eyi. U yanka yi tani ukuna u cingi wa.

³⁶ A yain majiyan gba le, a ka dansa utyoku u le, "Icun i kadyanshi i eni i'ya na vi? Ka na n ucira n tsupige, hal u tsu barana ityoni i cingi, aku a wuta?" ³⁷ Ukuna u ne tani u tamburai ko nte wa a uyamba vi.

Yesu tanasai koku u Bituru
(*Matiyu 8:14-17; Marku 1:29-34*)

³⁸ Aku Yesu asakai kagata ka Kashila ki, u uwai a kuwa ku Bituru. Mma u uka u Bituru tani wa ta n usudugbi u ikyamba, aku a folo yi u tanasa yi. ³⁹ U shamgbai evu n kaci ka ne, u baranai mabala mi, aku ma asaka yi. Kute-kute, u 'yangai u gita le uyanka manyan.

⁴⁰ An kaara ka rukpai, gba aza da a'ari n aza a mabala icun kau-kau, a tuwusuka le a asu u ne. Aku u tadangusuku le akere a a'aci a le, u tanasa le. ⁴¹ Ityoni i cingi kpam i wuta le a asu u ama ushani, a'ari iyoroli n a dansi, "Avu Maku ma Kashila ma!"

Shegai u barana le, u bishinka le kadyanshi, kpaci a reve ta eyi Kirisiti Kawauwi da.

Yesu yain kuɓari a Galili
(*Marku 1:35-39*)

⁴² An kain ka wansai, Yesu wuta u banai a asu u da bawu uza wari pini. Aku kakuma ka ama kari yi uzama, a banai a asu u da wari. Uciga u le u da a shamkpa yi, kotsu u asaka le wa. ⁴³ Shegai u tonuko le, "U kana ta n yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashila a ilyuci i'ya i buwai, kpaci adama a nala a da a suku mu." ⁴⁴ Aku u lyai kapala n u yanyi kuɓari a agata a Kashila a uyamba u Yahuda.†

† 4:44 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta "Galili."

5

*Yesu isa'i atoni a kagita
(Matiyu 4:18-22; Marku 1:16-20)*

¹ Kain ka te, Yesu wari kushani a ikengi i Kushiva ku Galili,* kakuma ka ama ka gbaḅaryangu yi, a'ari upana kadyanshi ka Kashila. ² U wenei a'atsu a re a da akani a adan a asaḅai ikengi i kushiva yi. A'ari ubacangusu ibilili i le. ³ Aku u ba u uwai a asuvu a kpatsu ku Simo. An u uwai a asuvu, u tonukoi Simo jebe u vinga kpatsu ki kenu u asaḅa ikengi i kushiva yi. Aku u dusuki u kana'i uwenishike ama, eyi pini a asuvu a kpatsu ki.

⁴ An u kotsoi kadyanshi, u tonukoi Simo, "Uka kpatsu ki a asu u da wari n kadaka, kotsu i vutala ibilili i de i kana adan."

⁵ Simo wushunku yi, "Uzakuwa, nte kain ka wansa tsu pini na tsari uyan manyan, kpam ko i te tsu kana wa. Shegai an u wokoi vu danai nala, ma vutala ta ibilili yi."

⁶ An a yain nala, a kana'i adan ushani, hal ibilili i le i kana'i ukidasa. ⁷ Adama a nala, a isa'i atoku a le a da a'ari a kpatsu ku ire ki a tuwa a banga le. A tuwai a shadangusi a'atsu yi a re gba n adan, hal a'atsu yi a yain yavu a ka shumbugu.

⁸ Pini nala, an Simo uza da a ka isa Bituru wenei nala, u kudangi a kapala ka Yesu, u danai, "Asheku, batsa pini dan na mpa, kpaci mpa uza u unyushi u cingi u da." ⁹ Ili i'ya i zuwai tani, eyi n atoku a ne a yan ta majiyan, an a kana'i adan nala. ¹⁰ Nala tani kpam dem Yakubu n Yahaya, mmuku n Zabidi, atoku a manyan a Simo.

Yesu tonukoi Simo, "Pana uwonvo wa. Ili i'ya i bidyai gogo-na naha ubana a kapala, ma gonuko vu ta uza da wa tukuso ama." ¹¹ A wutukpai a'atsu a le a kagida, aku a asaḅai gba ili i'ya a'ari n i'ya, a tono yi.

*Yesu tanasai makutu
(Matiyu 8:1-4; Marku 1:40-45)*

¹² Kain ka te, Yesu wari a ilyuci i roku a uyamba u nala vi, aku vuma roku, uza u mballa n tsukutu, u tuwai ara ne. An u wenei Yesu, u kudangi a kapala ka ne, u folo yi u da, "Asheku, vu wushuku baci, va ta n ucira u da va tanasa mu."

¹³ Yesu barakpai kukere, u sawa yi, u da, "N wushuku ta, tana." Kute-kute, tsukutu tsi tsu asaḅa yi.

¹⁴ U ronoi vuma vi atuvu, u da, "Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kadarakpi. Kpam vu naka kune tyoku da Musa danai a yain, adama a da vu tana'i, tsara ama a reve n u da." ◇

¹⁵ Shegai gba n nala, kadyanshi ka Yesu kari a utambura, hal kakuma ka ama ushani ka tuwusai ka panaka yi, tsara a

* 5:1 N Tsiheline, a korongu ta "Kushiva ku Janisara" a tsu isa ta dem ka "Kushiva ku Galili." ◇ 5:14 Adkp. 14:1-32.

taṅasa m̄bala n le. ¹⁶ Shegai u tsu bana tā a asu u da bawu ama a'ari, n u yanyi kavasu.

*Yesu taṅasai kawunu
(Matiyu 9:1-8; Marku 2:1-12)*

¹⁷ Kain ka te, an Yesu wari a uwenishike, Afarishi n awenishiki a Mele a roku a'a tā pini ndishi. Aza da a wutai gba a ilyuci i uyamba u Galili n aza a Yahuda n Urishelima. Kpam ucira u Magono ma Zuba u utansa u m̄bala wa tā n eyi. ¹⁸ Ama roku a tuwai n kawunu, a canga yi a kajiba. A ka ciga a uka yi a kunu, tsara a zuwa yi a kapala ka Yesu. ¹⁹ An a kpaɗai utsara ure u da a ka uka yi, adama a kakuma ka ama, a yuwai a zuba u kukpa. A ɗapai kukpa ki, aku a zuralakpai vuma vi a mere ma kakuma ki, pini a kapala ka Yesu.

²⁰ An Yesu wenei upityanangu u le, u da, “Uza u va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

²¹ Aku awenishiki a Mele n Afarishi yi a gitai uyawunsa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u da na n uyansa ka Kashila kadyanshi ka cingi naha? Ya wa fuda u cibusu unyushi u cingi? She Kashila koshi.”

²² Shegai an Yesu revei tyoku da a ka yawunsa, u wece le, “Nda i zuwai ya yawunsa naha a atakasuvu a de? ²³ Nda i lai shana u da a ka dana, ‘A cibusu de unyushi u cingi u vunu,’ ko, ‘Yanga vu wala?’ ²⁴ Kondoi na, kotsu i reve an mpa Maku ma Vuma mari n ucira u da ma cibusu unyushi u cingi a likimba.” U tonukoi kawunu ki, “N tonuko vu, ‘yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa.’” ²⁵ Kute-kute a kapala ka le, u ‘yanga u bidyai kajiba ka ne. U lazai a kuwa n u cikpali Kashila. ²⁶ A yain majiyan cika, gba kakuma ki ka rongoi ucikpalasa Kashila, uwonvo kpam u kana le, a danai, “Ara tsu wene tā ukuna u savu.”

*U'isa u Levi
(Matiyu 9:9-13; Marku 2:13-17)*

²⁷ An nala u wurai, aku Yesu wutai. Pini nala, u wenei kawushi ka utafa ka roku uza u kala Levi. U cina yi ndishi a kakinda ka uwusha u utafa ka ne. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” ²⁸ U asakai ko ndya wa, u ‘yanga u tono yi.

²⁹ Levi foɓusuko yi abiki a pige a kuwa ku ne. Kpam awushi a utafa a roku a da dem pini ushani n ama roku a ka lya kaɓolo n ele. ³⁰ Aku Afarishi n awenishiki a Mele a ka yanka atoni a ne tsali, a danai, “Nda i zuwai ya lya kaɓolo n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?”

³¹ Yesu wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a m̄bala. ³² N tuwa adama a da ma isa aza a maci wa, shegai adama a aza a unyushi u cingi, tsara a kpatala.”

*Keci a kaci ka kakuli
(Matiyu 9:14-17; Marku 2:18-22)*

³³ A tonukoi Yesu, “Atoni a Yahaya a tsu yansa t̄a kakuli n kvasu, nala dem atoni a Afarishi, shegai ndya i zuwai atoni a vunu a ka lya n a soyi?”

³⁴ U wece le, “Amoci a asu u abiki a iyolo a tsu yan kakuli, a ka yan baci abiki kaḅolo n valisavu vi? ³⁵ A'ayin a'ā t̄a a utuwā a ḁa a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a ḁa a ka yan kakuli.”

³⁶ U tonuko le kpam agisani a na yi, u danai, “Uza wa kara kakashi a kunya ku savu, aku u padara ka a kunya ku cau wa. U yan baci nala, wa nangasa t̄a ku savu ki. Kpam kakashi ka savu ka a padarai a kunya ku cau ki ka rotso ka wa.

³⁷ “Vuma wa tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. U yan baci nala, ma t̄as̄a t̄a kadele ki ma wotsongu. Kadele ki tani ka namgba. ³⁸ Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka savu. ³⁹ Kpam uza wā la wa so mini ma cinwi ma cau, aku u dana wa ciga ma savu wa. Kpaci wa dana t̄a, ‘Ma cau mi ma la t̄a ma savu mi tsulobo.’ ”

6

*Yesu ḁa Asheku a kain ka Ashibi
(Matiyu 12:1-8; Marku 2:23-28)*

¹ Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wura ashina a ilya kaḅolo n atoni a ne, pini nala, atoni yi a git̄ai ukoduso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi. ² Afarishi a roku a danai, “Ndyā i zuwai ya yan ili i'ya i nangasai mele ma Ashibi?”

³ Yesu wushunku le, “Edā kotsu i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, a'ayin a ḁa u panai kambulu, eyi n aje a nwalu a ne wa? ⁴ An u uwai a Kuwa ku Kashilā, u bidyai iburodi i uwulukpi u takumai. Ili i'ya adarakpi a ḁa koshi a wushunki a takuma. Kpam u nak̄ai aje nwalu n ne i roku.” ⁵ Pini nala, u tonuko le, “Maku ma Vuma ma Asheku a kain ka Ashibi.”

*Uza ḁa ili i soi kukere
(Matiyu 12:9-14; Marku 3:1-6)*

⁶ Kain ka Ashibi ka roku, Yesu uwai a kagata ka Kashilā wari a uwenishike. Pini a asuvu yi, uza roku u ḁa pini uza ḁa ili i soi kukere ku ulyaki ku ne. ⁷ Aku awenishiki a Mele n Afarishi a ka puts̄a yi ko wa t̄an̄as̄a yi n kain ka Ashibi ki, kotsu a tsarā unyushi u ḁa a ka ba a sapula yi. ⁸ Eyi tani u revei uyawunsa u le, aku u tonukoi vuma vi, “‘Yāngā vu shamgba a mere.’” Aku u 'yāngai u shamgbai.

⁹ U tonuko le, “Ma wece dā, ndya i'ari dere kain ka Ashibi? A yain ili i shinga, ko a yain i cingi? A wauwa uma, ko a wuna u dā?”

¹⁰ Aku u lingana le gbā le, u tonukoi vuma vi, “Barakpa kukere ku vunu.” U barakpai kukere ki, aku ku tanai. ¹¹ A panai upan cika, a gitai usheshe tyoku dā a ka yan n Yesu.

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re
(Matiyu 10:1-4; Marku 3:13-19)

¹² A'ayin a nala yi, Yesu wutai u yuwai masasa tsara u yain kvasu. U rongoi uyan kvasu ubana a asu u Kashila hal kain ka wansai. ¹³ An kain ka wansai, u isai atoni a ne, aku u dangasai kupa n ama a re a asuvu a le, u isa le asuki. ¹⁴ Alya Simo (uza da u isai Bituru) n utoku u ne Andurawu n Yakubu, n Yahaya, n Filibu, n Batalamawu. ¹⁵ U dangasa ta dem Matiyyu, n Toma n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti. ¹⁶ U dangasai kpam Yahuza maku ma Yakubu, n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

Yesu yanka ta ama ushani manyan
(Matiyu 4:23-25)

¹⁷ Aku u gidalai kabolo n ele, u shamgbai a asu u da wari kateshe. Kakuma ka atoni a ne, n kakuma ka ama ushani a tuwai a panaka yi, tsara a tanasa le. A wutusai a uyamba u Yahuda n Urishelima, n aza da a'ari a Taya n Sida u unu u kushiva. ¹⁸ N aza da ityoni i cingi ya yan mavura dem, a tanasa le. ¹⁹ Gba ama yi a ka ciga a sawusa yi, kpaci ucira wa wutusa ta a asuvu a ne, u tanasa le gba le.

Unu u shinga n u cingi
(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Aku Yesu gadigbai kaci ka ne, u webelei atoni a ne, u danai: “Eda aza a unu u shinga a da, eda aza a unambi, kpaci tsugono tsu Kashila tsu de tsa. ²¹ Eda aza a unu u shinga a da, eda aza da ya yan kambulu gogo-na, kpaci a ka cuwatangu da ta. Eda aza a unu u shinga a da, eda aza da ya sa gogo-na, kpaci ya dosuso ta. ²² Eda aza a unu u shinga da, a'ayin a da ama a 'yuwan da, a wutukpa da a asuvu a le, a wisha da, a panai icadi i de adama a va Maku ma Vuma.

²³ “Pelei a kain ki, i radugusu n mazanga, kpaci katsupi ka malen ma manyan ma de ka ta ushani a zuba. Nala dem akaya a le a yankai ntsumate.

²⁴ “Shegai ter de eda aza a utsari, kpaci i wusha de upana u kayanyan u de. ²⁵ Ter de, eda aza da i'ari n ucuwi gogo-na, kpaci ya tuwa ta i yain kambulu. Ter de, eda aza da ya dosuso gogo-na, kpaci ya namgba ta katsuma, kpam i sai. ²⁶ Ter de,

edā aza dā ama a ka cikpalāsa, kpaci nala dem akaya a le a cikpalāasai ntsumate n kaḅan.”

Ciga atokulalu a vunu

(*Matiyu 5:38-48; Matiyu 7:12*)

²⁷ Yesu doki u danai, “Shegai n tonuko dā, edā aza dā ya panāka mu, i cigi atokulalu a dē, i yanka aza dā a 'yuwan dā ukuna u shinga. ²⁸ I zuwuka aza dā a ka wishisa dā unā u shinga. Aza dā a ka kovo dā kpam i yanka le kavasū. ²⁹ Uza dā u ḅasa vu a kagbaguzu ka te, kpatalāka yi ka ire ki. Uza dā u wusa vu kunya, kotsu vu ḅishinka yi matogo ma vunu wa. ³⁰ Gḅā uza dā baci u folo vu ili, vu nākā yi. Uza dā baci kpam u wusa vu ucanga, kotsu vu boli i'ya wa. ³¹ Yankai ama tyoku dā ya ciga a yanka dā.

³² “Aza dā a ka ciga dā alya baci ya ciga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka ya tsarā? Ko aza a unyushi u cingi dem a ka ciga tā aza dā a ka ciga le. ³³ Aza dā baci a ka yansāka dā ukuna u shinga a dā baci ya yanka ukuna u shinga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem nala a ka yansa. ³⁴ Kpam aza dā baci i wenei a ka tuwā a tsupa dā a dā baci ya nākā akopi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem, a tsu nākā tā aza a unyushi u cingi akopi, tsarā a tsupa le dere. ³⁵ Shegai i cigi atokulalu a dē, i yanka le ukuna u shinga. Nākai akopi, kotsu i zuwa a'eshi a tsupa dā wa. Katsupi ka malen ma manyan ma dē kpam ka yan tā ushani. Ya woko tā kpam mmuku n Kashilā ka Zuba, kpaci eyi uza u ukuna u shinga u dā a asu u aza dā bawu a tsu cikpa n aza a cingi. ³⁶ I woko aza a asuvayali, tyoku dā Tata u dē wari uza u asuvayali.”

Kotsu i tadanku ko uza u unyushi wa

(*Matiyu 7:1-5*)

³⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i tadanku uza unyushi wa, adama a dā a ka tadanku dā dem. I kidāga uza ugana wa, adama a dā a ka kidāga dā dem. I cimbusā unyushi u dā a yanka dā, kotsu a cimbusukā dā dem. ³⁸ Nākai, kotsu a nākā dā dem: kakundatsu ka shinga ka a shadangi, a sovono, a colukpoi hal ka wotsongusu. Aku a tsunku dā a matogo. Kakundatsu ka i kundunki ka a ka kundunku dā.”

³⁹ U yanka le agisani a roku u danai, “Karumbā ka fudā ka rono utoku u ne karumbā? Ama a re a le gḅā she a rukpā a kadākā wa? ⁴⁰ Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa. Shegai uza dā baci a wenishikei mai, she u woko tyoku u kawenishiki ka ne.

⁴¹ “Nɔya i zuwai va wundaya macuku ma kenukulu ma mari a keshi ka utoku u vunu, aku vu kpaḅai ukirana n kagbukulu

ka k̄ari a keshi ka vunu? ⁴² Nid̄a va fud̄a vu tonuko utoku vunu, 'Utoku u v̄a, as̄ak̄a n takpa vu macuku ma m̄ari a keshi ka vunu,' avu tani vu wene kagbukulu ka k̄ari a keshi ka vunu wa? Avu uza maci u kab̄an, git̄a ve vu takpa kagbukulu ka k̄ari a keshi ka vunu, aku vu wene mai tyoku d̄a va takpa macuku ma m̄ari a keshi ka utoku u vunu."

Madanga n ilimaci i ne

(*Matiyu 7:16-20; Matiyu 12:33-35*)

⁴³ Yesu doki u danai, "Madanga ma shinga m̄a la ma ma matsa ilimaci i cingi wa, madanga ma cingi m̄a tani la ma ma matsa ilimaci i shinga wa. ⁴⁴ Kpaci madanga dem, a ilimaci i ne i'ya a tsu reve ma. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpam cinwi a kaworo wa. ⁴⁵ Vuma u maci u tsu wutukp̄a t̄a ili i'ya i'ari i shinga a katakasuvu ka shinga ka ne. Vuma u cingi tani a asuvu a katakasuvu ka ne ka u tsu wutukp̄a ili i cingi. Kpaci ili i ushani i'ya i'ari a katakasuvu ka vuma, i'ya u tsu dansa."

Amai a a'uwa ama a re

(*Matiyu 7:24-27*)

⁴⁶ Yesu doki u danai, "Adama a iyen a d̄a ya is̄a mu 'Asheku, Asheku,' kpam ya yan tani ili i'ya n tonuko d̄a i yain wa? ⁴⁷ Gb̄a uza d̄a baci u tuw̄ai ara v̄a, wa pan̄aka mu, aku wa tono udani u v̄a, ma wenike d̄a t̄a ucun u ne. ⁴⁸ W̄a t̄a tyoku u uza d̄a wa ma kuwa, u gav̄ai lyungu-lyungu, aku u zuwai cuku tsi a katali ka upeti. An agat̄a a wayai, mini ma agat̄a ma lapai ubana a kuwa ki. Shegai ma gb̄ad̄a ka wa, kpaci a ma t̄a ka mai. ⁴⁹ Shegai uza d̄a u panai kadyanshi ka v̄a u 'yuwain ka uyanka manyan, w̄a t̄a tyoku u uza d̄a u mai kuwa a kayala, bawu u zuwai cuku tsu maci. A'ayin a d̄a mini ma agat̄a ma lapai ka, kute-kute aku ku rukp̄ai ku yuruwai yukuyuku."

7

Upityanangu u katigi

(*Matiyu 8:5-13*)

¹ An Yesu kotsoi udansa ukuna u d̄a wa ciga u dana a kapala ka ama ki, u uwai a Kafarnahum. ² A ilyuci yi, katigi ka aza a Roma ka roku ka pini, uza d̄a kagbashi ka ne k̄ari a un̄a u ukp̄a, kpam wa ciga yi wa wa. ³ An u panai ukuna u Yesu, u sukunku yi nkoshi n Yahuda n roku, wa folo yi u tuw̄a u tan̄asak̄a yi kagbashi ka ne. ⁴ A'ayin a d̄a a rawai ara ne, a folo yi cika, a d̄a, "Vuma u na u rawa t̄a vu yanka yi ili i na yi. ⁵ Kpaci wa ciga t̄a ukuna u tsunu, hal u maka tsu kagata ka Kashil̄a." ⁶ An u panai nala, u lazai kaḅolo n ele.

Shegai an a yain evu n kuwa ki, aku katigi ki ka suki aje a ne a ba a tonuko yi, "Asheku, dambula kaci ka vunu vu tuw̄a

a kuwa ku va wa. Kpaci n rawa va uwa a kuwa ku va wa. ⁷Nala kpam n wenei n ratsa n tuwa a asu u da vari wa. Shegai dana ukuna koshi, kagbashi ka va ka tana ta. ⁸N reve ta nala kpaci mpa vuma da vari a kere ka ucira ka, kpam ma ta n asoje a kere ka va. N tsu tonuko ta uza u na, 'Wala,' aku tani u wala. N tonuko uza u nife, 'Tuwa,' aku tani u tuwa. N tonuko kagbashi ka va, 'Yan naha,' aku tani u yain."

⁹An Yesu panai nala, u yain majiyan a kaci ka ne. Aku u yiralakpai u kondoi kakuma ka ama ka ka tonon yi vi, aku u tonuko le, "Mayun n tonuko da, ko a asuvu a Isara'ila n wene ucun u upityanangu u pige naha wa." ¹⁰An aza da a suki vi a gonoi a kuwa, a cinai kagbashi ki ka tana de.

Yesu 'yangasai maku ma marana

¹¹An a tsarai a barakpai kenu, u banai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Nayim. Aku atoni a ne n kakuma ka ama ka banai kabolo n eyi. ¹²An u yain evu n utsutsu u ilyuci vi, u wenei a cangai kalobo ka roku kakushe, aya tani utyoku u ne a asu u mma u ne. Mma u ne kpam marana ma. Ama a ilyuci yi ushani a'a ta kabolo n marana mi. ¹³An Asheku a wene yi, asuvayali a kana yi, u tonuko yi, "Sa wa."

¹⁴Aku u rabai u sawai ili i'ya a cankai kakushe ki, aku aza da a cangai i'ya vi a shamgbai a asu u te. Aku u danai, "Kalobo, n da vu 'yanga." ¹⁵Kakushe ki ka 'yangai ka dusuki ka kanai kadyanshi. Aku Yesu naka yi mma u ne.

¹⁶Gba le a panai uwonvo, aku a cikpalai Kashila a ka dansa, "Matsumate ma pige ma wuta de a asuvu a tsunu. Kpam Kashila ka tuwa de ka banga ama a ne." ¹⁷Ama a rongoi kadyanshi ka ili i'ya Yesu yain na vi gba uyamba u Yahuda n iyamba i'ya i kyawain u da.

Yesu n Yahaya Kalyubugi (Matiyu 11:2-19)

¹⁸A'ari pini, atoni a Yahaya a tonuko yi gba ukuna u Yesu. ¹⁹Aku Yahaya isa atoni a ne ama a re, u suku le a asu u Asheku, a wece yi, "Ada uza da wa tuwa vi, ko tsu vana uza roku?"

²⁰An ama yi a tuwai ara Yesu, a tonuko yi, "Yahaya Kalyubugi da u suku tsu ara vunu, u da, 'Ada va tuwa vi, ko tsu vana uza roku?' "

²¹A'ayin a nala yi tani, Yesu tansa ta ama ushani aza a mballa icun kau-kau n aza a ityoni i cingi. Kpam arumba ushani a wene ta asu. ²²Yesu wushunku le, "Walai i ba i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei, n i'ya i panai. Arumba a wene ta asu, awunu a wala ta, nkutu n tana ta, agulani a pana ta, akushe a 'yanga ta n uma. A yanka ta aza a unambi ku'ari ku

Kadyanshi ka Shinga. ²³ I tonuko yi kpam, ‘Uza da baci bawu u taḍatsai adama a va, uza u unā u shinga u da.’ ”

²⁴ An atsumate a Yahaya yi a lazai, Yesu kanai uyanka ama kadyanshi ka Yahaya, “An i banai a kakamba ki, ndya ya ciga i wene? Asomini a da uwule u tsu purusa a asu u da baci dem u lapanai, ko iyen? ²⁵ Ko vuma da u ukai aminya a ikebe, aya ya ciga i wene? A'a. A a'e6ile a ngono a da aza da a ka ukusa aminya a shinga, n a pani kayanyan a'ari, shegai a kakamba wa. ²⁶ Matsumate ma ya bolo uwene? Eye, kpam u la ta matsumate. ²⁷ Yahaya da gai Tagarada u Kashila wa dansaka vi, an a danai, ‘Ma suku ta katsumate ka va a kapala ka vunu, uza da wa lapuluka vu ure.’ ²⁸ N tonuko da gba a asuvu a ama da aka a matsai, uza wa la u la yi wa. Shegai gba n nala, uza u kenukulu gba a asuvu a tsugono tsu Kashila u la yi ta.”

²⁹ (An ama, hal gban n awushi a utafa a da a'ari pini a panai nala, a wushuki an uyan u ukuna u Kashila u da ili i maci. An u wokoi a wushuki Yahaya lyu6ugusu le. ³⁰ Shegai Afarishi n arevi a Mele a 'yuwain ili i'ya Kashila ka ciga le n i'ya; an a 'yuwain u lyu6ugusu le.)

³¹ Yesu danai, “N iyen i'ya ma ratsanaka ama a gogo-na? Ndyawa a rotsoi? ³² Iacun yi mmuku n da mari a kuden ndishi, n a ikamgbani da a'ari. N a dani, ‘Tsu fulaka da ta ugbali u mazanga, shegai i 'yuwain kuje. Tsu shipai ushipa u ukpa, shegai i sa wa.’

³³ “Kpaci Yahaya Kalyu6ugi tuwai u la6a ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘Wa ta n ityoni i cingi.’

³⁴ An mpa Maku ma Vuma† ma lya na n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kasoi, kpam kaje ka aza a uwusha utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ ³⁵ Shegai ama a ka wene ta tyoku da ugboji u Kashila wari mai a asu u aza da a ka tono yi.”

Yesu a kuwa ku Simo Kafarishi

³⁶ Kafarishi ka roku uza u kala Simo, u libanai Yesu ulya ilikulya. Aku u banai a dusuki ulya u ilikulya vi. ³⁷ Uka roku, uza u unyushi a ilyuci yi, u panai a da aya pini de wa lya ilikulya a kuwa ku Kafarishi ki. Aku u tukoi majuju ma shinga ma a shadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. ³⁸ U kudangi a a'ene a Yesu wa sa, aku u rekpishei a'ene yi n meshi, u yansasai ma n kenji ka ne. U rongoi a uwo6uso a'ene yi, aku u tsunki a da manivi mi.

³⁹ Pini nala, an Kafarishi ka ka libanai Yesu ulya u ilikulya vi u wenei nala, u danai a katakasuvu ka ne, “A da baci vuma u na matsumate ma, wari wa reve ta ko ucun u uka u eni u da wa sawusa yi vi; kpaci uza u unyushi u cingi u da.”

⁴⁰ Yesu wushunku yi, “Simo, ma ta n ili i'ya ma tonuko vu.”

U wushuki, “Kawenishiki, tonuko mu.”

⁴¹ Yesu danai, “Vuma roku u ḍa u kopuki ama roku ama a re ikebe, uza u te ikebe i'ya uza wa yan manyan ma uwoto* kamanga, uza u te tani amangarenkupa. ⁴² Ama a re a le gbā a tsarā ikebe i utsupuka wa. Adama a nala u tonuko le a asansa n i'ya. Asuvu a le ya wa laka uciga vuma vi?”

⁴³ U wushuki, “A uwene u vā, uza ḍa kutan ku ne ku lai ushani.”

Yesu danai, “Vu wushuku tā mai.”

⁴⁴ U yiralakpaḍi a asu u uka vi, aku u tonukoi Simo, “Vu wene ili i'ya uka u na vi wa yanka mu? An n uwai a kuwa ku vunū, vu ne mu mini ma ma bacangusu a'ene a vā wa, shegai eyi bacangusu mu a ḍa ḍe n meshi ma ne. U yansasai a ḍa kpam n kenji ka ne. ⁴⁵ Vu ryabusa mu n uwambatsa wa, shegai uka u na an n uwai a kuwa ku vunū, u asakā uwobuso a'ene a vā wa. ⁴⁶ Vu tsunku kaci ka vā manivi wa, shegai eyi tani manivi ma magulani ma u tsunki a'ene a vā. ⁴⁷ Adama a nala, n tonuko vu, a cimbusukā yi ḍe unyushi u cingi u ushani u ne, kpaci u wenike tā uciga u pige. Uza ḍa baci a cimbusukai kenu, uciga u kenu u ḍa u wenikei.”

⁴⁸ Aku Yesu tonukoi uka vi, “A cimbusukā vu ḍe unyushi u cingi u vunū.”

⁴⁹ Aza ḍa a'ari pini a asu u ulya ilikulya kabolo n eyi vi, a gitai udansa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u ḍa naha, hal wa cimbusukā uza unyushi u cingi?”

⁵⁰ U tonukoi uka vi, “Upityanangu u vunū, u wauwa vu ḍe. Wala ili i vunū.”

8

Aka a roku a ḍa a tonoi Yesu

¹ A barakpa wa, Yesu kyawunsai ilyuci n une n u yanyi kubari. Wa yan kadyanshi ka tsugono tsu Kashilā. Kupanamere† vi a'a tā kabolo n eyi, ² n aka a roku aza ḍa a pecei n ityoni i cingi nā mbaḷā n le kpam. Asuvu a le alya Meri, uza ḍa a ka isa Magadaliya, uza ḍa a wutukpaḍi ityoni i cingi i shindere a asuvu a ne. ³ Yuwana uka u Kuza (uza ḍa wari kaḅangi ka Hiridu), n Suzana dem a tono yi tā, kabolo pini n aka a roku ushani. Gbā aka a na yi a ḅanga le tā n ili i kukere i le.

Agisani a uza ḍa u wacangusi icun

(Matiyu 13:1-9; Marku 4:1-9)

⁴ An kakumā ka ama ka ḅolongi, ama a'ari u tuwusa ara Yesu ilyuci ilyuci. Aku u tonuko le agisani, ⁵ “Kacimbi ka

* **7:41** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 500.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga.

ka banai uce. A'ayin a ɗa wari a wacangusu icun yi, aku i roku i rukpusai a ure. A kpatsai i'ya, nnu kpam n kaɗasai. ⁶ I roku kpam i rukpai a atali. An i wutai aku i ekpei, kpaci kutanu ka pini wa. ⁷ I roku kpam i rukpai a awana. An a gbonguroi kaɓolo, awana yi a sapsai i'ya. ⁸ I roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i gbonguroi, i yain mmuku amangatawun-amangatawun hal i lai tyoku ɗa a cei."

An u danai nala, aku u 'yangasai kalagatsu, u danai, "Gba uza ɗa wari n atsuvu a upana, u pana."

Kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:10-17; Marku 4:10-12)

⁹ Atoni a Yesu a wece yi kalen ka agisani ki. ¹⁰ Aku u danai, "Eɗa a wushunku ɗa ta i reve ukuna u ɗa wari a asuvu a tsugono tsu Kashila. Shegai aza ɗa a buwai, she n agisani. Kpaci tyoku ɗa wari ukorongi, [◊] 'A uwene a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei vi wa; a upana kpam a ka pana ta, shegai a ka reve ili i'ya a panai vi wa.'

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:18-23; Marku 4:13-20)

¹¹ "Kalen ka agisani ki ka na: icun yi ukuna u tsugono tsu Kashila u ɗa. ¹² I'ya i rukpai a ure, alya aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. Aku Kalapansi ka wusai u ɗa a atakasuvu a le, tsara a pityanangu n Kashila a tsara iwauwi wa. ¹³ I atali yi tani, alya aza ɗa a pana baci ukuna vi, aku a wushi u ɗa n ipeli, shegai a'a n alu wa. A barakpa n uwushuku wa, an a'ayin a ukondo a tuwai, aku a laza i rukpai. ¹⁴ I'ya i rukpai a asuvu a awana tani, alya aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. An a yain a'ayin kenu, aku kadambula ka likimba, n utsari, n upana kayanyan ka likimba ka gbagbala le, hal a kpaɗai uyan ili i maci. ¹⁵ I'ya a cei a uyamba u shinga, alya ama a maci, aza ɗa a panai ukuna u tsugono tsu Kashila vi. A kana i u ɗa gbam-gbam a atakasuvu a le, a kawunki n u ɗa pini, a gbonguroi, a nakai mmuku."

Macikalu ukimbi n kabelu

(Marku 4:21-25)

¹⁶ Yesu doki u danai, "Uza wa la wa sapa macikalu aku u kimba ma n kabelu wa, ko kpam u zuwa ma a kere ka ivamkpatu wa. Shegai u zuwa ma a kashamkpatu ka ne, adama a aza ɗa a ka uwa a wene katyashi. ¹⁷ I'ya baci dem i'ari usokongi, a ka kpaɗa i'ya uwutukpa wa. Ukuna wa kpam la u ɗa wa kpaɗa u wuta a kateshe wa. ¹⁸ Kiranai n i'ya ya pana. Uza ɗa wari n ili, aya a tsu doku. Uza ɗa bawu wari n ili, maku ma ili ma wa wundaya wari n ma vi, a ka wusa yi ta i'ya."

[◊] 8:10 Isha. 6:9.

*Mma n a'angu Yesu
(Matiyu 12:46-50; Marku 3:31-35)*

¹⁹ Mma n a'angu Yesu a tuw̄ai a asu u ne, shegai a fuda a rawa a asu u ne wa, adama a kakuma. ²⁰ Aku a tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu alya de kushani a uwotsu, a ka ciga a wene vu.”

²¹ U wushunku le, “Aza da a tsu pana kadyanshi ka Kashila a kirana n ka, alya mma u va n a'angu a va.”

*Yesu vakunki abali
(Matiyu 8:23-27; Marku 4:35-41)*

²² Kain ka te, Yesu uwai a kpatsu n atoni a ne. U tonuko le, “Tsu pasangbanai upashi u nide.” Aku a uwai a kpatsu ki a lazai. ²³ A'ari a asuvu a nwalu, aku alavu a pura yi. Uwule n abali a 'yangai a kushiva ki. Kpatsu ku le ku gitai ushadangu n mini, hal ka shumbugu.

²⁴ A banai a ba a 'yangasa yi a danai, “Uzakuwa, uzakuwa, tsa shumbugu de!”

U 'yangai, u baranai uwule vi n abali yi. Aku a vaki, asu vi u wokoi shiriri. ²⁵ Pini nala, u wece le, “Nte upityanangu u de?”

A panai uwonvo a yain majiyan, aku a dansai utyoku u le, “Ya kumbu na vi, hal u tsu barana uwule n abali, hal a panaka yi?”

*Yesu tanasai uza u ityoni i cingi
(Matiyu 8:28-34; Marku 5:1-20)*

²⁶ Pini nala, Yesu n atoni a ne a rawai a uyamba u Garasa u da wari a upashi u Kushiva ku Galili. ²⁷ N uwuta u Yesu a kpatsu ki, uza u ityoni i cingi u roku, uza u ilyuci vi, u tuwai u gawunsai n eyi. U barakpa ta u uka aminya wa kpam u tsu dusuku a kuwa wa, shegai a asu u asaun. ²⁸ An u wenei Yesu, u rukpai a kapala ka ne, aku u 'yangasai kalagatsu u danai, “Ndya i birika vu na mpa, Yesu Maku ma Kashila ka Zuba? Ma folo vu kotsu vu yan mu mavura wa.” ²⁹ Dana da u danai nala, kpaci an a ka gawunsa vi, Yesu barana ta ityoni i cingi yi i wuta a asuvu a vuma vi. I tsu varangusu yi ta a'ayin ushani. A tsu kana yi ta a sira n ikani n irim, aku u kifasa i'ya. Ityoni i cingi yi i zuwa yi u laza she a mete.

³⁰ Yesu wece yi, “Ndya kala ka vunu?”

U danai, “Katam,” kpaci ityoni i cingi i'a ta ushani a asuvu a ne. ³¹ Aku a rongo yi ufolo, kotsu u tonuko le a uwa a kadaka ka bawu kari n utyoku wa.

³² A asu vi tani, ushiga u pige u mburusunu u da pini wa lina a kagalala ka masasa. Aku a folo yi u asaka le a uwa a asuvu a le, aku u asaka le tani a uwa. ³³ Ityoni i cingi yi i wutai a asu

u vuma vi, a uwai a ushiga u mburusunu vi. Ushiga vi tani u gidaḷai n ilyaḍi she a kushiva, a kuwai pini a mini mi.

³⁴ An aliniki a mburusunu a wenei ili i'ya i gitai, a sumai a ba a dansai ukuna vi a ilyuci n une. ³⁵ Ama ushani a tuwai a wene ukuna u ḍa u gitai. An a tuwai a asu u Yesu, aku a cinai uza ḍa ityoni i cingi i wutai ara ne vi ndishi a kapala ka ne. Uza vi u uka ta aminya, kpm n ugboji u ne. Aku a panai uwonvo. ³⁶ Aza ḍa a wenei ukuna vi, a tonuko le tyoku ḍa a tanasai uza u ityoni i cingi vi. ³⁷ Gba aza a uḅongu u uyamba u Garasa a foloi Yesu u asanka le a asu vi. Kpaci uwonvo u kana le ta cika.

An u uwai a kpatsu ki wa laza, ³⁸ uza ḍa ityoni i cingi i wuta yi vi, u folo yi u asaka yi u toni yi. Shegai u tonuko yi u wala, u danai, ³⁹ “Gono a kuwa, vu ba vu dana ukuna u pige u ḍa Kashila ka yanka vu.” Aku u banai a asuvu a ilyuci u danai manyan ma pige ma Yesu yanka yi.

*Utanasā u makere ma Jayiru n uka u mpasa
(Matiyu 9:18-26; Marku 5:21-43)*

⁴⁰ An Yesu kpatalai u gonoi a upashi u kushiva vi, ama ushani a ryabusa yi, kpaci aya a'ari a uvana. ⁴¹ Aku vuma roku u rawai, uza u kala Jayiru, uzapige u kagata ka Kashila. U kudangi a kapala ka ne, u folo yi u bana a kuwa ku ne, ⁴² adama a maku ma makere ma ne ma mari a unā u ukpa. Aya utyoku u ne a asu u asheku a ne, wa ta n ayen evu n kupa n a re.

An Yesu wari a nwalu, shegai kakuma ka ama kari yi a umatsa. ⁴³ Aku uka roku, uza ḍa u yain ayen kupa n a re n maḅala ma ulala u mpasa. [U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.]* Shegai ko uza u fuda u tanasa yi wa. ⁴⁴ U rabai a kucina ku ne, u sawai kaletsu ka kunya ku ne. Kute-kute, mpasa mi n asakai ulala.

⁴⁵ Aku Yesu danai, “Ya sawa mu?”

An ama yi gba a nanai, Bituru danai, “Uzakuwa, kakuma ka ama ka ka yain ushani ka gebishe vu.”

⁴⁶ Shegai u danai, “A sawa mu ta. Kpaci n pana ta ucira u wutai a asuvu a va.”

⁴⁷ An uka vi u wenei wari n tyoku ḍa wa kpawan wa, aku u rabai evu, n u jeki ikyamba. U kudangi a kapala ka ne, u danai a kapala ka ama gba ili i'ya i zuwai u sawa yi, n tyoku ḍa kpm u tana kute-kute. ⁴⁸ Yesu tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u tanasa vu de, wala ili i vunu mai.”

⁴⁹ Eyi pini a kadyanshi, aku uza roku u wutai a kuwa ku uzapige u kagata ka Kashila ki, u rawai u danai, “Makere mi ma kuwa de, kotsu vu dangbarasa kawenishiki ki kpm wa.”

* **8:43** Akorongi a cau ushani aza ḍa a purai a tagarada u Luka a kalatsa ta udani u “U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.”

⁵⁰ An Yesu panai nala, u wushunki Jayiru vi, “Kotsu vu pana uwonvo wa. Avu gai pityanangu, wa tana ta.”

⁵¹ An u rawai a kuwa ki, u wushuku uza u uwa pini kaḅolo n eyi wa, she Bituru, n Yahaya, n Yakubu, n tata u maku mi na nna u ne. ⁵² Shegai gba a'ari a kushen, hal n a lapi akamba adama a ukpa u makere mi. Yesu danai, “Asaka kushen, kuwa da u kuwai wa, alavu a da yi.”

⁵³ Aku a ka dosuso yi idyoshi i magori, an a revei u kuwa de. ⁵⁴ U kana kukere ku makere ki, u 'yangasai kalagatsu, u danai, “Makere, 'yanga.” ⁵⁵ Uma u ne u gonoi, kute-kute u 'yangai. Aku u danai a ne yi ilikulya. ⁵⁶ Tata u ne na nna u ne a yain majiyan. Shegai u barana le, kotsu a tonuko uza ili i'ya i gitai wa.

9

Yesu suki Kupanamere vi

(Matiyu 10:5-15; Marku 6:7-13)

¹ Kain ka te, Yesu isa Kupanamere vi, aku u naka le gba ucira u da a ka fuda a wutukpa ityoni i cingi, a tanasa kpm mḅala icun kau-kau. ² Aku u suku le a ba a yain kuḅari ku tsugono tsu Kashila, a tanasa kpm aza a mḅala. ³ U tonuko le kpm, “I bidya ili adama a nwalu n de wa, ko kalangu, ko kasan, ko ilikulya wa. Kpm i bidya ikebe ko ntogo n re wa. ⁴ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini she a'ayin a da ya asaka ilyuci yi. ⁵ Ama yi a wusha da baci wa, a'ayin a da baci ya wuta a ilyuci yi i kapatsa kabuta ka a'ene a de,* kotsu u woko iryoci i'ya i wutai uwule u le.” ⁶ A 'yangai a uwai a ilyuci i pige n une n a yanyi kuḅari n a tanasi ama ko nte wa.

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 14:1-12; Marku 6:14-29)

⁷ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u panai ukuna u ili i'ya a ka yansa, u dambulai cika. Aza roku a danai Yahaya da 'yangai a ukpa. ⁸ Aza roku a danai Iliya da gonoi. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa. ⁹ Hiridu danai, “N kida ta kaci ka Yahaya. Ya kumbu mari a upana ukuna u ne vi?” U zama yi uwene.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Yahaya 6:1-14)

¹⁰ An asuki yi a gonoi, a tonukoi Yesu gba ili i'ya a yain. Aku u bidya le a lazai ubana a ilyuci i roku i'ya a ka isa Besaida. ¹¹ Shegai an kakuma ka ama ki ka revei a asu u da wa bana,

* **9:5** Kapatsa da a kapatsai kabuta ka a'ene a le, kotsu a wenike an a 'yuwain gba ili i asu yi, hal n kabuta ki dem.

a tonu yi. U wusha le u yanka le kadyanshi ka tsugono tsu Kashilā, u taṅasaṅa aza a m̄bala.

¹² An kaara ka ciga urukpa, aku Kupanamere vi a tuwai ara ne a danai, “Tutsuku kakuma ka ama ki a une n ashina a na, a zamuka kaci ka le ilikulya n asu u nvain, kpaci a asu u da tsari vi uza wa pini wa.”

¹³ U tonuko le, “Eda naka le ili i'ya a ka lya.”

Aku a wushuki, “Ili i'ya tsari n i'ya i la iburodi i tawun n adan a re wa. Shegai tsa uwa baci a ilyuci tsu tsilaka le ilikulya.” ¹⁴ (Kpaci ama evu n azu a tawun a da a'ari a asu vi a'ali.)

U tonukoi atoni a ne yi, “Tonuko le a dusukusu abolo abolo, kabolo dem evu n ama amangarenkupa.” ¹⁵ A yain tani nala, a zuwai ama yi gba a dusukusi. ¹⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, aku u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashilā. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya u nakai atoni a ne a pecike kakuma ka ama ki. ¹⁷ Gba le a cuwusai, aku a cirangi abuwu a iburodi yi hal mbana kupa na n re.

*Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu
(Matiyu 16:13-19; Marku 8:27-29)*

¹⁸ Kain ka te, an Yesu wa yan kvasu utyoku u ne, atoni a ne a'ari evu n eyi, aku u wece le, “Ya ama a ka dansa mari?”

¹⁹ A wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyubugi da, aza roku tani Iliya. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa.”

²⁰ U wece le, “Eda tani ya ya dansa mari?”

Aku Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, uza da Kashilā ka suki.” ²¹ U rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u na vi wa.

*Yesu danai tyoku da wa kuwa
(Matiyu 16:21-28; Marku 8:31; 9:1)*

²² Pini nala, Yesu lyai kapala n kadyanshi, “U kana ta Maku ma Vuma ma pana ikyamba. Nkoshi n pige, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele a 'yuwan yi hal a wuna yi. Kain ka tatsu kpam u 'yanga a ukpa.”

²³ U tonuko le gba, “Uza da baci wa ciga u tonu mu, u kana ta u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandambani ma ne kain dem u tonu mu. ²⁴ Uza da baci wa kirana n uma u ne, wa namba ta u da. Shegai uza da baci u nakai uma u ne adama a va, wa wauwa ta u da. ²⁵ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gba, aku u namba uma u ne? ²⁶ Gba uza da baci u panai uwono u va n kadyanshi ka va, mpa Maku ma Vuma ma pana ta uwono u ne, n gono baci n tsupige tsu va n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri a zuba.” ²⁷ Aku u tonuko le, “Mayun n

tonuko dā, aza roku a dā pini na vi kushani aza dā bawu a ka kuwa, she a wene tsugono tsu Kashila.”

Uyansaka u Yesu

(Matiyu 17:1-8; Marku 9:2-8)

²⁸ Evu n a'ayin kullā a wurai, an Yesu yain kadyanshi ka nala ki, u banai a masasa kaḅolo n Bituru n Yahaya n Yakubu, kotsu u yain kvasu. ²⁹ Wāri a uyan kvasu, aku upetiwa'eshi u ne u yansakai. Aminya a ne a waramai pun a ka laḁa. ³⁰ Pini nala, ama a re, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara ne a ka dansa n eyi. ³¹ Ama a re a na a wenikei kaci ka le n tsupige, aku a ka yan kadyanshi ka ukpa u ne a Urishelima. Kpaci ili i'ya i zuwai Kashila ka suku yi i'ya la vi. ³² Bituru n aza dā a'ari kaḅolo n eyi, alavu a pura le. An a rikpanakai a wenei tsupige tsu ne, n ama a re a dā a'ari kaḅolo n eyi vi. ³³ An ama yi a ka laza a asaka yi, aku Bituru tonuko yi, “Uzakuwa, u lobono ta tsari pini na. Asaka tsu yain atani a kvasu a tatsu, ka te ka vunū, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya.” U reve tani ili i'ya wa tono wa.

³⁴ Tyoku dā wari a kadyanshi, kalishi ka kimba le, aku uwonvo u kana le cika. ³⁵ Kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, “Maku ma va ma n dangasai ma na vi, panaka ni.” ³⁶ An kalagatsu ki ka kotsoi kadyanshi, aku a wenei Yesu utyoku u ne. A'ayin a dā a wenei ukuna u nala vi, a pada ta bini, a tonuko uza ili i'ya a wenei vi wa.

Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi

(Matiyu 17:14-18; Marku 9:14-27)

³⁷ An kain ka wansai, cina a cipa de a masasa mi, kakuma ka ama ka cina yi. ³⁸ Uza roku u isa yi pini a kakuma ki, u danai, “Kawenishiki, n folo vu, kondo maku ma va n a'eshi a iyali, kpaci aya mu koshi. ³⁹ Ityoni i cingi i tsu kumba yi ta, aku u sala bawu kagita. I tsu zuwa ta ikyamba i ne i rongo uje hal unā u ne u rongo kapufu. I tsu asaka yi wa, she a'ayin a dā i kparasa yi cika. ⁴⁰ N foloi atoni a vunū a wutukpa i'ya, shegai a kpadai.”

⁴¹ Yesu wushuki, “Eda ama a a'ayin a na, aza a ukpada u upityanangu n aryagbaji; hal ubana nwere da ma rongo n ada na n kawunki n ada?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku mi na.”

⁴² An a ka tuko maku mi, aku ityoni i cingi yi i gbashangu yi a iyamba cika, i zuwai ikyamba i ne ya je. Shegai Yesu banai ityoni i cingi yi, aku u tanasai maku mi. U gonuko yi a asu u tata u ne. ⁴³ Gba le a yain majiyan, an a wenei ucira u pige u Kashila.

Yesu doku danai ukuna u ukpa u ne

(Matiyu 17:22-23; Marku 9:30-32)

An ama a'ari a uyan majiyan ma ili i'ya Yesu wa yansa, u tonukoi atoni a ne, ⁴⁴ “Panai mai ili i'ya ma ciga n tonuko da: a ka neke ta Maku ma Vuma a akere a ama a cingi.” ⁴⁵ Shegai a reve kaci ka ukuna ki wa. Kpam a sokonku le u da, tsara a reve wa. Ele tani a panai uwonvo u da a ka wece yi ukuna vi.

Ya wa woko uzapige?

(Matiyu 18:1-5; Marku 9:33-40)

⁴⁶ Kananambani ka uwai a mere ma le a kaci ka uza da wa woko uzapige a mere ma le. ⁴⁷ Shegai an Yesu revei ili i'ya a ka yawunsa, aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a ka bon ka ne. ⁴⁸ U tonuko le, “Gba uza da baci u wushai maku ma kenu ma na adama a kala ka va, mpa u wushai. Kpam uza da baci dem u wusha mu, uza da u suku mu aya u wushai. Kpaci uza u kenukulu a asuvu a de gba, aya uzapige.”

⁴⁹ Yahaya danai, “Uzapige, tsu wene ta uza roku wa wutuk-pusa ityoni i cingi n kala ka vunu, atsu tani tsu bishinka yi, kpaci wa a asuvu a tsunu wa.”

⁵⁰ Shegai Yesu tonuko yi, “Bishinka ni wa. Gba uza da baci bawu wa yan tsilala n ada, uza u de u da.”

Ama a Samariya a 'yuwain Yesu

⁵¹ An a'ayin a da a ka canga Yesu ubana a zuba a yain evu, u zuwai a katakasuvu ka ne u bana a Urishelima. ⁵² U suki atsumate a re a kapala ka ne, aza da a laza a ba a uwai a une u aza a Samariya, tsara a fobuso urawa u ne. ⁵³ Shegai aza a Samariya a wushuku n eyi wa, an u wokoi a danai a Urishelima da wa bana vi. ⁵⁴ An atoni a ne aza da a ka isa Yakubu n Yahaya a panai nala, aku a wece yi, “Asheku, va ciga tsu zuwa akina a zuba a tuwa a lya le?” ⁵⁵ Shegai u yiralakpai u barana le. ⁵⁶ Aku a lya kapala a banai a une u roku.

Aza da a ka ciga a toni Yesu

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ Tyoku da a'ari a nwalu, aku vuma roku u tonukoi Yesu, “Ma tono vu ta a asu u da dem va bana.”

⁵⁸ U tonuko yi, “Iryanji i'a ta n a'ele a le, nnu kpam ma ta n ikinda i le. Shegai mpa Maku ma Vuma ma n asu u nvain wa.”

⁵⁹ U tonukoi vuma roku, “Tono mu.”

Vuma vi u tonuko yi, “Asheku, asaka ve n ba n cidangu tata u va.”

⁶⁰ Yesu tonuko yi, “Asaka akushe a cidangu atoku a le akushe. Avu wala vu ba vu yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashila.”

⁶¹ Uza roku kpam u tonuko yi, “Asheku, ma tono vu ta, shegai asaka ve n ba n tonuko aza a kuwa a va.”

62 Yesu tonuko yi, “Uza da baci dem u kanai maberu ma anaka, aku u webelei kucina, u ratsa u yain manyan a tsugono tsu Kashila wa.”

10

Yesu suki ama amangatatsunkupa n ama a re

1 An nala u wurai, Yesu dangasai ama a amangatatsunkupa n ama a re u suku le ama a re ama a re.* A lasa yi urawa a asu u da dem wa ciga u bana. 2 U tonuko le, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari. Adama a nala, foloi Magono ma Zuba ma ukapa u suku ayain a manyan a kapuka yi. 3 Walai, n suku da ta tyoku u mmuku ma ncon a mere ma nleweni. 4 Kotsu i bidya makpakata ma ikebe wa, ko katsan, ko akpata a roku wa. Kpam kotsu i shamgba idyani i bululu n uza a ure wa.

5 “Kuwa ka baci dem i uwai i gita i dana, ‘Ndishi n shinga n rongo a kuwa ku na ki.’ 6 Uza u ndishi n shinga wa baci pini a kuwa ki, wa wusha ta n da. Wa tani baci pini wa, ma gono ta ara de. 7 I dusuku pini a kuwa ki, i lyai i soi icun i ilikulya i'ya baci dem a naka da, kpaci kayain ka manyan ka gan ta ka wushi katsupi ka ne. Kotsu i rongo a usavadaa a'uwa wa.

8 “Ilyuci i'ya baci dem i uwai a wusha da, i lyai i soi i'ya a naka da. 9 I tanasa aza a mbala a da a'ari pini. I tonuko le, ‘Tsugono tsu Kashila tsu ta evu n ada.’ 10 Shegai ilyuci i'ya baci dem i uwai i'ya bawu a wusha da, i kyawan a ure dem n i dansi, 11 ‘Ko kabuta ka ilyuci i de ka ka padarai a a'ene a tsunu, tsu kapatsaka da ka de. Shegai gba n nala, i reve tsugono tsu Kashila tsu yan de evu.’ 12 N tonuko da, kain ka nala ki, ilyuci i cingi i Sodom gbam ya yan ta shana n ilyuci i nala yi.”

*Ilyuci i'ya i yuwain uwusha kadyanshi ki
(Matiyu 11:20-24)*

13 Yesu doki u danai, “Ter de aza a Korasinu, ter de aza a Besaida. A'ari a da baci ukunosavu u da a yain a asuvu a de u da a yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala de caupa. A rongo ta n akashi u'uki n a polusi kakomo, adama a katsuma ka lima. 14 Shegai kain ka afada, Taya n Sida a ka laka ta utsara ajebigi kapala n ada. 15 Ada kpam aza a Kafarnahum 'yangasa da a ka 'yangasa da hal ubana a zuba? Nala wa, shegai a gonuko da hal ubana a asu u ukpa u ama a cingi.

16 “Uza da panaka da, mpa u panakai. Uza da kpam u 'yuwan da, mpa u 'yuwain. Uza da u 'yuwan mu, mpa u 'yuwain wa. Uza da u suku mu, aya u 'yuwain.”

Pini nala, aku a lazai.

* 10:1 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta “70.”

*Ugono u ama amangatatsunkupa n ama a re
(Matiyu 11:25-27; Matiye 13:16-17)*

¹⁷ Aku ama amangatatsunkupa n ama a re vi a gonoi n ipeli, a danai, “Asheku, hal ityoni i cingi dem i panaka tsu, adama a kala ka vunu.”

¹⁸ U tonuko le, “N wene ta Kanangasi† ka wuta a zuba ka rukpa tyoku u ulada. ¹⁹ U da na n naka da ucira u udeshe a'ali n ada6u, kpa i lyai ucira u utokulalu vi. Ili i'a la i'ya ya ne da usan wa. ²⁰ Gba n nala, kotsu i yain ipeli an ityoni i cingi i panaka da wa, shegai i yain ipeli an a korongi a'ala a de a zuba.”

²¹ A'ayin a nala yi, Yesu yan ta ipeli cika n Kulu Keri, u danai, “N cikpa vu ta, Tata Magono ma Zuba n likimba, kpaci vu sokongu ta ukuna u na vi a asu u arevi n aza da a rotsongusi. Vu todugboi u da a asu u aza da bawu a revei ili. Kpaci nala u yan vu, vu yain ili i shinga.

²² “Gba ili, Tata u va naka mu i'ya de. Uza wa tani la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Uza wa kpam la u revei Tata vi wa, she Maku mi, she kpam aza da Maku mi ma cigai u wenike.”

²³ Aku u kpatalai u webelele atoni a ne u tonuko le usokongi, “Aza a unā u shinga a da a'eshi a da a wenei ili i shinga i'ya i wenei. ²⁴ N tonuko da, ntsumate na ngono ushani aza da a cigai a wene ili i'ya i wenei, shegai a wene wa. A pana kpam ili i'ya i panai, shegai a pana wa.”

Uza u Samariya u yain ili i shinga

²⁵ Aku uza u te a asuvu a arevi a Mele u 'yangai kushani wa ciga u kondo Yesu, u danai, “Kawenishiki, ndya ma yan kotsu n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

²⁶ Yesu tonuko yi, “Ndya i'ari a asuvu a Mele? Nida vu tsu yan i'ya Kaneshi?”

²⁷ Aku u danai, “Vu cigi Magono ma Zuba Kashila ka vunu n katakasuvu ka vunu, n uma u vunu gba. Vu cigi yi n ucira u vunu n kakiri ka vunu gba. Vu cigi kpam uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.” ♦

²⁸ Yesu tonuko yi, “Vu wushuku ta mai. Yansa nala, va tsara ta uma.” ♦

²⁹ Shegai vuma vi an wa ciga u gonuko kaci ka ne dere, u wecei Yesu, “Ya uza u karen u va?”

³⁰ Yesu wushunku yi n agisani, “Vuma roku u da u 'yangai a Urishelima wa bana a Jeriko. Aku aza a magalaka a kangu yi, a monduo yi aminya, a lapa yi cika. Aku a lazai a asaka yi a unā u ukpa. ³¹ Pini nala, katarakpi ka roku ka tono pini a ure u nala vi. An u wene yi, aku u katsai a ikengi u lazai ili

† 10:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ♦ 10:27 U.Ml. 6:5; Adkp. 19:18. ♦ 10:28 Adkp. 18:5.

i ne. ³² Nala kparam uza u Levi u roku, an u rawai pini a asu vi u wene yi, eyi dem u katsai ikengi u lazai u asaka yi. ³³ A'ari pini uza u Samariya u roku u wuta nwalu u rawai pini a asu u da wari vi, an u wene yi, aku asuvayali a kana yi. ³⁴ U banai pini a asu u vuma vi, u sirasa yi a asu u da u tsarasa usan vi, u tsungusu yi manivi n mini ma aguma. Aku u tadangu yi a zuba u makparyagi ma ne, u banka yi a kuwa ku amoci, u kiranai n eyi. ³⁵ An kain ka wansai, u bidyai ikebe i azurufa i re,† u nakai uza u kuwa vi. U danai, 'Vu kirana n eyi, gba i'ya baci vu wunai bamu n i na yi, n gono baci ma tsupa vu ta.'

³⁶ "A asuvu a ama a tatsu a na yi, ya vu wenei wari uza u karen u vuma da aza a magalaka a lapai vi?"

³⁷ Aku u danai, "Uza da u yanka yi ili i shinga."

Yesu tonuko yi, "Bana dem vu yansa nala."

Yesu a kuwa ku Meri n Marta

³⁸ An Yesu n atoni a ne a'ari a nwalu, aku a uwai a une u roku. Uka roku uza u kala Marta u cipuka yi a kuwa ku ne. ³⁹ Wa ta n utaku, uza u kala Meri uza da u dusuki a kapala ka Asheku wa pana kadyanshi ka ne. ⁴⁰ Shegai Marta afofi a pura yi ugboji, aku u banai ara ne u danai, "Asheku, avu wene utaku u va u asaka mu ma yan manyan utyoku u va wa? Tonuko yi u tuwa u banga mu wawa."

⁴¹ Shegai Asheku a wushunku yi, "Marta, Marta, vu dambula ta, kparam va dambula a kaci ka ili ushani. ⁴² Shegai ili i te i'ya a ka ciga, Meri dangasa ta ili i shinga. A ka wusa yi tani i'ya wa."

11

Uwenishike u Yesu a kaci ka kvasu (Matiyu 6:9-13; Matiyyu 7:7-11)

¹ Kain ka te, Yesu wa yan kvasu a asu u roku. An u kotsoi, katonni ka ne ka te ka tonuko yi, "Asheku, wenishike tsu kvasu tyoku da Yahaya wenishikei atoni a ne."

² U tonuko le, "Ya yan baci kvasu, i dana, "Tata, a naka kala ka vunu tsupige, tsugono tsu vunu tsu tuwa. ³ Ne tsu kain dem ilikulya. ⁴ Cimbusuka tsu unyushi u cingi u tsunu, kpaci atsu n kaci ka tsunu tsu tsu cimbusuka ta aza da a nusuka tsu. Kparam kotsu vu banka tsu a asu u ukondo wa.' ">*

⁵ U doki u tonuko le, "A dana uza u te de wa n kaje, aku u banai ara ne n kayin ka pige, u tonuko yi, 'Kaje ka va, kopuku mu iburodi i tatsu. ⁶ Kaje ka va ka ka cipai nwalu gogo-na, kparam ma n ili i'ya ma naka yi u lyai wa.'

† 10:35 Kondo "Ikebe i azurufa" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i U6anga.

* 11:4 Kvasu ka tagarada u Matiyyu ka la ta ugadi.

⁷ “Aku u wushuku eyi pini de a asuvu, u dana, ‘Kotsu vu damgbarasa mu wa, n gbagirya de utsutsu u kuwa vi. Mpa na mmuku n va tsu vaku de, ma fuda ma 'yanga ma naka vu ili wa.’ ⁸ Asaka n tonuko da, ko wa 'yanga baci wa naka yi ili an wari kaje ka ne wa, wa 'yanga ta wa naka yi gba ili i'ya wa ciga, adama a matsa u da u matsai.

⁹ “Kpam n tonuko da, rongoi ufolo, a ka ne da ta. Rongoi ubolo, ya tsara ta. Kudusai utsutsu, a ka giduwunka da ta. ¹⁰ Uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Kpam uza da baci dem u boloi, u tsu tsara ta. A tsu giduwunka ta uza da baci dem u kudai utsutsu.

¹¹ “Tata u eni u da a asuvu a de maku ma ne ma [folo yi burodi aku u naka yi katali?]† Ko kpam u foli yi kadan, aku u bidya kali u naka yi? ¹² Ko kpam u foli yi kako, aku u bidya kuda bu u naka yi? ¹³ Eda ama a cingi i reve baci unaka mmuku n de ili i shinga, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa naka aza da a folo yi Kulu Keri.”

Yesu n Ba'alzabu

(*Matiyu 12:22-30; Marku 3:20-27*)

¹⁴ Kain ka te, Yesu wa wutukpa ityoni i cingi i tsubebe. An ityoni i cingi yi i wutai, aku kabebe ki ka danai ukuna, ama kpam a yain majiyan. ¹⁵ Shegai ama roku a danai, “N ucira u Ba'alzabu† magono ma ityoni i cingi u da wa wutukpusa ityoni i cingi.” ¹⁶ Kpam aza roku a ka konduso yi, aku a boloi u wenike le iryoci i roku i zuba.

¹⁷ Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, “Tsugono tsa baci dem tsu pecei kaci ka ne kure n tsu shilakani, tsugono tsu nala tsa wacuwa ta. Nala dem kuwa ka baci ku pecei kaci ka ne kure n ku shilakani, ka wacuwa ta.

¹⁸ Kanangasi‡ ka pece baci kaci ka ne kure n u shilakani, nida tsugono tsu ne tsa yan tsu shamgba? N dana ta nala an i danai n ucira u Ba'alzabu u da ma wutukpusa ityoni i cingi. ¹⁹ N ucira u Ba'alzabu u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, n ucira u eni u da wa kpam atoni a de a ka wutukpusa le? Adama a nala a ka woko ta aza a afada a de. ²⁰ N ucira u Kashila u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, tsugono tsu Kashila tsu tuwa ta la vi ara de.

²¹ “Uza u ucira u bidya baci iwunukatsu wa wundya kuwa ku ne, ko i te ya tsara udukuyan u ne wa. ²² Shegai uza roku uza da u la yi ucira u 'yangasaka yi baci, hal u fudai u wusha yi iwunukatsu i'ya u pityanangi n i'ya vi, aku u pecike udukuyan u ne.

† **11:11** Akorongi a cau a ushani aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta, “U folo yi burodi, aku u naka yi katali?” ‡ **11:18** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

23 “Uza da baci dem bawu wari kabolo na mpa, tsilala tsa wa yan na mpa. Uza da baci bawu u banga mu ucirangusu, uwacinsa u da yi.

Ugono u ityoni i cingi
(Matiyu 12:43-45)

24 “Ityoni i cingi i wuta baci a asu u uza, i tsu tono ta a asu u da bawu mini mari ubolo u asu uwunvuga. I tsara baci wa, aku i dana, ‘Ma gono ta a asu u da n wuta.’ 25 I gono baci i cinai kuwa ki uwujumi sarara kpm a kalai ka, 26 aku i ba i bidya ityoni i cingi i shindere i roku i'ya i la yi tsicingi, a uwa a dusuku pini. Vuma u nala makorishi ma ndishi n ne ma la ta n kagita unamgba.”

27 Tyoku da wari a kadyanshi, aku uka roku a asuvu a kabolo ki u 'yangaasai kalagatsu u danai, “Uza da u matsa vu kpm u comuko vu uza u unu u shinga da.”

28 U danai, “Unu u shinga u la ta uwoko a asu u aza da a panai kadyanshi ka Kashila a yankai ka manyan.”

Iryoci i Inusa
(Matiyu 12:38-42; Marku 8:11-12)

29 An kakuma kari a udoku n ka doki, aku Yesu danai, “Ama a a'ayin a na ama a cingi a da. A ka bolo ta iryoci, shegai iryoci i'la la a ka wenike wa, she iryoci i Inusa. 30 Wata, tyoku da Inusa woko i iryoci i aza a Niniba, nala dem Maku ma Vuma ma woko a a'ayin a na yi. 31 Magono ma Sheba ma mari uka ma 'yanga ta kain ka afada ma sapunku unyushi u ama a a'ayin a na yi. Kpaci a mbari n likimba n da u wuta u panakai ugboji u Solomo. Shegai uza da u lai Solomo aya naha. 32 Ama a Niniba a ka 'yanga ta kain ka afada n a sapunki unyushi u ama a a'ayin a na yi, kpaci a kpatalai adama a ku'ari ku Inusa. Gogo-na uza da u lai Inusa aya naha.

Macikalum ma ikyamba
(Matiyu 5:15; Matiyo 6:22-23)

33 “Uza wa sapa macikalum u sokongu ma a asu u da a tsu sokongu ili wa, ko u kimbama n kabelu wa, shegai u zuwa ma a zuba u kashamkpatu ka ne, tsara ama da a ka uwa a wene katyashi. 34 A'eshi a da macikalum ma ikyamba i vunu. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n katyashi. Shegai a namgba baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n karimbi. 35 Webele ko katyashi ka vari n ka vi karimbi ka. 36 Adama a nala, ikyamba i vunu i shadangu baci n katyashi gba, bawu ka'bon ka ka kari n karimbi. Gba ya woko ta katyashi, tyoku da macikalum ma tsu naka vu katyashi.”

Unu u cingi u teli
(Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40)

37 An Yesu kotsoi kadyanshi, aku Kafarishi ka roku ka libana yi ulya ilikulya. An u uwai, aku u dusuki a asu u ulya ilikulya. 38 An Kafarishi ka wenei Yesu dusuki ulya ilikulya bawu u sawai akere, u yain majiyan.

39 Asheku kpam a tonuko yi, “Eda Afarishi i tsu za ta kucina ku mako n ku kapara, shegai a asuvu a de i shadangu ta n kurura n tsicingi. 40 Eda atengeshi! Uza da u yain kucina ki, aya dem u yain asuvu yi wa? 41 Adama a nala, zayi asuvu yi a asu u uneshe aza a unambi ili i'ya i'ari n i'ya, kotsu a wulukpe da gba.

42 “Ter de Afarishi, kpaci i tsu naka ta Kashila u te a asuvu a kupa u icun i kashaun, n tsulu, n icun i ishuan kau-kau, shegai i kpadai uyanka ama ili i'ya i'ari dere, kpam i ciga Kashila wa. U laka ta i'ari i yain u makorishi vi n u kagita yi dem.

43 “Ter de Afarishi, kpaci i la ta uciga u asu u ndishi u shinga a agata a Kashila. Kpam ya ciga ama a rongo da udanasasa a asuvu a kuden.

44 “Ter de Afarishi, kpaci tyoku u asaun a da a yain bawu uza wa wene a da i'ari, a da ama a ka kpatsa bawu a revei.”

45 Karevi ka Mele ka roku ka wushunku yi, “Kawenishiki, ili i'ya vu danai nala vi, inyashi i'ya vu taka tsu i'ya.”

46 Yesu wushuki, “Ter de arevi a Mele, kpaci i tsu tadangusuku ta ama ucanga u araji, kpam i tsu zuwa ko majubu i dana ya banga le wa.

47 “Ter de, kpaci asaun a nsumate n da isheku i de i wunusai a da ya masaka ikali. 48 U woko la vi de an i wushuki n manyan ma isheku i de. Kpaci alya a wunusa le, eda kpam ya masa ikali a asaun a le. 49 Ili i'ya i zuwai Kashila a asuvu a ugboji u ne, u danai, ‘Ma sukunku le ta nsumate n asuki. A ka wuna ta aza roku, aza roku tani a yan le mavura.’ 50 Adama a nala a ka wecike ta mpasa ma nsumate n da a wotsongi a likimba. Ili i'ya i bidyai a kagita ka uyan likimba a kaci ka ama a a'ayin a na. 51 Ili i'ya i kana'i a mpasa n Habila hal ubana a mpasa n Zakariya uza da a wunai a mere ma asudarakpa n Asu u Uwulukpi. § Mayun n tonuko da, a ka kece ta n da a kaci ka ama a a'ayin a na.

52 “Ter de arevi a Mele, kpaci i bidyai makukpunku ma ureve. Eda i uwa wa, kpam i bishinkai aza da a ka ciga u'uwa a uwa.”

53 An u wutai pini a asu vi, awenishiki a Mele n Afarishi a gita yi uraga, tsara u dansa ili ushani. 54 Kpam a ka ciga a kana'i yi n unyushi a asuvu a kadyanshi ka ne.

12

Kuɓari a kaci ka aza a maci a kaɓan
(Matiyu 10:26-27)

¹ Pini nala, an kakumã ka ama ka ɓolomgbonoi ushani* hal ka deshene. Yesu gitai u kpatalai a asu u atoni a ne, u ɓarana le u danai, “Kiranai n yisti u Afarishi, wa ta n kusokongi ku gbani. ² Ili i'a la a kimbai i'ya a ka kpaɗa ukukpa wa, ili i'a la i'ya a sokonki i'ya a ka kpaɗa utodugbo wa. ³ Adama a nala i'ya baci i danai a karimbi a ka pana ta i'ya a katyashi. Kpam ili i'ya baci i danai n kabini a kunu ku asuvu, a ka dansa ta dem i'ya a kateshe.

Uza da u gain a pana uwonvo
(Matiyu 10:28-31)

⁴ “Eɗa aje a va, n tonuko da ta, kotsu i pana uwonvo u ama da a ka wuna ikyamba wa. A wuna baci a'a n ili i'ya a ka yan kpam wa. ⁵ Shegai ma wenike da ta uza da u gain i pana uwonvo. I pana uwonvo u uza da u wuna baci, wa fuda wa vutala a asuvu a kaɗaka ka akina. Mayun n tonuko da, i pana yi uwonvo. ⁶ Ma wundya mberikele n tawun n da a tsu denge anini a re† vi? Ko n nala, Kashila ka asansa ko n ma te wa. ⁷ Gba kenji ka kaci ka de, ka ta a ukece, adama a nala, panai uwonvo wa. Tsupige tsu de ubana a asu u Kashila tsu la ta tsu mberikele ushani.

Udana u ukuna u maci a kaci ka Yesu
(Matiyu 10:32-33; Matiyo 12:32; Matiyo 10:19-20)

⁸ “N tonuko da, gba uza da baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u da a kapala ka ama, mpa Maku ma Vuma ma dana ta dem a kapala ka atsumate a zuba a Kashila eyi na katonu ka va ka. ⁹ Shegai uza da baci u 'yuwan mu a kapala ka ama, a ka 'yuwan yi ta a kapala ka atsumate a zuba a Kashila. ¹⁰ Ko n nala, uza u nusuka baci Maku ma Vuma, a ka cimbusuka yi ta. Shegai uza da baci dem u wishai Kulu Keri a ka cimbusuka yi unyushi u ne wa.

¹¹ “Kpam a banka da baci a agata a Kashila, ko a asu u ngono, ko asu u ukida u ugana, she i dambula a ili i'ya ya dana kotsu i ɓanga kaci ka de wa. ¹² Kpaci Kulu Keri ka wenishike da ta ili i'ya ya dana pini a asu vi.”

Uza u utsari u da bawu wari n ugboji

¹³ Vuma roku a asuvu a kakumã ka ama ki u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, zuwa utoku u va u peci ucanga u da tata u tsunu u kuwai u asakai vi na mpa.”

* **12:1** Udani “kakumã ka ama ka wura ta azu a re (2,000)” u da Luka yankai manyan. † **12:6** Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uɓanga.

14 Yesu wushunku yi, “Uza va, ya naka mu ucira u da ma woko da uza u afada?” 15 Aku u tonuko le, “Kiranai, i pecembene n kurura ku gbani, kpaci kakuma ka ucanga ka uma wa.”

16 U yanka le agisani a na yi, u danai, “Kashina ka uza u utsari u roku ka matsai cika. 17 U danai a katakasuvu ka ne, ‘Ndyā ma yan? Mpa na ma n asu u da ma zuwa ucanga u kashina u va wa. 18 Ili i'ya ma yan i'ya, she n tasha mpon n va n mai n pige n pige, aku n tsungu pini ucanga u kashina u va n utsari u va pini gba. 19 Pini nala, n tonuko kaci ka va, “Uma u va, va ta n utsari ushani uzuwi u da wa rawa vu ayen ushani. Wunvuga ili i vunu, vu lyai, vu soi, vu pana kayanyan.” ’

20 “Shegai Kashila ka tonuko yi, ‘Katengeshi, n kayin ka na a ka ciga ta uma u vunu. Ucanga u da vu tsarai vi, u yai u da wa woko?’

21 “Nala wa woko n uza da u ciranki kaci ka ne udukuyan, shegai wa n udukuyan a asu u Kashila wa.”

*Dambulai wa
(Matiyu 6:25-34)*

22 Yesu tonukoi atoni a ne, “N tonuko da, yani kadambula ka uma u de a ili i'ya ya lya ko kpam ya uka a ikyamba wa. 23 Kpaci uma u la ta ilikulya, ikyamba kpam i la ta aminya. 24 Webelei agawun: a tsu ce wa, a tsu kapa tani wa, a'ga kpam na mpon n kuzuwate ku ucanga wa. Gba n nala Kashila ka tsu lyatangu le ta. Eda i la ta nnu cika tani. 25 A asuvu a de, ya wa fuda wa doku kaci ka ne uma ulapa u uwule u te adama a kadambula? 26 Cinda bawu ya fuda ya yan ili i kenu i na, ndya i banka da kadambula ka ili i'ya i buwai?

27 “Webelei tyoku da apalu a tsu gbonguro, a tsu yan manyan ko a jilaka kaci ka le aminya wa. Ko Solomo n tsupige tsu ne gba u uka aminya a ikali a da a lobonoi tyoku u a le wa. 28 Kashila ka guba baci apalu a mete a da a'ari n uma ara, nakpan a vutala le a akina. Aminya a da Kashila ka naka da a ka la a naha wa? Eda aza da upityanangu u de u gusa. 29 Dambulai a ili i'ya ya lya ko ya so wa, kpam kotsu i asaka atakasuvu a de a yanga wa. 30 Uyawunsa u ama a likimba nte wari pini a icun i nala yi, shegai eda Tata u reve ta ya ciga i'ya. 31 I gita i zami ve tsugono tsu Kashila, a ka doku da ta ili i nala yi.

*Kuzuwate ku ucanga a zuba
(Matiyu 6:19-21)*

32 “Eda ushiga u kenu, panai uwonvo wa, kpaci Tata u de wa pana ta kayanyan ka wa naka da tsugono tsu ne. 33 Dengei utsari u de, aku i banga aza a unambi. I zamuka kaci ka de atsan a ikebe a da bawu a ka kutsa; wata, utsari u da bawu wa

kotso a zuba, a asu u da bawu aboki a ka raƙa evu. Ko karan ka la ka ka nangasa u da wa. ³⁴ Kpaci a asu u da utsari u vunu wari, nte dem katakasuvu ka vunu ka yan pini de.”

Fobusoi adama a utuwā u Asheku

³⁵ Yesu doki u danai, “Wampuki aminya a de adama a manyan, kpam i asaka ncikalun n de usapi. ³⁶ I rongo tyoku u ama da a ka vana uzakuwa u le u gono a asu u abiki, kotsu a giduwunka yi utsutsu n ukuda u utsutsu u ne. ³⁷ Agbashi a da baci uzakuwa u le u cinai n a vani yi a ka pana ta kayanyan. Mayun n tonuko da, wa sira ta kunya a cuku u zuwa le a dusuku a asu u ulya u ilikulya, aku u pecike le ilikulya yi. ³⁸ Agbashi a da baci uzakuwa u le wa gono n kayin ka pige ko kpam ubana kpasani u cina le ufofusi, a ka pana ta kayanyan. ³⁹ Ma ciga ta i reve, a da baci uza u kuwa u revei a'ayin a da kaboki ka tuwa, wari wa asaka kaboki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁰ Eda dem i gan ta i rongo n afofi a da ya wusha Maku ma Vuma, kpaci wa tuwa ta a'ayin a da bawu i zuwai uma wa tuwa.”

*Kagbashi ka shinga
(Matiyu 24:45-51)*

⁴¹ Aku Bituru wece yi, “Asheku, aƙsa va yanka agisani a na yi, ko gai ya dem da?”

⁴² Asheku a wushunku yi, “Ya kagbashi ka maci kpam uza u ugboji? Uza da uzakuwa u ne u naka yi u kirana n kuwa ku ne u nakasa le ilikulya. ⁴³ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi n u yanyi nala, wa pana ta kayanyan. ⁴⁴ Mayun n tonuko da, uzakuwa vi wa zuwa yi ta u kirana n utsari u ne gba. ⁴⁵ Shegai kagbashi ki ka yawunsa baci a katakasuvu ka ne u danai, ‘Uzakuwa u va da na u gono gogo wa,’ aku u gitai ulapusa agbashi yi aka n a'ali, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa. ⁴⁶ Uzakuwa u kagbashi u nala wa gono ta a kain n ulapa u uwule u da bawu a zuwai uma wa tuwa. Kpam wa yanyi ta mavura cika, aku u varangu yi a asu u ama da a 'yuwain uwushuku.

⁴⁷ “Kagbashi ka baci dem ka revei ili i'ya uzakuwa u ne wa ciga, aku u 'yuwain i'ya uyan, wa so ta malapa cika. ⁴⁸ Shegai uza da baci bawu u revei, aku u yain ili i malapa, a ka lapa yi ta kenu. Uza da baci a nakai ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne. Uza da kpam a nakai uganā u ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne.”

*Yesu tukoi upecene
(Matiyu 10:34-36)*

⁴⁹ Yesu doki u danai, “Tuwa da n tuwai n tsungu akina a likimba, uciga u va u da, a dana naha dem a ka tasa de.

⁵⁰ Shegai mā tā n ulyuḅugu u ḁa a ka lyuḅugu mu, katakasuvu ka vā ka dusuku wa, she a'ayin a ḁa a kotsoi. ⁵¹ Ya wundya tuwā ḁa n tuwāi n tuko ndishi n shinga a likimba? Nala wa, upecene u ḁa n tuko ḁā. ⁵² Ubana a kapala, kuwa ku ama a tawun ka pece tā kure: ama a tatsu a yain tsilala n ama a re, ama a re kpam a yain tsilala n ama a tatsu. ⁵³ Nala a ka pecene. Tata u yain tsilala n maku ma ne, maku kpam ma yain tsilala n tata u ne. Mma u yain tsilala n makere ma ne, makere kpam ma yain tsilala nā mma u ne. Kajene ka yain tsilala n anuku a ne, anuku kpam a yain tsilala n kajene ka ne.”

Ureve u iryoci i a'ayin
(*Matiyu 16:2-3; Marku 8:11-13*)

⁵⁴ Aku Yesu tonukoi kakumā ka ama ki, “I wene baci alishi a 'yangāi a kalivi, † kute-kute she i dana, ‘A ka ro tā,’ nala tani u tsu woko. ⁵⁵ I wene baci uwule u 'yangāi a ḁaka, she i dana, ‘Wa sudugba tā,’ kpam nala. ⁵⁶ Aza a maci a kaḁan, ya fuda tā ya reve iryoci i'ya iyamba n kubain ku zuba a ka wenike, shegai ndya i bishinka ḁā i reve iryoci i a'ayin a naha?”

Sheshei kananamgbani ka ḁe
(*Matiyu 5:25-26*)

⁵⁷ “Ndya i bishinka ḁā ya bidiga kaci ka ḁe ili i shinga? ⁵⁸ Ya bana baci a asu u afada n uza ḁa u banka vu, darāka vu sheshi n eyi a ure, kawa u banka vu baci a asu u uza u ukida u ugana. Uza u ukida u ugana vi wa naḁangu vu tā a kukere ku katigi, katigi ki tani ka zuwa vu tā a kuwa ku a'ali. ⁵⁹ N tonuko vu va wutā wa, she vu tsupa gbā ili i'ya a ka tonu vu.”

13

Aṣakāi tsicingi tsu ḁe ko a wuna ḁa

¹ Pini nala, aza ḁa a'ari pini a asu vi a yankai Yesu alabari a aza a Galili aza ḁa Bilatu wunai a Kuwa ku Kashilā, hal mpasa n le n ḁolomgbonoi nā n ḁa ma uḁarāḁa u ḁa a yain. ² Yesu wushunku le, “Ya wundya aza a Galili a nala yi a la aza a Galili a ḁa a buwai vi unyushi u cingi ḁa, an a panai ikyamba i nala yi? ³ N tonuko ḁā, nala wa. I aṣakā baci tsicingi tsu ḁe wa, gbā ḁe dem nala ya kuwā. ⁴ Ko kpam ya wundya ama kupa n kullā aza ḁa a kuwāi an kasaga ka ugadi ka Silawamu ka rukpai ka vara le vi, a la aza a Urishelima unyushi u cingi ḁa? ⁵ N tonuko ḁā, nala wa. I aṣakā baci tsicingi tsu ḁe wa, ya kuwā tā gbā ḁe tyoku u le.”

⁶ U tonuko le agisani a na yi, “Vuma roku u ḁa u wari n maḁanga ma kapopi a kashina ka ne, aku u tuwāi n u boli

† 12:54 A uyamba u ḁa Yesu rongoi, a kalivi ka alishi n uwule u ucira kaḁolo nā mkpankashilā n mini a tsu 'yanga.

ilimaci i ne, shegai u tsarā wa. ⁷ Aku u tonukoi uza da wa guḅa kashina ki, ‘Ayen a tatsu a da pa vi ma tuwa na n boli ilimaci i kapopi i na yi, n tsarā tani wa. Kapa ma, nida ma kangu asu gbani?’

⁸ “U wushunku yi, ‘Uzakuwa, asaka ve ma ma kyawan kayen ka lalu, n zadagba kami ki, n tsunku ma kayala ka tsishinda. ⁹ Ma matsa baci ilimaci kayen ka ugono, aku a asaka ma. Ma matsa tani baci wa, aku a kapa ma.’ ”

A tanasqi uka u ukeliki kain ka Ashibi

¹⁰ Kain ka te kain ka Ashibi, Yesu wa wenishike a kagata ka Kashila ka roku. ¹¹ Aku uka roku u da wari n ityoni i cingi i maḅala ma ukeliki hal ayen kupa n kulla, uza da u kelikei gba wa fuda wa gadigba kpam wa. ¹² An Yesu wene yi, u isa yi u tonuko yi, “Uka, a pecemgbene vu de n maḅala ma vunu.” ¹³ U tadanku yi kukere, kute-kute u gadigbai u cikpai Kashila.

¹⁴ Shegai uzapige u kagata ka Kashila vi u panai upan, an Yesu tanasa yi n kain ka Ashibi. U tonukoi ama yi, “A'ayin a da pini ushani hal a teli a da a gain a yain manyan, tuwai a tanasa da, shegai bamu n kain ka Ashibi.”

¹⁵ Asheku a wushunku yi, “Eda aza a maci a kaban, uza u kanaka ko makparyagi u tsu tatsukpa ma n kain ka Ashibi u ba u ne yi mini wa? ¹⁶ U gan uka u naha, kumaci ku Ibrahi, uza da Kanangasi* ka sirai ara ayen kupa n kulla a tatsukpa yi n kain ka Ashibi wa?”

¹⁷ An u danai nala, atokulalu a ne a panai uwono, gba kakuma ka ama ka rongoi ipeli adama a ili i shinga i'ya Yesu wa yansa.

Agisani a ucun u musta nyisti
(Matiyu 13:31-33; Marku 4:30-32)

¹⁸ Yesu danai, “Nida tsugono tsu Kashila tsari? Ndya ma ratsanaka tsa n i'ya? ¹⁹ Tyoku u ucun u musta da tsari, u da vuma roku u ba u cei a kashina ka ne. U gbonguroi u wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsaḅu n ne.”

²⁰ U doki u danai, “N iyen i'ya ma ratsanaka tsugono tsu Kashila? ²¹ Tyoku u yisti u da tsari, u da uka u roku u bidyai u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira hal ku vurai n yisti vi gba.”

Utsutsu u kenu
(Matiyu 7:13-23)

²² Yesu kana nwalu n u wenishike a ilyuci n une i'ya u wurusai, hal wa rawa a Urishelima. ²³ Uza roku u wece yi, “Asheku, ama a da a ka tsara iwauwi a'a gbam ushani?”

* **13:16** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

U tonuko le, ²⁴ “Modonoi i uwa a utsutsu u kenu. Kpaci n tonuko dā, ama ushani a ka zama tā a uwa, shegai a ka fuda wa. ²⁵ Uza u kuwa u 'yanga baci u gidaki utsutsu vi, i gita de la vi kushani a uwotsu n i kudusi utsutsu, n i dansi, 'Uza u kuwa, giduwuka tsu.’

“Eyi kpam u wushuku, 'N reve a asu u da i wuta wa.’

²⁶ “Aku i dana, ‘Tsu lya tā tsu soi kpam n avu, hal vu wenishikei a ire i tsunu.’

²⁷ “Eyi kpam u dana, 'N tonuko dā n reve a asu u da i wuta wa. Banka numu dan aza a unyushi u cingi.’

²⁸ “A'ayin a nala yi ya wene tā Ibrahi n Ishaku n Yakubu na nsumate a tsugono tsu Kashila, eda kpam she a loko da, nte ya sa pini hal n i lumusi a'anga. ²⁹ Ama a ka tuwa tā a kasana n kalivi n gadi n daka, a dusuku a asu u le a tsugono tsu Kashila. ³⁰ Gogo-na aza a kucina a ka woko tā aza a kapala, aza a kapala kpam a woko aza a kucina.”

Yesu panai iyali i Urishelima
(*Matiyu 23:37-39*)

³¹ Pini nala, Afarishi a roku a tuwa a tonuko yi, “'Yanga vu wuta pini na vi, kpaci Hiridu Antiba magono wa ciga tā u wuna vu.”

³² U tonuko le, “Walai i ba i tonuko mashe ma mete ma nala mi, 'Ara ma wutukpa tā ityoni i cingi, n tanasa kpam ama. Nakpan kpam nala. Kain ka tatsu, aku n kotso manyan ma va.’ ³³ Gba n nala ma lya tā kapala na nwalu n va, ara n nakpan n nakpan kuten. Kpaci u gan a wuna matsumate a asu u roku wa, she a Urishelima.

³⁴ “Eda aza a Urishelima, aza a Urishelima, awuni a nsumate, aza a uvarasa aza da a suki ara de. N tsu ciga tā n bolongu da tyoku da matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁵ Wundyai, kuwa ku de ka la a asanka da uvarangi. N tonuko da ya doku ya wene mu wa, she kain ka ya tuwa ya dana, 'Kashila ka zuwuka uza da wa tuwa a asuvu a kala ka Magono ma Zuba unā u shinga.’ ”

14

Yesu a kuwa ku Kafarishi

¹ Kain ka te n Ashibi, Yesu uwai a kuwa ku uzapige u Afarishi u roku ulya ilikulya, ama kpam a zuwuka yi a'eshi. ² A kapala ka ne tani vuma roku u da pini uza da akere a ne n a'ene a ne a shitasai. ³ Yesu wecei Afarishi n arevi a Mele, “U gan a tanasa mabala n kain ka Ashibi, ko u gan wa?” ⁴ Shegai a padai bini bini. Aku u kana vuma vi u tanasa yi, u tonuko yi u wala.

⁵ U wece le, “A asuvu a ɗe, ya maku* ma ne ko kanaka ka ne ka rukpa a ilyukoi kain ka Ashibi, aku u kpaɗa ka uwutukpa n maloko?” ⁶ A fuda a wushuku keci ku ne wa.

⁷ An u wenei tyoku da aza da a libanai vi a dangasai asu u ndishi u shinga u shinga, u wenishike le uwenishike u na vi: ⁸ “Kain ka baci uza roku u libana vu abiki a iyolo, kotsu vu yain maloko vu dusuku a karatsu ka shinga wa, gaawan a libana ta uza da u la vu tsupige. ⁹ Nala baci uza da u libana da ama a re a ɗe yi, wa tuwa ta u tonuko vu, ‘Naka vuma u na a asu u ndishi u vunu.’ Aku vu woko n uwono, vu gono a karatsu ka kenu. ¹⁰ Shegai a libana vu baci abiki, dusuku a karatsu ka kenu, tsara uza da u libana vu vi, u tuwa baci u tonuko vu, ‘Kaje ka va, ‘yanga vu gono a asu u shinga.’ She vu tsara tsupige a asu u a’eshi a atoku a vunu amoci. ¹¹ Gba uza da baci u raɗagbai kaci ka ne, a ka vakunku yi ta. Uza da kpam u vakunki kaci ka ne, a ka raɗagba yi ta.”

¹² Yesu tonukoi uza da u libana yi vi, “Va libana baci uza abiki a ulya ilikulya n kaara ko kayin, kotsu vu libana aje a vunu, ko atoku a vunu, ko aza a kuwa a vunu, ko aza a karen a vunu aza a utsari wa. Kawa ele dem a ka libana vu ta, a tsupa vu. ¹³ Shegai va libana baci ama abiki a ulya ilikulya, vu libana aza da bawu a’ari n ili, n aza a mɓala ma ukeliki, n awunu, n arumba. ¹⁴ Kpam a ka zuwuka vu ta unā u shinga, kpaci a ka tsupa vu wa. Shegai va tsara ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu kain ka aza a maci a ka ‘yanga a ukpa.”

Agisani a abiki a pige
(Matiyu 22:1-10)

¹⁵ An uza u te a asuvu a aza da a ka lya kaɓolo, u panai nala, u tonukoi Yesu, “Uza da wa lya ilikulya i abiki a tsugono tsu Kashila uza u unā u shinga u da.”

¹⁶ Yesu wushunku yi, “Vuma roku u da u fobusoi abiki a ulya ilikulya a pige, aku u libanai ama ushani. ¹⁷ An a’ayin a ulya ilikulya a yain, u suki kagbashi ka ne ka ba ka tonuko amoci a da u libanai vi, ‘Tuwa, kpaci a fobuso ɗe ko ndya wa.’

¹⁸ “Shegai gba le a gitai utukuso kadambula. Uza u kagita u danai, ‘N tsila ta kashina, kpam u kana ta n ba n wene ka. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

¹⁹ “Uza roku kpam u danai, ‘N tsila ta anaka a kulima kupa, gogo-na kpam ma ciga ta n ba n kondo a da. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

²⁰ “Uza roku kpam u danai, ‘Gogo-na-na da n yain iyolo, adama a nala ma fuda ma bana wa.’

* **14:5** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta “makparyagi” kpaci n Tsiheline “makparyagi” n “maku” u’isa u le u rotsono ta.

²¹ “Kagbashi ki ka gonoi ka tonukoi uzakuwa vi. Katsuma ka namgbai uzakuwa vi, aku u tonukoi kagbashi ki, ‘Wuta gogo a ire na mbakuru ma ilyuci mi vu tuko aza a unambi, n aza a mballa ma ukeliki, n arumba, n awunu.’

²² “Kagbashi ka danai, ‘N yan de i'ya vu danai n yain vi, shegai hal n gogo-na asu u da pini u buwai.’

²³ “Aku u uzakuwa vi u tonukoi kagbashi ki, ‘Wala a kateshe ka ilyuci, vu bana a ire i pige n i kenu, vu zuwa ama da a'ari pini a tuwa a uwa a kuwa ku va, tsara ku shadangu. ²⁴ N tonuko da, uza wa la a asuvu a aza da n libanai n kagita, wa pede ilikulya i abiki a va wa.’ ”

*Upana u ikyamba u utono u Yesu
(Matiyu 10:37-38)*

²⁵ Pini nala, kakuma ka ama ka tonoi Yesu, aku u kpatalai u tonuko le, ²⁶ “Uza da baci wa ciga u tuwa ara va, u kana ta she u ciga mu kapala n tata u ne, na mma u ne, n uka u ne. U cigi mu kpam kapala na mmuku n ne, n atoku a ne aka n a'ali. U kana ta dem u cigi mu kapala n uma u ne, kawa u ratsa u woko katoni ka va wa. ²⁷ Vu ratsa vu woko katoni ka va wa, vu canga baci mawandambani ma vunu vu tonu mu wa.

²⁸ “A asuvu a de, ya wa gita kuma ku pige bawu dusuki u kecei i'ya wa wuna, u wene ko wa n ikebe i'ya wa kotso kuma ki? ²⁹ Kawa u gita baci aku u kpadai ka usalakpa, gba uza da baci dem u wenei wa dosuso yi ta. ³⁰ A dana, ‘Vuma u na u gitai kuma, shegai u kpadai ka usalakpa.’

³¹ “Ko kpam magono ma eni ma ma bana kuvon n magono ma roku, aku u kpada u dusuku u yawunsa u wene ko eyi uza u asoje azu kupa wa fuda wa yan kuvon n magono uza u asoje azu kamanga? ³² U wene baci ufuda wa, she u suku atsumate a ba a cina uza nide vi a folo yi ndishi n shinga, cina u buwai ve a mbari. ³³ Nala dem gba de, uza da baci bawu u fudai u asakai gba ili i'ya wari n i'ya, u ratsa u woko katoni ka va wa.

*Mkpadi n da n namgbai
(Matiyu 5:13; Marku 9:50)*

³⁴ “Mkpadi ili i shinga i'ya, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpam, n iyen i'ya a ka yankpusa n da? ³⁵ N da ma n kalen a iyamba wa, ma tani n kalen a ili i tsishinda wa. Wotsongu da a ka wotsongu n da.

“Uza u atsuva u upana, u pana.”

15

*Agisani a macon ma ma puwain
(Matiyu 18:12-14)*

¹ Aku awushi a utafa n aza a unyushi u cingi a ka raḅusa evu n Yesu tsarā a panaka yi. ² Adama a nala, Afarishi n awenishiki a Mele a'ari uyan tsali a ka dansa, “Vuma u na wa wusha aza a unyushi u cingi, hal wa lya kaḅolo n ele.”

³ U tonuko le agisani a na yi, ⁴ “Ya asuvu a de wa yan na ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain bawu wa asaka amanganishinkupa n kuci n da n buwai vi a asu u kalina u bana ubolo ma te ma ma puwain vi hal she u wene ma? ⁵ U wene baci ma, wa canga ta ma a kutanga n u peli. ⁶ U rawa baci a kuwa, wa bolongu ta aje a ne n aza a karen a ne. U tonuko le, ‘Banga numu ipeli, n wene de macon ma ma puwan mu vi.’ ⁷ N tonuko da, nala dem a ka yan ipeli a zuba a kaci ka uza u unyushi u cingi u te da baci u asakai tsicingi tsu ne. Hal i lai i aza a maci a amanganishinkupa n kuci da bawu a'ari n unyushi u cingi.

Agisani a ukebe u da u puwain

⁸ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A dana uka roku wa n ikebe i azurufa kupa.* Aku u te u puwan yi. Ndya wa yan? She u sapa macikalū, u wujuma kuwa ki, u zami u da sawu hal u ba u wene u da. ⁹ U wene baci u da, she u bolongu aje a ne n aza a karen a ne u dana, ‘Banga numu ipeli, n wene de ukebe u da u puwan mu vi.’ ¹⁰ N tonuko da, ili i ipeli i'ya a asu u atsumate a zuba a Kashila a kaci ka uza u unyushi u da baci dem u asakai unyushi u cingi u ne.”

Agisani a maku ma ma puwain

¹¹ Yesu doki u danai, “A yan ta vuma roku uza u mmuku ma a'ali n re. ¹² Aku uza u kenu vi u tonukoi tata u ne, ‘Tata, naka mu ucanga u agadu u va.’ Aku tata u le, u pecike le ucanga u ne vi.

¹³ “An a yain a'ayin kenu, aku uza u kenu vi u purai utsari u ne vi gba u kanai ure ubana a uyamba u roku u mbari. Pini nala, ucanga u ne u kotsoi a asu u ure u gbani, aku u rongoi ndishi n gbani. ¹⁴ An ucanga u ne u kotsoi gba, aku kambulu ka uwai a uyamba vi, u uwai dem kambulu. ¹⁵ U ba u bolomgbonoi kaci n uza roku uza u uyamba vi, eyi tani u zuwa yi u woko kaliniki ka mburusunu. ¹⁶ U tsu ciga ta u lyai ilikulya i'ya mburusunu n tsu lyasa, shegai ko uza wa naka yi ili wa.

¹⁷ “U tuwai u yawunsai, u danai, ‘Agbashi a tata u va a da de a'a ta n ilikulya i'ya i rawa le hal i buwai, mpa tani na mari a ukuwa n kambulu. ¹⁸ Asaka n 'yanga n bana a asu u tata u va n dana, “Tata, n nusuka ta Kashila kpan n nusuka vu ta. ¹⁹ U gan gbam a doku a isa mu maku ma vunu wa. Gonuko mu

* 15:8 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

tyoku u uza u te a asuvu a agbashi a vunuu.” ’ ²⁰ Aku u 'yàngai u banai a asu u tata u ne.

“Eyi ubuwi a m̄b̄ari, tata u ne wene yi, aku asuvayali a k̄ana yi, u sumai u wambatsa yi w̄ari yi a upapurusa.

²¹ “Aku maku mi ma tonuko yi, ‘Tata, n yanka t̄a Kashila unyushi, kpm n nusuka vu t̄a. U gan gb̄am a doku a is̄a mu maku ma vunuu wa.’

²² “Shegai tata vi u tonukoi agbashi a ne, ‘Yanyi maloko i tuko yi matogo ma ma lakai tsulobo, i uka yi. I uka yi makawani n akpata. ²³ Tuko madyondyom ma pige ma nala mi i kida ma, tsu takumai, tsu yain ipeli. ²⁴ Kpaci maku ma na m̄ari ma kuw̄a t̄a, shegai gogo-na u gono de n uma. W̄ari u puw̄an t̄a, shegai gogo-na a wene yi de.’ Pini nala, a git̄ai uyan maz̄anga.

²⁵ “A'ayin a nala yi, maku ma pige ma ne ma bana t̄a a kashina. Eyi n u goni, an u yain evu n kuwa, aku u panai a ka keme n a jeyi. ²⁶ U is̄ai kagbashi ka roku ka kuwa ki u wece yi ili i'ya i tuko ukuna u nala vi. ²⁷ U tonuko yi, ‘Vangu u vunuu u da u gonoi. Tata u de kpm u kidai madyondyom ma pige ma nala mi adama a da u ts̄ara yi bawu us̄an u roku.’

²⁸ Aku uza u pige vi u yain upan, u 'yuwain u'uwa a kuwa ki. Tata u ne u wut̄ai u rongo yi uleshe. ²⁹ U wushunki tata u ne u danai, ‘Wundya ve ayen a ushani a da n gbashika vu, n kp̄ad̄a tani ugorimuko udani u vunuu wa. Gb̄a n nala, kain k̄a la ka vu nak̄a mu maku ma malala ma ma yan maz̄anga n aje a va wa. ³⁰ Shegai an maku ma vunuu ma tuw̄ai uza da u puwuns̄ai uts̄ari u vunuu a asu u ashankala, aku vu kid̄aga yi madyondyom ma pige ma nala mi.’

³¹ Aku tata u ne u tonuko yi, ‘Maku ma va, kain dem va t̄a kabolo na mpa, kpm i'ya baci dem i'ari i va, i vunuu i'ya dem.

³² Dere da a yain maz̄anga n ipeli adama a vangu u vunuu da w̄ari u kuw̄ai, shegai gogo-na u gonoi n uma. W̄ari u puw̄ain, a wene yi kpm.’ ”

16

Agisani a kagbashi ka ugboji

¹ Yesu doku u tonukoi atoni a ne, “A yan t̄a uza u uts̄ari u roku uza da w̄ari n uza da wa gubuga yi uts̄ari u ne. A tonukoi uza u uts̄ari vi, uza da wa gubuga yi uts̄ari vi wa nangasa yi t̄a u da. ² Pini nala, u is̄a yi u danai, ‘Ndy a panai na a kaci ka vunuu? Nak̄a mu tyoku da va tono n uts̄ari u va, kpaci va lya kapala n ukirana n uts̄ari u va wa.’

³ “Uza da wa guba uts̄ari vi u tonukoi kaci ka ne, ‘Uzakuwa u va u da na wa loko mu a asu u manyan ma va. Ndy a ma yan? M̄a n ucira u da ma cimba wa, kpm ma pana t̄a uwono

u ufolu. ⁴ N reve t̄a ili i'ya ma yan gogo-na kotsu n tsar̄a ama d̄a ka wusha mu a a'uwa a le, manyan ma v̄a ma kotso baci.'

⁵ "Adama a nala u isai gb̄a ama d̄a uzakuwa u ne wa tonon atan. Aku u wecei uza u kagita, 'I yain i'ya uzakuwa u v̄a wa tonon vu?'

⁶ "U wushuki, 'Adele a pige a manivi a amangatawun.*'

"U tonuko yi, 'Tagar̄ada u vunon u d̄a na, dusuku vu shadangu amangarenkupa.'

⁷ "U wecei kpm uza roku, 'Avu tani i yain i'ya a ka tonon vu?'

"U wushuki u da, 'Akpakpa a ilya amangatawun.†'

"Uza d̄a wa guba utsari vi u tonuko yi, 'Tagar̄ada u vunon u d̄a na korongu amanganishi.'

⁸ "Adama a nala uzakuwa u uza d̄a wa guba utsari vi, u cikpala yi adama a ugboji u ne. Kpaci ama a likimba a gawunsa baci n ama a likimba u le, a la t̄a ama a katyashi ugboji cika."

⁹ Yesu lyai kapala u danai, "Adama a nala n tonuko d̄a, yankai utsari u likimba u de manyan i b̄anga aza roku n u d̄a tsar̄a i yain aje, pini nala, a'ayin a d̄a baci utsari vi u kotsoi, a wushi d̄a a a'uwa a d̄a bawu a ka kotso.

¹⁰ "Uza d̄a baci wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan t̄a n ukuna u maci a ukuna u pige. Uza d̄a baci bawu wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan n ukuna u maci a ukuna u pige wa. ¹¹ I yan baci ukuna u maci a asu u ub̄ana u icanga i likimba wa, nida a ka yan a nak̄a d̄a icanga i maci i zuba? ¹² Kpm i yan baci ukuna u maci n icanga i aza roku wa, ya wa nak̄a d̄a ili i'ya i'ari i de?

¹³ "Kagbashi ka la ka gbashika aza a a'uwa a re wa. Ucuon u kagbashi u nala wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolon n utsari wa."

Yesu doki u wenishikei

(Matiyu 11:12-13; Matiyu 5:31-32; Marku 10:11-12)

¹⁴ An Afarishi a panai nala, ele tani a wokoi acigi a ikebe a d̄a, aku a cirakpa yi. ¹⁵ U tonuko le, "Eda i tsu gonuko t̄a kaci ka de ama a d̄a a'ari dere a a'eshi a ama. Shegai Kashila ka reve t̄a atakasuvu a de. Ili i'ya ama a bidyai n tsupige cika, ili i icadi i'ya a kapala ka Kashila."

¹⁶ Yesu doki u danai, "Mele ma Musa n itagar̄ada i Ntsu-mate, i'ya awenishiki a de hal ubana a a'ayin a Yahaya. A'ayin a Yahaya a d̄a a gitai uyan kubari ku tsugonon tsu Kashila, kpm ya dem wa modonon tsar̄a u uwa pini. ¹⁷ Gb̄a n nala, wa

* **16:6** Yesu yankai kakundatsu ka asu ki manyan, kpm ka wenike t̄a kakuma ka manivi ki derere d̄a kari n adele amangatawunkulla (800). † **16:7** Kakuma ka ilya ki a denge baci i'ya, ikebe ya rawa t̄a i'ya kayain ka manyan ka tsar̄a a kayen.

laka tã shana zuba n iyamba a cimba, n u ða uðyani u te u kenu u tagarãda u Mele wa gusa.

¹⁸ “Uza ða baci u asakãi uka u ne, u zuwai uza roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. Uza ða kpam u zuwai uka u ða uza roku u asakãi, tsishankala tsa wa yan.”

Uza u utsari n Li'azaru

¹⁹ Yesu doki u danai, “A yan tã uza u utsari u roku, uza ða u tsu ukusa aminya a mini ma galura n a ða a ka laða a pun a shinga, aku u rongo a upana kayanyan ka ne kain dem. ²⁰ A utsutsu u kuwa u ne, kafoloni ka roku ka pini a zuwai uza u kala Li'azaru. Ikyamba i ne gbã a'utsu a ða. ²¹ U tsu ciga tã u lyai ilikulya i'ya i tsu rukpusã vuma vi wa lya baci ilikulya. Hal gbã nshe n tsu tuwusa tã nã n pedishi yi a'utsu yi.

²² “Kain ka te kafoloni ki ka kuwai, aku atsumate a zuba a canga yi ubana a asu u Ibrahi. Uza u utsari vi dem u tuwai u kuwai, aku cidãngu yi. ²³ Eyi a asuvu a akina a tsukonu wari a upana ikyamba, u gadigbãi kaci ka ne u wenei Ibrahi mbari n Li'azaru a asu u ne. ²⁴ U isa yi u danai, ‘Tata Ibrahi, pana asuvayali a va. Suku Li'azaru u uka kaci ka majubu ma ne a mini u tuwa u ðakanku mu a kaletsu ka va. Kpaci ikyamba i'ya ma pana a asuvu a akina a na yi.’

²⁵ “Shegai Ibrahi danai, ‘Maku ma va, ciã ndishi n vunu a likimba, vu soi kayanyan ka utsari u vunu. Li'azaru tani u panai ikyamba, shegai gogo-na kayanyan ka a ka neshe yi. Avu tani va pana ikyamba. ²⁶ Bamu n u nala, a mere ma tsunu n aða, kaðakã ka pini ka pige ka ka bishinka aza ða a'ari a asu u ðe utuwa ara tsunu. Nala kpam aza ða a'ari ara tsunu a ka pasambana utuwa ara ðe wa.’

²⁷ “Uza u utsari vi u danai, ‘Tata, ma folo vu, vu suku yi a kuwa ku tata u va, ²⁸ kpaci ma tã n atoku a'ali ama a tawun. U ba u rono le atsuvu, kotsu ele dem a tuwa a asu u upana u ikyamba u na vi wa.’

²⁹ “Shegai Ibrahi tonuko yi, ‘A'a tã n itagarãda i Musa nã i Ntsumate, asakã a panãka le.’

³⁰ “Aku u danai, ‘Nala wa, tata Ibrahi, uza roku a asuvu a akushe u bana le baci, a ka kpatala tã a asakã tsicingi tsu le.’

³¹ “Ibrahi tonuko yi, ‘A panãka baci itagarãda i Musa nã i Ntsumate wa, ko uza roku u 'yanga baci a asuvu a akushe wa fuda wa zuwa le a asakã tsicingi tsu le wa.’ ”

17

Pana uwonvo u uyan unyushi

(Matiyu 18:6-7; Matiyu 18:21-22; Marku 9:42)

¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “U kana tã ili i'ya ya zuwa uza u rukpa i tuwa, shegai ter n u uza ða wa zuwa i tuwa. ² Wa laka

tā shana a sirāka yi katali ka kira a udyoku u ne a varangu yi a kushivā, n u dā wa zuwa uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na u nusa. ³ Adama a nala, kiranai n kaci ka dē.

“Utoku u vunu u nusuka vu baci, ɓarana yi. U folo vu baci, vu cimbusukā yi unyushi u ne. ⁴ U nusuka vu baci kushindere a kain ka te, aku kɓam u tuwāi ara vunu kushindere u foloi, vu cimbusukā yi.”

⁵ Atoni a ne a tonuko yi, “Doku upityanangu u tsunu!”

⁶ U tonuko le, “A da baci i'ari n upityanangu kenukulu tyoku u ucun u musta, she i tonuko makuli ma na mi, ‘Mudā vu ba vu shigbā kaci ka vunu a kushivā.’ She tani u toni udani u dē.

⁷ “A dana a asuvu a dē, uza roku wā n kagbashi ka ka limusuka yi ko kɓam wa lināsaka yi ncon. U wutā baci a kakamba u rawai, uzakuwa wa laza wa tonuko yi, ‘Tuwā vu dusuku vu lyai ilikulya.’? Wa yan nala wa. ⁸ Shegai wa tonuko tā kagbashi ki, ‘Foɓusuko mu ilikulya, aku vu foɓuso kaci ka vunu tsarā vu tuko mu ilikulya. N kotso baci ulya n uso, aku avu lyai.’ ⁹ Wa cikpa kagbashi ki an u yain ili i'ya u tonuko yi u yain? Ko kenu. ¹⁰ Edā dem nala, i yan baci i'ya a da i yain, she i dana, ‘Atsu agbashi a dā gai gbani, kɓaci i'ya i gain tsu yain i'ya tsu yain koshi.’ ”

Utanasa u nkutu kupa

¹¹ Kain ka te, Yesu wa bana a Urishelima, wa wala a karen ka Samariya n Galili. ¹² Tyoku dā wa uwa a une u roku, nkutu n roku ama kupa a shamgbai a mɓari, ¹³ aku 'yangasai alaɓatsu a le tsarā a shamkpa yi, a danai, “Yesu Asheku, pana asuvayali a tsunu.”

¹⁴ An u wene le, u tonuko le, “Walai i ba i wenike kaci ka dē a asu u adarākpi.” Tyoku dā a'ari a nwalu, aku a tanai.

¹⁵ An uza u te a asuvu a le u wenei a tanasa yi, aku u kpatalai u gonoi n u cikpali Kashilā n ucira. ¹⁶ U kudangi a kapala ka Yesu wari a ucikpa. Vuma vi tani uza u Samariya u dā.

¹⁷ Yesu wece yi, “Ma wundya eda ama kupa aza da a tanasai vi, ama kuci vi alya te? ¹⁸ A tsarā uza dā wa gono u cikpala Kashilā wa, she kamoci ka na koshi.” ¹⁹ Yesu tonuko yi, “'Yanga vu yain nwalu n vunu, upityanangu u vunu u tanasa vu dē.”

Utuwa u tsugono tsu Kashilā

(Matiyu 24:23-41; Marku 13:32-37)

²⁰ Pini nala, Afarishi a wece yi kain ka tsugono tsu Kashilā tsa tuwā. U wushunku le, “Utuwā u tsugono tsu Kashilā n a'eshi a dā a ka wene tsa wa. ²¹ Kɓam a ka dana, ‘Tsa naha,’ ko ‘Tsa nide,’ wa. Kɓaci a asuvu a dē a dā tsugono tsu Kashilā tsari.”

²² U tonukoi atoni a ne, “A'ayin a'a tā a utuwā a dā ya bolo uwene kain ka te a asuvu a a'ayin a Maku ma Vuma, shegai ya wene wa. ²³ Ama a ka tonuko dā tā, ‘Aya de,’ ko ‘Aya na.’ Kotsu i bana wa, kpam i tono le wa. ²⁴ Kpaci tyoku dā ulada u tsu wuta walu a zuba aku u lađai a kaβon ka na ubana a ka nide, nala Maku ma Vuma ma woko a kain ka ne. ²⁵ Shegai u kaṅa tā u pana ve ikyamba icun kau-kau, ama a a'ayin a na kpam a 'yuwan yi.

²⁶ “Tyoku dā wari a a'ayin a Nuhu, [◇] nala dem wa woko a a'ayin a Maku ma Vuma. ²⁷ A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi uyansa iyolo n a wutukpi iyolo, hal kain ka Nuhu uwai a kpatsu. Aku mini ma pige ma tuwai ma kađuwan le gba.

²⁸ “Nala dem a yain a a'ayin a Lutu.† A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi a utsilasa n a dengi, a rongoi a iceshi n a masi. ²⁹ Shegai kain ka Lutu wutai pini a Sodom vi, a roi akina n kaṅa ka akina a eri. A kađuwan le gba. [◇]

³⁰ “Nala dem wa woko a kain ka utuwā u Maku ma Vuma.

³¹ Kain ka nala ki, uza dā baci wari a asu u uwunvugusa, * aku ucanga u ne a asuvu a kuwa, she u dana wa ba wa bidya u dā wa. Nala dem uza dā wari a kashina, u gono a kuwa wa.

³² Cibai n uka u Lutu! [◇] ³³ Uza dā baci dem wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba tā u dā. Shegai uza dā baci dem u nekei uma u ne, wa wauwa tā u dā. ³⁴ N tonuko dā, n kayin ka nala ki, ama a re a ka vaku tā a ivamkpatsu i te, a ka a bidya tā uza u te a asaka uza u te. ³⁵ Aka a re a ka wurya tā a katali ka kira ka te, a ka bidya tā uza u te, a asaka uza u te. [³⁶ Ama a re a ka bana tā a kashina ka te, a bidya uza u te a asaka uza u te.]†

³⁷ A wece yi, “Asheku, nte wa la vi?”

U wushunku le, “A asu u dā kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini.”

18

Agisani a maraṅa n uza u afada

¹ A'ari pini, Yesu yankai atoni a ne agisani tsara u wenike an u gain a rongo a uyansa kavasu bawu ubula. ² U danai, “A ilyuci i roku a yan tā uza u afada u roku uza dā bawu wa pana uwonvo u Kashila, kpam u wula uza wa. ³ A ilyuci yi tani, maraṅa ma roku ma pini uza dā u rongoi ubansa ara ne n u foli u yanka le afada a dā a'ari dere a mere ma ne n utokulalu u ne.

◇ **17:26** Kag. 6:5-8. ◇ **17:29** Kag. 18:20–19:25. * **17:31** Luka korongi, “ama a zuba ukupā.” Asu u dā Yesu rongoi, ma dā a tsu ma tyoku dā uza wa kumba a zuba u kukpa u rongo ko u wunvugusa pini. ◇ **17:32** Kag. 19:26. † **17:36** Akorongi a cau ushani aza dā a purai a tagarada u Luka a kalatsa tā makpanda ma 36.

4 “Wari u 'yuwan ta, shegai u tuwai u danai a katakasuvu ka ne, ‘Ko u wokoi bawu ma pana uwonvo u Kashila, kpm ko bawu n wulai uza, ⁵ tyoku da marana ma na ma damgbarasa mu ma yanka le ta afada a da a'ari dere. Kute wa, wa togboluso mu ta n utuwusa kure kure.’ ”

6 Aku Asheku a danai, “Panai ili i'ya uza u afada u cingi u na vi u danai. ⁷ Ya wundya Kashila ka yanka adangi a ne a da a ka saka yi kaara n kayin ukuna u da wari dere wa? Wa barakpa a asu u uwushunku le da? ⁸ N tonuko da, wa yanka le ta ukuna u da wari dere gogo. Shegai, a'ayin a da baci mpa Maku ma Vuma n tuwai, ma cina gbam ama ushani n upityanangu a likimba?”

Agisani a Kafarishi n kawushi ka utafa

⁹ Yesu yanka le agisani a aza roku aza da a bidyai kaci ka le ama a maci a da, aku a goroi aza da a buwai. U da, ¹⁰ “Ama a roku ama a re, a uwai a Kuwa ku Kashila uyan kvasu. Uza u te Kafarishi ka, uza u ire tani kawushi ka utafa. ¹¹ Kafarishi ki ka 'yangai ka shamgbai ka yanka kaci ka ne kvasu ka na ki, u da, ‘Kashila, n cikpa vu ta an u wokoi mpa ma tyoku u ama da a buwai wa. Wata, aza a magalaka, aza da bawu a ka yan dere, ashankala, ko kpm tyoku u kawushi ka utafa ka na ki. ¹² N tsu yan ta kakuli kure a asuvu a a'ayin a shindere. Kpm n tsu wutukpa ta u te a asuvu a kupa a ili i'ya baci dem n tsarai.’

¹³ “Kawushi ka utafa ki tani kari kushani dan. U wushuku gbam u gadigba kaci ka ne a zuba wa, shegai u shamgbai wa lapa makamba ma ne adama a katsuma ka lima, n u dansi, ‘Kashila, pana asuvayali a va, mpa uza u unyushi u cingi u da.’

¹⁴ “N tonuko da, kawushi ka utafa ka na ka gono ta a kuwa n katakasuvu ka ne dere a kapala ka Kashila. Tyoku uza nide u da wa. Kpaci uza da baci u bidyai kaci ka ne ili i roku, a ka vakunku yi ta. Uza da baci kpm u vakunki kaci ka ne, a ka 'yangasa yi ta.”

Yesu na mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Marku 10:13-16)

¹⁵ A'ari pini, ama a ka tukuso Yesu mmuku n kenu n kenu kotsu u sawa le. An atoni a ne a wenei nala, a barana le. ¹⁶ Shegai u isa mmuku ara ne u danai, “Asakai mmuku n tuwa ara va, bishinka le wa. Kpaci tsugono tsu Kashila tsu icun i le tsa. ¹⁷ Mayun n tonuko da, gba uza da baci bawu u wushai tsugono tsu Kashila tyoku u maku ma kenu, wa uwa tsa wa.”

Uzapige uza u utsari

(Matiyu 19:16-30; Marku 10:17-31)

18 Uzapige u roku u wecei Yesu, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsarā uma u ḍa bawu wari n utyoku?”

19 U wushunku yi, “Ndyā i zuwai vu isā mu uza u shinga? Uza u shinga wā la wa, she Kashilā koshi. 20 Vu reve tā gai Mele ma na mi: ‘Kotsu vu vaku n uka ḍa bawu wari u vunu wa. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu sirāka kaḅan kaḅetsu wa. Vu nākā tata nā mma u vunu tsupige.’ ” ◇

21 Aku uzapige vi u danai, “Tun mpa kenu ḍa mari a utono ili i na yi.”

22 An Yesu panai nala, u tonuko yi, “Hal n gogo-na ili i te i'ya pini i gusa vu. Denge gbā ili i'ya vari n i'ya, vu pecike aza a unambi. Va yan tā n utsari a zuba. Aku vu tuwā vu tonono mu.”

23 An u panai nala, ukuna u ḅalā yi cika, kpaci uza u utsari u ḍa cika. 24 Yesu wundyana yi u danai, “U wuyana tani n ni uza u utsari u uwa a tsugono tsu Kashilā! 25 U la tā shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u ḍa uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashilā.”

26 Aza ḍa a panai kadyanshi ki a danai, “Nala baci, ya wā la vi wa tsarā iwauwi?”

27 Shegai Yesu danai, “Ili i'ya baci bawu vuma wa fuda wa yan, Kashilā ka fuda tā ka yan i'ya.”

28 Bituru danai, “Atsa na tsu asakā ḍe gbā i'ya tsari n i'ya, tsu tonono vu.”

29 Yesu tonuko le, “Mayun n tonuko ḍa, uza u fuda baci u asakāi kuwa ku ne, u asakāi uka u ne, u asakāi atoku a ne, u asakāi kpam isheku i ne, wā tā n katsupi. Uza u fuda baci dem u asakāi mmuku n ne gbā adama a tsugono tsu Kashilā, 30 wa wusha tā ili i'ya i lai i'ya u asakāi a'ayin a gogo-na. Kpam n a'ayin a ḍa a ka tuwā, wa wusha tā uma u ḍa bawu wari n utyoku.”

*Yesu doki u danai tyoku ḍa wa kuwa
(Matiyu 20:17-19; Marku 10:32-34)*

31 Yesu isai Kupanamere yi paki, u tonuko le, “Atsa na tsa bana a Urishelima. Gbā ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka Maku ma Vuma a akere a ntsumate ya shadangu tā. 32 Kpaci a ka neke yi tā a akere a Awulawa, a yanka yi majari, a goruso yi, a cikpunkā yi atatsā. 33 A ka bawan yi tā, a wuna yi, aku u 'yanga a kain ka tatsu.”

34 Shegai ko ukuna u te a fuda a reve a asuvu a ili i'ya u tonoi vi wa. Kpaci sokongu ḍa a sokongi u ḍa, a reve ili i'ya u danai wa.

*A kukpai a'eshi a karumba
(Matiyu 20:29-34; Marku 10:46-52)*

³⁵ An Yesu yain evu n Jeriko, karumba ka roku kari a ikengi i ure wa folo. ³⁶ An u panai kakuma ka ama a ka wura, aku u wecikei ko ndya a ka yan. ³⁷ A tonuko yi, “Yesu uza u Nazara da wa wura.”

³⁸ U 'yangasai kalagatsu u danai, “Yesu Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

³⁹ Aku aza da a'ari a kapala a barana yi u pada. Shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

⁴⁰ Aku Yesu shangbai, u zuwai a tuko yi ara ne. An u rabai evu n eyi, u wece yi, ⁴¹ “Ndya va ciga n yanka vu?”

U danai, “Asheku, ma ciga n wene asu.”

⁴² Yesu tonuko yi, “Wene asu, upityanangu u vunu u tansa vu de.” ⁴³ Kute-kute u wenei asu. U tonoi Yesu n u cikpalasi Kashila. An ama a wenei nala, ele dem a cikpalai Kashila.

19

Zaka kawushi ka utafa

¹ Kain ka te, Yesu uwai a Jeriko, wa wura pini. ² Aku uza roku uza u kala Zaka, uzapige u da a asuvu a aza da a ka wusha utafa, kpam uza u utsari da. ³ Wa ciga u wene Yesu, shegai u fuda u wene yi wa, adama a kakuma ka ama, kpaci eyi magbidi ma. ⁴ Aku u sumai u yuwai makuli, kotsu u wene yi kpaci nte wa tono pini.

⁵ An Yesu rawai pini a asu vi, u gadigbai kaci u tonuko yi, “Zaka, cipa gogo! Ara a kuwa ku vunu ka ma cipa.” ⁶ U yain maloko u cipa, u wusha yi n ipeli.

⁷ An a wenei nala, gba le a gitai tsali, a danai, “A kuwa ku uza u unyushi u cingi u da u cipa.”

⁸ Zaka 'yangai kushani, u tonukoi Asheku, “Asheku, ma pece ta utsari u va kure, ma naka ta aza a unambi kapashi ka te. Uza da baci dem n wusai ili, ma gonuko yi ta i'ya n wusa yi i'ya vi hal kunishi.”

⁹ Yesu tonuko yi, “Ara iwauwi i tuwa ta a kuwa ku na ki, kpaci vuma u na dem maku ma Ibirahi ma. ¹⁰ Mpa Maku ma Vuma n tuwa ta n zami i'ya i puwain, n wauwa kpam i'ya.”

Agisani a ikebe i irim kupa (Matiyu 25:14-30)

¹¹ Ele n a pani nala, Yesu lyai kapala n u tonusuko le agisani, kpaci wa ta evu n Urishelima. Kpam a ka wundya yavu tsugono tsu Kashila tsa tuwa kute-kute. ¹² U danai, “Vuma roku u da uza u tsugono, u banai a ilyuci i roku i mbari, u wushi tsugono aku u gono. ¹³ U isa agbashi a ne kupa u naka

le ikebe i zinariya i te i te.* U tonuko le, 'Yankai i'ya tsilaga hal na n goni.'

¹⁴ "Shegai ama a ilyuci i ne a 'yuwan yi, hal a sukunku yi azapige a danai ele a ka ciga u lyai tsugono a kaci ka le wa.

¹⁵ "Gbā n nala, an u tsarai tsugono tsi, aku u gonoi. U zuwai a isaḳa yi agbashi a ḁa u naḳai ikebe yi u wene ili i'ya a tsarai a asu u tsilaga tsu le.

¹⁶ "Pini nala, uza u kagitā u tuwai ara ne u danai, 'Ukebe u te u vunu u tuko tā ikebe kupa.'

¹⁷ "U tonuko yi, 'A danasa vu kagbashi ka shinga! An u wokoi a cina vu uza u maci a kaci ka ili i kenu. Wusha tsugono tsu ilyuci kupa i woko katsupi ka malen ma manyan ma vunu.'

¹⁸ "Uza ire u tuwai u tonuko yi, 'Ukebe u te u vunu u tuko tā ikebe i tawun.'

¹⁹ "Eyi dem u tonuko yi, 'A naḳa vu tā tsugono tsu ilyuci i tawun.'

²⁰ "Uza roku kpam u tuwai u danai, 'Uzapige, ukebe u te u vunu u ḁa na, a makashi ma n sirai u ḁa n sokongi. ²¹ Kpaci ma pana tā uwonvo u vunu, adama a ḁa bawu wari yuwu. Vu tsu bidya tā ili i'ya bawu vu zuwai. Vu cai kpam ili i'ya bawu vu cei.'

²² "U tonuko yi, 'Kagbashi ka cingi, ma kidaga vu tā ugana a kaci ka ili i'ya vu danai n unā u vunu. Dana vu reve tā bawu mari yuwu? Uza ḁa n tsu bidya ili i'ya bawu n zuwai? N cai kpam ili i'ya bawu n cei? ²³ Ndya i zuwai bawu vu bankai ukebe vi a kuwa ku ikebe, tsarā n gono baci n wushi i'ya hal n apashani?'

²⁴ "U tonukoi aza ḁa a'ari pini a asu vi, 'Wushai ukebe vi a kukere ku ne, i naḳa uza ḁa wari n ikebe kupa vi.'

²⁵ "A tonuko yi, 'Asheku, wā tā tani n ikebe kupa.'

²⁶ "U da, 'N tonuko ḁa, uza ḁa yankai ili i'ya a naḳa yi manyan mai, aya a ka doku. Uza ḁa kpam bawu u yain ili, i kenu i'ya wari n i'ya vi, she a wusa yi i'ya. ²⁷ Atokulalu a va a nala yi aza ḁa bawu a ka ciga n lyai tsugono a kaci ka le ki, tuko le na a kapala ka va a wuna le.' "

Aza a Urishelima a ryabusai Yesu

(Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Yahaya 12:12-19)

²⁸ An Yesu danai nala, aku u lazai n atoni a ne, wa bana a Urishelima. ²⁹ An u yain evu n Betafaji n Batani a asu u masasa ma a ka isa Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne ama a re. ³⁰ U tonuko le, "Uwai a une u ḁa wari nala a kapala ka ḁe ki. N u'uwa u ḁe, ya wene tā maku ma makparyagi usiri ma bawu kotsu uza u yuwai. I surukpa ma i tuko. ³¹ Uza ḁa baci

* **19:13** Kondo "Ikebe i zinariya" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i Uḁanga.

dem u wece dā ‘Ndya i zuwai ya surukpa ma?’ I tonuko yi, ‘Asheku a dā a ka ciga ma.’ ”

³² Aku aza dā a suki vi a lazai a ba a cinai tyoku dā u tonuko le vi. ³³ A'ari pini a usurukpa makparyagi mi, aku aza a ili yi a tonuko le, “Adama a iyen a dā ya surukpa makparyagi mi?”

³⁴ A danai, “Asheku a dā a ka ciga ma.”

³⁵ Aku a tukoi ma a asu u Yesu. A polusoi aminya a le a zuba u makparyagi mi. A tadangi Yesu pini a zuba. ³⁶ Wari a asuvu a nwalu, aku ama a polusoi aminya a le a ure.

³⁷ An u rawai evu n kagidali ka Masasa ma Zayitum, gbā kakumā ka atoni a ne a gitai mazanga a ka cikpala Kashila n kalagatsu ka ucira adama a ukunosavu u dā a wenei. ³⁸ A danai, “Uza u unā u shinga dā Magono ma ma tuwā a asuvu a kala ka Magono ma Zuba! Ndishi n shinga a zuba, tsupige kpm a asu u Kashila!” ◇

³⁹ Afarishi a roku a asuvu a kakumā ki a tonuko yi, “Kawenishiki, barana atoni a vunu!”

⁴⁰ Aku u danai, “N tonuko dā, ko ama a padā baci bini, she atali a gitai isali i mazanga.”

⁴¹ An u rawai evu n Urishelima u wenei ilyuci yi, aku u sakai i'ya. ⁴² U danai, “A'ari a dana vu reve ili i'ya ya tuko ndishi n shinga, shegai gogo-na i'a tā usokongi ara vunu. ⁴³ A'ayin a ka tuwā tā a dā atokulalu a vunu a ka maka vu agalala a kasaga ka vunu ukyawan, a kpada vu ko nte wa. ⁴⁴ A ka wasa vu tā hal she a iyamba avu n ama a vunu gbā. A ka asaka katali a zuba u utoku u ne a asuvu a vunu wa, an bawu vu wushai kune ku Kashila a'ayin a dā ku tuwā dā.”

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Matiyu 21:12-17; Marku 11:15-19; Yahaya 2:13-22)

⁴⁵ Aku Yesu uwai a Kuwa ku Kashila u gitai uloko aza a tsilaga. ⁴⁶ U tonuko le, “Ukorongi u dā wari, a danai, ‘Kuwa ku va ka woko tā kuwa ku kvasu,’ shegai i gonukoi ka ‘kaḅuru ka aza a magalaka.’ ” ◇

⁴⁷ Kain dem, u tsu wenishike tā a Kuwa ku Kashila, shegai adarakpi a pige, n awenishiki a Mele, n azapige a ama a zamai a wuna yi. ⁴⁸ A nambai tyoku dā a ka yan n eyi, kpaci kadyanshi ka ne ka purā tā ama atakasuvu.

20

Keci a kaci ka ucira u Yesu

(Matiyu 21:23-27; Marku 11:27-33)

¹ Kain ka te, tyoku dā Yesu wari a uwenishike ama a Kuwa ku Kashila, n u yanyi Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. Pini

nala, adarākpi a pige n awenishiki a Mele kaḅolo nā nkoshi n pige, a tuwāi ara ne. ² A danai, “Tonuko tsu, n ucira u eni u ḁa va yansa ili i na yi, kpam ya nākā vu u ḁa?”

³ U wushunku le, “Mpa dem ma yan ḁā tā keci. Tonuko numu, ⁴ ulyuḅugu u Yahaya, a zuba ḁa u wutāi ko a asu u ama?”

⁵ A dansai utyoku u le, a danai, “Tsu dana baci, ‘A zuba ḁa,’ wa dana tā, ndya i zuwai tsu kpaḁāi uwushuku n eyi? ⁶ Tsu dana baci, ‘A asu u ama,’ ama yi a ka varāsa tsu tā, kpaci a bidya tā Yahaya matsumate ma.”

⁷ Aku a wushuki, “Tsu reve a asu u ḁa u wutāi wa.”

⁸ Yesu tonuko le, “Nala kpam mpa dem ma tonuko ḁā ko ucira u eni u ḁa ma yansāka ili i na yi wa.”

Agisani a azamaninga a cingi
(Matiyu 21:33-46; Marku 12:1-12)

⁹ Yesu gitāi uyanka ama agisani a na yi, u danai, “Vuma roku u ḁa u yain kashina ka cinwi, aku u nākāi acimbi a roku haya. U lazai a uyamba u roku u ba u ḅarākpaī. ¹⁰ An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka roku a asu u aza a haya yi, tsarā a nākā yi a asuvu a ucanga u kashina vi. Shegai acimbi yi a lapa yi, a loko yi akere a de. ¹¹ U suki kpam kagbashi ka roku, eyi dem a lapa yi, a yanka yi uwono, a loko yi akere a de. ¹² U doki u suki uza u tatsu, eyi tani a zumgbusa yi, aku a loko yi.

¹³ “Uza kashina vi u danai, ‘Ndyā ma yan? Ma suku tā maku ma vā ma ma ciga. Gaawan a ka wene tā karingā ka ne.’

¹⁴ “Shegai an acimbi yi a wene yi, a tonukoi kaci ka le, ‘Maku ma kagitā ma ne ma na vi. Tsu wuna ni tsarā agadu yi a woko a tsunu. ¹⁵ Aku a wutukpā yi a uroto u kashina vi a wuna yi.’

“Ndyā wā uza u kashina vi wa yan? ¹⁶ Wa tuwā tā u wuna acimbi yi, u nākā aza roku kashina ki.”

An ama yi a panai nala, a danai, “Kashilā ka jebige!”

¹⁷ Shegai Yesu weḅele le, u danai, “Ndyā kalen ka ili i'ya i'ari ukorongi a tagarāda u Kashilā? [◇] ‘Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’ ¹⁸ Uza ḁa baci dem u rukpāi a zuba u katali ka nala ki, wa koḁuso tā. Shegai ka rukpā baci ka varai uza, ka yuruwa yi tā.”

Utsupa u utafa ara Kaisa Magono
(Matiyu 22:15-22; Marku 12:13-17)

¹⁹ Aku awenishiki a Mele n adarākpi a pige a zamai ure u ḁa a ka kḁanā Yesu pini a a'ayin a nala yi, kpaci a reve tā a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a panai uwonvo u ama.

◇ 20:17 Ishp. 118:22.

²⁰ A gitā yi uwandāsa, a suki aza a akālu, ele tani a yain yavu aza a mayun a dā. A ka ciga a kanā yi n kadyanshi ka ne, tsarā a banka yi a asu u uza u tsugono a yan yi mavura. ²¹ A wece yi, “Kawenishiki, tsu reve tā kadyanshi ka vunu n uwenishike u vunu u maci u dā. Ya dem unā u te u dā vu bidya yi, kpam ure u Kashilā u dā va wenishike mai. ²² U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa magono, ko tsu kpādā utsupa?”

²³ Eyi tani u revei wanda dā a ka wanda yi, aku u tonuko le, ²⁴ “Wenike numu ukebe u azurufa.* Kulu n kala ka yai ka kari pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

²⁵ Aku u tonuko le, “Nākai Kaisa ili i'ya i'ari i Kaisa, Kashilā kpam i nākā yi ili i'ya i'ari i Kashilā.”

²⁶ A fudā a kanā yi n kadyanshi ka u yain a kapala ka ama wa. Adama a majiyan ma uwushuku u ne, a pādai bini.

*Keci a kaci ka u'yangā u ukpā
(Matiyu 22:23-33; Marku 12:18-27)*

²⁷ Ama a roku a dā pini aza a Sadusi,† a tuwai ara Yesu. Ama a na yi alya aza dā a danai u'yangā u ukpā wā la wa. ²⁸ A wece yi, “Kawenishiki, Musa koronku tsu tā, u danai, ‘Uza u kuwā baci u asākai uka bawu mmuku, u kanā tā utoku u ne u sotuku uka vi, u matsakā yi mmuku.’ ²⁹ A yan tā ama roku ama a shindere, uza n utoku. Uza u kapala u zuwai uka, u kuwai u asākā maku wa. ³⁰ Uza u ire u sotuki maranā mi, eyi dem u kuwai bawu maku. ³¹ Uza u tatsu kpam u sotuki maranā mi, eyi dem u kuwai. Nala gbā ama a shindere yi a zuwusai uka vi, hal a kuwusai gbā le, uza wā la u asākai maku wa. ³² A makorishi, uka vi dem u kuwai. ³³ An u wokoi gbā ama a shindere a le a zuwusa yi vi, uka u yai u dā wa woko a a'ayin a u'yangā a ukpā?”

³⁴ Yesu wushuki, “Ama a gogo-na a ka yansa tā iyolo n a wutukpi iyolo. ³⁵ Shegai aza dā baci a wenei a gain a uwa a'ayin a dā a ka tuwā, kpam n u'yangā u ukpā vi, a ka yan iyolo ko a wutukpā iyolo wa. ³⁶ A ka doku a ka kuwā wa, kpaci dere dā a'ari n atsumate a zuba, kpam mmuku n Kashilā n dā an a wokoi mmuku ma u'yangā u ukpā n dā. ³⁷ Ukuna u akushe n u u'yangā u ukpā tani, Musa dem dana tā a ukuna u maku ma madanga ma ma tasa akina a asu u dā u isāi Magono ma Zuba ‘Kashilā ka Ibrahi, n Kashilā ka Ishaku, n Kashilā ka Yakubu.’
◇ ³⁸ Eyi Kashilā ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma ka, kpaci ara ne ya dem wā tā n uma.”

* **20:24** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

◇ **20:37** Uwt. 3:6.

³⁹ Aku aza roku a asuvu a awenishiki a Mele yi a danai, “Kawenishiki, vu wushuku t̄a dere.” ⁴⁰ Pini nala, uza u doku u kawan u wece yi ukuna wa.

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Matiyu 22:41-46; Marku 12:35-37)

⁴¹ Aku Yesu wece le, “Nida a ka a dana Kawauwi Maku ma Dawuda ma? ⁴² Dawuda n kaci ka ne u danai a Tagarada u Ishipa,† ‘Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a va, dusuku a ulyaki u va, ⁴³ hal she n tadangu vu a zuba u atokulalu a vunu.’
◇ ⁴⁴ Dawuda isa yi baci ‘Asheku’, nida wa yansa u gono u woko maku ma ne?”

Yesu baranai ama a kaci ka awenishiki a Mele

(Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40)

⁴⁵ Yesu tonukoi atoni a ne a kapala ka ama gba, ⁴⁶ “Kiranai n awenishiki a Mele aza da a ka ciga kutambu n aminya a pige, a ka ciga a danasa le a kuden n tsupige. Kpam a lai uciga u asu u ndishi u da u lai tsulobo a agata a Kashila, n asu u shinga u asu u abiki. ⁴⁷ Alya a lyai ucanga u nraṅa, n a yanyi kavasu ka ugadi adama a ukimbusa u a'eshi. Icun i ama a nala yi, a ka yan le t̄a mavura cika.”

21

Kune ku maraṅa

(Marku 12:41-44)

¹ Kain ka te, Yesu wari a Kuwa ku Kashila, aku u gadiḡbai kaci ka ne u wenei tyoku da aza a utsari a ka zuwusa ikebe i le a asu u uzuwusa ikebe. ² U wenei kpam maraṅa ma roku uza u unambi, ma zuwai pini irim i re i kenu* a asuvu. ³ Pini nala, u da, “Mayun n tonuko da, ili i'ya maraṅa uza u unambi u nala u zuwai, i la t̄a gba ili i'ya ele a zuwusai. ⁴ Kpaci gba le a asuvu a utsari u le u da a kenei a zuwusai. Shegai eyi a asuvu a unambi u ne u da u bidyai gba ikebe i ulyaka ilikulya i ne.”

Iryoci i a'ayin a makorishi

(Matiyu 24:1-2; Marku 13:1-2)

⁵ Aza roku a asuvu a atoni a ne, a'ari a kadyanshi tyoku da a kalai Kuwa ku Kashila n atali a shinga, n kune ku a nakaḡ Kashila. Shegai Yesu danai, ⁶ “Gba ili i'ya i wenei pini na, a'ayin a'a t̄a a utuwa a da ko katali ka te a ka asaka utadangi a zuba u utoku u ne, bawu a wasai ka wa.”

Upana u ikyamba u pige u da wa tuwa

(Matiyu 24:3-14; Marku 13:3-13)

◇ 20:43 Ishp. 110:1. * 21:2 Kondo “Irim i kenu” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

⁷ Pini nala, a wece yi, “Kawenishiki, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Iacun i iryoci i eni i'ya a ka wenike ya ciga baci ugita?”

⁸ U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa da wa. Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va a dana alyu Kirisiti Kawauwi. Kpam a dana, ‘A'ayin a yan de evu.’ Kotsu i toni le wa. ⁹ A'ayin a da baci i panai ukuna u kuvon n ibili, kotsu i giruwa wa. U kana ta ukuna u nala u gita, shegai makorishi ma kotsu wa.”

¹⁰ U tonuko le kpam, “Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama, tsugono kpam tsu 'yangasaka tsugono. ¹¹ Iyamba ya gada ta a asu kau-kau, n kambulu n usara a asu kau-kau. A ka yan ta ili i uwonvo n ikunesavu i pige i pige a zuba.

¹² “Shegai kahu ukuna u nala u gita, a ka kana da ta a yan da mavura. A banka da a agata a Kashila n a'uwa a a'ali. A banka da a asu u azapige na ngono adama a kala ka va. ¹³ Nala wa woko da ta ure u da ya yanka le kadyanshi ka va. ¹⁴ Shegai i vakunku atakasuvu a de, i dambula n tyoku da ya gonuko kadyanshi wa. ¹⁵ Kpaci mpa ma naka da ta ucira n ugboji u da bawu atokulalu a de a ka fuda a nanamgbana, ko a nani u da wa. ¹⁶ Hal n isheku i de n atoku a de n kumaci ku de, n aje a de a ka neke da ta, hal a wuna gbam aza roku a asuvu a de. ¹⁷ Ya dem wa 'yuwan da ta adama a kala ka va. ¹⁸ Shegai ko kenji ka kaci ka de ka te ka la ka namgba wa. ¹⁹ Akawunki a de a da a ka wauwa da.”

*Uwacinsa u Urishelima
(Matiyu 24:15-21; Marku 13:14-19)*

²⁰ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a da baci i wenei asoje a kyawain Urishelima, u gan ta i reve an a yain evu n uwacinsa u da. ²¹ Adama a nala, asaka aza da a'ari a uyamba u Yahuda a suma a bana a nsasa. Aza da a'ari a ilyuci a wuta a suma, kpam aza da a'ari a une kotsu a uwa a asuvu a ilyuci wa. ²² Kpaci a'ayin a katsupi ka upana u ikyamba a da, tsara a shadangu i'ya i'ari ukorongi. ²³ Ter de aka a atsuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! Kpaci a ka yan ta upana u ikyamba u pige a uyamba vi, aku upan u Kashila u rukpa a kaci ka ama ki. ²⁴ A ka wuna ta aza roku n iburundu, a kanasa kpam aza roku a bansaka le a asu u tsugbashi a iyamba i likimba. Awulawa kpam a ka kpatsa ta Urishelima hal a'ayin a Awulawa a shadangu.

*Utuwu u Maku ma Vuma
(Matiyu 24:29-31; Marku 13:24-27)*

²⁵ Yesu doku u danai, “A ka wene t̄a iryoci a kaara n uwoto n atala. A likimba kpam, aletsu a ama a ka dambula t̄a cika. A dambula cika adama a mawur̄a ma kushiv̄a n aḃali. ²⁶ Ama a ka limus̄a t̄a adama a uwonvo, n a pani uwonvo u ili i'ya ya git̄as̄a a likimba. Kpaci a ka gb̄ad̄a t̄a ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba. ²⁷ A'ayin a nala a ḃa a ka wene Maku ma Vuma utuw̄a a asuvu a alishi n ucira n tsupige tsu pige. ²⁸ A'ayin a ḃa baci ukuna u nala wa git̄as̄a, i gad̄igba a'aci a ḃe i kondo zuba kpaci uwutukp̄a u ḃe wa yan ḃe evu.”

Uwenishike a kaci ka kapopi

(*Matiyu 24:32-35; Marku 13:28-31*)

²⁹ Aku Yesu yanka le agisani a na yi u ḃa, “Weḃelei madanga ma kapopi n̄a ndanga n ḃa n buwai. ³⁰ N git̄a baci utopo avuku, ya wene t̄a n kaci ka ḃe kpam i reve an ilyushi i yain evu. ³¹ Nala dem, a'ayin a ḃa baci i wenei ukuna u nala wa git̄as̄a, i reve t̄a an tsugono tsu Kashil̄a tsu yain evu.

³² “Mayun n tonuko ḃa, ama a gogo-na a ka kotso wa, she a shad̄angu ili i na yi. ³³ Zuba n likimba wa cimḃa t̄a. Shegai kadyanshi ka v̄a ka cimḃa wa.”

Uwenishike a kaci ka afoḃi

³⁴ Pini nala, Yesu danai, “Kiranai n kaci ka ḃe, kotsu uma u ḃe u laka a asu u kulya ku gbani, n kuso ku umaka wa, n kadambula ka likimba, hal kain ka nala ka danda ḃa tyoku u utyangi wa. ³⁵ Kpaci nala wa woko a kaci ka ama a likimba gb̄a. ³⁶ Kain dem i rongo n afoḃi, n i yanyi kavas̄u, tsar̄a i tsar̄a i lai a asuvu a ukuna u ḃa wa ciga u git̄a vi. Kpam tsar̄a i fuda i shamgba a kapala ka Maku ma Vuma.”

³⁷ Kain dem, u tsu wenishike t̄a a Kuwa ku Kashil̄a. Kaara ka kotso baci aku u wut̄a u ba u wansa a masasa ma a ka is̄a Masasa ma Zayitum. ³⁸ Kpam ama a tsu tuwus̄a t̄a a Kuwa ku Kashil̄a n usana u de, tsar̄a a pan̄aka yi.

22

Yahuza Isikariyoti wushuki u neke Yesu

(*Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Yahaya 11:45-53*)

¹ A'ayin a Abiki a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti† a ḃa dem a ka is̄a Abiki a Upasamgbana a yain evu. ² Aku adar̄akpi a pige n awenishiki a Mele a ka zama tyoku ḃa a ka wuna Yesu, shegai a ka pana t̄a uwonvo u ama. ³ Kanangasi* ka uwai Yahuza, uza ḃa a ka is̄a Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi. ⁴ U ba u dansai n adar̄akpi a pige n azapige aza a uwundya Kuwa ku Kashil̄a tyoku ḃa wa neke yi ara le. ⁵ A yain maz̄anḡa hal a zuwamgbana i a ka tsupa yi n ikebe.

* 22:3 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalap̄ansi.

⁶ Eyi kpam u wushuki u gitai uzama tyoku da wa neke yi ara le, kakuma ka ama ka wacuwa baci.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana

(Matiyu 26:17-30; Marku 14:12-26; Yahaya 13:21-30; 1 Korintiya 11:23-25)

⁷ Kain ka Abiki a Ulya Ilikulya i'ya i Nambai Yisti ka rawai; wata, kain ka ukidasa mmuku ma a'ondom ma Abiki a Upasamgbana. ⁸ Aku Yesu suki Bituru n Yahaya, u tonuko le, "Walai i ba i fobusuko tsu Abiki a Upasamgbana yi, tsara tsu lyai."

⁹ A wece yi, "Nte da va ciga tsu fobuso?"

¹⁰ U tonuko le, "N u'uwa u de a ilyuci yi, ya gawunsa ta n vuma roku u cangai malanda ma mini. I toni yi hal a kuwa ka wa uwa. ¹¹ I tonuko uza u kuwa vi, 'Kawenishiki ka danai: Nte da a asu u da ma lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi n atoni a va?" ¹² Wa wenike da ta kunukuzuba ku pige ka ucanga u ne wari ufofusi. Nte ya fobusuko tsu pini."

¹³ Aku a lazai a ba a cinai tyoku da u tonuko le vi. Pini nala, a fobusoi ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi pini.

¹⁴ An a'ayin a yain, Yesu dusuki ulya ilikulya n asuki yi. ¹⁵ U tonuko le, "Mari ma ciga ta gbam n lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana i na yi n ada, kahu n pana ikyamba. ¹⁶ Kpaci n tonuko da, ma doku ma lya i'ya wa, she a'ayin a da a shadangi u da a tsugono tsu Kashila."

¹⁷ U bidyai mako ma mini ma cinwi, u cikpai Kashila aku u danai, "Wushai na i soi. ¹⁸ N tonuko da, ili i'ya i bidyai n gogo-na ma doku ma so mini ma cinwi wa, she a'ayin a da tsugono tsu Kashila tsu tuwai."

¹⁹ U bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibamgbanasai u da, u naka le. U danai, "Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi uyansa nala tsara i cibusa na mpa."

²⁰ An a kotsoi ulya u ilikulya vi, u bidyai mako mi, u danai, "Mako ma na mi, kazuwamgbani ka savu ka a asuvu a mpasa n va n da a ka neke adama a de. ²¹ Shegai uza da wa neke mu vi, aya pini na wa lya kabolo na mpa. ²² Mayun da mpa Maku ma Vuma ma laza tyoku da a zuwai, shegai ter n uza da wa neke mu vi." ²³ A gitai uwecembene ko ya wa neke yi a asuvu a le yi.

Kananamgbani adama a tsupige

²⁴ Kananamgbani ka uwai a mere ma le, ko ya wa woko uzapige u le. ²⁵ U tonuko le, "Ngonon ma Awulawa a tsu ciga ta a wenike le ucira. Akidi a ugana a le kpam a tsu zama ta a isa le Abangi a Ama. ²⁶ Shegai ara de nala wa. Uza da wari uzapige a asuvu a de, u woko tyoku u uza u kenu. Uza da wa

tono n aḍā, u woko tyoku u kagbashi. ²⁷ Ya lai tsupige, uza ḍa u dusuki wa lya ilikulya ko gai kagbashi? Uza ḍa u dusuki wa lya ilikulya ḍa wa? Mpa tyoku u kagbashi ḍa maṛi a asuvu a ḍe. ²⁸ Eḍa i shamgbai ara va a ukonduso u ḍa n soi. ²⁹ Tyoku ḍa Tata u va u naḱa mu tsugono, nala mpa dem ma naḱa ḍa ucira, ³⁰ tsara i lyai i soi na mpa a tsugono tsu va. I dusuku kpm a aratsu a tsugono, n i lyayi tsugono tsu agali kupa n a re a Isara'ila.

Yesu danai Bituru wa nana yi ta

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Yahaya 13:36-38)

³¹ Ele pini n a lyayi, aku u danai, “Simo, Simo, Kanangasi† ka folo ta u welikpe ḍa tyoku u ilya. ³² Shegai ma yanka vu ta kvasu, tsara upityanangu u vunu u gusa wa. Avu kpm a'ayin a ḍa vu gonoi, vu gbamatangu aza a vunu.”

³³ Bituru wushunku yi, “Asheku, ufoḍusi u ḍa maṛi n bana n avu a kuwa ku a'ali, ko a ukpa.”

³⁴ Yesu danai, “N tonuko vu Bituru, ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³⁵ Yesu wece le, “A'ayin a ḍa n suku ḍa bawu makpakata, bawu kasan, bawu akpata, ili i'a la i'ya i nambai?”

A danai, “Ko i te tsu namba wa.”

³⁶ U ḍa, “Gogo-na uza ḍa baci wari n makpakata u bidya, nala kpm uza ḍa wari n kasan. Uza ḍa bawu wari n burundu, u denge kunya ku ne u tsila. ³⁷ N tonuko ḍa, mayun ḍa ukuna u ḍa a korongi a kaci ka va u kana ta u shadangu, ‘A kece yi ta a asuvu a aza ḍa a 'yangasakai tsugono.’ ◇ Kpaci ili i'ya a danai a kaci ka va, ushadangu u ne u rawa ḍe.”

³⁸ Aku a tonuko yi, “Asheku, iburundu i'ya na i re.”

U tonuko le, “U rawa ta.”

Yesu yain kvasu a Masasa ma Zayitum

(Matiyu 26:36-46; Marku 14:32-42)

³⁹ Yesu wuta i u banai a Masasa ma Zayitum tyoku ḍa u cuwanaḱai, atoni a ne dem a tono yi. ⁴⁰ An u rawai a asu vi, u tonuko le, “Yanyi kvasu kotsu i rukpa a ukondo wa.” ⁴¹ U asaka le kenu, tyoku u mbari ma uvutala katali, u kudangi u yain kvasu. ⁴² U danai, “Tata, vu wushuku baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi, shegai udani u va u ḍa a ka tono wa, she u vunu.” ⁴³ [Aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, wari yi a ugbamatangu asuvu. ⁴⁴ Kpaci wa pana ta ikyamba cika. U matsai kvasu cika, hal malen ma ne ma ḍaka yavu mpasa.]

⁴⁵ An u 'yangai a asu u kvasu vi, u gonoi a asu u atoni a ne. U cina le n a lavuti adama a uwowi u unambukatsuma. ⁴⁶ U

† 22:31 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapani. ◇ 22:37 Isha. 53:12.

wece le, “Ndya i zuwai ya lavuta? 'Yàngai i yain kavasu, kotsu i rukpa a ukondo wa.”

A kanai Yesu

(Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Yahaya 18:3-11)

47 Yesu pini a kadyanshi, aku u wenei kakuma ka ama ka tuwa yi. Uza da a ka isa Yahuza Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, wa tono n ele kapala. U raɓai evu n Yesu kotsu u wambatsa yi. 48 Aku Yesu wece yi, “Yahuza, n uwambatsa u da va neke Maku ma Vuma?”

49 Aza da a'ari evu n eyi, an a wenei ili i'ya ya gita, a wece yi, “Asheku, tsu kapusa n iburundu da?” 50 Aku uza u te u le u kapamgbanai kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adaraki.

51 Yesu danai, “Kotsu i doku wa.” U sawai kutsuvu ku kagbashi ki, u tansa yi.

52 U tonukoi aza da a 'yangasaka yi vi; wata, adaraki a pige, n azapige a awundi a Kuwa ku Kashila, na nkoshi, “I tuwai n iburundu na mkpaukpau yavu aza a ukana aza a magalaka? 53 A'ayin a da mari n ada kain dem a asuvu a Kuwa ku Kashila, i barakpa akere a de i dana ya kana mu wa. Shegai a'ayin a de a da na vi, n a'ayin a ucira u karimbi.”

Bituru nanai an u revei Yesu

(Matiyu 26:57-75; Marku 14:53-72; Yahaya 18:12-27)

54 Pini nala, a kanai Yesu a lazai n eyi, a banka yi a kuwa ku Magono ma Adaraki. Bituru wari le a utono mbari mbari. 55 A tasuki akina a mere ma kuwa mi a dusuki. Bituru dem dusuki kabolo n ele. 56 Aku kagbashi ka kari makere ka wene yi a'ayin a da katyashi ka akina ka wakanai, pini nala, kagbashi ki ka danai, “Vuma u na dem kabolo n eyi da wari.”

57 Shegai u nanai u danai, “Mpa n reve yi wa.”

58 An a barakpai kenu, aku uza roku u wene yi u danai, “Avu dem uza u te u le u da.”

Bituru danai, “Uza u va, mpa n reve yi wa.”

59 A doki a barakpai hal ulapa u uwule u te, uza roku u matsa yi, u danai, “Malala ma la wa, vuma u na kabolo ka a'ari, kpaci uza u Galili u da.”

60 Bituru danai, “Uza u va, n reve gbam i'ya va tono wa.” Kute-kute kahu u kimba una u ne, kapen ka salai. 61 Asheku a kpatalai a kondonoi Bituru. Aku u ciɓai n kadyanshi ka Asheku, u da, “Ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” 62 Aku u wutai a ulanga u sai cika.

Asoje a yankai Yesu majari

(Matiyu 26:67-68; Marku 14:65)

⁶³ Ama ɗa a ka wundyā Yesu vi a rongo yi uyanka majari n a lapusi yi. ⁶⁴ A sira yi a'eshi, aku a danai, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita. Ya lapa vu?” ⁶⁵ A rongo yi a uyansaƙa kadyanshi ka gbani ka gbani ushani n a wishisi yi.

A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige

(*Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Yahaya 18:19-24*)

⁶⁶ An kain ka wansai, aku Asheshi a Pige, † (asuvu a adaraki a pige, n awenishiki a Mele) a bolomgbonoi a asu u te. A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige a le, a tonuko yi, ⁶⁷ “Avu Kirisiti Kawauwi ɗa baci, tonuko tsu.”

U danai, “Ko n tonuko ɗa baci, ya wushuku wa. ⁶⁸ N yan ɗa baci kpam keci, ya wushunku mu wa. ⁶⁹ Shegai ili i'ya i bidyai gogo-na ubana a kapala, Maku ma Vuma ma dusuku ta a ulyaki u Kashila Uza u Ucira.”

⁷⁰ Gba le a danai, “Dana, avu Maku ma Kashila ma?”

U tonuko le, “I dana ta dere, mpa.”

⁷¹ Aku a danai, “Tryoci i eni i'ya kpam tsa bolo? Tsu pana ta n kaci ka tsunu a unu u ne.”

23

A bankai Yesu ara Bilatu

(*Matiyu 27:11-14; Marku 15:1-5; Yahaya 18:28-38*)

¹ Pini nala, gba kaɓolo ka Asheshi a Pige yi a 'yangai a bankai Yesu ara Bilatu gomuna u Yahuda. ² A sapula yi, a danai, “Tsu cina ta vuma u na vi wa puwunsa a ama a tsunu. Kpam n u fishinki ama a tsupa utafa ara Kaisa. N u dansi kpam aya Kirisiti Kawauwi Magono.”

³ Bilatu wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

Aku u wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi.”

⁴ Bilatu tonukoi adaraki a pige yi n kakuma ka ama ki, “N tsara vuma u na vi n unyushi wa.”

⁵ A doki a matsa yi n a dansi, “Wa 'yangasasa ta atakasuvu a ama n uwenishike u ne a uyamba u Yahuda. U gitai ukuna u nala vi a Galili hal utuwa na.”

A bankai Yesu ara Hiridu

⁶ An Bilatu panai nala, u wecikei ko vuma vi uza u Galili u da. ⁷ An u revei Yesu a kaɓon ka tsugono tsu Hiridu Antiba tsa u wutai, u geɓengu yi ara Hiridu uza da wari dem a Urishelima a'ayin a nala yi.

⁸ An Hiridu wenei Yesu, u yain mazanga cika kpaci wa ciga ta u wene yi caupa. An u panai ukuna u ne, kpam wa ciga ta u wene ukunosavu u da Yesu wa yansa. ⁹ U rongo yi a uyansa keci, shegai u wushunku yi ili wa. ¹⁰ Adaraki a pige n awenishiki a Mele a da pini kushani a rongo yi usapulusa ushani. ¹¹ Hiridu n asoje a ne a yanka yi magori, a yanka yi

kpam majari. A uka yi aminya a tsugono, aku a gonuko yi ara Bilatu. ¹² Kain ka nala ka tsije tsu Hiridu n Bilatu tsu gitai. Kpaci caupa atokulalu a da.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Matiyu 27:15-26; Marku 15:6-15; Yahaya 18:39-19:16)

¹³ Bilatu bolomgbonoi adarakpi a pige, n aza a tsugono, n ama. ¹⁴ U tonuko le, “I tuko ta vuma u na i da wa puwunsa ta ama. Kpam an n vece yi a kapala ka de, n tsara yi n unyushi ko u te a asuvu a ikuna i'ya i danai vi wa. ¹⁵ Nala dem Hiridu u tsara yi n unyushi wa, kpaci aya u gonuko yi ara tsunu. U yan ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. ¹⁶ Adama a nala, ma bawan yi ta n asaka yi.” [¹⁷ U tsu asanka le ta vuma u te a asuvu a ama da a'ari a kuwa ku a'ali a a'ayin a abiki.]

¹⁸ Gba ama a 'yangasai alagatsu a le, a danai, “Rawuka vuma u na vi! Asanka tsu Baraba!” ¹⁹ (Baraba aya uza da a zuwai a kuwa ku a'ali adama a u'yangasa u atakasuvu a ama u da a yain n mawunuka a ilyuci yi.)

²⁰ Aku Bilatu doku u yanka le kadyanshi, kpaci wa ciga ta u asaka Yesu. ²¹ Shegai a worukpoi n a dansi, “Wandamgbana yi! Wandamgbana yi!”

²² U doki u tonuko le u tatsu, “Ndya i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain? N tsara yi n ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. Adama a nala ma bawan yi ta n asaka yi.”

²³ Shegai a rongo yi a umatsa, a 'yangasai alagatsu a le a danai a wandamgbana yi, hal isali i le i fudai Bilatu. ²⁴ Aku Bilatu kidaga yi ugana, tsara a yanka le i'ya a ka ciga. ²⁵ U asanka le uza da a foloi vi; wata, uza da a zuwai a kuwa ku a'ali, adama a u'yangasa atakasuvu a ama n mawunuka. U naka le Yesu tyoku da a ka ciga.

A wandamgbana Yesu

(Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Yahaya 19:17-27)

²⁶ A'ari pini a nwalu n eyi, aku a kana vuma roku uza u kala Simo uza u Sirani, u wutai a une. A tadanku yi mawandamgbani mi u canga u toni Yesu. ²⁷ Kakuma ka ama ushani ka tono yi hal n aka a roku aza da a rongoi kushen n a pani mballa ma ulaza u ne. ²⁸ Yesu kpatalai ara le u danai, “Aka a Urishelima, asakai kushen adama a va. Shegai, i saka kaci ka de na mmuku n de. ²⁹ A'ayin a'a ta a utuwa a da a ya dana, ‘Aza a unu u shinga a da ndari, n atsuma a da bawu a matsai mmuku, kpam n mani ma bawu ma comukoi maku.’ ³⁰ A'ayin a nala a da a ka gitai ufolo nsasa n pige n pige, ‘Rukpai a kaci ka tsunu.’ A foli kpam agalala a dana, ‘Cidangu tsu.’ ◇

31 A yanka baci maɗanga ma taƙu ukuna u naha, ndya ya gita ma ekpe baci?”*

32 A banka ta dem ama roku ama a re aza a magalaka, tsara a wuna le kaɓolo n eyi. 33 An a rawai a asu u da a ka isa Mako ma Kaci, nte a wandamgbana yi pini n aza a unyushi u cingi a nala yi uza te a ulyaki, uza te a ugula. 34 Yesu danai, “Tata, cimbusuka le, kpaci a reve ili i'ya a ka yan wa.” A varangi uruta a pecishei aminya a ne.

35 Ama a shamgbai a'ari a akaɓu. Azapige tani a ka yanka yi majari a danai, “U wauwai aza roku, u wauwa kaci ka ne wawa, aya baci uza da Kashila ka dangasai u woko Kirisiti Kawauwi u Kashila.”

36 Asoje dem a yansaƙa yi ta majari. A banai ara ne a naka yi mini ma kalam. 37 A danai, “Ada baci magono ma aza a Yahuda, wauwa kaci ka vunu.”

38 Ikorongi i'ya pini zuba n kaci ka ne, EYI NA MAGONO MA AZA A YAHUDA MA.

39 Uza u te a asuvu a aza da a wandamgbana kaɓolo n eyi vi, u yanka yi kadyanshi ka gbani, u danai, “Ma wundya a da Kawauwi ki. Wauwa kaci ka vunu n atsu.”

40 Shegai uza u te vi u barana yi u da, “Avu ko uwonvo u Kashila va pana an gba tsunu a kidaga tsu ugana u ukpa wa? 41 Atsu tani dere da tsa wusha katsupi ka manyan ma tsunu, shegai vuma u na ko ili i cingi i te u yan wa.”

42 U danai, “Yesu, kotsu vu ciba na mpa a'ayin a da baci vu uwai a tsugono tsu vunu.”

43 Yesu tonuko yi, “N tonuko vu, ko ara va ta kaɓolo na mpa a asu u uwunvugusa a zuba.”

Ukpa u Yesu

(Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Yahaya 19:28-30)

44 An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbana n karimbi hal ubana ulapa u uwule u tatsu.

45 Kaara ka naka kpm katyashi wa. Aku kunya ka a barakpai a Kuwa ku Kashila ku pecemgbenei kure. 46 Yesu 'yangasai kalagatsu n ucira u danai, “Tata, a akere a vunu a da ma naka kulu ku va.” An u danai nala, aku u uma u ne u wutai.

47 An katigi ka wenei ili i'ya i gitai u cikpalai Kashila, u da, “Vuma u na, mayun ili i birika yi wa.” 48 Kakuma ka ama ka ka banai akaɓu a wenei ili i'ya i gitai, a lazai n a lapi akamba a le adama a unamgbi u asuvu. 49 Shegai gba ama da a reve yi, kaɓolo n aka a da a gita yi utono tun a Galili, a shamgbai a mbari a'ari a uwundya ukuna u nala vi.

* 23:31 Kalen ka tsizagadi tsu Yesu tsa, “A yanka mu baci ili i na gogo-na, nida wa la vi n ada?”

*Kacida ka Yesu**(Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Yahaya 19:38-42)*

⁵⁰ Vuma roku uza da wari a asuvu a Asheshi a Pige, kala ka ne ka Isuhu vuma u Arimatiya u uyamba u Yahuda, vuma u maci da. ⁵¹ U wushuku n tyoku da a sheshei n i'ya a yain wa. Shegai utuwa u tsugono tsu Kashila u da wa vana. ⁵² Pini nala, u banai ara Bilatu u foloi a naka yi ikyamba i Yesu. ⁵³ U cipuka yi u palasa yi n aminya a pun u zuwa yi a kasaun ka a shei a katali, a asu u da bawu kotsu a vakunki uza. ⁵⁴ Kain ka nala ki Kain ka Afofi ka, kpaci Ashibi a yan de evu n uyan.

⁵⁵ Aka a da a wutai a Galili kaɓolo n Yesu, a tonoi Isuhu kucina. A wenei kasaun ki n tyoku da a zuwai ikyamba i ne. ⁵⁶ Aku a gonoi a kuwa a ba a fobusoi ucanga u awanli n u magulani n manivi. Aku a wunvugai kain ka Ashibi ki tyoku da Mele ma danai a yain.

24*U'yangā u Yesu a ukpa**(Matiyu 28:1-10; Marku 16:1-8; Yahaya 20:1-10)*

¹ Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, aka a banai a asu u kasaun vi n ucanga u magulani u da a fobusoi. ² A cinai a gindalakpa de katali ka kasaun ki, ³ shegai an a uwai a wene ikyamba i Yesu Asheku wa. ⁴ A'ari a uyan majiyan ma ukuna mi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a da ka lafa a shamgbai evu n ele. ⁵ Adama a uwonvo, aka yi a varai a'aci a le, shegai ama yi a tonuko le, "Nda i zuwai ya bolo uza u uma a asuvu a akushe? ⁶ Wa pini na wa; u 'yangā de! Ciɓai ili i'ya u tonuko da, a'ayin a da wari kaɓolo n ada a Galili. ⁷ U kana ta a neke Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi, a wandamgbana yi, aku u 'yangā a kain ka tatsu.' ⁸ Aku a ciɓai n kadyanshi ka ne.

⁹ An a wutai a kasaun ki a gonoi a kuwa, a tonukoi atoni kupa n u te n ama da a buwai gba ukuna vi. ¹⁰ (Meri Magadaliya n Yuwana n Meri mma u Yakubu n aka a roku a da a'ari kaɓolo n ele, alya a tonukoi atoni yi ukuna u na vi.) ¹¹ Shegai a wushuku n ukuna vi wa, a gonukoi u da yavu ukuna u gbani u da. ¹² Bituru 'yangai u sumai ubana a kasaun ki, u kelikei u webele, aku u wenei kunya ka a palaka yi vi koshi. Aku u gonoi a kuwa wari uyan majiyan ma ukuna vi.

*Ama a re a ure u Imawu**(Marku 16:12-13)*

¹³ Kain ka nala ki, ama a re a asuvu a atoni a Yesu, a ka bana a une u roku u da a ka isa Imawu. Mɓari n ne n ubana a

Urishelima, evu na nwalu m ulapa u uwule u re n da.* ¹⁴ A'ari a kadyanshi ka ili i'ya i gitai vi. ¹⁵ Ele pini a kadyanshi ki n a yawunsi utyoku u le, tyoku da ukuna vi u gitai, aku Yesu n kaci ka ne u raba le, a lazai kaɓolo. ¹⁶ Shegai a'eshi a le a kukpa a ka reve yi wa.

¹⁷ Yesu wece le, “Ukuna u iyen u da i'ari a udansa an ya wala vi?”

A shamgbusai, n a ɓali asuvu n katsuma ka lima. ¹⁸ Uza da a ka isa Kiliyoba wushunku yi, “Avu kamoci ka a Urishelima? Va ciga vu dana vu reve i'ya i gitai a asuvu a a'ayin a na yi wa?”

¹⁹ U wece le, “Ukuna u eni u da la vi?”

A tonuko yi, “Ukuna u Yesu uza u Nazara, matsumate ma tani ma ucira a asuvu a manyan ma ne n kadyanshi a kapala ka Kashila n ama. ²⁰ Adarakpi a pige na ngono a neke yi, a kidaga yi ugana u ukpa a wandamgbana yi. ²¹ Tsara tsu zuwuka yi tani ta a'eshi tsu da aya wa wutukpa Isara'ila. Ara kain tatsu da pa vi an ukuna u na vi u gitai. ²² Ara aka a roku a asuvu a tsunu a yanka tsu ta ukuna u majiyan, a banai pini a kasaun ki n usana u de. ²³ An bawu a cinai ikyamba i ne, a gonoi a tonuko tsu a wene ta kuwene ku atsumate a zuba aza da a tonuko le wa ta n uma. ²⁴ Aza roku a tsunu a banai pini a kasaun ki, a ba a cinai tyoku da aka yi a danai vi nala. Shegai eyi kaci ka ne a wene yi wa.”

²⁵ Yesu tonuko le, “Eda aza da bawu i'ari n ugboji. Aza da atakasuvu a de a razugbai bawu i wushuki gba n ikorongi i nsumate. ²⁶ U kana Kirisiti Kawauwi u pana ikyamba, aku u tsara tsupige tsu ne wa?” ²⁷ U gitai n tagarada u Musa hal ubana a itagarada i Ntsumate, wa wutumkpusuka le ukuna u da wari a kaci ka ne a asuvu a itagarada yi.

²⁸ A yain evu n une u da a ka bana vi. U yain yavu wa wura le. ²⁹ A matsa yi a danai, “Tuwa vu cipa ara tsunu, kpaci kaara ka kotso de, kayin kpm ka yan de.” U wushuki u cipai ara le.

³⁰ An wari a ulya ilikulya kaɓolo n ele, u bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibai u naka le. ³¹ A'eshi a le a kukpai aku a reve yi. Pini nala, u puwunka le. ³² A dansai utyoku u le, “Ipeli i tuwa ta a atakasuvu a tsunu a'ayin a da wa dansa n atsu a ure vi, wa wutumkpusuka tsu itagarada.”

³³ Kute-kute a 'yangai a gonoi a Urishelima a ba a cinai atoni kupa n u te vi a asu u te kaɓolo n aza da a'ari n ele. ³⁴ Atoni yi a danai, “Mayun da! Asheku a 'yanga ta, hal gbam u wenike ta kaci ka ne ara Bituru.”

* **24:13** Mɓari m mel u shindere da a ka dansaka pini na dere da u wari n kilomita kupa n u te.

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni

(Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

³⁵ Ama a re yi dem a danai ili i'ya i gitai n ele a ure, hal n tyoku da a reve yi a asu u da u jibai burodi. ³⁶ An a'ari pini a udansa ukuna u nala vi, kute-kute Yesu tuwai u shamgbai a mere ma le u danasa le, "Ndishi n shinga ara de." ³⁷ Shegai a giruwai cika a panai uwonvo. A ka wundya kafofu ka a wenei.

³⁸ U tonuko le, "Ndya i zuwai i giruwai? Ndya i zuwai ya yan malala a atakasuvu a de? ³⁹ Webelele akere a va n a'ene a va. Mpa n kaci ka va, sawa numu i pana. Kafofu ka n inyama ko ate te tyoku da i wenei mari n i'ya wa."

⁴⁰ An u danai nala, u wenike le akere n a'ene a ne. ⁴¹ Shegai adama a mazanga n majiyan, a fuda a wushuku gogo wa. U wece le, "Ta pini na n ilikulya?" ⁴² A naka yi kabirisa ka kadan ka a zungu. ⁴³ U wushai ka u takumai a kapala ka le.

⁴⁴ U doki u tonuko le, "Kadyanshi ka va ka pa vi ka n tonuko da a'ayin a da tsari kabolo, "U kana ta a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka va a asuvu a itagarada i Mele ma Musa, n i'ya i Ntsumate hal n Tagarada u Ishipa."

⁴⁵ Aku u kukpai atakasuvu a le tsara a reve itagarada yi. ⁴⁶ U tonuko le, "Nala wari ukorongi, u kana ta Kirisiti Kawauwi u pana ikyamba, kain ka tatsu aku u 'yanga a ukpa. ⁴⁷ Kpam a ka yan ta kuvari ku ukpatala n ku ucimbusa u unyushi u cingi a asuvu a kala ka ne. A ka gitā ta a Urishelima ubana a aletsu a da a buwai. ⁴⁸ Eda aza da i wenei ili i nala yi, kpam i dana i'ya. ⁴⁹ Ma sukunku da ta Kulu Keri ka Tata u va u yain kazuwamgbani n ada. Shegai i vana ve a Urishelima, hal n sukunku da ka kpam ku shadangu da n ucira u da wa wuta a zuba."

A cangai Yesu ubana a zuba

(Marku 16:19-20; Asuki 1:9-11)

⁵⁰ U wutai n ele ubana a kateshe, hal ubana evu n Batani. U 'yangaasai akere a ne u zuwuka le unā u shinga. ⁵¹ Eyi pini a uzuwusuka le unā u shinga vi, aku u pecenei n ele a canga yi ubana a zuba. ⁵² A lyaka yi kayala, a gonoi a Urishelima n katsuma ka eri cika. ⁵³ A rongoi a ubansa a Kuwa ku Kashila kain dem, n a cikpalasi Kashila.

Kadyanshi ka Shinga ka Yahaya

Ukupa u kadyanshi

Yahaya, uza da korongi tagarada u na vi u rongu ta evu n Yesu a'ayin a da Yesu yain manyan ma ne pini na a likimba. An nala u wurai, Yahaya tuwa ta u wokoi uzapige a asuvu a atoni a Yesu. A tagarada u na vi, u yan ta kadyanshi ka ili i'ya i gitai an wari kabolo n Yesu.

A tagarada u na vi tsa wene ta ili i'ya Yesu dansai n i'ya u yansai an wari kabolo n ama. Tsa wene ta alabari a uka u aza a Samariya uza da u wushai mini ma unaka uma ma Yesu, uka da a kana'i n unyushi u cingi, kaje ka ne Li'azaru uza da u 'yangasai a ukpa, n ili i roku ushani i'ya u yansai. Yesu isa ta kaci ka ne "Mpa" kala ka lakai uwulukpi ka Kashila a kaletsu ka aza a Yahuda. U wenike ta iryoci ushani i'ya ya wenike an eyi kaliniki ka shinga ka, kpam aya katyaci ka mayun. Yahaya wenike ta ikunesavu i shindere i'ya Yesu yain i'ya i wenikei tyoku da Yesu wari. U te a asuvu a le u da, an Yesu tanasai kawunu, wa ta tyoku u tata u ne, uza da bawu wa asaka manyan ma ne.

Yahaya korongu ta ili i na yi tsara ama a pityanangu n Yesu, kpaci aya Kawauwi. A masala ma 3 makpanda ma 16, tsa wene ta kadyanshi ka ucira ka ka wenike tyoku da Kashila ka ciga ama a asuvu a likimba u na. Cinda Yahaya wenei ili i na yi n a'eshi a ne, u gan ta tsu wushuku n ili i'ya u danai vi mayun da.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Ushipa adama a ucikpala udani vi (1:1-18)

Akani a Yahaya Kalyubugi (1:19-34)

Yesu dangasai atoni a ne a kagita (1:35-51)

Ikunesavu i shindere i Yesu (2:1-12:50)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo u ne n ukpa u ne (13:1-19:42)

Yesu wa ta n uma (20:1-10)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (20:11-21:25)

Udani u da u tsu naka uma

¹ Kahu a yain likimba, Udani* wā tā pini. Wā tā kaḅolo n Kashilā, kpam dem Kashilā ka. ² A kagita wā tā kaḅolo n Kashilā.

³ U yan tā ili i'ya i'ari pini gbā, ili i'a la i'ya bawu u yain wa.

⁴ Aya kami ka uma, kpam uma u nala vi u tuko tā ama katyashi. ⁵ Katyashi ki ka wakana tā a asuvu a karimbi, kpam karimbi ki ka fuda ka cimbusā ka wa.

⁶ Kashilā ka suku tā vuma roku, uza ḁa a ka isā Yahaya,† n kadyanshi. ⁷ U tuwā tā u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi, tsarā ya dem u pityanangu adama a ili i'ya u danai vi. ⁸ Aya katyashi ki wa, shegai u tuwā tā u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi. ⁹ A'ayin a ḁa baci katyashi ka mayun ki ka tuwā a likimba, ka nakā tā ama gbā katyashi.

¹⁰ Udani vi wari tā a likimba, kpam Kashilā ka yan tā manyan n eyi an u yain likimba, kpam gbā n nala ama a likimba a reve yi wa. ¹¹ U tuwā tā a uyamba u ne, shegai ama a ne a wusha yi wa. ¹² Ama roku a wusha yi tā, kpam a wushuki n eyi. Adama a nala u zuwa le a wokoi mmuku n Kashilā. ¹³ A'ayin a ḁa isheku i le i matsa le a likimba, ilimaci i nala i zuwa le a woko mmuku n Kashilā wa. Kashilā ka ka zuwa le a wokoi mmuku n ne.

¹⁴ Udani vi u woko tā vuma, kpam u rongoi n atsu. Wā tā ushadangi n ukuna n shinga n u mayun. Tsu wene tā tsupige tsu ne; wata, tsupige tsa u wushai vi, kpaci aya koshi Maku ma Tata.

¹⁵ Yahaya dana tā ukuna u mayun a kaci ka Udani vi, kpam u tonukoi ama, “Uza ḁa n yanka ḁa kadyanshi a kaci ka ne aya gai na vi, ‘Uza roku ḁa pini wa tuwā a kucina ku va, u la mu tā tsupige, kpaci wā tā pini kahu mpa.’ ” ¹⁶ Adama a nala, uciga u ḁa wa ciga tsu cika ḁa u tsu yansaka tsu ukuna u shinga,† kpam u tsu zuwusuka tsu tā unā u shinga maco. ¹⁷ Musa ḁa tukoi ama Mele, Yesu Kawauwi kpam u tukoi ama ukuna u shinga n u mayun. ¹⁸ Kotsu uza wā la u wenei Kashilā wa. Shegai Maku mi ma zuwa tā ama a revei tyoku ḁa Kashilā kari, kpaci aya koshi Maku ma mari ili i te n Kashilā ki, kpam wari evu n Tata.

Yahaya Kalyubugi danai ukuna u Yesu

(Matiyu 3:1-12; Marku 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Azapige a aza a Yahuda a Urishelima a suki adarakpi n aza a Levi ubana ara Yahaya a weci yi ko ya wari.

* **1:1** Aza a Yahuda a bidya tā Udani vi Kashilā ka, kpaci caupa ḁe a tsu isā kala ka Kashilā karara wa, shegai “Udani” ko “Tata.” A mkpanda n 10 n 14 n wenike tsu tā an Yahaya wa dansa a kaci ka Yesu an u yankai “Udani” manyan. † **1:6** Yahaya u makpanda ma na mi Yahaya Kalyubugi ḁa, Yahaya kasuki uza ḁa korongi tagarada u na vi u ḁa wa.

20 Yahaya kpaḍa le uwushunku wa, shegai u dansai n ele karara, “Mpa Kawauwi ki wa.”

21 Aku a wece yi, “Ada baci Kawauwi ki wa, ada yai? Ada Iliya† vi?”

U wushunku le, “A'a, mpa wa.”

A doku a wece yi, “Avu Matsumate§ ma a dangasai vi ma?”

U wushuki, “A'a, mpa wa.”

22 Aku a doku a wece yi, “Ada yai? Wushunku tsu tyoku da tsa ba tsa tonuko aza da a suku tsu. Ya vu bidyai kaci ka vunu?”

23 Yahaya wushunku le n kadyanshi ka Ishaya matsumate: “Mpa kalagatsu ka ka salasa a kakamba, n ka dansi, ‘Lapulai ure adama a Asheku a da a ka tuwa!’ ” ◇

24 Afarishi a da a suki atsumate yi. 25 A wece yi, “Ada baci Kawauwi, ko Iliya, ko Matsumate ma a dangasai vi wa, nida va lyubugusu ama naha?”

26 Yahaya wushunku le, “Mpa n mini ma ma lyubugusu, shegai n gogo-na naha uza roku da pini a asuvu a kakuma ka ama uza da bawu i revei. 27 Aya uza da wa tuwa a kucina ku va. Mpa n ratsa n surukpa isirikatsu i akpata a ne wa.”

28 Yahaya wa lyubugusu ama a ilyuci i Batani, kasana n Agata a Urudu nte ili i na yi i gitai pini gba.

Yesu da Maku ma Kondom ma Kashila

29 An kain ka wansai, Yahaya wenei Yesu, an wa gawunsa n eyi, aku u tonukoi ama, “Maku ma Kondom ma Kashila† ka yankai manyan tsara u cimbusuka ama a likimba unyushi u cingi u le ma na. 30 Aya gai ma dansaka an n danai, ‘Uza roku da pini wa tuwa a kucina ku va, u la mu ta tsupige, kpaci wa ta pini kahu mpa.’ 31 Mari n reve an aya wa, shegai mari ulyubugusu n mini tsara n zuwa aza a Yahuda a reve ko aya yai.”

32 Aku Yahaya danai, “N wene ta Kulu Keri ku wuta a zuba ku cipai ara ne yavu kadya ku woko yi pini. 33 Mari n reve an aya wa, shegai an Kashila ka suku mu n lyubugu ama n mini, da u tonuko mu, ‘Vu wene baci Kulu Keri ku cipai ara uza roku aku ku woko yi pini, vuma u nala vi aya ya vana vi. Aya wa lyubugu ama n Kulu Keri.’ 34 N wene ta ili i nala yi i gitai n Yesu. Adama a nala, n tonuko da ukuna u mayun, aya Maku ma Kashila mi.”

Atoni a Yesu a kagita

† 1:21 Adama a da Kashila ka bidyai Iliya ubana a zuba n uma u ne, da aza a Yahuda a'ari a uvana ugono u ne. § 1:21 Musa yan ta kazuwamgbani n aza a Isara'ila u da Kashila ka sukunku le ta Matsumate tyoku u ne. Pini nala, aza a Yahuda a'ari a uvana Matsumate mi. ◇ 1:23 Isha. 40:3.

³⁵ An kain ka wansai, Yahaya pini n u lyuɓugusi ama kaɓolo n ama a re a asuvu a atoni a ne, ³⁶ aku u wenei Yesu wa wala, u danai, “Maku ma Kondom ma Kashilā ma gai na vi!”

³⁷ An atoni a re yi a panai Yahaya danai nala, a tonoi Yesu. ³⁸ An Yesu kpatalai u wenei a ka tono yi, u wece le, “Nɗya ya bolo?”

Aku a wushuki, “Rabbi,† nte va rongo?” (“Rabbi,” wata, “Kawenishiki.”)

³⁹ U wushunku le, “Tuwaɗi i wene.” (A'ayin a nala yi evu n ulapa u uwule u nishi u ɗa u kaara.) Aku a lazai n eyi a wenei asu vi, a rongoi pini hal kaara ka rukpai.

⁴⁰ Uza te a asuvu a atoni a re yi aya Andurawu utoku u Simo Bituru uza ɗa a'ari tata u te. ⁴¹ Ili i'ya Andurawu gitai uyan i'ya u zamai utoku u ne vi u tonuko yi, “Tsu wene ta Kawauwi ka a yanka tsu kazuwamgbani ki!” (N Tsiyahuda a yanka ta manyan n “Kawauwi” kpam ili i'ya i te n udani u “Kirisiti” n Tsiheline.) ⁴² Aku Andurawu bidyai utoku u ne vi ubana ara Yesu.

Yesu kondono yi u danai, “Aɗa Simo, kala ka tata u vunu ka Yahaya. A ka isa vu ta Kefa.” (“Kefa” ili i te i'ya n “Bituru.”)*

Yesu dangasai Filibu n Nataniya

⁴³ An kain ka wansai, Yesu yawunsai u bana a Galili. Aku u ba u cinai Filibu, u tonuko yi, “Tono mu.”

⁴⁴ Besaida ɗa ilyuci i Filibu, n ilyuci i Andurawu n Bituru. ⁴⁵ Filibu ba u boloi Nataniya, aku u tonuko yi, “Tsu wene ta vuma ɗa Musa korongi ukuna u ne a Mele mi. Kpam dem ntsumate n korongu ta ukuna u ne. Aya Yesu maku ma Isuhu, kpam ilyuci i ne i'ya Nazara.”

⁴⁶ Shegai Nataniya wece yi, “Ili i shinga i'a la ya wuta a Nazara?”

Filibu wushunku yi, “Tuwa vu wene.”

⁴⁷ An Yesu wenei Nataniya wa raɓa evu n eyi, aku u danai, “Eyi na matsikaya ma aza a Yahuda ma mayun ma. Uza maryafuka ɗa wa.”

⁴⁸ Nataniya wece yi, “Niɗa vu yansai vu reve mu?”

U wushunku yi, “Kahu Filibu isa vu, n wene vu ta a kulu ku madanga ma kapopi.”

⁴⁹ Aku Nataniya tonuko yi, “Kawenishiki, avu Maku ma Kashilā ma. Aɗa Magono ma aza a Yahuda.”

⁵⁰ Yesu danai, “Wushuku ɗa vu wushuki na mpa an n tonuko vu n wene vu ta a kulu ku madanga ma kapopi? Va wene ta ili i'ya i lai i naha ugbonguro.”

* 1:42 Kalen ka a'ala a Kefa n Bituru ka “katali.”

⁵¹ U tonuko le kpam, “Mayun n tonuko ɗa, Ya wene ta zuba u kukpa kpam atsumate a zuba a Kashila n a yuwi n a cipi a zuba u Maku ma Vuma.”

2

Yesu zuwai mini ma wokoi mini ma cinwi

¹ Pini nala, a kain ka tatsu, a ka yan abiki a iyolo a ilyuci i Kanan u Galili. Mma u Yesu wa ta dem pini a asu vi. ² A libana ta dem Yesu n atoni a ne. ³ An mini ma cinwi mi ma kotsoi, aku mma u Yesu u tonuko yi, “Mini ma cinwi mi ma kotso de.”

⁴ Yesu wushunku yi, “Mma, ndya i zuwai va damgarasa mu naha? Kotsu a'ayin a va a yan wa.”

⁵ Mma u ne u tonukoi agbashi yi, “Yanyi gba ili i'ya u tonuko da i yain.”

⁶ Caupa, Kashila ka naka ta aza a Yahuda mele tyoku da a ka yansa kuza. Adama a nala, aza a kuwa yi a'a ta na mmuru n mini n teli n da a shei a atali. Maru dem ma gbonguro ta hal ma fuda ta ma bidya evu na nlanda n mini n teli.

⁷ Yesu tonukoi agbashi yi, “Shadangi mmuru mi n mini.” Aku a shadangi n da tipi-tipi.

⁸ U tonuko le, “Gogo-na kenei i banka uzapige u abiki vi.”

Aku a yain tyoku da u tonuko le a yain. ⁹ An uzapige vi u pedei, aku u wenei ma gono de mini ma cinwi. U reve tani asu u da mini ma cinwi mi ma wuta wa, shegai agbashi a da a tuko ma vi a reve ta. Aku u isa valisavu vi, ¹⁰ u tonuko yi, “Mini ma cinwi ma shinga ma a tsu gita a tuko, a'ayin a da baci ama a sosoi, aku a tuko ma bawu ma cinai ma kagita kayanyan. Shegai avu vu sokongu ta mini ma cinwi ma shinga mi she gogo-na!”

¹¹ A Kanan u Galili da Yesu yain ukunosavu u kagita u ne. Nte da u wenikei pini tsupige tsu ne, kpam atoni a ne a wushuki n eyi.

¹² An nala wurai, aku u lazai ubana a ilyuci i Kafarnahum kaɓolo na mma u ne, n atoku a ne, n atoni a ne. A rongo ta pini a'ayin kenu.

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Matiyu 21:12-13; Marku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Yesu banai a Urishelima, kpaci a'ayin a Abiki a Upasamgbana a yan de evu. ¹⁴ An u uwai a Kuwa ku Kashila ki, aku u cinai aza a udengishe anaka, na nlala, na ntambara. U wenei aza da a tsu dusukusu a asu u iteburu i le n a savaɗasi ikebe icun kau-kau. ¹⁵ U zamai a'awun u cai kaban u yain kajaɓu. U lokoi ama yi pini a Kuwa ku Kashila ki, kaɓolo na nlala n le n anaka a le dem. U mutsukpusai iteburu i aza da a ka savaɗasa ikebe u wacinsai ikebe yi. ¹⁶ U tonukoi aza da a ka dengishe

ntambara, “Takpai ili i na yi pini na! Kotsu i gonuko kuwa ku Tata u va kuden wa!”

¹⁷ An nala gitai, aku atoni yi a cibai n ili i'ya a korongi caupa a asuvu a Tagarada u Kashila: “Adama a uciga u da ma ciga kuwa ku vunu cika, u da wa zuwa mu n kuwa.” ◇

¹⁸ Azapige a aza a Yahuda a wecei Yesu, “Ukunosavu u eni u da va yan tsara u wenike tsu tyoku da vu tsara ucira u uyan ili i na yi?”

¹⁹ U wushunku le, “Wasai kuwa ku Kashila ku na ki, ma ma ta ka kpam a asuvu a a'ayin a tatsu.”

²⁰ A wushunku yi, “An a gitai kuma ku Kuwa ku Kashila ku na ki, a yan ta ayen amangare n a teli kahu a kotso ka! Nida va fuda va ma ka a asuvu a a'ayin a tatsu?” ²¹ Shegai an Yesu danai “kuwa ku Kashila ki,” ikyamba i ne i'ya wa dansaka. ²² A'ayin a da u tuwai u yangai a ukpa, da atoni yi a cibai u tonuko le ta ukuna vi. Aku a wushuki gba ili i'ya Yesu dansai n i'ya a korongusi a Tagarada u Kashila.

Yesu reve ta tyoku da ama a'ari

²³ An Yesu wari a Urishelima adama a Abiki a Upasambana yi, ama ushani a wushuku ta n eyi kpaci a wene ta ikunesavu i'ya u yansai. ²⁴ Yesu reve ta tyoku da atakasuvu a ama a'ari, adama a nala u wushuku u asanka le kaci wa. ²⁵ Adama a da u revei atakasuvu a ama gba, she kpam uza u tonuko yi ukuna u roku a kaci ka uza wa, kpaci eyi n kaci ka ne u reve ta ili i'ya i'ari a asuvu a vuma.

3

Nikodimu tuwai ara Yesu

¹ A asuvu a Asheshi a Pige yi, uza roku da pini uza da a ka isa Nikodimu, Kafarishi ka. ² Kain ka te n kayin, u banai ara Yesu, u danai, “Uzapige, tsu reve ta Kashila ka ka suku vu ara tsunu vu wenishike tsu. Kpaci ko uza wa fuda wa yan ikunesavu tyoku da va yansa wa, shegai Kashila ka baci n eyi.”

³ Yesu wushuki, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a doku a matsa yi ilimaci i ire.”

⁴ Nikodimu wece yi, “Vuma u kutsa baci, nida wa kpam a ka doku a matsa yi? Wa doku kpam wa uwa a katsuma ka mma u ne wa. Nida a ka yan a matsa vuma ilimaci i ire?”

⁵ Shegai u wushunku yi, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a matsa yi ilimaci i ire n mini n Kulu Keri. ⁶ Isheku i vuma alya a tsu zuwa ikyamba i vuma i tsara uma, shegai Kulu Keri ku Kashila ka ku tsu zuwa kulu ku vuma ku tsara uma. ⁷ Kotsu vu yain majiyan an n tonuko vu, ‘She a doku a matsa da ilimaci i ire wa.’ ⁸ Uwule

u tsu lapana t̄a a asu u d̄a dem wa ciga, kpam vu tsu pana t̄a mawur̄a ma ne, shegai vu tsu reve asu u d̄a u git̄ai ko kpam a asu u d̄a wa bana wa. Nala dem w̄ari Kulu Keri ku matsa baci vuma.”

⁹ Nikodimu wece yi, “Nid̄a wa yan u git̄a nala?”

¹⁰ U wushunku yi, “Avu kawenishiki ka ka pige a asuvu a Isara'ila. Nid̄a vu yansai vu kpaḍ̄ai ureve ukuna u na? ¹¹ Mayun n tonuko vu, ukuna u d̄a tsu revei u d̄a tsa dansa, kpam tsu yain kadyanshi ka ili i'ya tsu wenei. Shegai i wushuku n ili i'ya tsu tonuko d̄a wa. ¹² N tonuko d̄a t̄a ukuna u likimba naha, shegai i wushuku n kadyanshi ka v̄a wa. Adama a nala, ya fud̄a ya wushuku n̄a mpa n tonuko d̄a baci ili i'ya i'ari a zuba wa. ¹³ Mpa Maku ma Vuma, mpa koshi n wut̄ai a zuba n tuw̄ai a likimba, kpam ma doku ma gono a zuba. ¹⁴ Tyoku d̄a Musa saki kali ka urim u shili a kakamba, nala dem a ka saku Maku ma Vuma. ¹⁵ Adama a nala, uza d̄a baci dem u wushuki n Maku ma Vuma, wa tsar̄a t̄a uma u d̄a bawu wa kotso.

¹⁶ “Tyoku d̄a Kashil̄a ka cigai ama a likimba cika u d̄a na: u neke t̄a Maku ma te ma ne koshi tsar̄a uza d̄a baci dem u wushuki n eyi kotsu u kuw̄a wa, shegai u tsar̄a uma u d̄a bawu w̄ari n utyoku. ¹⁷ Kashil̄a ka suku Maku ma ne a likimba tsar̄a u kid̄aga ama ugana u ukpa wa. Shegai u suku yi t̄a tsar̄a u wauwa le. ¹⁸ A ka kid̄aga aza d̄a a wushuki n Maku mi ugana wa. Shegai a kid̄aga d̄e aza d̄a bawu a wushuki vi ugana, kpaci a wushuku n Maku ma te ma Kashil̄a mi wa. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai a ka kid̄aga le ugana i'ya na: Katyashi ka tuw̄a t̄a a likimba. Shegai a ciga katyashi ki wa, aku a gonoi a ka ciga karimbi, kpaci manyan ma cingi ma a ka yansa. ²⁰ Aza d̄a a ka yansa ukuna u cingi a tsu ciga katyashi wa, kpam a ka tuw̄a evu n ka wa, kpaci a ka ciga uza u wene manyan ma cingi ma a ka yansa wa. ²¹ Shegai aza d̄a a ka tono ure u mayun a ka tono t̄a katyashi, ya dem wa wene t̄a a ka yansa ili i'ya Kashil̄a ka ciga le a yain.”

Yahaya Kalyubugi cikpalai Yesu

²² An a yain a'ayin kenu, Yesu n atoni a ne a banai uḅongu u Yahuda, a ts̄a t̄a a ḅar̄akpai pini kenu n a lyuḅugusi ama. ²³⁻²⁴ A'ayin a nala yi kotsu a banka Yahaya a kuwa ku a'ali wa. Yahaya rongo t̄a ulyuḅugusu ama a Ayino evu n Salima, kpaci asu vi mini ma pini ushani. Ama a rongo t̄a ubansa ara ne cika tsar̄a u lyuḅugu le. ²⁵ Kananamgbani ka rukpa t̄a a mere ma atoni a Yahaya n uza u Yahuda n roku a kaci ka uwulukpe u ikyamba. ²⁶ Aku a banai ara Yahaya, a danai, “Kawenishiki, vuma d̄a vu cinai a kapashi ka Agat̄a a Urudu vi, uza d̄a vu

danai Kawauwi ka vi, aya dem pini wa lyuḅugusu ama. Kpam ya dem nte wa bansa ḁe, n u ḁa a ka tuwā ara tsunu.”

²⁷ Aku Yahaya wushunku le, “Ili i'ya Kashilā ka nākai vuma i'ya koshi wa tsarā. ²⁸ I panāka mu tā an n danai, ‘Mpa Kawauwi ki wa, shegai mpa Kashilā ka suki n tuwā n lapula ure adama a ne.’ ²⁹ Ukasavu u tsu bana tā a asu u ḁa vali u ne wari. Kaje ka valisavu ka tsu pana tā kalagatsu ka valisavu ki, u yain kpam mazangā kaḅolo n eyi. Mpa kaje ka valisavu ka, kpam ma pana tā kayanyan cika an u lyai kaci ka ukuna. ³⁰ U kanā tā u lyai kapala n uwoko n tsupige, mpa kpam n woko uza u kenu.”

Uza ḁa u wutai a zuba

³¹ Yahaya doki u danai, “Uza ḁa u wutai a zuba u la tā ama gbā tsupige. Uza ḁa u wutai a likimba uza u likimba u ḁa, kpam ukuna u likimba u ḁa koshi u tsu rongo udansa. Shegai uza ḁa u wutai a zuba vi u la tā ya dem tsupige. ³² U tsu yan tā kadyanshi a kaci ka ili i'ya u wenei kpam u panai, shegai ko uza u tsu wushuku n i'ya wa tono wa. ³³ Uza ḁa baci dem u wushuki n i'ya u danai, u wenike tā an u wushuku tā la vi n ili i'ya Kashilā ka danai mayun ḁa. ³⁴ Uza ḁa Kashilā ka suki vi, ukuna u Kashilā u ḁa u tsu dansa, kpaci Kashilā ka nākā yi tā ucira u Kulu Keri gbende. ³⁵ Tata vi u ciga tā Maku mi cika, adama a nala u nākā yi tā ucira a kaci ka ili gbā. ³⁶ Aza ḁa a wushuki n Maku mi, a'ā tā n uma u ḁa bawu wa kotso. Shegai aza ḁa bawu a ka panāka Maku mi, a ka tsarā uma wa. Asuvu a upan a Kashilā a'ā tā a kaci ka le maco.”

4

Yesu dansai n uka u aza a Samariya

¹ Afarishi a pana tā alabari an Yesu wa tsarasa atoni ushani hal a lai atoni a Yahaya kakuma, kpam n u lyuḅugusi le. ² (Ko an u wokoi aya n kaci ka ne wa lyuḅugusu ama yi wa, atoni a ne a ḁa.) ³ An u revei Afarishi a pana tā ukuna vi, aku u lazai u asakai Yahuda ugono a Galili.

⁴ Ure vi u pasambana tā a uyamba u Samariya. ⁵ Eyi pini a nwalu a Samariya vi, aku u rawai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Saika, asu vi u barakpa n kashina ka Yakubu nākai maku ma ne Isuhu wa. ⁶ Ilyukoi i Yakubu i'ā tā pini. N kaara a kaci, an Yesu wowoi cika, kpaci u yan tā nwalu ma mbari, aku u dusuki a ikengi i ilyukoi yi.

⁷⁻⁸ A'ayin a ḁa atoni a ne a banai a asuvu a ilyuci tsarā a tsila ilikulya, aku uka u aza a Samariya u roku u tuwai ukene mini. Yesu folo yi, “Ne mu mini n soi.”

⁹ Uka vi u yan tā majiyan cika, kpaci aza a Yahuda a 'yuwan tā ili i'ya ya gawan le n aza a Samariya. Aku u tonuko yi, “Avu

uza u aza a Yahuda da, mpa kpm uka u aza a Samariya da mari. Nda i zuwai va folo mu mini?"

¹⁰ U wushunku yi, "Vu reve ili i'ya Kashila ka ciga ka naka vu wa, kpm vu reve uza da wari vu a ufolo mini ma uso mi wa. A da baci wari vu revei, wari va folo mu ta mini ma ma naka uma."

¹¹ Uka vi u danai, "Uzapige, va gbam n ili i ukenike mini wa, kpm ilyukoi yi i'a ta lyungu-lyungu. Nte va tsara mini ma ma naka uma vi? ¹² Akaya a tsunu Yakubu da gavuga tsu ilyukoi i na yi, eyi n aza a kuwa a ne na nnama n kuwa n le a soso ta pini mini. Avu la Yakubu tsupige da?"

¹³ U wushuki, "Uza da baci dem u soi mini ma na mi, wa doku ta wa pana kakuli. ¹⁴ Shegai aza da a ka so mini ma ma naka le vi, a ka doku a ka pana kakuli wa. Mini ma ma naka le vi ma woko ta tyoku u keshi ka mini a asuvu a le. Mini ma nala mi ma naka le ta uma u da bawu wa kotso."

¹⁵ Uka vi u tonuko yi, "Uzapige, ne mu mini ma nala mi n soi, tsara n doku n pana kakuli wa. Kotsu n doku n gono a asu u ilyukoi i na yi ukene u mini wa."

¹⁶ U tonuko yi, "Wala ba vu isa vali u vunu i tuwa kabolo n eyi."

¹⁷ Uka vi u wushuki, "Mari n vali wa."

U wushunku yi, "Mayun da an vu danai wari n vali wa. ¹⁸ Vu bansa ta a'ali a tawun iyolo, kpm uza da wari kabolo n eyi gogo-na vi, vu yan iyolo n eyi wa. Ukuna u da vu tonuko mu vi mayun da."

¹⁹ Uka vi u danai, "Uzapige, n reve ta avu matsumate ma. ²⁰ Isheku i va i gbashika ta Kashila a Masasa ma Gerizim, shegai eda aza a Yahuda i da Urishelima da koshi asu u ulya kayala."

²¹ U tonuko yi, "Uka, wushuku na mpa, a'ayin a ka tuwa ta a da bawu ama a ka lyaka Tata kayala ko a masasa ko kpm a Urishelima. ²² Eda aza a Samariya kenu da i revei a kaci ka uza da ya lyaka kayala. Atsu kpm aza a Yahuda tsu reve ta ukuna ushani a uza da tsa lyaka kayala, kpaci Kashila ka sukunku ta ama iwauwi a kukere ku aza a Yahuda. ²³ A'ayin a ka tuwa ta, mayun gbam a da a rawa de, a da Kulu Keri ka zuwa ama a lyaka Tata kayala tyoku da wari mayun. Tyoku da Tata wa ciga ama a lyaka yi kayala da la vi. ²⁴ Kashila kulu ka, kpm u kana ta ama a lyaka yi kayala a asuvu a kulu ku le tsara a lyaka yi kayala dere."

²⁵ Uka vi u danai, "N reve ta Kawauwi ka tuwa ta, aya a tsu isa Kirisiti. A'ayin a da baci u tuwai, wa todugbusuko tsu ta ili dem."

²⁶ U wushunku yi, "Mpa uza da gai ma dansa n avu na vi, mpa vuma u nala vi."

Atoni a gonoi a asu u ilyukoi

²⁷ Kute-kute, atoni a Yesu yi a gonoi. A yan t̄a majiyan cika an a cina yi wa dansa n uka. Shegai ko uza u wece uka vi, “Nɔya va ciga?” wa, ko kpam a weci Yesu, “Nɔɔa va dansa n eyi?” wa.

²⁸ Uka vi u aṣak̄ai malanda ma mini ma ne, u lazai a ubana a ilyuci yi u tonukoi ama ukuna vi, u danai, ²⁹ “Tuwaṣai i wene vuma ḁa u tonuko mu gb̄a ili i'ya n yansai! Ko wa yan aya Kawauwi ki?” ³⁰ Aku a wutaṣai a ilyuci yi a ba a cinai Yesu.

³¹ An a'ari pini uyan nala, aku atoni a ne a tonuko yi, “Kawenishiki, yan ahankuri t̄sa vu lyai ili i roku.”

³² Shegai u tonuko le, “Ma t̄a n ilikulya i'ya bawu i revei n i'ya.”

³³ Aku atoni yi a ka wecemgbene n a dansi, “Uza roku u tuko yi ilikulya ḁa?”

³⁴ U wushunku le, “Ilikulya i va i'ya n yain manyan ma uza ḁa u suku mu wa ciga mu n yain, kpam n kotso ma. ³⁵ I'a t̄a n tsizagaḁi tsa tsu danai, 'Iwoto i nishi i wura baci, ḁa ama a tsu kapa ilya.' Shegai n tonuko ḁa webelei mai, ya wene t̄a ilya i gewe ḁe ya ciga ukapa. ³⁶ N gogo-na naha, uza ḁa wa kapa vi wa tsar̄aṣa ḁe katsupi ka ne, kpam wa cir̄angusu ḁe ili i'ya u kapai vi adama a uma u ḁa bawu wa kotso. Uza ḁa u cei n uza ḁa u kapai vi a ka z̄angan̄a t̄a kaḁolo. ³⁷ Tsizagaḁi tsu na tsi mayun ḁa, 'Uza u naha u cei, uza u niḁe kpam u kapai.' ³⁸ N suku ḁa t̄a i kapi ilya i'ya bawu i yain manyan ma le. Ama roku a ḁa a git̄ai manyan mi, aku eḁa kpam i koruso ma.”

Aza a Samariya ushani a wushuki

³⁹ Aza a Samariya ushani a ilyuci yi a wushuku t̄a n Yesu adama a ukuna u na u ḁa uka vi u tonuko le: “U tonuko mu t̄a gb̄a ili i'ya n yansai.” ⁴⁰ An aza a Samariya a tuwaṣai ara Yesu, a folo yi u cip̄a ara le, aku u doki u dusuki pini a'ayin a re. ⁴¹ Pini nala, aza roku ushani a doku a wushuki adama a ili i'ya u danai.

⁴² A tonukoi uka vi, “A kagitaṣu wushuku t̄a n Yesu adama a ili i'ya vu tonuko tsu, shegai gogo-na tsu wushuku t̄a adama a ḁa tsu pan̄aka yi n kaci ka tsunu. Tsu reve t̄a vuma u na vi aya Kawauwi ka likimba.”

*Yesu tan̄asai maku ma uzapige
(Matiyu 8:5-13; Luka 7:1-10)*

⁴³ An a'ayin a re a wurai, aku Yesu lazai ubana a kaḁon ka Galili. ⁴⁴ (Wari u dana t̄a caupa ama a tsu wushuku n matsumate a ilyuci i ne wa.) ⁴⁵ An u rawai a Galili, ama yi a ryabusa yi. Adama a ḁa a wene t̄a gb̄a ili i'ya u yansai ḁe a'ayin

a Abiki a Upasamgbana a Urishelima, kpaci a'a tã dem pini a asu vi.

⁴⁶ Yesu pini a Galili, aku u gonoi a ilyuci i Kanan a asu u ða u gonukoi mini ma wokoi mini ma cinwi. A ilyuci i Kafarnahum, uzapige u roku ða pini uza ða maku ma ne mari n maɓala. ⁴⁷ An u panai a ða Yesu wuta tã a Yahuda u tuwa i Galili, aku u banai ara ne u folo yi u tuwa a Kafarnahum u tanasa maku ma ne, kpaci maku mi ma tã a unã u ukpa.

⁴⁸ Yesu wushunku yi, "Uza wa la a asuvu a ðe wa wushuku wa, she u wene iryoci n ikunesavu."

⁴⁹ Uzapige vi u danai, "Kawenishiki, tuwa a kuwa ku va kahu maku ma va ma kuwa."

⁵⁰ U wushuki, "Wala vu gono a kuwa. Maku ma vunu ma yan tã uma."

Vuma vi u wushuki n ili i'ya Yesu tonuko yi, aku u lazai ugono a kuwa. ⁵¹ Eyi pini a nwalu a ugono, aku u gawunsai n agbashi a ne a roku, a tonuko yi, "Maku ma vunu ma tãna ðe!" ⁵² U wece le a'ayin a ða maku mi ma tãnai. A wushunku yi, "Maɓala mi ma asaƙa yi tã nayain dere u ulapa u uwule u iyan u kaara."

⁵³ Aku tata vi u revei derere u a'ayin a nala yi a ða Yesu danai, "Maku ma vunu ma yan tã uma." Pini nala, vuma vi n ama ða a'ari a kuwa ku ne a wushuki n Yesu.

⁵⁴ Ukunosavu u ire u ða la vi u ða Yesu yain an u asaƙai Yahuda u rawai a Galili.

5

Yesu tanasai kawunu

¹ An nala wurai, Yesu lazai ubana a Urishelima a asu u abiki a aza a Yahuda. ² A Urishelima vi, kaɗaka ka mini ka pini evu n Utsutsu u Ncon u ða a ka isa Betesida n Tsi'arama. A kyawan tã ka n afalaka a tawun. ³ Aza a mɓala ushani a tsu vakusu tã pini evu n mini mi. Aza roku arumba a ða, aza roku awunu, n aza ða ili i soi. [A'ari a uvana mini mi ma vura, ⁴kpaci gaawan katsumate ka zuba ka tuwa tã ka vura ma. Uza ða baci u gitai pini u'uwa a'ayin a ða mini mi ma vurai vi wa tãna tã.]* ⁵ Vuma roku u ða pini nvain a asu vi, uza ða u yain ayen kamankupa n kulla n maɓala. ⁶ Yesu wene yi nvain, aku u revei vuma vi u barakpa tã nvain n maɓala mi. Aku u wece yi, "Va ciga vu tãna?"

⁷ Vuma vi u wushuki, "Uzapige, ma n uza ða wa banka mu a mini mi wa, a vura baci ma. A'ayin a ða baci ma raɓa evu n mini mi, aku uza roku u lasa mu."

* 5:4 Akorongi a cau ushani aza ða a purai a tagarada u Yahaya a kalatsa tã mkpanda n 3a-4.

⁸ Yesu tonuko yi, “Yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala.”
⁹ Kute-kute vuma vi u tana. U bidyai kajiba ka ne u gitai nwalu.

N kain ka Ashibi ka ukuna vi u gitai. ¹⁰ An azapige a aza a Yahuda a wenei vuma vi u cangai kajiba ka ne, aku a tonuko yi, “Kain ka Ashibi ka! Mele ma bishinka ta a canga kajiba n kain ka Ashibi.”

¹¹ U wushunku le, “Vuma da u tansa mu vi aya u tonuko mu, ‘Bidya kajiba ka vunu vu wala.’ ”

¹² A wece yi, “Ya uza da u tonuko vu vu yain nala vi?”

¹³ Shegai u fuda u reve uza da u tansa yi vi wa, kpaci ama da pini ushani a asu vi kpam cina Yesu laza de n kabini.

¹⁴ A'ari pini, aku Yesu cinai vuma vi a Kuwa ku Kashila, u tonuko yi, “Vu tana de gogo-na. Asaka uyansa unyushi u cingi kotsu ili i'ya i lai i na i gita n avu wa.” ¹⁵ Aku vuma vi u lazai u banai u tonukoi azapige yi Yesu da tansa yi.

¹⁶ Adama a nala, azapige a aza a Yahuda a gitai uraga Yesu adama a da u yain ili i nala n kain ka Ashibi. ¹⁷ Yesu tonuko le, “Manyan ma Tata u va u tsu rongo uyansa maco, nala dem mpa.” ¹⁸ Adama a nala, azapige yi a matsai tsara a wuna yi adama a da u kpadai utono mele ma Ashibi. Hal gai an u korusoi u danai Kashila ka Tata u ne, u da u zuwa yi u wokoi una u te n Kashila.

Tata nakai Maku mi ucira

¹⁹ Yesu danai, “Mayun n tonuko da, Maku mi ma yan ukuna utyoku u ne wa. Ili i'ya u wenei Tata u ne u yain i'ya koshi u tsu yan. Ili i'ya dem Tata vi u yain i'ya Maku mi dem ma tsu yan. ²⁰ Tata vi u ciga ta Maku mi, kpam u wenike yi ta gba ili i'ya u tsu yansa. U tsu wenike yi ta ili i pige i pige i'ya i lai i na tsara i yain majiyan gba de. ²¹ Maku mi ma tsu naka ta aza da u dangasai uma tyoku da Tata vi 'yangasa le a ukpa u naka le kpam uma.

²² Tata vi u tsu kidaga uza ugana wa, shegai u zuwai Maku ma ne ma woko uza da wa kidaga ya dem ugana. ²³ Tata vi u ciga ta ama a naka Maku mi tsupige tyoku da a tsu naka yi tsupige. Uza u 'yuwan baci unaka Maku mi tsupige, u 'yuwan dem de la vi unaka Tata da u suku yi vi tsupige.

²⁴ “Mayun n tonuko da, uza da baci dem u panai ili i'ya n danai, kpam u wushuki n uza da u suku mu, wa ta n uma u da bawu wa kotso. Vuma u nala vi a ka kidaga yi ugana wa, shegai u pasa de ukpa ubana uma u da bawu wa kotso. ²⁵ Mayun n tonuko da, a'ayin a ka tuwa ta hal gban a da a rawa de a da akushe a ka pana kalagatsu ka va, mpa Maku ma Kashila, aza da a panai ka vi a ka tsara ta uma. ²⁶ Tata vi wa ta n ucira u da wa naka uma, kpam u naka ta dem Maku

mi ucun u ucira u nala vi. ²⁷ U naka ta dem Maku mi ucira u kidaga ya dem ugana, kpaci aya Maku ma Vuma.

²⁸ “Kotsu i yain majiyan adama a ukuna u na vi wa: A'ayin a ka tuwa ta a da akushe a da a'ari a asaun a le gba a ka pana kalagatsu ka ne. ²⁹ Aku a wuta a asuvu a asaun a le. Aza da a yain ili i shinga a ka 'yanga ta a yain uma, aza da kpam a yain tsicingi a ka 'yanga ta aku a kidaga le ugana.

Yesu Maku ma Kashila ma

³⁰ “N tsu yan ili adama a kaci ka va wa. Tata u da u suku mu aya u tonuko mu tyoku da ma kida ugana. N tsu kida ta ugana derere, kpaci n tsu yan ta ili i'ya i tsu zuwa yi u pana kayanyan, n tsu yan ili i'ya ya zuwa mu n pana kayanyan wa.

³¹ “A da baci mpa koshi n tsu dansa ukuna u kaci u va, uza wari wa wushuku n kadyanshi ka va wa. ³² Shegai uza roku u da pini uza da wa dansa ukuna u va, kpam n reve ta gba ili i'ya u dansai a kaci ka va mayun da. ³³ I suku ta atsumate ara Yahaya, kpam u tonuko le ta ukuna u mayun a kaci ka va. ³⁴ Shegai udani u vuma u da n pityanangi n u da wa, ko an u wokoi n cibuga da ukuna u kadyanshi ka Yahaya tsara i tsara iwauwi. ³⁵ Yahaya rongo ta n katyashi tyoku u macikalu ma a sapai, kpam i pana ta kayanyan ka katyashi ka ne a a'ayin kenu.

³⁶ “Shegai ili i roku i'ya pini i'ya i lai i Yahaya ugbonguro i'ya i wenikei ukuna u maci a kaci ka va. Ili i'ya Tata u naka mu n yain i'ya ma dansaka! Ili i na yi i wenike ta an Tata u da u suku mu. ³⁷ Tata u da u suku mu vi dem u yan ta kadyanshi a kaci ka va, shegai i pana kalagatsu ka ne ko kpam i wene yi wa. ³⁸ Udani u ne vi u dusuku a atakasuvu a de wa, kpaci i wushuku n uza da u suki vi wa. ³⁹ I tono ta Tagarada u Kashila mai kpaci ya wundya ta nte ya tsara pini uma u da bawu wa kotso, kpam Tagarada u nala vi mpa wa dansaka! ⁴⁰ Shegai i 'yuwan ta utuwa ara va tsara n naka da uma u da bawu wa kotso vi.

⁴¹ “Icikpali i ama i'ya ma ciga wa. ⁴² N reve da ta, ko uza wa la wa ciga Kashila wa. ⁴³ N tuwa ta a asuvu a kala ka Tata u va, i wusha mu wa. Shegai i gonoi ya wusha ama da a ka tuwusa adama a kaci ka le. ⁴⁴ I tsu ciga ta icikpali a asu u atoku a de, shegai i tsu dambula i zami icikpali i Kashila wa. Nida ya wushuku na mpa?

⁴⁵ “Kotsu i wundi yavu mpa ma sapula da a asu u Tata wa, Musa da wa sapula da! Ko an u wokoi aya uza da i zuwai uma wa banga da. ⁴⁶ Musa korongu ta ukuna u maci a kaci ka va, i wushuku baci n Musa, u gan ta dem i wushuku na mpa. ⁴⁷ I wushuku baci n ili i'ya Musa korongi wa, nida ya fuda ya wushuku n ili i'ya n danai?”

6

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ An ukuna u nala u wurai, Yesu lazai ubana a upashi u Kushivā ku Galili (ka dem a ka isā Kushivā ku Tibariya.)

² Kakumā ka ama ushani ka tono yi kpaci a wene yi tā wa yansa ikunesavu an wa t̄anasasā aza a m̄bala.

³⁻⁴ Kpam a'ayin a Abiki a Upasamgbana a aza a Yahuda a yan de evu, aku Yesu banai a masasa n atoni a ne a dusuki.

⁵ An Yesu wenei kakumā ka ama ka tuwā ara ne, aku u wecei Filibu, “Nte tsa tsarā iburodi i'ya tsa lyatangu ama a na yi?”

⁶ (Wece da u wece yi tsarā u kondo yi, kpaci u reve tā ili i'ya wa ciga u yain.)

⁷ Filibu wushuki, “Ikebe i manyan ma uwoto kullā* ma fuda ma tsila iburodi i'ya ya dem wa tsarā kajibi pini na wa.”

⁸ Katoni ka ne ka roku uza da a ka isā Andurawu utoku u Simo Bituru, u danai, ⁹ “Kalobo ka roku ka na ka kari n iburodi i kenu i kenu† i tawun n adan a re. Shegai a da a ka rawa kakumā ka ama ka na ki wa.”

¹⁰ Yesu danai, “Tonukoi ama yi a dusuku.” Asu vi kpam wā tā n mete ushani, kpam ama evu n azu a tawun (5,000) a'ali a dusuki pini. ¹¹ U bidyai iburodi yi u cikpai Kashila. Aku u nakai aza da a'ari pini ndishi evu n eyi. Nala kpam dem u yain n adan yi, hal ya dem cuwai.

¹² An ya dem takumai, aku u tonukoi atoni a ne, “Cirangi abuwu a da a buwai vi. Tsa yanka a da koli wa.” ¹³ A cirangi abuwu a iburodi a da a buwai vi hal mbana kupa na n re.

¹⁴ An ama yi a wenei ukunosavu u da Yesu yain, aku a danai, “Maken mā la wa, aya gai Matsumate ma a dangasai ma tuwā a likimba vi.” ¹⁵ Yesu reve tā ama a foḅuso tā a tuwā a bidya yi n ucira a gonuko yi magono ma le, aku u lazai n kabini u banai a masasa utyoku u ne.

Yesu walai a zuba u mini

(Matiyu 14:22-33; Marku 6:45-52)

¹⁶ An kaara ka rukpai, atoni a Yesu a banai a kushivā.

¹⁷ A uwai a kpatsu a ka pasa kushivā ubana a Kafarnahum. An karimbi ka yain, Yesu tani kotsu u tuwā a asu u le wa.

¹⁸ Kute-kute uwule u ucira wa lapana hal u 'yangasai aḅali a pige pini a kushivā ki. ¹⁹ An atoni yi a walakai kpatsu ki

* **6:7** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 200.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga. † **6:9** A'ayin a nala yi aza a unambi a tsu yan tā burodi n ilya i'ya i rotsoi ityabi.

ubana a mere ma kushiva,[†] aku a wenei Yesu utuwa a zuba u mini. U gitai uraba evu n kpatsu ki, aku a panai uwonvo cika. ²⁰ U tonuko le, “Mpa, kotsu i pana uwonvo wa.” ²¹ Pini nala, a wushuki a uka yi pini a kpatsu ki. Kute-kute kpatsu ki ku rawai a asu u da a ka ciga a bana.

²² An kain ka wansai, aza da a buwai a upashi u kushiva vi, a reve ta kpatsu ku te ki ka koshi ku buwai de. A reve ta kpam Yesu uwa ka u tonu atoni a ne wa, atoni yi a da a laza koshi bawu eyi. ²³ A'atsu ushani a wuta ta a ilyuci i Tibariya a rawai evu n asu u da Asheku a cikpai Kashila n iburodi i'ya ama yi a takumai vi. ²⁴ An kakuma ki ka wenei Yesu wa kpam pini a asu vi wa, atoni a ne dem a'a pini wa, aku a uwai a'atsu ubana a Kafarnahum tsara a boli le.

Yesu da ilikulya i'ya i tsu naka uma

²⁵ An a rawai a wene yi, aku a wece yi, “Kawenishiki, nwere da vu tuwai pini na?”

²⁶ Yesu wushunku le, “Mayun n tonuko da, i'a mu ta uzama adama a da i takumai burodi i cuwai, shegai adama a kalen ka ikunesavu i va i'ya i wenei wa. ²⁷ Kotsu i zuwa ucira adama a da ya tsara ilikulya i'ya ya namgba wa, shegai i zuwa ucira a ilikulya i'ya ya naka uma u da bawu wari n utyoku. Ilikulya i'ya Maku ma Vuma ma naka da i'ya gai na vi, kpaci aya Kashila Tata u wushunki u yain nala.

²⁸ Aku a wece yi, “Ndy Kashila ka ciga tsu tsu yain?”

²⁹ U wushunku le, “Ili i'ya Kashila ka ciga da i yain i'ya na: Wushuki n uza da u suki.”

³⁰ Aku a danai, “U kana ta vu wenike tsu ukunosavu, va ciga baci tsu wushuku n avu. Ndy va yanka tsu? ³¹ Isheku i tsunu a takuma ta mana† a kakamba. A korongu ta ukuna u na vi a Tagarada u Kashila: ‘Musa naka le ta ilikulya i'ya i wuta i zuba tsara a lyai.’ ◊ ”

³² U tonuko le, “Mayun n tonuko da, Musa da naka da ilikulya i'ya i wuta i zuba vi wa. Tata u va u da uza da wa naka da ilikulya i mayun a zuba. ³³ Kpam ilikulya i'ya Kashila ka tsu naka vi i'ya gai i wuta i zuba i nakai ama a likimba uma vi.”

³⁴ Ama yi a danai, “Uzapige, nakasa tsu ilikulya i na yi kain dem.”

³⁵ Aku a danai, “Mpa ilikulya i'ya i tsu naka uma. Uza da baci dem u tuwai ara va wa pana kambulu wa, uza da kpam u wushuki na mpa, wa pana kakuli wa. ³⁶ Mari n tonuko da de, n da i wene mu ta, shegai i wushuku na mpa wa. ³⁷ Tata

[†] **6:19** Tagarada dana ta “mel u tatsu ko u nishi” cinda Kushiva ku Galili ki upeti u ne mel u shindere da uga†i kpam mel kupa n u re, atoni yi a mere ma Kushiva ma a'ari. Mel u tatsu ko u nishi, ili i'ya i te n kilomita u tawun ko u teli. ◊ **6:31** Uwt. 16:4, 15.

vi u tsu *naka* mu *ta* ama a *va*. Ya dem a asuvu a le wa *tuwa* *ta* ara *va*, mpa *kpam* ma loko yi wa, ko kenu. ³⁸ N *wutai* *ta* a zuba n *tuwai* *tsara* n yain ili i'ya *Kashila* ka ciga mu n yain, shegai adama a ili i'ya mpa ma ciga wa. ³⁹ Ili i'ya uza *da* u suku mu vi wa ciga n yain i'ya na: Kotsu ko uza u te a asuvu a aza *da* u *naka* mu vi u puwan wa, shegai n '*yangasa* le *gba* kain ka makorishi. ⁴⁰ Aza *da* a wenei Maku mi *kpam* a wushuki n eyi, a ka *tsara* *ta* uma u *da* bawu wa kotso, *kpam* ma '*yangasa* le *ta* kain ka makorishi. Ili i'ya Tata u *va* wa ciga i'ya gai la vi."

⁴¹ Ama a *gitai* tsali a kaci ka ne, an u danai, "Mpa ilikulya i'ya i *wutai* a zuba."

⁴² A danai, "Yesu *da* na vi maku ma Isuhu. Tsu reve *ta* tata na mma u ne. Nida wa dana, 'A zuba u *da* n *wutai*?'"

⁴³ U wushunku le, "*Asakai* uyan tsali. ⁴⁴ Tata *da* u suku mu. Uza *wa* la wa *tuwa* ara *va* wa, she Tata vi u tuko yi, *kpam* ma '*yangasa* *ta* vuma u nala vi kain ka makorishi. ⁴⁵ Ntsumate n korongu *ta*, '*Kashila* ka wenishike le *ta* *gba* le.' \diamond *Gba* uza *da* baci u panakai Tata *kpam* u rotsongusi ili i'ya wa wenishike, wa *tuwa* *ta* ara *va*. ⁴⁶ Uza *wa* la u wenei Tata vi wa, she mpa uza *da* *Kashila* ka suki, mpa koshi n wene yi. ⁴⁷ Mayun n tonuko *da*, uza *da* baci u wushuki na mpa *wa* *ta* n uma u *da* bawu *wari* n utyoku. ⁴⁸ Mpa ilikulya i'ya i tsu *naka* uma. ⁴⁹ Isheku i *de* i takuma *ta* mana a kakamba, *gba* n nala a kuwusai. ⁵⁰ Ilikulya i'ya i *wutai* a zuba i'ya na. Uza *da* baci dem u lyai ilikulya i na yi wa kuwa wa. ⁵¹ Mpa gai ilikulya i'ya i tsu *naka* uma vi, i'ya i *wutai* a zuba. Uza *da* baci dem u lyai i'ya, wa *tsara* *ta* uma u *da* bawu *wari* n utyoku. Ilikulya i'ya ma *naka* *da* vi ikyamba i *va* i'ya, i'ya ma *naka* ama a likimba a *tsara* uma."

⁵² Aku aza a Yahuda a *gitai* kananamgbani utyoku u le, "Nida vuma u na wa *naka* tsu ikyamba i ne tsu takuma?"

⁵³ U tonuko le, "Mayun n tonuko *da*, i takuma baci ikyamba i Maku ma Vuma *kpam* i soi mpasa n ne wa, ya *tsara* uma vi wa. ⁵⁴ Uza *da* u takumai ikyamba i *va* *kpam* u soi mpasa n *va*, wa *tsara* *ta* uma u *da* bawu *wari* n utyoku, *kpam* ma '*yangasa* yi *ta* kain ka makorishi. ⁵⁵ Ikyamba i *va* ilikulya i maci i'ya, mpasa n *va* *kpam* ili i uso i maci i'ya. ⁵⁶ Uza *da* u takumai ikyamba i *va* *kpam* u soi mpasa n *va*, *wa* *ta* *ka* *bolo* na mpa, mpa *kpam* ma *ta* *ka* *bolo* n eyi. ⁵⁷ Tata uza u uma, aya u suku mu, *kpam* adama a ne a *da* *wari* n uma. Uza *da* baci dem u takumai ikyamba i *va*, wa *tsara* *ta* uma a adama a *va*. ⁵⁸ Mpa ilikulya i'ya i *wutai* a zuba. Uza *da* baci dem u lyai i'ya, wa *tsara* *ta* uma bawu utyoku, *kpam* wa kuwa tyoku *da* isheku i *de* i kuwai wa, ko an

u wokoi a takumai mana.” ⁵⁹ Yesu dansa t̄a ikuna i na yi eyi n u wenishiki a kagata ka Kashil̄a a Kafarnahum.

Atoni ushani a asak̄ai utono Yesu

⁶⁰ An atoni a Yesu a panai nala, aku a danai, “Ukuna u na vi u wuyana t̄a ureve. Ya wa wushuku n u d̄a?”

⁶¹ Yesu reve t̄a atoni a ne a ka yan tsali, aku u wece le, “Ukuna u na vi u ɓal̄a d̄a d̄a? ⁶² Nid̄a ya yawunsa a'ayin a d̄a baci i wenei mpa Maku ma Vuma ugonon a zuba? ⁶³ Kulu ka ku tsu nākā uma u d̄a bawu w̄ari n utyoku. Ucira u vuma wa fud̄a wa yan ili wa. Kadyanshi ka n tonuko d̄a ka zuwa d̄a t̄a i tsar̄ai Kulu Keri ku Kashil̄a ka ku tsu nākā uma. ⁶⁴ Shegai aza roku a asuvu a d̄e a wushuku wa.” (Yesu w̄ari u git̄a t̄a u revei aza d̄a a ka 'yuwan uwushuku n uza d̄a wa neke yi.) ⁶⁵ U danai, “Adama a nala n tonuko d̄a, ‘Tata u tuko baci uza ara va wa, wa fud̄a wa tuw̄a wa.’ ”

⁶⁶ Adama a kadyanshi ka Yesu yain, atoni a ne ushani a kpatal̄aka yi t̄a kucinā a asak̄a yi utono.

⁶⁷ Aku u wecei Kupanamere, u danai, “Ed̄a dem ya laza d̄a?”

⁶⁸ Simo Bituru wushuki, “Asheku, ara yai d̄a tsa laza ubana? Va t̄a n kadyanshi ka ka nākā uma u d̄a bawu w̄ari n utyoku. ⁶⁹ Tsu wushuku t̄a k̄pam tsu reve t̄a ad̄a Uza u Uwulukpi u Kashil̄a.”

⁷⁰ U danai, “N d̄angasa d̄a t̄a Kupanamere. Shegai uza u te Kalap̄ansi ka!” ⁷¹ Yahuza maku ma Simo Isikariyoti d̄a wa dansaka. Aya wa tuw̄a wa neke yi, ko an u wokoi eyi dem wa t̄a a asuvu a Kupanamere yi.

7

A'angu a Yesu a wushuku n ili i'ya u danai wa

¹ An nala u wurai, Yesu kyawunsai gb̄a kaɓon ka Galili. Wa ciga u wala a kaɓon ka Yahuda wa, kpaci azapige a aza a Yahuda a d̄a pini a ka ciga a wuna yi.

² Evu n a'ayin a Abiki a Atani a aza a Yahuda† a d̄a. ³ Aku a'angu a Yesu a banai ara ne a danai, “Asak̄a asu u na vi vu bana a Yahuda tsar̄a atoni a vunu a nide yi dem a wene ikunesavu i'ya va yansa. ⁴ Uza d̄a baci dem wa ciga u zuwa ama a reve yi, u tsu sokongu ili i'ya u tsu yansa wa. Ad̄a baci va yansa ili i na yi, wenike kaci ka vunu a likimba.” ⁵ Ko a'angu a ne dem a wushuku n eyi wa.

⁶ Yesu wushunku le, “A'ayin a d̄a ma bana vi kotsu a yan wa, shegai ed̄a ya fud̄a t̄a ya bana ko nwere d̄a baci. ⁷ Ama a likimba a na a ka kovo d̄a wa, mpa a ka kovo, kpaci n tsu tonuko le t̄a ikuna i cingi i'ya a ka yansa. ⁸ Walai ubana a asu u abiki vi. Mpa kotsu n foɓuso ubana d̄e wa, kpaci a'ayin a d̄a ma

bana de kotsu a yan wa.”⁹ An u danai nala, aku u shamgbai pini a Galili.

Yesu wenishikei a Kuwa ku Kashila

¹⁰ An a'angu a Yesu a lazai ubana a asu u abiki vi, aku Yesu banai dem, shegai ukpawunsi u da u banai. ¹¹ Azapige a aza a Yahuda a ka ciga a wene yi pini a asu u abiki vi, a rongoi a uwecishike, “Nte wari?”

¹² Pini a asuvu a kakuma ki, ama ushani a ka dansa n tsubini a kaci ka Yesu, aza roku a danai, “Vuma maci da.”

Aza roku kpam a ka dansa, “Kaban ka wa yansaka ama.”

¹³ Shegai ko uza u dansa n a pani wa, kpaci a ka pana ta uwonvo u azapige a aza a Yahuda.

¹⁴ Kain ka nishi ka abiki yi,* Yesu banai a Kuwa ku Kashila ki u gitai uwenishike. ¹⁵ Aza a Yahuda yi a yain majiyan, a danai, “Vuma u na u vi u dusuku a kukere ku kawenishiki wa, nida a yansai u revei ili ushani naha?”

¹⁶ U wushunku le, “Ili i'ya ma wenishike ara va da i wutai wa, shegai Kashila uza da u suku mu, aya u naka mu i'ya.

¹⁷ Ama a dangasa baci a yain ili i'ya Kashila ka ciga, a ka reve ta uwenishike vi a asu u Kashila da u wutai, ara va da wa.

¹⁸ Aza da a tsu wenishike n ucira u kaci u le, icikpali i ama i'ya a tsu bolo. Shegai uza da u tsu ciga a cikapala uza da u suku yi, ukuna u mayun u da u tsu dansa. U tsu yan kaban wa. ¹⁹ Musa naka da ta Mele, shegai ko uza u te u de u tono ma wa. Nida ya ciga i wuna mu?”

²⁰ Ama yi a wushuki, “Va ta n ityoni i cingi! An ya a ka ciga a wuna vu?”

²¹ U wushuki, “N yan ta ukunosavu u te, aku i yain majiyan.

²² Musa tonuko da ta i kida mmuku n de acombi. (Shegai isheku i cau i de i'ya i gitai n ukuna vi, Musa da wa.) I tsu kida ta maku kacombi hal n kain ka Ashibi dem.† ²³ Ya kida baci maku kacombi n kain ka Ashibi an Mele ma Musa ma wushunku da nala, nida ya pana mu upan an n tanasai uza u mabala gba gba n kain ka Ashibi? ²⁴ Asakai uyan afada adama a tyoku da i bidyai ukuna wari, shegai i yain afada n ukuna u maci.”

Yesu da Kawauwi ki?

²⁵ Pini a a'ayin a nala yi, aza a Urishelima a roku a ka dansa utyoku u le, “Vuma da azapige a ka ciga a wuna da gai na vi.

²⁶ Shegai wa wenishike ta a asu u da ya dem wa wene kpam u panaka yi, kpam azapige yi a shamkpa yi wa. Gaawan a reve ta aya Kawauwi ki. ²⁷ Shegai tsu reve ta ilyuci i vuma u na vi.

* 7:14 A'ayin kulla da a tsu yan Abiki a Katani ka Kavas. † 7:22 Tun a a'ayin a Ibirahi, aza a Yahuda a tsu kida ta mmuku n le acombi a kain ka kulla. Kagita 17:12.

Kawauwi ka mayun ka tuwā baci, ko uza wa reve ilyuci i ne wa.”

²⁸ Yesu n u wenishiki pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku u 'yangasai kalagatsu, “Eye, i reve mu tā, kpam i reve tā ilyuci i va. Mpa n suki kaci ka va wa, uza da u suku mu vi u dansa tā ukuna u mayun, shegai edā i reve yi wa. ²⁹ Mpa n reve yi tā, kpaci a asu u da wari u da n wutai, kpam aya u suku mu.”

³⁰ An u danai nala, aku ama yi a ka ciga a kana yi, shegai uza wa la u fudai u sawa yi wa, kpaci kotsu a'ayin a rawa wa.

³¹ Ama ushani a wushuku tā n Yesu. A ka dansa, “Ko Kawauwi ka tuwā baci, wa la gbam vuma u naha vi uyan ikunesavu ushani?”

A suki awundi a Kuwa ku Kashilā a kana Yesu

³² An Afarishi a panai kakuma ka ama a ka dansa ikuna i na yi a kaci ka Yesu n tsubini, aku a bolomgbonoi kaci n adarakpi a pige a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashilā a kana yi.

³³ Yesu danai, “Ma rongo tā kaḅolo n adā a'ayin kenu, aku n laza ubana a asu u uza da u suku mu. ³⁴ A'ayin a nala yi ya zama mu tā, shegai ya wene mu wa. Kpam ya fuda ya tuwā a asu u da mari wa.”

³⁵ Aku aza a Yahuda a gitai uwecishe kaci ka le, “Nte vuma na wa ciga u bana da bawu tsa fuda tsa wene yi? A ilyuci ilyuci i Nheline i'ya wa wa bana a asu u da ama a tsunu a'ari na ndishi, tsara u ba u wenishike le de? ³⁶ Ndya kalen ka kadyanshi ka u yain an u danai, ‘Ya zama mu tā uwene, shegai ya wene mu wa,’ kpam ‘Ya fuda ya tuwā a asu u da mari wa?’”

Mini ma ma tsu naka uma

³⁷ Kain ka makorishi ka abiki yi; wata, kain ka pige ka la vi, Yesu shamgbai a kapala ka ama ki, u 'yangasai kalagatsu u danai, “Gbā uza da baci wa pana kakuli, u tuwā ara va u soi.

³⁸ Tagarada u Kashilā u dana tā, ‘Uza da baci dem u pityanangi na mpa, a asuvu a katakasuvu ka ne ka agata a mini ma ma tsu naka uma ma rongo uwutusā ushani.’[†] ³⁹ Ukuna u Kulu Keri u da wa dansaka. Kotsu Kashilā ka naka Kulu ki wa, kpaci kotsu u radagba Yesu u naka yi tsupige wa. Shegai ubana a kapala, ama da a wushuki n Yesu vi a ka wusha tā Kulu Keri.

Ama yi a pecenei

⁴⁰ An ama yi a panakai Yesu, aku aza roku a danai, “Vuma u na vi Matsumate ma a dangasai vi ma mayun.”

⁴¹ Aza roku a danai, “Kawauwi ka.”

Shegai aza roku a danai, “Kawauwi ka wuta a asuvu a Galili wa. ⁴² Tagarada u Kashilā u dana tā, Kawauwi ki a kumaci ku

[†] **7:38** Iizikel 47:1; Zakariya 14:8. Ire i re i'ya a ka fuda a ka yawunsa ko ara yai da mini ma wuta. 1) Aza da a pityanangi n 2) ara Yesu, kagita ka iwauwi.

Dawuda Magono ka wa wuta, k pam a Batalami da a ka matsa yi, a ilyuci i'ya Dawuda rongoi.” [◇] ⁴³ Aku ama yi a pecenei tyoku da a ka yawunsa a kaci ka ne. ⁴⁴ Aza roku a ka ciga a kana yi, shegai ko uza u sawa yi wa.

Azapige a 'yuwain uwushuku n Yesu

⁴⁵ Aku aza da a ka wundya Kuwa ku Kashila ki a gonoi a asu u adarakpi a pige n Afarishi yi, aku a wece le, “Ndya i zuwai i kpa dai utoko Yesu vi pini na?”

⁴⁶ Aza a uwundya Kuwa ki a wushuki, “Ko uza wa la u dansai tyoku da vuma u na vi u dansai wa.”

⁴⁷ Afarishi yi a danai, “Eda dem u puwunsa da de! ⁴⁸ Uza wa la a asuvu a tsunu a tsu adarakpi a pige n Afarishi u wushuki n Yesu wa. § ⁴⁹ Shegai kakuma ka ama ka bawu ka revei n Mele ma Musa mi, Kashila ka wacinsa le ta.”

⁵⁰ Nikodimu, uza u te a asuvu a Afarishi yi, aya uza da u banai tsara u wene Yesu caupa. U tonukoi atoku a ne, ⁵¹ “Mele ma tsunu ma wushunku tsu tsu wuna uza bawu tsu panai ili i'ya wa dana wa. U gan tsu kidaga le ugana bawu tsu revei ili i'ya a yain wa.”

⁵² Aku a wushunku yi, “Avu dem uza u Galili u da? Tono Tagarada u Kashila mai, va wene ta matsumate ma la ma wuta a kaon ka Galili wa.”

[⁵³ Aku ndishi mi n kotsoi, ya dem lazai ugono a kuwa.

8

A kana kashankala

¹ Pini nala, Yesu lazai ubana a Masasa ma Zayitum. ² An kain ka wansai n usana u de, aku u lazai ubana a Kuwa ku Kashila. Ama yi a tuwai a asu u ne, aku u dusuki n ele u gita le uwenishike. ³ Awenishiki a Mele n Afarishi a tukoi uka roku uza da a kana n tsishankala, aku a zuwa yi u shangba a kapala ka kakuma ka ama. ⁴ A danai, “Kawenishiki, a kana ta uka u na n u yani tsishankala. ⁵ Mele ma Musa ma wenishike tsu ta, uza da baci dem a kana n ucun u ili i na yi a varasa yi n atali a wuna yi. Ndya vu danai?”

⁶ A dana ta ukuna u na vi tsara a wandi Yesu tsara a tsara ili i'ya a ka sapula yi. Shegai Yesu kelikei a iyamba, u gita uyan ikorongi n majubu ma ne. ⁷ A matsa yi n keci a kaci ka uka ki. Aku u tuwai u yangai u danai, “Gba uza da bawu wari pini na n unyushi, u gita u fuluku katali u vara yi.” ⁸ Aku Yesu doki u kelikei u yain ikorongi.

◇ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2. § 7:48 Uza u Yahuda u isa baci uza 'uza u Samariya' inyashi i'ya. A reve ta an Yesu wuta a Galili, shegai a Samariya wa.

⁹ An a panai nala, aku a lazasai maten-maten. Nkoshi n da a gitai a lazasai, aku a asakai Yesu n uka vi pini utyoku u le. ¹⁰ Yesu 'yangai u wece yi, "Nte ama yi? Uza wa la u shamgbai u kidaga vu ugana wa?"

¹¹ U wushuki, "Uzapige, ko uza u buwa wa."

Aku Yesu tonuko yi, "Mpa dem ma kidaga vu ugana wa. Wala ili i vunu, kotsu vu doku vu yain unyushi u cingi wa.]"*

Yesu da katyashi ka likimba

¹² Yesu doki u dansai n ele, "Mpa uza da u tsu naka ama a likimba katyashi. Uza da baci dem u tonon mu, wa tsara ta katyashi ka ka tsu naka uma, kpam wa wala a asuvu a karimbi wa."

¹³ Afarishi yi a tonuko yi, "Ama a re a dansa baci a kaci ka ukuna, tsa wushuku ta.† Shegai a'ayin a da baci va dansaka kaci ka vunu, ada koshi vu tsu bidya kadyanshi ki mayun da, adama a nala, atsu tsa wushuku n ili i'ya vu danai wa."

¹⁴ U wushunku le, "Mayun da, a kaci ka va ka ma yan kadyanshi ka na ki, kpam mayun da kari. N reve ta asu u da n wutai n asu u da ma bana. Shegai eda i reve asu u da n wutai n asu u da ma bana wa. ¹⁵ Eda aza da i tsu yan afada tyoku da ama a tsu yansa. Mpa ma yanka uza u afada wa. ¹⁶ Shegai ko ma yan baci afada, a da mpa ma yan a maci a da, kpaci mari utyoku u va wa. Tata u da u suku mu wa ta kafolo na mpa. ¹⁷ Mele ma de ma dana ta, ama a re a dana baci ili i te a kaci ka ukuna, u kana ta i wushuku n ili i'ya a danai. ¹⁸ Ma ta a asuvu a aza da a ka yan kadyanshi a kaci ka va, Tata u da u suku mu vi, aya uza u ire vi."

¹⁹ Aku a wece yi, "Nte tata u vunu vi?"

U wushunku le, "I reve mu wa, kpam i reve Tata u va wa. I reve mu baci, ya reve ta dem Tata u va."

²⁰ U yan ta kadyanshi ka na ki a'ayin a da wari a uwenishike a Kuwa ku Kashila, evu n asu u da a ka zuwusa ikebe. Shegai ko uza u kana yi wa, kpaci kotsu a'ayin a ne a yan wa.

Ya fuda ya bana a asu u da ma bana wa

²¹ Yesu doki u tonukoi ama yi, "Ma laza ta n asaka da, kpam ya zama mu ta, shegai i lya baci kapala n unyushi u cingi u de, ya kuwa ta. Ya fuda ya bana a asu u da ma bana wa."

²² Aku azapige a aza a Yahuda a danai, "U da tsa fuda tsa bana a asu u da wa bana wa. Wa ciga u dana wa wuna kaci ka ne da?"

²³ U danai, "Eda aza a likimba u na da a iyamba, shegai mpa a zuba u da n wutai. Eda aza a likimba u na da, shegai mpa uza

* **8:11** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Yahaya a kalatsa ta mkpanda n 7:53-8:11. † **8:13** Udani u na vi ili i te i'ya n u da wari a 8:17.

u likimba u da wa. ²⁴ Da gai i zuwai n danai ya kuwa ta kaḅolo n unyushi u cingi u da ya yansa vi. I 'yuwan baci uwushuku an mpa uza da n da mari vi, mayun ya kuwa ta a asuvu a unyushi u cingi u de.”

²⁵ Aku a wece yi, “Ada yai?”

U wushunku le, “Mpa gai uza da n tsu tonusuko da mari vi. ²⁶ Ili i'ya pini ushani i'ya ma dansa a kaci ka de, kpam n kidaga da ugana. Shegai uza da u suku mu u tsu dansa ta ukuna u maci. Kpam n tonuko aza a likimba ili i'ya u tonuko mu koshi.”

²⁷ Shegai ama yi a fuda a reve an ukuna u Tata u da wari le utonusuko wa. ²⁸ U danai, “A'ayin a da baci i radagbai Maku ma Vuma a zuba a mawandamgbani, ya reve ta an mpa gai uza da n tonuko da mari vi. Kpam ya reve ta an n tsu yan ili adama a kaci ka va wa. Ili i'ya Tata u va u wenishike mu i'ya n tsu dansa. ²⁹ Uza da u suku mu wa ta kaḅolo na mpa, u asaka mu utyoku u va wa, kpaci n tsu rongo ta uyansa ili i'ya u tsu pana kayanyan.”

³⁰ Ama ushani aza da a panakai Yesu n u dansi ikuna i na yi, a wushuku ta n eyi.

Ukuna u mayun wa tuko da ta utsara u kaci

³¹ Yesu tonuko aza da a wushuki n eyi, “I lya baci kapala n utono uwenishike u va, eda atoni a va a da a mayun. ³² Kpam ya reve ta ukuna u mayun, u tuko da kpam utsara u kaci.”

³³ Aku a wushuki, “Atsu mmuku n tsikaya ma Ibrahi n da, kpam kotsu tsu gbashika uza roku wa. Nida va dana a ka tuko tsu utsara u kaci?”

³⁴ U wushunku le, “Mayun n tonuko da, gba uza da baci dem u yain unyushi u cingi, kagbashi ka unyushi u cingi ka. ³⁵ Kagbashi ka tsu rongo a kuwa ku uzapige maco wa, shegai maku ma vuma mi ma tsu rongo ta a kuwa ku tata u ne maco. ³⁶ Adama a nala, Maku mi ma tuko da baci utsara u kaci, ya tsara ta utsara u kaci u mayun. ³⁷ N reve ta eda mmuku ma Ibrahi n da, shegai ya ciga ta i wuna mu adama a da bawu i wushuki n uwenishike u va. ³⁸ Ili i'ya Tata u va u wenike mu i'ya ma tonuko da, shegai ya yansa ili i'ya tata u de u tonuko da.”

³⁹ A wushuki, “Ibrahi da tata u tsunu.”

U tonuko le, “A da baci eda mmuku ma Ibrahi n da mayun, ya yansa ta ili i'ya Ibrahi yain. ⁴⁰ N tonuko da ta ukuna u mayun u da n panai a asu u Kashila, aku ya ciga i wuna mu. Ibrahi wa yan ucun u ukuna nala wa. ⁴¹ Shegai ya yan derere ili i'ya tata u de wa yansa.”

Aku a wushuki, “Atsu ilimaci i kateshe i'ya wa! Kashila n kaci ka ne aya Tata u tsunu u mayun.”

42 U tonuko le, “Kashilā ka baci k̄ari Tata u d̄e, i'ari ya ciga mu t̄a, kpaci a asu u Kashilā d̄a n wut̄ai n tuw̄ai ara d̄e. N tuw̄a adama a kaci ka v̄a wa, shegai aya u suku mu. 43 I reve ili i'ya n danai wa, kpaci ya wushuku n uwenishike u v̄a wa. 44 Kalap̄ansi ka tata u d̄e, kpam ili i'ya u tsu ciga i'ya i tsu yan derere. Eyi uza u nkunu d̄a n uza u kaḅan tun a kagit̄a. Ili i'a la i mayun a kaci ka ne wa. Kaḅan ka u tsu rongo a uyansa, kpaci eyi uza u kaḅan d̄a. Uza u kaḅan d̄a gb̄am koshi wa, shegai tata u kaḅan u d̄a dem. 45 An u wokoi ma tonusuko d̄a ukuna u mayun d̄a i zuwai bawu i wushuki n̄a mpa. 46 A asuvu a d̄e ya wa fud̄a wa wut̄a karara u dana mpa uza u unyushi u cingi u d̄a? An u wokoi ma tonusuko d̄a ukuna u mayun, ndya i zuwai i kpaḅai uwushuku n̄a mpa? 47 Maku ma Kashilā† dem ma tsu pana t̄a kadyanshi ka Kashilā. Shegai ed̄a mmuku n Kashilā n d̄a wa, d̄a gai i zuwai bawu i panai vi.”

Yesu d̄a uzapige n Ibirahi

48 Aza a Yahuda a wushunki Yesu, “Dere d̄a tsu danai avu uza u Samariya u d̄a, kpam v̄a t̄a n ityoni i cingi!”

49 U danai, “M̄a n ityoni i cingi a asuvu a v̄a wa. N n̄aka t̄a Tata u v̄a tsupige, shegai ed̄a i 'yuwan mu un̄aka tsupige. 50 Kumodu ka m̄ari tsar̄a n tsar̄aka kaci ka v̄a tsupige wa, shegai uza roku u d̄a pini uza d̄a wa ciga mu n wushi tsupige. Aya kpam dem wa yan afada. 51 Mayun n tonuko d̄a, uza d̄a baci dem u tonoi uwenishike u v̄a, wa kuw̄a wa.”

52 A danai, “Gogo-na tsu reve t̄a an v̄ari n ityoni i cingi a asuvu a vunu! Ko Ibirahi n̄a nsumate a kuwusa t̄a. Shegai avu vu danai, ‘Gb̄a uza d̄a baci u tonoi uwenishike u v̄a, wa kuw̄a wa.’ 53 Vu la tata u tsunu Ibirahi tsupige d̄a? U kuw̄a t̄a, nala dem nsumate. Ya vu bidyai kaci ka vunu?”

54 U wushunku le, “N n̄aka baci kaci ka v̄a tsupige, tsupige tsu v̄a t̄a woko ili i roku wa. Uza d̄a u n̄aka mu tsupige aya Tata u v̄a, ed̄a kpam i danai aya Kashilā ka d̄e. 55 Ed̄a kotsu i reve yi wa, mpa tani n reve yi t̄a. N da baci kotsu n reve yi wa, ma woko t̄a uza u kaḅan tyoku u d̄e. Shegai n reve yi t̄a, kpam n tono t̄a ili i'ya u danai. 56 Tata u d̄e Ibirahi z̄angan̄a t̄a u wene utuw̄a u v̄a, kpam u wene t̄a u yain kpam maz̄anga cika.”

57 Aku a danai, “Nid̄a va dana vu wene Ibirahi, ada tani na kotsu vu rawa ayen amangarenkupa wa?”

58 Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko d̄a, kahu a matsa Ibirahi, Mpa† pini.”† 59 An Yesu danai nala, aku ama yi a bidisai atali tsar̄a a wuna yi. Shegai u puw̄ain, u lazai u as̄akai Kuwa ku Kashilā ki.

† 8:58 An Yesu danai “Mpa,” aza a Yahuda a nala yi a ciḅa t̄a an Kashilā ka tonukoi Musa kala ka ne ka “Mpa.” Uwuḅa 3:14.

9

Yesu tanaşai karumba

¹ An Yesu wari a nwalu, aku u wenei vuma roku uza da a matsai karumba. ² Aku atoni a ne a wece yi, “Kawenishiki, ndya i zuwai a matsai vuma u na karumba? Nusa da u nusai, ko gai isheku i ne i'ya i yain unyushi vi?”

³ U wushunku le, “Vuma u na u rumbana adama a unyushi u ne, ko kpam u isheku i ne wa. Matsa da a matsa yi nala tsara Kashila ka wenike ucira u ne ara ne. ⁴ U kana ta tsu yain manyan ma uza da u suku mu n kaara. Kayin ka yan ta da bawu uza wa yan manyan. ⁵ A'ayin a da mari pini naha a likimba, mpa n tsu zuwa katyashi a asu u ama a likimba.”

⁶ An u danai nala, aku u cikpai atatsa a iyamba, u vurai kalyon n a da, aku u gbarai kalyon ki a a'eshi a vuma yi. ⁷ Aku u tonukoi vuma vi, “Wala ba vu sawa a'eshi a vunu a kadaka ka mini ka a ka isa Silawamu.” (Kalen ka “Silawamu” ka “Uza da a Suki.”) Aku vuma vi u banai u sawai a'eshi a ne. U gono ta n u weni.

⁸ Ama a da a'ari a asu vi n aza da a revei karumba ki uza da wari u tsu folo vi, a wecikei, “Vuma da u tsu dusukusu pini n u foli u da na vi wa?”

⁹ Aza roku a danai, “Aya gai vi.”

Aza roku kpam a danai, “Aya wa, rotsono da gai a rotsonoi.” Karumba ki ka rongoi gai udansa, “Mpa gai na vi!”

¹⁰ Aku a wece yi, “Nida vu yansai va wene gogo-na?”

¹¹ U wushunku le, “Vuma da a ka isa Yesu da u vurai kalyon, aku u gbara ka mu a'eshi. Pini nala, u tonuko mu n bana a Kadaka ka Silawamu n sawa a'eshi yi. An n ba n sawai, aku n wenei.”

¹² Aku a wece yi, “Nte vuma vi?”

U danai, “N reve wa.”

Afarishi a matsai uvece tyoku da u tana

¹³ A bidyai vuma da wari karumba caupa vi, a banka yi a asu u Afarishi. ¹⁴ Kain ka Yesu vurai kalyon u tanaşai vuma vi, kain ka Ashibi ka. ¹⁵ Pini nala, Afarishi yi a wecei vuma vi, “Nida a yain vu tsarai a'eshi a vunu?”

U wushunku le, “Aya u gbara ka mu kalyon a a'eshi, aku n sawai, pini nala, n wenei.”

¹⁶ Afarishi a roku a danai, “Yesu na vi a asu u Kashila da u wutai wa, kpaci wa tono mele ma Ashibi wa.”

Shegai aza roku a danai, “Vuma da wari n unyushi u cingi wa fuda wa yan ikunesavu naha wa.” Aku ka kpada le utuwa ka te.

¹⁷ A doku a wecei vuma vi, “Nda va dana a kaci ka vuma da u tanaşai vu a'eshi yi?”

U wushunku le, “Matsumate ma.”

18 Azapige a aza a Yahuda a wushuku an vuma vi karumba ka caupa, kpm gogo-na wa fuda wa wene wa, aku a suki a isa isheku i ne. 19 A wece le, “Maku ma de ma na vi? I da nala i matsa yi n urumba, nida a yain aku gogo-na wa wene?”

20 Aku a wushuki, “Tsu reve ta gai maku ma tsunu ma, kpm nala tsu matsa yi n urumba. 21 Shegai tsu reve tyoku da a yain wa wene wa. Kpm dem tsu reve uza da u tansa yi wa. Wece ni. U rasta ta u wushunku da n kaci ka ne.” 22 A dana ta nala adama a da a ka pana uwonvo u azapige yi. Alya a danai gba uza da baci dem a kana u da Yesu Kawauwi ka, wa doku wa uwa a kagata ka Kashila kpm wa. 23 Da gai i zuwai isheku i ne a danai, “Wece ni, u rasta ta u wushunku da n kaci ka ne.”

24 A doku a isa vuma da a matsai karumba ki, a tonuko yi, “Tsina n Kashila vu tonuko tsu ukuna u mayun! Tsu reve ta vuma da u tansa vu na vi uza u unyushi u cingi da.”

25 U wushuki, “Ko wa n unyushi u cingi, ko wa n u da wa, mpa n reve wa. Ili i'ya gai n revei i'ya: Caupa mari ta n urumba, shegai gogo-na ma wene ta.”

26 A wece yi, “Ndya u yanka vu? Nida u tansa vu?”

27 U wushunku le, “N tonuko da de, shegai i pana ka mu wa. Nida ya ciga i doku i pana ukuna vi kpm? Ya ciga i woko atoni a ne a da dem?”

28 Aku a wisha yi a danai, “Ada gai katoni ka ne, atsu atoni a Musa a da. 29 Tsu reve ta Kashila ka dansa ta n Musa, shegai tsu reve gbam ilyuci i'ya vuma u na u wuta wa.”

30 Vuma vi u danai, “Ili i majiyan i'ya! U tansa ta a'eshi a va, shegai nida i kpa dai ureve a asu u da u wuta? 31 Atsu gai tsu reve ta Kashila ka tsu pana ka aza a unyushi u cingi wa, shegai u tsu pana ka ta uza da baci dem wa lyaka yi kayala kpm wa yansa ili i'ya u danai. 32 Tun an Kashila ka yain likimba, uza wa la u tansa a'eshi a vuma da a matsai karumba wa. 33 A da baci vuma u na Kashila ka ka suku yi wa, wa fuda wa yan ko i te wa.”

34 A tonuko yi, “Avu uza u unyushi u cingi u da mayun mayun tun kain ka a matsa vu! Va wundya va fuda va wenishike tsu ili i roku da?” Aku a loko yi pini a kagata ka Kashila ki.

Urumba u Afarishi

35 An Yesu panai ili i'ya i gitai, aku u boloi vuma vi u wece yi, “Vu wushuku wa n Maku ma Vuma?”

36 Vuma vi u wushuki, “Uzapige, tonuko mu ko eyi yayi, tsara n wushuku n eyi!”

37 U tonuko yi, “Vu wene yi de, kpm aya gai wa dansa n avu gogo-na vi.”

³⁸ Vuma vi u danai, “Asheku, n wushuku ta!” Aku vuma vi u lyakai Yesu kayala.

³⁹ Yesu tonuko yi, “N tuwa ta tsara n pecene ama a likimba. N tuwa ta n zuwa arumba a wene, aza da kpm a ka wundya ele a ka wene n wenike le ele arumba a da.”

⁴⁰ An Afarishi a da a'ari pini vi a pana ka yi u danai nala, aku a wece yi, “Va wundya atsu arumba a da?”

⁴¹ U wushunku le, “A da baci eda arumba a da gman wa, i'ari ya yan n unyushi u cingi wa. Shegai an i danai eda ya wene ta, i'a ta pini n unyushi u cingi u de.”

10

Agisani a kaliniki

¹ Yesu danai, “Mayun n tonuko da, aboki n aza a magalaka a da koshi a tsu radugu a yuwa kasaga a una u da a ka uwa a utsutsu u asu u da a tsu zuwa ncon. ² Uza da u tsu uwa a utsutsu aya kaliniki ka ncon ki. ³ Uza da u tsu wundya utsutsu vi, aya u tsu giduwuka yi u da. Kpm ncon n ne mi n tsu pana ta kalagatsu ka ne. U tsu isa ta n ne ya dem n kala ka ne, aku u wutukpa le. ⁴ A'ayin a da baci u wutukpa le, aku u uwa a kapala ka le, ele n a toni kpaci a reve ta kalagatsu ka ne. ⁵ A tsu tono vuma roku wa, shegai a suma yi, kpaci a reve kalagatsu ka ne wa.” ⁶ Yesu tonuko le ta agisani a na yi, shegai a reve ili i'ya wa tono wa.

Yesu da kaliniki ka shinga

⁷ Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko da, Mpa utsutsu u asu u ncon vi. ⁸ Gba aza da a lasa mu utuwa, aboki a da n aza a magalaka. Ncon mi a pana ka le wa. ⁹ Mpa utsutsu vi, kpm uza da u uwai a asu u va, wa tsara ta iwauwi, wa fuda ta wa uwa kpm u wuta u zami ijani i utakuma. ¹⁰ Kaboki ka tsu tuwa ta uboki, u wuna, kpm u nangasa, shegai mpa n tuwa ta tsara n naka uma kpm a tsara u da ushani.

¹¹ “Mpa kaliniki ka shinga. Kaliniki ka shinga ka tsu neke ta uma u ne tsara u kangu ncon n ne. ¹² Uza da a bidyai manyan ma kalina wa tyoku u kaliniki uza da wari na ncon mi wa. U wene baci maleweni a utuwa, wa suma ta u asaka ncon mi utyoku u le. Aku maleweni mi ma ba ma zara ncon mi ma wacinsa le. ¹³ Vuma vi u suma ta kpaci bidya da a bidya yi manyan kpm u dambula a kaci ka ncon mi wa.

¹⁴⁻¹⁵ “Mpa kaliniki ka shinga. N reve ta ncon n va, nala dem Tata u va u reve mu. Ncon n va dem a reve mu ta, tyoku da dem n revei Tata vi. N neke ta uma u va tsara n banga ncon mi. ¹⁶ Ma ta na ncon n roku n da bawu mari a asuvu a ushiga u na vi, kpm u kana ta n tuko le dem. A ka pana ta kalagatsu ka va, kpm gba a ka woko ta ushiga u te n kaliniki ka te. ¹⁷ Tata

vi wa ciga mu tā kpaci mā tā ufoḅusi tsarā n nākā uma u vā, kpam n tuwā n wushi u ḁa. ¹⁸Uza wa fuda wa wusa uma u vā ara vā wa. N nākā tā u ḁa adama a uciga u kaci u vā. Mā tā n ucira u ḁa ma neke u ḁa kpam n wushi u ḁa, tyoku ḁa Tata u vā u tonuko mu n yain.”

¹⁹Aza a Yahuda a doku a wushuku wa, aku ka kpaḁā le kpam utuwā ka te. ²⁰Aza roku a le a danai, “Ityoni i cingi i'ya i uwa yi i'ya i zuwa yi ijan. Nɗya i zuwai ya panāka yi?”

²¹Shegai aza roku a danai, “Uza ḁa baci ityoni i cingi i uwai u tsu yan kadyanshi naha wa. Ityoni i cingi ya fuda ya kukpa a'eshi a karumbā ḁa?”

A 'yuwain Yesu

²²An a'ayin a uyolu a rawai, a'ayin yi a ḁa a tsu yan Abiki a Uciḅusa Unākā Kuwa ku Kashilā† a Urishelima. ²³Kain ka te, Yesu wa wala pini a Kuwa ku Kashilā a asu u ḁa a tsu isa Kafalaka ka Solomo. ²⁴Aku aza a Yahuda yi a ḅolomgbonoi a kyawan yi, a danai, “Hal ku yain ka va zuwa tsu uyan malāla ko avu ya vāri? Aḁa baci Kawauwi ki, tonuko tsu karara.”

²⁵Yesu wushunku le, “N tonuko ḁa ḁe caupa, shegai i kpaḁāi uwushuku. Ikunesavu i'ya n yansai a asuvu a kala ka Tata u vā i wenike tā ko mpa yayi. ²⁶Shegai i 'yuwain uwushuku, kpaci eḁā ncon n vā n ḁa wa. ²⁷Ncon n vā n tsu pana tā kalagatsu ka vā, n reve le tā, ele kpam dem a tsu tonu mu tā. ²⁸N nākā le tā uma u ḁa bawu wa kotso, kpam a ka kuwā wa. Uza wā kpam la wa wusa le a kukere ku vā wa. ²⁹Tata u vā u ḁa u nākā mu n ele, u la tā ili gbā tsupige, kpam uza wa fuda wa wusa le a kukere ku Tata u vā wa. ³⁰Tata vi nā mpa ili i te i'ya.”

³¹Pini nala, a doki a bidisai atali tsarā a wuna yi. ³²Shegai u tonuko le, “N wenike ḁa tā ili i shinga i shinga i'ya Tata u vā u suku mu n yain. N ukuna u eni u ḁa a asuvu a le ya ciga i varasa mu?”

³³Aku a wushuki, “Adama a ḁa vu yain ili i shinga i'ya i zuwai tsa ciga tsu varasa vu wa, shegai adama a ḁa vu yankai Kashilā kadyanshi ka cingi ḁa. Avu vuma ḁa, shegai vu danai dere ḁa vāri n Kashilā!”

³⁴U wushunku le, “A korongu tā a Mele ma ḁe ma Kashilā ka danai, ‘N da, eḁā ashilā a ḁa.’” ³⁵Tsu reve tā ili i'ya Tagarada u Kashilā u danai mayun ḁa wāri hal ubana a makorishi. Kpam Kashilā ka isa tā ama a nala yi ashilā, aza ḁa u nākāi udani u ne.* ³⁶Mpa gai, Tata u dangasa mu tā kpam u suku mu a asuvu a likimba. Nida ya dana n yanka Kashilā kadyanshi ka cingi an n danai, ‘Mpa Maku ma Kashilā ma’? ³⁷Manyan ma

◇ **10:34** Ishp. 82:6. * **10:35** Aza ḁa a wushai akani a Kashilā a Masasa ma Sinai mi, a lya Musa n aza a Isara'ila.

Tata u va wa yansa ma baci ma yansa wa, kotsu i wushuku na mpa wa. ³⁸ Shegai ili i'ya Tata u va wa yansa i'ya baci ma yansa, u gan ta i wushuku adama a nala, ko i wushuku baci n kadyanshi ka va wa. Aku i reve an Tata vi ili i te i'ya na mpa, mpa kpam ili i te i'ya n Tata vi.” ³⁹ A doki a matsai tsara a kana yi, shegai u lai.

⁴⁰ Aku u ba u pasai Agata a Urudu ubana a asu u da Yahaya gitai u lyubugusu, u rongoi de. ⁴¹ Ama ushani a tuwai ara ne. A ka dansa utyoku u le, “Yahaya yan ukunosavu wa, shegai gba ili i'ya Yahaya danai a kaci ka vuma u na mayun da.” ⁴² Pini nala, ama ushani a wushuki n Yesu.

11

Ukpa u Li'azaru

¹ Kain ka te, maḅala ma kana vuma roku uza da a ka isa Li'azaru, uza da wa rongo a ilyuci i Batani n ataku a ne Meri n Marta. ² Meri na vi, uza da vangu u ne wari n maḅala mi, aya uza da u tuwai u tsungi manivi ma magulani a a'ene a Asheku, aku u yansai a da n kenji ka ne. ³ Pini nala, Meri n Marta a suki uza roku u ba u tonuko Yesu, “Asheku, uza da va ciga vi, maḅala ma kana yi de.”

⁴ An Yesu panai nala, u danai, “Maḅala ma nala ma kotso a ukpa wa. Nala u gita ta tsara a tuko tsupige a asu u Kashila, na mpa Maku ma Kashila, n wushi tsupige adama a nala.”

⁵ Yesu wa ciga ta Marta n a'angu a ne. ⁶ Shegai an u panai a da maḅala ma kana ta Li'azaru, aku u doki u shamgbai pini a asu u da wari vi a'ayin a re.

⁷ Aku u tonukoi atoni a ne, “Tsu gonoi a Yahuda.”

⁸ Atoni yi a danai, “Kawenishiki, kotsu u barakpa an azapige a aza a Yahuda a ka ciga a varasa vu a wuna vu wa. Ndya i zuwai va ciga vu doku vu gono de?”

⁹ U wushuki, “Uliwa dem wa ta n ulapa uwule kupa n ure. A'ayin a da baci dem katyashi kari la, ama a ka wala ta kpam a ka tadatsa wa. A ka wene ta kpaci a'a ta n katyashi ka likimba u na. ¹⁰ Shegai a wala baci n karimbi, a ka tadatsa ta, kpaci a'a n katyashi wa.”

¹¹ Aku u tonuko le, “Kaje ka tsunu Li'azaru aya pini wa lavuta, nte ma bana de tsara n 'yangasa yi.”

¹² Aku atoni yi a danai, “Asheku, alavu a da yi baci, wa tana ta!” ¹³ Ele n a dani ko alavu a maci a da Yesu tonuko le wa lavuta, shegai Yesu tonuko da wa tonuko le Li'azaru kuwa de.

¹⁴ Aku u wutumkpa le a kateshe, u danai, “Li'azaru kuwa de. ¹⁵ Shegai n pana ta kayanyan an bawu mari de. Adama a nala, ya rotsongusu ta i wushuku na mpa. Tuwai tsu banai ara ne gogo-na.”

16 Aku katonni ka roku Toma (uza da a ka isa “Mapeshe”) u tonukoi aza da a buwai, “Tsu soki kawenishiki ki gba tsunu, tsara tsu kuwa de kabolo n eyi!”

Yesu n Meri n Marta

17 An Yesu rawai evu, u cinai cina a cidangu de Li'azaru n a'ayin a nishi. 18 Batani n Urishelima a'a ta evu evu, evu n mel u re da. 19 Adama a nala, aza a Yahuda ushani a bansa ta idyani i ukpa ara Marta n Meri adama a ukpa u vangu u le. 20 An Marta panai a da Yesu wa tuwa, aku u banai u gawunsai n eyi, shegai Meri shamgbai pini a kuwa. 21 Marta tonukoi Yesu, “Asheku, a da baci vari pini, vangu u va vari wa kuwa wa. 22 Shegai ko n gogo-na n reve ta Kashila ka naka vu ta ili i'ya baci dem vu folo yi.”

23 U danai, “Vangu u vunu wa 'yanga ta u yain kpm uma.”

24 Marta wushuki, “N reve ta an wa 'yanga kain ka makorishi, Kashila ka 'yangasa baci gba akushe.”

25 U wushunku yi, “Mpa n tsu 'yangasa ukpa, mpa kpm uma. Aza da baci a wushuki na mpa, ko a kuwa baci a ka 'yanga ta. 26 Uza da vari n uma kpm u wushuki na mpa, wa kuwa wa. Marta, vu wushuku wa?”

27 U danai, “N wushuku ta, Asheku. Ada Kawauwi, Maku ma Kashila, uza da wa tuwa a likimba vi.”

Yesu sai

28 An Marta danai nala, aku u gonoi u ba u tonukoi vangu u ne Meri koshi, u danai, “Kawenishiki ki ka rawa de, kpm ada wa wecike.” 29 An Meri panai nala, aku u 'yanga gogo wa bana ara Yesu. 30 Kotsu u rawa a ilyuci yi wa, nte u buwai ve de a asu u da Marta gawunsai n eyi.

31 Ama ushani a tuwa le ta uwene, shegai an a wenei Meri wuta a kuwa ki gogo, aku a yawunsai nte wa bana de a asu u kasaun vi tsara u sai. Aku a tono yi.

32 Meri vi u banai a asu u da Yesu vari. An u wene yi, aku u kudangi a kapala ka ne u danai, “Asheku, a da baci vari pini na, vangu u va vari wa kuwa wa.”

33 U wene yi wa sa, ama da a'ari kabolo n eyi dem a ka sa, aku u dambulai cika. 34 U wece le, “Nte i cidangu yi?”

A wushunku yi, “Asheku, tuwa vu wene asu vi.”

35 Aku Yesu dem u sai.

36 Ama da a'ari kushani pini evu a danai, “I wene ta tyoku da wa ciga Li'azaru cika.”

37 Shegai aza roku a le a danai, “U zuwa ta karumba ka wenei. Vari u gan ta u fishinka Li'azaru ukuwa.”

Yesu 'yangasai Li'azaru a ukpa

³⁸ Eyi pini a kadambula ki, aku u banai a asu u kasaun vi. Kasaun ki tani kaaḅuru ka, kpam a kimbā tā ka n katali ka roku a utsutsu vi. ³⁹ Aku u tonuko le, “Gindalākpai katali ki a ikengi.”

Shegai Marta danai, “Asheku, vu reve tā Li'azaru kuwā de a'ayin a nishi, kawān ka yan tā pini.”

⁴⁰ Yesu tonuko yi, “Vu aṣansā an n tonuko vu, ‘Vu wushuku baci va wene tā tsupige tsu Kashilā?’”

⁴¹ Aku a gindalākpai katali ki a ikengi. U weḅelei zuba u danai, “Tata, n cikpa vu tā an vu panāka mu. ⁴² N reve tā vu tsu panāka mu tā maco, shegai n dana tā nala adama a ama ḁa a kyawan mu na vi. Ma ciga tā a wushuku an ḁa vu suku mu.”

⁴³ An u kotsoi kvasu, aku u salai, “Li'azaru, wuta!” ⁴⁴ Aku u wuta. Akere n a'ene a ne ucaci n aminya a eri, a cacai kpam upetiwa'eshi u ne n kunya.

Aku Yesu danai, “Surukpa ni i aṣakā yi u wala.”

A sheshei tsarā a wuna Yesu

(Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Ama ushani a ḁa a tuwāi tsarā a wene Meri vi a wenei ili i'ya Yesu yain, aku a wushuki n eyi. ⁴⁶ Aza roku a le a banai a asu u Afarishi a tonuko le ili i'ya Yesu yain. ⁴⁷ Aku adarākpai a pige n Afarishi a ḅolomḅonoi Asheshi a Pige a asu u te, a danai, “Ndyā tsa yan? Vuma u na wa yansa tā ikunesavu ushani. ⁴⁸ Tsu aṣakā yi baci u lyai kapala n uyansa ili i na yi, ya dem wa wushuku tā n eyi. Aku asoje a aza a Roma a tuwā a wacinsa Kuwa ku Kashilā ku tsunu n uyamba u tsunu.”

⁴⁹ Uza roku a asuvu a Asheshi a Pige yi; wata, Kayafa, uza ḁa wari Magono ma Adarākpai a kayen ki, u danai, “Eḁā i reve ili i'ya i'ari pini wa! ⁵⁰ Nida ya aṣakā uyamba gbā u kuwā? Wa la tā tsulobo uza u te u na vi u kuwā n u ḁa a ama gbā a ka kuwā.”

⁵¹ Uyawunsa u na vi a katakasuvu ka Kayafa ka u wuta wa. Shegai an wari Magono ma Adarākpai a kayen ka nala ki ḁa i zuwai wa yan kadyanshi ka ili i'ya ya tuwā ya gitā: Dana ḁa wa dana Yesu wa kuwā tā adama a aza a Yahuda. ⁵² Adama a unyushi u aza a Yahuda a ḁa koshi Yesu wa kuwā wa. Wa kuwā tā tsarā u ḅolomḅono ama a Kashilā a ḁa a wacinsai a asuvu a likimba. ⁵³ Kain ka nala ki ka azapige a aza a Yahuda a gitā ufobuso tyoku ḁa a ka wuna Yesu.

⁵⁴ Adama a nala, Yesu doku u wala a kateshe a Yahuda wa, aku u aṣakāi Urishelima. U lazai ubana a ilyuci i Ifuramu, i'ya i'ari a ikengi i kakamba, aku u dusuki de n atoni a ne.

⁵⁵ An a yain evu n Abiki a Upasamḅana, aku ama ushani aza ḁa a'ari a ilyuci i kenu kenu a lazai ubana a Urishelima kahu abiki yi, tsarā a wulukpe kaci ka le tyoku ḁa Mele ma

danai a yansa. ⁵⁶ A ka ciga a wene Yesu, ele pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku a ka wecemgbene, “Nɔya i wenei? Wa tuwā gbām a asu u abiki vi?” ⁵⁷ Adarākpi a pige n Afarishi yi a tonukoi ama, uza ɗa baci dem u wenei Yesu, u tonuko le, kotsu a kaṅa yi.

12

Meri tsunki Yesu manivi ma magulani

¹ An a'ayin a teli a wokoi kahu Abiki a Upasamgbana yi, Yesu banai a Batani u rawai a kuwa ku Li'azaru uza ɗa u 'yangasai a ukpa. ² A fobusukoi Yesu ilikulya, Marta aya uza ɗa wa pecike ilikulya, Li'azaru kpm wā tā pini ndishi kaɓolo n aza ɗa a ka lya ilikulya n eyi. ³ Aku Meri bidyai kolubo u manivi ma mari n ikebe cika u pige, u tsunki Yesu a a'ene. U yansai ma n kenji ka ne. Magulani ma manivi mi ma shadangi kuwa ki.

⁴ Katoni ka a ka isa Yahuza Isikariyoti wā tā dem pini. Aya wa tuwā wa neke Yesu a asu u azapige. U danai, ⁵ “Manivi ma nala mi ma rawa tā ikebe i'ya uza wa yan manyan ma kayen ka te.* Wari u gan tā a denge ma, aku a naḳa aza a unambi.”

⁶ Shegai Yahuza vi u dambula gbām n aza a unambi yi wa. U dana tā nala kpaci kaboki ka. Aya uza ɗa wa ɓaṅa makpakata ma ikebe kpm u tsu bidya tā i roku u yanka manyan ma kaci ma ne.

⁷ Shegai Yesu tonuko yi, “Kotsu vu damgbaraṣa yi wa. U yan tā nala tsara u fobuso ikyamba i va adama a kacida. ⁸ Ya rongo tā n aza a unambi maco, shegai ya rongo na mpa maco wa.”

A ka ciga a wuna Li'azaru

⁹ A'ari pini, aku kakuma ka ama ka panai a da Yesu rawa ɗe a Batani. Aku a banai an u wokoi Yesu wari ɗe, kpm tsara a wene Li'azaru uza ɗa Yesu 'yangasai a ukpa vi. ¹⁰ Adarākpi a pige yi a fobuso dem tsara a wuna Li'azaru. ¹¹ Adama a Li'azaru, ama ushani a asaka le utono, aku a ka wushukusu n Yesu.

Yesu uwai a Urishelima

(Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² An kain ka wansai, aku kakuma ka ama ka ka tuwai uyan Abiki a Upasamgbana vi, a panai a da Yesu ɗa pini utuwa a Urishelima. ¹³ Aku a bidisai akere a nshuwan tsara a ba a gawunsa n eyi, n a salasi, “Hosana, † cikpalai Kashila!”

* **12:5** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 300.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uɓanga. † **12:13** “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naḳa yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpm “A cikpala yi.”

“Kashilā ka zuwuka uza ḏa wari a utuwā a asuvu a kala ka Magono ma Zuba unā u shinga!

Kashilā ka zuwuka Magono ma aza a Isara'ila unā u shinga.”

¹⁴ An Yesu tsarai maku ma makparyagi ma roku, u yuwai ma. Tyoku ḏa Tagarāda u Kashilā u danai u ḏa la vi,

¹⁵ “Aza a Sihiyona, † kotsu i pana uwonvo wa!

Magono ma ḏe ma pini a utuwā, uyuwi a maku ma makparyagi.” ◇

¹⁶ A a'ayin a nala yi, atoni a ne kotsu a reve n ukuna vi wa. Shegai a ubana a kapala, an a tuwai a 'yangasa yi ubana a tsupige, ḏa a cibai an Tagarāda u Kashilā u danai ukuna vi a kaci ka ne, hal gbam a yanka yi u ḏa ḏe.

¹⁷ Ama ḏa pini ushani kabolo n Yesu a'ayin a ḏa u 'yangasai Li'azaru a ukpa, kpam u tonuko yi u wuta a kasaun ki. Gogo-na alya a ka tonusuko ama ili i'ya u yain. ¹⁸ Ama ushani a bana ta tsara a cina Yesu, kpaci a pana ta ukuna u ukunosavu vi. ¹⁹ Aku Afarishi yi a ka dansa utyoku u le, “Wundyai, tsu rukpa ḏe gba gba! Likimba gba aya a ka tonu!”

Nheline n roku ma ciga n wene Yesu

²⁰ Nheline n roku n bana ta a Urishelima ulya kayala a'ayin a Abiki a Upasambana. ²¹ A banai ara Filibu (uza ḏa u wutai a ilyuci i Besaida a Galili) a danai, “Uzapige, tsa ciga ta tsu wene Yesu.” ²² Filibu banai u tonukoi Andurawu, aku a lazai ama a re a le a ba a tonukoi Yesu.

²³ Aku u tonuko le, “A'ayin a yan ḏe a ḏa Maku ma Vuma ma wusha tsupige tsu ne. ²⁴ Mayun n tonuko ḏa, ucun u ulya u te u rukpa baci a iyamba u kuwai wa, wa la u te vi wa. A'ayin a ḏa baci u kuwai, aku u woko ushani. ²⁵ Uza ḏa baci wa ciga uma u ne a likimba u naha, wa namba ta u ḏa. Uza ḏa baci u 'yuwain uma u ne a likimba u naha, wa tsara ta uma u ḏa bawu wari n utyoku. ²⁶ Uza ḏa baci wa ciga u gbashika mu u kana ta u tonu mu, tsara kagbashi ka va ka rongo a asu u ḏa baci dem mari, kpam Tata u va wa naka ta uza ḏa baci dem u gbashika mu tsupige.”

Yesu dansai ukuna u ukpa u ne

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanishi, “Gogo-na n dambula ta cika. Nda ma dana? N dana wa, “Tata, wauwa mu a a'ayin a na yi? Nala wa, n tuwa ta a'ayin a na adama a na, tsara n pana ikyamba. ²⁸ Tata, wenike ama tsupige tsu vunul!”

Aku kalagatsu ka wutai a zuba ka danai, “N wenike ta tyoku ḏa mari n tsupige kpam ma doku ta ma wenike.”

²⁹ Kakuma ka ama ka kari pini kushani vi a pana ta kalagatsu ki, aku aza roku asuvu a le a danai makpankashila

ma. Shegai aza roku a danai, “Katsumate ka zuba ka ka dansai n eyi!”

³⁰ Aku Yesu tonuko le, “Adama a de a da kalagatsu ki ka tuwai, adama a va a da wa. ³¹ Gogo-na a'ayin a yan de a da Kashila ka yanka ama a likimba afada. Kpam dem a'ayin a da, a da wa loko uza da wa lya tsugono tsu likimba u na. ³² A 'yangasa mu baci a zuba u mawandamgbani, ma zuwa ta ya dem u tuwa ara va.” ³³ Yesu dana ta nala tsara u wenike tyoku da wa kuwa.

³⁴ Kakuma ki ka danai, “Mele ma tsunu ma tonuko tsu ta Kawauwi ka rongo ta n uma hal ubana. Nida va dana a ka 'yangasa ta Maku ma Vuma a zuba u mawandamgbani? Ya Maku ma Vuma mi?”

³⁵ Yesu wushuki, “Ya tsara ta katyashi a'ayin kenu. Rongoi a nwalu a'ayin a da i'ari a katyashi, tsara i tadatsa wa a'ayin a da baci karimbi ka danda da. Shegai ya wala baci a karimbi, ya fuda ya reve asu u da ya bana wa. ³⁶ Wushuki n uza da u tsu zuwa katyashi ka tuwa tun wari kabolo n ada, tsara i woko aza da a a'ari a katyashi.”

Aza roku a 'yuwain uwushuku n Yesu

An Yesu danai nala, aku u lazai u ba u kpawain tsara a wene yi wa. ³⁷ Ko an u wokoi u yansai ikunesavu a kapala ka le, a wushuku n eyi wa. ³⁸ Nala gita ta tsara ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu,

“Magono ma Zuba, ya wushuki n ili i'ya tsu danai? Magono ma Zuba, ya vu wenikei ucira u vunu?” ◇

³⁹ Matsumate mi ma doku ta ma danai, ili i'ya i zuwai a kpadai uwushuku i'ya na:

⁴⁰ “Magono ma Zuba ma zuwa ta a'eshi a ama yi a rumbanai, kpam u zuwa le a ryagbajai.

Mpa Magono ma Zuba, n yan ta nala tsara a wene ko a reve wa, kpam kotsu a kpatala utuwa ara va, tsara n tansa le wa.” ◇

⁴¹ Matsumate mi ma dana ta nala kpaci u wene ta tsupige tsu Yesu, kpam u dansai ukuna u ne.

⁴² A'ayin a nala yi, azapige ushani a wushuku ta n eyi. Shegai an a ka pana uwonvo u Afarishi, a kawan a dansa u da a kateshe wa, kotsu a wutukpa le a asuvu a kagata ka Kashila wa. ⁴³ A tsu la ta uciga icikpali i ama kapala n icikpali i Kashila.

Yesu tuwa ta u wauwa likimba

⁴⁴ Yesu 'yangasai kalagatsu ka ne u danai, “Gbā uza da baci dem u wushuki na mpa, na mpa da koshi u wushuku wa, hal dem n uza da u suku mu da u wushuki. ⁴⁵ Uza da kpam u wene

mu, u wene t̄a dem uza d̄a u suku mu. ⁴⁶ N tuw̄a t̄a a likimba n woko katyashi, tsar̄a uza d̄a baci dem u wushuki n̄a mpa u rongo a asuvu a karimbi wa.

⁴⁷ “Uza d̄a u panai kadyanshi ka v̄a aku u 'yuwain ka utono, mpa ma kid̄aga yi ugana wa. Kpaci n tuw̄a tsar̄a n kid̄aga likimba ugana wa, shegai n wauwa u d̄a. ⁴⁸ Uza d̄a wa kid̄aga uza d̄a u 'yuwan mu ugana aya pini; wata, kadyanshi ka n dansai, ka ka kid̄aga yi ugana kain ka makorishi. ⁴⁹ Ili i'ya n wenishikei ara v̄a d̄a i wut̄ai wa. Tata u d̄a u suku mu aya u tonuko mu ili i'ya ma dana n i'ya ma wenishike. ⁵⁰ N reve t̄a ili i'ya u danai ama a yain i zuwa t̄a ama a yain uma hal ubana. Da i zuwai n tonuko d̄a dere ili i'ya Tata u tonuko mu.”

13

Yesu bacangusi a'ene a atoni a ne

¹ Cina u woko kain ka te kahu kain ka Abiki a Upasamgbana ka yain. Yesu reve t̄a a'ayin a yan d̄e a d̄a wa asak̄a likimba u na u gono a asu u Tata. Wa ciga t̄a ama a ne a d̄a a'ari a likimba, kpam gogo-na pini na u wenike le t̄a uciga vi gb̄a gb̄a bawu utyoku.

² Yesu n atoni a ne a ka lya kabolo n kuvuli. Cina Kalapansi ka zuwa d̄e Yahuza Isikariyoti maku ma Simo u yawunsa tsar̄a u neke yi. ³ Yesu reve t̄a Tata nak̄a yi t̄a ucira u ili gb̄a, u wut̄a t̄a a asu u Kashila, kpam nte wa gono d̄e ara ne. ⁴ An a'ari a ulya ilikulya, Yesu 'yanḡai u mondoi matogo ma pige ma ne, aku u sirai mayaga a cuku tsu ne. ⁵ U tsungi mini a kabelu u git̄ai u bacangusa a'ene a atoni a ne, aku u yansai a d̄a n mayaga ma u sirai a cuku tsu ne tsi.

⁶ Yesu tuw̄ai ara Simo Bituru, eyi kpam u tonuko yi, “Asheku, ada va ciga vu bacangusu mu a'ene?”

⁷ Yesu wushunku yi, “Vu reve ili i'ya mari uyan wa, shegai va tuw̄a t̄a va reve.”

⁸ Bituru danai, “Nala wa, va bacangusu a'ene a va wa.”

Yesu wushuki, “N bacangusu baci a'ene a vunu wa, avu uza u te d̄a a asuvu a ama a va wa.”

⁹ Simo Bituru danai, “Asheku, bacangusu gb̄am a'ene a va koshi wa! Sawa mu dem akere n kaci.”

¹⁰ Yesu danai, “Vuma u sumba baci, ikyamba i ne gb̄a i tsu takpa t̄a sarara. A'ene a ne a d̄a koshi wa bacangusu. Ed̄a ama i'a t̄a sarara, shegai gb̄a d̄e d̄a wa.” ¹¹ Yesu reve t̄a uza d̄a wa kpatalaka yi, d̄a gai i zuwai u danai, “Gb̄a d̄e d̄a i'ari sarara wa.”

¹² An u kotsoi u bacangusu a'ene a le gb̄a, aku u ukai matogo ma ne u gonoi u dusuki. U wece le, “I reve ili i'ya n yanka d̄a gogo-na vi? ¹³ I tsu isa mu t̄a 'Kawenishiki' n 'Asheku' kpam dere d̄a wari, kpaci ili i'ya mari i'ya la vi. ¹⁴ Mpa, Asheku n

Kawenishiki, n bacangusu t̄a a'ene a de gogo-na. Ed̄a dem i bacangusu a'ene a atoku a de. ¹⁵ N yan t̄a nala tsar̄a u woko d̄a iryoci tsar̄a i yain dem tyoku d̄a n yanka d̄a. ¹⁶ Mayun n tonuko d̄a, kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Katsumate ka tsu la uza d̄a u suku yi tsupige wa. ¹⁷ I reve t̄a ili i na yi gb̄a kpam Kashil̄a ka zuwuka d̄a t̄a un̄a u shinga i tono baci i'ya.

¹⁸ “Gb̄a de d̄a ma yanka kadyanshi wa. N reve t̄a aza d̄a n dangasai. Shegai u kan̄a t̄a ili i'ya Tagar̄ada u Kashil̄a u danai i woko mayun. Kpam a dana t̄a, ‘Vuma d̄a wa lya kaḅolo na mpa u kpatal̄aka mu t̄a kucina!’

¹⁹ “Tonuko d̄a ma tonuko d̄a kahu ukuna vi u git̄a, tsar̄a u git̄a baci kotsu i wushuku an mpa m̄ari uza d̄a w̄ari pini maco. ²⁰ Mayun n tonuko d̄a, uza d̄a baci u wushai katsumate ka v̄a, mpa u wushai. Uza d̄a baci kpam u wusha mu, u wusha t̄a uza d̄a u suku mu.”

Yesu danai ili i'ya ya git̄a n eyi

(Matiyu 26:20-25; Marku 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ An Yesu danai nala, u dambula t̄a cika. U tonuko le a kateshe, “Mayun n tonuko d̄a, uza u te de wa neke mu t̄a.”

²² A fud̄a a reve gb̄am kalen ka kadyanshi ka Yesu yain wa. Aku a ka wundyamgbana. ²³ Uza u te a asuvu a atoni yi uza d̄a Yesu wa uciga cika w̄a t̄a ndishi evu n eyi. ²⁴ Simo Bituru yanka yi iryoci n kukere u danai, “Wece yi, ya wa dans̄aka?”

²⁵ Katoni ki ka raḅai evu n Yesu ka wece yi, “Asheku, ya va dans̄aka a asuvu a tsunu?”

²⁶ Yesu wushuki, “Ma daḅa t̄a kawon ka na a kusan. Uza d̄a baci n nak̄ai ka, aya gai wa kpatal̄aka mu vi.” Aku u daḅai kawon ki a kusan u nak̄ai Yahuza maku ma Simo Isikariyoti.

²⁷ An Yahuza wushai kawon ki, aku Kanangasi†* ka uwa yi.

Yesu danai, “Yahuza, wala gogo vu ba vu yain ili i'ya va yan.” ²⁸ Uza w̄a la a asuvu a aza d̄a a ka lya kaḅolo n Yesu u revei kalen ka ili i'ya i zuwai u tonuko yi nala wa. ²⁹ Shegai adama a d̄a w̄ari kazuwi ka ikebe ka le, aku a yawunsai a da tonuko d̄a Yesu tonuko yi u ba u tsupa ikebe i ilikulya ko kpam u ba u nei aza a unambi ikebe. ³⁰ An u lyuki kawon ka Yesu nak̄a yi vi, aku u wut̄ai n maloko, n kayin ka tani.

Mele ma savu

³¹ An Yahuza lazai, Yesu danai, “A'ayin a tuw̄a t̄a a d̄a mpa Maku ma Vuma ma uwa a asuvu a tsupige tsu v̄a, kpam Kashil̄a ka wusha t̄a tsupige adama a ili i'ya ya git̄a n̄a mpa. ³² Kashil̄a ka wusha baci tsupige adama a v̄a, Kashil̄a n kaci

* **13:27** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kal̄apansi.

ka ne wa wenike t̄a ama tyoku d̄a tsupige tsu Maku ma Vuma tsi tsari gogo.

³³ “Mmuku n va, ma ts̄a t̄a n b̄arakpa n aḍa kenu. Ya tuw̄a t̄a ya zama mu, shegai ya wene mu wa. N tonuko d̄a tyoku d̄a n tonuko i ama, ‘Ya bana a asu u d̄a ma bana wa.’

³⁴ “Shegai mele ma savu ma ma naḱa d̄a. I cigi atoku a de dere tyoku d̄a n ciga d̄a. ³⁵ Ya cigamgbana baci, ya dem wa reve t̄a eḍa atoni a va a d̄a.”

Yesu danai Bituru wa nana yi t̄a

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Simo Bituru wecei Yesu, “Asheku, nte va bana?”

Yesu wushuki, “Asu u d̄a ma bana ya fuda ya bana wa, shegai ya tuw̄a t̄a ya bana.”

³⁷ Bituru wece yi, “Asheku, ndya i zuwai bawu ma tonu vu gogo-na? Ma t̄a ufoḅusi tsara n kuwa adama a vunu!”

³⁸ Yesu wece yi, “V̄ari ufoḅusi vu kuwa adama a va? Mayun n tonuko vu, kahu kapen ka sala, va nana mu t̄a hal kutatsu, vu dana vu reve mu wa.”

14

Yesu d̄a ure ubana a asu u Tata

¹ Yesu tonuko i atoni a ne, “Kotsu i dambula wa. Wushuki n Kashila, i wushuku kpm n̄a mpa. ² A'unu a d̄a pini ushani a kuwa ku Tata u va, kpm nte ma bana de tsara n foḅusuko d̄a asu. A da baci nala wari wa, mari ma tonuko d̄a t̄a. ³ A'ayin a d̄a baci n yain nala, aku n gono n bidya d̄a ubana ara va, aku tsu rongoi de kabolo. ⁴ I reve t̄a ure u asu u d̄a ma bana.”

⁵ Toma tonuko yi, “Asheku, tsu reve asu u d̄a va bana wa. Nida tsa reve ure u ubana de?”

⁶ U wushuki, “Mpa ure u d̄a wa wenike ukuna u maci u Kashila, u naḱa kpm ama uma. Uza wa la wa bana a asu u Tata wa, she u tonu mu. ⁷ I reve mu baci, ya reve t̄a dem Tata u va. Shegai gogo-na i reve yi t̄a, kpm i wene yi t̄a.”

⁸ Filibu danai, “Asheku, wenike tsu Tata vi, kpaci ili i'ya tsa ciga i'ya la vi koshi.”

⁹ Yesu wushuki, “Filibu, n rongo t̄a n aḍa a'ayin ushani. Ndy a i zuwai vu kpaḍai ureve ko ya mpa mari? Uza d̄a baci dem u wene mu, u wene t̄a dem Tata vi. Nida vu danai ‘Wenike tsu Tata vi?’ ¹⁰ Vu wushuku an mpa ili i te i'ya tsari n Tata vi, kpm Tata vi ili i te n̄a mpa wa? Kadyanshi ka n yanka d̄a ara va d̄a ka wuta wa. Tata d̄a wari a asuvu a va, aya u tsu yan ili i'ya wa ciga u yain. ¹¹ Wushuki n̄a mpa an danai Tata vi ili i te i'ya tsari, kpm mpa vi ili i te i'ya tsari n Tata vi. Ya wushuku baci adama a kadyanshi ka va wa, u gan t̄a i wushuku adama a ikunesavu i na yi. ¹² Mayun n tonuko

ḏā, uza ḏā baci u wushuki nā mpa, wa fuda tā wa yan dere ili i'ya n yansai. Mayun ḏā, aza ḏā a wushuki, a ka yan tā hal gbam ili i'ya i lai la, kpaci ma bana tā ma rongo de n Tata u va. ¹³ Kpam i folo baci ili a asuvu a kala ka va, ma yanka ḏā tā i'ya, tsara Maku mi ma tuko tsupige a asu u Tata. ¹⁴ Ma yan tā ili i'ya baci dem i foloi a asuvu a kala ka va.

Kazuwamgbani ka utuwa u Kulu Keri

¹⁵ “Ya ciga mu baci, ya yan tā ili i'ya n danai i yain. ¹⁶ Ma folo tā Tata, eyi kpam wa naka ḏā tā Kabangi ka roku, uza ḏā wa rongo n adā hal ubana. ¹⁷ Aya Kulu Keri ka ku tsu wenike ukuna u maci u Kashila. Ama a likimba a wusha yi wa, kpaci a wene yi ko a reve yi wa. Shegai i reve yi tā, kpaci u rongo tā ara de kpam wa rongo tā a asuvu a de. ¹⁸ N laza baci, ma asaka ḏā utyoku u de tyoku u mkpan wa, ma gono tā ara de. ¹⁹ A'ayin kenu ama a likimba a na a ka fuda a wene mu wa, shegai edā ya wene mu tā. Kpam adama a ḏa mari n uma, edā dem ya yan tā uma. ²⁰ Kain ka nala ka tuwa baci, ya reve tā an ili i te i'ya mari n Tata vi. Ya reve tā edā dem ili i te i'ya i'ari nā mpa, mpa kpam ili i te i'ya mari n adā. ²¹ Uza ḏā baci dem wa ciga mu, wa yan tā ili i'ya n danai, kpam Tata u va wa ciga yi tā. Mpa dem ma ciga yi tā, kpam n wenike yi ko mpa yayi.”

²² Aku Yahuza (shegai Yahuza Isikariyoti wa), u danai, “Asheku, ndya i zuwai vu fobusoi vu wenike kaci ka vunu ara tsunu, bawu va wenike kaci ka vunu a asu u ama a likimba a ḏa a buwai?”

²³ Yesu wushuki, “Ama a ciga mu baci, a ka yan tā ili i'ya n tonuko le a yain. Tata u va wa ciga le tā, aku tsu tuwa ara le tsu dusuku n ele. ²⁴ Shegai uza ḏā baci bawu wa ciga mu, u tsu yan ili i'ya n danai wa. Ili i'ya i panai n danai na vi, ara va ḏa i wutai wa, shegai ara Tata ḏa u suku mu.

²⁵ “N tonuko ḏā tā ili i na yi tun mari kabolo n adā. ²⁶ Kabangi ki ka wenishike ḏā tā ili dem, kpam wa zuwa ḏā tā i ciba gba ili i'ya n tonuko ḏā. Kabangi ka nala ki aya Kulu Keri ka Tata wa suku n kala ka va. ²⁷ N zuwa ḏā tā i panai mazanga a atakasuvu a de. Icun i mazanga ma mari a katakasuvu ka va ka ma zuwa ḏā i tsara. N zuwa ḏā i tsara ndishi n shinga n na mi dere tyoku ḏa ama a likimba a zuwa ḏā i tsarai wa. Adama a nala kotsu i namgba katsuma ko i pana uwonvo wa.

²⁸ “I panaka mu tā an n danai ma laza tā kpam ma bana tā ma gono ara de. Ya ciga mu baci mayun, u gan tā i yain mazanga ma ma gono ara Tata, kpaci u la mu tā tsupige. ²⁹ N tonuko ḏā tā ili i na yi gba gogo-na kahu i tuwa i gita, tsara i gita baci, i wushuku. ³⁰ Ma barakpa n adā nā n dansi wa, kpaci uza ḏa wa lya tsugono tsu likimba u naha wa tā a utuwa. Shegai wa n ucira a kaci ka va wa. ³¹ Ili i'ya Tata u va u tonuko

mu n yain i'ya n tsu yan, tsarā ya dem a likimba u reve ma ciga yi tā.

“Gogo-na tuwāi tsu walai.”

15

Katyaci n atyangi

¹ Yesu lyai kapala n kadyanshi n atoni a ne, “Mpa kami ka katyaci ka mayun. Tata u vā u da kacimbi. ² Katyangi ka baci kārī a asuvu a vā bawu ka matsai, aku u kapa ka. U tsu gyara tā kpam u lapula katyangi ka baci dem ka matsasa tsarā ka doku ka matsa cika. ³ Ili i'ya n tonuko dā i zuwa tā i lapulai. ⁴ Ya rongo baci kabolo nā mpa, ma rongo tā dem kabolo n aḍā. Katyangi ka tsu matsa n kaci ka ne wa. Kafuda tā ka matsa kā baci kabolo n kami ka ne. Nala dem eḍā ya fuda ya yan ili wa, she i'ā kabolo nā mpa.

⁵ “Mpa kami ka katyaci ki, eḍa atyangi. Uza da baci wa rongo kabolo nā mpa, mpa kpam ma rongo kabolo n eyi, wa matsa tā ilimaci cika. Shegai ya fuda ya yan ili wa, she n baṅga dā. ⁶ Uza da baci bawu wārī kabolo nā mpa, wā tā tyoku u katyangi ka a varangi aku ka ekpei. Ama a tsu bidya tā atyangi a ekpi tsarā a varangu a da a akina, a runukpa a da. ⁷ I rongo baci kabolo nā mpa kpam i tonoi uwenishike u vā, ya folo tā Tata ili i'ya baci dem ya ciga, eyi kpam wa naḳa dā tā i'ya. ⁸ Ya matsasa baci ilimaci ushani, nala wa wenike tā ama eḍā atoni a vā a da, kpam ya wenike tā ama tsupige tsu Tata u vā.

⁹ “Ma ciga dā tā tyoku da dem Tata wa ciga mu. Gogo-na rongoi a asuvu a ucigi u vā. ¹⁰ I yan baci ili i'ya n danai, ya rongo tā a asuvu a uciga u vā. Tyoku da n yain ili i'ya Tata u vā u tonuko mu n yain, kpam ma rongo a asuvu a uciga u ne. ¹¹ N tonuko dā tā ili i nala yi tsarā i tsarā mazāṅga ma dem n tsarāi, kotsu mazāṅga ma de ma namba ili wa. ¹² Ili i'ya ma tonuko dā i yain i'ya na: Cigai atoku a de tyoku da dem mpa n ciga dā. ¹³ Vuma u kuwā baci adama a kaje ka ne, nala wenike tā an wārī n uciga u pige u da u lai u ya dem.

¹⁴ Eḍā aje a vā a da, i tonu baci ili i'ya n danai. ¹⁵ N buwa dā kpam u'isā agbashi wa, adama a da uzakuwa u tsu tonuko agbashi a ne ili gbā wa. Shegai n isā dā tā aje kpaci n tonuko dā tā gbā ili i'ya Tata u vā u tonuko mu. ¹⁶ I dangasa mu wa, mpa n dangasa dā. Kpam n naḳa dā manyan ma na i yain: walai i ba i matsa ilimaci, icun i ilimaci i'ya ya barakpa. Aku Tata u naḳa dā gbā ili i'ya baci dem i foloi n kala ka vā. ¹⁷ Ili i'ya n tonuko dā i yain i'ya na: Cigai atoku a de.

Ama a likimba a kovi atoni

18 “Ama a likimba a na a kovo dā baci, cībai a gitā tā a kovo mu. 19 Eḏā aza a likimba a dā baci, wa ciga dā tā tyoku dā u tsu ciga ama a ne. Shegai n dāngasa dā tā a asuvu a likimba, kotsu i woko ama a ne wa. Da i zuwai likimba u kovo dā. 20 Cībai ili i'ya n tonuko dā: Kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Ama a yanka mu baci mavura, a ka yanka dā tā dem. Kpam a yan baci ili i'ya n wenishike le, a ka yan tā dem ili i'ya ya tonuko le. 21 Shegai a ka yan dā tā mavura adama a dā i'ari ama a vā. A ka yan tā nala kpaci a reve uza dā u suku mu wa. 22 A dā baci n tuwāi n dansai n ele wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a'ā n ure u uwutā a unyushi u cingi u le wa. 23 Uza dā baci dem u kovo mu, u kovo tā dem Tata u vā. 24 N yan tā ikunesavu cika i'ya bawu uza kotsu u yain. A dā baci māri n yain manyan ma nala wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a wene tā ili i'ya n yain, gbā n nala a kovo mu n Tata u vā dem. 25 Nala gitā tā tsarā ili i'ya i'ari ukorongi a Mele ma le i woko mayun: ‘A kovo mu bawu kagitā.’ ◇

26 “Ma sukunku dā tā uza dā a ka isā Kabāngi. Wa wutā tā a asu u Tata, aku u tuwā ara dē. Aya Kulu ku mayun. U tuwā baci, wa dansa tā ukuna u vā. 27 Eḏā dem u kanā tā i tonuko ama ukuna u vā, kpaci i rongo tā kabolo nā mpa tun a'ayin a dā n gitāi uwenishike.”

16

1 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “N tonuko dā tā ukuna u na kotsu i asakā uwushukusu nā mpa wa. 2 A ka loko dā tā a agata a Kashilā. Kpam a'ayin a ka tuwā tā a dā ama a ka wunusa dā, a yan baci nala a ka wene tā yavu Kashilā ka a ka gbashika. 3 A ka yansa tā ikuna i nala yi kpaci a reve Tata vi wa, kpam a reve mu wa. 4 Shegai n tonuko dā tā ukuna u na vi gampa, tsarā a'ayin yi a rawa baci a dā a ka yan ikuna i nala yi, ya cība tā ili i'ya n tonuko dā.

Manyan ma Kulu Keri

“A'ayin a dā n gitāi uwenishike, n tonuko dā ili i na yi wa, adama a dā māri kabolo n aḏā. 5 Gogo-na ugono u dā mu a asu u uza dā u suku mu. Shegai ko uza a asuvu a dē wā la u wece mu, ‘Nte va bana?’ wa. 6 Gogo-na an n tonuko dā, atakasuvu a dē a shadangu dē n unamgbukatsumā. 7 Shegai ukuna u mayun u dā ma tonuko dā, wa laka dā tā tsulobo n laza. N laza baci, ma sukunku dā tā Kabāngi ki. Shegai n laza baci wa, Kabāngi ka nala ki ka tuwā wa. 8 A'ayin a dā baci Kabāngi ki ka tuwāi, wa wenike tā ama a likimba an a nusai a udani u dā a danai, ‘Tsu reve tā n ukuna u unyushi u cingi, tsu reve

tā kpm̄ n ili i'ya i'ari dere, n tyoku dā Kashilā ka tsu yanka unyushi u cingi afada.' ⁹ A nusa tā a ukuna u unyushi u cingi, adama a dā bawu a wushuki nā mpa. ¹⁰ A nusa tā a ukuna u ili i'ya i'ari dere, kpaci a asu u Tata u dā ma bana kpm̄ ya doku ya wene mu wa. ¹¹ A nusa tā a ukuna u afada, kpaci Kashilā ka kidāga dē uza dā wa lya tsugono tsu likimba u na ugana.

¹² Mā tā n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko dā, shegai gogo-na i la tā ucira u dā ya reve. ¹³ A'ayin a dā baci Kulu ka ku tsu wenike ukuna u mayun u Kashilā ku tuwāi, ka zuwa dā tā i reve gbā ikuna i mayun i'ya i tsu wuta a asu u Kashilā. Wa dansa ili i'ya i wuta ara ne wa, shegai u dansa ili i'ya u panai koshi, kpm̄ wa tonuko dā tā ili i'ya ya tuwā. ¹⁴ Wa nākā mu tā tsupige, kpaci wa bidya tā ili i'ya n danai u tonuko dā. ¹⁵ Gbā ili i'ya Tata wari n i'ya, i vā i'ya dem. Da gai i zuwai n danai Kulu ka bidya tā ili i'ya n danai u tonuko dā vi.

Unamgbukatsumā wa woko tā mazangā

¹⁶ "A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm̄ aku i doku i wene mu."

¹⁷ Aza roku a asuvu a atoni a ne a ka dansa utyoku u le, "Ndya kalen ka kadyanshi ka Yesu danai vi, 'A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm̄ aku i wene mu.' Kpm̄ ndya kalen ka u danai 'Adama a dā ma gono a asu u Tata?'" ¹⁸ A doki a wecikei, "Ndya kalen ka 'a'ayin kenu yi'? Tsu reve ili i'ya wa tonu wa."

¹⁹ Yesu reve tā atoni yi a ka ciga tā a yan yi keci a ukuna vi, aku u tonuko le, "Kaci ka dē ka ya wecemgbenishe an n danai, 'A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpm̄ aku i wene mu'?" ²⁰ Mayun n tonuko dā, ya sā tā kpm̄ i namgba katsumā, shegai likimba wa pele tā. Ya namgba tā katsumā, shegai unamgbukatsumā u dē wa woko tā mazangā. ²¹ A'ayin a dā baci uka wa matsa, u tsu pana tā mḡalā, kpaci a'ayin a ilimaci a ne a rawa dē. Shegai u kotso baci ilimaci yi, aku u asansā nā mḡalā mi, adama a dā wari ipeli an u matsai maku mi a likimba. ²² Nala dem wari ara dē. Gogo-na i namgba tā katsumā, shegai ma doku tā ma wene dā, kpm̄ i yain mazangā ma bawu ko uza wa fudā wa shamkpa dā ma. ²³ A'ayin a nala a rawa baci, ya yan mu keci wa. Mayun n tonuko dā, Tata u vā wa nākā dā tā gbā ili i'ya baci i foloi n kala ka vā. ²⁴ Kotsu i folo icun ili i na caupa wa. Rongoi ufoluso, Kashilā ka nākā dā tā i'ya, tsarā i shadangu n ipeli.

Kawauwi ka lya tā kaci ka likimba

²⁵ "N yan tā kadyanshi ka na ki n agisani, shegai a'ayin a ka tuwā tā a dā bawu ma doku ma yan nala. Aku n tonuko dā gbā ikuna i Tata karara. ²⁶ Ya folo tā Tata vi n kala ka vā, shegai u

kaṅa mpa n foluko dā Tata vi wa. ²⁷ Kashilā Tata u ciga dā tā adama a dā ya ciga mu, kpam i wushuki an ara ne dā n wutaṅi. ²⁸ Asu u Tata u dā n wutaṅi, aku n tuwāi a likimba. Gogo-na kpam ma aṣakā likimba n gono a asu u Tata.”

²⁹ Atoni yi a danai, “Gogo-na dā va dansa n aṣu karara! N agisani a dā kpam va dansa wa. ³⁰ Gogo-na dā tsu revei an vu revei ili gbā. Va wushunku tā uza keci ku ne tun kahu gbam u wecike. Nala u zuwa tsu tā tsu wushuki an a asu u Kashilā u dā vu wutaṅi.”

³¹ Yesu wushuki, “Mayun dā i wushuki gogo-na vi? ³² A'ayin a ka tuwā tā, kpam gbam a rawa dē, a dā a ka wacinsa dā gbā dē, ya dem u gono a kuwa ku ne, aku i aṣakā mu utyoku u va. Shegai Tata wa rongo tā kaḅolo nā mpa, adama a nala ma rongo utyoku u va wa.

³³ “N tonuko dā tā ikuna i na yi tsarā i tsarā ipeli i maci adama a dā i wokoi ili i te nā mpa! Likimba wa zuwa dā tā i pana ikyamba, shegai kotsu i gbama asuvu, kpaci n lya tā kaci ka ucira u likimba.”

17

Yesu yankai atoni a ne kvasu

¹ An Yesu kotsoi udansa gbā ili i na yi, u weḅelei zuba u danai, “Tata, a'ayin a yan dē. Nākā Maku ma vunu tsupige, tsarā Maku mi dem ma nākā vu tsupige. ² Vu nākā tā Maku mi ucira a kaci ka ama gbā, tsarā Maku mi ma nākā uma u dā bawu wari n utyoku a asu u aza dā vu nākā yi gbā. ³ Ure u utsarā uma u dā bawu wari n utyoku u dā na: a reve vu, uza dā wari Kashilā ka mayun koshi, kpam a reve Yesu Kawauwi, uza dā vu suki. ⁴ N wenike tā tsupige tsu vunu a likimba an n kotsoi manyan ma vu nākā mu n yain. ⁵ Gogo-na Tata, doku vu nākā mu tsupige tsa mari n tsa an mari kaḅolo n avu kahu a yain likimba.

⁶ “Vu nākā mu tā atoni a roku pini a likimba u naha, kpam n wenike le tā tyoku dā wari. Aza a vunu a dā caupa, shegai vu nākā mu n ele, kpam a gorimuko tā kadyanshi ka vunu. ⁷ A reve tā vu nākā mu gbā ili i'ya mari n i'ya. ⁸ Kpaci n tonuko le tā ili i'ya vu tonuko mu, kpam a wushuku tā n i'ya. A reve tā n wutaṅi ara vunu, kpam a wushuku tā an aḅa vu suku mu. ⁹ Ma le tā uyanka kvasu. Aza a likimba a dā mari uyanka kvasu wa, shegai aza dā vu nākā mu, adama a dā a'ari aza a vunu. ¹⁰ Gbā ama a nala yi aza dā a'ari atoni a va aza a vunu a dā, kpam gbā aza dā a'ari atoni a vunu aza a va a dā dem. Mayun a wenike tā tyoku dā tsupige tsu va tsari. ¹¹ Ma tā utuwā ara vunu. Ma shamgba a likimba kpam wa. Shegai atoni a va a buwa tā ve pini a likimba. Wenike ucira u kala ka

vunu; wata, kala ka vu naka mu, tsara ko ili i sawa le wa. Aku a bolomgbono a woko ili i te n atoku a le, tyoku da mpa n avu tsari ili i te. ¹² N ucira u vunuu da, ucira u da vu naka mu tun mari a likimba n u da n bishinkai ili i sawa le. Ko uza u te u le u puwan wa, shegai uza da u ukai kaci ka ne a asuvu a ukpa vi koshi, tsara a shadangu ili i'ya Tagarada u Kashila u danai.

¹³ “Gogo-na mpa la a utuwa ara vunuu. Shegai n dansa ta ili i na yi tun mari a likimba, tsara atoni a va a shadangu n mazanga tyoku da dem mari. ¹⁴ N tonuko le ta akani a vunuu. Shegai ama a likimba a na a kovo le ta, adama a da bawu a'ari ili i te n ama a likimba. Tyoku da dem mpa mari ili i te n likimba wa. ¹⁵ Tonuko da ma tonuko vu vu wutukpa le a asuvu a likimba vi wa, shegai vu bishinka uza u cingi vi u sawa le. ¹⁶ Mari a asuvu a aza a likimba u na wa, nala dem ele aza a likimba a da wa. ¹⁷ Gonuko le sarara vu wulukpe le a asu u uwenishike u akani a vunuu a da a'ari a mayun. ¹⁸ N suku le ta a likimba, tyoku da dem vu suku mu a likimba. ¹⁹ N neke ta kaci ka va n gbashika vu kotsu ele dem a neke kaci ka le a gbashika vu.

²⁰ “N yanka ta atoni a nala yi kvasu, kpm dem ma yanka ta aza da a ka tuwa a wushuku na mpa kvasu adama a ili i'ya atoni a va a ka tonuko le a kaci ka va. ²¹ Ma ciga ta gba le a woko ili i te n atoku, tyoku da mari ili i te n avu, avu kpm ili i te na mpa. Ma ciga ta dem a woko ili i te n atsu. Ama a likimba kpm a ka wushuku ta an a da vu suku mu. ²² N naka ta ama a na tsupige tsa vu naka mu tsara a woko ili i te, tyoku da mpa n avu tsari ili i te. ²³ Mpa ili i te i'ya mari n ele, avu kpm ili i te i'ya vari na mpa, tsara a woko ili i te gba. Tsara ama a likimba a reve an ada vu suku mu. A reve kpm an va ciga atoni a va tyoku da va ciga mu.

²⁴ “Tata, vu naka mu ta ama a na yi, kpm ma ciga le ta a rongo a asu u da mari, tsara a wene tsupige tsu va, tsupige tsa vu naka mu adama a da va ciga mu kahu uyan u likimba.

²⁵ “Tata, ada vari uza u shinga. Likimba reve vu wa, shegai n reve vu ta, kpm ama a na a reve ta an vu suku mu. ²⁶ N wenike le ta tyoku da vari, kpm ma lya ta kapala n uyansa nala. Kotsu a cigamgbana dere tyoku da vu ciga mu, tsara n bolomgbono n ele.”

18

A kanai Yesu

(Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ An Yesu kotsoi kvasu, aku a lazai kabolo n atoni a ne a pasai Karara ka Kidiron. A rawai a asu u da vari na ndanga n zayitum ushani, aku a uwai pini. ² A tsu bansa ta pini asu u vi,

adama a nala a ɗa i zuwai Yahuza, uza ɗa u nekei Yesu u revei asu u ɗa a'ari. ³ Adarɓkpi a pige n Afarishi a roku a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashilā tsarā a soku Yahuza. Kaɓolo ka asoje ka aza a Roma ka dem pini, ama a na yi a'a tā ubani n iwunukatsu nā ncikalū, n avasu. Yahuza ɗa tonoi n ele hal ubana a asu vi.

⁴ Yesu reve tā gbā ili i'ya ya gitā n eyi, aku u raɓai a kapala u wece le, “Ya ya zama?”

⁵ A wushuki, “Yesu uza u Nazara.”

U wushunku le, “Mpa Yesu!” (Yahuza uza ɗa u kpatalakai Yesu vi, wā tā kushani pini n asoje yi.) ⁶ An u tonuko le, “Mpa gai vi,” aku a baṭsai n kucinaciṅa hal a rukpusai a iyamba.

⁷ U doku wece le, “Ya ya zama?”

A danai “Yesu uza u Nazara.”

⁸ U wushunku le, “N tonuko ɗa de mpa gai Yesu vi. Mpa baci ya zama vi, asakai atoni a va a laza.” ⁹ Nala gitā tā tsarā ili i'ya u danai caupa i woko mayun: “N puwunsa ko uza u te a asuvu a aza ɗa vu naka mu wa.”

¹⁰ Aku Simo Bituru talai burundu u ne u kapamgbanai kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adarɓkpi. (Kala ka kagbashi ki ka Malaku.) ¹¹ Yesu tonukoi Bituru, “Gonuko burundu vi a ivin i ne. Va wundya ma wushuku n soi mako ma upana ikyamba tyoku ɗa Tata u va u fobusoi wa?”

*A bankai Yesu a asu u Magono ma Adarɓkpi
(Matiyu 26:57-58; Marku 14:53-54; Luka 22:54)*

¹² Uzapige u kuvonɗ u Roma n asoje a ne, kaɓolo n aza a uwundya u Kuwa ku Kashilā a kanai Yesu aku a sira yi. ¹³ A gitā a banka yi ara Hanana, koku u Kayafa, uza ɗa wari Magono ma Adarɓkpi a kayen ki. ¹⁴ Kayafa ɗa wari u tonukoi azapige a aza a Yahuda caupa, u da, “Wa la tā tsulobo uza u te u na vi u kuwa n u ɗa a ama gbā a ka kuwa.”

*Bituru nanai Yesu
(Matiyu 26:69-70; Marku 14:66-68; Luka 22:55-57)*

¹⁵ Simo Bituru n katoni ka roku a tonoi Yesu. Katoni ki n Magono ma Adarɓkpi mi a revemgbene tā, adama a nala u uwa tā pini a ulanga u kuwa ku Magono ma Adarɓkpi mi kaɓolo n Yesu. ¹⁶ Shegai Bituru vana yi pini a utsutsu u kuwa vi. Aku katoni ki ka gonoi ka dansai n makere ma mari kagbashi uza ɗa wari a utsutsu. Aku u asakai Bituru uwai, ¹⁷ makere mi ma wece yi, “Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?”

Bituru wushuki, “Nala wa, mpa wa!”

¹⁸ A'ayin yi a ka yan tā kutanu, aku agbashi yi n aza a uwundya u Kuwa ku Kashilā a tasuki akina a ka lyashuku. Pini nala, Bituru banai dem u shamgbai tsarā u lyashuku.

Magono ma Adarḱpi ma yansai Yesu keci
(*Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Luka 22:66-71*)

¹⁹ Magono ma Adarḱpi ma yansai Yesu keci a kaci ka atoni a ne n uwenishike u ne. ²⁰ Yesu wushuki, “N yansa tḁ kadyanshi tsarḁ ya dem pana. N rongo tḁ uwenishike a agata a Kashilḁ n Kuwa ku Kashilḁ, a asu u ḁa gbḁ aza a Yahuda a tsu bolombono. N tsu dana ili ukpawunsi wa. ²¹ Nida va yan mu keci ku na? Wece ama ḁa a panai uwenishike u va. A reve tḁ ili i'ya n dansai.”

²² An Yesu danai nala, aku uza ḁa wa wundya Kuwa ku Kashilḁ ki u basa yi, u danai, “Ya vḁri hal va dansa n Magono ma Adarḱpi naha?”

²³ Yesu wushuki, “N dana baci ili i roku i'ya Mele ma danai i gan wa, she i dana i'ya. Shegai ili i'ya n danai mayun ḁa baci, nida u basa mu?”

²⁴ Yesu pini usiri, aku Hanana tutsuku yi ara Kayafa Magono ma Adarḱpi.

Bituru doki u nanai Yesu

²⁵ A'ari pini, Simo Bituru pini kushani evu n akina n u lyashuki, aku a wece yi, “Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?”

Shegai Bituru nanai u danai, “Nala wa, mpa wa!”

²⁶ Kagbashi ka Magono ma Adarḱpi ka roku ka pini dem a asu vi. Kumaci ku vuma ḁa a kapai kutsuvu. U danai, “Yavu va ḁa n wene vu tḁ a asu u ndanga n zayitum kaḁolo n eyi, ko n wene vu wa?”

²⁷ Aku Bituru doki u nanai, kute-kute kapen ka salai.

A bankai Yesu ara Bilatu

(*Matiyu 27:1-2, 4; Marku 15:1-5; Luka 23:1-5*)

²⁸ Kayafa kotsu tḁ uyanka Yesu afada n kpasani. Aku a banka yi ara Bilatu, gomuna a asuvu a tsugono tsu Roma. Shegai ama yi a uwa pini a kuwa ki wa. A ḁa baci uza roku a asuvu a le wḁri u uwai pini, wḁri wa woko tḁ n ashinda, kpm Mele ma asḁka yi u lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana wa. ²⁹ Aku Bilatu wutḁi a uwotsu vi u wece le, “Kadyanshi ka eni ka i tukoi vuma u na n ka?”

³⁰ A wushuki, “A ḁa baci vuma u na wḁri uza u unyushi wa, tsarḁ tsa tuko yi ara vunu wa.”

³¹ Bilatu tonuko le, “Bidya ni n kaci ka ḁe i ba i yanka yi afada tyoku ḁa Mele ma ḁe ma danai i yanka yi.”

Aku a wushuki, “Eḁa aza a Roma i tsu asḁka tsu tsu zuwa a wuna vuma wa.” ³² Ili i'ya a danai i wenike tḁ kadyanshi ka Yesu yain a ukuna u tyoku ḁa wa kuwa, wa woko ḁe mayun.

³³ Aku Bilatu gonoi a kuwa ku tsugono tsi, u isaḁi Yesu u wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

³⁴ U wushunku yi, “Keci ku vunu ka na vi, ko gai aza roku a da a tonuko vu ukuna u va?”

³⁵ Bilatu wece yi, “Vu reve ta gai mpa uza u Yahuda da wa! Ama a vunu a da n adarakpi a pige a vunu alya a naka mu n avu. Nda vu yain?”

³⁶ U wushuki, “Tsugono tsu va tsu likimba u na tsa wa. A da baci tsu likimba u na tsa, agbashi a va a ka shilakana ta tsara a bishinka ama a neke mu a akere a azapige a aza a Yahuda a na. Mpa tyoku u ngono n da ma lya tsugono tsu likimba u na da mari wa.”

³⁷ Bilatu wece yi, “Dana avu magono ma?”

U wushuki, “Vu dana ta mpa magono ma, kpam vu dana ta mai. Adama a nala a da a matsa mu kpam adama a nala a da n tuwai a likimba tsara n tonuko ama ukuna u mayun. Kpam gba uza da wa ciga ukuna u mayun u tsu panaka mu ta.”

³⁸ Bilatu wece yi, “Nda ukuna u mayun vi?”

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Matiyu 27:15-31; Marku 15:6-20; Luka 23:13-25)

An Bilatu danai nala, aku u lazai ubana a asu u aza a Yahuda yi u tonuko le, “Vuma u na u yan ili i roku i'ya i rawai ma dana, ‘U kana ta u kuwa’ wa. ³⁹ I reve ta gai n tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali a'ayin a Abiki a Upasamgbana dem. Ya ciga n asanka da ‘magono ma aza a Yahuda da?’”

⁴⁰ A worukpoi, “A'a, eyi na wa! Baraba da tsa ciga.” (Baraba tani uza u magalaka da.)

19

¹ Pini nala, Bilatu zuwai asoje a ba a bawin Yesu. ² A cacai funi u awana kakondori aku a ukunkai yi a kaci, a ukunka yi kunya ku mini ma galura.* ³ A tuwusai ara ne n a dansi, “Uma u vunu u barakpa, magono ma aza a Yahuda!” A rongo yi kpam u basasa a upetiwa'eshi.

⁴ Bilatu doki u banai a uwotsu vi u tonukoi ama yi, “Panai, ma tuko yi ta pini naha tsara n wenike an bawu n tsarai unyushi u da u rawai n wuna yi.” ⁵ Aku Yesu wutai, u'uki n funi u awana n kunya ku mini ma galura. Bilatu tonuko le, “Vuma da da na!”

⁶ An adarakpi a pige n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a wene yi, aku a salai, “Wandamgbana ni! Wandamgbana ni!”

Shegai Bilatu wushunku le, “Eda bidya ni i ba i wandamgbana. N tsara yi n unyushi u da u rawai n wuna yi wa.”

* **19:2** A'ayin a nala yi, Kaisa Magono u tsu uka ta avuku a da a piyanlasai kakondori n a da a'ari n mini ma galura. A yanka ta Yesu nala tsara a yanka yi majari.

⁷ Azapige a aza a Yahuda yi a wushuki, “U da aya Maku ma Kashilā. Adama a nala, Mele ma tsunu ma dana tā u kuwā.”

⁸ An u panai nala, aku u doki u giruwai cika. ⁹ U doki u gonoi a asuvu u wecei Yesu, “Nte vu wutai?” Shegai u wushunku yi wa. ¹⁰ Bilatu danai, “Va wushunku mu wa? Ciba, mā tā n ucira u da ma zuwa a asaka vu ko kpam a wandamgbana vu.”

¹¹ Yesu wushunku yi, “Va fuda tā va zuwa ama a yanka mu ili i'ya vu zuwa le adama a da Kashilā ka zuwa vu vu fuda vu yain nala. Vuma da u zuwai a tuko mu ara vunu u la vu tā unyushi u cingi.”

¹² An Bilatu panai nala, aku wa ciga u asaka Yesu. Shegai azapige a aza a Yahuda yi a rongoi isali, “Vu asaka baci vuma u na, vu buwa kpam kaje ka Kaisa Magono wa! Uza da baci dem u gonukoi kaci ka ne magono, utokulalu u Kaisa da!”

¹³ An Bilatu panai ili i'ya a'ari utono, aku u wutukpai Yesu a ulanga u da a ka isa Ulanga u da a Kirai n Atali (N Tsi'arama tani “Gabata”). Eyi kpam u dusuki a karatsu ka afada a ulanga u kuwa ku tsugono. ¹⁴ N kaara a kaci ka Kain ka Afo6i ka Abiki a Upasamgbana ka.

Aku Bilatu tonukoi aza a Yahuda yi, “Magono ma de ma na!”

¹⁵ Aku a worukpoi cika, “Wuna ni! Wuna ni! Wandamgbana ni!”

U wece le, “Ya ciga mu n wandamgbana magono ma de da?”

Adarakpi a pige a wushuki, “Tsa n magono ma roku ma ma wurai Kaisa wa.”

¹⁶ Aku Bilatu naka le Yesu tsara a ba a wandamgbana yi.

A wandamgbanaɪ Yesu

(Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Luka 23:26-43)

Pini nala, asoje yi a bidyai Yesu a lazai n eyi. ¹⁷ An wa wuta a ilyuci yi, aku u cangai mawandamgbani ma ne ubana a asu u da a ka isa Mako ma Kaci. (Asu vi a tsu isa tā u da dem “Golugota”† n Tsi'arama). ¹⁸ Nte a varai Yesu pini n ikusa. Nala dem a yankai aza a kuwa ku a'ali a roku ama a re, ya dem a kapashi ka te, Yesu aya a mere ma le.

¹⁹ Bilatu zuwa le a zuwa iryoci a mawandamgbani mi. I danai, “YESU UZA U NAZARA, MAGONO MA AZA A YAHUDA.”

²⁰ A korongu tā i'ya hal kutatsu: i kagita n Tsiyahuda, n Tsiroma, aku n Tsihelene.† Ama ushani a yan tā i'ya kaneshi, kpaci a asu u da a wandamgbanaɪ Yesu vi, wari m6ari n ilyuci yi wa. ²¹ Adarakpi a pige a tonukoi Bilatu, “Kotsu vu korongu ‘Magono ma aza a Yahuda wa,’ shegai korongu ‘Vuma u na u danai aya Magono ma aza a Yahuda.’ ”

²² Bilatu wushunku le, “N korongu tā u da nala, kpam nala wa woko.”

²³ An asoje yi a varai Yesu ikusa a mawandamgbani, aku a bidyai aminya a ne a pecei a da a asu u kunishi, kasoje dem ka

tsarai ka te. A bidyai dem matogo ma bululu ma ne ma mari kunya ku te ka a cai ili i'ya i bidyai a zuba ubana a iyamba.

²⁴ Aku asoje yi a dansai utyoku u le, “Tsa kara ka wa. Asaka tsu varanki ka uruta tsara tsu wene uza da wa tsara ka.” Nala gita ta tsara udani u Tagarada u Kashila u na u woko mayun: “A pecei aminya a va, aku a varanki matogo ma va uruta.” ◇

Nala tani asoje yi a yain.

²⁵ Mma u Yesu u shamgba ta a ikengi i mawandamgbani mi kaɓolo n anukakenu a ne, n Meri uka u Kulofa. Meri Magadaliya wa ta dem pini kushani. ²⁶ Katoni ka Yesu wa ciga cika ka dem pini kushani evu na mma u Yesu vi. An Yesu wene le gba, u tonukoi mma u ne, “Vuma u na aya maku ma vunu gogo-na.” ²⁷ U tonukoi kpam katoni ki, “Mma u vunu u da na gogo-na.” Pini nala, katoni ki ka bidyai mma vi ubana a kuwa ku ne.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Yesu reve ta gogo-na u kotso de manyan ma ne. Shegai an wa ciga u shadangu udani u Tagarada u Kashila, aku u danai, “Ma pana ta kakuli!” ◇ ²⁹ Kadele ka pini ushadangi n mini ma cinwi ma kalam, aku asoje yi a ukai pini kashaku, a sirai ka a kalangu, a radagbai ka ubana a una u ne. ³⁰ An u comoi ma, aku u danai, “A kotso de.” Aku u varai kaci ka ne a iyamba, pini nala, uma u ne u wutai.

A sapai Yesu a mabele

³¹ Kain ka Afo6i ka, kain ka wansa baci Ashibi kpam a doku ta ka kalen kpaci kain ka Abiki a Upasamgbana† ka. An u wokoi aza a Yahuda bawu a ka ciga ikyamba yi i woko pini a mawandamgbani n kain ka Ashibi, a foloi Bilatu tonuko asoje a koduso a'ene a aza da a'ari a mawandamgbani mi. Aku kpam a takpusa ikyamba yi a zuba u mawandamgbani mi. ³² Asoje yi a gitai a koduso a'ene a ama a re aza da a'ari a apashi a re a Yesu yi. ³³ Shegai an a rawai ara Yesu, a cina yi cina u kuwa de, a kodo a'ene a ne wa. ³⁴ Uza u te a asuvu a asoje yi u bidyai masari ma ne u sapai yi n ma a mabele. Aku mpasa n mini ma wutai. ³⁵ Tsu reve ta ukuna vi mayun da, kpaci uza da u wenei u da a'ayin a da ukuna vi u gitai aya u danai. U tonuko tsu ta tsara i wushuku. ³⁶ Ukuna vi u gitai ta tsara udani u Tagarada u Kashila u woko mayun: “Ko katele

◇ 19:24 Ishp. 22:18. ◇ 19:28 Ishp. 69:21; Ishp. 22:15. † 19:31 Abiki a Upasamgbana a ka fuda ta a ka woko ko kain ka eni ka baci a asuvu a a'ayin a shindere. Adama a nala, Abiki a Upasamgbana yi a kana ta a kain ka Ashibi a kayen ka a wandamgbani Yesu, pini nala, aku a doki kain ki kalen.

ka te ka ne k̄a la ka kodo wa.” ◇ ³⁷ Tagarāda u Kashilā k̄pam dem u dana tā, “A ka webele tā uza da a sapai n masari.” ◇

Kacidā ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ An nala wurai, Isuhu u Arimatiya, u wecei Bilatu ko wa asakā u bidya ikyamba i Yesu. (Isuhu katoni ka Yesu ka shegai a ukpawunsi, kpaci wa pana tā uwonvo u azapige a aza a Yahuda.) Bilatu wushuku tā, pini nala, Isuhu vi u lazai u ba u cangai ikyamba yi u lazai n i'ya. ³⁹ Nikodimu uza da wari u tuwai ara Yesu n kayin ki u soku yi tā. U tukoi ili i magulani i utsunku akushe icun kure i'ya i rawai evu n uratsanaka amangatawun (100). ⁴⁰ Ama a re a na yi a bidyai ikyamba i Yesu a cacai i'ya ukyawan n aminya kabolo n ili i magulani yi. Tyoku da aza a Yahuda a tsu yan da la vi a ka cidangu baci kakushe. ⁴¹ Asu u uwandamgbansa vi wa tā evu n kashina ka ndanga, a asu u da wari n kasaun ka savu ka bawu kotsu a zuwai pini uza. ⁴² An u wokoi Kain ka Afofi ka kahu Abiki a Upasamgbana k̄pam kasaun ki kari evu, aku a ukai ikyamba i Yesu pini.

20

U'yangā u Yesu a ukpa

(*Matiyu 28:1-8; Marku 16:1-8; Luka 24:1-12*)

¹ N k̄pamani ku kain ka kagitā ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi, Meri Magadaliya banai a kasaun ki, u wenei a gindalakpa de katali ki a giduwai unā u kasaun vi. ² Aku u sumai ugono a asu u Simo Bituru n katoni ka roku, uza da Yesu cigai, u tonuko le, “A bidya de Asheku a kasaun ki, k̄pam tsu reve a asu u da a zuwa yi wa!”

³ Bituru n katoni ki a lazai ubana a kasaun ki. ⁴ A'ari ilyadi gbā le, aku katoni ki ka wurai Bituru u lasa yi urawa pini a kasaun ki. ⁵ An u kelikei u webele i a asuvu, u wenei aminya a kacidā yi uzuwi, shegai u uwa pini wa. ⁶ Aku Simo Bituru rawai u uwai pini a asuvu. U wenei aminya a kacidā yi uzuwi. ⁷ Aku k̄pam u wenei kakashi ka a palakai upetiwa'eshi u Yesu vi, a katalai ka a asu u ne kau. ⁸ Aku katoni ka ka gitai urawa a kasaun ki, eyi dem u uwai. U wenei k̄pam u wushuki Yesu 'yangā de a ukpa. ⁹ (Kotsu a'ari a reve an Tagarāda u Kashilā u danai u kanā tā Yesu 'yangā a ukpa wa.) ¹⁰ Aku atoni yi a gonoi a kuwa.

Meri Magadaliya wenei Yesu

(*Matiyu 28:9-10; Marku 16:9-11*)

¹¹ Shegai Meri shamgbai a ulanga u kasaun vi, n u sayi. U kelikei u webelei a asuvu a kasaun ki. ¹² U wenei atsumate a zuba a re pini, a ukai aminya a eri. Aku a dusuki a asu u da ikyamba i Yesu i'ari caupa. Uza u te a asu u kaci uza u te kpm a asu u a'ene.

¹³ A wece yi, “Ndy a i zuwai va sa?”

U wushuki, “A bidya de Asheku a va, kpm n reve a asu u da a zuwa yi wa.” ¹⁴ An Meri danai nala, aku u kpatalai u wenei Yesu kushani pini a asu vi, shegai u reve an aya wa.

¹⁵ Yesu wece yi, “Ndy a i zuwai va sa? Ya va zama?”

Meri n u wundi uza da wa kirana n kashina ka ndanga ki aya, aku u danai, “Uzapige, vu bidya baci ikyamba i ne, ma folo vu, tonuko mu tsara n bana n bidya.”

¹⁶ Yesu tonuko yi, “Meri.”

Meri kpatalai ara ne u danai, “Rabboni!” (Wata, “kawen-ishiki ka va” n Tsi'arama.)

¹⁷ Yesu tonuko yi, “Kotsu vu kana mu wa, kpaci kotsu n gono ara Tata wa. Shegai wala vu bana a asu u atoni a va vu tonuko le, ‘Ma gono ta ara Tata u va uza da dem wari Tata u de. Aya Kashila ka va, kpm aya dem Kashila ka de.’ ”

¹⁸ Aku Meri Magadaliya gonoi u tonukoi atoni yi u wene ta Asheku. U tonuko le kpm ili i'ya u tonuko yi.

Atoni a Yesu a wene yi

(Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Pini n kayin ka Aladi ka nala ki, atoni yi a bolomgbonoi a kunu aku a gidakusi itsutsu yi gba, kpaci a ka pana ta uwonvo u aza a Yahuda. Aku Yesu uwai u shamgbai a asuvu a le u danasa le, u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ada.” ²⁰ An u danai nala, aku u wenike le a'utsu a da a'ari a akere a ne n a mabele ma ne. Atoni yi a shadangu ta n mazanga cika an a wenei Asheku. ²¹ U doki u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ada. Tyoku da Tata u va u suku mu, nala dem ma suku da.”

²² Aku u fulaka le kuvi ku ne, u danai, “Wushai Kulu Keri. ²³ Aza da baci i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le ta, kpm a woko de ucimbusuki. Aza da baci kpm bawu i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le wa.”

Yesu n Toma

²⁴ Uza u te a asuvu a Kupanamere yi; wata, Toma (uza da a tsu isa Mapeshe), wari pini kabolo n ele wa, a'ayin a da Yesu wenikei kaci ka ne vi. ²⁵ An u rawai, atoni a da a buwai vi a ka tonusuko yi, “Tsu wene ta Asheku!”

Shegai Toma danai, “Ma wushuku wa she n wene a'utsu a da a vara yi n ikusa yi, n uka pini kujubu ku va, kpm n uka kukere ku va a mabele ma ne.”

²⁶ An a yain a'ayin a shindere, aku atoni yi a doki a bolomgbonoi a kunu ki, Toma pini dem kaḅolo n ele. A gidakusu tā dem itsutsu yi tyoku ḁa a yain caupa, pini nala, Yesu tuwāi u shamgbai a mere ma le. U danasa le u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ḁḁa.” ²⁷ Aku u tonukoi Toma, “Wene akere a vā, uka kujubu ku vunu a a'utsu yi. Uka kukere ku vunu pini a mabele ma vā. Asakā ukpaḁa u uwushuku vu wushuku.”

²⁸ Toma wushuki, “Aḁa Asheku a vā n Kashilā ka vā.”

²⁹ Aku Yesu tonuko yi, “Vu wushuku tā an u wokoi vu wene mu. Aza ḁa a wushuki bawu a wene mu, a ka yan tā ipeli i mayun.”

Ili i'ya i zuwai Yahaya korongi tagarāda na

³⁰ Atoni a Yesu a wene yi tā u yansai ikunesavu ushani i'ya bawu a korongi a asuvu a tagarāda u na. ³¹ N korongu tā ikuna i na yi tsarā i wushuku an Yesu aya Kawauwi Maku ma Kashilā, kpam adama a ḁa i wushuki n eyi, ya tsarā tā uma.

21

Ibilili ushadangi n adan

¹ Aku Yesu tuwāi u doki u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ikengi i Kushivā ku Galili.* Tyoku ḁa ukuna vi u gitai ḁa na: ² Atoni a ne ushani alya a pini: Simo Bituru, n Toma (uza ḁa a tsu isa Mapeshe), n Nataniya u Kanan u Galili, nā mmuku n Zabidi, n atoni a re a roku. ³ Simo Bituru tonukoi aza ḁa a buwai vi, “Ma bana tā ukanasa adan.”

Aku a danai, “Tsa bana tā dem kaḅolo n avu.” Aku a lazai a asuvu a kpatsu ku le. Shegai a kaṅa ko i te wa n kayin ka nala ki.

⁴ An kain ka wansai n usana u de, aku Yesu shamgbai a ikengi i kushivā, shegai atoni yi a reve an Yesu ḁa wa.

⁵ U isa le u danai, “Ama a vā, i kaṅa gbam adan?”

A wushuki, “A'a.”

⁶ Aku u tonuko le, “Vutaḁai ibilili i ḁe a kapashi ka ulyaki ka kpatsu ki, ya kaṅa tā.” Aku a yain nala, a fuḁa gbam a rono ibilili yi wa kpaci adan a ḁa pini ushani.

⁷ Aku katoni ka Yesu wa ciga vi u tonukoi Bituru, “Asheku a ḁa!” An u panai a danai Asheku a ḁa, aku u ukai matogo ma ne (kpaci wari u mondo tā ma an wa yan manyan), aku u radugi u rukpai pini a mini mi. ⁸ Atoni a ḁa a buwai vi a rawai a kpatsu ki, aku a ka ḁaṅa ibilili yi ushadangi n adan. A'ari mḁari n kagida wa, evu n iyadi amangatawun (100) i'ya. ⁹ An atoni yi a wutai a kpatsu ki, a wenei wā tā n ilikulya, kpam wa zungu adan a akina.

* 21:1 Kushivā ku Tibariya kala ka dem ka Kushivā ku Galili.

¹⁰ Aku Yesu danai, “Tukoi adan a roku a asuvu a *da* i *kanai* vi.”

¹¹ Aku Simo Bituru gonoi a *kpatsu* ki u rono *ibilili* yi ubana a *kagida*. Adan a *pige* amangatawun n amangarenkupa n a *tatsu* (153) a *da* a'ari pini, *gba* n nala *ibilili* yi i kara wa. ¹² Yesu tonuko le, “Tuwai i lyai *ilikulya*.” Ko uza u te a asuvu a atoni yi u kawan u wece yi, “Ada yai?” wa, *kpaci* a *reve ta* Asheku a *da*. ¹³ Aku Yesu banai u *bidyai* burodi u *naka* le. U *naka* le *kpam* dem adan yi. ¹⁴ *Tatsu da* la vi an Yesu wenikei *kaci* ka ne ara le an u *yangai* a *ukpa*.

Yesu n Bituru

¹⁵ An a *kotsoi* ulya *ilikulya*, Yesu wecei Simo Bituru, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu *kapala* n *uciga* u *da* atoni a na a ka ciga mu?”

U wushuki, “Eye, Asheku, vu *reve ta* ma ciga vu.”

Yesu danai, “Linaka *mmuku* ma *ncon* n *va*.”

¹⁶ Yesu doki u *wecikei* u ire, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Bituru wushuki, “Eye, Asheku, vu *reve ta* ma ciga vu!”

Yesu danai, “Kirana *na* *ncon* n *va*.”

¹⁷ U doki u *wecikei* utatsu, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Aku Bituru *namgbai* *katsuma* an Yesu wece yi hal *kutatsu* u *da* wa ciga yi. Aku u *tonukoi* Yesu, “Asheku, vu *reve ta* ko ndya wa. Vu *reve ta* ma ciga vu.”

Yesu tonuko yi, “Linaka *ncon* n *va*. ¹⁸ Mayun n tonuko vu, a'ayin a *da* *vai* kalobo, vu *tsu* uka *ta* *aminya* n *kaci* ka *vunu* vu bana a *asu* u *da* dem va ciga vu bana. Shegai vu *kutsa* baci, va *barakpa* *ta* *akere* a *vunu* uza roku u uka vu, u rono vu ubana a *asu* u *da* *bawu* va ciga vu bana.” ¹⁹ (Yesu dana *ta* nala *tsara* u *wenike* *tyoku* *da* Bituru wa *kuwa* *tsara* u *naka* *Kashila* *tsupige*.) Aku Yesu tonukoi Bituru, “Tono mu!”

²⁰ Bituru *yiralakpai* aku u *wenei* *katoni* ka Yesu wa ciga vi wa *tono* le, aya *kpam* dem uza *da* u *rafai* *evu* n Yesu an a ka *lya* *ilikulya* aku u *wecikei*, “Asheku, ya uza *da* wa *neke* vu vi?”

²¹ An u *wene* yi, u *weciei* Yesu, “Asheku, ndya ya *tuwa* ya *gita* n *eyi*?”

²² Yesu wushunku yi, “N *da* baci ma *asaka* yi n *uma* hal a'ayin a *da* ma gono, ndya i *birika* vu? Avu *gai* *tono* mu.”

²³ Aku *alabari* a *kyawain* a *asu* u atoni a *da* *eyi* nala vi wa *kuwa* wa. Shegai Yesu dana *da* u danai *eyi* na wa *kpada* *ukuwa* wa. Dana *da* *gai* u danai, “N *da* baci ma *asaka* yi n *uma* hal a'ayin a *da* ma gono, ndya i *birika* vu?”

²⁴ *Katoni* ka nala ki aya u *dansai* *gba* *ili* i na yi. U *korongi* *iya*, *kpam* *tsu* *reve ta* *ukuna* u *mayun* u *da* wa *dansa*.

²⁵ Yesu yansa t̄a ili i roku ushani. A da baci a ka korongu gb̄a ili i na yi a itagar̄ada, a uwene u v̄a kabala k̄a la a likimba ka ka bidya i'ya wa.

Tagarāda u Manyan ma Asuki

Ukukpa u kadyanshi

Luka uza da korongi tagarāda u Luka, aya dem u korongi tagarāda u Manyan ma Asuki u na vi. Ciga da wa ciga u dana ili i'ya i gitai n ama a da a ka tono Yesu. Tagarāda u Manyan ma Asuki vi u gita ta alabari a ne a asu u da tagarāda u Luka u shamgbai.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ta kadyanshi ka ili i'ya i gitai n ama a da a ka tono Yesu cina u kuwa de. U yan ta kadyanshi ka tyoku da a kyawunsai n a yanki ama kadyanshi a kaci ka Yesu, u yain kpam kadyanshi ka tyoku da ama yi a tsu yan a pana baci kadyanshi ki. Kulu Keri ku tsu kangu ta kpam ku bangā ama a na yi. A kagita, ama a da a'ari kaletsu ka te alya a yankai kadyanshi ka na ki koshi; wata, aza a Yahuda. Ko a asuvu a aza a Yahuda yi, aza roku a wushuku n ili i'ya a danai wa, kpam a wuna ta aza roku a asuvu a Atoni yi adama a ili i'ya a ka dansa a kaci ka Yesu. Ubana de, pini a asuvu a tagarāda vi, Kashila ka yan ta kadyanshi n Atoni yi a yanka aza da bawu a'ari a kaletsu ka aza a Yahuda kadyanshi a kaci ka Yesu.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ta alabari a tyoku da akani a Atoni a tamburai hal a wurai uBongu u Isara'ila. U yan ta alabari a tyoku da Bituru yain n Bulus, n ama ushani. U yan ta kadyanshi ka tyoku da aza da a kpatalai usavu, n tyoku da a bangamgbana pini a kaBon ka le n tyoku da a sukusuki kune ubana a asu u Atoni a da a'ari a asu u roku. Nala a'uwa a Atoni a da tsu revei gogo-na vi a gitai.

Ili i'ya i'ari a tagarāda u na vi

A yan ta Kadyanshi ka Shinga a Urishelima (1:1–8:3)

A yan ta Kadyanshi ka Shinga a Yahuda n Samariya (8:4–12:25)

Bulus yain nwalu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (13:1–14:28)

Uyawunsa u shinga a Urishelima (15:1-35)

Bulus doku u yain nwalu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (15:36–18:22)

Bulus doku u yain nwalu n tatsu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (18:23–21:16)

A kana Bulus a Urishelima (21:17–23:22)

A bankai Bulus a Kasariya (23:23–26:32)

A bankai Bulus a Roma (27:1–28:31)

Kazuwamgbani ka utuwa u Kulu Keri

¹ Uzapige Tiyofilu:

An n koronku vu caupa vi, n korongu ta gba ili i'ya Yesu yansai kpam u wenishikei, ili i'ya i bidyai a'ayin a da u gitai manyan ma ne ²⁻³ hal ubana kain ka a canga yi ubana a zuba.

An u 'yangai a ukpa, u wenishike ta kaci ka ne a asu u asuki a ne a da u dangasai hal a'ayin amangare. U yansa ta ili ushani i'ya i wenikei an wari n uma mayun. An a'ayin a da a ka canga yi ubana a zuba a yain evu, u dansa ta n ele ukuna u tsugono tsu Kashila u tonusuko le kpam ili i'ya a ka yan. Gba ili i na yi u yansa ta i'ya a asuvu a ucira u Kulu Keri.

⁴ Kain ka te an wari kabolo n ele a asu u ulya ilikulya, u tonuko le, “Kotsu i laza pini a Urishelima wa hal she Tata u sukunku da kune ku u zuwamgbanai vi. Mari n tonuko da de ukuna u na vi caupa. ⁵ Yahaya lyubugusu ta ama n mini, shegai ubana a kapala kenu, a ka lyubugu da ta n Kulu Keri.”

A cangai Yesu ubana a zuba

⁶ Kain ka te, an asuki yi a bolomgbonoi a asu u te kabolo n Yesu, a wece yi, “Asheku, a'ayin a da va gonuko aza a Isara'ila tsugono tsu le a da na vi?”

⁷ U tonuko le, “Tata da koshi wari n ucira u da wa reve a'ayin a da u fobusoi vi, eda ya reve wa. ⁸ Shegai ya wusha ta ucira a'ayin a da Kulu Keri ku cipai asuvu a de. Ya woko ta aza da ya shamkpa mu a Urishelima, n gba a asuvu a Yahuda. I tonuko kpam aza a Samariya hal ubana a asuvu a likimba gba.”

⁹ An u kotsoi kadyanshi ka na ki, ele n a wundi yi, aku a canga yi a mere ma le ubana a zuba. Pini nala, kalishi ka kimba yi, a doku a wene yi kpam wa.

¹⁰ A'ayin a da a'ari pini a uwundya zuba vi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a eri a shamgbai evu n ele. ¹¹ A tonuko le, “Aza a Galili, ndya i zuwai i'ari kushani ya wundya zuba? Yesu da i wenei a cangai ubana a zuba na vi, nala kpam wa gono.”

A dangasai kasuki ka savu

¹² Aku asuki yi a laza pini a Masasa ma Zayitum mi a gonoi a Urishelima, kpam nte masasa mi mari pini evu n Urishelima vi; wata, kagbidi ka mel u te.* ¹³ An a rawai a ilyuci yi, aku a yuwa i a kunukuzuba a asu u da a tsu cipa. Ama da a'ari pini vi alya; Bituru, n Yahaya, n Yakubu. Andurawu, n Filibu, n Toma a'a ta dem pini. Aza da a'ari pini a bolomgbono

* **1:12** Kaletsu ka aza a Yahuda ka da, mari mi “Nwalu n kain ka Ashibi n da koshi.” Mele ma aza a Yahuda ma wushuku uza u yain nwalu n da n wurai kilomita u te, ko kpam kagbidi ka mel u te n kain ka Ashibi wa. N da ma wura la vi nwalu n minti kupa ko kpam udeshe azu a tatsu wa.

tā dem n Batalamawu, n Matiyu, n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti, n Yahuza maku ma Yakubu. ¹⁴ A tsu bolomgbono tā kpam a nakai kaci ka le adama a kvasu n katakasuvu ka te. Aka roku a da dem pini hal n Meri mma u Yesu n a'angu a Yesu yi.

¹⁵ A'ayin a nala yi, kakuma ka ama ka ka rawai ama amangatawun n kamanga (120) aza da a pityanangi ka ka bolomgbonoi. Pini nala, Bituru shamgbai a mere ma le u danai, ¹⁶ “Ama a va, u kana ta a shadangu udani u Kashila u da Kulu Keri ku danai caupa a unu u Dawuda a kaci ka Yahuza, uza da u tonoi n aza da a kana Yesu. ¹⁷ Kpaci caupa uza u te u da a asuvu a tsunu, kpam a naka yi ta kapashi ka manyan ka ne a asuvu a manyan ma na mi.”

¹⁸ (U tsila ta uyamba n ikebe i'ya u tsara a asu u manyan ma cingi mi. Pini nala, u rukpai kaci uvari, aku katsuma ka ne ka tsaai, ucanga u katsuma vi u tsalai a iyamba. ¹⁹ Gba aza da a'ari a Urishelima a pana ta ukuna u na vi, aku a nekei asu vi kala, Akaladama n kaletsu ka le; wata, “Uyamba u Mpasa.”)

²⁰ Bituru lyai kapala n kadyanshi, “Kpaci wa ta ukorongi a asuvu a Tagarada u Ishipa,†

‘Asaka kuwa ku ne ku woko uvarangi,
kpam kotsu uza u dusuku pini wa.’

“Kpam a dana ta,

‘Kapashi ka manyan ka ne ki uza roku u bidya ka.’ ◊

²¹ “Adama a nala u kana ta a dangasa uza roku a asuvu a ama a na yi, uza da wari kabolo n atsu caupa a'ayin a da Yesu Asheku wari n atsu. ²² U kana ta vuma vi u woko uza da u rongoi n atsu tun a'ayin a da Yahaya lyubugi Yesu hal ubana a'ayin a da a canga yi ubana a zuba. U kana ta vuma vi u bolomgbono kaci n atsu, u woko uza da wa tonuko ama ukuna u u'yangi u ne a ukpa.”

²³ Pini nala, a wutukpai ama a re, Isuhu Barasaba uza da a ka isa Yusutu, n Mataya. ²⁴ Asuki yi a yain kvasu a danai, “Asheku, ya dem vu reve ta katakasuvu ka ne. Wenike tsu uza da vu dangasai a asuvu a ama a re a na yi, ²⁵ u woko kasuki. U bidya manyan ma Yahuza kasuki u asakai kpaci u bana de asu u da u yain dere n eyi.” ²⁶ A varangi uruta, aku u rukpai a kaci ka Mataya, pini nala, a zuwa yi u woko kasuki kabolo n kupa n u te vi.

2

Utuwa u Kulu Keri

¹ An kain ka Abiki a Kain ka Amangarenkupa†* ka yain, gb̄a Atoni yi a ɓolomgbonoi a asu u te. ² Kute-kute a panai mawur̄a ma uwule u pige u ɗa u wutaɪ a zuba u shadangi kuwa ka a'ari pini ndishi vi. ³ Aku a wenei ili i roku yavu aletsu a akina a ka pecenishe n a cipusi a zuba u a'aci a le. ⁴ A shadangu le n Kulu Keri, aku a gitai kadyanshi n aletsu a roku kau-kau tyoku ɗa Kulu Keri ki ku tonoi n ele.

⁵ A'ayin a nala yi, aza a Yahuda a roku aza ɗa a ka tono Kashila a wutaɪ a iyamba i likimba gb̄a ya dem n kaletsu ka ne a tuwai pini a Urishelima vi na ndishi. ⁶ An a panai mawur̄a ma uwule mi, aku kakuma ka ama ka sumai ka banai tsara a wene ili i'ya ya gita. Aku a yain majiyan kpaci gb̄a le ya dem pana ta kaletsu ka ne a asu u Atoni yi a ka dansa ka. ⁷ A yain majiyan cika, hal a ka wecishike, “Aza ɗa a ka dansa na vi tsa wundya gb̄a le aza a Galili a ɗa vi? ⁸ Niɗa kpam gb̄a tsunu tsu pana ka le a ka dansa aletsu a tsunu? ⁹ A tsa tani na tsu wuta ta iyamba kau-kau, aza a roku aza a Paratiya a ɗa, n aza a Madaya, n aza a Elam. Tsa ta dem n aza a Masopotamiya, n aza a Yahuda, n aza a Kapadosiya, n aza a Pontu, n aza a Asiya asuvu a tsunu. ¹⁰ Aza a Firijiya, n aza a Bamafiliya n aza a Masar a ɗa dem pini. Hal n aza a kaɓon ka kapashi ka Libiya evu n Sirani, n amoci a uyamba u Roma aza ɗa a'ari aza a Yahuda n aza ɗa a uwai utono u adini a aza a Yahuda. ¹¹ A tsa tani na aza a Kiriti n aza a Arabi, gb̄a tsa pana ka le a ka dansa ukuna u manyan ma pige ma Kashila ka yain n aletsu a tsunu.”

¹² Gb̄a le a yain majiyan, hal a lapanai a ka wecemgbene, a ɗa, “Nɗya kalen ka ukuna u naha vi?”

¹³ Shegai aza roku a ka yanka le majari, a danai, “Mini ma cinwi ma a soi hal a gutukpai.”

Bituru yankai kakuma ka ama kuɓari

¹⁴ Bituru 'yangai kushani kaɓolo n asuki kupa n uza u te vi, u danai, “Aza a va, aza a Yahuda n aza ɗa a'ari ndishi a Urishelima, panai na, kpam i kirana n ili i'ya ma tonuko ɗa. ¹⁵ Ama a na yi, so ɗa a soi tyoku ɗa i'ari uyawunsa wa. U yan ta usana cika, ama a tsu so a gutukpa n ulapa u uwule u kuci n usana u de naha wa. ¹⁶ Ili i na yi, ili i'ya Juwelu matsumate u danai i'ya:

¹⁷ ‘Kashila ka danai,

A'ayin a makorishi a rawa baci, ma naka ta ya dem Kulu Keri. Mmuku n de aka n a'ali a ka yan ta kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa.

* 2:1 Abiki a Kain ka Amangarenkupa a ɗa a ka isa “Pentekos,” kpam kala ka abiki a ukapa u ilya ka. A tsu yan ta a ɗa a kotso baci Abiki a Upasamgbana n a'ayin amangarenkupa. Kain ka amangare n kuci ka la vi an Yesu 'yangai a ukpa.

Alobo a ka wene tā kuwene.
Nkoshi kpam ma lavutansa tā.

18 A'ayin a nala yi ma nākā tā agbashi a vā aka n a'ali Kulu
Keri,

kpam a ka dansa tā kadyanshi ka vā.

19 Ma wenike tā ikunesavu a zuba u alishi,
n iryoci i savu a likimba;

wata, mpasa n akina,
n kanga ka alishi.

20 Kaara ka woko tā karimbi,
uwoto kpam u woko san yavu mpasa.

Ili i na yi ya gitā tā kahu kain ka tsupige n ka ucira ka Magono
ma Zuba ka tuwā.

21 A'ayin a nala yi, uza da baci dem u yain kvasu a asuvu a
kala ka Magono ma Zuba wa tsarā tā iwauwi.' ◇

22 Edā aza a Isara'ila panai na! An Yesu uza u Nazara u
yansai gbā iryoci n ikunesavu yi, i wenike tā an Kashilā ka
ka suki yi mayun, kpam gbā de i reve tā nala i'ari. 23 Caupa
Kashilā ka reve tā ili i'ya ya gitā, kpam i'ya u fobusoi vi
i gitā tā an a nekei Yesu ara de. I wandamgbana yi tā a
mawandamgbani, i wuna yi a akere a aza a unyushi u cingi.

24 Shegai Kashilā ka wutukpa yi tā a asuvu a ucira u ukpa,
kpaci ukpa wā n ucira u da wa kana yi wa. 25 Dawuda Magono
u yan tā kadyanshi ka na a kaci ka Yesu, u danai,

'Magono ma Zuba mā tā nā mpa kain dem,

ili i'a la ya ne mu uwonvo wa,
kpaci wā tā a kukere ku ulyaki ku vā.

26 Adama a nala katakasuvu ka vā ka shadangu tā n mazanga,
unā u vā wa sala tā icikpali i ne,

kpam ikyamba i vā ya rongo tā n uzuwa u uma.

27 Kpaci va asakā uma u vā a asuvu a kasaun wa,
kpam va asakā ikyamba i Uza u Uwulukpi u vunu i shama wa.

28 Vu wenike mu tā tyoku da ma tsarā uma,
kpam vu shadangu mu tā n mazanga kpaci va rongo tā kaḅolo
nā mpa.' ◇

29 "Ama a vā aza a Isara'ila, ma fuda tā ma dansa ukuna
u akaya a tsunu Dawuda n ada bawu malala. U kuwā de,
a cidangu yi, kpam kasaun ka ne ka pini hal n ara. 30 Eyi
matsumate ma, kpam Kashilā ka yanka yi tā kazuwamgbani,

u da wa zuwa tā uza roku a asuvu a kagali ka ne u woko
magono, tyoku da u zuwa yi u wokoi magono. 31 An Dawuda
wenei nala, aku u yain kadyanshi ka ukuna u u'yangā u ukpa

u Kawauwi, u da,

'A ka asansa n ikyamba i ne a kasaun wa,

kpam i'ya ya shama wa.'

³² “Kashilā ka 'yaṅgaṣa tā Yesu u na vi a ukpa, kpam aṣu dem tsu wene tā ukuna vi.

³³ “Gogo-na aya pini ndishi a ulyaki u Kashilā a asu u tsupige, kpam Kashilā Tata u ne u naka yi tā Kulu Keri tyoku da u zuwamgbanai. Gogo-na Yesu vi u tsunku tsu de ka a a'aci a tsunu, aya u tukoī ili i'ya tsu wenei kpam tsa pana na vi.

³⁴ Dawuda da yuwai a zuba wa, shegai eyi n kaci ka ne u dana tā,

‘Magono ma Zuba ma tonukoī Asheku a va, dusuku a ulyaki u va,

³⁵ hal n zuwa vu taḍanku atokulalu a vunu a'ene.’ ◇

³⁶ “Adama a nala, eḍa aza a Isara'ila she i reve an Yesu da i wandamgbanai nala vi, Kashilā ka gonuko yi de Asheku n Kawauwi.”

³⁷ An a panai nala, aku kadyanshi ki ka sawa le atakasuvu cika, a wecei Bituru n asuki a da a'ari pini vi, “Atoku a tsunu, ndya tsa yan?”

³⁸ Bituru wushunku le, “U kana tā i asaka tsicingi tsu de i kpatala ubana a asu u Kashilā. A lyuḅugu da a asuvu a kala ka Yesu Kirisiti, kotsu Kashilā ka cimbusuka da unyushi u cingi u de, tsara i tsara kune ku Kulu Keri. ³⁹ Kazuwamgbani ka Kashilā ka na ki adama a de a da na mmuku n de hal gbam n aza da a'ari a mbari: aza da Magono ma Zuba Kashilā ka tsunu ka isaī ubana ara ne.”

⁴⁰ Bituru lyai kapala n u yanki le kuḅari cika, n u dansi, “Wauwai kaci ka de a upana u ikyamba u da wa tuwa a kaci ka ama a cingi a a'ayin a na yi.” ⁴¹ Ama ushani a wushuku tā n kadyanshi ka ne, aku a lyuḅugu le. Ama yi a raḅansa tā ama azu a tatsu (3,000) aza da a bolomgbonoi n atoni kain ki.

Tyoku da Atoni yi a rongoi

⁴² A gonukoī ugboji u le a asu u uwenishike u asuki vi, n a rongi kaḅolo, n a lyayi ilikulya, n a yanyi kavasu. ⁴³ Aku ya dem panai uwonvo n majiyan, adama a iryoci n ikunesavu i'ya Kashilā ka yansa a akere a asuki. ⁴⁴ Gba Atoni yi a bolomgbonoi a asu u te, n a yanyi manyan n ili i'ya a tsarai kaḅolo. ⁴⁵ A dengishei utsari u le aku a neshei ama da bawu a'ari n ili dere tyoku da a ka ciga. ⁴⁶ Kain dem a tsu gbashika tā Kashilā a Kuwa ku Kashilā, a gawunsusa a a'uwa a le a lyai ilikulya kaḅolo n katakasuvu ka te. ⁴⁷ N a cikpali Kashilā kain dem, kpam gba ama yi a ka naka le tā tsupige. Kain dem Asheku a dokusu le tā ama ushani aza da a ka tsarasa iwauwi.

3

A tanasqi kawunu

¹ Kain ka te, Bituru n Yahaya a ka bana a Kuwa ku Kashila a'ayin a uyan kvasu, n ulapa u uwule u tatsu u kuvuli. ² A utsutsu u da a ka isa Utsutsu u Shinga, vuma roku da pini uza da a matsai kawunu. Kain dem a tsu canga yi ta ubana a utsutsu u Kuwa ku Kashila vi tsara u foli kune a asu u aza da a ka uwusa pini. ³ An u wenei Bituru n Yahaya a ka uwa a Kuwa ki, u folo le kune. ⁴ Bituru n Yahaya a webele yi, aku Bituru tonuko yi, "Kondono tsu." ⁵ Kawunu ki ka zuwa ta uma u ne a ara le n u wundi wa tsara kune.

⁶ Bituru tonuko yi, "Ma n ikebe wa, shegai ili i'ya mari n i'ya, i'ya ma naka vu. A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, uza u Nazara, 'yanga vu wala." ⁷ Pini nala, u kana yi kukere ku ulyaki u radagba yi, aku a'ene n a'asha'ene a ne a gbamai. ⁸ Kute-kute, u zadagbai u 'yanga kushani u gitai nwalu, u uwai a Kuwa ku Kashila ki kabolo n ele, wa wala hal n u impusi n u cikpali Kashila. ⁹ Gba ama yi a wene yi n u wali n u cikpali Kashila. ¹⁰ A wene ta ukuna u pige a yain kpm majiyan ma ili i'ya i gitai n eyi, kpaci a reve ta an aya wari u tsu dusukusu a Utsutsu u Shinga u Kuwa ku Kashila n u foli vi.

Kubari ku Bituru a Kuwa ku Kashila

¹¹ Cina vuma vi buwai kabolo n Bituru n Yahaya, ama a wuranasai n ilyadi a tuwai pini a kafalaka ka Kuwa ku Kashila ka a ka isa Kafalaka ka Solomo n a yanyi majiyan a kaci ka vuma vi. ¹² An Bituru wenei nala, u tonukoi ama yi, "Aza a Isara'ila, ndya i zuwai ya yan majiyan ma ili i na yi? Ndya i zuwai ya wundya tsu yavu n ucira u kaci u tsunu, ko kpm adama a utono u Kashila u tsunu u da i zuwai vuma na vi u walai? ¹³ Kashila ka Ibirahi, n Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu, Kashila ka akaya a tsunu ka ka radagba kagbashi ka ne Yesu. Aya uza da i nekei, kpm i 'yuwan yi a kapala ka Bilatu gomuna, gba n uciga u da Bilatu wari wa ciga u asaka yi. ¹⁴ Shegai i 'yuwain Uza u Shinga vi, uza da wari bawu unyushi, i foloi a asanka da uza da u wunai ama. ¹⁵ I wunai uza da wari kami ka uma, shegai Kashila ka 'yanga yi a ukpa. Atsu tsu wene ta ukuna u nala vi. ¹⁶ Kawunu ka na ki ka tana ta adama a da u pityanangi n Yesu. Vuma da gai na vi kpm i reve yi ta! U tana ta gba gba an u wushuki n Yesu, gba de i wene ta tyoku da ukuna u na vi u gitai.

¹⁷ "Ama a va, n reve ta a asuvu a unamba u ureve u da i yain ili i nala yi, tyoku da aza da a ka tononada dem a yain. ¹⁸ Kpm nala Kashila ka shadangi ili i'ya u danai a unu u nsumate, 'Kirisiti u ne wa pana ta ikyamba.' ¹⁹ Adama a nala kpatalai

i *asaka* unyushi u cingi u *de*, i gono a asu u *Kashila*, *tsara* a *cimbusuka* *da* unyushi u cingi u *de gba*, *Magono* ma *Zuba* *kpam* ma *naka ta* atakasuvu a *de uwunvuga*. ²⁰ Wa sukunku *da ta* *Kirisiti Kawauwi* ka u *dangasai caupa*; wata, *Yesu*. ²¹ U *kana ta* *Yesu* rongo a *zuba*, hal ubana a'ayin a *da* a ka gonuko ili dem i woko i savu, tyoku *da Kashila* ka danai caupa a *una* u ntsumate n shinga. ²² *Kpaci Musa* dana *ta*, 'Magono ma *Zuba Kashila* ka *de*, ma sukunku *da ta* matsumate a asuvu a aza a *de* tyoku u *va*. U *kana ta* i pana ili i'ya wa tonuko *da*.' ²³ *Kpam*, 'Wa *kana ta gba* uza *da* u *kpadai upanaka* matsumate ma nala mi, a ka pece yi *ta* n ama a ne *gba* a wacinsa yi.' ²⁴

²⁴ "Mayun, *gba* ntsumate n *da* n yain kadyanshi ki, ili i'ya i *kanai* tun *Sama'ila* hal ubana, a yan *ta* kadyanshi ka a'ayin a na yi. ²⁵ *Efa* mmuku ma ntsumate mi, *efa* *kpam* ya lya agadu a kazuwamgbani ka *Kashila* ka yankai akaya a *de*, an u tonukoi *Ibirahi*, 'A asu u mmuku n vunu n *da* a ka zuwuka *gba* agali a likimba *una* u shinga.' ²⁶ An *Kashila* ka *dangasai* kagbashi ka ne, u *gita ta* u suku yi ara *de tsara* u zuwuka *da* *una* u shinga, u zuwa ya dem a asuvu a *de* u *asaka* tsicingi tsu ne."

4

A kanai Bituru n Yahaya

¹ A'ayin a *da* *Bituru n Yahaya* a'ari uyanka ama kadyanshi, aku adarakpi n azapige, n uzapige u adagari a *Kuwa* ku *Kashila*, n aza a *Sadusi** a tuwai ara le. ² A yain upan *kpaci* asuki yi a ka wenishike *ta* ama, a danai akushe a ka 'yanga *ta* a ukpa tyoku *da* *Yesu* 'yanga. ³ A *kana* le a gbagirya le hal kain ka wansai, *kpaci* n kuvuli ka. ⁴ *Shegai* ama ushani aza *da* a panai ku6ari ki a pityanangu *ta*, pini nala, kakuma aza *da* a pityanangi vi ka doki ushani hal ka rawai ama azu a tawun (5,000) a'ali.†

⁵ An kain ka wansai, aku azapige a aza a *Yahuda* yi, na nkoshi n le, n awenishiki a *Mele* a *bolomgbonoi* a *Urishelima*. ⁶ *Hanana* *Magono* ma *Adarakpi* wa *ta* *kabolo* n *Kayafa* n *Yahaya* n *Alizanda* n *gba* aza *da* a'ari kumaci ku te n *Magono* ma *Adarakpi* mi. ⁷ A zuwai *Bituru n Yahaya* a mere ma le, a wece le, "N ucira u eni u *da* ko *kpam* n kala ka eni ka i yain ili i na yi?"

⁸ *Shegai* *Bituru* an wari ushadangi n *Kulu Keri* u tonuko le, "Efa azapige na nkoshi ma ama, ⁹ wece *da* ya wece tsu ara a kaci ka ukuna u shinga u *da* a yankai vuma na vi, *kpam* ya

◇ 3:22 U.Ml. 18:15. ◇ 3:23 U.Ml. 18:19. ◇ 3:25 Kag. 22:18. * 4:1 Aza a *Sadusi* yi, azapige a aza a *Yahuda* a *da* aza *da* bawu a wushuki n u'yanga u ukpa.

† 4:4 A kece aka na mmuku aza *da* a'ari atoni wa.

ciga i reve uza ɗa u ɗanasa yi vi? ¹⁰ Tsa ciga ta gba de i reve hal n aza a Isara'ila dem, a asuvu a kala ka Yesu uza u Nazara uza ɗa i wandamgbanaɪ kpam Kashila ka 'yangasa yi a ukpa vi, a asuvu a kala ka nala ka vuma na wari kushani n alafiya a kapala ka de. ¹¹ Tagarada u Kashila u dana ta aya

“ ‘Katali ka aza a kuma a 'yuwain ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’ ◇

¹² “Yesu nala vi ɗa koshi wari n ucira u wauwa uma. Gba a asuvu a likimba, kala ka ne ka koshi ama a ka fuda a isa aku a tsara iwauwi.”

¹³ Azapige yi a yain majiyan cika an a wenei Bituru n Yahaya bawu a panai uwonvo u kadyanshi, kpaci a reve ta ama a na yi a'a n ureve u roku wa. Kpam a reve le ta a'ayin a ɗa a'ari kaɓolo n Yesu. ¹⁴ An kpam azapige yi a wenei vuma ɗa a ɗanasaɪ vi kaɓolo n asuki yi, aku a nambai ili i'ya a ka dana. ¹⁵ A tonukoi asuki yi a wuta pini a asu u Asheshi a Pige yi, ele kpam a sheshei.

¹⁶ A danai, “Nɗya tsa yan n ama a na yi? Kpaci gba aza ɗa a ka rongo a Urishelima a reve ta an a yain iryoci i pige a akere a ama a na yi, tsa tani n tyoku ɗa tsa dana nala wari wa. ¹⁷ Shegai tsara kotsu ukuna vi u tambura a asuvu a ama wa, asaka tsarana le a doku a tonuko uza ukuna a asuvu a kala ka nala ki wa.”

¹⁸ Pini nala, a isaɪ asuki yi, a ɓarana le kotsu a doku a tonuko uza ukuna ko a wenishike a asuvu a kala ka Yesu wa.

¹⁹ Shegai Bituru n Yahaya a wushunku le, “Mai ɗa wa wari a asu u Kashila tsu lai upana kadyanshi ka de n ka ka Kashila? Kondoɪ ve i wene. ²⁰ Kpaci atsu gai tsa fuda tsa pada bini a kaci ka ili i'ya tsu panai kpam tsu wenei wa.”

²¹ An a doki a ɓarana le, aku a asaka le. A nambai tyoku ɗa a ka yan a yan le mavura, kpaci gba ama a ka cikpala ta Kashila adama a ili i'ya i gitai. ²² Vuma ɗa a matsai kawunu ki kpam a ɗanasa yi n ukunosavu vi, ayen a ne a la ta amangare.

Atoni yi a yain kvasu

²³ An a asakai Bituru n Yahaya, a banai a asu u aza a le, a yanka le alabari a ili i'ya adarakpi a pige n azapige yi a tonuko le. ²⁴ Ele kpam an a panai nala aku a 'yangasaɪ alaɓatsu a le ubana a asu u Kashila n katakasuvu ka te a danai, “Ashikapige, uza ɗa u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari a asuvu a le. ²⁵ A asu u Kulu Keri, vu yain kadyanshi n kagbashi ka vunu; wata, akaya a tsunu Dawuda, vu da, ‘Nɗya i zuwai Awulawa a yain upan?

Nɗya i zuwai ama a ka yansa afoɓi a gbani?

²⁶ Ngono n likimba kpam a foɓusoi kushulu,

aza da a ka tono n ama kpam dem a bolomgbonoi a'aci a le, a ka yan tsilala n Magono ma Zuba n Kawauwi ka u suki.' [◇]

²⁷ “Mayun da ili i na yi i gita ta pini na a Urishelima. Hiriduƙ magono n Bontu Bilatu a bolomgbono ta kaci n Awulawa n aza a Isara'ila n a yanyi tsilala n kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi, uza da vu gonukoi Kawauwi. ²⁸ A bolomgbonoi tsara a yain ili i'ya vu fobusoi ya gita a asuvu a ucira u vunu n tyoku da va ciga. ²⁹ Gogo-na Magono ma Zuba, kondo ve tyoku da a ka ciga a bishinka tsu manyan. Atsu agbashi a vunu a da, ne tsu ucira u da tsa yan kadyanshi ka vunu bawu uwonvo. ³⁰ Rongo usukusu kukere ku utansa, vu yansa iryoci n ikunesavu a asuvu a kala ka kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi.”

³¹ An a kotsoi kvasu, aku asu u da a bolomgbonoi vi u gbaƙai. A shaƙangu le n Kulu Keri, a rongoi udansa kadyanshi ka Kashila bawu uwonvo.

Atoni a nemgbenei ucanga u le

³² Gba kabolo ka atoni ki katakasuvu ka te ka le, uyawunsa u da le dem u te, uza wa la u danai ili i'ya wari n i'ya vi i ne i'ya koshi wa, shegai i gba le. ³³ N ucira u pige u da asuki yi a danai ukuna u u'yangar u Yesu Asheku a ukpa. Ukuna u shinga u Kashila ushani wa ta a kaci ka ya dem a asuvu a le. ³⁴ Kpam uza wa la u nambai ili a asuvu a le wa, kpaci gba aza a uyamba ko a'uwa a rongoi ta udengishe n a tukusi ikebe yi, ³⁵ a ka zuwusa a kapala ka asuki yi. Kpam a ka pecishike i'ya ko ya wa tyoku da mballa n le mari.

³⁶ Nala uza roku uza u kala Isuhu yain, eyi uza u Levi u da, kumaci ku uyamba u Sayipuru, uza da asuki yi a tsu isa Baranaba; (wata, Uza da wa Gbamatangu Asuvu.) ³⁷ U denge ta uyamba u ne u roku, u tukoi ikebe yi a kapala ka asuki yi.

5

Ananiya n Sahiratu

¹ Vuma roku da pini uza u kala Ananiya n uka u ne Sahiratu, u dengei uyamba u ne u roku. ² Aku u sokongi ikebe i roku n ureve u uka u ne, u tukoi i'ya i buwai vi u zuwai a kapala ka asuki u da i'ya gai la vi gba.

³ Bituru wece yi, “Ananiya, nida vu asakai Kanangasi* ka uwai a katakasuvu ka vunu? Vu yankai Kulu Keri kaƙan, kpam vu sokongi ikebe i roku a asuvu a i'ya vu dengei uyamba vi? ⁴ Uyamba vi u vunu u da ko vu dengei ko bawu vu dengei. Vu denge baci, va fuda ta va yanka ikebe yi tyoku

◇ 4:26 Ishp. 2:1-2. * 5:3 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

da va ciga. Nida vu yawunsai vu yain ucun u ukuna u naha? Aṭsa vu yankai kaḅan wa, Kashila ka vu yankai.”

⁵ N u pani kadyanshi ki, aku u rukpai u kuwai. Ama da kpam a panai ukuna vi uwonvo u kana le cika. ⁶ Aloba a roku a cacai yi ikyamba yi n aminya a eri a wutukpa yi a kunu ki, a ba a cidangu yi.

⁷ An ulapa u uwule u tatsu u wurai, aku uka u ne uwai, shegai u reve ili i'ya i gitai wa. ⁸ Aku Bituru wece yi, “Utyoku u ikebe i'ya i dengei uyamba u de i'ya na vi?”

U danai, “Utyoku u da gai la vi.”

⁹ Bituru wece yi, “Nida i bolomgbonoi una tsara i kondo Kulu Keri ku Magono ma Zuba? Pana nwalu ma aza da a cidangi vali u vunu a utsutsu, kpam a ka canga vu ta dem a wutukpa vu.”

¹⁰ Kute-kute u rukpai a kapala ka Bituru u kuwai. An aloba yi a uwai, a cina yi cina u kuwa dem de. Aku a canga yi a ba a cidangi evu n vali u ne. ¹¹ Atoni yi n ama da a panai alabari a ukuna vi a panai uwonvo cika.

Asuki a tanasai ama ushani

¹² Asuki yi a yain iryoci n ikunesavu i roku ushani a asu u ama. Atoni yi a tsu bolomgbono ta a Kafalaka ka Solomo a Kuwa ku Kashila. ¹³ Shegai a asuvu a ama da a buwai, uza wa la u fudai u gbamai asuvu u bolomgbonoi kaci n ele wa. Gba n nala, ama a ka nakasa le ta tsupige.

¹⁴ Gba n nala aka n a'ali ushani a ka wushukusu n Asheku. ¹⁵ Hal gbam ama a'ari a uwutukpusa aza a mballa a ure n a zuwusi le a zuba u ivamkpatsu n ajiba tsara Bituru wa wura baci kulu ku ne ku sawa le. ¹⁶ Ama ushani a ilyuci i'ya i'ari evu n Urishelima a'ari utukuso aza a mballa n aza da ityoni i cingi ya yan le mavura, kpam gba le a tana ta.

A ukai asuki a kuwa ku a'ali

¹⁷ Magono ma Adarakpi n aza da a'ari n eyi; wata, aza a Sadusi a yain malyon cika. ¹⁸ Pini nala, a kana asuki yi a ukai a kuwa ku a'ali. ¹⁹ Shegai an kayin ka yain, aku katsumate ka Magono ma Zuba ka kukpusai itsutsu yi u wutukpa le, ka danai, ²⁰ “Banai i shamgba a ulanga u Kuwa ku Kashila i tonuko ama gba ukuna u uma u savu.”

²¹ N a pani nala, aku a uwai a Kuwa ku Kashila ki n usana u de a gitai uwenishike.

A ayin a da Magono ma Adarakpi n aza da a'ari kaḅolo n eyi a bolomgbonoi, a isai Asheshi a Pige† na nkoshi n pige m aza a Isara'ila gba, aku a sukunki aza a kuwa ku a'ali ki a tuko asuki yi.

²² Shegai an adagari a Kuwa ku Kashila ki a banai pini a kuwa ku a'ali ki a cina le pini wa, a gonoi a yain alabari a

danai, ²³ “Tsu cina t̄a kuwa ku a'ali ki ugbagiri, aza d̄a kpam a ka wundya kuwa ki alya pini a itsutsu, shegai an tsu giduw̄ai tsu cina pini uza wa.”

²⁴ An uzapige u adagari a Kuwa ku Kashil̄a ki n adar̄akpi a pige yi a panai nala, aku a dambulai cika n a yanyi kacoco ka ili i'ya ukuna u na wa tuko.

²⁵ Uza roku u tuw̄ai u tonuko le, “Wundyai, ama d̄a i ukai a kuwa ku a'ali ki, alya pini kushani a Kuwa ku Kashil̄a a ka wenishike ama.” ²⁶ Uzapige u adagari vi n aza d̄a a ka tono yi vi a ba a tukoi asuki yi, shegai n ucira wa, kpaci a ka pana t̄a uwonvo u ama kotsu a var̄asa le n atali wa.

²⁷ An a tuw̄ai n ele, aku a shamkpa le a kapala ka Asheshi a Pige, Magono ma Adar̄akpi ma tonuko le, ²⁸ “Tsu tonuko d̄a t̄a, kotsu i doku i wenishike a asuvu a kala ka nala ki wa, shegai i kyawan d̄e Urishelima n uwenishike u d̄e hal gb̄am ya ciga i takpa tsu ukp̄a u ne.”

²⁹ Bituru n asuki yi a wushunku le, “U gan t̄a tsu gorimuko udani u Kashil̄a kapala n u vuma. ³⁰ Kashil̄a ka akaya a tsunu u 'yanḡas̄a t̄a Yesu uza d̄a i wandamgb̄anai a mawandamgb̄ani. ³¹ Aya Kashil̄a ka zuwai a ulyaki u ne, u woko Uzapige n Kawauwi tsar̄a u kukpunk̄a aza a Isara'ila ure u u'as̄ak̄a tsicingi tsu le, kpam a tsar̄a ucimbus̄a u unyushi u cinḡi u le. ³² Ātsa tsu wenei ukuna vi, nala kpam dem Kulu Keri ku tonukoi ama ukuna u na vi mayun d̄a. Kashil̄a ka suku t̄a Kulu Keri ku ne a asu u aza d̄a a gorimuko yi.”

³³ An a panai nala, aku a panai upan cika hal a ka ciga a wuna le. ³⁴ Shegai a asuvu a Asheshi a Pige yi, Kafarishi ka roku ka pini a ka is̄a Gamaliya. Kawenishiki ka Mele ka uza d̄a ama a ka nak̄a tsupige. U 'yanḡai u danai a wutukp̄a le ve a ulanga. ³⁵ Pini nala, u tonukoi Asheshi a Pige yi, “Atoku a v̄a aza a Isara'ila, kiranai n ili i'ya ya ciga i yanka ama a na yi. ³⁶ Ayen a d̄a a wurai, a yan t̄a vuma roku uza u kala Tuda uza d̄a u bidyai kaci ka ne n kalen cika. Ama amangatawanishi (400) a d̄a a bolomgbonoi kaci n eyi. Shegai a wuna yi. Aza d̄a kpam a ka tono yi vi a wacuwai, ko i te ukuna u nala u lekede wa. ³⁷ An u ne u kotsoi, vuma roku kpam uza u kala Yahuza uza u Galili u wut̄ai a'ayin a d̄a a ka yan makeci. Eyi dem tsar̄ai ama d̄a a tono yi ushani. Shegai eyi dem a wuna yi, atoni a ne a wacuwai. ³⁸ Gogo-na adooki a v̄a a d̄a na a kaci ka ama a na yi, tsu as̄ak̄a le shiriri. Manyan ma a ka yan na vi n ucira u kaci u le u d̄a baci a ka yan ma, a ka b̄ar̄akp̄a wa a ka kp̄ad̄a t̄a ma. ³⁹ N ucira u Kashil̄a u d̄a baci kpam, ya fuda ya b̄ishinka le wa, shegai i boluko kaci ka d̄e ukuna n Kashil̄a gb̄ani.”

⁴⁰ A wushuki n adooki a ne, a isaḡi asuki yi a bawan le. Aku a bara le kotsu a doku a yain kadyanshi n kala ka Yesu wa. Pini nala, a aṣaka le a lazai.

⁴¹ An asuki yi a lazai pini a kapala ka Asheshi a Pige yi, aku a gitai mazanga, kpaci a wene ta a rawai a yan le mavura adama a kala ka Yesu. ⁴² Kain dem a tsu bana ta a Kuwa ku Kashila n a wenishiki ama n a dansi Yesu aya Kawauwi, hal n a toni a'uwa a'uwa a ama.

6

Udangasa u ama a shindere

¹ A a'ayin a nala yi an kakuma ka Atoni kari a udoku, aku aza a kaletsu ka Tsiheline a ka yan tsali a kaci ka aza a kaletsu ka Tsiyahuda, an a kpaḡai ukirana na nraṅa n le a asu u unakaṣa le ilikulya ushani kain dem tyoku u aza da a buwai.

² Asuki kupa n ama a re yi a bolongi gba Atoni yi asu u te a danai, "U gan tsu aṣaka kuḡari ku kadyanshi ka Kashila tsu uwa kapeci ka ilikulya wa. ³ Adama a nala atoku, dangasai ama a shindere asuvu a de aza da a'ari n ahali a shinga, ushadangi n Kulu Keri n ugboji, kotsu tsu naka le manyan mi. ⁴ Aṣu tani tsu tsara kabala ka kvasu n uwenishike u kadyanshi ka Kashila."

⁵ Ama yi gba a panai kayanyan ka ili i'ya a danai. A dangasai Isitifanu vuma da u pityanangi cika kpam ushadangi n Kulu Keri, n Filibu, n Burukoro. A dangasa ta dem Nikana, n Timan, n Baramina, n Nikala vuma u Antakiya uza da u uwai utono u adini a aza a Yahuda. ⁶ Ama a na a da a bankai a asu u asuki yi, aku a yain kvasu a taḡanku le akere.

⁷ Kadyanshi ka Kashila ka tamburai, kakuma ka Atoni a uyamba u Urishelima ka doki cika, kpam adarakpi ushani a pityanangi.

A kanaḡi Isitifanu

⁸ Isitifanu ushadangi n kune ku ukuna u shinga u Kashila n ucira, u yain iryoci n ikunesav a mere ma ama. ⁹ Aku aza a kagata ka Kashila ka a ka isa Kagata ka U'asaḡa Agbashi, a gitai kananamgbani n Isitifanu. Ama a na yi aza a Yahuda a da a wutaḡi a Sirani n Alizandariya nala dem n aza a kaḡon ka Kilikiya n Asiya. ¹⁰ Shegai adama a ureve u kadyanshi ka ne kaḡolo n Kulu Keri a fuda a nanamgbana n eyi wa.

¹¹ A leshei ama roku usokongi tsara a yain kaḡan, a dana, "Tsu panaḡa yi ta n u wishisi Musa n u yanki Kashila kadyanshi ka cingi."

¹² Nala a 'yangaṣai atakasuvu a ama n azapige n awenishiki a Mele, aku ele tani a kanaḡi Isitifanu a banka yi a kapala ka Asheshi a Pige. ¹³ Aku aza a kaḡan yi a tonukoi Asheshi a Pige

yi, a danai, “Vuma na kain dem *da* wa yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka asu u uwulukpi u na n Mele ma Musa. ¹⁴ Tsu panaka yi ta n u dansi, Yesu uza u Nazara nala vi wa wasa ta asu vi aku u sava^{da} gba agadu a *da* Musa asanka tsu.”

¹⁵ Gba ama *da* a'ari pini ndishi a asu u usheshe vi a zuwuka yi a'eshi, aku a wenei upetiwa'eshi u ne u wokoⁱ tyoku u katsumate ka zuba.

7

Isitifanu dansai a kapala ka Asheshi a Pige

¹ Magono ma Adaraki ma wece yi, “Ikuna i na yi mayun *da* i'ari?”

² Aku Isitifanu danai, “Eda atoku a va n azapige, panaka numu, Kashila uza u tsupige u wenike ta kaci ka ne a asu u akaya a tsunu Ibrahi, a'ayin a *da* wari a uyamba u Masopotamiya kahu u ba u dusuku a Haran. ³ U tonuko yi, ‘Yanga a uyamba u de, vu asaka atoku a vunu, vu bana a uyamba u *da* ma wenike vu.’ ⁴ Aku u 'yangai a uyamba u aza a Kaldiya u ba u dusuki a uyamba u Haran.

“An tata u ne u kuwai *da* Kashila ka tuko yi a uyamba u *da* i'ari ndishi gogo-na vi. ⁵ Shegai u naka yi agadu a uyamba vi ko udeshe u te wa. U yan ta kazuwamgbani n eyi wa naka yi u *da*, eyi na mmuku n tsikaya n *da* ma tuwa a kucina ku ne, ko an u wokoⁱ bawu wari n maku a'ayin yi. ⁶ Kashila ka tonuko yi kpam, ‘Kagali ka vunu ka gbasha ta a uyamba u tsumoci. Aza a uyamba vi kpam a ka foro le ta cika hal ayen amangatawanishi (400). ⁷ Ma yanka ta aza a uyamba u *da* a gbashikai vi mavura. Nala u wura baci, aku a tuwa a gbashika mu a asu u na vi.’

⁸ “Kashila ka naka yi kazuwamgbani a ukuna u ukida u kacombi. An Ibrahi matsai Ishaku, aku u kida yi kacombi eyi n a'ayin kulla. Ukuna vi u lya ta kelime an Ishaku matsai Yakubu, kpam an Yakubu matsai isheku i tsunu aza *da* a wokoⁱ aletsu kupa n a re.

⁹ “Shegai an mmuku n Yakubu mi ma takuma vangu u le Isuhu upan, aku a denge yi ubana a uyamba u Masar. Shegai Kashila ka ta n eyi, ¹⁰ kpam u wutukpa yi a asuvu a upana u ikyamba. Kashila ka naka yi ugboji, kpam u naka yi mapasa ma shinga ara Firi'auna† magono ma aza a Masar. U zuwa yi u lyai tsugono tsu Masar, u zuwa yi kpam u kirana n kuwa ku tsugono.

¹¹ “Kambulu ka cipai a uyamba u Masar n Ka'ana ka6olo n upana u ikyamba u pige, hal isheku i tsunu a nambai ilikulya. ¹² An Yakubu panai a *da* ilya i'ya pini a Masar, aku u suki

isheku i tsunu de, nwalu n kagita n da la vi. ¹³ Nwalu n le n ire n da Isuhu tofugboi kaci ka ne ara le, u wenike le kpm ara Firi'auna.

¹⁴ “Aku Isuhu sukunki tata u ne Yakubu u tuwa, n atoku a ne gba ama amangatatsunkupa n ama a tawun. ¹⁵ Yakubu gonoi a Masar, nte u kuwai de n isheku i tsunu. ¹⁶ Aku a purai ikyamba i le a gonuko le a Shekem, a zuwa le a kasaun ka Ibrahi tsilai n ikebe i azurufa* a asu u mmuku n Hamo pini a Shekem vi.

¹⁷ “An a'ayin a yain evu a da Kashila ka shadangu kazuwamgbani ka ne ara Ibrahi, aku kakuma ka ama a tsunu ka doki cika a uyamba u Masar, ¹⁸ hal a yain magono ma roku uza da bawu u revei Isuhu. ¹⁹ Magono ma nala mi ma ryafa ta isheku i tsunu aku u zuwa le a panai ikyamba, hal gbam u zuwai a varangusi mmuku n shili tsara a yain uma wa.

²⁰ “A a'ayin a nala yi a da a matsai Musa, aya la tsulobo tsu de, aku a wo yi a kuwa ku tata u ne uwoto u tatsu. ²¹ U kana ta a wutukpa yi pini a kuwa ki, pini nala, makere ma kuwa ku Firi'auna ma tsara yi u wo yi yavu maku ma ne hal u gbonguroi. ²² A wenishike yi gba ugboji u aza a Masar, eyi tani vuma da uza u ucira a asu u kadyanshi n manyan ma ne.

²³ “An Musa yain ayen amangare, aku u da asaka ve u ba u kondo ama a ne aza a Isara'ila. ²⁴ An u wenei vuma u Masar u roku wa lapa vuma u ne uza u Isara'ila, aku u ba u banga yi u wunai vuma vi. ²⁵ N u dani atoku a ne a ka reve an ara ne da Kashila ka wutukpa le, shegai a reve wa.

²⁶ “An kain ka wansai, u wenei ama a re aza a Isara'ila a ka shilakana, aku u tuwai tsara u wansa le, u danai, ‘Eda ama a na, uza n utoku u da i'ari, nida ya shilakana?’

²⁷ “Uza da u gitai n kushulu ki u gamai Musa, u danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu?’ ²⁸ Wata, wuna da va ciga vu wuna mu tyoku da vu wunai vuma u Masar nala nayain vi?’ ◊ ²⁹ An Musa panai nala, u sumai u gonoi a uyamba u tsumoci a Midiya, nte u matsai pini de mmuku ma a'ali n re.

³⁰ “An ayen amangare a wurai, aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara Musa a kakamba evu n Masasa ma Sinai. U wenei katsumate ki a asuvu a katyashi ka akina a asuvu a madanga ma kenu. ³¹ An u wenei ili i nala yi, uwonvo u kana yi cika, aku u rabai evu tsara u wene i'ya mai. Aku u panai kalagatsu ka Magono ma Zuba ka tonuko yi, ³² ‘Mpa Kashila ka isheku i vunu, Kashila ka Ibrahi, n Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu.’ Aku ikyamba i Musa i gitai uje, u fuda gbam kpm u webele wa.

* **7:16** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

◊ **7:28** Kag. 2:11-14.

33 “Magono ma Zuba ma tonuko yi, ‘Fodo akpata a vunu, kpaci asu u da v̄ari na vi w̄a t̄a uwulukpi. 34 Mayun n wene t̄a mavura ma a ka yanka ama a v̄a a da a'ari a Masar, n pana t̄a ma'ika ma le, kpam n tuw̄a t̄a tsar̄a n wauwa le. Tuw̄a gogo n suku vu a Masar.’ ◇

35 “Musa da a 'yuwain vi, hal a danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu vi?’ Aya Kashil̄a ka suki u woko uzapige n kawauwi n uḅanḡa u katsumate ka zuba ka ka wenikei kaci ka ne ara ne a maḅanga mi. 36 U wutukp̄a le a asuvu a Masar, u yain kpam iryoci n ikunesavu a uyamba u Masar a Mala ma Shili† hal ayen a amangare a kakamba.

37 “Musa na vi da u tonukoi aza a Isara'ila, ‘Kashil̄a ka dangasaka da t̄a matsumate a asuvu a ama a de tyoku u v̄a.’ ◇ 38 U ɓolomgbonoi ama yi a kakamba. U rongoi de kaɓolo n isheku i tsunu n katsumate ka zuba ka ka yanka yi kadyanshi a Masasa ma Sinai† mi. Aya kpam u naḅa yi kadyanshi ka unaka uma a asu u Kashil̄a, aku u tonuko tsu.

39 “Shegai isheku i tsunu a 'yuwan yi upanaka, a 'yuwan yi. A'ari uyan maluwa a gono a Masar. 40 A tonukoi Haruna, ‘Yanka tsu ameli a da a ka tono n atsu. Kpaci Musa da wutai n atsu a Masar vi tsu reve ili i'ya i gitai n eyi de wa.’ ◇ 41 A'ayin a nala yi a da a yain kameli ka ka rotsoi madyondyom. A yanka yi uḅarakpa, a'ari uyan mazanḡa a adama a ili i'ya a yain n akere a le. 42 Adama a nala, Kashil̄a ka kpatalaka le kucina, u asaka le a gbashika atala, tyoku da wari ukorongi a asuvu a itagarada i Ntsumate,

‘Eda aza a Isara'ila, i kidaga mu nnama kpam i yanka mu uḅarakpa a a'ayin a da i rongoi a kakamba ayen aman-gare wa.

43 I nakai asu u da a ka gbashika Meleki kameli tsupige, hal n kameli ka katala ka de Rafani.

I yain ameli a nala yi i gbashika le. Adama a nala ma tutsuku da t̄a de a kucina ka uyamba u Babila.’ ◇

44 “Caupa isheku i tsunu a'ari ta n Katani ka Kavasuu ka iryoci a kakamba. A yan ta ka tyoku da Kashil̄a ka tonukoi Musa yain ka. 45 An ayen ushani a wurai, aku Joshuwa† tonoi n kuvon n iyamba i Awulawa, uyamba u da Kashil̄a ka loko le. A cangai Katani ka Kavasuu† ki ubana a uyamba u savu vi. Nte kari pini hal utuw̄a a'ayin a Dawuda magono. 46 Kashil̄a ka pana ta kayanyan ka Dawuda. Aku Dawuda folo yi u maka Kashil̄a ka Yakubu Kuwa ku Kashil̄a, 47 shegai Solomo da mai ka.

48 “Gbā n nala, Kashilā Uza u Ucira Gbā u dusuku a kuwa ka ama a mai wa. Tyoku da matsumate ma danai, an u yain kadyanshi ka Magono ma Zuba,

49 ‘Zuba da karatsu ka tsugono tsu va, likimba kpam a asu u da a'ene a va a ka wunvuga.

Icun i kuma ku eni ka kpam ya maka mu?

Ko kpam nte a asu u uwunvuga u va?

50 Mpa n yain ili i na yi gbā n akere a va wa?” ◇

51 “Eda aryagbaji, aza da bawu i'ari n upanaka kpam i 'yuwain Kulu Keri. Eda tyoku u isheku i de u da i'ari aza da a tsu rongo kushulu n Kulu Keri kain dem. 52 A asuvu a ntsumate, matsumate ma eni ma isheku i de i kpaɗai uwisha? Hal gbam a wunusai aza da a danai Uza u Uwulukpi wa ta utuwa. Kpam gogo-na i neke de Kawauwi i wuna yi kpam. 53 Eda i wushai Mele a akere a atsumate a zuba, shegai i kpaɗai ma utono.”

A varasai Isitifanu a wunai

54 An azapige a aza a Yahuda a panai ili i'ya Isitifanu danai, aku a namgbai katsuma cika hal a lumai ajubu a le. 55 Shegai Isitifanu wa ta ushadangi n Kulu Keri, u webelei zuba, aku u wenei tsupige tsu Kashila n Yesu kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila. 56 U danai, “Wundyai, n wene ta zuba u kukpai aku n wenei Maku ma Vuma kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila!”

57 Aku a salai a palai atsuvu a le, kute-kute a kana yi. 58 A wutukpa yi a uroto u ilyuci a gita yi uvarasa n atali tsara a wuna yi.

Aza da a wenei ukuna vi a zuwusai aminya a le a kapala ka kalobo ka roku uza u kala Shawulu.†

59 An a'ari yi uvarasa, aku u yain kvasu, u danai, “Asheku Yesu, wusha kulu ku va.” 60 Aku u kudangi u salai, “Asheku, kotsu vu kana unyushi u cingi u na a kaci ka le wa.” An u danai nala, aku uma u ne u wutai.

8

1-2 Shawulu da pini kushani wa wundya kpam u wushuki n uwuna u Isitifanu. Aku ama roku aza da a ka tono Kashila a cidangu yi n a sayi cika.

Shawulu yankai Atoni mavura

A a'ayin a nala yi mavura ma pige ma rukpai a mere ma Atoni a Yesu a Urishelima, aku gbā le a wacuwai a asuvu a uyamba u Yahuda n Samariya. Shegai asuki yi alya koshi a wokoi pini a Urishelima.

◇ 7:50 Isha. 53:7-8. † 7:58 Shawulu: Kala ka vuma u na ka tuwa ta ka wokoi Bulus, kpam u woko ta Katoni ka Yesu ka maci.

³ Shawulu tani u rongoi uyan Atoni yi mavura cika. U uwusai a'uwa a'uwa wa ronuso aka n a'ali, wa ukusa le a kuwa ku a'ali.

Filibu yain kubari a Samariya

⁴ Ama da a sumai a asakai Urishelima vi, a rongoi ukyawunsa n a tonusuki ama ukuna u Yesu. ⁵ Filibu* dem banai a ilyuci i pige i roku a uyamba u Samariya, wa tonusuko le ukuna u Kawauwi. ⁶ Aku ama a kyawan yi tsara a pana ili i'ya wa dana, kpaci a wene ta iryoci i'ya u yain. ⁷ U wutukpa ta ityoni i cingi a asuvu a ama ushani. An ityoni i cingi yi i wuta a asuvu a ama yi, aku i kana isali cika. U tanasai kpm aza da ili i soi ikyamba n awunu ushani. ⁸ Adama a nala ilyuci yi i shadangi n ipeli.

Simo kayain ka adabu

⁹ Vuma roku u da pini uza u kala Simo, uza da wari wa yansa adabu pini a ilyuci yi. Aza a Samariya† a yain majiyan ma ili i'ya u tsu yansa, hal u lapai makamba u danai eyi vuma u pige u da. ¹⁰ Ama a Samariya azapige na mmuku a danai, "Vuma u na uza u ucira u da, u da a ka isa, Ucira u Kashila."

¹¹ A'ayin ushani Simo wari uyansa adabu n u zuwusi le majiyan, adama a nala u wokoi uza u ucira a asuvu a ilyuci yi. ¹² Shegai an a wushuki n Kadyanshi ka Shinga ka Filibu yain a kaci ka tsugono tsu Kashila n kala ka Yesu Kawauwi, aku a lyubugu le gba le aka n a'ali. ¹³ Hal dem Simo vi n kaci ka ne u wushuki dem n kadyanshi ki. An a lyubugu yi, aku u kana utono Filibu. An u wenei tyoku da Filibu wa yansa iryoci n ikunesavu, aku u yain majiyan cika.

¹⁴ An asuki a da a'ari a Urishelima a panai a da aza a Samariya a wushuku de n kadyanshi ki, aku a sukunku le Bituru n Yahaya. ¹⁵ An a rawai, aku a yanka le kvasu tsara a wushi Kulu Keri. ¹⁶ A'ayin a nala yi a lyubugu le ta a asuvu a kala ka Yesu Asheku, shegai ko uza u te u le wari u wusha Kulu Keri wa. ¹⁷ Aku Bituru n Yahaya a tadanku le akere, aku Kulu Keri ku cipal le.

¹⁸ An Simo wenei tyoku da a ka nakasa Kulu Keri a asu u utadangusu akere, aku wa ciga u naka le ikebe, ¹⁹ u danai, "Mpa dem naka numu ucun u ucira u nala vi tsara uza da baci dem n tadanki kukere u tsara Kulu Keri."

²⁰ Shegai Bituru wushunku yi, "Kashila ka wuna vu ta n ikebe i vunu dem! Va wundya n ikebe i'ya va tsara kune ku Kashila? ²¹ Ko ili i pada vu n manyan ma na wa, kpaci katakasuvu ka vunu ka dere n Kashila wa. ²² She vu kpatala vu asaka tsicingi tsu vunu, vu foli Asheku a cimbusuka vu

* 8:5 Filibu da a ka dansaka pini na vi, aya dem a ka dansaka a 6:5.

unyushi u cingi u ili i'ya vu fobusoi a katakasuvu ka vunuu.
²³ Kpaci n wene tã vu shadangi n malyon ma cingi, kpam usiri a asuvu a unyushi u cingi.”

²⁴ Simo wushuki, “Yanka numu kavasuu, tsarã ili i'ya vu danai na vi i gitã nã mpa wa.”

²⁵ Bituru n Yahaya a yain kuɓari ku kadyanshi ka Asheku a Samariya, an a kotsoi, aku a gonoi a Urishelima. A lyai kapala n kadyanshi ki ele n a goni a une i'ya a cinãasai a ure.

Filibu n vuma u Habasha

²⁶ A'ayin a nala yi, katsumate ka zuba ka yankai Filibu kadyanshi, “Yanga vu toni ubana a ðaka, vu toni ure u kakamba u ða u wutaɪ a Urishelima ubana a Gaza.” ²⁷ U kañai ure, eyi a nwalu, u cinai vuma roku kazuwi ka ikebe ka uyamba u Habasha,† kpam kagbashi ka shegai wã tã n tsupige a tsugono tsu Kandakatu Magono, kpam uka ða magono ma Habasha mi. A Urishelima ða u banai tsarã u lyai kayala. ²⁸ An wa gono a kuwa, aku u dusuki a maringongo ma adoki ma ne, u kukpaɪ tagarãda u Ishaya wa yan kañeshi.

²⁹ Aku Kulu Keri ku tonukoi Filibu, “Raɓa evu n maringongo ma nala mi.”

³⁰ U sumai u banai asu u ne, u panãka yi wari a kañeshi u tagarãda u Ishaya matsumate. U wecei vuma vi, “Vu reve ili i'ya wari a kañeshi?”

³¹ U wushunku yi, “Nte tani, she uza roku u ɓanga mu.” Aku u tonukoi Filibu u yuwa maringongo mi u dusuku kaɓolo n eyi.

³² Kaɓon ka tagarãda ka wa yan kañeshi vi ka na: “A rono yi yavu macon† ma a ka bana ukida. Tyoku ða maku ma kondom ma tsu paɗa bini a ka kidãsa yi baci tsileme tsu ikyamba i ne, nala dem u paɗai.‡

³³ A yanka yi uwono hal a kidãga yi ugana n ukuna u ða bawu wari dere.

Uza wã la wa yan kpam kadyanshi ka mmuku, nã mmuku n tsikaya n ne wa.

Nte tani, kpaci a wuna yi kahu u tsarã le.” ◊

³⁴ Vuma vi u tonuko yi, “N folo vu, tonuko mu kalen ka asu ki. A kaci ka yai ka matsumate mi ma yain kadyanshi ki, n kaci ka ne ka wa yan ka, ko gai uza roku u ða kau?”

³⁵ Aku Filibu gitãɪ asu u tagarãda u nala vi, u yanka yi alabari a Yesu. ³⁶ Ele pini a nwalu a cinai asu u roku n mini.

† **8:27** Kaletsu ka Tsiheline ka yanka tã manyan n ili i'ya i'ari n kalen ka “kagbashi ka a wutukpaɪ asanda.” Caupa ama a tsu yawunsa tã yavu a wutukpaɪ baci agbashi a le asanda a ka yan tã manyan ma le mai. ‡ **8:32** A asu u nala vi, ncon mi ma tã n tsileme ugadi ugadi. Uza wa fuda tã gɓam wa kidãsa tsa u yanka kunya bawu u kidai macon mi. ◊ **8:33** Isha. 53:7-8.

Pini nala, vuma vi u danai, “Mini ma na, ndya ya 6ishinka vu vu lyu6ugu mu?”

[³⁷ Filibu danai, “Vu wushuku baci n katakasuvu ka te, ma lyu6ugu vu ta.”

Vuma vi u wushuki. “N wushuku ta n Yesu Kawauwi, Maku ma Kashila.”]§

³⁸ U zuwai a shamkpai maringongo ma adoki mi. Ama a re a le gba a cipai a uwai a asuvu a mini mi, aku u lyu6ugi yi.

³⁹ An a wutai a asuvu a mini mi, Kulu Keri ku Magono ma Zuba ku cangai Filibu. Vuma vi u doku u wene yi wa. Aku u lyai kapala na nwalu n ne ushadangi n ipeli. ⁴⁰ Filibu wenei kaci ka ne a ilyuci i Azatu. U tambai ilyuci ilyuci n u yanyi ku6ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Asheku hal u rawai a Kasariya.

9

Shawulu wokoi Katoni

¹ A'ayin a da Shawulu wari pini a uyanka Atoni a Asheku mavura cika, hal n u dani wa wuna le. Aku u banai a asu u Magono ma Adarakpi, ² u folo yi u naka yi ukanikorongi u ubana a agata a Kashila a Damasuka. Tsara u cina baci Atoni a da a wushuki n Ure u Asheku aka ko a'ali, aku u tuwa n ele usiri a Urishelima. ³ Eyi pini a nwalu, hal u yain evu n Damasuka, kute-kute u wenei katyashi ka ucira ka wutai a zuba ka wakana yi ukyawan. ⁴ Aku u rukpai a iyamba u panai kalagatsu ka danai, “Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura?”

⁵ Shawulu wecikei, “Asheku, ada yai?”

Aku kalagatsu ki ka wushuki, “Mpa Yesu uza da vari a uyan mavura. ⁶ Yanga vu uwa a ilyuci yi, a ka tonuko vu ta i'ya va yan.”

⁷ Aza da a ka walaka kabolo ki a fuda a dana ukuna wa, a pana ta kalagatsu ki, shegai a wene uza wa. ⁸ Aku Shawulu yangai, shegai an u kukpai a'eshi a ne u wene asu wa. Atoku a ne a da a kana yi kukere a banka yi pini a ilyuci i Damasuka yi. ⁹ U yan ta a'ayin a tatsu pini a Damasuka vi bawu u wenei asu, kpm u lya ili wa, u so tani ili wa.

¹⁰ A Damasuka vi katoni ka pini uza u kala Ananiya. Asheku a isa yi a asuvu a kuwene, u danai, “Ananiya!”

Aku u wushuki, “Mpa na, Asheku.”

¹¹ Asheku a tonuko yi, “Yanga vu bana a ure u da a ka isa Ure u Karara vu wecike kuwa ku Yahuza. Uza roku da pini uza u Tarsu, uza da a ka isa Shawulu. Aya pini wa yan kvasu.

¹² N wenike yi ta gbam kuwene. A asuvu a kuwene ki u wene

§ 8:37 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a'ari n makpanda ma 37 wa.

tā vuma dā a ka isā Ananiya u tadanku yi kukere a kaci tsarā u wene asu.”

¹³ Ananiya wushuki, “Asheku, n so tā upanasa alabari a vuma u nala vi a ili i cingi i'ya wa yansaka aza a uwulukpi a vunu a Urishelima. ¹⁴ Kpam adarakpi a pige a wushunku yi de u kana gbā uza dā baci dem wa isā asuvu a kala ka vunu.”

¹⁵ Asheku a tonuko yi, “Avu gai wala, kpaci aya n dangasai u dansa kala ka vā a asu u Awulawa, nā ngono n le, kpam n a asu u aza a Isara'ila. ¹⁶ Ma wenike yi tā tyoku dā wa pana ikyamba adama a kala ka vā.”

¹⁷ Ananiya ba u uwai a kuwa ki. U 'yangasai kukere u sawai Shawulu u danai, “Utoku u vā, Asheku a dā a suku mu; wata, Yesu uza dā u wenikei kaci ka ne ara vunu a ure u dā vu walai vi. Wa ciga tā vu doku vu wene asu, kpam u shadangu vu n Kulu Keri.” ¹⁸ Kute-kute aku ili i roku i rukpai a a'eshi a Shawulu yavu apici, aku u wenei asu. Pini nala, u 'yangai a lyubugu yi. ¹⁹ An u lyai ilikulya, aku ucira u ne u gonoi.

Shawulu yain kuɓari a Damasuka

Shawulu yain a'ayin pini a asuvu a Damasuka kaɓolo n Atoni a dā a'ari pini vi. ²⁰ A ɓarakpa wa, aku u gitai kuɓari ku kadyanshi ka Kashilā a agata a Kashilā n u dansi Yesu dā Maku ma Kashilā. ²¹ Gbā aza dā a panaka yi a yain majiyan, a danai, “Vuma na vi aya u 'yangasakai Atoni n u yansaki le mavura a Urishelima vi wa? Tuwā dā u tuwai tsarā u kana le u sirasa u banka le a asu u adarakpi a pige wa ko?”

²² Shegai Shawulu doki ucira u kuɓari, wari a uvurusa atakasuvu a aza a Yahuda aza dā a'ari a Damasuka, n u dansi Yesu dā Kawauwi.

²³ An a yain a'ayin ushani, aza a Yahuda a sheshei a wuna yi. ²⁴ Shegai u panai alabari a ili i'ya a sheshei. A'ari uwundya itsutsu i ilyuci yi kaara n kayin tsarā a kana yi a wuna. ²⁵ Pini nala, kayin ka pige aɓangi a ne a zuralakpa yi a ilinuku i kasaga ka ilyuci a asuvu a mabana ma pige.

Shawulu banai a Urishelima

²⁶ An Shawulu rawai a Urishelima, u cigai u ɓolomgbono kaci n Atoni yi, shegai a panai uwonvo u ne kpaci a wushuku an eyi katonu ka wa. ²⁷ Shegai Baranaba tuko yi a asu u asuki, u tonuko le tyoku dā Shawulu wenei Asheku a ure n tyoku dā Asheku a dansai n eyi. N tyoku dā kpam u yain kuɓari ku kadyanshi ka Kashilā n u dansi kala ka Asheku a Damasuka bawu uwonvo.

²⁸ Asuki yi a wushuki n Shawulu. Pini nala, u dusuki n ele a Urishelima n u tambu asu asu, n u yanyi kuɓari n kala ka Asheku bawu uwonvo. ²⁹ U dansa tā n u yanyi kananamgbani n aza a Yahuda a dā a ka pana kaletsu ka Tsiheline, adama a

nala, a'ari uzama ure u da a ka wuna yi. ³⁰ An atoku a ne a panai nala, aku a banka yi a Kasariya a tutsuku yi a kpatsu ubana a Tarsu ilyuci i ne.

³¹ Gba Atoni a da a'ari a uyamba u Yahuda, n u Galili, n u Samariya a tsarai ndishi n shinga. A panai uwonvo u Asheku, a yain ucira, Kulu Keri kpam kari a ugbamatangusu le hal a'ari a udoku kakuma.

Bituru tanasai Iniyasu

³² A'ayin a nala yi, Bituru kyawunsai uyamba vi gba, u ba u kondoi ama a Kashila da a'ari a ilyuci i Lida. ³³ Nte a gawunsai pini n vuma roku uza u kala Iniyasu, uza da wari nvain na mballa n tsuwunu hal ayen kulla. ³⁴ Aku Bituru tonuko yi, "Iniyasu, Yesu Kawauwi tanasa vu de, 'yanga vu katala kajiba ka vunu." Kute-kute u 'yangai. ³⁵ Gba aza a Lida n aza a uyamba a Sarana a wenei vuma da a tanasai vi, pini nala, a kpatalai a asu u Asheku.

Bituru 'yangasai Dokas a ukpa

³⁶ Uka roku da pini a Japa uza u kala Tabita; wata, Dokas* n Tsiheline, uka vi katon ka. U naka ta kaci ka ne a asu u manyan ma maci n u banga aza a unambi. ³⁷ A'ayin a nala yi a da u yain mballa aku u kuwai. Pini nala, a sumba yi a vakunku yi a kunukuzuba. ³⁸ An Atoni yi a panai alabari cina Bituru pini a Lida evu n Japa, aku a suki ama a re a ba a foli yi a danai, "Tuwa gogo."

³⁹ Bituru laza kaɓolo n ele. An a rawai, aku a banka yi a kunukuzuba ki. Nraṅa n shamgbai evu n eyi a ka sa, kpam a ka wenishike yi ntogo n aminya a da Dokas yanka le cina eyi n uma.

⁴⁰ Bituru wutukpa le a ulanga, aku u kudangi u yain kavasu. U kpatalai a asu u kakushe ki u danai, "Tabita, 'yanga." Aku u kukpai a'eshi, an u wenei Bituru, u 'yangai u dusuki. ⁴¹ Bituru kana yi kukere u banga yi tsara u 'yanga. Aku u isai Atoni yi na nraṅa mi gba, u naka le n eyi n uma.

⁴² Alabari yi a tamburai gba a uyamba u Japa, kpam ama a wushuki n Asheku. ⁴³ Bituru dusuki a Japa a'ayin ushani, a kuwa ku uza u manyan ma ikpan uza u kala Simo.

10

Koniliyu isai Bituru

¹ A yan ta vuma roku a ilyuci i Kasariya uza u kala Koniliyu, katigi ka a asuvu a kaɓolo ka asoje ka a ka isa Kaɓolo ka Asoje a Italiya. ² Vuma u maci u da, u tsu rongo ta ulyasaka Kashila kayala a'ayin dem. Nala dem aza da a'ari a kuwa ku ne. U tsu

* **9:36** Kala ka Tabita n Tsi'arama, n Dokas n Tsiheline gba kalen ka le ka te, kpam ka "maren."

nakaṣa tā aza a unambi kune, n u yansi kavasubana a asu u Kashilā.

³ Kain ka te, evu n ulapa u uwule u tatsu u kaara, aku u wenei katsumate ka zuba a asuvu a kuwene ka tuwai ka tonuko yi, “Koniliyu.”

⁴ Koniliyu wa wundya yi tuntu n uwonvo. U wecei katsumate ki, “Ndyā yi, Asheku?”

Aku u wushuki, “Kashilā ka wushuku tā kavasubana ka va yansa ubana ara ne, kpam u reve tā n kune ku va yansa ka aza a unambi.” ⁵ Suku ama roku ubana a ilyuci i Japa a ba a isa vuma roku uza u kala Simo, uza da dem a tsu isa Bituru. ⁶ Aya pini wa rongo n vuma roku uza da dem a tsu isa Simo, vuma vi manyan ma ikpan ma wa yansa. Kuwa ku ne evu n kushiva da kari.”

⁷ An katsumate ki ka lazai, aku Koniliyu isa agbashi a ne a re n kasoje ka roku, uza da wa tono Kashilā a asuvu aza da a ka yansa yi manyan kain dem. ⁸ Aku u tonuko le gba ili i'ya i gitai, pini nala, u suku le a Japa.

Bituru wenei kuwene

⁹ An kain ka wansai, n kaara a kaci ele a asuvu a nwalu, cina a yain evu n ilyuci yi, aku Bituru yuwai a zuba u kunu u yain kavasubana. ¹⁰ Pini nala, kambulu ka kana yi, ele pini a ufoḅuso ilikulya yi, aku u wenei kuwene. ¹¹ U wenei zuba u kukpai aku ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubaraki a ka cipuka ka utuwa a iyamba. ¹² A kunya ki gba icun i nnama n da mari n a'ene a nishi na n da ma kabura na nnu n da mari pini.* ¹³ Aku u panai kalagatsubana ka danai, “Bituru, 'yanga vu kida vu takuma.”

¹⁴ Shegai Bituru wushuki, “A'a, Magono ma Zuba, kotsu n takuma ili i'ya bawu a wulukpei ko kpam i'ya i'ari n icadi i'ya Mele ma tsunu ma bishinka tsu utakuma wa.”

¹⁵ Aku u doki u panai kalagatsubana ki upana u ire, “Kotsu vu isa ili i'ya Kashilā ka wulukpei, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi wa.”

¹⁶ An ukuna u nala u gitai hal kutatsubana, kute-kute aku a bidyai kunya ki ugono a zuba.

¹⁷ Bituru pini a kadambula ka kalen ka kuwene ku nala ki, aku ama da Koniliyu suki vi a rawai a utsutsu, cina a wecike de kuwa ku Simo ki. ¹⁸ A danai, “Azakuwa,” aku a wecikei ko nte Simo uza da a ka isa Bituru vi wari pini.

¹⁹ Eyi pini a uyawunsa a kaci ka kuwene ka u wenei vi, aku Kulu Keri ku tonuko yi, “Ama a tatsu da la a ka bolo vu. ²⁰ Cipa vu tono le. Kotsu vu yain malala wa, kpaci mpa n suku le.”

* **10:12** A asuvu a kunya ki nnama n roku n da pini n da aza a Yahuda a tsu takuma kpam na n da bawu a tsu takuma adama a Mele.

²¹ Bituru cipai u cinai ama yi, u danai, “Mpa ya bolo. Ndyā ya boluko mu n i'ya?”

²² A danai, “Katigi ka aza a Roma, uza u kala Koniliyu aya u suku tsu. Vuma maci u da, uza da u tsu rongo a ulyaka Kashilā kayala, uza da kpam gbā aza a Yahuda a ka naka karinga. Katsumate ka zuba ka kari uwulukpi ka ka tonuko yi u isa vu vu bana ara ne tsara u pana i'ya va dana.” ²³ Pini nala, Bituru uwai n ele a asuvu a kuwa, u naka le asu u da a ka wansa.

Bituru banai a kuwa ku Koniliyu

An kain ka wansai, Bituru, kabolo n Atoni a roku aza a Japa, a wutai a lazai kabolo n aza da Koniliyu suki vi. ²⁴ An kain ka doki ka wansai, aku a uwai a Kasariya. Alya Koniliyu wari a uvana hal gbam u libanai amaci a ne n aje a ne. ²⁵ Bituru n u uwi a kuwa ki, aku Koniliyu ryabusa yi, u rukpai a kapala ka ne u lyaka yi kayala. ²⁶ Aku Bituru 'yangasa yi u tonuko yi, “Yangā, mpa dem vuma da.” ²⁷ An Bituru wari kadyanshi n eyi, aku u uwai u cinai kakuma ka ama ushani.

²⁸ U tonuko le, “Eda n kaci ka de i reve ta u gan uza u Yahuda u gawan kaci ko kpam u ba u kondo Kawulawa wa. Shegai Kashilā ka wenike mu ta u da, kotsu n isa uza roku uza u ashinda wa. ²⁹ Adama a nala, an i isa mu n 'yuwan utuwa wa. Gogo-na ma ciga n pana ili i'ya ya isaka mu vi.”

³⁰ Koniliyu wushuki, “A'ayin a nishi a da a wurai dere n gogo-na naha, a ulapa u uwule u tatsu u kaara an mari a uyan kavasū, aku vuma roku u tuwa mu n aminya a eri a ulada u shamgbai a kapala ka va. ³¹ U danai, ‘Koniliyu, a wushuku de kavasū ka vunu, kpam kune ku va neshe aza a unambi yi ku woko de ili i uciḅusa a asu u Kashilā. ³² Adama a nala she vu suku a ubana a Japa a ba a isa Simo uza da a ka isa Bituru. Aya pini u cipai a kuwa ku Simo uza u manyan ma ikpan, uza da wa rongo evu n kushiva.’ ³³ Da i zuwai n suki ama n maloko a isa vu vi, kpam u gan ta an vu tuwai. Gogo-na atsa na gbā tsunu tsu bolomgbonoi a asu u te tsara tsu pana ili i'ya Asheku a tonuko vu vu tonuko tsu.”

Bituru dansai a kuwa ku Koniliyu

³⁴ Pini nala, Bituru gitai kadyanshi, “Mayun da, n reve ta Kashilā kari n kudyangi wa. ³⁵ Shegai u wushi gbā ama da a ka pana yi uwonvo, n a yanyi ili i'ya wa ciga, a asuvu a kaletsu dem. ³⁶ I reve ta n akani a da Kashilā ka sukunki aza a Isara'ila, n a tonusuki le alabari a kayanyan ka ndishi n shinga a asu u Yesu Kawauwi. Aya kpam Asheku a ama gbā. ³⁷ I reve ta n ili i'ya i gitai a uyamba u Yahuda, an Yahaya danai a lyuḅugu ko ya wa. Kpam a Galili da ukuna u na vi u gitai. ³⁸ I reve ta Kashilā ka ka nakai Yesu uza u Nazara tsupige, Kulu Keri ka ta n eyi, kpam wa ta n ucira cika. U tamba ta n u yansi

ukuna u shinga, n u t̄an̄asi aza d̄a Kalap̄ansi ka 'yanki, kpaci Kashil̄a k̄a t̄a n eyi.

³⁹ “Ātsa tsu wenei ukuna u d̄a u git̄ai n eyi a uyamba u Yahuda, n Urishelima. Alya a wuna yi a mawandangbani. ⁴⁰ Shegai Kashil̄a ka 'yanḡas̄a yi a kain ka tatsu, kpam u zuwa yi u wenike kaci ka ne a asu u ama. ⁴¹ U wenike kaci ka ne a asu u ama gb̄a wa, shegai ara tsunu; wata, ātsu aza d̄a Kashil̄a ka danḡasai caupa, tsar̄a tsu woko aza d̄a a wenei ukuna vi. Ātsa aza d̄a tsu lyai kpam tsu soi kabolo n eyi an u 'yanḡai a ukp̄a. ⁴² Kpam u tonuko tsu tsu yanka ama kūb̄ari, tsu tonuko le Yesu d̄a Kashil̄a ka danḡasai u yanka aza uma n akushe afada. ⁴³ Gb̄a ntsumate n yan t̄a kadyanshi ka ne a danai, ‘Gb̄a uza d̄a baci u wushuki n kala ka ne, a ka cimbusuk̄a yi t̄a unyushi u cingi u ne.’ ”

Awulawa a tsar̄ai Kulu Keri

⁴⁴ Bituru pini a kadyanshi ki, aku Kulu Keri ku cip̄ai a kaci ka aza d̄a a ka pan̄aka yi vi. ⁴⁵ Aku aza a Yahuda a d̄a a'ari Atoni a asuvu a aza d̄a a tuw̄ai n Bituru vi, a yain majiyan an a wenei dem Awulawa a wushai kune ku Kulu Keri ki. ⁴⁶ Kpaci a pan̄aka le t̄a a ka dansa n aletsu a roku, n a cikpali Kashil̄a.

Pini nala, Bituru danai, ⁴⁷ “Awulawa a na yi dem a wusha t̄a Kulu Keri tyoku d̄a ātsu tsu wushai. Uza w̄a la wa b̄ishinka a lyūbugu le wa.” ⁴⁸ Aku u zuwai a lyūbugu le a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi. Pini nala, a folo yi u doku u yain a'ayin n ele.

11

Bituru gonoi a Urishelima

¹ Asuki yi n Atoni a d̄a a'ari a Yahuda a panai alabari a d̄a Awulawa a wushai kadyanshi ka Kashil̄a. ² Shegai an Bituru gonoi a Urishelima, aku Atoni a roku aza d̄a a'ari aza a Yahuda a yanka yi kushulu. ³ A danai, “N̄dya i zuwai vu banai a asu u Awulawa, hal vu lyai kabolo n ele?”

⁴ Aku Bituru tonuko le ili i'ya i git̄ai. ⁵ U danai, “Kain ka te a Japa, tyoku d̄a m̄ari a kvasu aku n wenei kuwene. N wenei ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubar̄akpi a ka cipuk̄a ka utuw̄a a iyamba, hal ku rawai evu n̄a mpa. ⁶ An n wēbelei kunya ki mai n wenei gb̄a icun i nnama n kenu, n̄a nnama n mete, n ili i nk̄aburu, n̄a nnu. ⁷ Aku n panai kalaḡatsu ka danai, ‘Bituru, 'yanḡa vu kida vu takuma.’

⁸ “Pini nala, n wushuki, ‘Ko kenu, Magono ma Zuba, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi, ko i icadi i'ya Mele ma tsunu ma b̄ishinka tsu utakuma kotsu i uwa a un̄a u v̄a wa.’

⁹ “Shegai kalaḡatsu ka ka wut̄ai a zuba vi ka doki ka danai ukuna u ire, ‘Kotsu vu is̄a ili i'ya Kashil̄a ka wulukpei, ili i'ya

bawu i'ari uwulukpi wa.' ¹⁰ Kutatsu ka a yain nala kahu a canga ili yi ubana a zuba.

¹¹ "Derere u ukuna vi u da ama a tatsu a da a suki a Kasariya a rawai a kuwa ka mari vi. ¹² Aku Kulu Keri ku tonuko mu n toni le kpm n dambula an a wokoi Awulawa wa. Atoku a va ama a teli a na yi alya a soku mu, hal tsu uwai a kuwa ku uza da u suku le vi. ¹³ U tonuko tsu kpm tyoku da u wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kuwa ku ne ka tonuko yi, 'Suku a ba a isa Simo uza da a ka isa Bituru a Japa. ¹⁴ Aya wa tonuko vu tyoku da avu n kuwa ku vunu gba ya tsara iwauwi.'

¹⁵ "Kadyanshi ka n gitai le uyanka, aku Kulu Keri ku cipai ara le dere tyoku da ku cipai tsu a kagitai. ¹⁶ Pini nala, aku n cibai an kadyanshi ka Kashila ka danai, 'Yahaya gai n mini ma u lyubugusi, shegai eda Kashila ka lyubugu da ta n Kulu Keri.' ¹⁷ An u wokoi Kashila ka yanka le kune derere tyoku da u yanka tsu a'ayin a da tsu wushuki n Yesu Asheku Kawauwi, ya mpa n bishinka Kashila?"

¹⁸ An a panai nala aku a nambai ili i'ya a ka dana, pini nala, a kana ucikpala Kashila a danai, "Gogo-na dem Kashila ka wushuku de Awulawa a kpatala utuwa ara ne, kpm u ne le de uma."

Atoni a Antakiya

¹⁹ An Isitifanu kuwai, aku a gitai uyan Atoni yi mavura, hal a wacuwai ubana a mbari. A rawa ta a Finisiya n Sayipuru n Antakiya u Suriya. A yain kubari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, shegai aza a Yahuda a da a yankai kubari ki koshi. ²⁰ Asuvu a Atoni a da a wacuwai vi aza roku a wutai a Sayipuru n Sirani a banai a Antakiya, a kana uyanka Awulawa Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku. ²¹ Ucira u Asheku wa ta kaolo n ele, hal ama ushani a wushuki a kpatalai asu u Asheku.

²² An Atoni a da a'ari a Urishelima a panai ili i'ya i gitai a Antakiya, a suki Baranaba ubana de. ²³⁻²⁴ Vuma u maci da uza da wari ushadangi n Kulu Keri kpm u pityanangi. An u rawai u wenei ukuna u shinga u da Kashila ka yanka le, u yain ipeli cika. Aku u rono le atsuvu a pityanangu n Asheku n katakasuvu ka le ubana. Ama ushani a doku ta a kpatalai ubana a asu u Asheku.

²⁵ Pini nala, Baranaba banai a Tarsu uzama Shawulu. ²⁶ An u wene yi, aku u tuko yi a Antakiya. Ama a re a le gba a shamgbai pini n Atoni yi hal kayen ka te dere, n a wenishiki kakuma ka ama. A Antakiya da a gitai u'isa atoni a Yesu n kala ka Aza a Kirisiti.†

²⁷ A'ayin a na yi a da nsumate n roku n wutai a Urishelima a banai a Antakiya. ²⁸ Uza u te a asuvu a le uza u kala Agaba

u 'yangai u yain kadyanshi n ucira u Kulu Keri u danai, “A ka tuwa ta a yain kambulu ka pige a likimba gba.” (A'ayin a da Kaladiyu wa lya tsugono tsu Roma da udani u na vi u shadangi.)²⁹ A'ayin a nala yi, Atoni a sukunku ta atoku a le a da a'ari a Yahuda kune. Ya dem suki utyoku u ucira u ne.³⁰ Nala a yain a sukunki nkoshi ma atoni a Yahuda kune a akere a Baranaba n Shawulu.

12

Bituru a kuwa ku a'ali

¹ A'ayin a nala yi a da Hiridu Agaripa magono u gitai uforo ama a Kashila. ² Hal gbam u zuwai a kapamgbana kaci ka Yakubu utoku u Yahaya n burundu. ³ An u wenei aza a Yahuda a panai kayanyan ka ili i'ya u yain, aku u kana dem Bituru. A'ayin a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti da ukuna vi u gitai. ⁴ An u kana yi, aku u gidaku yi a kuwa ku a'ali. U nakangu yi a akere a asoje a nishi a nishi hal asu kunishi a wundi yi, tsara a kotso baci Abiki yi, u tuko yi a kapala ka ama u yanka yi afada. ⁵ A'ayin a da Bituru wari pini a kuwa ku a'ali ki, aku ama a Kashila a'ari uyan kvasu adama a ne.

Katsumate ka zuba ka wauwai Bituru

⁶ N kayin ka Hiridu wa yawunsa kain ka wansa baci u wutukpa yi tsara u yanka yi afada yi, Bituru wari alavu a mere ma asoje a re usiri n ikani i re. Kpam asoje a re aza da a ka wundya kuwa ki kushani a utsutsu. ⁷ Kute-kute aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, aku katyashi ka wakanai kunu ki. Aku katsumate ki ka sawai Bituru a ikengi u 'yangasa yi u danai, “'Yanga gogo!” Pini nala, ikani yi i saruwai.

⁸ Katsumate ki ka tonuko yi, “Uka matogo n akpata a vunu.” Aku u yain nala. U tonuko yi kpam, “Wambana kunya ku vunu, vu tono mu.”

⁹ Aku u wutai u tono yi, kpam u reve an ili i'ya katsumate ki ka yan vi mayun da wa, eyi n u dani kuwene ka a ka wenike yi. ¹⁰ An a wurai asoje a da a ka wundya kuwa ki aza a kagita n aza a ire, aku a rawai a utsutsu u urim, utsutsu u uwa a ilyuci yi. Aku utsutsu vi u giduwai n kaci ka ne, aku a wutai. An a rawai a nsandu ma ure, kute-kute katsumate ki ka asaka yi.

Bituru gono asu u aza a ne

¹¹ Pini nala, ugboji u Bituru u gono yi, u danai, “Gogo-na n reve ta Magono ma Zuba ma ma suki katsumate ka zuba ka ne tsara u wauwa mu a kukere ku Hiridu, n ukuna u cingi u da aza a Yahuda a fobusoi a kaci ka va.”

¹² An u revei nala, aku u banai a kuwa ku Meri mma u Yahaya uza da kpam dem a ka isa Marku, a asu u da ama

ushani a 6olomgbonoi a'ari uyan kavasū. ¹³ An u kudai utsutsu u danai aza a kuwa, aku kagbashi ka kari makere uza u kala Ruda tuwai tsara u wene ko yayi. ¹⁴ An u revei kalagatsu ka Bituru ka, u giduwa kpm utsutsu vi wa adama a mazanga, aku u gonoi a asuvu a kuwa n ilyadi, u danai, "Bituru da pini kushani a utsutsu u kuwa."

¹⁵ A danai, "Ijan i'ya vu?" Eyi tani u matsai n u dansi aya. Aku a danai, "Yan maken wa, katsumate ka ne ka!"*

¹⁶ Bituru gai lyai kapala n ukufusa utsutsu vi, aku a giduwa a wene yi, a yain majiyan cika. ¹⁷ U yanka le iryoci n kukere u da a pada bini. U tonuko le tyoku da Magono ma Zuba ma wutukpa yi a kuwa ku a'ali. U doki u tonuko le, "Tonukoi Yakubu n Atoni a da a buwai ukuna vi." Aku u yangai u banai a asu u roku.

¹⁸ An kain ka wansai, ugirowa u kenu u da asoje yi a girowai wa, adama a ili i'ya i gitai n Bituru. ¹⁹ An Hiridu zama yi bawu u wene yi. Aku u wecishei asoje a da a ka wundya yi vi. Pini nala, u zuwai a wuna le.

Ukpa u Hiridu

An nala u wurai, Hiridu yangai a Yahuda ubana a Kasariya u yain a'ayin de. ²⁰ A'ayin a nala yi, Hiridu wa ta n upan u ama a Taya n Sida. Shegai an a ka ciga ilikulya a asu u tsugono tsu Hiridu, aku a tuwai ara ne n katakasuvu ka te. A boloi u6olomgbono u kaci u Bilasutu kagbashi ka ka kirana n kunu ku magono, a zamai ndishi n shinga.

²¹ Kain ka te an a fobusoi, aku Hiridu ukai aminya a tsugono u dusuki a karatsu ka tsugono, u yanka le kadyanshi. ²² An kakuma ka ama ki ka panai, aku a yangasai alagatsu a le a danai, "Kalagatsu ka kashila ka roku ka na vi, ka vuma ka wa." ²³ Kute-kute, aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka gbasha yi, kpaci u bidiga ta kaci ka ne tsupige aku u 'yuwain unaka Kashila tsupige. Pini nala, azun a katsuma a gita yi utakuma hal u kuwai.

Atoni a doki ushani

²⁴ Kadyanshi ka Kashila kpm kari a ulya kapala n ka tamburi.

²⁵ An Baranaba n Shawulu a kotsoi manyan ma a naka le a Urishelima, aku a gonoi a Antakiya kabolo n Yahaya Marku.

13

A suki Baranaba n Shawulu

* **12:15** A a'ayin a nala yi, ama roku a bidya ta Kashila ka tsu suku ta atsumate a ne a kirana n vuma dem, kpm katsumate ki ka tsu tuwa ta a asu u vuma vi yavu vuma da.

¹ A asuvu a Atoni a da a'ari a Antakiya vi, ntsumate n da pini hal n awenishiki; wata, Baranaba, n Saminu uza da a ka isa "Uza u Dan," n Lusiya uza da u wuta'i a Sirani, n Manayan, uza da u gbonguroi ka'bolo n Hiridu Antiba, n Shawulu. ² Kain ka te, tyoku da ama a na a'ari ulyaka Magono ma Zuba kayala n a yanyi kakuli, Kulu Keri ku danai, "Takpa numu Baranaba n Shawulu adama a manyan ma n isa le n ma."

³ An a doki a yain kakuli n kvasu, aku a ta'danki Baranaba n Shawulu akere a tutsuku le a kana ure.

Baranaba n Shawulu a banai a Sayipuru

⁴ An Kulu Keri ku suki Baranaba n Shawulu a banai a Salusiya, a uwai a kpatsu ubana a uyamba u mere ma mini u Sayipuru. ⁵ An a rawai a ilyuci i Salami, a yain ku'bari ku kadyanshi ka Kashila a agata a Kashila a aza a Yahuda. Yahaya Marku dem bana ta ka'bolo n ele wa banga le.

⁶ An a kyawunsai uyamba vi gba hal ubana a ilyuci i Pafasu. Aku a gawunsai n uza u Yahuda u roku uza u adabu uza u kala Bara-Yesu. Eyi matsumate ma ka'an ma, ⁷ uza da wari ka'bolo n gomuna Sarajiya Bulus. Gomuna vi vuma da uza u ugboji. U libana le a bana ara ne, kpaci wa ciga ta u pana kadyanshi ka Kashila.

⁸ Shegai Alimasu uza u adabu vi u bolomgbono kaci n ele wa. (Alimasu da a ka isa Bara-Yesu vi n Tsiheline.) Wa ciga a kpatala ugboji u gomuna vi tsara u pityanangu wa.

⁹ Shegai Shawulu, uza da a ka isa Bulus, ushadangi n Kulu Keri aku ku tonoi n eyi, u wundyanai Alimasu, u danai, ¹⁰ "Avu maku ma Kalapanasi uza u tsilala n i'ya i'ari i maci! Vu shadangu ta n tsukunu n ulapanasa. Va asaka unangasa ire i shinga i Magono ma Zuba wa? ¹¹ Gogo-na asuvu a upan u Kashila a ka rukpa ta a kaci ka vunu, va rumbana ta, ubana a'ayin kenu va wene asu wa."

Kute-kute karimbi ka kimba yi a'eshi, aku u kana'i upapa wa bolo uza da wa kana yi kukere. ¹² An gomuna wenei ili i'ya i gitai, aku u wushuki, u yain majiyan ma uwenishike u Asheku.

Bulus n Baranaba a Antakiya u Bisidiya

¹³ Bulus n atoku a nwalu a ne a asaka'i ilyuci i Pafasu a uwai a kpatsu ubana a uyamba u Bamafileya. An a rawai a ilyuci i Paraga, a wuta'i a kpatsu ki, aku Yahaya Marku asaka le u gonoi a Urishelima. ¹⁴ Shegai Bulus n Baranaba a 'yangai a Paraga a lyai kapala a banai a Antakiya* u uyamba u Bisidiya.

* **13:14** Ilyuci i re i'ya pini i'ya a ka isa Antakiya. I naha yi a ka'bon ka Bisidiya ka i'ari, i ire yi kpa'm a ka'bon ka Suriya ka i'ari a asu u da Baranaba n Shawulu a'ari a ka rongo. Asuki 11:19-13:1.

Kain ka Ashibi a uwai a kagata ka Kashilā a dusuki. ¹⁵ An a yain kañeshi a itagarāda i Mele ma Musa n i Ntsumate, aku azapige a kagata ka Kashilā a suki a tonuko le, “Atoku, i'ā baci n kadyanshi ka kuḅari ku ya doku ama, she i yain.”

¹⁶ Bulus 'yangai u yanka le iryoci n kukere a paḁa bini, u danai, “Aza a Isara'ila n Awulawa a ḁa a ka lyaka Kashilā kayala, panaka numu! ¹⁷ Kashilā ka aza a Isara'ila ka dangasai isheku i tsunu, u zuwai a yain kakumā a'ayin a ḁa a rongoi a uyamba u Masar. N ucira u pige u ne u ḁa u wutukpa le pini a uyamba vi. ¹⁸ U kawunki n ele hal ayen amangare a kakamba.† ¹⁹ U wusai uyamba u aletsu a shindere a Ka'ana, aku u naḁai u ḁa ama a ne u wokoi agadu a le. ²⁰ Nala gita tā a asuvu a ayen amangatawanishi n amangarenkupa (450).

“U naḁa le aza a afada, kpam a rongoi pini hal ubana a'ayin a Sama'ila† matsumate. ²¹ Shegai aza a Isara'ila a zamai a naḁa le magono, aku Kashilā ka naḁa le Shawulu maku ma Kishu uza u kagali ka Bayami† u lyai tsugono. ²² An Kashilā ka takpa yi tsugono, u zuwai Dawuda. Kashilā ka yain kadyanshi a kaci ka Dawuda, u danai, ‘N tsā ḁe Dawuda maku ma Yese, vuma ḁa uza ḁa u tsu zuwa katakasuvu ka va ka rongo n ipeli, kpaci wa yan tā gbā ili i'ya ma ciga yi u yain.’

²³ “Kashilā ka yain kazuwamgbani a asuvu a kagali ka vuma nala vi u zuwai Kawauwi ka aza a Isara'ila ka wuta pini. Kpam Yesu ḁa. ²⁴ Shegai kahu Yesu tuwa, Yahaya rongo tā utonusuko ama a kpatala a lyuḁugu le. ◊ ²⁵ An Yahaya yain evu n ukotso manyan ma ne, u wecikei, ‘Ya wundya mpa Kawauwi ki? Mpa Kawauwi ki wa. Kawauwi ki ka tā a utuwa, mpa n raṣsa gbam ma surukpa isirikatsu i akpata a ne wa.’ ◊

²⁶ Ama a va, eḁa aza ḁa i'ari a kagali ka Ibirahi, n aḁa Awulawa a ḁa a ka naḁa Kashilā karinga, panai na! Atsa Kashilā ka sukunki akani a iwauwi yi. ²⁷ Azapige a aza a Urishelima n ama a le a reve an Yesu ḁa Kawauwi ka mayun ki wa. A reve dem an aya ntsumate n korongi a kaci ka ne kpam a tsu yansa kañeshi Ashibi dem vi wa. Shegai kadyanshi ka a yain a kaci ka ne ka shadangu tā an a kiḁaga yi ugana u ukpa. ²⁸⁻²⁹ A yan tā dere ili i'ya tagarāda u Kashilā u danai. Ko an u wokoi a tsarā unyushi u ḁa a ka wuna yi wa, gbā n nala a tonukoi Bilatu Gomuna u wandamgbana yi.

“An u kuwai, aku a cipuka yi a mawandamgbani mi a uka yi a kasaun. ³⁰ Shegai Kashilā ka 'yangasa yi tā a ukpa! ³¹ A'ayin a nala yi, u wenishike tā kaci ka ne a asu u atoni a ne aza ḁa a

† **13:18** Ure u roku u ḁa a ka fuda a ka reve udani u Tsiheline pini na u ḁa “Kashilā ka kirana tā n ele hal ayen amangare a kakamba.” ◊ **13:24** Mak. 1:4; Luk. 3:3.

◊ **13:25** Mak. 1:7; Luk. 3:16.

yansai nwalu kaḅolo a Galili hal ubana a Urishelima. Gogo-na alya a ka tonusuko ama a tsunu ukuna u ne.

³²⁻³³ “Kpam ątsa na tsu tuko dą Kadyanshi ka Shinga: ili i'ya Kashilą ka yain kazuwamgbani wa yanka akaya a tsunu i'ya gai la vi. Gogo-na u yanka tsu tą i'ya ątsu aza dą tsari mmuku n tsikaya n ne a'ayin a dą u 'yangasaı Yesu a ukpa. A korongu tą ukuna u na vi a tagarada u Ishipa u ire:

“ ‘Ada Maku ma va,
ara n woko tą Tata u vunu.’ ”

³⁴ “Kashilą ka 'yangasa tą Yesu a ukpa kpam wa asaąa ikyamba i ne i shama wa, dere tyoku dą u danai:

‘Ma zuwuka vu tą uną u shinga u uwulukpi u dą n da ma zuwuka Dawuda.’ ”

³⁵ “A korongu tą a Ushipa u roku:

‘Va asaąa Uza u Uwulukpi u vunu u shama wa.’ ”

³⁶ “A'ayin a dą Dawuda wari n uma, u panaąa tą Kashilą. An u tuwą u kuwai, aku a cidangu yi a asu u asaun a akaya a ne, ikyamba i ne kpam i shamai. ³⁷ Shegai Kashilą ka 'yangasa tą Yesu a ukpa kpam ikyamba i ne i shama wa.

³⁸⁻³⁹ “Ama a va, zuwai atsuvu mai a ili i'ya tsa tono: adama a ili i'ya Yesu yain, i'ya i zuwai tsu tsarai ucimbusa u unyushi u cingi gogo-na. Mele ma Musa ma fuda ma gonuko dą i woko dere wa. Shegai adama a Yesu, uza dą baci dem u wushuki wa woko tą dere. ⁴⁰ Kiranai, kawa ili i'ya nsumate n korongi ya gita tą n adą. A dana tą:

⁴¹ “ ‘Panai na, aza a majari, i shadangi n majiyan i kuwa!

Kpaci ma yan tą manyan ma roku a a'ayin a de,
manyan ma ya kpađa uwushuku n ma,
ko uza roku u tonuko dą baci tani.’ ”

⁴²⁻⁴³ Wuta dą Bulus n Baranaba a ka wuta a kagata ka Kashilą ki, aku aza a Yahuda n Awulawa ushani aza dą a ka lyaka Kashilą kayala a tono le. Pini nala, Bulus n Baranaba a'ari le ugbamatangusu asuvu a lyai kelime n uwushukusu n ukuna u shinga u Kashilą. Aku ama yi a folo le a doku a yain kadyanshi a kaci ka ili i na yi n Ashibi a dą a ka tuwą.

Aza a Yahuda a 'yuwain Kadyanshi ka Shinga

⁴⁴ An Ashibi a kyawain, ama a ilyuci yi ushani a tuwą tą a pana kadyanshi ka Kashilą. ⁴⁵ An aza a Yahuda a wenei kakuma ka ama ki, a yan tą malyon cika. A wishai Bulus kpam a 'yuwain ili i'ya u danai.

⁴⁶ Aku Bulus n Baranaba a dansai karara bawu uwonvo, a danai, “Eda u kanai tsu gita uyanka kubari ku kadyanshi ka Kashilą, shegai i 'yuwain ka uwusha. Nala u wenike tą an bawu i ratsai i wushi uma u dą bawu wari n utyoku. Adama a

nala, tsa *asaka* *da* *ta* aku tsu bana a asu u Awulawa. ⁴⁷ Ili i'ya Kashila ka tonuko tsu tsu yain i'ya na:

'N zuwa *ta* vu woko katyashi a asu u Awulawa, tsara vu tuko iwauwi hal ubana likimba gba.' ” ◊

⁴⁸ An Awulawa a panai nala, a pana *ta* kayanyan aku a cikpalai kadyanshi ka Asheku. Aza *da* a dangasai adama a uma u *da* bawu wari n utyoku a wushuku *ta* n Asheku.

⁴⁹ Pini nala, kadyanshi ka Asheku ka tamburai ko nte wa a uƙongu vi. ⁵⁰ Aku aza a Yahuda a banai a asu u azapige a roku a ilyuci yi n aka a *da* a ka *naka* tsupige. A zuwa le a 'yuwain Bulus n Baranaba, aku a *gita* le mavura hal a loko le a kaƙon ka uyamba ki. ⁵¹ Aku Bulus n Baranaba a *kapatsai* kabuta ka a'ene a le adama u woko iryoci a kaci ka aza a ilyuci yi, pini nala, a lazai ubana a ilyuci i Ikaniya. ⁵² Shegai atoni a Antakiya yi a woko *ta* n mazanga kpm ushadangi n Kulu Keri.

14

Bulus n Baranaba a Ikaniya

¹ An Bulus n Baranaba a rawai a Ikaniya, a uwai a kagata ka Kashila ka aza a Yahuda tyoku *da* a yain kuƙari a Antakiya. Ama ushani aza a Yahuda n Awulawa a wushuku *ta* n kadyanshi ka Kashila. ² Shegai aza a Yahuda a *da* a *kpada* uwushuku n kadyanshi ki, a vurusai a'ene a Awulawa a *da* bawu kotsu a wushuki, a nangasai ndishi n le n ama a Kashila yi. ³ Gba n nala, asuki yi a *bara*kpai pini n ele cika, n a yanyi kuƙari ku kadyanshi ka ukuna u shinga u Asheku bawu uwonvo. Kpm u *naka* le ucira u uyan iryoci n ikunesavu. ⁴ Ama a ilyuci yi a pecei kure, aza roku a ka tono aza a Yahuda, aza roku kpm a ka tono asuki.

⁵ Aku Awulawa a roku n aza a Yahuda n azapige a le a ƙolomgbonoi kaci tsara a yain asuki yi mavura, kpm a varasa le n atali a wuna. ⁶ An asuki yi a revei ukuna u *da* wari a nwalu, aku a sumai ubana a uyamba u Likiya; wata, ilyuci i Lisitira n Daraba n une i'ya i kyawan le. ⁷ Nte a lyai pini kapala n uyan kuƙari ku Kadyanshi ka Shinga.

Bulus n Baranaba a Lisitira n Daraba

⁸ A Lisitira vi, Bulus n Baranaba a cinai vuma roku uza *da* a matsai kawunu, uza *da* tun a matsa yi u wala wa. ⁹ Wari a upana kuƙari ku Bulus wari uyan, pini nala, Bulus wenei vuma vi wa *ta* n upityanangu u *da* u rawai a *tanasa* yi. ¹⁰ Aku u danai, "'Yanga vu shamgba n a'ene a vunu." Kute-kute vuma vi u 'yanga u *gita* nwalu.

¹¹ An kakuma ka wenei ili i'ya Bulus yain, aku a 'yangasai alagatsu n kaletsu ka aza a Likiya, a danai, "Ama a na yi ashila a roku a da a cipa tsu n iryoci i ama!" ¹² Aku a nakai Baranaba kala Zafosa,* Bulus kpam Hamisa kpaci aya kayain ka kadyanshi. ¹³ Pini nala, kadarakpi ka katani ka Zafosa kameli ka kari a uroto u ilyuci vi u kalai anaka n apalu u tukoi a da a utsutsu u ilyuci vi, tsara eyi n ama a ne a yanka asuki yi udarakpa.

¹⁴ Shegai an asuki yi a panai nala, aku a karasai aminya a le adama a unamgbukatsuma, a uwai a asuvu a kakuma ka ama ki n ilyadi n a dansi, ¹⁵ "Atoku a tsunu, ndya i zuwai ya yan naha? Atsu dem ama da tyoku u de. Kadyanshi ka Shinga ka tsu tuko da tsara i kpatala i asaka ili i gbani i nala yi i gono a asu u Kashila Uza u Uma, uza da u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a le. ¹⁶ Caupa u asaka ta gba ama a likimba a yain ili i'ya i luwa le. ¹⁷ Shegai u tsu wenike ta kaci ka ne a asu u ili i shinga i'ya u tsu yansa. Kashila ka tsu suku ta mini ma zuba, tsara iceshi i de i yain. U naka da kpam ilikulya kpam u zuwa da ipeli." ¹⁸ Gba n kadyanshi ka a yanka le vi, she na a matsai aku a fudai a bishinka le udarakpa vi adama a le.

¹⁹ Shegai aza a Yahuda a roku a wutai a uyamba u Antakiya n Ikaniya a leshei ama yi a varasai Bulus a rono yi ubana a uroto u ilyuci, n a dani u kuwa de. ²⁰ An Atoni a tuwai a kyawan yi, aku u 'yangai u gonoi pini a ilyuci yi. An kain ka wansai aku a lazai ubana a Daraba kabolo n Baranaba.

Bulus n Baranaba a gonoi a Antakiya

²¹ An Bulus n Baranaba a yain kuvari ku Kadyanshi ka Shinga a Daraba, a tsara ta Atoni ushani. Pini nala, a gonoi a Lisitira n Ikaniya n Antakiya u Bisidiya. ²² A gbamatangusu ta atakasuvu a ama a Kashila n a bara le a shamkpa upityanangu u le mai, n a dansi, "She tsu pana ikyamba aku tsu tsara u'uwa a tsugono tsu Kashila."

²³ Bulus n Baranaba a yain kvasu n kakuli, aku a dangasakai kuwa ku Atoni dem nkoshi. A naka le a asu u Asheku uza da nkoshi mi n wushuki n eyi. ²⁴ An a tonoi a Bisidiya aku a rawai a Bamafiliya. ²⁵ An a yain kuvari a Paraga, aku a lazai ubana a Ataliya. ²⁶ Pini nala, a uwai a kpatsu a banai a Antakiya, a asu u da caupa a yanka le kvasu tsara Kashila ka kirana n ele a asuvu a manyan ma a kotsoi vi.

²⁷ N urawa u le, aku a bolomgbonoi ama a Kashila a asu u te a tonuko le ili i'ya Kashila ka yain adama a le, n tyoku da kpam

* **14:12** Zafosa kameli ka pige ka aza a Heline ka, Hamisa kameli aya matsumate ma ne.

u kukpunkai Awulawa ure u upityanangu. ²⁸ Aku a barakpai pini n ama a Kashila.

15

Asheshi a Atoni a Urishelima

¹ An Bulus n Baranaba a'ari a Antakiya u Suriya, aku ama roku a wutai a Yahuda a tuwai a Antakiya a ka wenishike Atoni. Aku a ka dansa, "A kida da baci acombi tyoku da Mele ma Musa ma danai wa, ya tsara iwauwi wa." ² Pini nala, Bulus n Baranaba a yain kananamgbani n ele cika, adama a kadyanshi ka nala ki. Aku Atoni† a zuwai Bulus n Baranaba n Atoni a roku a bana a Urishelima a asu u asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, tsara a dansa kadyanshi ki. ³ Aku a soku le a lazai, a tonoi a uyamba u Finisiya n Samariya, n a naki alabari tyoku da Awulawa a wushuki. Nala zuwa ta Atoni a panai kayanyan cika. ⁴ An a rawai a Urishelima, Atoni, n asuki, na nkoshi a ryabusa le. Aku Bulus n Atoni a da a banai kaḅolo n eyi, a tonuko le gba ili i'ya Kashila ka yankai ama ushani a akere a le.

⁵ Shegai Atoni a roku, aza a kaḅon ka Afarishi, a 'yangai a danai, "U kana ta Awulawa a kida acombi, a toni kpm ili i'ya Mele ma Musa ma danai."

⁶ Aku asuki yi na nkoshi mi a 6olomgbonoi, tsara a webele kadyanshi ki. ⁷ An a barakpai a kananamgbani ki, aku Bituru 'yangai kushani u tonuko le, "Aza a va, i reve ta Kashila ka dangasa mu ta caupa a asuvu a de, u da ara va da Awulawa a ka pana kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga, kpm a wushuku. ⁸ Kashila uza da u revei atakasuvu a ama gba, u wenike tsu ta an u wushai Awulawa a asu u da u naka le Kulu Keri tyoku da u naka tsu. ⁹ U bidya tsu kau-kau n ele wa, kpaci adama a upityanangu u le u da u wulukpe le. ¹⁰ Adama a nala, nida ya ciga i kondo Kashila a asu u utadanku Awulawa a na ucanga u da bawu atsu n isheku i tsunu tsa fuda tsa canga? ¹¹ Wa yan nala wa! Tsu wushuku ta an adama a ukuna u shinga u Yesu Asheku u da tsu tsarai iwauwi, kpm tyoku da ele dem a tsarai iwauwi."

¹² Pini nala, ama yi a padai bini, a ka panaka Baranaba n Bulus tyoku da a ka dansa iryoci n ikunesavu i'ya Kashila ka yain a asu u Awulawa a akere a le. ¹³ An a kotsoi kadyanshi, aku Yakubu* danai, "Atoku a va, panaka numu. ¹⁴ Simo Bituru tonuko tsu ta tyoku da Kashila ka gitai utuwa a asu u Awulawa a roku u gonuko le ama a ne. ¹⁵ Nala wa ta dere n kadyanshi ka ntsumate n korongi ili i'ya Magono ma Zuba ma danai,

¹⁶ "Ma gono ta n lapula n mai kuwa ku Dawuda ka ku wasai.

* 15:13 Yakubu na vi, vangu u Yesu da.

Ko an u wokoi ku wāsai, ma lapula tā n mai ka kpmam n shamkpa ka.

¹⁷ Nala ma yan, tsarā aza da a buwai vi a kpatala a asu u va, gba n Awulawa dem, n aza da n dangasai a woko ama a va.

Mpa, Magono ma Zuba, mpa n danai nala.

¹⁸ N yan tā kazuwamgbani nala tun caupa.’ ” ♦

¹⁹ Yakubu lyai kapala n kadyanshi, “Adama a nala, u gan tsu matsa Awulawa, aza da a ka kpatalasa ubana a asu u Kashila wa. ²⁰ Shegai tsu koronku le ukanikorongi tsu tonuko le kotsu a lyai ilikulya i'ya a darāmkpai kameli wa, kotsu a yain tsishankala wa, n utakuma u inyama i manama ma a piyanlai udyoku wa, ko kpmam inyama i'ya i buwai na mpasa wa. ²¹ Kpaci Mele ma Musa ma na mi a'a tā ma a uwenishike a agata a Kashila a aza a Yahuda a ilyuci dem n kain ka Ashibi tun a a'ayin a cau.”

Asheshi a korongi ukanikorongi

²² Aku asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, kaḅolo n aza a kuwa yi gba, a wenei u lobono tā a dangasa aza roku a asuvu a le a suku le a Antakiya kaḅolo n Bulus n Baranaba. Aku a dangasai Yahuza, uza da a ka isa Barasaba, n Sila, azapige da a asuvu a Atoni.

²³ A naka le ukanikorongi u da u danai,

“Idyani a asu u atoku a de asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, ubana a asu u Awulawa aza da a'ari Atoni, aza da a'ari a ilyuci i Antakiya n iyamba i Suriya n Kilikiya.

²⁴ “Tsu pana tā alabari a da aza roku a asuvu a tsunu a tuwa tā ara de. Tsu pana tā a 'yangasaka da atakasuvu n kadyanshi ka le, a damgbarasa da, ko an u wokoi atsa tsu suku le a yain nala wa. ²⁵ An tsu dansai kadyanshi ki, tsu wenei u lobono tā tsu dangasa aza roku a asuvu a tsunu tsu suku le ara de kaḅolo n atoku a tsunu Baranaba n Bulus. ²⁶ Ama da a nakai uma u le ko a ka kuwa baci adama a kala ka Yesu Kawauwi. ²⁷ Adama a nala a da dem tsu sukunku da Yahuza n Sila, ara le da ya pana ukuna u ili i'ya tsa koronku da na vi. ²⁸ Kulu Keri ku wenike tsu tā ku da kotsu a zuwuka da araji wa. ²⁹ Shegai kotsu i lyai ili i'ya a darāmkpai kameli wa. Kotsu i takuma unyama u da wari na mpasa wa, ko kpmam unyama u manama ma a piyanlai udyoku. Kpmam kotsu i yain tsishankala wa. I kirana baci n ili i na yi, ya rongo tā mai.

“U yan tsu ben.”

³⁰ Aku a lazai ubana a Antakiya. An a rawai a bolomgbonoi Atoni yi a asu u te, a naka le ukanikorongi vi. ³¹ An ama yi a yain u da kaneshi, aku a yain mazanga cika a adama a ugbami u atakasuvu u da a doku le.

³² Yahuza n Sila tani an u wokoi ele ntsumate n ɗa, aku a dansai cika n a gbatangu le atakasuvu a shamgba n ucira. ³³ An a yain a'ayin pini kenu, aku Atoni a Antakiya a soku le n katsuma ka eri tsara a gono a asu u aza ɗa a suku le. [³⁴ Shegai Sila wenei ulobono ta u shamgba pini n ele.]†

³⁵ Bulus n Baranaba a wokoi a Antakiya, ele n ama roku ushani a ka wenishike n a dansi kadyanshi ka Asheku.

Upecene u Bulus n Baranaba

³⁶ An a yain a'ayin, aku Bulus tonukoi Baranaba, “Tuwa tsu bana a ilyuci i'ya tsu yain kuɓari ku kadyanshi ka Asheku, tsu kondo atoku yi tsara tsu wene tyoku ɗa a'ari.” ³⁷ Baranaba ciga ta a bidya Yahaya Marku u bana dem n ele. ³⁸ Shegai Bulus wenei ulobono a bana n eyi wa, kpaci u asaka le ta caupa a ilyuci i Bamafiliya, kpam u 'yuwain u lyai kapala n manyan mi kabolo n ele.

³⁹ Aku kananambani ka uwai a mere ma le, hal ka zuwai a pecenei. Baranaba bidyai Yahaya Marku a uwai a kpatsu ubana a ilyuci i Sayipuru. ⁴⁰ Shegai Bulus dangasai Sila. Aku atoku yi a yanka le kvasu ka ndishi n shinga, Asheku a kirana n ele, pini nala, a lazai. ⁴¹ Bulus kyawunsai uyamba u Suriya n Kilikiya n u gbatangusi atakasuvu a aza ɗa a'ari a a'uwa a Atoni yi.

16

Timoti yain nwalu n Bulus n Sila

¹ Bulus banai a Daraba n Lisitira, a asu u ɗa Katoni uza u kala Timoti wa rongo. Mma u ne dem Katoni ka, uza u Yahuda, tata u ne tani uza u Heline† u ɗa. ² Atoni a ɗa a'ari a Lisitira n Ikaniya a ka cikpala ta Timoti cika. ³ Bulus wa ciga ta Timoti toni le. Adama a nala u zuwai a kida yi kacombi kahu a laza. U yan ta nala adama a aza a Yahuda, kpaci ya dem reve ta tata u ne uza u Heline u ɗa. ⁴ Tyoku ɗa a'ari ukyawunsa a ilyuci ilyuci, a rongoi utonusuko ama ukuna u ɗa asuki na nkoshi a shamkpai a Urishelima, aku a folo le a toni ukuna u nala vi. ⁵ Nala aza a a'uwa a Atoni yi a rongoi udoku upityanangu n ucira n kakuma kain dem.

Bulus wenei kuwene a Taruwasa

⁶ Bulus n atoku a ne a lazai a tonoi a asuvu a uyamba u Firijiya n Galatiya, kpaci Kulu Keri ku bishinka le ta uyan kadyanshi ka Asheku a uyamba u Asiya a a'ayin a nala yi. ⁷ An a rawai utyoku u uyamba u Misiya, a cigai a bana a Bitiniya,

† 15:34 Akorongi a cau ushani aza ɗa a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa ta makpanda ma 34.

shagai Kulu ku Yesu ku wushunku le wa. ⁸ Aku a walai a uyamba u Misiya ubana a ilyuci i Taruwasa a ikengi i kushiva.

⁹ N kayin, Bulus wenei kuwene. A kuwene ki, u wenei uza u Masidaniya kushani wa folo yi, u danai, “Tuwa a Masidaniya vu banga tsu.” ¹⁰ An u kotsoi uwene kuwene ki, kute-kute tsu* kanai ure ubana a Masidaniya, kpaci tsu reve ta Kashila ka ka isa tsu tsu yanka le kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga.

Lidiya wokoi Katoni

¹¹ Aku tsu uwai kpatsu a Taruwasa, tsu karai ubana a uyamba u mere u mini u Samutarasu. An kain ka wansai, tsu rawai a ilyuci i Niyapali. ¹² Pini nala, tsu wurai ubana a Filibi, ilyuci i'ya aza a Roma a'ari ushani a uyamba u Masidaniya, u da u wari a kere ka tsugono tsu Roma. Tsu rongoi pini a'ayin ushani.

¹³ Kain ka Ashibi tsu wutai a utsutsu u ilyuci vi ubana a unā u agata, asu u da tsu wenei yavu a asu u kvasu u aza a Yahuda wa ta pini. Aku tsu dusuki tsu dansai n aka a da a bolomgbonoi ukuna u Asheku. ¹⁴ Uka roku da pini uza u kala Lidiya, kapani ka uwonvo u Kashila wa panaka tsu. Eyi uza u ilyuci i Tayatira u da, kadengi ka aminya a ikebe a mini ma galura a da. Kashila ka kukpai katakasuvu ka ne, hal u wushuki n ili i'ya Bulus wa tono. ¹⁵ An a lyubugu yi kabolo n aza a kuwa a ne, aku u folo tsu, u danai, “An u wokoi i wushuki mpa katoni ka Asheku ka, tuwai i cipa a kuwa ku va.” U rongo tsu a ufolo hal u fuda tsu aku tsu wushuki.

A ukai Bulus n Sila a kuwa ku a'ali

¹⁶ Kain ka te, an tsa bana a asu u kvasu, tsu gawunsai n kagbashi ka kari makere, uza u ityoni i cingi i udana ili i'ya ya gita. Azakuwa a ne a ka tsarasa ta ikebe cika n manyan ma udana ili i'ya ya gita i'ya makere mi ma yansa. ¹⁷ Aku u rongo tsu utono n u salasi, “Ama a na yi agbashi a Kashila a da, Uza u Ucira Gba. Tuwa da a tuwai a tonuko da tyoku da ya tsara iwauwi.” ¹⁸ Nala u rongoi uyan hal a'ayin ushani, hal asuvu a namgbai Bulus, aku u kpatalai u bananai ityoni i cingi yi, “A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, pecembene n eyi.” Kute-kute i pecembenei n eyi.

¹⁹ An azakuwa a makere yi a wenei ure u utsarasa u ikebe i le u kimba de, aku a kanai Bulus n Sila, a rono le ubana a kuden a kapala ka aza a afada. ²⁰ An a rawai aku a danai, “Aza a Yahuda a na a ka damgbarasa ta ilyuci i tsunu. ²¹ Ili i'ya bawu i gain atsu aza a Roma tsu wushi, i'ya a ka wenishike.”

* **16:10** Kazoli ka kala ka “atsu” pini na vi, yanka da a yankai ka manyan kpaci Luka uza da u korongi tagarada vi u tono ta asuki yi a a'ayin a nala yi.

²² Aku ama a lazai a kyawan le a ka dansa, “Mayun da, nala wari.” Aza a afada yi a zuwai a monduso le aminya n ucira, a bawan le. ²³ An a bawan le, aku a uka le a kuwa ku a'ali, a zuwai uza da wa kirana n kuwa ki u wundi le mai. ²⁴ An u panai nala, u uka le a kunu ku asuvu ku kuwa ki, aku u gbagbalai a'ene a le a kagbukulu.

²⁵ Ubana kayin a mere, Bulus n Sila a ka yan kvasu n ishpa i ucikpala Kashila, aza da a'ari dem pini a kuwa ku a'ali ki a ka panaka le. ²⁶ Kute-kute iyamba i gbadai cika, hal kami ka kuwa ku a'ali ki ka gbadai. Pini nala, itsutsu yi i giduwai gba. Ikani i'ya a sirasai aza da a'ari pini a kuwa ku a'ali ki i saruwai.

²⁷ An uza da wa kirana n kuwa ki u rikpanakai alavu, u wenei itsutsu i kuwa yi gba ugiduwai. Wa wundya aza a kuwa ku a'ali ki a suma de, aku u talai burundu u ne wa ciga u wuna kaci ka ne. ²⁸ Shegai Bulus barana yi, u danai, “Kotsu vu nei kaci ka vunu usan wa, gba tsunu tsu ta pini.”

²⁹ Aku uza da wa wundya kuwa ki u danai a tuko ncikalu. U wuranai u uwai a asuvu u rukpai a kapala ka Bulus n Sila, n u jeki ikyamba adama a uwonvo. ³⁰ Aku u wutukpa le a kateshe, u danai, “Ndy ma yan tsara n tsara iwauwi?”

³¹ Ele tani a danai, “Pityanangu n Yesu Asheku, avu na aza a kuwa a vunu ya tsara ta iwauwi.” ³² Aku a yanka yi kadyanshi ka Asheku n aza a kuwa a ne gba. ³³ N kayin ka nala ki, u zasa le usan u le, aku kute a lyubugu yi n aza a kuwa a ne dem. ³⁴ Aku u uka le a asuvu a kuwa ku ne u tuko le ilikulya. Eyi n aza a kuwa a ne gba a shadangi n ipeli adama a da a pityanangi n Kashila.

³⁵ An kain ka wansai, aku aza a afada yi a suki adagari a ba a dana a asaka ama a nala yi.

³⁶ Aku uza da wa kirana n kuwa ku a'ali ki u bankai Bulus akani, u danai, “Aza a afada a suku de a asaka da, adama a nala, she i wuta i wala alafiya.”

³⁷ Shegai Bulus danai, “Atsu aza a Roma a da, kpm a bawan tsu a kapala ka ama bawu afada, a uka tsu a kuwa ku a'ali. Nida a ka yansa a wutukpa tsu usokongi? Wa yan wa! Shegai a tuwa n kaci ka le a wutukpa tsu.”

³⁸ Adagari yi a ba a tonukoi aza a afada kadyanshi ki. Aku uwonvo u kanai aza a afada yi, an a panai a da ele aza a Roma a da. ³⁹ A tuwai a kuwa ku a'ali ki, a foloi Bulus n Sila a yanka le ahankuri. A'ayin a da a wutukpa le, aku a folo le a asaka ilyuci yi. ⁴⁰ An Bulus n Sila a wuta a kuwa ku a'ali ki, aku a lazai karara she a kuwa ku Lidiya. An a wenei Atoni, aku a gbamatangusu le atakasuvu cika kahu a asaka a ilyuci yi.

17

Bulus ba u kondoi Tasaloniya

¹ An Bulus n Sila a wurai a Amihpali n Apoloni, aku a tuwai a Tasaloniya a asu u da wari n kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ² Bulus uwai pini tyoku da u cuwanakai, hal Ashibi a tatsu a'ari a uyan kadyanshi ka ukuna u Kashila a itagarada i Kashila, ³ wari le ukasanasa n u tonusuko le mayun da Kawauwi ka pana ikyamba kpam u 'yanga a ukpa. U tonuko le, "Yesu da mari da utonusuko na vi, aya gai Kawauwi ki."

⁴ Aku ama roku aza a Yahuda, n aza a Heline aza da a ka gbashika Kashila, n aka roku ushani, a wushuki n kadyanshi ka Bulus n Sila, kpam a bolomgbonoi n ele.

⁵ Shegai aza a Yahuda a ka yan malyon cika, aku a banai a kuden a bolomgbonoi ama aza a ahali a cingi, a 'yangasai atakasuvu a ama a ilyuci yi gba le. A sumai ubana a kuwa ku Yason, tsara a tuko Bulus n Sila a kapala ka kakuma ka ama ki. ⁶ Shegai an bawu a cina le, aku a ronoi Yason n Atoni a roku ubana a asu u azapige a afada. A ka salasa, "Bulus n Sila alya a ka 'yangasasa atakasuvu a ama a likimba, alya na dem a rawai ara tsunu. ⁷ Kpam Yason da cipuka le a kuwa ku ne. Kpam gba le a ka tono mele ma Kaisa wa, n a dansi magono ma roku ma pini a ka isa Yesu."

⁸ An a panai nala, aku aza a ilyuci yi n azapige a afada yi atakasuvu a le a 'yangai. ⁹ A asaka le wa, she na a zuwai Yason n ama yi a tsupai ikebe i u'asaka, aku a asaka le a lazai.

Bulus n Sila a ba a kondoi Biriya

¹⁰ An kayin ka yain, aku Atoni yi a soku le, a lazai ubana a Biriya. An a rawai de, a uwai a kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ¹¹ Shegai aza a naha a la ta aza a Tasaloniya ahali a shinga, kpaci a wusha ta kadyanshi ki n akere a re. A'ari ukonduso Itagarada i Ntsumate kain dem, tsara a wene ko ili i'ya Bulus wa tonusuko le vi mayun da. ¹² Ama ushani a pityanangu ta n Asheku. A asuvu a aza da a wushuki vi, alya aza a Yahuda, kabolo n aka a roku ushani aza a Heline aza da a'ari n tsupige a ilyuci yi, hal n a'ali aza a Heline dem.

¹³ An aza a Yahuda aza da a'ari a Tasaloniya, a panai a da Bulus da pini wa yan kubari ku kadyanshi ka Kashila a Biriya, a banai de n a lapanasi kakuma ka ama ki n a 'yangasasi le atakasuvu. ¹⁴ Kute-kute Atoni yi a soki Bulus ubana a kushiva, shegai Sila n Timoti a shamgbai ve pini. ¹⁵ Aza da a soki Bulus vi, a soku yi ta hal ubana a Atina. An a ka gono, aku Bulus naka le akani a tuwa a tonuko Sila n Timoti a tuwa a cina yi pini gogo.

A banai a ilyuci i Atina

16 A'ayin a ɗa Bulus wari a uvana Sila n Timoti a Atina, u namgba ta katsuma an u wenei ilyuci yi i shadangi n ameli. 17 U tsu yan ta kadyanshi a kagata ka Kashila n aza a Yahuda n Awulawa aza da a ka tono Kashila. Kpam kain dem u tsu yan ta kadyanshi n aza da u tsu cina a kuden. 18 An Bulus wari a uyan kuɓari ku Yesu n u'yangga u ukpa vi, aku ayawunshi a Epikuriya* n ayawunshi a Sitokiya a yain kananamgbani n eyi. Aza roku a le a wecikei, "Ndya uza u kacan naha wa tono?"

Aza roku a danai, "Yavu uza u uyan kuɓari ku ameli a roku a da, bamu n a tsunu."

19 Adama a nala, aku a bidya yi a banka yi a asu u Asheshi a da a ka isa Arasa, a danai, "Ko va tonuko tsu ucun u uwenishike u savu u da va yan na vi? 20 Kpaci kotsu tsu pana ukuna u na vi wa, kpam tsa ciga ta tsu reve kalen ka ne." 21 Gba aza a Atina n amoci a da a'ari pini na ndishi a la ta uciga a barakpa a upana kadyanshi ka savu kpam a dansa ka kapala n ili gba.

22 Bulus shamgbai a kapala ka asheshi yi, u danai, "Eda, aza a Atina, n reve ta eda aza a uciga utono adini a da cika. 23 Kpaci an ma kyawunsa a ilyuci yi, ma konduso ili i'ya ya gbashika. N wene ta asudarakpa u roku n ikorongi a zuba u ne, i danai, 'Adama a Kashila ka Bawu a Revei.' Uza da ya gbashika bawu i reve yi vi, aya Kashila kpam aya ma tonuko da ukuna u ne.

24 "Kashila ka ka yain likimba n ili i'ya i'ari a asuvu a ne. Aya Magono ma Zuba ma zuba n iyamba, u tsu dusuku a Kuwa ku Kashila ka vuma mai wa. 25 Nala dem u tsu ciga vuma u ganga yi n ili i kukere i ne wa. U namba ili wa, kpaci aya u nakai gba ama uma, n kuvi, n ili i'ya a ka ciga. 26 Aya kpam u yain gba ama a asu u vuma u te. U dangasaka le asu u da a ka dusuku gba a kubain ku likimba. Kpam u fobusuko le a'ayin a da gba ama yi a ka rongo.

27 "Kashila ka yan ta nala tsara a zami yi, kpaci a papura baci a ka tsara yi ta, ko an u wokoi u yan mbari n ele wa.

28 Adama a ne a da tsari n uma, tsa zamgbanasa kpam, adama a ne a da tsu wokoi ili i'ya tsari, tyoku da ashipi a de a roku a danai, 'Atsu aza a kagali ka ne a da.'

29 "An u wokoi atsu aza a kagali ka Kashila a da, u gan tsu ratsanaka Kashila n ili i'ya a yain n zinariya ko azurufa ko katali, i'ya vuma u yain n ugboji u ne wa. 30 Caupa Kashila

* **17:18** Aza da a tsu kondonuso ili i'ya ya gitasa a likimba alya a tsu isa "Ayawunshi." Kpam a tsu sheshishe ta a'ayin dem tyoku da likimba wari. Ayawunshi a Epikuriya a tsu rongo ta a usheshe a kaci ka ili i'ya a ka ciga adama a upana kayanyan ka kaci ka le. Ayawunshi a aza a Sitokiya a tsu rongo ta a usheshe adama a kaci ka le. Ele a tsu ciga ili i'ya ya tuko upana kayanyan wa.

kari ka foro ama a unyushi u le wa, adama a ukpada u ureve u le. Shegai gogo-na u tonuko ta ama ko nte wa a kpatala a asaka tsicingi tsu le tsu ugbashika ameli.

³¹ “Kpaci u dangasa de kain ka wa tuwa u yanka likimba afada a da a'ari dere a kukere ku uza da u dangasai. Kashila ka asaka tsu ta tsu reve vuma u nala vi a asu u da u 'yangasa yi a ukpa.”

³² An a panai adama a u'yangwa u ukpa, aku aza roku a yanka yi majari, shegai aza roku a danai, “Tsa ciga ta tsu doku tsu pana ukuna u da vu danai nala vi.” ³³ Pini nala, Bulus asakai asheshi yi. ³⁴ Shegai ama roku a asuvu a le a wushuki n kadyanishi ka Bulus a wokoi Atoni. A asuvu a Atoni a savu yi alya Diyoniysi uza da wari asuvu a asheshi, n uka u roku uza da a ka isa Damari, kabolo n aza roku kpam.

18

Bulus ba u kondoi Korintiya

¹ Aku Bulus asakai Atina u banai a Korintiya, ² nte u cinai uza u Yahuda u roku de uza da a ka isa Akila, uza da a matsai a ilyuci i Pontu. Akila n uka u ne Bilikisu a barakpa n urawa an a wutai a uyamba u Italiya* wa. Kpaci an u wokoi Kaladiyu magono u zuwa ta mele u da gba aza a Yahuda a asaka ilyuci i Roma. ³ Bulus rongo ta n ele n u yanyi manyan n ele, kpaci ele aza a tsilaga tsa uyan atani a da tyoku u ne.

⁴ Ashibi dem Bulus wa ta a kagata ka Kashila uyan kadyanishi n aza a Yahuda n aza a Heline. Wa ciga u zuwa le a wushuku n eyi. ⁵ An Sila n Timoti a wutai a Masidaniya a tuwai a Korintiya, aku Bulus nakai kaci ka ne gba a asu u uyan ku'ari n u tonusuki aza a Yahuda, “Kawauwi ka ya bolo vi, Yesu da.” ⁶ Shegai an aza a Yahuda a 'yuwan yi a taka yi n inyashi, Bulus kapatsai kabuta ka aminya a ne,† u danai, “Mpasa n de ma ta a kaci ka de, mpa kabirya mu wa.‡ Ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana a kapala a asu u Awulawa da ma bana.”

⁷ Pini nala, u ba u dusuki n Titiyu Yusutu Kawulawa uza u ulyaka Kashila kayala, kpam kuwa ku ne ka ta evu n kagata ka Kashila. ⁸ Kirisibu uzapige u kagata ka Kashila n aza a kuwa a ne gba a pityanangu ta n Asheku. Ama ushani a Korintiya dem a pityanangi, aku a lyubugu le.

* **18:2** A'ayin a Yesu, ilyuci i Roma i'ya ilyuci i pige a uyamba u Italiya a asu u da Kaisa Magono wari, kpam a asu u da azapige azapige ama a'ari. Tsugono tsu Roma tsa ta tsu pige, nte dem uyamba u Masar n u Isara'ila n u Anasara wari pini.

† **18:6** A'ayin a nala yi, uza u kapatsa baci kabuta ka a'ene ko ka aminya, wa wenike ta an u 'yuwain ama. ‡ **18:6** Ili i'ya baci dem i tsara da unyushi u de u da, mpa kabirya mu wa.

⁹ Kain ka te n kayin, Asheku a ka yanka Bulus kadyanshi a kuwene u tonuko yi, “Pana uwonvo wa, yan kuɓari! Kotsu vu pada bini wa! ¹⁰ Kpaci mā tā n avu, kpam ko uza wa ne vu usan wa. Mā tā n ama ushani pini a ilyuci i na yi.” ¹¹ Bulus dusuki pini a ilyuci yi hal kayen ka te n uwoto u teli, u rongo le uwenishike kadyanshi ka Kashila.

¹² Shegai a a'ayin a da Galiya wari gomuna u uyamba u Akataya, aza a Yahuda a bolomgbonoi kaci a 'yangasakai Bulus, a banka yi a kapala ka aza a afada. ¹³ A danai, “Vuma na ama da wa ciga a lyaka Kashila kayala a ure u da mele ma bishinkai.”

¹⁴ Shegai an Bulus wa ciga u gita kadyanshi, aku Galiya kpatalai a asu u aza da a 'yangasakai Bulus, u danai, “Panai eda aza a Yahuda, a da baci nusa da u nusai, ko kpam u yain unyushi u pige u roku, an mari ma pana ka da ta. ¹⁵ Shegai an u wokoi kananamgbani ki a kaci ka idani, n a'ala a da n mele ma de koshi, she i yain afada yi n kaci ka de. Mpa ma yan icun i afada a nala yi wa.” ¹⁶ Aku u loko le a kunu ku afada ki. ¹⁷ Aku kakuma ki ka kana'i Sasatsani uzapige u kagata ka Kashila, a lapa yi a kapala ka kunu ku afada ki. Shegai Galiya kirana n ele wa.

Bulus gonoi a Antakiya n Suriya

¹⁸ An ukuna u nala u wurai, Bulus doku rongoi a Korintiya a'ayin kenu. Aku u tonukoi Atoni yi u da eyi wa laza. U uwai a kpatsu kaɓolo n Bilikisu n Akila a kana'i ure ubana a Suriya. Shegai kahu a 'yanga, Bulus kuruwa ta kaci ka ne a Kankiriya, tyoku u agadu a aza a Yahuda, an u wokoi u yain kazuwamgbani n Kashila.

¹⁹ An a rawai a Afisu, (pini a ilyuci yi Bulus asakai Bilikisu n Akila,) aku Bulus uwai a kagata ka Kashila tsara u dansa n aza a Yahuda. ²⁰ Aku a folo yi u doku u rongo n ele, eyi tani u wushuku wa. ²¹ Shegai an wa asaka le, u danai, “Kashila ka wushuku baci, ma gono ta a asu u de.”

²² An Bulus asakai Afisu u uwai kpatsu ubana a Kasariya, aku u wurai ubana a Urishelima. U ba u danasai Atoni, pini nala, u lazai ubana a Antakiya. ²³ An u barakpai pini kenu, aku u 'yangai u kyawunsai uyamba u Galatiya n uyamba u Firijiya. U tonoi a ilyuci ilyuci n u gbatangusi Atoni atakasuvu, tsara a gbonguro a ure u Asheku.

Apolo yain kuɓari a Afisu

²⁴ A'ari pini, aku uza u Yahuda u roku uza u kala Apolo tuwai a Afisu. Kpam uza u ilyuci i Alizandariya u da, karevi ka kadyanshi. U reve ta tagarada u Kashila cika. ²⁵ A wenishike yi ta a asuvu a Ure u Asheku. U bidya ta kadyanshi ka Kashila ki mayun mayun n ucira, kpam wa wenishike ukuna u Yesu u

maci vi. Shegai ukuna u ulyuḅugu u Yahaya u ḁa u revei koshi. ²⁶ Aku u kaṅai kuḁari a kagata ka Kashilā n ucira u ne gbā. An Bilikisu n Akila a panai kadyanshi ka ne, a rono yi a banka yi a kuwa, a doku a tonusuko yi ukuna u Kashilā cika.

²⁷ An Apolo wa ciga u pasamgbana ubana a uyamba u Akataya, Atoni a ɓaṅga yi a koronki Atoni a ḁa a'ari a Akataya vi ukanikorongi tsara a wushi yi n akere a re. An u rawai tani ḁe, u woko ta kaḅangi ka aza ḁa a pityanangi a asu u ukuna u shinga u Kashilā, ²⁸ kpaci u varangu ta aza a Yahuda cika a kapala ka ama, u kasaṅasaḁa le tagaraḁa u Kashilā an Yesu Kawauwi ka.

19

Bulus a ilyuci i Afisu

¹ A'ayin a ḁa Apolo wari a Korintiya, Bulus walai pini a uyamba vi hal ubana a Afisu, a asu u ḁa u cinai Atoni a roku.

² U wece le, “I wusha Kulu Keri a'ayin a ḁa i wushuki vi?”

A danai, “Tsu reve gbam ili i roku Kulu Keri wa.”

³ U wece le, “Ucun u ulyuḅugu u eni u ḁa a luḅugu ḁa?”

A wushunku yi, “Ucun u ulyuḅugu u Yahaya u ḁa.”

⁴ Bulus danai, “Ulyuḅugu u Yahaya u ukpatala u ḁa. Yahaya tonusuko ta dem ama a pityanangu n uza ḁa wa tuwa a kucina ku ne; wata, Yesu.”

⁵ An a panai nala, aku a lyuḅugu le a asuvu a kala ka Yesu Asheku. ⁶ An Bulus taḁanku le akere, aku Kulu Keri ku cipa le. Pini nala, a gitai kadyanshi n aletsu a roku n a yanyi kadyanshi ka ukuna u Kashilā. ⁷ Gba gbā evu n ama kupa n ama a re a ḁa.

⁸ Bulus uwai a kagata ka Kashilā n u yanyi kuḁari bawu uwonvo hal uwoto u tatsu, n u yanyi kadyanshi n ele n u tonusuko le ukuna u tsugono tsu Kashilā. ⁹ Shegai aza roku a asuvu a le a gbamai atakasuvu a le. A 'yuwain uwushuku, hal a yankai aza ḁa a wushuki vi kadyanshi ka gbani adama a Ure u Asheku vi a kapala ka ama. Aku Bulus asaḁai kagata ka Kashilā ki, u bidyai Atoni yi, n u wenishiki le kain dem a asu u uwenishike u Tiraniyu. ¹⁰ Nala a rongoi uyansa hal ayen a re, hal gbā aza a Yahuda n aza a Heline a ḁa a'ari na ndishi a Asiya a panai kadyanshi ka Asheku.

Mmuku n Siva

¹¹ Kashilā ka naka ta Bulus ucira u ḁa wa yansa ikunesavu i'ya bawu kotsu ama a taḁai uwene. ¹² Hal gbam a bidya baci mayani ma ne ko aminya a manyan a ne a ḁa wa ukusa a bankai aza a mḁala, a tsu taṅa ta. Nala dem ityoni i cingi i tsu pecembene ta n ama.

¹³ Aza a Yahuda a roku aza ḁa a'ari ukyawunsa ilyuci ilyuci n a wutukpusi ityoni i cingi. A maṣṣai tsara a yain manyan nala n kala ka Yesu Asheku. N a dansi, “N 6arana ḁa ṭa n kala ka Yesu ka Bulus wa yansaḁa ku6ari ku ne ki, i wuṭa.”

¹⁴ Mmuku n Siva kaḁarakpi ka pigeṭ ka aza a Yahuda, n ḁa dem pini n shindere a'ali a asuvu a aza ḁa a ka yansa nala vi.

¹⁵ Kain ka te, an a kondoi a yain nala a asu u uza u ityoni i cingi u roku, aku ityoni i cingi i wushunku le, “Mpa gai n reve ṭa Yesu! N reve ṭa kpam Bulus. Shegai eḁa tani an yayi?”

¹⁶ Aku uza u ityoni i cingi vi u imkpai u gita le malapa hal u lyai ucira u le gba. Aku a wuṭai a kuwa ki n ilyaḁi ya dem kata6a ikyamba i le kpam n a'utsu.

¹⁷ An aza ḁa a'ari ndishi a Afisu, aza a Yahuda n aza a Heline a panai ili i'ya i gitai, aku a panai uwonvo cika, a nakai kpam kala ka Asheku tsupige. ¹⁸ Ama ḁa kpam a wushuki vi a wuṭai a kapala ka ama a ka dansa tsicingi tsu le. ¹⁹ Ama ushani aza a uyan aḁabu a 6olomgbonusoi itagarada i le a asu u te a runukpai i'ya a kapala ka ama. An a kecei ikebe i itagarada yi, i rawa ṭa ikebe i'ya vuma wa livḁ manyan ma a'ayin azu amangarenkupa (50,000.)* ²⁰ Nala kadyanshi ka Asheku ka rongoi utambura kpam ka yain ucira cika.

²¹ An ukuna u nala u gitai, Bulus bidigai kaci ka ne u ḁa u kyawunsa baci uyamba u Masidaniya n u Akataya, aku u bana a Urishelima. U danai kpam, “N bana baci ḁe, u kana mu ṭa n bana a ilyuci i Roma. ²² Aku u suki aḁangi a ne a re, Timoti n Erasutu ubana a Masidaniya, eyi kpam u shamgbai ve pini a uyamba u Asiya vi kenu.

A 'yangasai atakasuvu a ama a Afisu

²³ A'ayin a nala yi a ḁa a 'yangasai atakasuvu a ama cika a adama a Ure u Asheku. ²⁴ U'yangasa u atakasuvu a nala vi u gita ṭa n karumi ka roku uza u kala Dimitiriyu, uza ḁa wa yansa manyan n azurufa n u rumi agata a Aritimaṭṭ kameli ka kari uka. Eyi n atoku a manyan a ne a tsu tsara ṭa ikebe cika adama a manyan ma nala mi. ²⁵ Aku u 6olomgbonoi gba atoku a manyan a ne n aza ḁa a ka yan manyan ma ma rotsoi icun i manyan ma nala mi, u danai, “Eḁa ama a va, i reve ṭa n manyan ma na ma tsa tsarasa ikebe. ²⁶ I wene ṭa kpam i pana ṭa tyoku ḁa Bulus nala vi wa lapanasa ama. Nala wari a uyan pini na a Afisu n a asu u aza a Asiya ushani. U danai ameli a ḁa ama a yain n akere, ashila a ḁa wa. ²⁷ Ukuna u cingi wa gita ṭa, a ka nangasa ṭa manyan ma tsunu. Bamu gbam n nala, hal

* **19:19** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ṭa “ikebe i azurufa 50,000.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. † **19:24** Aritima kala ka kameli ka, kpam urotsoni u uka u ḁa kari. Ama ushani a ka6on ka Asiya a tsu gbashika ṭa ka.

gbam a ka gonuko ta Aritima kameli ili i gbani, kpm a pece yi n tsupige tsu ne. Eyi uza da gba uyamba u Asiya hal gban n likimba gba a ka gbashika.”

²⁸ An a panai nala, aku a yain upan cika, a 'yangasai alagatsu a le, a danai, “Tsupige she Aritima u aza a Afisu.”

²⁹ Aku ama yi a dambulai, a sumai ubana a kakura a asu u da ama yi a bolomgbonoi, a'ari urono Gayu n Aristaraku. Ama a na yi atoku a nwalu a Bulus a da aza a Masidaniya.

³⁰ Bulus ciga ta u uwa pini a asuvu a ama yi, shegai Atoni a fishinka yi. ³¹ Azapige a roku aza a uyamba u Asiya aje a ne a sukunku yi akani a folo yi kotsu u kawan u bana a asu u ama a nala yi wa.

³² Ama da a'ari pini vi atakasuvu a le gba a shadangu de n kadambula, kpaci a reve gban ili i'ya a bolomgbonoi uyan wa. Aza roku a 'yangasai alagatsu a ka dansa ili i roku, aza roku kpm a ka dansa ili i roku kau. ³³ Aza a Yahuda a tutsuki vuma roku uza u kala Alizanda a kapala, a ka ciga yi u kasanasa ukuna vi. Pini nala, u 'yangasai akere a zuba u danai a pada, tsara u siraka ama a ne kabetsu. ³⁴ Shegai an a revei eyi uza u Yahuda u da, aku a 'yangasai alagatsu a danai, “Tsupige she Aritima kameli.” A'ari uyansa nala hal ulapa u uwule u re.

³⁵ An nala u wurai, aku kakorongi ka ilyuci ka zuwai ama yi a padai, u danai, “Eda ama a Afisu, ama a likimba gba a reve ta an ilyuci i Afisu i'ya ya kirana n Aritima kameli. Kpm ya dem reve ta an kameli ka pige ka nala ki, ka rukpai a zuba derere a ilyuci i tsunu. ³⁶ An u wokoi ili i na yi a ka nana i'ya wa, u gan ta i pada bini, kotsu i bidya ukuna vi n udagu wa. ³⁷ I tukoi ama a na pini na, a yan uboki a kagata ka kameli ki wa, a wisha tani kameli ki wa. ³⁸ Shegai Dimitiriyu n atoku a manyan a ne a'a baci n ukuna u roku a kaci ka uza roku, kunu ku afada ka ta ukukpi. Aza a afada a da kpm pini, she i banka le de. ³⁹ Shegai i'a baci n ukuna u roku kau u da ya ciga i reve, she a dansa u da na a asu u asheshi. ⁴⁰ Mayun tani wa sudugba tsu ta a kukere ku azapige a Roma, an tsu wushuki n ukuna u u'yangasa u atakasuvu u ara u na vi, an u wokoi tsa fuda tsa naka kalen ka ili i'ya i gitai na vi wa.” ⁴¹ An u danai nala, aku u wacinsai ama yi.

20

Bulus gonoi a Masidaniya n Heline

¹ An u'yangasa u atakasuvu vi u kotsoi, aku Bulus isai Atoni u gbamatangu le atakasuvu. Pini nala, u tonuko le, “U yan tsu ben.” Aku u lazai ubana a uyamba Masidaniya.

² An u kyawunsai abon a nala yi gba, n u gbamatangusu le

atakasuvu cika, aku u lazai she a Heline. ³ U dusuki pini hal uwoto u tatsu.

Afoḅi a ḁa wari a uwa a kpatsu ubana a uyamba u Suriya, aku u revei aza a Yahuda a yanka yi ṭa afoḅi a cingi. Adama a nala a ḁa u bidigai kaci ka ne wa gono a ure u Masidaniya. ⁴ Ama a na ḁa a soku yi: Supata maku ma Puruhu uza u Biriya, kaḅolo n Aristaraku n Sakunda aza a Tasaloniya, kaḅolo n Gayu uza u Daraba, n Timoti, hal dem n Tikiku n Tarafima aza a Asiya.

⁵ Ama a na yi a lyai kapala na nwalu a ba a vana tsu a Taruwasa. ⁶ Aṭsu tani an Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti a wurai, tsu uwai a kpatsu a Filibi. Tsu yan ṭa nwalu ma a'ayin a tawun, aku tsu rawai a Taruwasa tsu cina le pini ḁe. Nte tsu rongoi pini hal a'ayin a shindere.

A 'yangasai Yutiku a ukpa

⁷ Kain ka Aladi, tsu ḅolomgbonoi tsara tsu lyai ilikulya. Bulus dansai kadyanshi n ama yi hal kayin ka pige, kpaci wa laza ṭa kain ka wansa baci. ⁸ A kunukuzuba ka tsari vi a sapusa ṭa pini ncikalushani. ⁹ Kalobo ka roku uza u kala Yutiku u dusuki a zuba u ilinuku i kunukuzuba ku ukumba u tatsu. Aku wa gbaḁiga a'ayin a ḁa Bulus wari uyan kuḅari ku ugadi, hal alavu a bidya yi gbende-gbende. Aku u faṭanaḁi u rukpaḁi a kunukuzuba utuwa a iyamba. An a canga yi, a cinai u kuwa ḁe. ¹⁰ Pini nala, Bulus cipai a iyamba u woḅo yi, u danai, “Kotsu i dambula wa, wa ṭa n uma.” ¹¹ An Bulus gonoi a kunukuzuba, aku tsu lyai ilikulya kaḅolo. U lyai kapala n kadyanshi ki hal usana, aku u lazai. ¹² Pini nala, a lazai n kalobo ki a kuwa n uma, aku a yain mazanga cika.

Bulus banai a Milita

¹³ Bulus bidiga ṭa kaci ka ne u wala a a'ene ubana a Asusu. Aṭsu kpam tsu uwai a kpatsu, tsara tsu ba tsu gawunsa ḁe.

¹⁴ An tsu gawunsai a Asusu, aku u uwai a kpatsu ki tsu lazai ubana a Mitilini. ¹⁵ An kain ka wansai, aku tsu lyai kapala na nwalu tsu rawai evu n a asu u ḁa a ka isa Kiyō. An kain ka wansai kpam tsu rawai a uyamba u mere ma mini u ḁa a ka isa Samasu. An kain ka doku ka wansai, aku tsu rawai a Milita. ¹⁶ Kpaci Bulus bidiga ṭa kaci ka ne u da wa shamgba a Afisu wa, adama a ḁa wa ḅarakpa a Asiya. Kpaci wa yan ṭa maloko u rawa a Urishelima kahu kain ka Abiki a Kain ka Amangarenkupa.†

Bulus dansai n azapige aza a Afisu

¹⁷ Shegai an tsu rawai a uyamba u Milita, ḁa Bulus sukunki nkoshi n kuwa ku Atoni a ḁa a'ari a Afisu a tuwa a cina yi. ¹⁸ An a rawai, aku u danai, “Eḁa i reve ṭa gba ili i'ya n yain a'ayin a ḁa n gitai utuwa a Asiya. ¹⁹ N yan ṭa manyan ma Asheku

bawu arāḍi, kpm n meshi. N kawunki kpm n ukonduso u cingi u ḍa aza a Yahuda a tukuso mu. ²⁰ N kpaḍa ḍa utonuko ukuna u mayun wa, na n yansaḱa ḍa kuḅari a asu u ama n a'uwa a ḍe. ²¹ Kuḅari ku va ku te ka ubana a asu u aza a Yahuda n Awulawa. N tonuko le a reve kalen ka ukpatala a gono a asu u Kashila a asaḱa tsicingi tsu le kpm a pityanangu n Yesu Asheku.

²² “Gogo-na Kulu Keri ka na ka zuwa mu ubana a Urishe-lima, kpm n reve ili i'ya ya gita na mpa ḍe wa. ²³ Ko an u wokoi Kulu Keri ka tonusuko mu ta a ilyuci i'ya dem n banai, ka danai a ka gidaku mu ta a kuwa ku a'ali kpm n pana ikyamba. ²⁴ Shegai mpa n gonuko uma u va ili i roku wa, ma fuda baci ma kotso manyan ma Yesu Asheku u naka mu; wata, n dansa Kadyanshi ka Shinga ka ukuna u shinga u Kashila.

²⁵ “Gogo-na n reve ta aza ḍa n kyawunsai na yansaḱa le kuḅari ku tsugono tsu Kashila a ka doku a ka wene mu wa. ²⁶ Adama a nala a ḍa ma tonuko ḍa ara, uza ḍa baci dem u tuwa u puwain a asuvu a ḍe a ka wece mu mpasa n ne wa. ²⁷ N tonuko ḍa ta mai ili i'ya Kashila ka ciga ḍa i reve. ²⁸ I kirana n uma u ḍe n ushiga u ḍa Kulu Keri ku zuwa ḍa i guḅi. Kpm i lyai kapala n ulinaḱa Atoni a ḍa Kashila ka tsilakai kaci ka ne na mpasa n Maku ma ne. ²⁹ N reve ta n laza baci, awenishiki a ka tuwa ta, aza ḍa bawu a ka wenishike ukuna u mayun. A ka yan ta yavu nleweni, tsara a wacinsa ncon n Kashila. ³⁰ Hal gbam aza roku a asuvu a ḍe a ka yan ta kadyanshi ka kaḅan tsara a roni Atoni ubana ara le. ³¹ Adama a nala, she i rongo ufobusi, i ciba ayen a tatsu a ḍa pa vi kaara n kayin mari n ada, n asaḱa ḍa ubara wa. Hal gbam n sai n meshi adama a ḍe.

³² “Gogo-na n nakangu ḍa ta a kukere ku Kashila. Asaka kadyanshi ka ukuna u shinga ka ne ka kirana n ada. Cibai n kadyanshi ka pige ka shinga ka nala ki. Kadyanshi ka nala ki ka ka banga ḍa ka naka ḍa ili i'ya Kashila ka ciga ka naka ama a ne agadu.

³³ “N yan malyon ma ikebe ko aminya a uza roku wa. ³⁴ I reve ta n yan ta manyan n akere a va, tsara n tsupuka kaci ka va ili i'ya ma ciga, n aza ḍa a'ari kaḅolo na mpa. ³⁵ Kain dem n woko ta iryoci ara ḍe tyoku ḍa ya yan manyan cika, tsara i banga aza a unambi. Cibai n kadyanshi ka Yesu Asheku ka u danai, ‘U la ta unu u shinga vu naka n u ḍa va wusha.’ ”

³⁶ An Bulus kotsoi kadyanshi, aku u kufangi kaḅolo n ele a yain kvasu. ³⁷⁻³⁸ Aku a woḅo yi gba le n unambukatsumu a kana kushen cika, kpaci u dana ta a ka doku a ka wene yi wa. Pini nala, a soku yi gba le hal u uwai a kpatu.

21

Nwalu n Bulus ubana a Urishelima

¹ An tsu pecembenei n ele, aku tsu uwai a kpatsu ubana a uyamba u mere ma mini u Kosso. An kain ka wansai, aku tsu banai a Rodusu, pini nala, she a Patara. ² An tsu cinai kpatsu ku ka bana a Finisiya, aku tsu uwai tsu lazai. ³ An tsu gitai uwene uyamba u mere ma mini u Sayipuru, aku tsu asakai i'ya a ugula u tsunu, tsu lyai kapala na nwalu ubana a Suriya. Tsu cipai a Taya kpaci nte kpatsu ki ka cipuka pini ucanga. ⁴ Tsu cina ta pini Atoni, aku tsu dusuki pini n ele hal a'ayin a shindere. Kulu Keri ku tonuko le a tonuko Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ⁵ Shegai an a'ayin a u'yangā a tsunu a yain, aku tsu lyai kapala na nwalu n tsunu. Atoni yi a soku tsu ta hal gbam n aka a le na mmuku n le gba ubana a uroto u ilyuci vi. An tsu rawai a ikengi i agata, aku tsu kudangi tsu yain kavasū. Tsu 'yangai tsu lyai kapala na nwalu n tsunu. ⁶ An tsu pecenei, aku tsu uwai a kpatsu, ele kpm a lazai ugono a kuwa.

⁷ An tsu asakai Taya, tsu lyai kapala na nwalu she a Talamaya. Nte tsu damangbanasai pini n atoku kpm tsu shamgbai pini n ele kain ka te. ⁸ An kain ka wansai, aku tsu banai a Kasariya, tsu cipai a kuwa ku Filibu uza u uyan kuβari ku kadyanshi ka Kashila, uza u te a asuvu a ama a shindere ◇ a da a dangasai a pecike ama ilikulya. ⁹ Wa ta na mmuku nkere n nishi n da bawu kotsu n yain iyolo, alya aza a udansa kadyanshi ka Kashila.

¹⁰ An tsu yain a'ayin pini a asu vi, aku uza u udansa akani a Kashila u roku uza u kala Agaba, ◇ u wutai a Yahuda u tuwai. ¹¹ U bidyai kagbawatsu ka cuku ka Bulus, u sirai akere a ne n a'ene a ne n ka, u danai, "Ili i'ya Kulu Keri ku danai i'ya na, 'Naha da aza a Yahuda a Urishelima a ka sira uza u kagbawatsu ka na vi, kpm a neke yi a akere a Awulawa.' "

¹² An tsu panai nala, atsu n aza da a'ari pini tsu foloi Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ¹³ Aku u wushuki, "Ndyā i zuwai i'ari a kushen ya zuwa mu unamgbukatsuma? Ufoβusi u da mari a sira mu hal gbam a wuna mu a Urishelima adama a kala ka Yesu Asheku."

¹⁴ An tsu dansai n eyi bawu tsu fuda yi, aku tsu padai bini, tsu danai, "Asaka Magono ma Zuba ma yain i'ya i gan yi."

¹⁵ An nala u wurai, aku tsu foβusoi tsu banai a Urishelima. ¹⁶ Atoni a roku aza da a wutai a Kasariya dem a soku tsu, a banka tsu a kuwa ku Nnasan uza da tsa cipā ara ne. Eyi vuma u Sayipuru u da, uza u te a asuvu a Atoni a kagita.

Bulus rawai a Urishelima

17 An tsu rawai a Urishelima, atoku a ryabusa tsu n ipeli cika. 18 An kain ka wansai, aku Bulus n ątsu dem tsu banai ara Yakubu, křam gbą nkoshi n kuwa ku Atoni n ąa pini. 19 An Bulus damangbanai n ele, aku u tonusuko le ili i'ya Kashilą ka yankai Awulawa a akere a ne. 20 An a panai nala, aku a cikpalai Kashilą, a tonukoi Bulus, "Utoku u tsunu, wene na tyoku ąa ama azu ushani a aza a Yahuda a pityanangi. Gbą le gogo-na a'ą tą n maluwa ma a ka tono Mele ma Musa. 21 Shegai a tonuko tą Atoni a savu yi alabari a vunu a da va wenishike tą aza a Yahuda a ąa a'arı a asuvu a Awulawa vu da a varangu Mele ma Musa. Wata, kotsu a kiąa mmuku n le acombi wa, ko křam a toni agadu a tsunu wa.

22 "Gogo-na niąa tsa yan? Křaci u křaną tą a reve n utuwa u vunu. 23 Adama a nala, she vu yain ili i'ya tsa tonuko vu. Tsa tą n ama a nishi pini na aza ąa a yain kazuwambani. 24 Bidya ama a nala yi i ba i wulukpe kaci ka ąe kaąolo, křam vu tsupa ikebe i uwulukpe yi tsarą a kuruwa le. Nala wa zuwa tą a reve an gbą ili i'ya a tonuko le a kaci ka vunu ki kaąan ka, křam avu n kaci ka vunu va kirana tą n Mele mi. 25 Shegai ukuna u Awulawa a ąa a wushuki, tsu koronku le tą ukanikorongi tsu da: kotsu a takuma ili i'ya a ąaramkřpai kameli wa, kotsu a takuma unyama u ąa wari na mpasa wa, a takuma unyama u manama ma a piyanlai udyoku wa, křam kotsu a yain tsishankala wa."

A křanai Bulus a Kuwa ku Kashilą

26 An kain ka wansai, Bulus bidyai ama yi a banai a wulukpei kaci ka le, aku a uwai a Kuwa ku Kashilą. Pini nala, u tonukoi ama a'ayin a ąa uwulukpe vi wa shadąngu, n kain ka a ka yanka ya dem udarąkřa.

27 An a'ayin a shindere yi a yain evu n ushadąngu, aku aza a Yahuda a roku aza a uyamba u Asiya a wenei Bulus a asuvu a Kuwa ku Kashilą. Aku a 'yangasai atakasuvu a ama a křaną yi, 28 n a salasi n a dansi, "Atoku a tsunu aza a Isara'ila, ąanga tsu! Vuma ąa wa kyawunsa ko nte wa n u wishisi ama a tsunu, n Mele ma tsunu, křam n Kuwa ku Kashilą ku tsunu ki aya gai na vi. Hal gbam u tukoi aza a Helineř a roku a asuvu a Kuwa ku Kashilą ki a nangasai Asu u Uwulukpi u na vi." 29 Ele n a dani ko u uwa pini n Tarafima Kawulawa ka Afisu asuvu a Kuwa ku Kashilą ki. Ili i'ya i zuwai a danai nala, křaci a'arı a wene le tą kaąolo a asuvu a ilyuci.

30 Aku gbą ilyuci yi a dambulai cika, a wuranai n ilyadi a křanai Bulus. A rono yi ubana a ulanga u Kuwa ku Kashilą ki. Kute-kute a gidakusi itsutsu yi. 31 Pini nala, a křaną yi malapa a ka ciga a wuna, aku alabari a rawai ara uzapige u kuvon u aza a Roma, a da gbą ilyuci i Urishelima i'ya pini a ka 'yangasasa

atakasuvu a ama. ³² Kute-kute u bidyai atigi a roku kaḅolo n asoje a banai ḁe a asu u le. An ama yi a wenei uzapige vi utuwa n asoje, aku a ḁṣaka yi malapa.

³³ Uzapige vi u zuwai a kaṇai Bulus, kpam u zuwai a sira yi n ikani i re. Aku u wecei ama yi ko ya Bulus vi n ili i'ya kpam u yain. ³⁴ Aku aza roku pini a asuvu a kakuma ki a salai a danai ili i roku, aza roku kpam a danai ili i roku kau. Adama a kacan ka ama ki, hal gbam uzapige vi u fuda u reve ili i'ya i gitai wa. U zuwai a lazai n Bulus ubana a kuwa ku asoje. ³⁵ An a rawai a asu u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, she na asoje yi a raḁagba yi a zuba adama a u'yangasa u atakasuvu u ama yi. ³⁶ Kakuma ka ama ka ka tono le vi a'ari isali n a dansi, “Wuna ni.”

Bulus dansai n kakuma ka ama ki

³⁷ An a yain evu n u'uwa a kuwa ku asoje ki, aku Bulus wecei uzapige vi, “Ko va wushuku n yain kadyanshi n avu?”

Aku uzapige vi u wece yi, “Dana vu reve ta Tsiheline? ³⁸ Ma wundya ada vuma u Masar u da ayen a da a wurai u 'yangasai atakasuvu a ama, hal gbam u tonoi n ama azu a nishi (4,000) a aza a magalaka a mete mi?”

³⁹ Bulus wushunku yi, “Mpa uza u Yahuda u da, u ilyuci i Tarsu a uyamba u Kilikiya. Mpa uza u ilyuci i'ya i'ari n tsupige tsu nala tsi da. Ma folo vu vu ḁṣaka mu n yain kadyanshi n ama a na yi.” ⁴⁰ Aku u ḁṣaka yi u yain kadyanshi, u shamgbai a zuba u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, u 'yangasakai ama yi kukere a pada. An a padai bini, aku u yanka le kadyanshi n Tsi'arama.

22

¹ Bulus yain kadyanshi, u danai, “Atoku a va n isheku i va, panai mai n tonuko da ili i'ya i gitai, tsara n wenike an bawu mari n unyushi.” ² An wa dansa n ele n kaletsu ka le, aku kakuma ka ama ka lapulai ka padai bini.*

³ Aku u danai, “Mpa uza u Yahuda u da, a matsa mu ta a Tarsu, a uyamba u Kilikiya, shegai nte n gbonguroi pini na. N yan ta kaneshi a kukere ku Gamaliya uza da u wenishike mu gba mele ma isheku i tsunu. Ma ta n uciga u ugbashika Kashila, tyoku da gba de i'ari uyan ara. ⁴ N foro ta ama da a ka tono Ure u Asheku, hal gbam n wunai aza roku. N sirasai aka n a'ali n gbagirya le a asuvu a kuwa ku a'ali. ⁵ Magono ma Adarakpi n azapige a Asheshi a Pige a ka dana ta mayun da. A naka mu ta ukanikorongi ubana a asu u atoku a tsunu aza a Yahuda a da a'ari a Damasuka. Ukanikorongi vi u wushunku

* **22:2** Tsi'arama tsa aza a Urishelima a tsu dansa, kpam a yan ta majiyan an a wenei Bulus wa dansa n kaletsu ka le.

mu t̄a n tuko Atoni a d̄a a'ari d̄e utuwā a Urishelima usiri n ikani tsar̄a a yan le mavura.

Bulus danai tyoku d̄a u kpatalai

⁶ “Kain ka te, evu n ubana kaara a kaci, cina n yan d̄e evu n urawa a Damasuka, aku katyashi ka wutāi a zuba ka wakana mu ukyawan. ⁷ Aku n rukpāi a iyamba, n panai kalaḡatsu ka wece mu, ‘Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura?’

⁸ “Aku n wushuki, ‘Asheku, a d̄a yai?’

“U wushuki, ‘Mpa Yesu uza u Nazara uza d̄a va yan mavura.’

⁹ Aza d̄a tsari kabolo a wene t̄a katyashi ki, shegai a reve ili i'ya kalaḡatsu ki ka tonu wa.

¹⁰ “Aku n wece yi, ‘Asheku, ndya va ciga n yain?’

“U wushunku mu, ‘Yangā vu uwa a Damasuka. Vu rawa baci d̄e a ka tonuko vu t̄a ili i'ya va yan.’ ¹¹ Katyashi ki ka zuwa mu t̄a n rumban̄ai, aza d̄a tsari kabolo ki alya a rono mu ubana a Damasuka.

¹² “Aku vuma roku uza u kala Ananiya tuwai ara va. Eyi uza d̄a wa gbashika Kashilā tyoku d̄a Mele ma tsunu ma danai d̄a, uza d̄a gb̄a aza a Yahuda a d̄a a'ari a Damasuka a ka cikpalasa. ¹³ U tuwai ara va, u shamgbai evu nā mpa, u danai, ‘Utoku u va Shawulu, wene asu.’ Pini a asu u nala vi d̄a n wene yi!

¹⁴ “U tonuko mu, ‘Kashilā ka isheku i tsunu ka dangasa vu t̄a vu reve ili i'ya wa ciga. Kpam vu wene Uza u Uwulukpi u nala vi, vu pana kpam kadyanshi ka ne. ¹⁵ Ad̄a va bidya kadyanshi ka ne ubana ko nte wa, n vu tonusuko le i'ya vu wenei n i'ya kpam vu panai. ¹⁶ Kotsu vu nangasa a'ayin wa. ‘Yangā a lyubugu vu tsar̄a a zai unyushi u cingi u vunu. Yan nala n vu isasi kala ka Asheku.’

Bulus yain kubari a asu u Awulawa

¹⁷ “Kain ka te, an n gonoi a Urishelima, mpa a uyan kvasu a Kuwa ku Kashilā, aku n wenei kuwene, ¹⁸ kpam n wenei Asheku a ka dansa, u danai, ‘Asakā Urishelima gogo, kpaci a ka wushuku n ili i'ya va tonuko le a kaci ka va wa.’

¹⁹ “Aku n wushuki, ‘Asheku, ele n kaci ka le dem a reve t̄a an n kanasai aza d̄a a wushuki n avu a agata a Kashilā n sirasa le kpam n lapa le. ²⁰ A'ayin a d̄a a wunai Isitifanu, [◇] uza u uyan kadyanshi ka Kashilā, mpa pini kushani kpam n wushuku t̄a n ili i'ya a yain. Hal gb̄am mpa n ban̄ai aminya a ama d̄a a wuna yi vi.

²¹ “Aku Asheku a tonuko mu, ‘Yangā vu wala, ma suku vu t̄a a mbari a asu u Awulawa.’ ”

²² Kakumā ka ama ki ka rongo yi upanaka hal a asu u d̄a u danai udani u ‘Awulawa,’ aku a salai un̄a u te, ‘Rawukai vuma

u na vi! Wuna ni! U gan a asaka yi n uma wa!' ²³ Aku a rongoi iyoroli n a mondusi aminya a le n maloko, a shadangusi akere a le n kayala a polusoi ka a uwule.

²⁴ Aku uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai a bidya yi ubana a kuwa ku asoje, tsara a bawan yi adama a da wa tonuko le ukuna u maci. ²⁵ Tyoku da a sira yi tsara a bawin yi, aku u tonukoi katigi ka kari pini vi, "U gan a bawin uza u Roma u da wari n ucira u uyan ili bawu a yanka yi afada?"

²⁶ An katigi ki ka panai nala, aku u banai a asu u uzapige vi, u danai, "Ndy a ciga n yain? Vuma u na vi uza u aza uyamba u Roma da."

²⁷ Aku uzapige vi u banai ara Bulus, u wece yi, "Tonuko mu, avu uza u aza uyamba u Roma da?"

Aku u wushunku yi, "Nala wari."

²⁸ Aku uzapige vi u danai, "She na n tsapai ikebe ushani kahu n tsara ucira u nala vi."

Bulus danai, "Mpa kpam n u da a matsa mu."

²⁹ An asoje a da a ka ciga a bawin yi vi kpam a yan yi keci ki a panai nala, aku a wozoi akere a le gogo. Uzapige u kuvon vi u pana ta uwonvo, kpaci u zuwa ta a sira yi.

Bulus dansai n Asheshi a Pige

³⁰ An kain ka wansai, aku uzapige u kuvon vi wa ciga u reve ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a tukoi ukuna u na a kaci ka Bulus. U zuwai a surukpa yi ikani yi, aku u zuwai adarakpi a pige n Asheshi a Pige yi gba a 6olomgbonoi. U zuwai a ukai Bulus a asuvu, u zuwa yi u shamgbai a kapala ka le.

23

¹ Bulus wundyai azapige a Asheshi a Pige yi mai, aku u danai, "Aza a va, n rongo ta mai a kapala ka Kashila a a'ayin a va!" ² Aku Ananiya* Magono ma Adarakpi u zuwai aza da a'ari evu n Bulus vi a lapa yi a una. ³ Aku Bulus danai, "Kashila ka lapa vu ta avu uza u maci u kaban u gbani, dusuku da vu dusuki tsara vu yanka mu afada tyoku da Mele ma danai, shegai avu gonoi vu kodoi Mele mi, kpaci vu zuwai a lapa mu."

⁴ Aza da a'ari evu n Bulus vi a danai, "Magono ma Adarakpi ma Kashila ma va wishisa!"

⁵ Bulus wushunku le, "Yanka numu ahankuri atoku a va, n reve an Magono ma Adarakpi ma wa. Kpaci a korongu ta a da 'Kotsu uza u wisha uzapige uza da wa tono n ama wa.'" ◇

⁶ An Bulus wenei Asheshi a Pige yi aza roku aza a Sadusi a da aza roku kpam Afarishi, aku u 'yangasai kalagatsu u danai,

* **23:2** Tagarada u Asuki u yan ta kadyanshi ka ama a tatsu aza da a'ari n kala "Ananiya." 5:1 Ananiya uza da yankai asuki kaban, aku u kuwai. 9:10, 22:12 Ananiya uza da kukpai a'eshi a Bulus a Damasuka. 23:2 Ananiya uza da wari Magono ma Adarakpi. ◇ **23:5** Uwt. 22:28.

“Aje a vā, mpa Kafarishi ka ilimaci i Kafarishi. An u wokoi n zuwai katakasuvu ka vā a asu u u'yangā u ukpā, dā i zuwai a ka yanka mu afada.”

⁷ An u danai nala, aku kananamgbani ka uwai a mere ma aza a Sadusi n Afarishi hal kaḅolo ki ka pecei kure. ⁸ Aza a Sadusi a wushuku n u'yangā u ukpā, n atsumate a eri, n a'ulu wa, shegai Afarishi a wushuku tā n ili i nala yi gbā. ⁹ Aku kacan ka 'yangāi cika, awenishiki a Mele aza dā a'ari Afarishi a 'yangāi a ka ḅangā Bulus a danai, “Tsu wene unyushi u vuma u na vi wa, ko kenu. Gaawan kulu ko kpam katsumate ka zuba ka roku ka ka yanka yi kadyanshi.”

¹⁰ An kacan ki kārī uyan ushani, aku ama yi a'ari uvingasa Bulus apashi a re gbā. Pini nala, uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai asoje a wushi Bulus a akere a le, kotsu a banka yi a kuwa ku asoje.

¹¹ N kayin ka nala ki, Yesu Asheku u wenikei kaci ka ne ara Bulus, u danai, “Lya kapala n ugbami u asuvu. Tyoku dā vu yain kadyanshi ka vā pini naha a Urishelima, u kaṅā tā kpam vu yain ka a Roma.”

A sheshei a wuna Bulus

¹² An kain ka wansai, aku aza a Yahuda a roku a foḅusoi tsarā a wuna yi. A tsinai a da a ka lya ko a soi wa, she a wuna Bulus. ¹³ Aza dā a yain afobi a cingi a nala yi a la tā ama amangare. ¹⁴ Aku a banai a asu u adarākpī a pige n azapige a tonuko le, “Tsu tsina tā, tsu da tsa lya ili ko tsu soi wa, she tsu wuna vuma u nala vi. ¹⁵ Edā n Asheshi a Pige, she i tonuko uzapige u kuvon u aza a Roma u tuko yi pini na a asu u Asheshi, aku i yain yavu ciga dā ya ciga i doku i veci ukuna vi sawu. Aṣu kpam ufoḅusi u dā tsarī tsu pite yi a ure tsarā tsu wuna yi.”

¹⁶ Kalobo ka utaku u Bulus ka pana tā ukuna u dā a sheshei vi, aku u banai a kuwa ku asoje ki u tonuko yi ukuna vi. ¹⁷ Pini nala, Bulus isāi katigi ka te u tonuko yi, “Banka kalobo ka na a asu u uzapige u kuvon, Wā tā n ukuna u dā wa tonuko yi.”

¹⁸ Aku vuma vi u wushuki u bankai kalobo ki ara uzapige u kuvon vi. Pini nala, katigi ki ka tonukoi uzapige u kuvon vi u danai, “Vuma dā wārī a kuwa ku a'ali ku nala ki uza u kala Bulus vi, aya u zuwa mu n tuko kalobo ka na ara vunu, u da wā tā n ili i'ya wa ciga u tonuko vu.”

¹⁹ Aku uzapige u kuvon vi u kaṅāi kukere ku kalobo ki u banka yi paki, u wece yi, ‘Ndya va ciga vu tonuko mu vi?’”

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ama roku a dā pini a sheshei a ka ciga a banka le Bulus a asu u Asheshi a Pige a aza a Yahuda nakpan. A ka yan tā yavu a ka ciga a doku a veci ukuna vi mai. ²¹ Shegai kotsu vu yain nala wa! Kpaci ama dā pini a la

tā ama amangare a ka pite yi tsarā a wuna yi. A tsina tā a da a ka lya ko a soi wa, she a wuna yi. Gogo-na alya pini ufoɓusi, a da a ka vana vu wushunku le.”

²² Aku uzapige vi u tonuko yi, “Kotsu vu asaka uza u reve an vu tonuko mu ukuna u na vi wa.” Pini nala, u tonuko yi u wala.

A bankai Bulus a Kasariya

²³ Uzapige u kuvon vi u isaɪ atigi a re a tuwa, aku u tonuko le, “Tonukoi asoje amangatawanre (200) a foɓuso a bana a Kasariya n ulapa u uwule u kuci u kayin ka ara, n asoje a adoki amangatatsunkupa n asoje a amangatawanre (200) a kuvon na nsari n le. ²⁴ Eda kpmam i zami kadoki ka Bulus wa yuwa. Kotsu i banka yi ara Feli gomuna, bawu ko i te i'ya ya gita n eyi.” ²⁵ Aku uzapige vi u korongi ukanikorongi u na ubana ara gomuna vi. U danai,

²⁶ “Mpa Kaladiyu Lisiya, ma sukunku uzapige Feli gomuna idyani. ²⁷ Aza a Yahuda a roku a da a kanaɪ vuma u na, hal a ka ciga a wuna yi. Shegai an n wecei ukuna vi, n revei an vuma vi uza u uyamba u Roma u da, aku mpa n asoje a va tsu wusa yi. ²⁸ Aku n banka yi a asu u Asheshi a Pige, tsarā a veci unyushi u da u yain vi. ²⁹ Pini nala, n cinai unyushi u da a kanaɪ yi n u da vi u Mele ma le u da, u rawa gbam a ka sira ko a wuna yi wa. ³⁰ Shegai an vuma roku u tonuko mu ukuna u cingi u da a foɓusoɪ a kaci ka ne, da i zuwai n sukunku yi ara vunu kute-kute. Aku n tonukoi aza a kadyanshi yi a tuwa a dana unyushi u da a wenei u yain vi ara vunu.”

³¹ Asoje yi a yain ili i'ya a danai a yain. N kayin ka nala ka a bidyai Bulus ubana a ilyuci i Antipatari. ³² An kain ka wansai, aku asoje a da a ka wala a a'ene yi a gonoi a kuwa ku asoje ku le, a asakaɪ asoje a da a ka walaka adoki yi a lazai n eyi ubana a Kasariya. ³³ An a rawai a Kasariya, aku a nakaɪ gomuna vi Bulus n ukanikorongi vi. ³⁴ Pini nala, Feli gomuna u yain kaneshi u ukanikorongi vi, u wecei Bulus eyi uza u uyamba u eni u da. Aku u wushunku yi, “Kilikiya.”

³⁵ Pini nala, gomuna wushunku yi, “Ma panaɓa vu ta a'ayin a da baci dem aza da a sapula vu vi a rawai. An u danai nala, aku u zuwai a kpada yi a asuvu a kuwa ku tsugono ka Hiridu magono u mai.

24

Feli yankai Bulus afada

¹ An a'ayin a tawun a wurai, aku ama roku a rawai a Kasariya, tsarā a dana ili i'ya Bulus yain. Alya Ananiya Magono ma Adarakpi kaɓolo n azapige a aza a Yahuda a roku n karevi ka mele ka roku uza u kala Taratulu. ² An a isaɪ Bulus

u uwa a asuvu, aku Taratulu gitai utonusuko gomuna vi ili i'ya Bulus yain, u danai, “Uzapige Feli, adama a ugboji u vunu, da i zuwai ama a tsunu a'ari na ndishi n shinga tun ara wa. Adama a da kpm vari n uwene u mbari, da i zuwai ama a tsunu a ka pana kayanyan ka ndishi n ulya u kapala. ³ Ama ko nte wa a ka cikpa vu ta bawu utyoku. ⁴ Shegai adama a da bawu ma ciga n wowotongusu vu, ma folo vu adama a ugboji u da vari n u da, vu panaka tsu a asuvu a a'ayin a kenu a na yi tsu dana ili i'ya vuma u naha vi u yain.

⁵ “Vuma u na vi kashilakani ka, tsu cina yi ta wa 'yangasa atakasuvu a aza a Yahuda a likimba gba, kpm aya wa tono n kabolo ka aza da a ka isa Aza a Nazara. ⁶ Hal gbam wa ciga u nangasa Kuwa ku Kashila, aku tsu kana yi. [⁷ Tsa ciga tsu yanka yi afada n Mele ma tsunu, shegai Lisiya uzapige u kuvon u aza a Roma u wusa yi ara tsunu. Aku u zuwai tsu tuko kadyanshi ki a kunu ku afada ku vunu.]*

⁸ “Vu vece yi baci n kaci ka vunu ben, va fuda ta va reve an ukuna u da tsu tukoi a kaci ka ne ki mayun da.” ⁹ Aku aza a Yahuda a da a buwai a wushuki n ili i'ya Taratulu danai.

Bulus wushunki Feli

¹⁰ Aku gomuna vi u yankai Bulus kukere u yain kadyanshi. Pini nala, u gitai u danai, “Uzapige, n reve ta vu yanka ta ama ushani aza a uyamba u na afada a ayen ushani, kpm n yan ta mazanga an ma wutukpa kaci ka va a kunu ku afada ku vunu. ¹¹ Vu vece baci, va laza ta va reve an kotsu u lai a'ayin kupa n a re, an n banai a Urishelima ulya u kayala a Kuwa ku Kashila wa. ¹² N yan kananamgbani n uza roku a Kuwa ku Kashila wa, ko kpm n 'yangasa atakasuvu a ama a agata a Kashila ko kpm a asu u roku wa. ¹³ Ama a naha a ka fuda a ka dana ili i'ya a ka dansa na vi mayun da wa. ¹⁴ Ili i te i'ya n revei i'ya, an ma tono Kashila ka isheku i tsunu a ure u da a danai kaban ka vi, kpm n wushuki an gba ili i'ya i'ari ukorongi a asuvu a tagarada u Mele ma Musa na i Ntsumate. ¹⁵ N zuwa ta katakasuvu ka va a asu u Kashila, tyoku da aza da a sapula mu na vi a zuwai, a da a ka 'yangasa ta akushe aza a shinga n aza a cingi a ukpa. ¹⁶ Adama a nala a da mari a ukirana kain dem tsara n yain ili i'ya i'ari i maci, kpm katakasuvu ka va ka rongo na ndishi n shinga a asu u Kashila n ama.

¹⁷ “N barakpa n ugono a Urishelima wa, mari ta a kateshe ayen ushani. N gonoi n ikebe tsara n naka ama a tsunu aza a unambi, kpm n naka kune a asu u Kashila. ¹⁸ Mpa pini a uyan nala a Kuwa ku Kashila ki, cina n kotso de uwulukpe kaci ka va, aku a cina mu pini, kpm kakuma ka ama ka pini

* **24:7** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa ta makpanda ma 7.

wa. ¹⁹ Shegai aza a Yahuda a roku a da pini aza a uyamba u Asiya, alya wari u gain a tuko kadyanshi ka va ara vunu a'a baci n ili i'ya a ka dana a kaci ka va. ²⁰ Ko kpam asaka aza da a sapula na vi, a dana unyushi u da Asheshi a Pige a tsara mu n u da a'ayin a da a yanka mu afada a Urishelima. ²¹ Kadyanshi ka a ka fuda a dana a kaci ka va ka na koshi, an n salai n danai ukuna u na a kunu ku afada ku le; 'Adama a kadyanshi ka u'yangā u ukpa u da a ka yanka mu afada a kapala ka de ara.'

²² Feli gomuna tani u reve ta ili ushani a Ure u Asheku, aku u shamkpa le u danai, "Shamgbai she a'ayin a da Lisiya Uzapige u Kuvon† u tuwai, aku n kidaga da ugana." ²³ Aku u zuwai katigi ka roku ka wundi yi, u tonuko yi kotsu u gidaku yi wa, kpam u bishinka aje a ne utuwa a banga yi wa.

Bulus dansai n Feli gomuna

²⁴ An a yain a'ayin, aku Feli tuwai n uka u ne uza u kala Durusila, kpam uza u Yahuda u da. A suki vuma roku u tuko Bulus, pini nala, a zuwuka yi atsuvu a ka pana kadyanshi ka upityanangu n Yesu Kawauwi. ²⁵ Aku Bulus tonuko le ukuna u uyan ili i shinga, n u kana kaci, kpam n kain ka afada ka ka tuwa. An u panai nala, aku uwonvo u kana yi cika, u tonuko Bulus, "Gogo-na u rawa ta ve. Wala. Shegai n tsara baci kabala, ma isa vu ta vu tuwa." ²⁶ Feli tsu sukunku ta Bulus tuwa u dansa n eyi, kpaci u zuwa ta uma wa tsara ta ikebe ara ne.

²⁷ An ayen a re a wurai, aku a takpai Feli gomuna, a nakai Posiya Fesutu u wokoi gomuna. Shegai an Feli wa ciga kala ka shinga a asu u aza a Yahuda, aku u asakai Bulus pini a kuwa ku a'ali.

25

Bulus yain kadyanshi ki ara Fesutu

¹ An Fesutu kana manyan ma gomuna ma ne n a'ayin a tatsu, aku u 'yangai a Kasariya ubana a Urishelima. ² Aku adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuwai n kadyanshi ka Bulus ara ne. A folo yi ³ u zuwa a gono n Bulus a Urishelima, kpaci a fofuso ta ama a pite yi a ure a wuna yi. ⁴ Shegai Fesutu wushunku le, "A Kasariya da a ka wundya Bulus, kpam nte ma gono de gogo. ⁵ U yan baci ukuna u cingi, asaka azapige a de a tono mu a ba a tuko kadyanshi ki de."

⁶ Fesutu shamgba ta n ele a'ayin kulla ubana a'ayin kupa, aku u lazai ugonu a Kasariya. An kain ka wansai, u isa aza a kunu ku afada ki, u tonuko le a tuko Bulus vi. ⁷ An Bulus tuwai, aza a Yahuda a da a wutai a Urishelima vi a 'yangai

a'ari utukuso kadyanshi a kaci ka ne, ka gbam bawu a ka fuda a shamkpa.

⁸ Shegai Bulus 'yuwain kadyanshi ki, u danai, “Mpa n nusuka Mele ma aza a Yahuda wa, ko Kuwa ku Kashila, ko kpm aza a tsugono tsu Roma wa.”

⁹ Shegai an Fesutu wa ciga atakasuvu a aza a Yahuda a pana kayanyan, aku u wecei Bulus, “Ko va wushuku vu bana a Urishelima n ba n yanka vu afada a ukuna u na vi de?”

¹⁰ Bulus wushunku yi, “Wa yan wa, a asuvu a kunu ku afada ku Kaisa ka mari, kpm nte u gain a yanka mu pini afada. Avu n kaci ka vunu dem vu reve ta mai, n nusuka aza a Yahuda wa. ¹¹ N yan baci ili i roku i'ya i rawai ukpa, ma 'yuwan a wuna mu wa. Shegai ukuna u mayun wa baci pini a asuvu a kadyanshi ka na ki wa, uza u rasta u neke mu a akere a ama a na yi a wuna mu wa. Ma folo da a 'yangasa kadyanshi ki ubana ara Kaisa magono ma pige.”

¹² Fesutu dansai kadyanshi ki n asheshi a ne, aku u danai, “Nala wari, vu folo ta ubana ara Kaisa, kpm nte va bana de.”

Fesutu n Agaripa magono

¹³ An a yain a'ayin kenu, aku Agaripa* magono n uka u ne Baranisi† a tuwai a Kasariya tsara a ryabusa Fesutu. ¹⁴ An u wokoi a ka yan a'ayin de, aku Fesutu tonukoi Agaripa ukuna u kadyanshi ka Bulus. U danai, “Vuma roku u da pini a asuvu a kuwa ku a'ali uza da Feli asanka mu n yanka yi afada. ¹⁵ An mari a Urishelima, adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuko mu kadyanshi ka vuma u nala vi, a folo mu n kidaga yi ugana.

¹⁶ “Shegai n tonuko le, a mele ma tsunu atsu aza a Roma tsu tsu kidaga uza u ugana wa, she a tuwa n eyi a kapala ka aza da a tukoi kadyanshi ki, kpm a tsu asaka yi ta u dansa tsara u wutukpa kaci ka ne. ¹⁷ An a tuwai adama a kadyanshi ki, an kain ka wansai, n zuwai a tukoi Bulus, aku n gitai afada. ¹⁸ Shegai an ama yi a 'yangai a dansa kadyanshi ki, a tuko unyushi u da a da u yain u da n zuwai katakasuvu n pana vi wa. ¹⁹ Shegai ukuna u adini a le u da, kpm n ukuna u vuma roku uza da a ka isa Yesu uza da u kuwai, shegai Bulus matsai u da wa ta n uma. ²⁰ Mpa tani mari n namba ta tyoku da ma vece ukuna u na vi, aku n wecei Bulus ko wa wushuku u bana a Urishelima tsara n ba n yanka yi afada yi de. ²¹ Shegai u foloi a asaka Kaisa magono ma pige ma pana ukuna vi, aku n zuwai

* **25:13** Vuma na maku ma Hiridu Agaripa ma, uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. Kala ka te ka yi n tata u ne. † **25:13** Baranisi maku ma Hiridu Agaripa ma uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. U bansa ta azapige a ama iyolo ushani, gogo-na kpm utaku u ne da wa wolo.

a zuwa yi ve pini a kuwa ku a'ali ki, hal ubana a'ayin a da ma tutsuku yi ubana ara Kaisa vi.”

²² Aku Agaripa tonukoi Fesutu, “Ma ciga ta n pana ili i'ya vuma na wa dana.”

Aku u wushunku yi, “Va pana ka yi ta nakpan.”

²³ An kain ka wansai, Agaripa n uka u ne Baranisi a ukai aminya a tsugono, a tuwai kaɓolo n azapige a asoje n azapige a aza a ilyuci yi. Fesutu zuwai a tuko Bulus pini a asuvu a kunu ki. ²⁴ Aku Fesutu danai, “Agaripa magono, n gba azapige aza da a'ari pini na kaɓolo n atsu, wundayi vuma u na vi, aza a Yahuda a da a'ari a Urishelima n Kasariya a tuwa ta ara va a ka ciga n wuna vuma u na vi. ²⁵ Shegai mpa n wene u yan unyushi u da u rawai a ka wuna yi wa. Kpam an u wokoi u foloi a banka kadyanshi ki a asu u magono ma pige, da i zuwai n yawunsai n banka yi ara ne. ²⁶ U kana ta n korongu ukuna u maci a kaci ka vuma u na ubana a asu u magono. Da i zuwai n tuko yi a kapala ka de gba, hal gai avu Agaripa magono, tsara tsu kotso baci uvece ukuna vi, n tsara ili i'ya ma korongu. ²⁷ Kpaci a uwene u va, utengeshi u da a tutsuku vuma da wari a kuwa ku a'ali ubana a asu u magono bawu a danai ili i'ya u yain.”

26

Agaripa dansai n Bulus

¹ Agaripa tonukoi Bulus, “Gogo-na dansa n kaci ka vunu.”
Aku Bulus 'yangasai kukere, u gitai kadyanshi:

² “Agaripa magono, n pana ta kayanyan an u wokoi a kapala ka vunu ka ma yan kadyanshi n wutukpa kaci ka va a kadyanshi ka ama a va a tukoi adama a va. ³ N revei avu vu reve ta Mele ma aza a Yahuda n gba ili i'ya a ka nanamgbanaka. Adama a nala, ma folo vu vu yain ahankuri vu pana ka mu.

⁴ “A wenishike mu ta uwenishike u aza a Yahuda tun mpa kenu. N rotsongusu ta a asu u ama a va n a asu u aza a Urishelima. Azapige a aza a Yahuda a reve ta n u da. ⁵ A reve ta na mpa caupa, kpam a ka fuda ta a ka dana mpa Kafarishi ka mayun, a kaɓon ka kari n mele ma awuya a asuvu a adini a tsunu. A ka dana ta mayun da a ka ciga baci a dana.

⁶ “Gogo-na ma ta a asu u afada an n wushuki n kazuwamgbani ka Kashila ka yankai ama a tsunu caupa. ⁷ Kazuwamgbani ka nala ki ka agali kupa n a re a zuwai uma a wene ushadangu u ne, da i zuwai a matsai ugbashika Kashila kaara n kayin. Magono, an u wokoi n zuwai uma u va a kazuwamgbani ka nala, da i zuwai aza a Yahuda a wenei

unyushi u va. ⁸ Ndya i zuwai i kpaḍai uwushuku an Kashila ka 'yangasa akushe?

⁹ “Mpa n kaci ka va caupa mari n wenei yavu mai da n yain ili i'ya ya bishinka ulya u kapala u kadyanshi ka Yesu uza u Nazara. ¹⁰ Adarakpi a pigeḥ a wushunku mu ta n yain ili i na yi, kpm n canga ta Atoni ushani aza a Urishelima n uka le a kuwa ku a'ali. Hal gbam n uḅolomgbono u kaci u va u da a wunusai aza roku. ¹¹ N tonoi gba agata a Kashila na bawin le, kotsu gai n zuwa a yanka kala ka Kawauwi unā u cingi. Adama a da ma pana upan u le cika, aku ma tonuso le a ilyuci i mbari i tsumoci na n foruso le de.

Ugawunsa u Bulus n Kawauwi

¹² “Magono ma va, kain ka te, mari a asuvu a nwalu ubana a Damasuka uyan manyan mi, n ucira u da adarakpi a pige a naka mu. ¹³ N kaara a kaci, katyashi ka wutai a zuba ka wakana mu n ama da a soku mu. Katyashi ki ka la ta ka kaara. ¹⁴ An tsu rukpai a iyamba gba tsunu, aku n panai kalagatsu ka dansa n Tsi'arama, ka tonuko mu, ‘Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura? Utengeshi u da kanaka ka shilakanā n magutsu ma kalina.’

¹⁵ “Aku n wece yi, ‘Asheku, ada yai?’

“Asheku a wushunku mu, ‘Mpa Yesu, uza da va yan mavura. ¹⁶ Gogo-na 'yanga, ili i'ya i zuwai n tuwai i'ya n zuwa vu vu woko kagbashi ka va kpm vu dana ili i'ya vu wenei a kaci ka va. Va tonuko ta ama ukuna u ili i'ya i gitai, n ili i'ya kpm ya tuwa a'ayin a da ma wenike kaci ka va ara vunu. ¹⁷ Ma suku vu ta a asu u aza a Yahuda, n Awulawa. Ma kirana ta n avu a'ayin a da va bana a asu u da n suku vu. ¹⁸ Ma ciga ta vu kukpa a'eshi a le, a kpatala a asaka karimbi ubana a katyashi. Kpm a kpatala a asaka ucira u Kanangasi* ubana ucira u Kashila. Aku Kashila ka cimbusuka le unyushi u cingi u le. Pini nala, a ka tsara ta asu a asuvu a ama da Kashila ka wulukpei an a zuwai upityanangu u le ara va.’

Bulus dansai ukuna u manyan ma ne

¹⁹ “Adama a nala, Agaripa magono, ma 'yuwan utono kuwene ka ku tuwai a zuba vi wa. ²⁰ N gita ta n yankai aza a Damasuka kuḅari, aku n banai a Urishelima a uyamba u aza a Yahuda gba. Pini nala, n yankai Awulawa n tonuko le a kpatala a asaka tsicingi tsu le a gono a asu u Kashila, kpm a yain ili i'ya ya wenike an a kpatalai.

²¹ “Ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a kana mu a Kuwa ku Kashila a ka ciga a wuna mu i'ya gai la vi. ²² Shegai Kashila ka banga mu ta, da i zuwai mari udansa kadyanshi ka na ki a

* 26:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

asu u aza a pige nā mmuku. Ili i roku i'ya Musa nā ntsumate n ḏa n buwai a danai ya gita vi i'ya, ²³ Kawauwi ka pana ta ikyamba, kpam aya wa woko vuma u kagita u ḏa wa 'yanga a ukpa. Kpam wa woko ta katyashi a asu u aza a Yahuda n Awulawa.”

²⁴ Kute-kute Fesutu salai, u danai, “Bulus, ijan i'ya va suma? Uyan kaneshi ushani vi u zuwa vu vu woko kashimza ḏa?”

²⁵ Shegai Bulus wushunku yi, “Uzapige Fesutu, ijan i'ya mu wa. Ili i'ya ma tonon vi mai ḏa i'ari, kpam n ugboji. ²⁶ Agaripa magono u reve ta n ili i na yi, kpam n eyi ḏa ma dansa bawu uwonvo. Kpaci ukuna u na u gita ukpawunsi wa. ²⁷ Agaripa magono, vu wushuku nā ntsumate? N revei vu wushuku ta.”

²⁸ Agaripa wushunku yi, “Va ciga vu gonuko mu Katoni a asuvu a a'ayin a kenu a na a ḏa?”

²⁹ Bulus wushunku yi, “Ko a asuvu a a'ayin a kenu ko a ushani, ma yan ta kavasus tsara Kashila ka zuwa avu n aza ḏa a'ari pini na a ka pana ka mu gogo-na a woko tyoku u va. Shegai ma ciga i uka ikani i nala yi wa.”

³⁰ Aku Agaripa magono, n Fesutu gomuna, n Baranisi, n aza ḏa a'ari kabolo n ele a 'yanga a asaka a asu vi. ³¹ An a wuta, aku a dansai n atoku a le, “Vuma nala u yan ili i'ya i rawai a ka wuna yi, ko a uka yi a kuwa ku a'ali wa.” ³² Agaripa tonukoi Fesutu, “U woko baci vuma u na danai a banka kadyanshi ka ne ara Kaisa wa, she tsara tsu asaka yi.”

27

A bidyai Bulus ubana a Roma

¹ An tsu fobusoi tsara tsu uwa a kpatsus ubana a uyamba u Italiya, aku a naka Bulus n aza a kuwa ku a'ali a kukere ku katigi ka pige ka roku uza u kala Juliyo, uza u te a asuvu a asoje a Kaisa magono. ² Aristaraku wa ta dem kabolo n atsu. Eyi uza u ilyuci i Tasaloniya u ḏa, a ubongu u Masidaniya. Tsu uwai a kpatsus ku ka tsu rongo uyan manyan a ilyuci i Adaramitiya. Aza a kpatsus yi a fobuso ta a ka shamgbusa a ilyuci ilyuci i'ya i'ari a ikengi i kushiva i uyamba u Asiya.

³ An kain ka wansai, aku tsu rawai a Sida. Juliyo katigi u yankai Bulus ukuna u shinga, u asaka yi u ba kondoi aje a ne tsara a naka yi gba ili i'ya wa ciga. ⁴ An tsu asaka Sida, aku uwule wa lapana tsu cika, aku tsu tonoi evu n uyamba u mere ma mini u Sayipuru tsara tsu pana shana n uwule vi.

⁵ Tsu lyai kapala na nwalu ubana a ḏaka a ubongu u Kilikiya n Bamafiliya, aku tsu rawai a ilyuci i Mira a uyamba u Likiya.

⁶ Pini nala, Juliyo katigi u tsara kpatsus ku roku ka aza a uyamba u Alizandariya kpam ka bana a Italiya, aku u zuwai tsu uwai pini.

⁷ An tsu yain a'ayin ushani n tsu wali sawu, she na tsu matsai cika, aku tsu fudai tsu rawai evu n Kinidu. An uwule u bishinka tsu ulya kapala, aku tsu kyawain a kapashi ka bawu uwule wari pini, evu n asu u da a ka isa Salamani a uyamba u mere ma mini u Kiriti. ⁸ Tsu modonoi tsu wurai asu vi n upana u ikyamba, aku tsu rawai a asu u roku u da a ka isa Asu u Uwunvuga u Shinga evu n ilyuci i Lasiya.

⁹ An u wokoi tsu barakpai cika, nwalu mi n da n buwa kpam mai wa, kpaci a'ayin a abali a da. Kpam a'ayin a Abiki a Cimbusuka Ama Unyushi u Leɓ a wura de. ¹⁰ Bulus tonukoi atigi a asoje yi, "Azapige, n wenei tsu lya baci kapala na nwalu n na mi, n da ma tuko ta ukuna u cingi u unangasa u kpatsu, n unamba u ucanga cika. Ama kpam a ka pana ta usan, hal gbam uma u tsunu wa ta a unā u ukpa."

¹¹ Shegai katigi ka ka banā ama yi u wushuki n kadyanshi ka uza u kpatsu ki n uza da wa walaka kpatsu ki, u 'yuwain uwushuku n kadyanshi ka Bulus. ¹² Asu u Uwunvuga u Shinga vi ukukpi u da wari, kpam asu vi u lobono a lyai pini ilyushi wa, kpaci abali a tsu rongo ta ulapusa asu vi. Adama a nala, aku aza a kpatsu yi a ka ciga a bana a ilyuci i Finikiya, tsara a lyai ilyushi i le de. Finikiya tani asu u da a'atsu a tsu shamgbusa pini a uyamba u mere ma mini u Kiriti u da, asu u shinga u da u tsu kangu ta abali, kpaci u da wa wundya ta daka u kalivi n gadi u kalivi.

A cinai uwule u pige u ulima

¹³ An uwule vi u gitai u'yangasa kenu-kenu a daka, aku aza a kpatsu yi a ka yawunsa yavu a'ayin a da a yain a da a ka yan ili i'ya a fobusoi. Aku a takpai kashamkpatsu ka kpatsu ki, tsu tonoi a ikengi i uyamba u Kiriti. ¹⁴ A barakpa wa, aku uwule u pige u da a ka isa, "Uwule u Gadi u Kasana," u wutai a kagida u lapana tsu. ¹⁵ Uwule vi u lapai kpatsu ki, hal gbam tsu fuda tsu wala pini a asuvu wa. Aku tsu asakai uwule vi u purai kpatsu ki.

¹⁶ Tsu tonoi asu u roku u uyamba u mere ma mini u da a ka isa Kawuda, a asu u da uwule u jebei. She na tsu modonoi cika, aku tsu fudai tsu ronoi kpatsu ku kenu ki utuwa a asu u ku pige ki. ¹⁷ An tsu ronoi kpatsu ku kenu ki, aku aza a kpatsu yi a zamai aban a sirasai kpatsu ku pige ki, adama a da ka tasa. Kpaci a ka pana ta uwonvo u da a ka vutala le a kayala ka ka sodugusu ili dem u da a ka isa Siriti, aku a cipukai kunya ka ka walaka kpatsu ki tsara ku jebe nwalu n kpatsu mi. Pini nala, a asakai ka wala ili i ne eyi u de, kpaci a fuda a walaka ka kpam wa.

¹⁸ An kain ka wansai, aku a gitai upurusu ucanga u da wari pini a kpatsu ki n a vutalasi a mini, kpaci mini mi ma shilakanā ta cika ma gbadā tsu. ¹⁹ Kain ka tatsu, ama yi n

akere a le a da a vuta_lasai ucanga u manyan ma kpatsu mi pini a mini mi. ²⁰ An tsu yain a'ayin ushani bawu tsu wenei kaara ko atala, kpam uwule u pige u ulima vi u asaka wa, aku tsu takpai uma u da tsa la.

²¹ Uza wa la u lyai wa, gba a a'ayin a nala yi. Aku Bulus isai aza a kpatsu yi, u danai, "Ama a va, a da baci i'ari i pana_ka mu tun a kagita, tsara tsa asaka Asu u Uwunvuga u Shinga u Kiriti u nala vi wa, tsari tsa tsara usan u na n unamba u ucanga u na vi wa. ²² Gbama_i asuvu, uza wa la wa namba uma u ne wa, shegai kpatsu ki ka shumbugu ta. ²³ I revei gai mpa vuma u Kashila da kpam aya ma gbashika. N kayin ka nayain, u suku ta katsumate ka zuba ka ne. ²⁴ Katsumate ki ka shamgbai evu na mpa, ka danai, 'Bulus, kotsu vu pana uwonvo wa! Va shamgba ta a asu u afada a kapala ka Kaisa magono ma pige. Kpam adama a tsishinga tsu Kashila, wa wauwa ta aza da ya walaka kabolo adama a vunu.' ²⁵ Adama a nala, gbama_i asuvu a de. N wushuku ta n Kashila. Wa woko ta dere tyoku da u tonuko mu. ²⁶ Shegai u kana ta uwule u vutala tsu a kayala ka uyamba u mere ma mini, kpam kpatsu ku tsunu ku namgba gba."

²⁷ A'ayin kupa n a nishi uwule vi wari ugama kpatsu ki a upashi u na ubana a upashi u nide a kushiva a daka u uyamba u Italiya. Shegai a kain ka kupa n ka nishi ki, aza a kpatsu yi a wenei tsa rawa evu n iyamba. ²⁸ A kondoi akumgbi a kadaka ka mini ki, a cinai ka rawa ta udeshe amangatawun n kamanga (120). An a tsarai a barakpai kenu, aku a doku a kondoi mini mi, a cinai ma gono de udeshe amanganishinkupa koshi. ²⁹ Aku a gitai upana uwonvo kotsu kpatsu ki ku gama atali wa. Aku a vutalai ashampatsu a kpatsu a nishi a da a'ari n araji a kucina ku kpatsu ki, tsara a bishinka kpatsu ki nwalu. A yain kvasu tsara kayin ka wansa gogo.

³⁰ Aku aza a manyan ma kpatsu yi a ka ciga a asaka kpatsu ki. A cipukai kpatsu ku kenu ki. A yain yavu a ka cipuka kashampatsu ka araji ka kari a kapala ka kpatsu ki. ³¹ Shegai Bulus tonukoi katigi ki n asoje yi, "Ama a na a shamgba baci a kpatsu ku pige ki wa, ya kuwa ta gba de." ³² Aku asoje yi a kidasai aban a kpatsu ku kenu ki a asakai ka ku tonoi mini.

³³ N kpasani, aku Bulus foloi ama yi a lyai ilikulya kenu. U tonuko le, "A'ayin kupa n a nishi a da pa vi i'ari a kadambula bawu i lyai ilikulya. ³⁴ Ma folo da i lyai ili i roku adama a alafiya a de. I yan baci nala, ko kenji ka kaci ka de ka te ka puwan wa." ³⁵ U shamgbai a kapala ka le, u bidyai burodi u cikpai Kashila, aku u jibai u da u gitai utakuma. ³⁶ A tsarai ugbami u asuvu, ele dem a lyai ilikulya. ³⁷ Atsu ama

amangatawanre n amangatatsunkupa n a teli (276) a ɗa tsari pini a kpatsu ki. ³⁸ An a lyai a cuwai, aku a jebigei kpatsu ki araji a varangusi icanga i ilya a mini mi.

Kpatsu ki ku tasasai

³⁹ An kain ka wansai, aza a manyan a kpatsu yi a wene ta uyamba, shegai a fuda kpam a reve asu u ɗa a'ari wa. A wene ta kpam asu u shinga u ɗa wari n kayala, aku a ka ciga a banka kpatsu ki de. ⁴⁰ Aku a kidasai aban a ɗa a ka ɓana ashampatsu yi, a asakai a ɗa a asuvu a mini. A tatsukpai ili i'ya ya yiralakpusa kpatsu ki. Pini nala, a 'yangasai kunya ku uwalaka kpatsu ki ka kari a kapala ka kpatsu ki dere tyoku ɗa uwule wa pura ka ubana a asu u kayala vi. ⁴¹ Kpatsu ki ku tsara urawa a asu u ɗa wari n kayala ki wa, aku a gbashai kayala ka roku ka kari a kere ka mini. Kaci ka kpatsu ki ka uwai a asuvu a kayala ka kpadai nwalu. Kucina ku kpatsu ki ku gitai utasasa adama a abali.

⁴² Aku asoje yi a ka ciga a wunusa aza a kuwa ku a'ali yi, tsara a yain tsuwoki a suma wa. ⁴³ Shegai an katigi ki ka ciga ka wauwa Bulus, u bishinka le. Aku u zuwai aza ɗa a revei tsuwoki a radugusu pini a mini mi a yain tsuwoki ubana a kagida. ⁴⁴ Aza ɗa a buwai kpam a yuwusai agbagala a upeti, aza roku kpam a yuwusai abaci a kpatsu yi. Nala a yain a rawai a kagida gba le.

28

Bulus a uyamba u Malita

¹ An tsu lai, aku tsu revei an a uyamba u ɗa wari a mere ma mini u ɗa tsari, kpam kala ka asu ki ka Malita. ² Aza a uyamba vi a ryabusa tsu ta mai, hal a zuwuka tsu akina tsara tsu lyashuku, kpaci a ka ro ta kpam kutanu ka pini. ³ Bulus cirangi ncaka, a'ayin a ɗa wa zuwa n ɗa a akina, aku kasudugbate ka akina ki ka wutukpai kali ka roku ka tsukonu, cina eyi pini ukani na ncaka mi. Pini nala, kali ki ka kapa yi a kukere bawu ka takpai. ⁴ An ama a ilyuci yi a wenei nala, aku a dansai utyoku u le, "Gaawan vuma u na kawuni ka ama ka. Ko an u lai a asuvu a abali yi, hal n gogo-na kameli ka kari uka ka afada a ɗa a'ari dere ka buwa yi ta utono ka ciga ka wuna yi." ⁵ Bulus vishanai kukere ku ne, aku kali ki ka rukpai pini a akina yi, kpam ko i te ka yanka yi wa. ⁶ Ama yi n a wundi kukere ki ka shita ko kpam wa rukpa kute-kute u kuwa. Shegai an a barakpai a wenei ili i yan yi wa, aku a savadai kadyanshi a da, "Vuma u na, kashila ka roku ka."

⁷ Evu n asu vi, uyamba u ɗa pini u ɗa wari u uzapige u uyamba u mere ma mini mi, uza ɗa a ka isa Pubilu. Aya u wusha tsu u zuwa tsu a kuwa ku ne hal a'ayin a tatsu. ⁸ Dana

tata u ne da pini nvain n usudugbi u ikyamba n kucaru. Pini nala, Bulus ba u danasa yi, u tadanku yi akere u yanka yi kavasu u tanasa yi. ⁹ An vuma u tanai, aku gba aza da a'ari a uyamba vi a tukusoi aza a mballa ara Bulus, kpam u tanasa le.

¹⁰ Ama yi a naka tsu ta karinga, kpam an tsa laza a kpatsu, a nakasa tsu ta ili i'ya tsa ciga.

A rawai a Roma

¹¹ Tsu rongo ta a Malita hal uwoto u tatsu, pini nala, tsu lyai kapala na nwalu mi. Tsu uwai a kpatsu ka ku wutai a ilyuci i Alizandariya ka kari n iryoci i a'ulu a mpeshe ma amelia a da a ka isa Kasata n Pololu* a da a shei na ndanga. Nte dem ku lyai pini ilyushi a ilyuci yi. ¹² An tsu rawai a ilyuci i Sirakusa, tsu rongo ta pini a'ayin a tatsu. ¹³ Pini nala, tsu uwai kpatsu she a Rigiyun. An kain ka wansai, uwule u 'yangai a daka, aku tsu lazai she a Putiyoli. ¹⁴ Tsu cina ta pini Atoni, aku a folo tsu tsu shamgba n ele. An a'ayin a shindere a wurai, aku tsu lazai she a Roma. ¹⁵ Aza a tsunu aza da a'ari a Roma a reve ta an tsa tuwa, aku a tuwai a kangu tsu a Kuden ku Apiyu n asu u da a ka isa A'uwa a Amoci a Tatsu.† An Bulus gawunsai n ele, u cikpai Kashila kpam ikyamba i ne i doki ucira.

Bulus yain kuɓari a Roma

¹⁶ An tsu rawai a Roma, aku a zuwai Bulus rongo utyoku u ne, kpam kasoje n ka wundi yi.

¹⁷ An tsu yain a'ayin a tatsu, Bulus isa azapige aza a Yahuda, u tonuko le, "Aza a va, n nusuka ama a va wa, ko kpam ukuna u isheku i tsunu wa. Shegai gba n nala a neke mu a akere a aza a Roma a Urishelima a kana mu. ¹⁸ Alya n kunu ku afada ki, an a vecei ukuna u va vi, aku a ka ciga a asaka mu, kpaci a kana mu n unyushi u da u rawai a wuna mu wa. ¹⁹ Shegai an aza a Yahuda a 'yuwain uwushuku, aku u kanai n foli a gonuko kadyanshi ki ara Kaisa. Shegai ciga da ma ciga n banka ama a tsunu a asu u afada wa. ²⁰ Isa da n isa da tsara tsu dansa. A sira mu ta n ikani, kpaci n wushuku ta n uzuwa u uma u aza a Isara'ila; wata, Kawauwi uza da tuwai."

²¹ Aku a danai, "Tsu pana ili i roku a kaci ka vunu wa. Tsu wene ukanikorongi u da u wutai asu u aza a Yahuda wa, ko uza u tuwa u tonuko tsu ukuna vi wa. ²² Shegai tsa ciga ta tsu pana ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, kpaci ili i'ya tsu revei a kaci ka kabolo ka savu ka na ki i'ya ko nte wa a ka dana ta ukuna u cingi a kaci ka ne."

* **28:11** Nheline n bidya ta an Kasata n utoku u mapeshe u ne Pololu ashila a da a ka kirana n aza a nwalu a kpatsu ku mini. † **28:15** Asu u re u na vi, mbari n le n Roma n rawa ta mel kamankupa.

²³ A zuwai kain ka a ka tuwā a gawunsa n eyi a asu u ḏa u cipai vi. Kain ki a tuwā tā ushani. Ili i'ya i bidyai usana hal ubana kuvuli, Bulus wari udansa n ele ukuna u tsugono tsu Kashila. U yan tā manyan n Mele ma Musa n Itagarada i Nsumate. Wa modono tsara u rono le utuwā a asu u Yesu.

²⁴ Aza roku a wushuku tā n ili i'ya u danai, aza roku tani wa.

²⁵ Aku a'ari kananamgbani ubana n ugonon utyoku u le, aku a gitai ulazasa. A makorishi, Bulus danai, “Kulu Keri ku dana tā mai an ku yain kadyanshi a unā u Ishaya matsumate, an u tonukoi isheku i tsunu,

²⁶ “ ‘Ba vu tonuko ama a va,
Ya pana tā kadyanshi ka va,
shegai ya reve wa.

Ya wene tā,
shegai ya reve kalen ka ne wa.

²⁷ Kpaci atakasuvu a ḏe a gbama ḏe,
a votsuku ḏe atsuvu a ḏe,
a kimba ḏe a'eshi a ḏe.

Tsara i wene n a'eshi a ḏe wa,
i pana n atsuvu a ḏe wa,
kpan i reve n atakasuvu a ḏe wa.

A da baci nala wa, i'ari ya kpatala tā utuwā ara va aku n
tanasa ḏa.’ [◇]

²⁸ “Adama a nala, ma ciga i reve, alabari a iwauwi a nala yi a asu u Kashila u ḏa a wutai hal utuwā a asu u Awulawa, kpan alya a ka wusha a ḏa.” [²⁹ An u danai nala, aku aza a Yahuda a 'yangai a'ari uyan kananamgbani utyoku u le.][‡]

³⁰ Bulus dusuku tā a kuwa ka wa tsupusa ikebe hal ayen a re n u wushi gba uza ḏa baci dem u tuwā yi uwene. ³¹ U yain kuḃari ku tsugono tsu Kashila bawu uwonvo, n u wenishiki ama ukuna u Yesu Kawauwi Asheku, kpan uza u bishinka yi wa.

[◇] 28:27 Isha. 6:9-10. [‡] 28:29 Akorongi a cau ushani aza ḏa a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa tā makpanda ma 29.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Roma

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Roma alya Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Kotsu wari u bana a Roma wa an u korongi u da vi. Ilyuci i Roma i'ya i lai ugbonguro a likimba a a'ayin a Bulus, kpm gba magono ma baci dem ma lya tsugono a uyamba vi, Kaisa da a tsu isa yi. Arevi a da pini ushani, kpm Bulus korongu ta n u kirani n u todugbusi ili i'ya Kawauwi ka yain a asuvu a ili i'ya Kashila ka fobusukoi likimba.

Bulus gita ta u wenikei tyoku da ya dem wari n unyushi a asu u Kashila, adama a nala ya dem pecene ta n Kashila. An u wokoi Kashila kari uza u maci, nala dem uza da dem baci wa ciga u rongo evu n Kashila she u woko uza u maci. Uza wa la wari uza u maci wa, she Yesu koshi. Ukpa u ne u woko ta udarakpa a asu u ama gba, kpm Kashila ka naka ta ucira u udarakpa vi a asu u uza da baci dem u wushuki n Yesu.

A tagarada u na vi, Atoni a ka fuda ta a ka rotsongusu ili ushani a kaci ka tyoku da Yesu yain manyan ma pige u wauwale. A ka yan ta ucira a asuvu a upityanangu u le kpaci a ka reve ta tyoku da Kashila ka wene le mai. Ureve u nala vi wa zuwa le ta a rongo mai kpm wa banga le ta dem a tonuko aza roku ukuna u Yesu n tyoku da kpm wa banga le.

Ili i'ya i'ari pini a tagarada u na vi

Bulus n Kadyanshi ka Shinga ka ne (1:1-17)

Ya dem wa ta n unyushi (1:18-3:20)

Ure u da Kashila ka tsu wusha ama (3:21-4:25)

Uma u savu u ama a Kashila (5:1-8:39)

Aza a Isara'ila tani? (9:1-11:36)

Tyoku da uza wa rongo uma u savu u uciga (12:1-15:13)

Afobi a Bulus n idyani i ne (15:14-16:27)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu† Kirisiti† Kawauwi† ka. Kashila ka dangasa mu ta n woko kasuki,† kpm u suku mu n ba n yain kuƙari ku Kadyanshi ka Shinga† ka ne.

² Caupa, Kashila ka yan ta kazuwamgbani† ka Kadyanshi ka Shinga ka na a asu u nsumate n ne, tyoku da a korongi a Tagarada u Kashila u Uwulukpi.† ³⁻⁴ Kadyanshi ka Shinga ki ukuna u Maku ma ne u da u dansai; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. A matsa yi ta tyoku u vuma, eyi kumaci ku Dawuda† Magono ka wari. Shegai Kulu ku uwulukpi ku

wenike t̄a n ucira, Yesu Maku ma Kashil̄a ma, kpaci u 'yāngas̄a yi t̄a a ukp̄a. ⁵ A asu u Kawauwi, Kashil̄a ka n̄ak̄a mu t̄a manyan ma shinga ma kasuki. Manyan ma na mi ma ma tono n ama a iyamba gb̄a a wushuku kpam a pan̄ak̄a yi. Aya ma yanka manyan ma na mi. ⁶ I'ā t̄a a asuvu a ama a nala yi a d̄a Yesu Kawauwi u d̄angas̄ai.

⁷ N korongu t̄a ukanikorongi u na vi ubana ara d̄e gb̄a aza d̄a a'ari a ilyuci i Roma.† Kashil̄a ka ciga d̄a t̄a kpam u is̄a d̄a i woko ama a uwulukpi a ne.

As̄ak̄a Kashil̄a Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u n̄ak̄a d̄a ukuna u shinga† n̄a ndishi n shinga.

Bulus yain kavas̄u n ucikpa

⁸ As̄ak̄a n git̄a n cikpa Kashil̄a a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi adama a d̄e gb̄a. N yan t̄a nala adama a d̄a gb̄a ama a asuvu a likimba a ka dansa t̄a ukuna u upityanangu u d̄e. ⁹ Kashil̄a ka reve t̄a n as̄ak̄a uyansa kavas̄u adama a d̄e wa, n̄a n gbashiki yi n katakasuvu ka v̄a, n̄a n dansi Kadyanshi ka Shinga ka Maku ma ne. ¹⁰ A'ayin a d̄a baci ma yan kavas̄u, n tsu folo t̄a Kashil̄a ka as̄ak̄a mu n kondo d̄a, kpam nala wa woko Kashil̄a ka wushuku baci.

¹¹ Ma ciga t̄a n wene d̄a tsar̄a n n̄ak̄a d̄a ucun u un̄a u shinga u d̄a Kulu ku Kashil̄a ku n̄ak̄a mu. Ka ka b̄anḡa d̄a i gbonguro a asuvu a Asheku. ¹² Dana d̄a ma dana ma ciga t̄a tsu b̄anḡamgb̄an̄ai n upityanangu u d̄a tsu tsar̄ai. Upityanangu u d̄e wa b̄anḡa mu t̄a, kpam upityanangu u v̄a wa b̄anḡa d̄a t̄a. ¹³ Aje a v̄a, ma ciga t̄a i reve an n tsu fobuso t̄a n tuw̄a n kondo d̄a. Shegai ili i roku i tsu k̄angu mu t̄a uyan nala. Ma ciga t̄a n zuwa ama a toni Kawauwi a asuvu a Roma, tyoku d̄a n yain a asu u atoku a d̄e Awulawa.†

¹⁴ U kan̄a t̄a n gbashika ama gb̄a: Nheline n aza d̄a bawu a'ari Nheline; aza d̄a a'ari arevi n aza d̄a bawu a revei ili. ¹⁵ Ili i'ya i zuwai n mats̄ai cika ma ciga n yanka d̄a kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga a Roma i'ya gai la vi.

Ucira u uyan Kadyanshi ka Shinga

¹⁶ N pana uwono adama a Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi ka na ki wa, kpaci ucira u d̄a Kashil̄a ka yankai manyan u wauwai uza d̄a baci dem u pityanangi u d̄a la vi, ili i'ya i bidyai aza a Yahuda ubana aza d̄a bawu a'ari aza a Yahuda.† ¹⁷ Kadyanshi ka Shinga ki ka wenike t̄a tyoku d̄a Kashil̄a ka gonukoi ama, a woko ama a maci n eyi: a asu u upityanangu u d̄a tun a kagit̄a hal ubana a makorishi. Tyoku d̄a Tagar̄ada u Kashil̄a u danai, “Uza d̄a Kashil̄a ka gonukoi uza u maci† n eyi wa tsar̄a t̄a uma adama a d̄a u wushuki n Kashil̄a.” ◇

Ama gb̄a a nusa ta

¹⁸ Kashil̄a uza da wari a zuba† wa wenike ta tyoku da wa pana upan, a asu u ukidaga ama ugana a unyushi u cingi n ikuna i cingi i'ya a yansai. A kangu ta ukuna u mayun n tsicingi tsu le. ¹⁹ Kashil̄a ka yan le ta mavura, adama a da a reve ta ili i'ya i gain ama a reve a ukuna u Kashil̄a mai, kpaci Kashil̄a ka wenike le ta i'ya gb̄a. ²⁰ Ama a ka wene ucira u Kashil̄a u da bawu wari n utyoku n a'eshi a le wa, kpam n ure u uyawunsa u ne u uwulukpi. Tun an Kashil̄a ka yain likimba, gb̄a ili i'ya u yain i wenike ta tyoku da wari. Adama a nala, ama a ka tsara ure u kunyani wa. ²¹ Ko an a revei Kashil̄a, a 'yuwan yi ta unaka tsupige tyoku u Kashil̄a ka mayun, a 'yuwan yi kpam ucikpa. A unā u nala, aku uyawunsa u le u wokoi u gbani. Atakasuvu a utengeshi a le a shadangi n karimbi. ²² A da a'a ta n ugboji, shegai a wokoi atengeshi. ²³ A lyaka Kashil̄a ka tsupige uza da wari n uma bawu utyoku kayala wa. Aku a gonoi a lyakai ameli a da a rotsoi ama aza da bawu a'ari n uma u da bawu wari n utyoku, na nnu, na nnama, n a'ali kayala.

²⁴ Adama a da a yansai ili i nala yi, Kashil̄a ka asakai ama a nala yi a karai ure u le. A yain gb̄a ili i'ya a ka ciga a yain, kpam maluwa ma cingi ma le ma zuwa le a yamgbanai tsishankala tsu uwono n ikyamba i le. ²⁵ A 'yuwain ukuna u mayun u Kashil̄a aku a wushuki n kaƙan. A lyakai ili i'ya Kashil̄a ka yain kayala a unā u da a ka lyaka uza da u yain i'ya kayala. Aya uza da wa wusha icikpali hal ubana bawu utyoku. Ami.†

²⁶ An u wokoi a yain nala, aku Kashil̄a ka asaka le a tonoi maluwa ma uwono ma le. Aka a ka vakusu n atoku a le aka, kpam nala u gain u woko wa. ²⁷ Nala dem a'ali a yain. A asakai uciga uvakusu n aka, aku a wokoi n maluwa ma pige ma uyan tsugbani n a'ali. A yain ili i uwono n atoku a le, kpam ili i'ya i gitai n ele i'ya mavura adama a ili i utengeshi i'ya a yain.

²⁸ Ama a yawunsa an wari n kalen a tsara ureve u mayun u Kashil̄a wa. Aku Kashil̄a ka lazai ka asaka le n atakasuvu a cingi a le, u asaka le a yain ili i'ya bawu i'ari i gain a yain. ²⁹ A shadangi n gb̄a icun i unyushi u cingi n tsicingi. A ka cigaka kaci ka le ili dem. A kovoii ama. A shadangi n malyon. A ka ciga mawunuka gbani gbani, n a shilakanasi n atoku, a vurusai a'ene atoku. Kain dem uyawunsa u le u ili i cingi u da a kaci ka ama. A yain ndyami. ³⁰ A nangasai a'ala a ama. A kovoii Kashil̄a. A wenike ama karinga wa. A yain aradi. A cikpalasai kaci ka le. A matsai a yain tsicingi a ire i savu. A naka isheku i le karinga wa. ³¹ A'a ta n utengeshi. A shadangusu kazuwamgbani ka le wa. A wenike ikuna i shinga ko asuvayali wa. ³² A reve ta mele† ma Kashil̄a ma

dana tā uza da baci wari nala u gan tā u kuwa. Shegai nala u bishinka le a lyai kelime n uyan tsicingi tsu le wa. Hal gbam a wushunki aza roku a yain dem nala.

2

Afada a Kashila

¹ Gaawan ya rongo tā a udansa, “Ama a da va dansaka vi aza a cingi a da!” Shegai eda dem ama a cingi a da tyoku da a'ari, kpm i'a n ili i'ya ya dana wa! I dana baci ama a cingi a da, kpm a ka kidaga le tā ugana, kaci ka de ka ya kidaga ugana, kpaci ili i te i'ya ya yansa. ² Tsu reve tā Kashila ka yain derere an u kidagai aza da a ka yansa ili i nala yi ugana. ³ An wa i wenei unyushi u ama a na yi hal i kidaga le ugana, kpm eda dem nala ya yansa, nida ya wundya ya la a ukida u ugana u Kashila? ⁴ I goro Kashila an wari uza u shinga, kpm an bawu u yanka da mavura kute-kute, ko adama ahankuri a ne? Mayun da ili i'ya i zuwai Kashila kari uza u shinga ara de i'ya an wa ciga da i kpatala utuwa ara ne.

⁵ Shegai eda i ryagbaja tā kpm i 'yuwain ukpatala a asu u Kashila. Wa zuwa da tā i pana ikyamba cika kain ka wa wenike upan u ne kpm u yain afada dere. ⁶ Kashila ka tsupa tā ya dem a ili i'ya u yain. ⁷ Wa naka tā uma u da bawu wari n utyoku a asu u aza da a lyai kapala n uyan ili i shinga, aza da kpm a zama yi u naka le tsupige, n icikpali, n uma u da bawu wari n utyoku. ⁸ Shegai wa tsungu tā upan u ne a asu u aza da a rongoi tsara a naka kaci ka le upana kayanyan koshi, kpm a 'yuwain unaka ukuna u mayun karinga, kpm a ka yansa ikuna i cingi maco. ⁹ Kashila ka zuwa tā ya dem uza da wa yansa unyushi u cingi maco u pana ikyamba kpm u pana mballa. Nala wa gita tā ve a asu u aza a Yahuda, aku a asu u Awulawa. ¹⁰ Shegai wa naka tā tsupige, n icikpali, na ndishi n shinga a asu u uza da baci dem wa yansa ili i shinga. A asu u aza a Yahuda u da nala wa gita, aku a asu u Awulawa. ¹¹ Nala Kashila ka yanka ama gba afada unu u te.

¹² A ka foro tā Awulawa a yan baci unyushi u cingi, ko an u wokoi a reve Mele ma Kashila ka naka Musa wa. A ka foro tā aza a Yahuda a yan baci unyushi u cingi, kpaci a'a tā n Mele mi. ¹³ Kashila ka zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka ne an a tonoi Mele wa. Shegai a ka woko tā nala a yan baci ili i'ya Mele ma danai a yain. ¹⁴ Ko an u wokoi Awulawa, aza da bawu a'ari n Mele, a dangasaka tā kaci ka le a toni ili i'ya Mele ma danai, a wenike tā a atakasuvu a le a reve tā ili i'ya i'ari dere n ili i'ya i'ari i cingi. ¹⁵ A wenike tā mele mi ma tā a asuvu a le, adama a da uyawunsa u le u tsu tonusuko le tā ili i'ya a ka yansa i'a mai wa, ko kpm u tsu tonusuko le tā a ka

yansa tã ili mai. ¹⁶ Gbã ili i na yi ya gita tã a kain ka Kashilã ka yanka uyawunsa u ama u ða wari usokongi afada a asu u Yesu Kawauwi. Kadyanshi ka Shinga ka ma yansa kuðari ku ka danai nala.

Aza a Yahuda n Mele

¹⁷ Uza u Yahuda ða baci vãri, n Mele ma vu pityanangi. Va yan tã arãdi an vãri a asuvu a ama a Kashilã. ¹⁸ Vu reve tã ili i'ya wa ciga vu vu yain, vu reve tã kpam ili i'ya i'ari derere, kpaci vu rotsongusu tã Mele mi. ¹⁹ Vu bidiga tã kaci ka vunu vu woko uza ða wa rono arumbã, vu bidigai kpam kaci ka vunu vu woko katyashi ka aza ða a'ari a asuvu a karimbi. ²⁰ Vu wenei yavu va wenike tã atengeshi ili i'ya i'ari dere, kpam i wenishike aza ða bawu a revei ili. Vã tã n Mele mi, adama a nala vu wenei yavu vu reve ili dem, kpam vãri n ukuna u mayun gbã. ²¹ Vu wenishike tã ama, ndya i zuwai bawu vu wenishikei kaci ka vunu? Vu tonusuko tã ama kotsu a yain uboki wa, shegai avu vu gonoi va boko. ²² Vu ða u gan a yain tsishankala wa, shegai avu vu gonoi va yan tsa. Vu ða u gan a lyaka ameli kayala wa, shegai va tsarãsa tã ili i'ya i tsu uwa vu a ure u ða bawu u gain a kuwa ku ameli a le. ²³ Vu yan tã arãdi an vãri n Mele, shegai vu zuwa tã ama a goroi Kashilã, kpaci vu 'yuwain ma unakã karingã. ²⁴ Dere ða tyoku ða Tagarãda u Kashilã u danai, "Awulawa a tsu wishisa tã Kashilã adama a ðe." ◊

²⁵ Uza u Yahuda ða baci vãri, kpam va yan ili i'ya Mele ma danai vu yain, a kiða vu baci kacombi,† u woko gbani wa. Shegai vu nakã baci Mele mi karingã wa, dere ða yavu a'ari a kiða vu kacombi wa. ²⁶ A tsu kiða Awulawa acombì wa, shegai a yan baci ili i'ya Mele ma danai, Kashilã ka wene le tã yavu a kiða le tã acombì. ²⁷ Kashilã ka tuwã tã ka yanka aza a Yahuda afada, kpaci Awulawa n kaci ka le a nakã tã Mele mi karingã. Vã tã n Mele mi kpam a kiða vu tã kacombi, shegai vu 'yuwain unakã Mele mi karingã. Awulawa a nakã tã Mele mi karingã, ko an u wokoi a kiða le acombì wa.

²⁸ Adama a ða ama a revei an avu uza u Yahuda u ða, kpam a kiða vu kacombi, nala u gonuko vu uza u Yahuda u mayun wa. ²⁹ Mayun tani, uza u Yahuda u mayun aya uza ða katakasuvu ka ne kãri dere n Kashilã. Kpam ukidã u kacombi u mayun u ða an a kiða vu ikyamba wa, shegai usavada u katakasuvu u ða, manyan ma Kulu ku Kashilã ma la vi. Usavada u katakasuvu u nala vi, manyan ma Mele ma a korongi ma wa. Uacun u vuma u nala vi wa wusha tã icikpali a asu u Kashilã, shegai a asu u ama wa.

◊ 2:24 Isha. 52:5; Izk. 36:22.

3

¹ Aza a Yahuda a'ḡ n ili i roku i'ya ama ḡa a buwai bawu a'ḡri n i'ya? Ndyā i lobonoi a kiḡa le baci acombī? ² I lobono ṡḡa a ire ushani! Ure u kagiṡa u ḡa, Kashilā ka wushunku ṡḡa aza a Yahuda n akani a ne.

³ Mayun ḡa aza roku a le a wushuki n akani yi wa. Nala wa bihinka Kashilā uyan ili i'ya u zuwamgbanai ḡa? ⁴ Ko kenu! Ko ya dem u woko baci uza u kaḡan, Kashilā ka ṡḡa pini uza u mayun. Tagarḡa u Kashilā u dansa ṡḡa ukuna u ne, “Ili i'ya baci dem vu dansai, ya dem wa wene ṡḡa mayun ḡa. A'ayin a ḡa a baci dem a banka vu a asu u afada, vu tsu lya ṡḡa kaci.” ◇

⁵ Aza roku a dana ṡḡa, “Tsu yan baci unyushi, nala u wenike ṡḡa a kateshe Kashilā uza u maci ḡa. Adama a nala tsu dana ḡe la vi Kashilā ka nusa ṡḡa u foro tsu baci.” (N pana ṡḡa ama a danai nala.) ⁶ Shegai nala wari wa! Mayun ḡa baci Kashilā ka tsu yansa ili i shinga wa, wa fuḡa wa yanka likimba afada wa. ⁷ Uza roku u dana ṡḡa, “N yan baci kaḡan, kpam kaḡan ka vḡ ka wenikei ili i'ya Kashilā ka danai mayun ḡa kpam ka naḡa yi tsupige, niḡa Kashilā ka dana mpa uza u unyushi u cingi u ḡa aku u yan mu mavura?” ⁸ Nala baci wari, ya fuḡa ṡḡa kpam ya dana, “Asaḡa tsu lyai kapala n uyansa unyushi u cingi tsarḡa u woko utsarḡa u tsupige u Kashilā.” Ama roku a tonuko tsu ṡḡa kagbani a ḡa ucun u uwenishike u nala vi u ḡa tsa yansa. Shegai nala wari wa! Kashilā ka yan le ṡḡa mavura a ili i'ya a yansai.

Uza u maci wḡ la wa

⁹ Dana ḡa tsa ciga tsu dana aṡsu aza ḡa tsari aza a Yahuda tsu la aza ḡa a buwai ḡa? Nala wa! Tsu wenike ḡa ḡe an unyushi u cingi wa tono n ama gbḡ; wata, aza a Yahuda n Awulawa.

¹⁰ Tagarḡa u Kashilā u tonuko tsu ṡḡa,

“Uza u maci wḡ la wa,

ko uza u te.

¹¹ Uza u kakiri wḡ la wa.

Uza wḡ la wa zama Kashilā wa.

¹² Gbḡ le a kpatalaka ḡe Kashilā kucina.

Ya dem u woko ḡe uza u gbani.

Uza wḡ la u yain ili i maci wa.

Ko uza u te.” ◇

¹³ “Kadyanshi ka le kasaun ka ukukpi.

Kadyanshi ka le ushadangi u ḡa kari n kaḡan.”

“Ili i'ya a dansai i'ḡa ṡḡa tyoku u tsukonu tsu kali.” ◇

¹⁴ “A tsu rongo ṡḡa uyansa unḡa u cingi u ḡa wari akoni a de.” ◇

¹⁵ “Ufoḡusi u ḡa a'ḡri maco tsarḡa a wuna ama.

◇ 3:4 Ishp. 51:4. ◇ 3:12 Ishp. 14:1-3; Ishp. 53:1-3. ◇ 3:13 Ishp. 5:9; Ishp.

140:3. ◇ 3:14 Ishp. 10:7.

16 A asu u da dem a banai a tsu tuko ta uwacinsa n upana u
ikyamba.

17 A tsu yan ili i'ya ya zuwa ama a rongo na ndishi n shinga n
atoku wa.” ◇

18 “A tsu pana gban uwonvo u Kashila wa.” ◇

19 Tsu reve ta gai ili i'ya gba Mele ma danai, ma dana ta i'ya
a kaci ka aza da Kashila ka nakai ma. Nala wari tsara ama gba
a namba ili i udana, kpm kotsu gba likimba u reve an wari a
kere ka afada a Kashila. 20 Uza wa fuda wa woko uza u maci n
Kashila a asu u utono u Mele wa, kpaci manyan ma Mele ma
la wa. Ili i'ya Mele ma tsu yan i'ya ma zuwa tsu tsu reve an tsu
yain unyushi u cingi.

Uwoko uza u maci a asu u upityanangu

21 Shegai gogo-na Kashila ka wenike ta ure u roku kau u
ugonuko ama a woko ama a maci. Mele mi n ikorongi i
ntsumate a yan ta kadyanshi ka ure u na vi, shegai a asu u
unaka Mele ma Musa karinga da wa. 22 Kashila ka gonuko ta
ama a woko ama a maci a wushuku baci n Yesu Kawauwi u
takpa le unyushi u cingi u le. Kpm gba ama a ka tsara ta
uwauwa a asu u ure u te u na vi, ko an ya baci a'ari ko tani
ndya baci a yain. 23 Ya dem yan ta unyushi u cingi, kpm tsu
gusa ta a tsupige tsu Kashila. 24 Shegai Kashila ka gonuko le ta
a wokoi dere a asu u ukuna u shinga u ne u da u nekei gban.
U yan ta nala vi a asu u Yesu Kawauwi, uza da u wutukpa tsu
u takpai unyushi u cingi u tsunu. 25 Kpaci Kashila ka neke
ta Yesu Kawauwi tsara u takpa mavura ma unyushi u cingi
u ama tsara Kashila ka pana kpm upan u le wa. Kashila
ka gonuko ta ama a woko dere a wushuku baci Kawauwi
ka wotsongi mpasa n ne, an u nekei uma u ne ufarakpa
adama a le. Kashila uza u ahankuri da kpm u tsu yansa ta
ukuna dere. Nala wari caupa, an bawu u tsu yan ama mavura
adama a unyushi u cingi u le. 26 Kpm Kashila ka neke ta Yesu
tsara u wenike an u yain ili i'ya i'ari dere. Gogo-na u gonuko
de aza a unyushi u cingi a woko dere a kapala ka ne adama a
da a wushuki n Yesu.

27 Nala baci, nte kalen ka aradi a tsunu? Nte tani kari! An
Kashila ka wusha tsu, adama a ili i shinga i'ya tsu yain da wa.
Adama a upityanangu u tsunu u da. 28 Kashila ka gonuko tsu
ta tsu wokoi dere a kapala ka ne adama a da tsu wushuki,
shegai adama a da tsu tonoi Mele mi u da wa. 29 Kashila ka
adama a aza a Yahuda koshi da? A'a! Kashila ka ta dem
adama a Awulawa. Mayun, ka Awulawa ka dem. 30 Kashila ka
te ka koshi, kpm ure u te u da koshi u da u tsu wusha ama. U
tsu gonuko ta ama a woko dere a kapala ka ne a wushuku baci

n eyi. U woko she aza a Yahuda ko Awulawa wa. ³¹ Gogo-na an tsu tsarai upityanangu, tsu vutala Mele mi da? Ko kenu! Upityanangu u da u zuwa tsu tsu woko ili i'ya Mele mi ma ciga tsu tsu woko mayun.

4

Upityanangu u Ibirahi

¹ Ndy a tsa dana makoshi ma cau ma tsunu Ibirahi ma rotsongusi a ukuna u upityanangu? ² Kashila ka gonuko yi baci u wokoi dere adama a ili i'ya u yain, wa tsara ta ili i'ya wa yan aradi n i'ya, shegai ure u Kashila wa adama a uyan ili wa. ³ Tagarada u Kashila u dana ta, "Ibirahi wushuku ta n Kashila, adama a nala Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ◇

⁴ Vuma u yan baci manyan, u kana ta a tsupa yi adama a ili i'ya u yain. Katsupi ka malen ma manyan ka nala ki kune ku gbani wa. ⁵ Shegai va zuwa Kashila ka gonuko vu vu woko dere adama a ili i'ya vu yain wa. Kashila ka wusha ta aza a unyushi u cingi adama a da a pityanangi n eyi. ⁶ Dawuda dana ta dem nala an u yain kadyanshi ka ipeli i vuma da Kashila ka wushai tyoku u vuma u maci, ko an u wokoi uwoko u maci u nala vi adama a ili i'ya vuma u nala vi u yain da wa:

⁷ "Ama a da a yain ili i cingi i'ya Kashila ka cimbusai, a yan ta ipeli i mayun.

Kashila ka takpa le de unyushi u cingi u le.

⁸ Ama a nala yi a pele ta,

aza da Magono ma Zuba bawu ma ciba unyushi u cingi u le." ◇

⁹ Ipeli i'ya Dawuda yain kadyanshi ki ya aza da a kidai acombi a da koshi? Nala wa, ko kenu! Ya aza da bawu a kidai acombi a da dem. Kpaci tsu dana de ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, "Ibirahi wushuku ta n Kashila, adama a nala Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ¹⁰ Nida na vi gitai? Kashila ka wusha Ibirahi kahu a kida yi kacombi da ko cina a kida yi de? Kahu a kida yi kacombi da Kashila ka wusha yi. ¹¹ Ukida u kacombi iryoci i'ya an Ibirahi wari n upityanangu kpam Kashila ka wushuku de n eyi, aku u gonuko yi u woko vuma u maci, tun kahu a kida yi kacombi. Adama a nala Ibirahi aya asheku a aza da a'ari n upityanangu bawu a kidai acombi. A woko ta derere n Kashila adama a da a'ari n upityanangu. ¹² Ibirahi kpam aya dem asheku a aza da a kidai acombi, a'a baci gai n ucun u pityanangu u da Ibirahi wari n u da tun kahu a kida yi kacombi.

Kazuwamgbani a asu u upityanangu

¹³ Kashilā ka yankai Ibrahi nā mmuku n tsikaya n ne kazuwamgbani u da wa naka le ta likimba. U yan nala adama a da Ibrahi nakai Mele karinga wa, shegai upityanangu u ne n eyi u da u zuwai u wusha yi. ¹⁴ Ama a ka wusha baci ili i'ya Kashilā ka zuwamgbani a asu u utono Mele, upityanangu u woko de la vi u gbani. Kpam kazuwamgbani ka Kashilā ka yankai Ibrahi ka woko dem la vi de ka gbani. ¹⁵ Kashilā ka tsu pana ta upan u ama a kpaɗa baci utono Mele. A da baci mele mari la wa, vuma wari wa kodo ma wa.

¹⁶ Adama a nala ama a wusha ta kazuwamgbani ka Kashilā an a wushuki. U neke ta ili i'ya u zuwamgbani vi gbani, kpam mayun a wusha ta u da. A tono baci Mele ma aza a Yahuda, ko kpam a tono baci ma wa, a ka wusha ta u da a'a baci n upityanangu tyoku u Ibrahi. Kpaci Ibrahi aya asheku a aza da a wushuki gba. ¹⁷ Tyoku da Tagarada u Kashilā u danai an Kashilā ka tonukoi Ibrahi, "N gonuko vu ta asheku a uyamba ushani." ◇ Kazuwamgbani ka na ki a yanka ta ka Ibrahi adama a da u wushuki n Kashilā, uza da u tsu 'yangasa akushe a gono n uma, kpam u zuwai ili i savu i wuta i asu u da bawu ili i'ari.

¹⁸ An Kashilā ka yankai Ibrahi kazuwamgbani wa woko asheku a uyamba ushani, Ibrahi wushuku ta n eyi. Kashilā ka dana ta kpam, "Mmuku n tsikaya n vunu ma yan ta ushani, tyoku u atala," ◇ ko an u wokoi ucun u kazuwamgbani ka nala yavu ka woko mayun wa! ¹⁹ Aku Ibrahi lyai kapala n uwushuku, ko an u wokoi u yan de evu n ayen amangatawun (100) kpam u kutsa de da wa woko asheku. Uka u ne Saratu dem u yan de mamici kpam u matsa wa. ²⁰ Ibrahi yan malala ma Kashilā ka kpaɗa uyan ili i'ya u zuwamgbani wa, kpam u asaka uwushukusu wa. Upityanangu u ne u shadangu yi n ucira, aku u nakai Kashilā tsupige. ²¹ U wushuku ta mayun an Kashilā ka fuda ka shadangu ili i'ya u yain kazuwamgbani. ²² Adama a upityanangu u Ibrahi, "Kashilā ka gonuko yi ta u woko vuma u maci." ²³ An Tagarada u Kashilā u danai, "Kashilā ka gonuko yi ta u woko vuma u maci," Ibrahi da koshi a koronki u da wa. ²⁴ A koronku tsu ta dem nala, tsara a tonuko tsu Kashilā ka gonuko tsu ta dem ama a maci tsu wushuku baci n eyi, uza da u 'yangasai Yesu Asheku a tsunu a ukpa. ²⁵ Kashilā ka neke ta Yesu u kuwa adama a unyushi u cingi u tsunu, kpam u 'yangasa yi ta n uma, tsara Kashilā ka gonuko tsu tsu woko dere.

5

Upityanangu u tuko ta mazanga

¹ Kashilā ka gonuko tsu tā tsu wokoi dere ubana a asu u ne adama a upityanangu u tsunu. Gogo-na tsā tā nā ndishi n shinga n Kashilā adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu a yanka tsu. ² U yanka tsu tā ure tsarā tsu uwa a tsishinga tsu Kashilā adama a da tsu wushuki n Kawauwi. Kpam tsu yan tā mazāngā adama a da tsari n kapashi a tsupige tsu Kashilā. ³ Nala gbām koshi wa, tsā tā dem n mazāngā an tsari a kadambula, adama a da tsu reve tā kadambula ka nala ki ka zuwa tsu tā akawunki. ⁴ An tsu rotsongusi tyoku da tsa kawunku, aku Kashilā ka wushunku tsu. Adama a nala a da gogo-na tsari n uzuwa u uma. ⁵ Tsā baci n uzuwa u uma ucun u na, a ka varangu tsu a iyamba wa. Gbā ili i na yi i gitā tā adama a da Kashilā ka nākā tsu Kulu Keri,† uza da u shadangi atakasuvu a tsunu n uciga u ne.

⁶ Kawauwi ka kuwā tā adama a tsunu a'ayin a da bawu tsa fuda tsa bāngā kaci ka tsunu, ko an u wokoi aza a unyushi u cingi a da tsari. ⁷ U wuyana tā cika uza roku u kuwā tsarā u wauwa uma u uza roku u da wa tonon Mele. Shegai gaawan wa tuwā tā u kuwā tsarā u wauwa uma u uza da u tsu yansaƙa atoku ikuna i shinga maco. ⁸ Shegai Kashilā ka wenike tsu uciga u pige an u sukunku tsu Kawauwi u kuwā adama a tsunu cina tsu buwai ve aza a unyushi u cingi.

⁹ Gogo-na Kashilā ka gonuko tsu de tsu wokoi dere a asu u ne adama a mpasa n Kawauwi, adama a nala tsu reve tā maken mā la wa, wa wauwa tsu tā a asuvu a upan u Kashilā. ¹⁰ Tun cina tsu buwai ve atokulalu a Kashilā da eyi kaci ka ne u gonuko tsu aje a ne, cinda Maku ma ne ma kuwai adama a tsunu. Gogo-na cinda tsu wokoi aje a Kashilā, tsu reve tā an mayun da wa wauwa tsu a asu u uma u Maku ma ne. ¹¹ Nala gbām koshi wa, tsā tā n mazāngā adama a ili i'ya Kashilā ka yanka tsu a asu u Yesu Kawauwi, uza da u gonuko tsu aje a Kashilā.

Adamu n Kawauwi

¹² Unyushi u cingi u uwa tā a likimba adama a ili i'ya vuma u te u yain, kpam unyushi u tuwā tā kaƙolo n ukpa. Ili i'ya i zuwai u kanai ya dem she u kuwā i'ya gai la vi, kpaci ya dem yan tā unyushi u cingi. ¹³ Unyushi u cingi wā tā pini a likimba tun kahu Kashilā ka nākā Mele. A'ayin a nala yi Kashilā ka tsu ciƙusa unyushi wa, kpaci Mele mari pini wa. ¹⁴ Shegai a'ayin a Adamu† ubana a a'ayin a Musa ama a kuwusā tā, ko an u wokoi a tsu 'yuwan ili i'ya Kashilā ka tsu tonuko le a yain wa, tyoku u Adamu.

A ure u roku, Adamu wā tā yavu Kawauwi uza da u tuwai a kucina. ¹⁵ Shegai ama a re a le yi unā u te u da a'ari wa, kpaci kune ku Kashilā ka yanka tsu gbani ka tyoku u unyushi

u cingi u Adamu wa. Mayun da an ama ushani a kuwai adama a unyushi u vuma u te u nala vi. Shegai ukuna u shinga u Kashila u la ta tsupige, kpm nala ama ushani a tsara ta kune ku Kashila ki; wata, uma u da la vi a asu u ukuna u shinga u vuma u te u nala vi, Yesu Kawauwi. ¹⁶ Ili i'ya uza wa tsara a asu u kune ku Kashila ki i'a ta kau n ili i'ya uza wa tsara a asu u unyushi u cingi u vuma u te u nala vi. An Adamu yain unyushi u cingi u nala vi, Kashila ka yan ta afada, u yain kpm mavura. Shegai u gonuko tsu ta tsu wokoi dere a asu u kune ku shinga ku ne, ko an u wokoi tsu yain unyushi ushani. ¹⁷ Unyushi u cingi u vuma u te u na vi; wata, Adamu, u zuwa ta ukpa wa lya tsugono tsu tsunu. Shegai ili i'ya Yesu Kawauwi u yain i la ta ili i nala yi. Kashila ka yanka tsu ta ili i shinga ushani, kpaci u wushuku ta n atsu adama a Yesu. Adama a nala tsa tsara ta uma kpm tsu lyai tsugono tsu ukpa.

¹⁸ Unyushi u te u Adamu vi u tuko ta ama gba mavura ma ukpa. Nala kpm, ili i te i maci i'ya Kawauwi ka yain vi i gonuko ta ama gba a woko dere a asu u Kashila. Kpm u tuko ta ama gba uma u mayun. ¹⁹ Unyushi u vuma u te u nala vi ubana a asu u Kashila, u zuwa ta ama ushani a wokoi aza a unyushi u cingi. Shegai Yesu panaka ta Kashila kpm u zuwai Kashila ka wushi ama ushani.

²⁰ Kashila ka naka ta Mele tsara ama a wene tyoku da caupa a'ari aza a unyushi u cingi. Shegai an ama yi a'ari a udokusu unyushi vi, aku Kashila ka doki ka yansaka le ikuna i shinga. ²¹ Unyushi u cingi u lya ta tsugono tsu ama gba hal u tuko le ukpa. Nala dem gogo-na, ukuna u shinga u Kashila wa lya tsugono, kpm u wushuku ta n atsu adama a Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. Kpm nala u tuko tsu ta uma bawu utyoku.

6

Unyushi u cingi wa n ucira wa

¹ Nda tsa dana? Tsu lyai kapala n uyansa unyushi u cingi da, tsara Kashila ka lyai kapala n u yansaka tsu ikuna i shinga i ne? ² A'a, ko kenu! A ukuna u unyushi u cingi u da baci, atsu akushe a da, nida tsa lya kapala n uyansa unyushi u cingi? ³ I asansa an gba tsunu tsu wokoi ili i te n Kawauwi an a ulyufugu† tsu? An a lyufugu tsu, tsu kuwa ta tyoku da u kuwai. ⁴ An a lyufugu tsu, u woko ta yavu n Kawauwi ka a cidangu tsu, kpaci tsu kuwa ta n eyi. Tata yanka ta tsupige n ucira u ne manyan u 'yangasai Kawauwi a ukpa. Nala dem wa zuwa tsu tsu rongu uma u savu.

⁵ Cinda tsu bolomgbonoi n Kawauwi a asu u ukpa u ne, Kashila ka zuwa tsu ta tsu doku tsu 'yanga n uma tyoku da a 'yangasai Kawauwi. ⁶ Tsu reve ta a wuna tsu ta tyoku da

tsari caupa a mawandangbani† kaḅolo n Yesu, tsara unyushi u cingi u namba ucira a uma u tsunu. Kashila ka yan ta nala, tsara ikyamba i unyushi i cingi i tsunu i lyai kapala n uwoko agbashi a unyushi u cingi wa. ⁷ Nala wari kpaci a'ayin a da baci dem ama a kuwai a woko de yaa, unyushi u cingi wa kpam n ucira a kaci ka le wa.

⁸ Tsu kuwa baci n Kawauwi, tsu reve ta tsa yan ta uma n eyi. ⁹ A 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, adama a nala tsu reve ta wa doku wa kuwa wa. Ukpa wa kpam n ucira a kaci ka ne gogo-na wa. ¹⁰ An Kawauwi ka kuwai, kuten ka u kuwai tsara u lyai kaci ka unyushi u cingi, kpam u kana u doku u kuwa wa. Gogo-na wa ta n uma u savu, kpam uma u savu u ne vi wa ta a asu u Kashila. ¹¹ Nala dem, u gan ta vu wene kaci ka vunu yavu kakushe ka vari a asu u unyushi u cingi, kpam vari n uma n Kashila a asu u Yesu Kawauwi.

¹² Adama a nala kotsu vu asaka unyushi u cingi u toni n uma u vunu pini na a likimba wa. Vu toni kpam ili i cingi i'ya va ciga vu yain wa. ¹³ Kotsu i asaka kapashi ka ikyamba ka de ka te ka woko ili i uyanka tsicingi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai da ya yan nala, nakai kaci ka de kabala a asu u Kashila, kpaci icun i ama da a kuwai da i'ari, shegai gogo-na Kashila ka gonuko da aza a uma. Nakai ikyamba i de kabala a asu u Kashila tsara i yain ili i'ya i'ari dere kpam ya tuko tsupige a asu u Kashila. ¹⁴ Unyushi u cingi u buwa kpam uwoko uzapige u vunu wa. Tsishinga tsu Kashila tsa tsa lya tsugono a kaci ka vunu, shegai Mele wa.

Agbashi a da panakai Kashila

¹⁵ An u woko tsishinga tsu Kashila tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu, shegai Mele wa, nala naka tsu ucira u uyansa unyushi ucingi da? Nala wari wa, ko kenu. ¹⁶ I reve ta mayun da, ili i'ya baci dem i dangasai ya panaka i woko de uzapige u de. Ya fuda ta ya dangasa unyushi u cingi u da wa tono n uza ubana a ukpa, ko kpam i dangasa upanaka Kashila aku i woko aza a maci. ¹⁷ Tun caupa, eda agbashi a unyushi u cingi a da. Shegai n cikpa ta Kashila an i shamgbai ya panaka uwenishike u da i wushai ara va. ¹⁸ Kashila ka surukpa da de a ucira u unyushi u cingi, kpam i woko de agbashi a Kashila tsara i yain ili i'ya i'ari i maci.

¹⁹ Dansa da n dansai n iryoci i na yi tsara i kana ili i'ya ma tono n maloko. Tun caupa, i'ari i asaka ta kaci ka de i woko agbashi a unyushi u cingi n tsicingi. Gogo-na u kana ta i dangasa i woko agbashi a ukuna u maci tsara i woko uwulukpi.

²⁰ Tun caupa, an i'ari agbashi a unyushi u cingi, i dambula n uyan ili i'ya i'ari i maci wa. ²¹ Katsupi ka eni ka i tsarai

a'ayin a ɗa i'ari ya yansa ili i cingi i'ya ya pana i'ya uwono gogo-na vi? Ili i na yi ukpa u ɗa koshi i tsu tuko. ²² Shegai gogo-na Kashila ka surukpa ɗa ɗe a ucira u unyushi u cingi, kpm i woko ɗe agbashi a Kashila. Gogo-na she i yain ili i'ya ya tuko ndishi ma uwulukpi kpm i tuko uma u ɗa bawu wari n utyoku. ²³ Katsupi ka unyushi u cingi ukpa u ɗa, shegai Kashila ka naka tsu ta uma u ɗa bawu wari n utyoku gbani a asu Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

7

Iryoci i iyolo

¹ Ama a va, gba ɗe i reve ta mele. Adama a nala i reve ta mayun ɗa mele mi ma tsu lya ta tsugono tsu ama a'ayin a ɗa baci a'ari n uma koshi. ² Tyoku u na, uka u yan baci iyolo, mele ma tsu sira yi ta a asu u vali u ne a'ayin a ɗa wari n uma. Shegai vali vi u kuwa baci, mele ma iyolo ma sira yi kpm wa. ³ U bana baci vali roku iyolo bawu kotso vali u ne vi u kuwai, mele ma dana ta u yan ta tsishankala. Shegai vali u ne u kuwa baci, wa ta usurukpi a mele ma iyolo, kpm u yan tsishankala wa, ko u bana baci vali roku iyolo.

⁴ Ama a va, nala wari n aɗa. Mele ma buwa kpm ulya tsugono a kaci ka ɗe wa, kpaci i kuwa ta a ucira u ne an i kuwai n Kawauwi a mawandamgbani. Kpm gogo-na a bolomgbono ɗa ɗe n uza ɗa a 'yangasai a ukpa tsara tsu gbashika Kashila. ⁵ Tun caupa, kapashi ka uma u tsunu ka kari n unyushi vi ka ka lya tsugono a kaci ka tsunu. Mele mi ma ma zuwa tsu tsu yain n maluwa ma uyan ili i unyushi i'ya ya lya tsugono a ikyamba i tsunu. Kpm adama a nala, gba ili i'ya dem tsu yain ukpa u ɗa i tsu zuwa tsu. ⁶ Shegai Mele mi ma buwa kpm ulya tsugono a kaci ka tsunu wa. Tsa ta tyoku u akushe, kpm Mele mi ma tsara ucira a kaci ka tsunu wa. Gogo-na tsa gbashika ta Kashila a ure u savu a asu u upanaka Kulu Keri, shegai a ure u cau u ɗa tsu panakai Mele ma a korongi wa.

Mele n unyushi u cingi

⁷ Ya wundya yavu n dana Mele unyushi u cingi u ɗa? Nala wa ko kenu. Mele ma ma zuwa mu n reve ili i'ya a tsu isa unyushi. Tyoku u na, mari ma reve kalen ka uciga ili i'ya i'ari i uza roku wa, shegai Mele mi ma tonuko mu kotsu n yain i'ya wa. ⁸ An unyushi u tsara ucira a asu u Mele mi, ɗa u zuwa mu n yain n maluwa ma uciga ili i'ya i'ari i uza roku. A da baci Mele mari la wa, unyushi wari wa tsara ucira u nala vi wa. ⁹ Mari n dambula n ili i roku wa kahu n reve ili i'ya Mele ma danai n yain. Shegai an n revei i'ya, aku n revei n nusa ta kpm mpa uza u unyushi u cingi ɗa uza ɗa wa tuwa u kuwa.

¹⁰ Mele ma na mi maṛi ma gan ta ma zuwa mu n yain n uma, a una u da ma zuwa mu n kuwa.

¹¹ Unyushi u cingi u tsara ta ure u da wa lapanasa mu, aku u yain manyan n Mele mi tsara u wuna mu. ¹² Adama a nala, Mele mi n kaci ka ne n idani i ne i'ya Kashila ka nakai, a dana ta ili i'ya i'ari derere, kpam a banga ta ama. ¹³ Dana da ma dana an ili i'ya i'ari i shinga ya zuwa mu ukpa? Nala wa, ko kenu! Unyushi u cingi u da u bidyai ili i'ya i'ari i shinga u yain manyan n i'ya u tukoi ukpa u va. Nala u gita ta tsara n wene tyoku da unyushi u cingi wari mayun. Ili i'ya i zuwai mele n udani a'ari la i'ya, tsara u wenike an unyushi u cingi wari n tsicingi.

Kumodu ka ukpada u uyan unyushi

¹⁴ Tsu reve ta Mele ma wutai a asu u Kashila kpam ma lobono ta. Shegai mpa vuma da koshi, adama a nala, unyushi u cingi u lya ta tsugono a kaci ka va yavu mpa kagbashi ka ne ka. ¹⁵ N reve ili i'ya i tsu zuwa n yansa ili i'ya ma yansa wa. N tsu ciga ta n yansa ili i'ya i'ari derere, shegai n tsu yansa i'ya wa. Aku n gono n yansa ili i'ya n kovoi. ¹⁶ N reve ta ili i'ya ma yansa i gan wa, kpam nala u wenike ta n wushuku ta an Mele maṛi derere. ¹⁷ Adama a nala, mpa ma yansa ili i cingi i nala yi wa. Unyushi u cingi u da wari a asuvu a va u da wa yansa i'ya. ¹⁸ Kapashi ka va ka kari ka cau ka unyushi vi ka asaka mu n yain ili i shinga wa. Ko ma ciga baci n yain ili i'ya i'ari dere, n tsu fuda wa. ¹⁹ Ma ciga baci n yain ili i shinga, n tsu yan wa. Kpam n matsa baci tsara n kpada uyan unyushi u cingi, aku n gono n yain u da. ²⁰ Shegai ma yansa baci ili i'ya bawu ma ciga n yain, mpa ma yan i'ya mayun wa. Unyushi u cingi u da wari a asuvu a va u da wa yansa i'ya.

²¹ Ili i'ya n wenei a uma u va i'ya na: a'ayin a da baci ma ciga n yain ili i shinga aku n cina kaci ka va ili i cingi i'ya ma yan. ²² Katakasuvu ka va ka zangana ta adama a Mele ma ma wutai a asu u Kashila. ²³ Shegai ko nte wa a asuvu a va n cina ta ili i roku i'ya ya shilakana n ili i'ya katakasuvu ka va ka ciga uyan. Pini nala, u gonuko mu kagbashi ka unyushi u cingi u da wa lya tsugono a ili i'ya ma yansa gba. ²⁴ Adama a nala, asuvu a va a vaku wa! Ya wa wusa mu a ikyamba i na i'ya ya zuwa mu ukpa? ²⁵ N cikpa ta Kashila adama a da Yesu Kawauwi, aya uza da wa wauwa mu.

Ma ta tyoku u na: a katakasuvu ka va, n tsu ciga ta n toni Mele ma Kashila, shegai kapashi ka va ka ka tsu ciga ka yain unyushi u cingi, ka gonuko mu kagbashi ka unyushi.

8

Asaka Kulu Keri ku lyai tsugono

¹ Adama a nala, ama da a'ari aza a Yesu Kawauwi, Kashila ka yanka le afada ko kpm u kidaga le uguna wa. ² Kulu Keri, uza da u tsu nakaṣa uma u da u wutaṣi a asu Yesu Kawauwi, u wutukpa mu de asuvu a ucira u unyushi u cingi u da wa tono n ukpa. ³ Mele ma Musa ma n ucira u da ma wauwa tsu wa, kpaci gba tsunu aza a unyushi u cingi a da. Shegai Kashila ka yain ili i'ya bawu Mele ma fuda ma yan. U suki Maku ma ne a likimba n ikyamba tyoku i tsunu, shegai i tsunu i'a ta n unyushi u cingi. Kashila ka wacinsai tsugono tsu unyushi u cingi tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu a asu u unaka Maku ma ne tyoku u udarakpa u unyushi u cingi u tsunu. ⁴ Yan da u yain nala, tsara tsu yain gba ili i'ya Mele ma danai a'ayin a da baci tsu panakai Kulu Keri, n u da tsa yan ili i'ya atsu tsa ciga n kaci ka tsunu.

⁵ A'ayin a da baci ama a asakai ili i'ya a lai n uciga i lyai tsugono tsu le, ili i unyushi u cingi i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. Shegai aza da a asakai Kulu Keri ku lyai tsugono a kaci ka le, ili i'ya ya zuwa Kulu Keri ku pana kayanyan i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. ⁶ Maluwa ma uyan unyushi u cingi u vuma ma lya baci tsugono tsu ne, wa kuwa ta. Shegai Kulu Keri ku lya baci tsugono a kaci ka ne, wa tsara ta uma na ndishi n shinga. ⁷ Maluwa ma ili i vuma ma lya yi baci tsugono, n Kashila ka wa shilakanan maco. U tsu tono ili i'ya Kashila ka danai u yain wa. Mayun tani u tsu fuda u yain nala wa. ⁸ Aza da a asakai ili i unyushi u cingi i'ya a ka ciga ya lya tsugono a kaci ka le, a ka fuda a ka yan ili i'ya Kashila ka pana kayanyan wa.

⁹ Shegai eda i asaka uciga u uyan unyushi u cingi u de wa lya tsugono a kaci ka de wa. Kulu Keri ka ta a asuvu a de mayun, kpm ka ka lya tsugono a kaci ka de. (Kpm ko ya baci bawu wari n Kulu ku Kawauwi a asuvu a ne, eyi katonif ka wa.) ¹⁰ Ikyamba i de ya kuwa ta adama unyushi u cingi. Shegai Kawauwi ka baci asuvu a de, she Kulu ku naka da uma, kpaci Kawauwi ka ka zuwai i wokoi ama a maci asu u Kashila. ¹¹ Kulu ku Kashila, uza da 'yangasai Yesu a ukpa, ka kari a asuvu a de. Tsu reve ta Kashila ka 'yangasai Yesu Kawauwi a ukpa, kpm nala dem Kashila ka zuwa ikyamba i de i'ya ya kuwa i yain uma a asu u Kulu ku ne ka kari a asuvu a de yi.

¹² Adama a nala ama a va, u kana ta tsu rongo tyoku da Kulu ku Kashila ku tonuko tsu. U gan tsu rongoi tyoku da u luwa tsu wa, kpaci atsu aza a unyushi u cingi a da. ¹³ Kpaci i lya baci kapala n utono maluwa ma unyushi u cingi u de, ya kuwa ta. Shegai i asaka baci Kulu ku banga da i asakai uyansa ili i cingi, ya tsara ta uma u mayun. ¹⁴ Mmuku n Kashila n mayun alya aza da a asakai Kulu ku Kashila ka tono n ele. ¹⁵ Kpaci

Kulu ka Kashilā ka nākā dā ka gonuko dā agbashi wa, kpm ka zuwa dā upana uwonvo wa. Shegai Kulu ki ku gono ku gonuko dā mmuku n Kashilā, kpm ka ku tsu nākā tsu ucira tsarā tsu isā Kashilā, “Tata! Tata u tsunu!” ¹⁶ Kulu ku Kashilā ku ƒolomgbono tā n kulu ku tsunu, tsarā ku wenike mayun dā tsari mmuku n Kashilā. ¹⁷ Adama a nala, tsa wusha tā ili i'ya Kashilā ka ƒanākā ama a ne. Nala dem gbā ili i'ya Kashilā ka nākai Maku ma ne, Kawauwi, i woko dem i tsunu. Shegai tsa ciga baci tsu tsarā tsupige tyoku dā Kawauwi ka tsarai, u kana tā tsu soi mavura tyoku dā u soi.

Tsupige tsa tsa tuwā

¹⁸ A'ayin a dā baci dem tsu cibai n tsupige tsa wa tuwā wa nākā tsu a kapala, mavura ma tsa so gogo-na ili i roku i'ya wa. ¹⁹ Gbā ili i'ya Kashilā ka yain i'ā tā a umātsi a uvana a'ayin a dā Kashilā ka wenike a kateshe ama dā a'ari mmuku n ne n mayun. ²⁰ Kashilā ka ka zuwai gbā ili i'ya u yain i woko i unā u cingi. Ili i'ya u yain i'ya i wushuki i woko nala wa, shegai Kashilā ka ka zuwai i'ya nala. ²¹ Gbā n nala, Kashilā ka tuwā tā ka wutukpā ili i'ya u yain kotsu i shama wa, kpm dem tsarā i woko yaa n tsupige kaƒolo nā mmuku n Kashilā.

²² Kpaci tsu reve tā hal utuwā gogo-na gbā ili i'ya Kashilā ka yain i'ā tā a ma'ika yavu uka u ilimaci. ²³ Ko ātsu dem Atoni tsa ika tā adama a mƒalā, ko an u wokoi tsari n Kulu Keri, uza dā wari kune ku kagita ku Kashilā. Ātsu dem umātsi u dā tsari a uvana kain ka nala ki ka Kashilā ka wusha tsu tyoku u mmuku n ne, aku u zuwa ikyamba i tsunu i woko n utsarā u kaci. ²⁴ A'ari a wauwa tsu de, kpm tsā tā n uzuwa u uma u na vi. Shegai tsu wene baci ili i'ya tsu zuwukai uma vi, u woko kpm uzuwa u uma wa. Ama a tsu zuwa uma a ili i'ya a tsarai wa. ²⁵ Shegai tsa zuwa tā uma a ili i'ya bawu kotsu tsu tsarai, kpm tsa vana i'ya n ahankuri.

²⁶ Nala dem Kulu ka ƒangā tsu, ātsu a aza dā tsari bawu ucira. Tsu reve uyan kvasu tyoku dā u gain tsu yain wa. Shegai Kulu n kaci ka ne ka ku tsu yansāka ama a ne kadyanshi a asu u Kashilā, hal gbām wa folusuko tsu Kashilā n ma'ika ma ma lai ili i'ya vuma wa fuda wa dana. ²⁷ Kashilā ka wene tā ili i'ya i'ari a atakasuvu a ama. Kpm u reve tā ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kulu, kpaci Kulu ku tsu yansāka tā ama a ne kadyanshi a asu u Kashilā dere tyoku dā Kashilā ka cigāka le.

²⁸ Kpm tsu reve tā Kashilā ka ka zuwusa ili dem i yain manyan kaƒolo, tsarā u tuko ukuna u shinga u ne a asu u ama dā a ka ciga yi. Alya ama dā u isai, kpaci nala u foƒusoi u yain u dā. ²⁹ Kashilā ka reve le tā kahu u yain likimba, kpm u dangasa le tsarā a woko tyoku u Maku ma ne, tsarā Yesu woko Maku ma kagita kpm u tsarā a'angu ushani. ³⁰ An u dangasa

le, aku u isā le a tuwā ara ne. An u isā le, u gonuko le a woko dere n eyi, aku u yanka le kazuwamgbani ka tsupige tsu ne.

Uciga u Kashilā

³¹ Ndya tsa dana adama a ili i na yi gbā? Kashilā kà baci n atsu, ya wa yan tsilala n atsu? ³² Eyi uza da bawu u 6ishinkai Maku ma ne shegai u neke yi adama a tsunu gbā. Cinda u nākā tsu Yesu, mayun da wa nākā tsu gbā ili gbani. ³³ Ya wa takpa ama da Kashilā ka dangasai ukuna? Uza wā la wa, kpaci Kashilā ka ka gonuko le a woko dere. ³⁴ Ya wa kidāga ama a Kashilā ugana? Uza wā la wa, kpaci Yesu Kawauwi u kuwā tā, shegai a 'yangasa yi tā a ukpā, kpam gogo-na wā tā a kukere ku ulyaki ku Kashilā wa foluko tsu. ³⁵ Ili i'ā la ya pece tsu a uciga u da Kawauwi ka ciga tsu wa, ko kadambula, ko tsu so baci mavura. Ko ama a ka foro tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa. Ko tsu namba baci ili i'ya tsa lya, ko kpam tsu nambai ili i'ya tsa uka, gbā nala wa pece tsu n uciga vi wa. Ko ama a nākā tsu baci uwonvo ko kpam a wuna tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa.

³⁶ Derere da tyoku da Tagarada u Kashilā u danai, “Kain dem ama a ka dansa tā a ka wuna tsu adama a vunu, ama a ka yansaka tsu tyoku da a tsu yansaka ncon n da a ka bana ukida.” ◇

³⁷ Shegai gbā n ukuna u na vi, tsā tā n ulya u kaci gbā gbā a asu u uza da u ciga tsu! ³⁸ N reve tā mayun da ili i'ā la ya pece tsu n uciga u ne wa: Ukpā wa fuda wa, uma wa fuda wa. Atsumate a zuba ko ityoni i cingi† ko ucira kau-kau u zuba wa fuda wa pece tsu n uciga u ne wa. Ko ndya baci i gitai gogo-na ko kpam ili i'ya ya tuwā ya gitā a kapala i takpana wa. ³⁹ Tsā baci a zuba u alishi, ko tsā baci a lyungu-lyungu a asuvu a kushiva ukuna u wā pini wa, kpaci ili i'ā la a likimba i'ya ya fuda ya pece tsu n uciga u Kashilā u da u wenikei a asu u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa.

9

Kashilā n aza a Yahuda

¹ Ukuna u mayun u da ma tonuko da. Mpa uza u Kawauwi da kpam kaḅan ma yan wa. Kulu Keri ka ka lya tsugono a katakasuvu ka vā kpam u wushuku tā gbā ili i'ya ma dansa mayun da. ² Katakasuvu ka vā ka shadangu tā n unamgbukatsuma u pige nā mḅalā cika, ³ adama a ama a vā, aza a Yahuda tyoku u vā. Kashilā ka yanka mu baci unā u pece mu n Kawauwi tsarā ama a vā a tsarā iwauwi, ma wushuku tā gogo Kashilā ka yain nala. ⁴ Alya aza a Isara'ila,† aza da Kashilā ka dangasai a woko mmuku n ne. U wenike le tā tsupige tsu ne,

◇ 8:36 Ishp. 44:22.

u yansa t̄a kazuwamgbani n ele. U n̄ak̄a le Mele ma Musa. U tonuko le tyoku ḁa a ka lyaka yi kayala mayun. U zuwa le a woko aza ḁa a ka wusha kazuwamgbani ka ne. ⁵ Isheku i le ama a pige a ḁa a Kashil̄a, Kawauwi n kaci ka ne aya maku ma tsikaya ma le. Kpam aya Kashil̄a, uza ḁa wa lya tsugono a kaci ka ili gb̄a, u wusha t̄a icikpali hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁶ Dana ḁa ma dana Kashil̄a ka kp̄aḁa t̄a ushadangu ili i'ya u danai wa yan vi wa. Shegai mayun ḁa gb̄a aza a Isara'ila a ḁa ama a ne wa. ⁷ Kpam dem gb̄a mmuku n tsikaya ma Ibrahi n ḁa mmuku n ḁa Kashil̄a ka yankai Ibrahi kazuwamgbani wa. Kashil̄a ka tonukoi Ibrahi, “Mmuku n tsikaya ma Ishakuḥ n ḁa koshi a ka kece mmuku n tsikaya n vunu.” ⁸ Nala u wenike t̄a la vi gb̄a mmuku n tsikaya ma Ibrahi n ḁa mmuku n Kashil̄a n mayun wa. Mmuku ma Ibrahi n mayun alya aza ḁa a wokoi mmuku n Kashil̄a adama a kazuwamgbani ka Kashil̄a ka yankai Ibrahi. ⁹ Kpam kazuwamgbani ka u yain ka na: “N uma u kayen kahu n gono, Saratuḥ wa matsa t̄a maku ma vali.” ¹⁰

¹⁰ Maku ma nala mi aya tata u tsunu Ishaku. An u gbonguroi, aku u zuwai Rifikatu,ḥ uza ḁa u matsai mpeshe. ¹¹⁻¹² Shegai kahu u matsa, Kashil̄a ka tonuko t̄a Rifikatu vi, “Uzapige vi wa gbashika t̄a uza u kenu.” ¹¹ Nala vi tun kahu mmuku mi a yain ili i shinga ko i cingi ḁa. Kashil̄a ka yan t̄a nala tsar̄a uza ḁa u ḁangasai vi aya uza ḁa wa ciga, adama a tyoku ḁa u fobusoi shegai adama a ili i'ya maku mi ma yain wa. ¹³ Tyoku ḁa wari ukorongi a Tagar̄aḁa u Kashil̄a, “N ciga t̄a Yakubu,ḥ shegai n 'yuwain Isuwa.”ḥ ¹⁴

¹⁴ Nḁya w̄a tsa dana a ukuna u na? Kashil̄a ka tsu kp̄aḁa uyan dere ḁa? Nala wa, ko kenu!

¹⁵ Kashil̄a ka tonukoi Musa, “Ma wenike t̄a ukuna u shinga a asu u uza ḁa baci dem n ḁangasai, kpam ma pana t̄a uza ḁa baci dem n ḁangasai asuvayali.” ¹⁶

¹⁶ Kashil̄a ka wenike t̄a ukuna u shinga a asu u uza ḁa baci dem u ḁangasai, adama a ili i'ya vuma vi wa ciga ko u yain ḁa wa. ¹⁷ Tagar̄aḁa u Kashil̄a u dana t̄a Kashil̄a ka tonuko t̄a magono ma Masar,ḥ “N zuwa vu t̄a vu woko magono kpaci ma ciga t̄a n wenike ucira u v̄a ara vunu, tsar̄a a dansa kala ka v̄a a likimba gb̄a.” ¹⁸ Adama a nala, Kashil̄a ka wenike t̄a ukuna u shinga u ne a asu u aza roku kpaci nala wa ciga, kpam u ḁangasai u zuwa ama roku a woko aryagbaji.

Upan u Kashil̄a n asuvayali

◊ 9:8 Kag. 21:12. ◊ 9:9 Kag. 18:10. ◊ 9:11-12 Kag. 25:23. ◊ 9:13 Mal. 1:2-3.

◊ 9:15 Uwt. 33:19.

19 Uza roku wa wecike t̄a, “Nida Kashil̄a ka dana tsu nusa. Ya wa fuda wa ronombono n uyawunsa u ne?” 20 Kotsu vu dana nala wa! Kaje ka v̄a, ma wece vu, “Ya va bidya kaci ka vunū v̄ari d̄a va nanamgbana n Kashil̄a? Magbodo ma tsu wece uza d̄a u ma yi, ‘Nida vu ma mu naha?’ ” 21 Kamai ka mgbodo ka tsu ma t̄a ili i'ya wa ciga u mai. Wa fuda t̄a wa bidya cin u mai magbodo ma tsulobo adama a kain ka pige, u mai kpam ma roku ma uyans̄aka manyan maco.

22 Kashil̄a ki dem nala w̄ari, wa ciga baci u wenike upan u ne kpam u wenike ucira u ne wa fuda t̄a. Shegai u yan t̄a ahankuri a pige a asu u aza d̄a upan u ne w̄ari; wata, aza d̄a a fobusukoi ukp̄a.

23 U yan t̄a nala ts̄ar̄a u wenike tsupige tsu ne ushani a asu u ama a d̄a u panai iyali; wata, aza d̄a u fobusukoi tsupige tsu ne tun a kagita.

24 Kpam ātsa ama a nala yi aza d̄a Kashil̄a ka isāi. U dangasa tsu a asuvu a aza a Yahuda, nala d̄a gb̄am koshi wa, u dangasa tsu t̄a dem a asuvu a Awulawa. 25 Tyoku d̄a Kashil̄a ka danai a tagarada u Hosiya matsumate:†

“Aza d̄a bawu a'ari ama a v̄a,
gogo-na ma isā le t̄a ama a v̄a.
Kpam ma wenike t̄a uciga u v̄a
a asu u aza d̄a bawu m̄ari ma ciga.” ◇

26 U doku t̄a u danai,
“Pini a asu u d̄a Kashil̄a ka tonuko le,
'Ed̄a ama a v̄a a d̄a wa,'
nte d̄a dem pini Kashil̄a Uza u Uma
wa isā le mmuku n ne.” ◇

27 Ili i'ya kpam Ishaya† matsumate u danai a kaci ka aza a Isara'ila i'ya na:

“Aza a Isara'ila a'a t̄a ushani,
tyoku u kayala ka ikengi i kushiva,
shegai aza d̄a a ka ts̄ar̄a iwauwi a asuvu a le a'a gan wa.

28 Magono ma Zuba ma yan t̄a ama a likimba mavura kpam u kotso ma kuten koshi.” ◇

29 Ishaya doku t̄a u danai:
“Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gb̄a
u as̄ak̄a t̄a ama kenu a asuvu a mmuku n tsikaya n tsunu a
yain uma.

A da baci nala wa,
an a'ari a wacinsa tsu d̄e gb̄a gb̄a,
tyoku u ilyuci i Sodom n Gomora.”† ◇

Aza a Isara'ila n Kadyanshi ka Shinga

³⁰ Nɗya wā tsa dana a kaci ka ili i na? I'ya na: Awulawa a maṣṣa a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashilā wa, shegai Kashilā ka gonuko le ama a maci adama a ḍa a wushuki n eyi. ³¹ Aza a Isara'ila a maṣṣa tā a toni Mele tsarā a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashilā. Shegai a kpaḍai. ³² Nɗya i zuwai a kpaḍai? Adama a ḍa a maṣṣa tā a gonuko kaci ka le ama a maci a asu u ili i'ya a ka yan, a unā u ḍa a ka pityanangu n Kashilā u gonuko le ama a maci. A taḍaṣṣa tā a katali ka pige ka kari le a ure. ³³ Tyoku ḍa Kashilā ka danai a Tagarāda u Kashilā: “Da na! Ma zuwa tā katali a Sihiyona* ka ka zuwa le utaḍaṣṣa, tyoku u katali ka ka zuwa le urukpa. Shegai uza ḍa baci dem u wushuki n eyi wa yan uwono wa.”

◇

10

¹ Ama a va, ili i'ya n lakai uciga i'ya gbā aza a Yahuda a tsarā iwauwi. Kavasū ka va ka la ubana a asu u Kashilā. ² N reve tā a ka ciga tā a gbashika Kashilā, shegai a reve ³ ili i'ya i tsu zuwa yi u wushi ama wa. A unā u nala, aku a ka ciga a gonuko kaci ka le ama a maci a ure u le. A 'yuwain utono ure u Kashilā u ḍa u tsu gonuko ama a woko ama a maci. ⁴ Kawauwi ka zuwa tā Mele ma gono ma woko bawu ucira, tsarā Kashilā ka gonuko gbā aza ḍa a wushuki a woko ama a maci.

Gba ama a ka fuda tā a tsarā iwauwi

⁵ Musa korongu tā tyoku ḍa Kashilā ka zuwa ama a woko ama a maci adama a ḍa a naḱai Mele karinga. U danai, “Uza ḍa baci dem u yain ili i'ya Mele ma danai, wa tsarā tā uma.”

◇ ⁶ Shegai ili i'ya Tagarāda u Kashilā u wenishikei a kaci ka uwoko ama a maci a asu u upityanangu i'ya na: “Kotsu vu tonuko kaci ka vunu, ‘Ya wa bana a zuba?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a zuba u ba u cipuka Kawauwi utuwā a likimba?”)

⁷ “Kpam kotsu vu dana, ‘Ya wa bana a asuvu a iyamba a asu u akushe?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a asuvu a iyamba u 'yangasa Kawauwi a ukpa?”) ⁸ Ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai i'ya na: “Akani yi a'a tā evu n avu; a'a tā a unā u vunu kpam a katakasuvu ka vunu.” Uwenishike u upityanangu u ḍa tsa dansaka u ḍa gai la vi.

⁹ Vu dana baci bawu uwonvo, “Yesu Asheku a ḍa,” kpam vu wushuku baci a katakasuvu ka vunu Kashilā ka 'yangasa yi tā a ukpa, Kashilā ka wauwa vu tā. ¹⁰ Tsu wushuku tā n atakasuvu a tsunu, adama a nala a ḍa Kashilā ka gonuko tsu tsu woko dere. Kpam tsu dana tā bawu u uwonvo, tsu

* **9:33** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **9:33** Isha. 8:14; Isha. 28:16.

◇ **10:5** Adkp. 18:5.

wushuku t̄a, adama a nala a da kpam tsu tsarai iwauwi. ¹¹ Tyoku da Kashilā ka danai a Tagarada u ne, “Shegai uza da baci u pityanangi n eyi wa yan uwono wa.” ◇ ¹² Na vi u kana t̄a ya dem, kpaci aza a Yahuda n Awulawa a takpana wa. Asheku a te a da, aya kpam wa lya tsugono tsu ama gba. Kpam aya u tsu zuwuka ko ya baci u yain kavasubana ara ne unā u shinga. ¹³ Tyoku da Tagarada u Kashilā u danai, “Uza da baci dem u yain kavasubana a asuvu a kala ka Asheku, wa tsara t̄a iwauwi.” ◇

¹⁴ Nida ama a ka wushuku n Asheku kpam a foli yi u wauwa le, a ta ba baci upana ukuna u ne wa? Kpam nida a ka yan a pana bawu uza roku u tonuko le? ¹⁵ Nida aza roku a ka ba a tonuko le, Asheku a da baci a suku le wa? Tagarada u Kashilā u dana t̄a, “Ili i mazanga i'ya i pige an aza da a ka tuko Kadyanshi ka Shinga a ka tuwa.” ◇

¹⁶ Shegai aza a Yahuda a roku a wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki wa. Tyoku u na, Ishaya matsumate u wecike t̄a, “Magono ma Zuba, uza wa gban la wa wushuku n ili i'ya tsu danai?” ¹⁷ Ama a pana t̄a Kadyanshi ka Shinga an uza roku u tonuko le ukuna u Kawauwi. A tsu gita t̄a a pana akani yi, aku a wushuku. ¹⁸ Shegai aza a Yahuda tani? A pana akani yi? Eye, a pana t̄a! Tagarada u Kashilā u dana t̄a, “A tonuko t̄a ya dem akani yi.

A dansa t̄a a da a asu u mbari mbari u likimba.” ◇

¹⁹ Shegai mayun da aza a Isara'ila a revei? Eye, a reve t̄a. Ko a a'ayin a Musa Kashilā ka dana t̄a, “Ma zuwa vu t̄a vu yain n malyon, n zuwuka baci iyamba i roku unā u shinga.

Ma zuwa vu t̄a vu pana upan, n zuwuka baci Awulawa a da ya wundya a'ā n ugboji wa unā u shinga.” ◇

²⁰ Ishaya dana t̄a bawu uwonvo u da Magono ma Zuba ma danai,

“Aza da bawu a zama mu, alya a tsara mu.

N wenike t̄a kaci ka va a asu u aza da bawu a foloi a wene mu.”

◇

²¹ Shegai Kashilā ka yan t̄a kadyanshi a kaci ka aza a Isara'ila,

“Gba uliva n tsu barakpa t̄a akere a va n wushi aryagbaji aza da a 'yuwain mu unaka karinga.” ◇

11

Kashilā ka pana t̄a iyali i aza a Isara'ila

◇ **10:11** (Ili i te i'ya n 9:33); Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ **10:13** Juw. 2:32. ◇ **10:15**

Isha. 52:7. ◇ **10:18** Ishp. 19:4. ◇ **10:19** U.Ml. 32:21. ◇ **10:20** Isha. 65:1.

◇ **10:21** Isha. 65:2.

¹ Yan n wecike: Kashilā ka varangu ama a ne aza a Yahuda da? Ko kenu! Mpa n kaci ka va uza u Yahuda u da. Mpa kumaci ku Ibirahi ka, a kaletsu ka Bayami.† ² Kashilā ka dangasa ta aza a Isara'ila a woko ama a ne tun caupa, kpm u varangu le wa. I ciba n ili i'ya Tagarada u Kashilā u danai a ukuna u na vi? Iliya matsumate u banka ta kushen ku ne a kaci ka aza a Isara'ila a asu u Kashilā u danai, ³ “Magono ma Zuba, a wunusa ta nsumate n vunu, kpm a wacinsa ta asudaraka† u vunu. Mpa koshi matsumate ma ma woko, kpm alya dem pini a ka ciga a koruso a wuna mu.” ⁴ I ciba ili i'ya Kashilā ka wushuki? U da, “Ada koshi uza da u buwai wa. Ma ta n ama azu a shindere (7,000) aza da bawu kotsu a kudanki Ba'alu† kameli!” ◇

⁵ Nala wari hal n gogo-na. Ama da pini kenu aza da Kashilā ka dangasai adama a ukuna u shinga u ne. ⁶ Kpm u dangasa le baci, adama a ukuna u shinga u ne u da, shegai adama a ili i'ya a yain wa. A ka woko baci ama a Kashilā adama a ili i'ya a yain, kune ku shinga ku Kashilā kari ka woko ku mayun wa.

⁷ Nala wenike ta an gba aza a Isara'ila a ka zama ta ili, shegai aza da Kashilā ka dangasai a asuvu a le alya koshi a tsarai i'ya. Aza da a buwai kpm a ryagbajai. ⁸ Tyoku da Tagarada u Kashilā u danai:

“Kashilā ka naka ta ama yi atakasuvu a kulala.

U kimbai a'eshi a le tsara a wene wa,
aku u votsuki atsuvu a le tsara a pana wa.

Nala a lyai kapala n uyansa hal n ara.” ◇

⁹ Aku Dawuda danai:

“Asaka abiki† a le a woko le utyangi,

tsara a tadatsa

a wushi kpm mavura a kaci ka ili i'ya a yain.

¹⁰ Asaka a'eshi a le a rumbana kotsu a wene wa,
zuwa kucina ku le ku kelike

adama a kadambula hal ubana.” ◇

¹¹ Aku n wecikei: An aza a Yahuda a rukpai vi, a rukpa la vi de bawu u'yangā? Ko kenu! Adama a da a yain unyushi u cingi, iwauwi i tuwa ta a asu u Awulawa, kpm nala vi wa zuwa ta aza a Isara'ila a yain malyon. ¹² Awulawa a wusha baci unā u shinga ushani adama a da aza a Yahuda a 'yuwain an Kashilā ka ciga ka wauwa le, a'ayin a da aza a Yahuda a gonoi a tuwai a wushi iwauwi yi, unā u shinga u le vi wa la ta ushani.

Iwauwi i Awulawa

¹³ Gogo-na n ada da ma dansa Awulawa. Kashilā ka dangasa mu ta n woko kasuki ubana a asu u de, kpm ma yan ta agoni

◇ 11:3 1 Ngo. 19:10, 14. ◇ 11:4 1 Ngo. 19:18. ◇ 11:8 U.Ml. 29:4; Isha. 29:10.

◇ 11:10 Ishp. 69:22-23.

adama a manyan ma pige ma u naka mu n yain. ¹⁴ Ma ciga ta n zami ure u da ma zuwa aza a Yahuda a cigi ili i'ya eda Awulawa i'ari n i'ya, tsara a ure u nala vi n wauwa aza roku a le. ¹⁵ An Kashila ka kpatalakai aza a Yahuda kucina, u woko ta kaje ka Awulawa. Adama a nala Kashila ka doku baci ka yan tsije n aza a Yahuda, wa woko ta yavu u gonuko akushe a asuvu a uma. ¹⁶ A naka baci Kashila kajibi ka tsuwa ka kagita, tsuwa tsi gba tsa woko ta tsu ne. Kpam a naka baci Kashila alu a madanga, gba atyangi yi dem a ne a da.

¹⁷ Wa ta yavu a kapusa de atyangi a roku a madanga ma zayitum.† Eda Awulawa i'a ta tyoku u katyangi ka madanga ma zayitum ma ma gbonguroi a kakamba ma a gbaamgbana i a zuba u madanga ma shinga ma a kapusai atyangi a ne yi. Gogo-na i wusha ta ili i shinga i'ya i'ari i aza a Yahuda, tyoku da katyangi ka savu ka tsu tsara ilikulya i ne a madanga mi. ¹⁸ Adama a nala kotsu i goro atyangi a da a kapusai vi wa. Cibai, eda ya bana alu a madanga ma nala mi wa. Alu a ne a da a ka bana da. ¹⁹ Gaawan ya yawunsa ta i dana kapusa da a kapusai atyangi yi, tsara a gbaamgbana da a asu u le. ²⁰ Nala mayun da. Kapusa da a kapusai a da adama a da a 'yuwain uwushuku, eda tani adama a da i wushuki da i'ari pini ugbaamgbani. Kotsu i yain aradi wa, shegai i pana uwonvo u ili i'ya ya fuda ya gita. ²¹ Kashila ka kapusa baci atyangi a kagita a nala yi, nala dem wa fuda wa kapusa da.

²² Gogo-na i wene wa de tyoku da Kashila ka tsu wenike asuvayali n tyoku da kpam wari shen. U tsu yanka ta aza da a asaka yi utono mavura. I lya baci kapala n urongo tyoku da wa wenike da ukuna u shinga, wa wenishike da ta ukuna u shinga u ne. I yan baci nala wa, wa kapa da ta a madanga mi. ²³ Aza a Yahuda a ka gono baci a wushuku n Kashila, wa gono ta u zuwa le a asu u da a'ari caupa vi. Wa ta n ucira u da wa yan nala. ²⁴ Eda Awulawa i'a ta tyoku u atyangi a madanga ma zayitum ma a kapai a kakamba aku a gbaamgbana i a zuba u madanga ma zayitum ma shinga ma mari n kami. Nala a tsu yansa ili wa! Shegai an u wokoi aza a Yahuda a'a ta tyoku u atyangi a madanga ma shinga mi, kpam a ka doku ta a ka gbaamgbana le n madanga ma a'ari caupa vi.

Kashila ka pana ta ama gba asuvayali

²⁵ Ama a va, ma ciga da ta i reve ili i usokongi i na yi, kotsu i reve an bawu i reve ili gba, kpam kotsu i yain aradi wa. Aza roku aza a Yahuda aryagbaji a da, shegai nala wa lya ta kapala hal she a shadangu kakuma ka Awulawa, aza da Kashila ka dangasai a ka tuwa a asu u Kawauwi. ²⁶ Kpam naha da Kashila ka wauwa gba aza a Isara'ila. Tyoku da Tagarada u Kashila u danai:

“Kawauwi ka wutā tā a Sihiyona,*
aku u takpa ikuna i cingi gbā a asuvu a amaci a Yakubu.

²⁷ Ma yan tā kazuwamgbani ka na n ele
n takpa baci unyushi u cingi u le.” ◇

²⁸ Aza a Yahuda a 'yuwan tā uwusha Kadyanshi ka Shinga
ki, adama a nala a wokoi tyoku u atokulalu a Kashilā. Nala u
gitā tā tsarā u bangā dā, edā aza dā bawu i'ari aza a Yahuda.
Shegai hal n ara aza a Yahuda yi alya Kashilā ka dangasai,
kpam wa ciga le tā adama a kazuwamgbani ka u yain n isheku
i le Ibrahi, n Ishaku, n Yakubu. ²⁹ Kashilā ka tsu savaḍa
katakasuvu ka ne a asu u ama dā u isāi n ili i'ya u nakā le wa.

³⁰ Caupa, edā Awulawa i'ari i 'yuwan tā upanāka Kashilā.
Aku a'ayin a tuwāi a dā aza a Isara'ila a 'yuwain upanāka
Kashilā, dā u wenike dā asuvayali a ne. ³¹ Nala dem gogo-na
an aza a Isara'ila a 'yuwain upanāka Kashilā, aku Kashilā ka
lyai kelime n u weniki dā asuvayali a ne. Shegai tyoku dā u
yanka dā vi, a'ayin a'a tā a utuwā a dā wa wenike le asuvayali
a ne. ³² Kashilā ka ciga tā ka wenike asuvayali a ne a asu u ama
gbā, dā i zuwai u gonuko le yavu aza a kuwa ku a'ali, kpaci a
'yuwan tā upanāka Kashilā.

Icikpali ubana a asu u Kashilā

³³ Ya wa fudā wa ratsanāka utsari n kakiri n ureve u dā Kashilā
kari n u dā?

Ya wa fudā wa reve masheshi ma ne?
Ya wa fudā wa todugbuso ili i'ya wa yansa?

³⁴ Tyoku dā Tagaradā u Kashilā u danai,
“Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?
Ya wa fudā wa nakā yi adooki?” ◇

³⁵ “Uza roku u kopuku Magono ma Zuba ili i roku i'ya u kanā
yi u tsupa dā?”

³⁶ Kashilā ka ka yain ili gbā.

Aya uza dā u zuwai ili gbā i lyai kelime.

Ili gbā i woko tā tsarā i nakā yi tsupige.

U kanā tā tsu cikpala Kashilā hal ubana bawu utyoku! Ami.

12

Nakāi kaci ka dē asu u Kashilā

¹ Ama a vā, an u wokoi Kashilā kari n asuvayali dā i zuwai
ma folo dā i nakā kaci ka dē a asu u Kashilā yavu edā uḍarakāpa
u dā, shegai uḍarakāpa u dā wari n uma. Nakāi kaci ka dē i
rongo uwulukpi n i zuwusi yi upana kayanyan. Naha dā u
gain i lyaka Kashilā kayala a asuvu a atakasuvu a dē. ² Kotsu i
lyai kapala n i yanyi ili i'ya ama a likimba a na a ka yansa wa,

* 11:26 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ 11:27 Isha. 59:20-21; Isha. 27:9.

◇ 11:34 Isha. 40:13; Ayu. 41:11.

shegai i gono i asaka Kashila ka naka da atakasuvu a savu. Pini nala, da ya reve ili i'ya Kashila ka ciga da i yain: ya reve ta ili i'ya i lobonoi, n ili i'ya u tsu pana kayanyan, n tyoku da ili yi i gain i woko.

³ Kashila ka wenike mu ta ukuna u shinga, adama a nala n tonuko ta ya dem asuvu a de: kotsu vu bidya kaci ka vunu yavu vu la tyoku da vari wa, shegai vu gono vu yawunsa mai, vu zuwa kaci ka vunu a unu u upityanangu u da Kashila ka naka vu. ⁴ Tsa ta n apashi ushani u6olomgbonusi a ikyamba i te, kpam ko ka eni ka wa ka ta n manyan ma ne kau. ⁵ Nala dem, tsa ta ushani, shegai ya dem kapashi ka ikyamba ka Kawauwi ka, kpam atsu dem tsa ta u6olomgboni n uza n utoku.

⁶ Kashila ka ne ta ya dem a asuvu a tsunu kune kau-kau ka wa yanka manyan. U naka tsu baci ucira u da tsa yan kubari ku akani a ne, she tsu yansa u da manyan n gba upityanangu u da tsari n u da. ⁷ U naka tsu baci ucira u gbashika, she tsu gbashu. U naka tsu baci ucira u uwenishike, tsu wenishike. ⁸ U naka tsu baci ucira u ugbamatangusu asuvu a ama, she tsu gbatangusu asuvu. U naka tsu baci ucira u maneke, she tsu neke n katakasuvu ka te. Kashila ka naka vu baci ucira u utono n ama, she vu matsa vu yain u da mai. Va pana baci ama asuvayali, she vu yain u da n ipeli.

Ahali a shinga

⁹ Ciga atoku n uciga u mayun. Kovo ili i cingi, aku vu kana ili i shinga. ¹⁰ Cigamgbana tyoku da uza n vangu u ne a gain a cigamgbana. Vu matsa vu wenike atoku karinga. ¹¹ Kotsu vu woko kawonvoli wa, shegai vu yain manyan cika. Naka kaci ka vunu gba a asu u ugbashika Asheku. ¹² Lya kapala n ipeli kpaci va ta n uzuwa u uma. Va baci n kadambula, she vu yain ahankuri. Vu yansa kavasuu maco. ¹³ Naka ama a Kashila i'ya a nambai. Vu wushi amoci aza da a'ari Atoni a kuwa ku vunu.

¹⁴ Ama a zuwa vu baci vu soi mavura an vari Katoni, vu yanka le unu u cingi wa, shegai vu gono vu yanka le kavasuu Kashila ka zuwuka le unu u shinga. ¹⁵ Pele n ama da a ka pele, kpam vu sai n ama da a ka sa. ¹⁶ Dusuku ndishi n shinga n atoku a vunu, yan tsije n aza da bawu a'ari ili i roku. Yan n aradi wa, ko kpam vu bidya kaci ka vunu uza u ugboji wa.

¹⁷ Uza roku u yanka vu baci tsicingi, vu tsupa yi n tsicingi wa. Matsa vu yain ili i'ya ya dem bidyai i'ari mai. ¹⁸ Vu yain tyoku u ufuda u vunu vu rongo na ndishi n shinga n ama. ¹⁹ Aje a va, ama nusuka da baci, kotsu i dana ya yan le mavura wa, shegai i vana Kashila ka yan le mavura n asuvu a upan u ne. Magono ma Zuba ma dana ta a Tagarada u Kashila, "Ma yan ta aza da a nusai mavura.

Ma tsupa le t̄a a kaci ka ili i'ya a yain.” ◇

²⁰ Shegai i gono i yain ili i'ya Tagar̄aḁa u Kashil̄a u danai: “Utukulalu u vunu wa pana baci kambulu, lyatangi yi. Wa pana baci kakuli, ne yi mini u soi.

Pini nala, ḁa wa pana uwono u ili i'ya u yanka vu.” ◇

²¹ Kotsu vu ḁṣaka tsicingi tsu lya vu wa, lya kaci ka tsicingi a asu u uyan tsishinga.

13

Panakai aza a tsugono

¹ Panakai ngono n ḁa ma lya tsugono a kaci ka ḁe. Kashil̄a ka koshi ka tsu ṅaka uza ucira u tsugono, kpam aya u zuwai ngono n na mi a tsugono. ² Adama a nala aza ḁa baci a 'yuwain utono mele ma gomunati, Kashil̄a ka a 'yuwain upanaka. Kpam a ka ronuko t̄a kaci ka le mavura. ³ Aza ḁa a ka yansa manyan ma shinga a ka pana uwonvo u ngono wa, shegai aza ḁa a ka yansa ili i cingi alya a ka pana le uwonvo. Ili i'ḁa la i'ya ya zuwa ḁa i pana le uwonvo wa. Eḁa gai yanyi ili i'ya i'ari dere, kpam a ka cikpala ḁa t̄a adama a ili i nala yi. ⁴ Magono kagbashi ka Kashil̄a ka, kpam manyan ma ne ma u ḁanga ḁa. Shegai i yan baci tsicingi ḁa ya pana uwonvo u ne, kpaci wa t̄a n ucira u ḁa wa yan ḁa mavura. A'ayin a ḁa baci u zuwai ama a ḁa a yain tsicingi a soi mavura, eyi katsumate ka Kashil̄a ka. ⁵ Adama a nala u ḁana t̄a i toni gomunati, kpaci tyoku ḁa ya katsa mavura u ḁa la vi, kpam dem ili i'ya i'ari dere u uyan i'ya la vi. ⁶ I'ya dem i zuwai ya tsupusa utafa i'ya gai la vi. Ngono agbashi a Kashil̄a a ḁa, wushisa ḁa a ka wushisa utafa tsara a lyai kapala n manyan ma Kashil̄a ka zuwa le a yain. ⁷ Tsupa le gb̄a ili i'ya a ka tono ḁa: Tsupai gb̄a icun i utafa. ṅaka le tsupige n karinga.

Cigai ama

⁸ Kotsu i ḁṣaka kutan ka i lyai a asu uza roku a kaci ka ḁe wa. Ili i te i'ya i ḁana i yain koshi i'ya i cigamgbana. Kpaci uza ḁa baci wa ciga ama, u tono t̄a gb̄a Mele. ⁹ Mele ma ḁa, “Vu yain tsishankala wa. Vu wuna uma u vuma gbani wa. Vu boko wa. Vu zuwuka ili i ama a'eshi wa.” Shegai gb̄a ili i naha yi i'ḁa t̄a a asuvu a mele ma te ma ma danai: “Ciga uza u karen u vunu tyoku ḁa va ciga kaci ka vunu.” ◇ ¹⁰ Va ciga baci ama, va yanka le tsicingi wa. Adama a nala uciga u ama u ḁa utono Mele mi gb̄a.

¹¹ U ḁana t̄a i yain ili i na yi kpaci i reve t̄a icun i a'ayin a ḁa tsari. A'ayin a ḁa a gain i rikpanaka a alavu a ḁe a yan ḁe, kpaci gogo-na iwauwi i tsunu i la t̄a evu n a'ayin a ḁa tsu gitai

tsu wushuki. ¹² U woko t̄a yavu kayin ka yan d̄e evu n ukotso, kpam kain ka wansa d̄e. Adama a nala u gan t̄a tsu aṣaka uyansa ili i karimbi, aku tsu bidya iwunukatsu tsu shilakana a katyashi. ¹³ Adama a nala, tsu rongo a uyansa ili i tsunu dere, tyoku d̄a ama a tsu yansa a katyashi. I rongo n tsicingi a asu u abiki a gbani wa. I soi she ma maka d̄a wa. I yansa tsishankala wa. I shilakanaṣa n atoku a d̄e wa. I yangbana malyon wa. ¹⁴ Shegai i aṣaka Asheku Yesu Kawauwi u toni n aḍa, aku i aṣaka ufoḅuso u ure u utsara ili i cingi i'ya ya ciga.

14

Kotsu i yanka ama afada wa

¹ Wushai gb̄a Atoni a Asheku, hal dem n aza d̄a upityanangu u le bawu u gbamai. Kotsu i nanangbana n ele a kaci ka ili i'ya a ka wundya ko i'a i shinga ko i cingi wa. ² Tyoku u na, a uwushuku u uza roku, wa lya t̄a ko icun i ilikulya i eni i'ya baci. Shegai uza d̄a bawu wari n upityanangu u ugbami u tsu takuma inyama wa, she ili i'ya a cimbai koshi. ³ Uza d̄a u tsu takuma inyama kotsu u goro uza d̄a bawu u tsu takuma wa. Kpam uza d̄a bawu u tsu takuma kotsu u wundi yavu uza d̄a u tsu takuma u nusa t̄a wa, kpaci Kashila ka wusha d̄e vuma u nala vi. ⁴ Va yanka kagbashi ka uza roku afada wa. Uzakuwa u ne u d̄a wa reve ko manyan ma shinga ma wa yan ko ma shinga ma wa. Ucira u Asheku u d̄a wa banga agbashi a ne a yain ili i'ya i gain a yain.

⁵ Atoni a Asheku a roku a tsu yawunsa t̄a a dana kain ka roku ka pini ka ka lai a d̄a a buwai uwulukpi, aza roku kpam a tsu yawunsa t̄a a dana gb̄a a'ayin dere d̄a a'ari. Ya dem u dangasaka kaci ka ne. ⁶ Aza d̄a a tsu dana an kain ka roku ka lai a d̄a a buwai uwulukpi vi, yan d̄a a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige. Aza d̄a a tsu lya ko ndya wa, yan d̄a a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige, kpaci a tsu cikpa t̄a Kashila kahu a lyai. Aza d̄a kpam bawu a ka lya ili dem, a ka ciga t̄a dem a zuwa Asheku a pana kayanyan kpam a cikpa Kashila.

⁷ Adama a kaci ka tsunu a d̄a tsari n uma koshi wa, kpam adama a kaci ka tsunu a d̄a tsu kuwai koshi wa. ⁸ Tsu yan baci uma, adama a Asheku a d̄a tsu yain uma, kpam tsu kuwa baci, adama a Asheku a d̄a tsu kuwai. Adama a nala, ko tsu yain n uma ko tsu kuwa, aṣu aza a Asheku a d̄a.

⁹ Ili i'ya i zuwai Kawauwi ka kuwai kpam u 'yangai u wokoi n uma i'ya tsara u woko Asheku a kaci ka akushe n aza a uma gb̄a. ¹⁰ Adama a nala, ndya i zuwai ya yansa Atoni a Asheku afada? Ndy a i zuwai vu goroi utoku u vunu? Kain ka tuwa t̄a ka Kashila ka yanka gb̄a tsunu afada. ¹¹ Kashila ka dana t̄a a Tagarada u ne:

“N yanka *dā* *tā* kazuwamgbani mpa n kaci ka va n da ya dem wa kuḍangu *tā* a kapala ka va.

Ya dem wa dana *tā* a kateshe mpa Kashilā.” ◊

¹² Ya dem wa tonuko *tā* Kashilā ili i'ya u yain n ili i'ya i zuwai u yain nala.

Kotsu i zuwa ama a taḍatsa wa

¹³ U *kaṅa* *tā* tsu *asaḳa* ukidāga atoku ugana. A *na* u nala, i gono i yawunsa i doku i yain ili i'ya ya zuwa uza roku u taḍatsa ko u rukpa a unyushi u cingi wa. ¹⁴ Mpa n bolomgbono *tā* n Yesu Asheku, kpm adama a nala n reve *tā* ilikulya i'a la i'ya i kpaḍai u gan ulya wa. Shegai uza u wushuku baci ili yi i gan wa, ili i nala yi i gan yi wa. ¹⁵ Kpm Katoni ka roku ka namgba baci asuvu adama a ili i'ya va lya, vu lya baci i'ya vu wenike uciga wa. Kotsu vu *asaḳa* ilikulya i'ya va lya i nangasa uza *da* Kawauwi ka kuwai adama a ne wa! ¹⁶ Kotsu vu *asaḳa* ili i'ya vu wenei i shinga i'ya, i woko i cingi a asu u aza roku wa. ¹⁷ Uza u yan baci kadyanshi a kaci ka tsugono tsu Kashilā,† a kaci ka mele ma ulya ko uso u *da* u yain kadyanshi wa, shegai a kaci ka ukuna u maci u *da*, *na* ndishi n shinga, n mazanga ma Kulu Keri ku *naḳa* *da*. ¹⁸ Vu gbashika baci Kawauwi tyoku u nala va zuwa *tā* Kashilā ka pana kayanyan, ama kpm a ka wushunku vu *tā* n u *da*.

¹⁹ Adama a nala, u *kaṅa* *tā* tsu *maṣa* tsu yain ili i'ya ya tuko ndishi n shinga kpm i'ya ya gbatangu atoku. ²⁰ Kotsu vu nangasa manyan ma Kashilā adama a ili i'ya va lya wa. Gba ilikulya i lobono *tā* ulya, shegai u gan wa vu zuwa baci uza roku u yain unyushi u cingi adama a ili i'ya vu lyai. ²¹ Kotsu vu takuma inyama ko vu soi ili i roku, ko kpm vu yain ili i roku wa, ya zuwa baci Katoni ka roku u taḍatsa.

²² Gba ili i'ya baci vu wushuki n i'ya a ukuna u na vi *ada* n Kashilā. Ama a ka *zangaṅa* *tā* a yawunsa baci ili i'ya a ka yansa i shinga i'ya kpm bawu a'ari n malala, ko kenu. ²³ Shegai a'a baci n malala a kaci ka ili i'ya a ka lya, aku a lyai i'ya Kashilā ka wene le *tā* aza a unyushi, adama a *da* bawu a wushuki an i'ari mai. Vu yan baci ili i roku i'ya bawu vu wushuki i'ari mai, unyushi u cingi u *da*.

15

Zuwa utoku u vunu u pana kayanyan

¹ Aṣu aza *da* upityanangu u tsunu *wari* n ugbami, she tsu yain ahankuri n Atoni a Asheku a *da* upityanangu u le bawu u gbamai. Tsu *maṣa* tsu zuwa le a pana kayanyan n u *da* tsa zuwa kaci ka tsunu tsu pana kayanyan koshi. ² Tsu yawunsa a ili i'ya i lobono le, aku tsu *ḅanga* le a uyan ili i'ya a ka pana

kayanyan. ³ Ko Kawauwi u yan ili i'ya eyi wa pana kayanyan utyoku u ne wa. Shegai tyoku da Tagarada u Kashila u danai, "Aza da a wisha vu mpa dem a wishai." ◇ ⁴ Gba ili i'ya a korongi a Tagarada u Kashila, korongu da a korongi i'ya tsara a wenishike tsu. Tagarada u Kashila u tsu naka tsu ta akawunki, na ndishi n katakasuvu, tsara tsu yain n uzuwa u uma.

⁵ Kashila ka ka tsu naka tsu akawunki na ndishi n katakasuvu. Kvasu ka va ka u zuwa i dusuku ndishi n shinga n atoku a de a asuvu a utono u Kawauwi u de. ⁶ Aku gba de i bolomgbono a asu u te n kalagatsu ka te, i yain icikpali n unaka tsupige ubana a asu Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

Kadyanshi ka Shinga a asu u ama gba

⁷ Wushai atoku a de tyoku da Kawauwi ka wusha da. Pini nala, da Kashila ka wusha tsupige. ⁸ N tonuko da Kawauwi ka woko ta kagbashi ka aza a Yahuda, tsara u wenike an kazuwamgbani ka Kashila ka yankai akaya a le icun kau-kau mayun da. ⁹ Kpam u tuwa ta tsara Awulawa a naka Kashila tsupige adama a iyali i'ya u pana le. Dere tyoku da Tagarada u Kashila u danai:

"Ma cikpala vu ta asuvu a Awulawa.

Ma shipa ta ishpa i icikpali i kala ka vunuu." ◇

¹⁰ Tagarada u Kashila u doku ta u danai:

"Panai kayanyan, eda Awulawa, kabolo n ama a ne aza a Yahuda." ◇

¹¹ Tagarada u Kashila u doku ta dem u danai:

"Cikpalai Magono ma Zuba gba de Awulawa.

Cikpala ni, gba de ama a likimba." ◇

¹² Aku Ishaya matsumate u danai:

"Uza roku asuvu a kuwa ku Dawuda Magono wa tuwa ta,

wa lya ta tsugono a kaci ka Awulawa gba,

kpam a ka zuwa ta uma u le ara ne." ◇

¹³ Kvasu ka va ka Kashila, uza da u tsu naka uzuwa u uma, u shadangu da n upana kayanyan ushani na ndishi n shinga a asu u upityanangu n eyi. Aku uzuwa u uma u de u lyai kapala n ugbonguro a ucira u Kulu Keri.

Bulus dansai a kaci ka manyan ma ne

¹⁴ Ama a va, n reve ta i'a ta ushadangi n ukuna u shinga. N reve ta i'a ta n ureve u da u gain i yain n u da, n reve ta kpam ya fuda ta ya wenishike atoku a de. ¹⁵ Shegai n koronku da ta karara a ukuna u ili i'ya ma ciga da i ciba. N yan ta ili i nala yi adama a da Kashila ka yanka mu ta ukuna u shinga, ¹⁶ kpam

◇ 15:3 Ishp. 69:9. ◇ 15:9 Ishp. 18:49. ◇ 15:10 U.Ml. 32:43. ◇ 15:11 Ishp. 117:1. ◇ 15:12 Isha. 11:10.

u nākā mu manyan ma uwoko kagbashi ka Yesu Kawauwi a asu u Awulawa. N gbashika tā Kashilā a asu u uwenishike Kadyanshi ka Shinga ka ne. N woko tā yavu kađarākpī† tsarā Awulawa a woko uđarākpā u da Kashilā ka wusha; wata, uđarākpā u da Kulu Keri ku gonukoi uwulukpi.

¹⁷ Adama a nala, n zānganā tā adama a ili i'ya n yankai Kashilā a asu u Yesu Kawauwi. ¹⁸ Ma dansa ukuna u roku wa, she ili i'ya Kawauwi ka yain a asu u vā an n tonoi n Awulawa a panāka Kashilā adama a ili i'ya n danai n i'ya n yain. ¹⁹ Kpam a panāka tā Kashilā adama a ucira u iryoci n ikunesavu i'ya a wenishei, kpam n adama a ucira u Kulu Keri. N yan tā kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga a Urishelima† hal gbā ukyawan a kaḅon ka Ilirikun, kpam nala n kotsoi kuḅari ki ko nte wa. ²⁰ N tsu ciga tā n yain kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u da bawu kotsu ama a panai ukuna u Kawauwi, kpaci ma ciga n mai a asu u da uza roku u gitai wa. ²¹ Tyoku da Tagarāda u Kashilā u danai da:

“Aza da bawu kotsu a tonukoi ukuna u ne, a ka wene tā, aza da kpam bawu a panai ukuna u ne, a ka reve tā.” ◇

Bulus wa ciga u ba u kondo Roma

²² Manyan ma na mi ma tsu rongo mu tā ukāngusu n ba n kondo da. ²³ Gogo-na n kotso de manyan ma vā gbā a asu u na vi. Māri ma ciga da tā uwene caupa. ²⁴ Mpa pini a afoḅi tsarā n bana a kaḅon ka Asābaniya, a'ayin a da baci ma yan nwalu mi, ma ḅatsa tā a Roma. A'ayin a da baci n panai kayanyan ka ndishi n ađā kenu, i ḅāngā mu n kaṅā ure. ²⁵ Shegai kahu n wene da vi, she n wala ve a Urishelima tsarā n banka Atoni a da a'ari de kune. ²⁶ A'uwa a Atoni a da a'ari a kaḅon ka Masidaniya n ka Akataya a nākā de ikebe yaa tsarā a ḅāngā ama a Kashilā aza a unambi a da a'ari a Urishelima. ²⁷ A pana tā kayanyan ka uyan nala, shegai wā tā dem yavu a tsupa kutan, kpaci Awulawa a wusha tā ili i shinga i kulu ku Kashilā a akere a aza a Yahuda. ²⁸ N kotso le baci unākā kune ku na ki, ma kondo da tā aku n wura ubana a Asābaniya. ²⁹ N reve tā n rawa baci ara de, Kawauwi ka zuwuka mu tā unā u shinga u pige tsarā n zuwuka da.

³⁰ Ama a vā, ma folo da a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi i ḅolomḅono nā mpa a manyan ma vā a asu u uyan kvasu ubana a asu u Kashilā adama a vā. Yanyi nala adama a uciga u de ara vā u da Kulu Keri ku nākā da. ³¹ Yanyi kvasu tsarā a aza da a'ari a kaḅon ka Yahuda, aza da bawu a wushuki n Yesu Kawauwi, kotsu a ne mu usan wa. Yanyi dem kvasu adama a da ama a Kashilā a da a'ari a Urishelima a yain mazāngā adama a ili i'ya n yanka le tsarā n ḅāngā le.

³² Kashilā ka wushunku mu baci nala, ma tuwā tā ara de n mazanga, kpam ukondo u vā ara de wa zuwa mu tā n pana kayanyan kpam u woko mu uwunvuga. ³³ Gogo-na asaka Kashilā, uza da u naka tsu ndishi n shinga, u rongo n ada gba de. Ami.

16

Bulus danasai aje a ne

¹ Ma tā n ukuna u shinga u da ma dansa a kaci ka Fibi, uka u da wa gbasha a kuwa ku Atoni† a Kankiriya. ² Ma folo da tā i wushi yi a asuvu a Asheku tyoku da ama a Kashilā a tsu yan. Banga ni a ure u da dem ya fuda ya banga yi, kpaci u banga mu tā u bangai kpam ama roku ushani.

³ Danasai Bilikisu n Akila, aza da a yain manyan kabolo na mpa tsara tsu gbashika Yesu Kawauwi. ⁴ A yan ta gbam evu n ukpa tsara gai a banga mu. N cikpa ta cika, kpam gba a'uwa a Atoni a Awulawa a cikpa le ta dem. ⁵ Danasaka numu dem Atoni a da a tsu gawunsusa a kuwa ku le.

Danasaka numu macigi ma va Abainita. Aya Katoni ka kagita a kaƙon ka Asiya.

⁶ Danasai Meri,† uza da u yanka da manyan cika.

⁷ Danasai ama a va Andaraniku n Juniya, aza da a uwai a kuwa ku a'ali kabolo na mpa. A woko ta Atoni kahu mpa, kpam asuki a naka le ta karinga.

⁸ Danasai Ampiliya, macigi ma va ma, uza da wari uza u Asheku.

⁹ Danasai Urubana, uza da u gbashikai Kawauwi kabolo n atsu.

Danasai macigi ma va Isatiki.

¹⁰ Danasai Abali, uza da u wenikei mayun da wa tono Kawauwi.

Danasai Aristobulu n aza a kuwa a ne.

¹¹ Danasai Hiridiyon vuma u va.

Danasai Narikisa n aza da a'ari a kuwa ku ne, aza da a'ari aza a Asheku.

¹² Danasai Tarafina n Tarafusa, aka da a yankai Asheku manyan cika.

Danasai macigi ma va Barasisa, uka roku uza da u yankai Asheku manyan cika.

¹³ Danasai Rafu, kagbashi ka Asheku ka ka shinga, kpam i danasa mma u ne, wa ta tyoku u mma ara va.

¹⁴ Danasai Asinikirita, n Filiguna, n Hamisa, n Baturoba, n Hama, kpam dem i danasa Atoni a da a'ari kabolo n ele.

¹⁵ Danasai Filologus, n Juliya, n Niriya n utaku u ne, n Ulimifa n gba ama a Kashilā a da a'ari n ele.

¹⁶ Damamgbanai n uciga u Kawauwi.

Gbā Atoni a a'uwa a Atoni a Kawauwi a ka danāsa dā tā.

Kadyanshi ka makorishi

¹⁷ Ama a vā, ma folo dā i kirana n ama dā a ka tuko upecene n aza a uzuwa ama utāḍatsasa, n a wenishiki ili i roku kau a uwenishike u dā i wushai. Yanyi dan n ele! ¹⁸ Aza dā a ka yansa nala Asheku Kawauwi ka tsunu aya a ka gbashika wa, shegai ili i'ya ya zuwa le upana kayanyan i'ya koshi a ka yansa. A tsu yinsa tā ama dā bawu a revei icun i ikuna i cingi i na a asu u uyanāka le kadyanshi ka shinga ka shinga n icikpali i kaḅan. ¹⁹ Gbā Atoni a pana tā a dā i nākā tā Asheku karingā, adama a nala n yan tā mazangā adama a dē. Shegai ma ciga tā i yain ugboji a ili i'ya i'ari i shinga, kpam kotsu i yain ili i roku n ukuna u cingi wa.

²⁰ Kashilā uza dā u tsu tuko ndishi n shinga, wa ḅarakpā wa, wa lya tā kaci ka Kanangasi.* U nākā dā ucira a kaci ka ne.

N yan tā kavasū ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu u rongo n adā.

²¹ Timoti uza dā wa yan manyan kaḅolo nā mpa wa danāsa dā tā. Ama a vā Lusiya, n Yason, n Susibita a ka danāsa dā tā dem.

²² Mpa Taritiya, uza dā korongi ili i na yi i'ya Bulus tonuko mu n korongu vi, ma danāsa dā tā dem a asuvu a Asheku.

²³ Gayu wa danāsa dā tā dem. U wusha mu tā kpam u wusha tā dem Atoni a kuwa ku ne.

Erasutu kazuwi ka ikebe ka ilyuci, n Kawuta kaje ka tsunu a ka danāsa dā tā dem.

[²⁴ N yan tā kavasū Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u wenike gbā dē ukuna u shinga u ne. Ami.]†

Kavasū ka icikpali

²⁵ Asākā tsu nākā Kashilā tsupige! Wa fudā tā wa zuwa dā i shamgba n ucira a upityanangu u dē, tyoku dā Kadyanshi ka Shinga ka danai. Akani yi a dā ukuna u Yesu Kawauwi n afoḅi a dā Kashilā ka sokongi caupa. ²⁶ Shegai gogo-na ikorongi i ntsumate i zuwa le tā a revei ukuna u mayun vi a kateshe. Kpam Kashilā, uza dā bawu wa kuwā, u dana tā a ka zuwa tā gbā iyamba a reve n akani a na yi, tsarā a wushuku kpam a gorimuko yi. ²⁷ Asākā Kashilā, uza dā aya koshi wari n kakiri, u wushi tsupige a asu u Yesu Kawauwi hal ubana bawu utyoku. Ami.

* **16:20** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † **16:24** Akorongi a cau a roku aza dā a purai a tagarāda u Aza a Roma a kalatsa tā makpandā ma 24.

Ukanikorongi u Kagita Ubana a Asu u Aza a Korintiya

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ikanikorongi i re ubana a asu u Atoni a Korintiya. Korintiya ilyuci i'ya i pige kpm a ikengi i kushiva. Ama a da a ka rongo pini a wuta ta a asu kau-kau. Kala ka ilyuci ki kari n karinga wa adama a ukuna u cingi u da wari pini. Kuwa ku kameli ka a ka isa Afurodita ka iryoci i tsicingi tsu ilyuci yi, kpaci a zuwa ta pini ashankala kazu ka te adama a aza da a ka gbashika yi. Bulus bana ta a ilyuci yi u yain manyan ma uyan atani tsara u tsara ikebe i'ya wa lya n u wenishiki ama a ukuna u Yesu. Ama ushani aza a Korintiya yi aza a unambi a da, shegai aza roku azapige a da ama a reve ta n ele.

A ukanikorongi u na vi Bulus wenishike ta tyoku da Atoni a ka rongo a asu u da ama a ka yansa ukuna u cingi cika. U da Atoni a gan ta a rongo na ndishi n shinga, kotsu a rongo abolo abolo a da a ka shilakanasa wa. U wenishike ta u da kotsu Atoni a yansa unyushi u tsishankala ko ukuna u cingi u roku wa. U dansa ta tyoku da Kashila ka ciga iyolo i rongo. A ukanikorongi u na vi, Bulus wenishike ta tyoku da uciga u mayun wari n ucira. U wenishike ta kpm tyoku da ulya u kayala u mayun wari. A makorishi, u wenishike ta tyoku da a 'yangasai Yesu a ukpa, nala dem atoni a ne a ka tsara utsara u kaci.

Utsara u kaci u Yesu a ukpa u tuko ta Atoni ucira u uma. Tagarada u na u tonuko tsu ta an utsara u kaci u Kirisiti u lai uciga u ili i likimba, kpm nala dem Atoni a ka fuda ta a 'yuwan ili i likimba a toni Kirisiti.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu ka Bulus (1:1-9)

Udani a kaci ka u6olomgbano kaci (1:10-4:21)

Ukpadu u upanamgbana u aza a kuwa a te (5:1-7:40)

Unaka Kashila tsupige a unu u kameli (8:1-11:1)

Ulya u kayala n ukuna u kuwa ku Atoni (11:2-14:40)

Utsara u kaci u Kirisiti a ukpa (15:1-58)

Kune ubana a asu u aza a unambi (16:1-4)

Afobi a nwalu n Bulus (16:5-12)

Ili i'ya ya 6ala Bulus n idyani (16:13-24)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza da wa koronku da ukanikorongi u na vi, utoku u tsunu Sasatsani dem wa danasa da ta. Kashila ka isa

mu ta n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi adama a da nala Kashila ka cigai u woko.

² Eda Kuwa ku Atoni ku Kashila ka kari a Korintiya ka ma koronku. Kashila ka isa da ta i woko ama a uwulukpi a ne. U gonuko da ta uwulukpi a asu u Yesu Kawauwi. U yan ta dem nala a asu u ama a da gba a ka lyaka kala ka Yesu Kawauwi kayala a asu kau-kau. Kawauwi aya Asheku a tsunu kpm dem n Asheku a le.

³ Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Bulus cikpai Kashila

⁴ N tsu cikpa ta Kashila ka va adama a kune ku ushani ka u ne da, an i wokoi ama a Yesu Kawauwi gogo-na. ⁵ I yan ta utsari a ili dem, hal n gba kadyanshi n ureve dem adama a da i'ari kabolo n eyi. ⁶ Nala u wenike ta la vi ili i'ya n tonuko da a kaci ka ne mayun da. ⁷ Adama a nala i wusha ta gba kune ku Kulu ku Kashila ka u gain i tsara hal n i vani ugono u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. ⁸ Wa zuwa da ta i gbama hal ubana a makorishi tsara Kashila ka kana da n unyushi wa kain ka baci Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa gono. ⁹ Mayun da Kashila ka yanka da nala, kpaci u tsu yansa ta gba ili i'ya baci dem u danai, kpm u dangasa da ta i yain tsije n Maku ma ne; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

Atoni a pecenei abon abon

¹⁰ Ama a va, ma folo da, adama a kala ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu, gba de i panamgbana n atoku. Kotsu i pecene kaci ka de abon kau-kau wa, shegai bolomgbonoi kaci ka de tsara i woko n katakasuvu ka te n ure u uyawunsa u te. ¹¹ Ama a va, ama roku aza da a'ari a kuwa ku Kuluwi* a tonuko mu ta a da eda pini ya yamgbana kananamgbani. ¹² A da ya dem a asuvu a de wa dansa ili kau-kau. Uza roku u dana, "Mpa Bulus da ma tono." Uza roku u dana, "Mpa Apolo da ma tono." Uza roku u dana, "Mpa Bituru da ma tono." Uza roku kpm u dana, "Mpa Kirisiti Kawauwi da ma tono."

¹³ A ka fuda a peci Kawauwi uza da wari uza u te a asu kau-kau da? A'a! Bulus kuwa adama a de a mawandamgbani da? A'a! A lyubugu da tsara i woko atoni a Bulus da? A'a! ¹⁴ N cikpa ta Kashila an bawu n lyubugi ko uza u te u de, shegai Kirisibu n Gayu. ¹⁵ Gogo-na ko uza wa dana a lyubugi yi a kala ka va wa. ¹⁶ (N ci6a ta gbam, n lyubugu ta dem Isitifanu n aza a kuwa a ne gba, shegai ma fuda ma ci6a an n lyubugi aza roku kpm wa.) ¹⁷ Kawauwi ka suku mu n lyubugu ama wa. Shegai u suku mu ta n yain Kadyanshi ka Shinga. Kpm

* **1:11** Kuluwi uka da, kpm a dana ko ama yi ama a ne a da ko agbashi ko aza da a ka rongu a kuwa ku te wa.

a'ayin a da baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n tsu yan ka n ugboji u ama wa, kpaci ma ciga ucira u ukpa u Kawauwi a mawandamgbani u woko u gbani wa.

Kawauwi ka ucira n kakiri ka Kashila

¹⁸ Ama da a'ari a ure u ubana a ukpa a pana baci akani a ukpa u Kawauwi, wa woko ta utengeshi ara le. Atsu kpm aza da Kashila ka wauwusa, tsu pana baci, ucira u Kashila u da. ¹⁹ A korongu ta a Tagarada u Kashila:

“Ma wacinsa ta kakiri ka aza da a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri.

Ma kangu ta ureve u arevi.” ◇

²⁰ Nda kalen ka likimba u ayawunshi, n awenishiki a mele, n aza a kananamgbani ka ukuna? Kashila ka zuwa le ta a wokoi ili i gbani kpm u wenikei kakiri ka le ka woko ka gbani. ²¹ Kashila uza da wari n kakiri u bidiga ta kaci ka ne wa asaka ama a likimba u na a yain manyan n kakiri ka le a boli yi hal a wene yi wa. A unā u nala, aku u gonoi u dangasai u wauwa aza da a wushuki n kadyanshi ka tsu yain kuɓari, ka kari yavu utengeshi. ²² Aza a Yahuda a tsu zama ta a wene ikunesavu tsara u wenike le Kashila ka yan ta manyan. Awulawa a tsu ciga ta a tsara kakiri. ²³ Adama a nala, an tsu yain kuɓari ku Kawauwi ka kuwai a mawandamgbani, aza a Yahuda a bidya ta u da unyushi u da, Awulawa kpm a bidyai u da ili i gbani. ²⁴ Shegai a asu u aza da Kashila ka isai, gba aza a Yahuda n Awulawa, akani yi a da na: Kawauwi, aya ucira n kakiri ka Kashila. ²⁵ Ko Kashila ka baci n utengeshi, u la ta ya dem kakiri, kpm ko wa baci bawu ucira, u la ta ya dem ucira.

²⁶ Ama a va, cibai tyoku da i'ari an Kashila ka dangasa da. Ama a likimba u naha a yawunsa an ama ushani a asuvu a de a'ari n kakiri wa. Ama da a'ari azapige a asuvu a de a'a gan wa. Ama da a'ari aza a kuwa ku tsugono a asuvu a de a'a gan wa. ²⁷ A unā u nala, Kashila ka dangasa ta ili i'ya likimba danai ili i utengeshi i'ya tsara u nei aza da a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri uwono. U dangasai kpm aza da bawu a'ari n ucira tsara u nei aza da a'ari n ucira uwono. ²⁸ U dangasai ili i'ya ama a likimba a goroi a yawunsai yavu i maci i'ya wa ko kpm yavu ili i roku i'ya wa gba gba, aku u yankai ili i nala yi manyan a asu u ili i'ya a wenei n kalen tsara i woko i gbani. ²⁹ U yan ta nala tsara ko uza u yain aradi a kapala ka ne wa. ³⁰ Kashila ka ka zuwa da i woko ili i te n Yesu Kawauwi. U zuwai Kawauwi eyi kaci ka ne u woko kakiri adama a ulya u kapala u tsunu. Adama a ne a da Kashila ka wusha tsu. U gonuko tsu uwulukpi, kpm u nekei kaci ka ne tsara u wutukpa tsu a asu u unyushi u cingi. ³¹ Tagarada u

Kashilā u dana tā, “Uza da wa ciga u yain arādi, u yain a da a ili i'ya Asheku a yain koshi.”

2

Kadyanshi a kaci ka Kawauwi n ukpā u ne

¹ Ama a va, an n tuwai n tonuko da akani a da Kashilā ka sokongi vi, n dansa n ureve u kadyanshi wa, kpam n wenike ugboji wa. ² Kpaci tun a'ayin a da mari n ada, n yawunsa ta n asansa n ko ndya wa, shegai bamu n Yesu Kawauwi koshi, hal gai ukpā u ne a mawandamgbani. ³ A'ayin a da n tuwai ara de vi, ikyamba i va i razugba ta hal gbam ya je adama a uwonvo. ⁴ Kpam an n wenishikei na n yanyi kuɓari ki, n dansa ta karara. N yan ugboji wa, bele n leshi da n kadyanshi. N asaka ta Kulu Keri ku Kashilā ku wenike ucira u ne. ⁵ Yan da n yain nala tsara i tsara upityanangu adama a ucira u Kashilā, shegai adama a ugboji u vuma wa.

Kakiri ka Kashilā

⁶ A'ayin a da baci dem mari a asuvu a Atoni a da a'ari n ucira, n tsu yan ta kadyanshi n kakiri. Shegai icun i kakiri ka likimba wari n ka ka wa. Kpam icun i kakiri ka aza a tsugono a likimba a na a ka ciga ka wa, kpaci ele aza da ucira u le wa woko u gbani u da. ⁷ N dansa ta n kakiri ka Kashilā ka kari usokongi, ka u asakai usokongi hal n gogo-na. Kahu likimba gita, Kashilā ka fobuso ta kakiri ka nala ki tsara u tuko tsu tsupige. ⁸ Ko uza u tsugono u te a likimba wa la u revei n ka wa. A da baci a'ari a revei n ka, a'ari a ka wandamgbana Asheku uza u tsupige wa. ⁹ Shegai Tagarada u Kashilā u dana ta:

“Ili i'ya Kashilā ka fobusukoi aza da a ka ciga yi

i la ta ili i'ya a wenei n a'eshi a le,

i la ta kpam ili i'ya a panai n atsuvu a le.

Ko uza kotsu u yawunsa a ukuna u nala vi wa!”

¹⁰ Tsu reve ta n ukuna u nala vi kpaci Kulu Keri ku Kashilā ku wenike tsu de ko ndya wa. U tsu wene ta ko ndya wa hal dem n ili i usokongi i Kashilā. ¹¹ Ada koshi vu revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, Kulu Keri ku Kashilā kpam aya koshi u revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kashilā. ¹² Shegai Kashilā ka naka tsu ta Kulu Keri ku ne, ili i'ya i zuwai bawu tsu tsu yawunsa tyoku da ama a likimba a tsu yawunsa i'ya gai la vi. Da kpam dem i zuwai tsu tsu reve ili i'ya Kashilā ka naka tsu vi faa. ¹³ Tsu tonuko da baci nala vi, tsu tsu yanka kakiri ka kadyanshi ka vuma manyan wa. Tsu tsu dansa ta kadyanshi ka Kulu ku Kashilā ku tonuko tsu tsu dana a'ayin a da tsa wutumkpusuka aza da a'ari n Kulu ku Kashilā ukuna u mayun a kateshe. ¹⁴ Da gai i zuwai she uza da wari n Kulu ki

aya koshi u tsu reve n unā u shinga u Kulu ku Kashilā vi. Uza ḏa baci dem bawu wari n Kulu ku Kashilā, u tsu yawunsa tā unā u shinga u nala vi utengeshi u ḏa. ¹⁵ Uza ḏa baci wari n Kulu ki, wa fudā tā wa vece ukuna u na vi, shegai eyi ko uza wa fudā wa vece yi wa.

¹⁶ Tagarāda u Kashilā u dana tā:

“Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?

Ya wa fudā wa naka yi adooki?” [◇]

Shegai tsa fudā tā tsa reve ukuna u na vi, kpaci tsā tā n katakasuvu ka Kawauwi.

3

Agbashi a Kashilā

¹ Ama a va, an n dansai n aḏa, n dansa n aḏa tyoku u Atoni a ḏa a'ari n ucira wa; u kana tā n dansa n aḏa yavu eḏa aza a likimba na ḏa i'ari, ko kpam yavu mmuku n shili n ḏa i'ari a asuvu a Kawauwi. ² N neshe ḏa ilikulya wa adama a ḏa i buwai ve ucomo mani. Ko n gogo-na kotsu i rātsa ulya ilikulya wa adama a ḏa ya rongo tā tyoku ḏa ama a likimba na a ka rongo. ³ Ya yangbana malyon n atoku a ḏe kpam n i shilakani. Nala u wenike tā an eḏa aza a likimba na ḏa, kpam ya tono ure u ne. ⁴ Uza u te u ḏe u dana tā, “Mpa Bulus ḏa ma tono.” Uza roku kpam u danai, “Mpa Apolo ḏa ma tono.” A'ayin a ḏa ya dansa nala, i yan tā yavu eḏa ama a likimba a ḏa.

⁵ Ya Apolo wari? Ya Bulus? Aṡtsu agbashi a Kashilā a ḏa koshi aza ḏa a banga ḏa i wushuki. Ya dem a asuvu a tsunu manyan ma Asheku a naka tsu ma tsa yan. ⁶ Mpa icun i'ya n cei, Apolo kpam tsunki i'ya mini. Shegai Kashilā ka ka zuwai i'ya i gbonguroi. ⁷ Uza ḏa u cei n uza ḏa u tsungi mini a'ari n kalen wa, shegai Kashilā ka kari n kalen kpaci aya u zuwai i'ya i gbonguroi. ⁸ Uza ḏa u cei n uza ḏa u tsungi mini gbā ciga ḏa a ka ciga kashina ki ka lobono. Kashilā ka tsupa tā ya dem n manyan ma ne. ⁹ Kpaci aṡtsu atoku a ḏa aza ḏa a ka yan manyan ma Kashilā kaḓolo, kpam eḏa kashina ka Kashilā.

Kuma ku Kashilā ka dem i'ari. ¹⁰ N yan tā manyan ma kamai ka shinga adama a ḏa Kashilā ka ka zuwa mu n fudā n yain ma, kpam n shigbāi cuku tsu kuma tsi, uza roku kpam wa ma a zuba u ne. Shegai ya dem a asuvu a ḏe u kirana n tyoku ḏa wa ma. ¹¹ Cuku tsu kuma tsa tsu shigbāi vi aya Yesu Kawauwi, uza wā kpam la wa shigbā tsu roku kau wa. ¹² A'ayin a ḏa baci ama a ka ma a zuba u cuku tsi, aza roku a ka yan tā manyan n zinariya ko azurufa ko atali a shinga, aza roku kpam a ka yan tā manyan nā ndanga ko a'iwa ko kpam ciwa. ¹³ Shegai a'ayin a ukondo n a afada a ḏa pini utuwā kain

ka makorishi ka a ka kondo manyan ma kamai dem ka yain. Manyan dem a ka kondo ta ma n akina tsara a wene ko akina yi a ka lya ma. ¹⁴ Kuma ki ku rana baci wa, kamai ki ka tsara ta katsupi ka malen ma manyan ma ne. ¹⁵ Shegai ku rana baci, kamai ki ka namba ta ili gba. Kamai ki ka la ta, shegai wa woko ta yavu uza da u lai a akina.

¹⁶ N reve i reve ta eda kuwa ku Kashila ka, kpam Kulu ku Kashila kari a asuvu a de. ¹⁷ Kashila ka wacinsa ta uza da u wacinsai kuwa ku Kashila ku na ki. Kpaci kuwa ki ka ta uwulukpi, kpam eda kaci ka de kuwa ki ka.

¹⁸ Asakai uyinsa kaci ka de. Uza roku wa wundya baci eyi uza u kakiri u da, tyoku da likimba wa wundya kakiri kari, she u gonuko kaci ka ne katengeshi a kapala ka le tsara u woko uza u kakiri u mayun. ¹⁹ Ili i'ya likimba bidyai kakiri ka, i'ya Kashila ka bidyai i woko utengeshi. Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka wanda ta aza a ugboji a'ayin a da a ka yan ugboji u le." ²⁰ U dana ta kpam, "Magono ma Zuba ma reve ta afofi a da aza a kakiri a yain a gbani a da." ²¹ Kotsu i yain aradi an ya tono vuma u pige u roku wa. Ili dem i de i'ya: ²² Bulus n Apolo n Bituru aza de a da. Nala dem gba likimba u de u da. Uma n ukpa n a'ayin a gogo-na n a da a ka tuwa, a de a da. Mayun, ko ndya wa i de i'ya. ²³ Eda kpam aza a Yesu Kawauwi a da, Yesu Kawauwi kpam uza u Kashila u da.

4

Manyan ma asuki

¹ U gan ta ama a wene tsu tyoku u agbashi a Kirisiti Kawauwi, aza da Kashila ka nakai ukuna u maci u da wari usokongi. ² Kpam ama a naka baci agbashi manyan ma uyan, a tsu ciga le ta a yain ma n unaka u katakasuvu. ³ Mpa ara va, n dambula ko eda ko kuwa ku afada ku yanka mu afada wa. Mpa gbam n tsu yanka kaci ka va afada wa. ⁴ N reve n ukuna u cingi u roku u da n yain wa, shegai nala u zuwa n woko uza da bawu wari n unyushi wa. Asheku a da a tsu yanka mu afada. ⁵ Adama a nala kotsu i kidaga uza ugana bawu kotsu a'ayin a yain wa, vanai ve hal she a'ayin a da Asheku a gonoi. Wa wenike ta ukuna u da wari usokongi gogo-na a kateshe, wa wenike ta kpam ili i'ya ama a ka ciga i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku Kashila ka woko uza da wa cikpala ya dem tyoku da u gain.

⁶ Ama a va, n zuwa da ta i wundyana mu n Apolo tyoku u iryoci a ukuna u da ma dansa vi, tsara i rotsongusu kalen ka udani u da u danai, "Tonoi i'ya a korongi a Tagarada u Kashila koshi." Pini nala, ya yan n aradi i gorimuko uza u te i goro uza u te wa. ⁷ Ya va wundya wari? Va wundya vu la Atoni a

da a buwai? Ndya vari n i'ya, i'ya bawu Kashila ka naka vu? Kashila ka baci ka naka vu gba ili i'ya vari n i'ya, ndya i zuwai wa yan aradi yavu n kaci ka vunu ka vu yain i'ya?

⁸ Ya wundya ta yavu gba ili i'ya ya ciga i'a ta n i'ya. Ya wundya ta yavu aza a utsari a da i'ari. Hal i lyai tsugono bawu atsu. A'ari a dana gbam ngono n da i'ari kotsu tsu lyai tsugono tsi kabolo n ada. ⁹ U yan mu ta yavu Kashila ka zuwa tsu ta asuki tsara tsu woko ama da bawu ama a ka naka tsupige, tsu wokoi yavu aza da a'ari a kuwa ku a'ali aza da a ka ne uwono a kateshe.* Tsu wokoi yavu ama da a purai a bankai a kakura tsara a wuna le, tsara gba ama n atsumate a zuba a wundi tyoku da a ka kuwa. ¹⁰ Ama a likimba a na a ka wundya yavu atsu utengeshi u da tsa yan an tsa yanka Kawauwi manyan. Shegai ara de kpam ya wundya ta yavu i'a n kakiri an ya tono Kawauwi. Ya wundya yavu atakasuvu a tsunu a'a n ucira wa, a de kpam n ucira. Ya wundya ama a ka nakasa da tsupige shegai atsu a ka nakasa tsu wa. ¹¹ Hal n gogo-na gbam kambulu n kakuli ka tsari a upana, tsu kpam n aminya a u'uka a shinga wa. Ama kpam a ka yansa tsu mavura cika. Tsara n kuwa ku kaci ku tsunu wa. ¹² Tsu matsa ta tsu yain manyan n akere a tsunu. Ama a yanka tsu baci una u cingi, tsu tsu zuwuka le ta una u shinga. Ama a ka yansa tsu baci mavura, tsu tsu kawunku ta ma. ¹³ Ama a ka dansa baci kagbani a kaci ka tsunu, tsu tsu dansa ta ukuna u shinga a kaci ka le. Gogo-na gbam tyoku u kaviri da ama a bidya tsu ili i'ya a ka wotsongu n tyoku u akama a da a ka za a wotsongu.

¹⁴ Ili i na yi korongu da ma korongu i'ya tsara i pana uwono wa. Ciga da ma ciga n rono da atsuvu kpaci eda mmuku n va n da aza da ma ciga. ¹⁵ Ko i'a baci n awenishiki azu kupa (10,000) aza da a ka wenishike da a kaci ka Kawauwi, mpa tata u de koshi. I woko de mmuku n va a asuvu Kawauwi an n tonuko da ukuna u ne. ¹⁶ Adama a nala, ma folo da i toni iryoci i va i yain tyoku da mpa ma yansa. ¹⁷ Ili i'ya gai i zuwai ma sukunku da maku ma va Timoti i'ya gai la vi. Aya macigi ma va kpam kagbashi ka maci ka Asheku. Wa cifuga da ta ili i'ya n wenishikei a kaci ka Yesu Kawauwi tyoku da n wenishikei ko nte wa a asuvu a a'uwa a Atoni.

¹⁸ Aza roku a de a ka yan aradi yavu ma tuwa da ukyawan wa. ¹⁹ Shegai Asheku a wushuku baci n tuwa, wa barakpa wa ya wene mu ta. N tuwa baci ma wene ta ili i'ya aza a aradi a nala yi a ka yansa. Kpam ma reve ta mayun da baci a'ari n ucira u Kashila ko kpam kadyanshi ka gbani ka a'ari a

* **4:9** Katigi ka aza a Roma ka lya baci kuvon aku a ka gono a kuwa, a kapala ka wa wala, aku asoje n aza da a ganga yi a toni yi a kucina. Pini nala, aza da a kana tyoku u agbashi a'ayin a kuvon yi a toni a makorishi. Bulus ratsanaka ta kaci ka ne n agbashi a da a'ari a makorishi.

uyansa. ²⁰ Kpaci tsugono tsu Kashilā tsā adama a kadyanshi wa, shegai adama a ucira. ²¹ A asuvu a ili i re i na yi, ndya i dangasai, n tuwā n kajaḅu, ko gai n tuwā yuwu n uciga?

5

Afada a kaci ka tsishankala

¹ N pana tā a da uza roku a asuvu a de u yan tā tsishankala, a da wa vakusu n uka u tata u ne. Ko aza da gbam bawu a revei Kashilā a kovo tā ucun u unyushi u nala vi. ² Ya yan arāḁi, a unā u da ya namgba katsuma. U gan tā gbam i loki yi kpam i wutukpā yi a asuvu a ama a de. ³ Ko an u wokoi mā tā mbari n aḁa, n tsu cibusa tā n aḁa. N yan tā afada yavu mā pini kaḅolo n aḁa. N ucira u da Yesu Asheku a naḁa mu, n kiḁaga tā vuma da u yain unyushi u cingi u nala vi ugana yavu mā pini n aḁa. ⁴ A'ayin a da baci i isaḁi ndishi a ukuna u na vi, kulu ku vā ka tā n aḁa, ucira u Yesu Asheku kpam wa rongo tā n aḁa pini a asu vi. ⁵ U kana tā i neke vuma u nala vi a asu u Kanangasi.†* Kanangasi ka wacinsa tā ikyamba i ne, shegai a ka wauwa tā kulu ku ne kain ka baci Yesu Asheku u gonoi.

⁶ Arāḁi a de a gan wa. I reve tā kalen ka udani u da danai, “Maku ma yisti kenukulu ma ma tsu zuwa kira ku akala ku kasasu ku shita.” Wata, i asaḁa baci vuma da wa yansa tsishankala tsi u lyai kelime n aḁa, aza roku a asuvu a de a ka gitā tā uyansa unyushi u cingi tyoku da wa yansa. ⁷ Tyoku da aza a Yahuda a tsu takpa gbā yisti da wari a a'uwa a le kahu a yain Abiki a Upasamgbana,† nala dem ya takpa vuma u nala vi a asuvu a de. Kashilā ka wulukpe da tā adama a da Kawauwi ka kuwāi u wutukpā tsu a unyushi u cingi. Wā tā tyoku u ncon n da aza a Yahuda a tsu kiḁa a'ayin a Abiki a Upasamgbana caupa. ⁸ Adama a da wari mayun nala, u gan tā tsu rongo uciḅusa aḁtsu ama a Kashilā a da. Tsu varangu yisti cau vi; wata, kotsu tsu rongoi n ahali a cingi n a malyon n ure u tsicingi tyoku da tsu yansai caupa kahu tsu woko Atoni wa, shegai tsu rongoi n ahali a shinga n ukuna u mayun tyoku u burodi u da bawu wari n yisti.

⁹ An n koronku da caupa, n tonuko da tā kotsu i pecemgbene n ama da a ka yansa tsishankala. ¹⁰ Aza da bawu a'ari Atoni alya ma dansaka wa. Mayun da aza roku a asuvu a le a ka yansa tā tsishankala. Aza roku a le a ka yansa tā kurura, aza roku aza a mawusuka, aza roku kpam aza a ulyasaka ameli kayala a da. Ya ciga baci i pecemgbene n icun i ama a nala yi, u kana tā she i asaḁa likimba. ¹¹ Ili i'ya ma tonusuko da i'ya, i pecemgbene n uza da wa isaḁa kaci ka ne Katoni, shegai wa yansa tsishankala, ko kpam wa yansa kurura, ko kpam uza da

* 5:5 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

wa lyasaka ameli kayala. I pecemgbene n uza da wa wishisa aza roku, ko kasoi, ko kpam uza u mawusuka. Kotsu gbam i lyai ilikulya kabolo n ucun u vuma u nala vi wa.

¹² Ma n ucira u da ma yanka aza da bawu a'ari Atoni afada wa. Shegai i'a ta n ucira u da ya barana Atoni a da a yain icun i inyushi i nala. ¹³ Kashila ka ka yanka aza da bawu a'ari Atoni afada. Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza roku wa baci uza u cingi a asuvu a de, loko ni." ◇

6

Ubansaka atoku a kunu ku afada

¹ Uza roku a asuvu a de wa baci n ukuna n Katoni ka roku, kotsu i banka ukuna vi a asu u uza u afada u da bawu wari Katoni wa. Foloji ama a Kashila a yanka da afada a ukuna vi.

² I reve an kain ka roku atsu Atoni tsa yanka likimba afada wa? Eda baci ya yanka likimba afada, ya fuda ya yan afada a ikuna i kenu i na yi wa? ³ I reve an a a'ayin a da a ka tuwa tsa yanka atsumate a zuba afada wa? Adama a nala ya fuda ta ya yanka ikuna i naha afada. ⁴ I'a baci n ukuna icun i na, nida ya bana a asu u aza a afada a kateshe, aza da bawu ama a Kashila a ka naka karinga? ⁵ N dana ta nala tsara i pana uwono. N reve ta a ka namba uza roku a asuvu a de uza da wari n kakiri ka wa fuda wa yan afada a'ayin a da baci ukuna u rukpai a mere ma Atoni wa. ⁶ Shegai a una u da ya yan nala, aku i gonoi ya bansaka atoku a de a kuwa ku afada, ya yansa kananambani a kapala ka aza da bawu a revei Kashila.

⁷ I bidya baci ukuna u de ubana a kunu ku afada, i rukpa de. Katoni ka roku ka yanka baci uza u te u de i'ya bawu i gain, kotsu u banka yi a asu u uza u afada wa. Wa laka yi ta u yanka yi baci ukuna u roku wa. Ko kpam Katoni ka roku ka ryafa baci uza u te u de, kotsu u banka yi a asu u uza u afada wa. Wa laka yi ta u asaka ukuna vi. ⁸ Shegai eda dem i tsu nusa ta i ryafa kpam aza roku, i tsu yan ta dem nala a asu u atoku a de Atoni!

⁹⁻¹⁰ Kotsu i yinsa kaci ka de wa. Mayun i reve ta ama a cingi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa. Ama a na yi alya, aza da a ka lyasaka ameli kayala. Nala dem aza a uyan tsishankala, n a'ali a da a ka vakusu n aka a roku, n aka a da a ka vakusu n a'ali a da bawu a'ari a le, icun i ama a na a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. A'ali a da a asakai atoku a le a'ali a ka vakusu n ele a ire kau-kau. Aza da a ka boko, n aza a kurura, n aza a mawusuka, ele dem a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. Asoi a da a tsu gutukpa, n aza da a wishisai a'ala a atoku a le, ama da a ka yansa gba ili i na yi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa.

¹¹ Kahu i wushuku n Kawauwi, aza roku a ɗe a yansa ta ili i gbani i nala yi. Shegai Kashila ka zaka da ɗe unyushi u cingi u ɗe u gonuko da uwulukpi, kpm u gonuko da i wokoi a asuvu a aza da a'ari dere a kapala ka ne. U yan ta gba ili i nala yi a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi Asheku kpm n ucira u Kulu ku Kashila ka tsunu.

Naka Kashila tsupige n ikyamba i vunu

¹² Aza roku a ɗe a dana ta naha: “Ma fuda ta ma yan ili i'ya baci dem ma ciga, adama a da mari Katoni.” Aku n wushunku le naha: “Mayun da, uwenishike u nala vi mayun da, shegai nala u wenike la vi ili dem i'ya i'ari n kalen wa.” Ko n dana baci, “Ma fuda ta ma yan gba ili i'ya ma ciga,” ma asaka ili yi i gonuko mu kagbashi ka ne wa. ¹³ I dana ta, “Ilikulya i lobono ta adama a katsuma, katsuma kpm ka lobono ta adama a ilikulya.” Nala wari, shegai kain ka roku Kashila ka kotso ta n ele gba. Kashila ka yan ikyamba adama a tsishankala wa. U yan ta i'ya adama a da a ka gbashika Asheku, kpm Asheku a kirana ta n ikyamba i tsunu. ¹⁴ Kashila ka 'yangasa ta Asheku a ukpa, kpm wa 'yangasa tsu ta dem n ucira u ne. ¹⁵ I reve ta ikyamba i ɗe apashi a ikyamba i Kawauwi a da. U gan n bolomgbono kapashi ka ikyamba i Kawauwi n kashankala da? Ko kenu! ¹⁶ Kpm i reve an uza u bolomgbono baci ikyamba i ne n kashankala u woko ɗe ikyamba i te n eyi wa? Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, “Ama a re a le a ka woko ta ikyamba i te.” ◊ ¹⁷ Shegai uza da wari u bolomgboni n Asheku, kulu ku ne n ku Asheku ku woko ta ku te.

¹⁸ Adama a nala she i suma uyan tsishankala. Gba icun i unyushi u cingi i'ya ama a ka yansa a kateshe ka ikyamba ka wari, shegai bamu n tsishankala. Aza a uyan tsishankala a nusuka ta ikyamba i le. ¹⁹ I reve an ikyamba i ɗe asu da Kulu Keri ku tsu dusukusu da wa? Ka ta a asuvu a ɗe. Kashila n kaci ka ne aya u naka Kulu Keri. Eɗa i'ari n kaci ka ɗe wa, shegai eɗa aza a Kashila a da. ²⁰ Kashila ka tsila da ɗe. U tsupa ɗe n katsupi ka pige. Adama a nala, u kana ta i yain ili i'ya ya naka Kashila tsupige n ikyamba i ɗe.

7

Uwenishike a kaci ka iyolo

¹ Gogo-na ma tonuko da ta ili i'ya n yawunsai a kaci ka ili i'ya i koronku mu a ukanikorongi u ɗe. I da, “Uza wa ciga baci u zuwa Kashila ka pana kayanyan, u gan ta u rongo bawu u vaki n uka, ko kenu.” ² Shegai ili i'ya ma tonuko da i'ya: aza roku a ka fuda a ka kana kaci ka le wa, she a ba a yan tsishankala. Adama a nala a da u gain ya dem u zuwa uka u ne u da wa

vakusu n eyi koshi. Uka kpm u gan tā u bana iyolo a asu u vali dā wa vakusu n eyi koshi. ³ U gan vali u kpaḍa uvaku n uka u ne wa, nala wari kpaci aya vali u ne. Nala wari n uka vi kpaci aya uka u ne. ⁴ Uka vi wa yan n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n vali vi. Nala dem vali vi wā n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n uka vi. ⁵ Kotsu uza u te u le u bihinka utoku u ne ikyamba i ne wa, shegai ama a re le a wushuku baci a shamgba ve hal ubana a'ayin kenu, tsara a gonuko kaci ka le a asu u kvasu. Pini nala, aku a gono kpm tsara Kanangasi* ka kondo le adama a ukpaḍa u kana u kaci u le wa. ⁶ Dana dā n danai nala tsara i tsara ucira u dā ya kana kaci ka dē a asuvu a iyolo. Shegai mele ma ma zuwuka dā wa. ⁷ Wa yan mu tā, gba Atoni a ka kpaḍa baci uyan iyolo, tyoku dā mpa mari bawu uka, shegai Kashila ka naka tā ya dem kune ku ne, uza u na n kune ku ne kau, uza roku kpm n kune ku ne kau.

⁸ Gogo-na eḍa ma dansaka agapa nā nraṅa aza dā a'ari Atoni. Wa lobono tā i rongo nala bawu i yain kpm iyolo tyoku dā mpa mari. ⁹ Shegai ya fuda baci ya kana kaci ka dē wa, i yain iyolo. Wa laka tā tsulobo i yain iyolo n u dā ya kuwa n maluwa.

¹⁰ Ma ciga tā n barana dā eḍa aza dā i yain iyolo. Shegai mayun mpa ma barana dā wa, Yesu Asheku dā. Adama a nala mpa ma barana dā wa, aya. Avu uka dā baci, kotsu vu peci n vali u vunu wa. ¹¹ Kpm ko vu pece baci kotsu vu yain iyolo i roku wa, shegai vu gono pini a asu u vali u cau u vunu. Avu kpm vali dā baci, kotsu vu loki uka u vunu wa.

¹² Gogo-na eḍa aza dā i zuwai aza dā bawu a'ari Atoni eḍa ma dansaka. Yesu Asheku u wenishike tsu ko i te a kaci ka nala wa, shegai ma wenishike dā tā a kaci ka ukuna vi. Aza roku a dē a'ali a Atoni yi i'a tā n aka dā bawu a'ari Atoni. Uka vi wa ciga baci u rongo n avu, kotsu vu loki yi wa. ¹³ Avu uka dā wari Katoni, kpm vali u vunu bawu wari Katoni, hal u wushuki u rongo n avu kotsu vu peci n eyi wa. ¹⁴ Vali u dā bawu wari Katoni kpm wari n uka u dā wari Katoni, iyolo yi i'a tā uwulukpi adama a uka vi. Nala dem uka u dā bawu wari Katoni wā baci n vali u dā wari Katoni, iyolo yi i'a tā uwulukpi adama a vali vi. Nala baci wa, mmuku n dē mari ma woko tā mmuku n dā bawu mari uwulukpi. Shegai gogo-na mmuku n dē ma woko tā uwulukpi adama a uwulukpi u dā vu tukoi a asuvu a iyolo yi.

¹⁵ Uza dā bawu wari Katoni ki, wa ciga baci u peci n Katoni ki, she Katoni ki ka zuwa yi u shamgba bamu n uciga u ne wa. Nala u gitā baci, Katoni ki kabirya yi kpm n iyolo i nala

* 7:5 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

yi wa. Shegai uciga utsarā u da baci, iyolo yi i shamgba le pini n vali ko uka da bawu wari Katoni ki bawu a pecei, kpaci Kashilā ka ciga ta Atoni a rongo ndishi n shinga n ama. ¹⁶ N afa da ma dansa aka a da a'ari Atoni: Gaawan vali u vunu u woko Katoni ka Kawauwi adama a vunu. Nala dem eda a'ali a da i'ari Atoni: Gaawan uka u vunu u woko dem Katoni ka Kawauwi adama a vunu.

Tonoi Asheku kain dem

¹⁷ A kuwa ku Atoni ka baci dem n banai n tsu tonuko le ta a shamgba pini tyoku da a'ari tun a'ayin a da Yesu Asheku u dangasa le, kpam Kashilā ka isa le a woko ama a ne. Gogo-na nala kpam ma tonuko da. ¹⁸ Tyoku u, uza da baci a kidai kacombi kahu u woko Katoni, kotsu u dana wa woko yavu a kida yi kacombi wa. U woko baci Katoni bawu a kida yi kacombi, kotsu u dana she u kida kacombi wa. ¹⁹ Ko a kida yi kacombi ko a kida yi wa, gba ili i te i'ya. Ili i'ya i lai n kalen i'ya uyan u ili i'ya Kashilā ka danai a yain. ²⁰ Lyayi kelime n urongo tyoku da i'ari a'ayin a da Kashilā ka isa da. ²¹ Avu kagbashi ka? Kotsu u nala u bala vu wa, shegai vu tsara baci kabala ka va tsara kaci ka vunu, vu lyai kelime, nala wa n ukuna wa. ²² Aza da a'ari agbashi a'ayin a da Asheku a isa le vi, alya a ka woko yaa a asuvu a Asheku. Nala kpam aza da bawu a'ari agbashi a'ayin a da Asheku a isa le vi, a ka woko ta agbashi a Kawauwi. ²³ Kashilā ka tsila da de. U tsupa de n katsupi ka pige adama a de. Kotsu i woko tyoku u agbashi a ama hal i kpa da upanaka Kashilā wa. ²⁴ Ama a va, n doku ta n danai, shamgbai pini tyoku da i'ari a'ayin a da Kashilā ka isa da, wa banga da ta i yain nala.

Aza da bawu a'ari n iyolo

²⁵ Gogo-na a kaci ka ama da bawu a'ari n iyolo da ma korongu. Asheku a dana ukuna u roku tyoku da ama a na yi a gain a ka yan wa, adama a nala asaka n dana ili i'ya n yawunsai. Ya wushuku ta n ili i'ya n danai cinda Asheku a pana mu ta iyali. ²⁶ Adama a upana u ikyamba u gogo-na da i zuwai ma naka adooki a asu u aza da bawu a yain iyolo a rongo pini bawu iyolo. ²⁷ Shegai vu yan baci iyolo, kotsu vu peci wa. Vu yan baci kotsu iyolo wa, kotsu vu boli vu yain iyolo wa. ²⁸ Ko vu zuwa baci uka, vu nusa wa. Nala dem maku ma uka ma yan baci iyolo, u yan unyushi wa. Ma ciga kadambula ka iyolo ka tsara da wa.

²⁹ Ama a va, n tonuko da karara, a'ayin a tsunu a likimba a'a gan wa. Adama a nala a'ayin a da a woko tsu vi kotsu tsu nangasa a da a asu u kadambula a kaci ka iyolo wa. ³⁰ Kpam ko va baci a kushen adama a unamgbukatsuma, vu lyai pini kapala n ugbashika Asheku. Ko va baci a idyoshi n vu pani

kayanyan, kotsu vu asaka upana u kayanyan u vunu u zuwa vu vu asansa n ugbashika Asheku wa. Ko vu tsara baci ili ushani, kotsu i zuwa vu vu asaka ugbashika Asheku Yesu Kawauwi wa. ³¹ A'ayin a da baci dem vu yain ili i na yi; wata, i'ya ama a tsu yan a likimba vi, kotsu vu nangasa a'ayin a vunu a ucibusa i'ya wa, kpaci likimba n ili i'ya i'ari pini gba ya kotso ta gogo.

³² Ma ciga i rongo a kadambula a kaci ka ili i likimba wa. Uza da bawu wari n iyolo, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan, n u cibusi tyoku da wa zuwa yi u pana kayanyan. ³³ Shegai uza da wari n uka wa ta n kadambula cika. Wa yan ta kadambula a kaci ka ili i likimba, kpam n i'ya wa yan tsara uka u ne u pana kayanyan. ³⁴ Katakasuvu ka ne ka pece ta kure. Maku ma uka ko kpam uka da bawu wari n vali, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan. U naka Asheku kaci ka ne, ikyamba i ne n kulu ku ne. Shegai uka da baci wari n vali, u tsu yanka ta a'ayin a da wari n a da manyan u yain ili i likimba n i'ya wa yan tsara vali u ne u pana kayanyan. ³⁵ A'ayin a da baci dem n yain kadyanshi n ada naha, ciga da ma ciga n sira da wa, shegai an ma ciga n banga da da. Ma ciga ta i rongo n ahali tyoku da ama a Asheku a gain a rongo tsara i gbashika Asheku bawu ili i'ya ya damgbarasa da.

³⁶ Uza yawunsa baci u yanka kamana ka ne dere wa an bawu a yain iyolo, hal kamana ki ka wura a'ayin a iyolo. Pini nala, u gonoi u tuwa u yawunsai wa yan ta iyolo yi, wa fuda ta wa yan i'ya. Nala woko unyushi wa. ³⁷ Shegai u shamgba baci n ucira a katakasuvu ka ne wa n ukuna u da wa zuwa yi u yain iyolo wa, kpam hal wa fuda wa kana kaci ka ne. U yawunsa baci gai n kaci ka ne bawu wa zuwa kamana ka ne ki. Wa n ukuna wa, u yan ta ili i'ya i'ari dere.† ³⁸ A yan baci iyolo yi ili i shinga i'ya, a yan baci iyolo yi wa, wa laka ta tsulobo.

³⁹ U kana ta uka u rongo a kuwa ku iyolo hal ukpa u vali vi. Pini nala, wa fuda ta u bana iyolo i roku, shegai u bana uza da wari Katoni iyolo. ⁴⁰ Ara va wa laka ta upana kayanyan wa rongo baci marana. Kpam yavu nala dem Kulu ku Kashila ka tono.

8

† 7:37 Mkpanda n na mi ma yan ta kpam n kalen: A dana tata wa kangu makere ma ne ubana iyolo, kpam u wura de ayen a iyolo. Gogo-na tata vi yawunsa baci ugan u bishinka yi wa, kpam makere mi n kaci ka ne wa ciga iyolo, u asaka yi u yain. Unyushi u cingi u da wa. A dana tata vi u yawunsa ta n kaci ka ne bawu uza roku naka yi adooki u da wa asaka makere ma ne ma yain iyolo wa. U toni ili i'ya u yawunsai a kaci ka makere mi kpam u woko tyoku da wari. Ili i shinga i'ya dem.

Ilikulya i'ya a ɗaramkpai ameli

¹ Gogo-na ma ciga ɗa n yain kadyanshi a kaci ka inyama i'ya a ɗaramkpai ameli. Gba tsunu tsu reve ɗa ili i roku a kaci ka ukuna u na vi. Ureve u zuwa tsu ɗa tsu 'yangaŋasai avangatsu a tsunu n aradi, shegai uciga u zuwa tsu ɗa tsu banga atoku. ² Uza da baci u wenei yavu wa n ureve, kotsu u cina ureve u mayun wa. ³ Shegai uza da wa ciga Kashila, aya Kashila ka tsu reve kpam ka tsu kirana n eyi.

⁴ Ili i'ya n danai i'ya na a kaci ka utakuma u inyama i'ya a ɗaramkpai ameli: Tsu reve ɗa gai kameli ili i maci i roku i'ya a likimba wa, kpam tsu reve ɗa Kashila ka te ka koshi. ⁵ A tsu bidya ɗa ili i zuba n i likimba ushani "ashila" n "asheku" ili i'ya bawu i'ari "ashila" n "asheku" a mayun. ⁶ Shegai tsu reve ɗa tsa ɗa n Kashila ka te koshi, aya Tata, uza da u yain ili gba, u yan tsu kpam tsara tsu gbashika yi. Yesu Kawauwi aya koshi Asheku a tsunu. Ili i'a la i'ya bawu u yain wa, kpam adama a ne a da tsari n uma.

⁷ Shegai ya dem da revei nala vi mayun da wa. Aza roku a cuwanaka de n ameli, da i zuwai hal n ara a ka takuma baci icun i inyama i nala yi, a tsu wene ɗa yavu i kameli i'ya. A wene ɗa yavu ya tsunku le ɗa ashinda a lya baci icun i ilikulya i nala yi. A yawunsa ɗa nala kpaci u wuyana le ɗa a takpana ili i shinga n i'ya bawu i'ari i shinga. ⁸ Mayun da ilikulya i tsu tuko tsu evu n Kashila wa. Tsu lya baci i'ya wa, ya jebe tsu ili wa. Tsu lya baci i'ya, ya doku tsu ili wa. ⁹ Shegai kotsu i kirana, kotsu utsara u kaci u ulya ilikulya u de u woko ili i'ya ya zuwa aza da bawu uyawunsa u le u gbama a tadsa wa. ¹⁰ I reve ɗa an ameli ili i maci i roku i'ya wa, adama a nala wa woko kadambula wa vu bana baci a kunu ku kameli vu lyai ilikulya. Shegai uza da bawu uyawunsa u ne u gbama u wene vu baci va lya a kunu ku kameli, eyi dem wa yan ɗa maluwa ma wa lya. ¹¹ Ili i'ya vu revei nala vi, i wacinsa ɗa vuma u nala vi uza da Kawauwi ka kuwai adama a ne. ¹² Vu nusuka baci atoku a vunu tyoku u nala hal vu zuwa le a yain ili i'ya a bidyai i cingi i'ya, avu dem vu nusuka ɗa Kawauwi. ¹³ Ma takuma baci inyama hal i zuwa utoku u va u yain unyushi u cingi, ma doku ma takuma unyama wa gba uma u va, kpaci ma ciga yi u tadsa adama a va wa.

9

Bulus ili i te i'ya n asuki a da a buwai

¹ Mpa yaa da mari. Mpa kasuki ka. N wene ɗa Yesu Asheku a tsunu, eda manyan ma Asheku a yain a akere a va. ² Ko aza roku a bidya mu baci kasuki wa, eda i bidya mu ɗa kasuki. Eda

n kaci ka ɗe i'a tã kaɓolo n Asheku, ili i nala i'ya i wenikei an mpa kasuki ka.

³Uwushuku u ɗa n wushunki aza ɗa a ka wecike ucira u va u ɗa na: ⁴Tsã tã n ucira u ɗa tsa wusha ilikulya adama a manyan ma tsu yain. ⁵Asuki a ɗa a buwai n a'angu a Asheku, n Bituru gbã a'a tã n aka aza ɗa a'ari atoni a Kawauwi aza ɗa a soku le a nwalu n le. Tsã tã n ucira u ɗa tsa yan dem nala. ⁶U kaṅa mpa n Baranaba tsu yain manyan aku tsu tsarã ikebe i'ya tsa tsila ilikulya wa.

⁷Kasoje ka bana baci a asu u kuvon, u tsu tsupa ikebe i ilikulya ɗa? Uza u tsu ce kashina aku u kpaɗa ulya ili i kashina yi? Kaliniki ka linaka ushiga bawu u soi mani ma le? ⁸N yan kadyanshi ka na ki n ucira u va wa, shegai Mele ma Kashilã ma dana tã dem nala. ⁹Tsu yan tã kaneshi a Mele ma Musa korongi: “Kotsu i kimba unã u kanaka a'ayin a ɗa wa lapa ilya wa.”* An Kashilã ka danai nala, n anaka a ɗa koshi wa yan kadyanshi? A'a! ¹⁰N aṭsu ɗa wa dansa. Uza ɗa u limai n uza ɗa u lapai a yain manyan ma le n uzuwa u uma u ɗa a ka tsarã kaɓon ka ilya yi. ¹¹An tsu tonuko ɗa akani yi, u woko tã yavu icun i Kashilã i'ya tsu cei a asuvu a atakasuvu a ɗe. Adama a nala tsã tã n ucira u ɗa tsa wusha ilikulya n ili i'ya i buwai tyoku u ili i'ya tsu kapai ara ɗe. ¹²I ɓaṅga baci aza roku aza ɗa a yanka ɗa kuɓari, tsã tã n ucira u ɗa u lai u le.

Shegai aṭsu tsu taɓa ɗa uzuwa i naḳa tsu tyoku nala wa. Tsu pelenshike tã ili i'ya tsari n i'ya kotsu tsu ɓishinka Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi utambura wa. ¹³I reve tã gai aza ɗa a tsu yan manyan a Kuwa ku Kashilã nte a tsu wusha pini ilikulya i le. Adarãkpi a ɗa a tsu yan uɗarãkpa nte dem a tsu wusha pini kapashi ka le. ¹⁴Nala dem Asheku a wenishikei aza ɗa a tsu yan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a wushi ilikulya i le.

¹⁵Shegai n taɓa ɗa uzuwa i naḳa nala wa. Kpam koronku ɗa ma koronku ɗa adama a ɗa ma ciga i naḳa mu ili wa. N wene tã yavu ɗa wa laka mu tã shana n kuwa n u ɗa ya yan nala. ¹⁶N yan arãɗi adama a ɗa ma yansa kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga wa. Manyan ma nala mi ma Kashilã ka danai n yain ma, kpam u kaṅa tã n yain ma. Ter va n 'yuwan baci ma uyan! ¹⁷N yan baci manyan ma na adama a ɗa mpa n kaci ka va n dangasai n yain ma, u kaṅa tã i tsupa mu. Shegai n yan tã manyan ma na mayun mayun adama a ɗa Kashilã ka ka naḳa mu ma. ¹⁸Katsupi ka eni ka ma wusha? Kabala ka uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka gbani, kpam n tsu zuwa ama a tsupa mu adama a manyan ma nala mi wa.

* 9:9 A a'ayin a nala yi, a ka ciga baci a lapi ilya, anaka a ɗa a ka rongo ukpatsa ilya yi hal she i gewe.

¹⁹ Mpa kagbashi ka uza ka wa. Shegai n gonuko t̄a kaci ka va kagbashi ka ama gb̄a tsar̄a n lyai kaci ka ama ushani. ²⁰ A'ayin a da baci mari n aza a Yahuda, n tsu rongo t̄a tyoku u uza u Yahuda tsar̄a n lyai kaci ka le. Mele ma Musa ma ma tsu lya tsugono tsu le, ko an u wokoi ma ma lya tsugono tsu va wa. Shegai n tono t̄a Mele mi derere tsar̄a n lyai kaci ka le. ²¹ Nala dem an mari kabolo n Awulawa, n rongo t̄a tyoku u le, aza da bawu a ka tono Mele, tsar̄a n lyai kaci ka le. Nala u wenike an n kpaḍai utono Mele ma Kashila wa, shegai n tono t̄a mele ma Kawauwi. ²² Nala dem, an mari kabolo n aza da bawu a'ari n ucira a asuvu a upityanangu, n woko t̄a dem yavu ma n ucira wa, tsar̄a n lyai kaci ka le. N woko t̄a gb̄a ili i'ya ma woko a asu u ama tsar̄a gai n lyai kaci ka le. ²³ N yan t̄a ili i nala yi tsar̄a Kadyanshi ka Shinga ka tambura, kpm n pana kayanyan adama a un̄a u shinga u Kashila.

²⁴ Ciḅai, a ka yan baci kalambale, ya dem u tsu suma t̄a, shegai vuma u te u da koshi u tsu tsar̄a kune. Eḍa dem u kana t̄a i suma tsar̄a i lyai kalambale ki.

²⁵ Uza da baci dem u yain kalambale ka nala ki u tsu foḅuso t̄a kaci ka ne tsar̄a u tsar̄a kune ku funi† u da wa namgba gogo.† Shegai aṣu tsu tsu foḅuso t̄a kaci ka tsunu tsar̄a tsu tsar̄a kune ku funi da wa rongo pini hal ubana. ²⁶ Da gai i zuwai n sumai she a kabaru ka kulya ki. Da kpm i zuwai n zuwai ucira u va gb̄a tyoku u uza da u tsu shilakana n adimbi a ne tsar̄a u lyai kaci, tyoku u uza da u tsu raḍagbusa akere a ne gbani gbani wa. ²⁷ N kana t̄a ikyamba i va n gonukoi i'ya kagbashi ka va, adama a da a'ayin a da baci n kotsoi uyanka aza roku kuḅari, Kashila ka ḅishinka mu kune ki wa.

10

Kotsu i gbashika ameli wa

¹ Ama a va, ma ciga t̄a i ciḅa n ili i'ya i gitai n isheku i tsunu aza da a tonoi Musa. Kashila ka tono t̄a n ele an u suki kalishi ka walai a kapala ka le, aku u tuko le gb̄a le a upashi u Mala ma Shili† a iyamba i ekpi. ² Nala Kashila ka lyuḅugu le a wokoi yavu atoni a Musa a asuvu a kalishi n a asuvu a kushiva. ³ Gb̄a le a lya t̄a ilikulya i'ya i wutai a zuba. ⁴ Gb̄a le a so t̄a mini ma ma wutai n ucira u Kashila. Mini ma nala mi ma wutai t̄a a katali a zuba ka ka soku le, kpm katali ka nala ki Kawauwi ka. ⁵ Shegai gb̄a n nala aza roku a da pini ushani a asuvu a le a yan ili i'ya Kashila ka panai kayanyan ka le wa. Aku a wunusa le, ikyamba i le kpm a wacinsai i'ya a asuvu a kakamba.

† 9:25 A'ayin a nala yi, uza da baci u lyai kalambale u tsu wusha t̄a funi da a yain n avuku, kpm u tsu rongo u'ekpe wa.

⁶ Kpam ili i nala yi i gitā tā tsarā u woko tsu iryoci, tsarā i bishinka tsu uciga ili i cingi tyoku dā ama a nala yi a yain. ⁷ Kotsu i gbashika ameli tyoku dā aza roku a le a yain wa. Tagarada u Kashilā u dana tā, “Ama yi a yan tā abiki a gbani kpam a dusuki a lyai kpam a soi. Aku a 'yangāi a jei.” ⁸ Aza roku a le a yain tsishankala, adama a nala, ama azu kamanga n azu a tatsu (23,000) a dā a kuwāi a asuvu a kain ka te. Kotsu tsu yain unyushi u cingi tyoku dā a yain wa. ⁹ Kotsu tsu kondo Magono ma Zuba tyoku dā a aza roku a le a yain wa, aku a'ali a kapusa le a wunusai. ¹⁰ Kpam kotsu i yain tsali tyoku dā aza roku a le a yain wa, kpaci ili i'ya i zuwai Kashilā ka suki katsumate ka ukpā ka ne ka wuna le dā gai la vi.

¹¹ Gbā ili i nala yi i gitā tā tsarā u woko tsu iryoci. A korongu tā i'ya tsarā u woko tsu kuɓari. Kpaci tsa rongo tā a a'ayin a dā a'ari evu n ukotso. ¹² Va wundya baci vāri n ucira, vu kirana kotsu vu rukpā wa. ¹³ A'ayin a dā baci Kashilā ka kondo vu, kotsu vu ciɓa an nala dem wa konduso ama dā buwai. Kashilā ka tsu kanā tā kazuwamgbani ka ne, kpam u tsu asāka ukondo vi u wura ili i'ya va kpaɗā ukawunku wa. A'ayin a ukondo, wa nākā vu tā ucira u dā va fudā va kawunku u dā, kpam Kashilā ka nākā vu tā ure u dā va lya kaci ka ukondo vi.

¹⁴ Ama a vā, adama a nala kotsu i suma ulyaka ameli kayala. ¹⁵ Eɗā aza a kakiri a dā. Yawunsukai kaci ka dē ko ili i'ya ma ciga n tonuko dā vi i mayun i'ya. ¹⁶ Tsu ciɓa baci a'ayin a dā Asheku a lyai ilikulya i makorishi, tsu bidya baci mako tsu cikpai Kashilā, mpasa n Kawauwi n dā tsa pece. Tsu golo baci burodi tsu takumai, ikyamba i Kawauwi i'ya tsari upece. ¹⁷ Tsu pece baci burodi u te, tsu woko dē la vi ikyamba i te, ko an u wokoi tsā tā ushani.

¹⁸ Ciɓai n aza a Isara'ila, ya dem reve tā an a yain uɗarākpa a asuɗarākpa, gbā aza dā a takumai inyama yi a woko tā ili i te n uɗarākpa vi.

¹⁹ Tonuko dā ma tonuko dā an kameli ko ilikulya i'ya a yankai ameli uɗarākpa i'ari n kalen wa. ²⁰ Shegai tonuko dā ma tonuko dā ili i'ya a ɗaramkpai ameli, ityoni i cingi i'ya a nākāi i'ya, Kashilā wa. Kpam ma ciga i woko ili i te n ityoni i cingi wa. ²¹ Ya so a mako ma Asheku aku i doku i soi a mako ma ityoni i cingi wa. Ya lya ilikulya i Asheku aku i doku i lyai ilikulya i'ya a nekei ityoni i cingi wa. ²² Tsa ciga tsu zuwa Asheku malyon dā? Tsa wundya tsā n ucira u dā tsa 'yuwan Asheku bawu u yan tsu mavura?

Nākāi Kashilā karinga maco

²³ Aza roku a dē a dana tā, “Tsa fudā tā tsa yan gbā ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko dā ili dem dā ya lobono uyan wa. I

dana tā, “Tsa fuda tā tsa yan ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko dā ili dem dā ya bāngā dā wa. ²⁴Kotsu vu zami ili i'ya ya lobono vu koshi wa. Vu zami dem ili i'ya ya lobono ama dā a buwai.

²⁵Takumai inyama i'ya a ka dengishe a kuden. Kotsu i wecike ko a daramkpa i'ya kameli wa, atakasuvu a dē a ka rongo tā nā ndishi n shinga, ²⁶adama a dā Tagarada u Kashilā u dana tā, “Likimba u Asheku u dā kaḅolo n ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne gbā.” ◇

²⁷Aza dā bawu a'ari Atoni a libana vu baci ulya ilikulya n ele, kpmam va ciga vu yain nala, wala ba vu lyai ili i'ya dem a nākā vu. Kotsu vu wecike ko i'ari n mele wa. ²⁸⁻²⁹Shegai uza roku u tonuko vu baci, “Ilikulya i na a neke tā i'ya a asu u kameli,” kotsu vu lyai ilikulya i nala yi wa, ko vu yawunsa baci unyushi u dā wa, vu lyai i'ya wa. Adama a dā uza dā u tonuko vu vi u yawunsa tā unyushi u dā vu lya baci i'ya.

Nida a ka kangu mu uyan ili i'ya ma fuda ma yan adama a dā ya zuwa uza roku unyushi? ³⁰Ma cikpa baci Kashilā adama a ilikulya aku n lyai i'ya, nida a ka gonuko mu uza u unyushi adama a dā n lyai i'ya?

³¹Va lya baci, ko va so, ko kpmam va yan ili i roku, yan ili dem a ure dā ya nākā Kashilā tsupige. ³²Kotsu vu yain ili i roku i'ya ya zuwa aza a Yahuda, ko Awulawa, ko kpmam Atoni a Kashilā i woko le unyushi wa. ³³Yanyi tyoku dā n tsu yan. N maṣṣā tā n zuwa ya dem pana kayanyan a ili i'ya n yansai. N zama ili i'ya ya tuko mu ili i shinga wa, shegai ili i'ya i'ari i shinga a asu u ama, kotsu a tsarā iwauwi.

11

¹U kaṅā tā vu toni iryoci i va, tyoku dā mpa n tonoi iryoci i Kawauwi.

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

²N cikpala dā tā adama a dā i tsu cibusa tā nā mpa maco, kpmam n i toni uwenishike u dā n tsu yanka dā.

³Shegai n ciga tā i reve ili i na: Kawauwi kā tā n ucira a kaci ka vali, vali wā tā n ucira a kaci ka uka, Kashilā kpmam kā tā n ucira a kaci ka Kawauwi. ⁴Vali dā baci dem u palai kaci ka ne a'ayin a dā wa yan kvasu ko wa dansa akani a Kashilā, wa tuko tā Kawauwi uwono. ⁵Uka dā bawu u palai kaci ka ne a'ayin a dā baci wa yan kvasu ko wa dansa akani a Kashilā, wa tuko tā vali u ne uwono. Uka u nala vi dere dā wari n uka dā a punai kaci adama a iryoci i uwono. ⁶Nala wari, u 'yuwan baci ucaca diko she a kuruwa kenji ka ne gbā. An u wokoi ili i uwono i'ya a asu u uka a kidāsa yi baci kenji ko kpmam a kuruwa yi ka, she u pala kaci ka ne. ⁷Kashilā ka yan tā a'ali

tsarā a rotso yi, a naḳa yi kpam karinga. Nala u wenike ta kotsu vali u kimba ili i roku a kaci ka ne wa. Kashila ka yan ta uka tsarā u naḳa vali u ne karinga. ⁸ Kashila ka zuwa vali u kagita u wuta a asuvu a uka wa, shegai u zuwai uka u kagita u wuta a asuvu a vali. ⁹ Kashila ka yan vali adama a uka wa, shegai u yan ta uka adama a vali. ¹⁰ Adama a nala a da uka wa pala kaci ka ne tsarā u wenike an wari a kere ka ucira u vali u ne, kpam n adama a atsumate a zuba.

¹¹ Tyoku da tsari utono Asheku, aka a'ari upeci n a'ali wa, a'ali kpam a'ari upeci n aka wa. ¹² Mayun da uka u kagita u wuta a asuvu a vali, aka kpam a matsai a'ali a da a buwai. Shegai Kashila ka ka yain ili gba. ¹³ Wecei kaci ka de, u gan uka u yain kvasu bawu u cacai diko a kaci ka ne? Ili i uwono i'ya wa? ¹⁴ Eda i wene tyoku da Kashila ka yain likimba wa, vali wa baci n kenji zakaḳa u tsu woko ili i uwono wa? ¹⁵ Shegai uka wa baci n kenji ka bululu ili i tsulobo i'ya. Kashila ka ka naḳa yi kenji nala tsarā ka woko yi ili i upalaka. ¹⁶ Hal n gogo-na, ama roku a ka ciga ta a nanamgbana a ukuna u na vi, shegai ma dana ta atsu n a'uwa a Atoni a da a buwai kotsu tsu yan ili i roku kau wa.

Ulya u Ilikulya i Asheku

¹⁷ A'ayin a da i bolomgbonoi a asu u te, i tsu yan ili i shinga wa shegai i gono i yain i gbani. Adama a nala ma cikpala da a uwenishike u da ma ciga n yanka da gogo-na vi wa. ¹⁸ A kagita, n pana ta a da a'ayin a da baci i bolomgbonoi i tsu pecene ta abon abon, kpam n wushuku ta n ukuna u roku u ili i na yi. ¹⁹ Malala ma la wa, u kana ta i yain n abon kau-kau a asuvu a de, pini nala, ya dem u wene aza da a ka yan ili mai. ²⁰ A'ayin a da baci i bolomgbonoi, i tsu wundya ta Ilikulya i Asheku i'ya ya lya, shegai nala wari wa. ²¹ Adama a da a'ayin a da baci ya lya, i tsu yan ta maloko i wusanasa gba ilikulya yi, aku aza roku a woko n kambulu. Aza roku gban hal a soi a gutukpa! ²² I'a n a'uwa a de asu u da ya lya kpam i soi wa? I goro kuwa ku Atoni ku Kashila da? I ne aza a unambi uwono da? Ndyu u gain n tonuko da? Ya wundya ma cikpala da an ya yansa nala da? Ma cikpala da wa, ko kenu!

²³ Asheku a naḳa mu ta uwenishike u da n wenishike da: N kayin ka a nekei Asheku Yesu vi, u bidya ta burodi. ²⁴ U cikpa ta Kashila adama a burodi vi, aku u jibamgbanasai u da u danai, "Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi a uyansa nala kotsu i cifusa na mpa." ²⁵ Nala dem an a lyai ilikulya, aku u bidyai mako, u danai, "Mako ma na mi kazuwamgbani ka savu ka Kashila ka, nala u wenike ta ukuna u maci u da a shamkpai a mpasa n va. A'ayin a da baci dem i soi a mako ma na mi, uyansa nala wa zuwa ta i ciba na mpa."

²⁶ I takuma baci burodi na kpmam i soi a mako ma na, dansa da i'ari udansa Kawauwi ka kuwa ta. Rongoi udansa nala hal u gono.

²⁷ Adama a nala uza da baci u takumai burodi u Asheku ko kpmam u soi a mako ma ne a ure u da bawu wa naka yi tsupige, u yan ta unyushi u cingi a ikyamba i Asheku na mpasa n ne.

²⁸ Da gai i zuwai u gain i kondo ve kaci ka de kahu i takuma burodi ko kpmam i soi a mako ma ne mi. ²⁹ Kpaci i reve baci kalen ka ikyamba i Asheku wa, aku i takumai burodi ko kpmam i soi a mako ma ne, kaci ka de ka ya ronuko ukida u ugana.

³⁰ Ili i'ya i zuwai aza roku a de ushani a'ari na mbala kpmam bawu ucira u ikyamba da gai la vi, hal aza roku gbam a kuwai.

³¹ Tsa gitai baci ve tsa kondo kaci ka tsunu, Kashila ka yanka tsu afada wa. ³² Shegai Asheku a tsu yan tsu ta mavura u lapula tsu, tsara a makorishi a wacinsa tsu wa, a'ayin a da baci a ka wacinsa likimba.

³³ Adama a nala ama a va, a'ayin a da baci i bolomgbonoi tsara i lyai Ilikulya i Asheku, kotsu i vanamgbana. ³⁴ Kpmam aza roku a de a'ala baci n kambulu, gitai ve i lyai ilikulya a kuwa, tsara a'ayin a da baci ya lya kabolo i ronuko kaci ka de kadama† a asu u Kashila wa.

Ma tonuko da ta ili i'ya ya yan a ukuna u roku n tuwa baci.

12

Kune icun kau-kau ku Kulu Keri

¹ Ama a va, gogo-na ma koronku da ta a kaci ka kune ku Kulu Keri ku tsu nakasa ya dem icun kau-kau a asuvu a tsunu.

Ma ciga da ta i reve ukuna u maci a kaci ka le. ² Ma ciga ta i ciba kahu i woko Atoni a Asheku, a tono ta n ada a ure u da bawu u gain tsara i gbashika ameli a da bawu a ka dansa.

³ Ma ciga ta i reve uza u dana baci, "Yesu uza u una u cingi da!" Kulu Keri ku Kashila ku tono n vuma u nala vi wa. Kpmam uza u dana baci, "Yesu Asheku a da!" Kulu Keri ka koshi ku zuwa yi u dana nala.

⁴ Kune ka pini icun kau-kau, shegai Kulu ku te ka ku tsu neke ka. ⁵ Ire i'ya pini ushani i uyan tsugbashi, shegai gba tsunu Asheku a te a da tsa gbashika. ⁶ Ama a tsu fuda ta a yain icun manyan kau-kau, shegai Kashila ka te ki ka ka tsu naka ya dem ucira u yain manyan nala.

⁷ Kulu ku tsu wenike ta kaci ka ne a asu u Katoni dem, ku naka yi baci manyan ma ma banga Atoni gba. ⁸ Kulu ku Kashila ku tsu naka ta uza ucira u uyan adooki n kakiri. Kulu ku te ki ka kpmam ku tsu naka uza roku ucira u yain kadyanshi ka kari ushadangi n ureve. ⁹ Kulu ku te ki ka kpmam ku tsu naka vuma upityanangu u pige. Ku naka kpmam uza roku ucira u tansa ama. ¹⁰ Ku naka uza u na ucira u uyan ikunesavu, uza

u nide kpam u *naḳa* yi ucira u kuḅari ku akani a Kashilā. Ku *naḳa* kpam uza roku ucira u utakpana ili i'ya i wutaḳi a asu u Kashilā n i'ya bawu i wutaḳi a asu u Kashilā. Kulu Keri ka ku tsu *naḳa* uza roku ucira u uyan kadyanshi n aletsu a roku. Ku *naḳa* kpam uza roku ucira u toḁugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku yi. ¹¹ Kulu Keri ku te ku nala ki ka koshi ku tsu *naḳa* kune ku nala ki gba. Aya u tsu yawunsa ko kune ku eni ka ya dem wa tsara.

Ikyamba i Kawauwi n apashi a ne

¹² Ikyamba i vuma ili i te i'ya, shegai i'a ta n apashi ushani. Ko an u wokoi apashi a da pini ushani a ikyamba a da a bolomgbonoi a wokoi ikyamba i te. Ikyamba i Kawauwi dem nala i'ari. ¹³ Aza roku a tsunu aza a Yahuda a da, aza roku kpam Awulawa. Aza roku a tsunu agbashi a da, aza roku kpam agbashi a da wa. Shegai Kulu Keri ku lyuḅugu tsu ta ku gonuko tsu kapashi ka ikyamba i Kawauwi. Gba tsunu Kulu ku te ka tsu wushai.

¹⁴ Mayun da, ikyamba i'a ta n apashi kau-kau, kapashi ka te ka wa. ¹⁵ Kune ku dana baci, "Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci mpa kukere ku wa," nala u kangu yi u woko a kapashi ka ikyamba da? ¹⁶ Kutsuvu ku dana baci, "Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci kutsuvu ka koshi mari mpa keshi ka wa," nala u kangu yi u woko a kapashi ka ikyamba da? ¹⁷ A da baci ikyamba gba keshi ka, nida ya pana? Kpam a da baci ikyamba gba kutsuvu ka, nida wa tsukpa magulani? ¹⁸ Shegai Kashilā ka yan ta ikyamba i tsunu n apashi ushani, kpam u zuwa ta kapashi dem asu u da wa ciga ka. ¹⁹ A'ari a da baci gba apashi a ikyamba kapashi ka te ka koshi, i'ari ya woko ikyamba wa. ²⁰ Mayun da, apashi a da pini ushani, shegai ikyamba i te i'ya.

²¹ Wa yan wa keshi ka tonuko kukere, "Vari n kalen wa!" Ko kaci ka tonuko a'ene, "I'ari n kalen wa!" ²² Wa yan nala wa! Apashi a ikyamba a da tsa wundya yavu a'a n ucira wa vi, a da a lakai kalen cika. ²³ Apashi a roku a da pini a ikyamba i tsunu a da tsu wenei yavu a'ari n kalen cika wa, shegai tsu la ta ukirana n a da cika. Tsu tsu pala ta apashi a ikyamba i tsunu i'ya bawu tsa ciga a wene, ²⁴ shegai tsu tsu asaka ta a roku bawu tsu palai. Kashilā ka foḅuso ta ikyamba i tsunu tyoku da gbam apashi a da tsu wenei yavu a'ari n kalen wa a da a wokoi n kalen cika. ²⁵ U yan ta nala tsara u zuwa gba apashi a ikyamba a yain manyan kaḅolo derere, kapashi dem ka kirana n atoku. ²⁶ Kapashi ka ikyamba ka te ka pana baci ikyamba, apashi a da a buwai dem a ka pana ta ikyamba n eyi. A *naḳa* baci kapashi ka te tsupige, a da a buwai gba a ka zanganā ta kaḅolo n eyi.

²⁷ Gb̄a de kabolo, ikyamba i Kawauwi i'ya i'ari. Ya dem kapashi ka ikyamba ka ne ka. ²⁸ Aza roku a da na aza da Kashila ka zuwai a ikyamba i Kawauwi: aza a kagita asuki a da, aza a ire nsumate, aku aza a tatsu awenishiki. Kashila ka zuwai kpam aza a uyansa ikunesavu, n aza da a'ari n ucira u utanasa ama. U zuwai kpam aza da a tsu bangasa atoku, n aza a utono n ama. U zuwa ta kpam dem aza a uyan kadyanshi n aletsu a roku. ²⁹ Ya dem da wari kasuki? Ya dem da u tsu dansa akani a Kashila? Gb̄a da ama a'ari awenishiki? Ya dem da wari n ucira u da wa yan ikunesavu? Mayun tani nala wa. ³⁰ Ya dem da wari n ucira u da wa tanasa ama? Kashila ka naka gb̄a tsunu ucira u da tsa fuda tsa dansa n aletsu kau-kau? Ya dem da wa fuda wa todugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku? Mayun tani nala wa. ³¹ Shegai i zuwa maluwa i tsara kune ka ku lai tsulobo.

Gogo-na ma tonuko da ta ili i roku i'ya i lakai gb̄a.

13

Uciga

¹ N dansa baci n aletsu a ama, ko kpam n kaletsu ka atsumate a zuba, shegai bawu ma ciga ama, kadyanshi ka va ka rotso ta mawura ma ulapa u urim,* ko kpam mawura ma kalingi. ² Kulu ku naka mu baci ucira u da ma dansa akani a Kashila, shegai bawu ma ciga ama, mpa ili i roku i'ya wa. Nala kpam ma fuda baci ma reve ili hal dem n ili i'ya i'ari usokongi, kpam bawu ma ciga ama, n woko ili i roku wa. Nala dem wa woko ma baci n upityanangu u da ma tonuko masasa ma 'yanga ma gono a asu u roku. ³ Ko n naka baci aza a unambi gb̄a ili i'ya mari n i'ya, kpam ko n neke baci ikyamba i va ufarakpa u urunukpa, n ciga baci ama wa, u woko mu ta ili i gbani.

⁴ Uciga wa ta n ahankuri n tsulobo. Uciga wari n malyon wa. Uciga u tsu dansa n aradi wa. U tsu bidiga kaci ka ne tsupige wa. ⁵ U tsu dansa tsara u nusuka ama wa. U tsu matsa u tsaraka kaci ka ne ili maco wa. U tsu yan maloko ma uyan upan wa. U tsu ciba n unyushi u da ama roku a yanka yi wa. ⁶ U tsu yan mazanga a'ayin a da ukuna u cingi u gitai wa, shegai u tsu yan ta mazanga a'ayin a da ukuna u mayun u wutai a kateshe. ⁷ Uciga u tsu kotso wa, u tsu asaka uwushukusu wa, wa ta n uzuwa u uma maco, kpam u tsu kawunku ta maco.

* **13:1** A tsu yan ta manyan n ili i na yi a asu u ulyaka ameli kayala. Kacan ka a tsu rongo uyansa ka tsu naka Kashila ka maci tsupige wa. Nala kpam dem, uza roku u yan baci kadyanshi n aletsu a roku bawu u bangai kuwa ku Atoni, ka ta tyoku u kacan ka ulyaka ameli kayala kpaci ka naka Kashila ka maci tsupige wa.

⁸ Uciga u tsu ɓarakpa ta hal ubana. Kune ku kadyanshi ka akani a Kashila ka kotso ta. Kune ku kadyanshi n aletsu a roku ka kotso ta. Kune ku ureve dem ka kotso ta. ⁹⁻¹⁰ Kpaci kune ku tsunu ku ureve n ucira u udansa akani a Kashila ku shadangu wa; shegai a'ayin a da baci u da wari ushadangi u tuwai, pini nala, u da bawu wari ushadangi vi wa woko u gbani. ¹¹ An mari maku, n dansa ta tyoku u maku, n yawunsa ta tyoku u maku, n yansa ta kaco tyoku u maku. An n gbonguroi, aku n asakai uyansa tyoku da maku ma tsu yansa. ¹² A'ayin a na, an tsa wenishe ili i Kashila, tsu wene i'ya sarara wa, tyoku da vu tsu wene kaci ka vunu vu webele baci madubu ma mari dusu. A'ayin a ka tuwa ta a da tsa wene Kashila a'eshi a'eshi. Gogo-na ureve u va kenu da wari, shegai a'ayin a nala yi ma koruso ta ma reve ili gba, tyoku da Kashila ka reve mu gba gba.

¹³ Ili i tatsu i'ya pini i'ya ya ɓarakpa: upityanangu, n uzuwa u uma, n uciga, kpmam i pige a asuvu a le i'ya uciga.

14

Kulu Keri n kune

¹ Yanyi gba ili i'ya ya yan i cigi atoku a de. Kpmam dem i yain n maluwa ma uwusha kune ushani ka Kulu Keri ku tsu naka da, kpmam kune ka ku lakai ka ku udansa akani a Kashila. ² Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau a tsu dansa n ama da bawu a ka pana wa, shegai n Kashila uza da u tsu panaka le. A tsu dansa ta ukuna u maci u da wari usokongi n ucira u Kulu Keri. ³ Shegai aza da a tsu dansa akani a Kashila a tsu dansa ta n ama tsara a banga le, a gbamatangu le, kpmam a tanasa le atakasuvu. ⁴ Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau kaci ka le ka koshi a tsu banga, shegai aza da a tsu dansa akani a Kashila a tsu banga ta kuwa ku Atoni gba. ⁵ N dana ta, wa lobono da ta i dansa n aletsu kau-kau gba de, kpmam wa la ta tsulobo gba de i'ari i fuda i dansa akani a Kashila. Kune ku udansa akani a Kashila ku la ta ka udansa n aletsu kau-kau kalen. Kune ku aletsu ki she a tsara uza da wa fuda wa todugbuso kalen ka aletsu ki da ka banga gba kuwa ku Atoni.

⁶ Ama a va, n tuwa baci ara de n dansai n aletsu kau-kau, nida nala wa banga da? Nala wa banga da wa, ko kenu. Shegai n tonuko da baci ili i'ya Kashila ka wenike mu, ko n tonuko da kpmam ili i ureve, ko akani a da Kashila ka ciga mu n dansa, ko uwenishike. ⁷ Ili i'ya a tsu fulusa tyoku u ugbali ko kpmam i'ya a tsu keme tyoku u molo ili i'ya bawu i'ari n uma, uza wa reve ushipa vi wa she kakemi ki ka keme karara. ⁸ Kavana ka ka tsu tonon asoje ka shika baci mai wa, nida asoje yi a ka fobuso? ⁹ Nala dem uza wa fuda wa reve ili i'ya va dansa wa, she vu dansa karara. Nala baci wa, n uwule u da koshi

va dansa. ¹⁰ Aletsu a ɗa pini icun kau-kau a likimba, kpam kaletsu ka la ka bawu kari n kalen wa. ¹¹ Uza wa dansa baci n kaletsu ka bawu n panai, n tsu woko ta kamoci. ¹² Ya ciga baci kune ku Kulu, foloi Kashila ka naka da ka ka banga gba kuwa ku Atoni.

¹³ Uza da baci wari n kune ku kadyanshi n aletsu kau-kau, u yain kvasu ka wa tsara kune ka wa fuda wa todugbuso ili i'ya wa dansa. ¹⁴ Kpaci n yan baci kvasu n aletsu kau-kau, kulu ku va ka ka yan kvasu ki, shegai n reve ili i'ya ma dansa wa. ¹⁵ Ndy a ma yan? Ma yan ta i'ya gba. Ma yan ta kvasu a kulu, kpam ma yan ta kvasu n kadyanshi ka n revei. Ma shipa ta a kulu, kpam ma shipa ta n kadyanshi ka n revei. ¹⁶ I bolomgbono baci ya cikpala Kashila n kulu ku de, ama roku a ka reve wa. A reve baci ili i'ya ya tono wa, nida a ka reve a wushuku, "Ami"? ¹⁷ Vu cikpala ta Kashila mai, shegai nala u banga uza roku wa.

¹⁸ N cikpa ta Kashila an ma fuda ma dansa n aletsu kau-kau ushani n la da. ¹⁹ Shegai tsu bolomgbono baci ulyaka Kashila kayala, n da u laka ta tsulobo n dansa idani i tawun i'ya ama a panai, n u da ma dansa idani azu kupa (10,000) n aletsu kau-kau.

²⁰ Ama a va, asakai uyawunsa tyoku da mmuku n tsu yawunsa. Wokoi tyoku u ibaba i'ya bawu a yain ili i cingi. Kpam i woko aza da a kuwai a uyawunsa u de. ²¹ A korongu ta a Tagarada u Kashila:

"Magono ma Zuba ma dana ta,
'Ma dansa ta n ama a va n aletsu kau-kau
a da amoci a ka fuda a dansa.
Shegai gba n nala a ka panaka mu wa.' "

²² Kune ku kadyanshi n aletsu kau-kau iryoci i'ya adama a aza da bawu a'ari Atoni, shegai Atoni wa. Kune ku udansa akani a Kashila ka banga ta Atoni, shegai aza da bawu a'ari Atoni wa. ²³ Ko n nala, aza da bawu a'ari Atoni ko kpam aza da bawu a revei ili i na yi, a'a baci kabolo n ada asu u da i bolomgbonoi vi, a panai ili i'ya ya tono n aletsu kau-kau, a ka yawunsa ta yavu ijan i'ya da. ²⁴ Shegai ama a nala yi a pana baci ya dem wa dansa kadyanshi ka Kashila, a ka reve ta ele aza a unyushi a da, kpam i'ya a panai vi ya yanka le ta afada. ²⁵ A ka dansa ta ili i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku a kudangu a lyaka Kashila kayala, a dana, "Mayun da Kashila ka ta kabolo n ama a na yi."

Yanyi ikuna mai a a'ayin a ulya kayala

²⁶ Aje a va, a'ayin a da baci i bolomgbonoi ya lya kayala, u kana ta i yain ili adama a da wa lobono uza da baci dem wari pini. Nala wari uza roku u shipa baci, ko wa wenishike, ko u

dansa ili i'ya Kashilā ka danai, ko u dansa n aletsu kau-kau, ko u toɗugbo ili i'ya vuma vi u danai. ²⁷ I 6olomgbono baci, ya fuɗa t̄a ya aṣakā uza roku u dansa n aletsu kau-kau, ko ama a re, shegai kotsu a lai ama a tatsu wa. A dansa uza u te uza u te, aku uza roku u toɗugbo ili i'ya a ka dansa. ²⁸ Shegai uza wā baci la wa toɗugbo wa, u kaṅa t̄a uza ɗa wa dansa n aletsu kau-kau vi u paɗa, aku u dansa n kaci ka ne n Kashilā koshi.

²⁹ Aṣakā ama a re ko ama a tatsu a dansa akani a Kashilā, aku ama ɗa a buwai a kondo udyanshi vi ko wā mai. ³⁰ Shegai uza roku wa dansa baci akani a Kashilā, aku Kashilā ka wenikei uza roku ili i roku, uza ɗa wa dansa akani yi she u shamgba ve u aṣakā uza u niɗe vi u dansa. ³¹ Aṣakai uza u te uza u te u dansa, tsarā gbā ɗe i rotsongusu ili i roku i tsarā ugbamatangu. ³² Ama ɗa a tsu dansa akani a Kashilā a tsu fuɗa t̄a a kaṅa kaci ka le a aṣakā aza roku a dansa. ³³ Kashilā ka ciga t̄a ama a yain ili i ndishi n shinga n a tonomgboni, shegai kabarikete wa.

A'ayin a ɗa baci ama a Kashilā a 6olomgbonoi ulya kayala, ³⁴ aka she a paɗa bini. Kotsu i aṣakā le a dansa wa, adama a ɗa Mele ma dana t̄a aka a ka woko t̄a aza ɗa a ka gorimuko ama. ³⁵ Ili i'a baci pini i'ya a ka ciga a reve, she a weci a'ali a le a gono baci kuwa. Ili i uwono i'ya aka a dansa a asu u kaɓolo.

³⁶ Kadyanshi ka Kashilā ara ɗe ɗa ka gitai wa, kpmam ara ɗe ɗa koshi ka rawai wa. ³⁷ Va wundyā baci kaci ka vunu avu uza u udansa akani a Kashilā ɗa, ko kpmam vāri n kune ku Kulu, va reve t̄a korongu ɗa ma korongu ili i'ya Asheku a tonuko mu n koronku ɗa. ³⁸ Adama a nala, kotsu i panaka uza ɗa bawu u panakai ili i'ya n korongi wa.

³⁹ Ama a va, i yain n maluwa ma udansa akani a Kashilā, shegai kotsu i kaṅu uza ɗa wa dansa n aletsu kau-kau wa. ⁴⁰ Gbā ili i'ya baci dem ya yan, i yain i'ya a ure u ɗa u lobonoi kpmam i tonomgbonoi mai.

15

U'yangā u Kawauwi a ukpa

¹ Ama a va, gogo-na ma ciga t̄a n ciɓuga ɗa n Kadyanshi ka Shinga ka n yanka ɗa kuɓari caupa. I wusha t̄a ka, n upityanangu u ɗa i'ari n u ɗa gogo-na, i shamkpa t̄a Kadyanshi ka Shinga ka nala ki. ² Kpmam Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ka wauwa ɗa i lya baci kapala n uwushukusu n ili i'ya n tonuko ɗa. I yan baci nala wa, upityanangu u ɗe u gbani u ɗa.

³ N tonuko ɗa t̄a ili i'ya a tonuko mu. Ukuna u ɗa u lai kalen u ɗa na: Kawauwi ka kuwā t̄a adama a unyushi u cingi u tsunu, tyoku ɗa Tagarāda u Kashilā u danai. ⁴ A ciɗangu yi t̄a, an a yain a'ayin a tatsu, aku a 'yangasa yi n uma, tyoku

ɗa Tagarɗa u Kashila u danai. ⁵ U wenike ta kaci ka ne ara Bituru, aku u wenikei kaci ka ne a asu u Kupanamere. ⁶ An nala wurai, aku u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ɗa a lai amangatawantawun (500) a asu u te. Ama ushani a asuvu a aza ɗa a wene yi aza roku a buwa ta n uma, shegai aza a roku a kuwusa ɗe. ⁷ Aku u wenikei kaci ka ne ara Yakubu, pini nala, u wenikei kaci ka ne a asu u asuki yi gba. ⁸ A makorishi, aku u wenikei kaci ka ne ara va, mpa uza ɗa gban a matsai a a'ayin a ɗa bawu a gain a matsa mu.

⁹ Gba asuki a nala yi a la mu ta. Mpa n ratsa a isa mu kasuki wa, kpaci n yanka ta kuwa ku Atoni a Kashila mavura. ¹⁰ Shegai ukuna u shinga u Kashila u ɗa u gonuko mu ili i'ya mari, kpam ukuna u shinga u ne utuwa ara va ili i gbani i'ya wa. N matsai n yain manyan hal n lai gba asuki a ɗa a buwai, shegai mayun ɗa, ukuna u shinga u Kashila u ɗa u yain manyan mi, mpa wa. ¹¹ Adama a nala, n yanka ɗa baci kuɓari ko kpam kasuki ka roku a asuvu a le ka yanka ɗa kuɓari, gba ili i te i'ya tsu yain, kpam ili i'ya i wushuki i'ya.

U'yangā u akushe

¹² Tsu yan baci kuɓari ku a 'yangasa Kawauwi a ukpa, nida aza roku a ɗe a ka dana akushe a ka 'yanga a gono n uma wa? ¹³ Nala mayun ɗa baci, wa wenike la vi ɗe a 'yangasa Kawauwi wa. ¹⁴ Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, kuɓari ku tsunu ku gbani ka, kpam upityanangu u ɗe u gbani u ɗa. ¹⁵⁻¹⁶ A 'yangasa baci akushe a gonoi n uma wa, Kashila ka 'yangasa Kawauwi wa. Shegai tsu dana ta Kashila ka 'yangasa ta Kawauwi. Adama a nala a 'yangasa baci akushe wa, u woko la vi ɗe kaɓan ka tsa yansa. ¹⁷ Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, upityanangu u ɗe u gbani u ɗa, kpam i'a ta a asuvu a unyushi u cingi u ɗe. ¹⁸ Nala mayun ɗa baci, ama ɗa a kuwai cina a zuwa ɗe upityanangu u le ara ne, a ka yan le ɗe mavura. ¹⁹ Tsu wushuku baci n Kawauwi ka wauwa tsu a uma u naha bamu n uma u ɗa wa tuwa, u gan ta ama a pana tsu asuvayali kapala n ama ɗa a buwai.

Tyoku ɗa a ka 'yangasa akushe

²⁰ Shegai ukuna u mayun vi u ɗa a 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, aya gban kagita ka u'yanga asuvu aza ɗa a ka 'yangasa a gono n uma. ²¹⁻²² Gba ama a kuwa ta adama a ili i'ya vuma u te u yain, Adamu ɗa tuko tsu ukpa gba tsunu. Nala dem a 'yangasai ama a ukpa adama a ili i'ya vuma u te u yain. Kawauwi ka ka tuko tsu uma gba tsunu. ²³ Shegai a ka 'yangasa ta ya dem utonomgoni. Kawauwi ka a gitai u'yangasa, a'ayin a ɗa baci Kawauwi ka gonoi, a ka 'yangasa ta ama a ne gba. ²⁴ Nala u wura baci, aku makorishi ma likimba ma tuwa. Kawauwi ka wacinsa ta gba atokulalu a ne

icun kau-kau, aku u gonuko Kashila Tata tsugono. ²⁵ Kpaci u kana ta Kawauwi ka lyai tsugono hal u shilakana n atokulalu a ne gba, aku u zuwa le a kere ka adeshikpetsu a ne. ²⁶ Kpam utokulalu u makorishi u da wa wacinsa u da ukpa. ²⁷ An Tagarada u Kashila u danai Kashila ka uka ta ili dem a kere ka ucira u Kawauwi, a isa pini Kashila wa. Kpaci aya u ukai gba ili a ucira u Kawauwi. ²⁸ Aku u lya baci kaci ka ili gba, Maku mi ma zuwa ta kaci ka ne a kere ka Kashila, uza da u zuwai ili gba a kere ka ne. Aku Kashila ka lyai tsugono tsu ili gba.

²⁹ Nida ukuna u ama da a lyubugi adama a da a ka banga akushe? Nhya kalen ka uyan nala? A ka 'yangasa baci akushe wa, nida a ka lyubugusu ama adama a le?

³⁰ A ka 'yangasa baci akushe wa gba gba, nida tsa zuwa kaci ka tsunu evu n ukpa a'ayin dem? ³¹ Ama a va, mayun n tonuko da, n tsu yan ta evu n ukpa kain dem. N tsu lapa ta makamba adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu u yain ara de, kpam ukuna u na vi dem mayun da. ³² A ka 'yangasa baci akushe wa, ili i shinga i eni i'ya mu n shilakana baci n aza a Afisu aza da a'ari nnama n cingi? Ama a tsu dansa ta, cinda nala,

“Asaka tsu lyai kpam tsu soi, kpaci nakpan tsa kuwa ta.”

³³ Kotsu i asaka ama a yinsa da wa. A dana ta, “Aje a cingi a ka nangasa ta ahali a shinga a vunu.” ³⁴ Gonukoi uyawunsa u de a ili i'ya i'ari i shinga, kpam i asaka uyansa unyushi u cingi. Panai uwono an aza roku a de bawu a revei Kashila.

A'ayin a da a ka 'yangasa tsu a ukpa

³⁵ Uza roku wa wecike ta, “Nida a ka 'yangasa akushe a gono n uma? Iacun i ikyamba i eni i'ya a ka yan n i'ya?” ³⁶ Keci ka utengeshi ka nala vi. Vu ce baci icun a iyamba, i tsu wuta wa she i kuwa ve. ³⁷ Kpam ili i'ya vu cei a iyamba yi i'ya avuku a da a ka gbonguro vi wa, shegai icun i ekpi i ilya yi ko kpam icun i roku kau i'ya vu cei. ³⁸ Kashila ka naka ta icun i nala yi ikyamba i'ya u dangasaka yi. Iacun dem i tsu gbonguro ta a icun i avuku a ne. ³⁹ Ikyamba i icun i ili i'ya i'ari n uma i'a ta icun kau-kau. Ama a'a ta n icun i ikyamba i le. Nnama kpam n i le. Nnu n adan ya dem n i ne. ⁴⁰ Ikyamba i'ya pini a zuba, ikyamba i'ya kpam pini a likimba. Tsulobo tsu ikyamba i zuba tsu ta kau n tsulobo tsu ikyamba i likimba. ⁴¹ Kaara ka ta n tsulobo tsu ne, uwoto wa ta n tsulobo tsu ne, atala kpam n tsulobo tsu le kau; a asuvu a atala yi gbam tsulobo tsu takpana ta.

⁴² Nala wa woko a ka 'yangasa baci akushe a gono n uma. Ikyamba i tsunu i'ya i kuwai i shamai vi, ya woko ta kau a

'yangasa baci i'ya, kpaci a'ayin a nala yi ya doku ya kuwa wa. ⁴³ A cidangu baci ikyamba i tsunu, i tsu lobono wa kpm bawu ucira. A ka 'yangasa baci i'ya ya lobono ta kpm n ucira. ⁴⁴ Gogo-na ikyamba i kayala, i'ya tsa wene i'ya, shegai a 'yangasa baci i'ya, ya woko ta ikyamba i'ya Kulu Keri ka naka uma.

Mayun da ikyamba i kayala i'ya pini, kpm ikyamba i'ya Kulu Keri ka naka uma i'ya pini. ⁴⁵ Tagarada u Kashila u dana ta, "Vuma u kagita Adamu u wusha ta uma." Vuma u makorishi; wata, Kawauwi, u woko ta kulu ka ka naka uma. ⁴⁶ Ili i'ya i gitai utuwa i'ya ikyamba i kayala, aku ikyamba i kulu i tonoi a kucina. ⁴⁷ Kashila ka kenei kayala a iyamba aku u yain vuma u kagita Adamu. Uzun u vuma u ire vi a zuba da u wutai. ⁴⁸ Ya dem a likimba wa ta n ikyamba tyoku u Adamu. Kpm ya dem a zuba wa ta n ikyamba tyoku u uza da u wutai a zuba. ⁴⁹ Gogo-na naha tyoku da atsu tsari tyoku u Adamu da, vuma u iyamba, nala dem kain ka roku tsa woko tyoku u Kawauwi, vuma u zuba.

⁵⁰ Ama a va, ma ciga da ta i reve ikyamba i tsunu i na i'ya i'ari n inyama na mpasa ya shama ta. Nala u wenike ta ya uwa a tsugono tsu Kashila tsa bawu tsari n utyoku wa. ⁵¹⁻⁵² Gogo-na ma wenike da ta ili i usokongi i'ya Kashila ka wenike tsu: Aza roku a tsunu a ka kuwa wa, shegai a fula baci kavana ka makorishi, Kashila ka sava da tsu ta gba n uyan u a'eshi rapu, hal u lai gbam uwura u ili bal. Kpaci a fula baci kavana, a ka 'yangasa ta akushe, kpm a ka doku a ka kuwa wa, pini nala, gba tsunu tsa wusha ta ikyamba i savu. ⁵³ Kpaci ikyamba i kayala i tsunu i'ya i tsu kuwa kpm i shama, a ka sava da ta i'ya a gonuko i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwa. ⁵⁴ A'ayin a da baci nala gitai, kpm a sava dai ikyamba i kayala i tsunu i'ya ya kuwa, a gonukoi i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwa, aku a makorishi Tagarada u Kashila u woko mayun:

"A wacinsa de ukpa! Ulya u kaci a ukpa u shadangu de!"

⁵⁵ "Nte asu u da ukpa u lyai kaci vi?"

Nte kpm mata datsu ma ukpa ma ma tsu zuwa m6ala mi?"

⁵⁶ Unyushi u cingi u da u tsu zuwa ukpa u tsara ucira u utuko m6ala, kpm ucira u unyushi u cingi Mele ma. ⁵⁷ Shegai tsu cikpa ta Kashila an u asaka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u naka tsu ulya u kaci a ukpa.

⁵⁸ Ama a va aza da ma ciga, adama a da Kashila ka yain nala, shamgai n ucira. Kotsu i asaka ili i roku i gba da da hal i loko da wa. Zuwai kaci ka de i woko ayain a manyan maco a'ayin a da baci ya yan manyan ma Asheku, kpaci i reve ta manyan ma ya yan adama a Asheku ma gbani ma wa.

16

Uwushika ama a Kashilā kune

¹ A'ayin a ɗa baci ya wushika ama a Kashilā kune, kotsu i yain tyoku ɗa n tonukoi a'uwa a Atoni a ɗa a'ari a Galatiya. ² Kain ka kagitā ka a'ayin a shindere dem u kaṇa ta i foɓo ikebe i roku a ikengi a ili i'ya i tsarai. Zuwai i'ya adama a kune. I yan baci nala, ya rongo ubana n i goni tsara i wushi i'ya a'ayin a ɗa baci n rawai wa. ³ Dangasai Atoni a roku a bidya ikebe yi ubana a Urishelima. N rawa baci ma naka le ta ukanikorongi u ɗa wa wenike an i wushuki n ele. ⁴ U lobono baci n bana dem, tsa yan ta nwalu mi kaɓolo.

Ili i'ya Bulus wa ciga u yain

⁵ Ma kyawunsa baci a Masidaniya, ma bana ta n kondo ɗa. ⁶ Gaawan ma dusuku ta n ada a'ayin a re, ko gɓam hal ubana makorishi ma a'ayin a kutanu. Aku i ɓanga mu n kaṇa ure ubana asu u ɗa dem ma bana. ⁷ N rawa baci ara de gogo, ma ɓarakaɓa wa. Wari wa laka mu ta n ɓarakaɓa a ure kahu n rawa ara de, tsara n tuwa baci n ɓarakaɓa n ada Asheku a wushuku baci. ⁸ Shegai ma shamgba ta pini na a Afisu hal Abiki a Kain ka Amangarenkupaɗ a wura. ⁹ Kpaci a kukpunka mu ta ure u pige u uyan manyan ma shinga, kpam ama ushani a ka nakaṣa ta kaci, ko an u wokoi aza roku ushani a ka yan ta tsilala n aṣu.

¹⁰ A'ayin a ɗa baci Timoti rawai, wusha ni mai. Wa yan ta manyan ma Asheku tyoku u va. ¹¹ Kotsu i asaka uza roku u goro yi wa. Naka ni unā u shinga u de kpam i ɓanga yi u kaṇa ure wa gono baci utuwa ara va. Ma vana yi ta n aza roku a gono.

¹² Gogo-na, a ukuna u utoku u tsunu Apolo. N tonuko yi ta u ɓolomɓono n atoku a'ayin a ɗa baci a ka tuwa ɗa ukondo, shegai u ciga u yain nala a'ayin a na wa. U tsa baci kabala, wa bana ta.

Bulus kotsoi ukanikorongi u ne

¹³ Rongoi ufoɓusi. Kaṇai upityanangu u de gɓam-gɓam. Kotsu i pana uwonvo wa. Yanyi ucira. ¹⁴ Yanyi manyan ma de gɓa n uciga.

¹⁵ I reve ta Isitifanu n aza a kuwa a ne alya a gitai a wokoi Atoni a Akataya, kpam a neke ta kaci ka le tsara a gɓashika ama a Kashilā. Ama a va ma folo ɗa, ¹⁶ i toni ama a na n aza ɗa a'ari tyoku u le i yain manyan n ele i panaɓa le. ¹⁷ N pana ta kayanyan an n wenei Isitifanu, n Faratunata, n Akaiku. A ɓanga mu ta adama a ɗa bawu i'ari pini. ¹⁸ A gbamatangu mu ta cika, n reve ta dem nala a yanka ɗa. Kpam u kaṇa ta i naka icun i ama a nala yi tsupige.

¹⁹ A'uwa a Atoni a ɗa a'ari pini na a uyamba u Asiya a ka sukunku ɗa ta idyani i le.

Akila n Bilikisu kabolo n ama a Kashila a ɗa a tsu gawunsusa a kuwa ku le, a ka sukunku ɗa ta idyani i le a asuvu a kala ka Asheku.

²⁰ Gba Atoni a Asheku a ka sukunku ɗa ta idyani i le.

Danasai atoku a de mai.

²¹ Mpa Bulus uza ɗa korongi idyani i na yi n kukere ku va.

²² N yan ta kvasu Kashila ka yanka uza ɗa baci dem bawu wa ciga Asheku una. Kpam asaka Asheku a tuwa gogo.

²³ Asaka ukuna u shinga u Asheku Yesu u rongo n ada.

²⁴ Ma ciga ta gba uza ɗa wari uza u Yesu Kawauwi.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u Aza a Korintiya

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u atoni a da a'ari a Korintiya an aza roku a le pini de a ka sapulusa Bulus. U suku ta kabangi ka ne Taitu ba u yanka ama yi kadyanshi a kaci ka ili i'ya i'ari i mayun. An Taitu gono i u tonuko ta Bulus an ama ushani a wushuki n i'ya u danai, shegai aza roku a da pini a buwai bawu a wushuki. A ukanikorongi u na vi, Bulus cikpa ta abangi a ne, kpmam u yain kadyanshi ka aza da a 'yuwan yi vi.

Bulus todugbusuko ta ama yi tyoku da wari wa ciga u yain, kpmam n i'ya i kangu yi u yain nala vi. A kapala kpmam, u yain kadyanshi a kaci ka ugbashika Kashila. U yan ta kadyanshi tyoku da Atoni a ka bangamgbana. A makorishi u wenike ta kaci ka ne an wari kasuki ka maci ka Kawauwi.

Tagarada u na wa wenike tsu ta tyoku da Atoni a ka yan manyan gogo-na, n tyoku da a ka banga nkoshi ma Atoni n awenishiki a da a ka yanka Kawauwi manyan. U yan ta kadyanshi hal gai tyoku da a ka naka ikebe n ili i maci adama a manyan ma Kashila. U wenike tsu ta an makoshi ma mayun ma tsu yan manyan adama a ili i'ya wa tsara wa, shegai adama a ili i'ya ama a ka tsara. U dana ta, a'ayin a da baci a yain ukuna bawu pini ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala u woko de u gbani. Shegai a'ayin a da baci a yain ukuna n ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan kpmam a tsara ucira u mayun a likimba.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Bulus cikpai Kashila (1:1-11)

Manyan ma kasuki ubana a asu u ama a Kashila (1:12-2:17)

Adooki a asuvu a uciga u Kawauwi (3:1-7:16)

Kune ubana a asu u aza a unambi (8:1-9:15)

Bulus kasuki ka mayun ka (10:1-13:10)

Idyani i makorishi (13:11-13)

Idyani i Bulus

¹ Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini kabolo na mpa a'ayin a da n korongi ukanikorongi u na vi.

Kuwa ku Atoni ku Kashila ka kari a ilyuci i Korintiya ka ma koronku, n gba aza da a'ari ama a Kashila a kapashi ka Akataya.

² *Asaka* *Kashila* *Tata* u *tsunu* n *Yesu* *Asheku* *Kawauwi* a *naka* *da* *ukuna* u *shinga* *na* *ndishi* n *shinga*.

Bulus cikpai Kashila

³ *Cikpai* *Kashila* *eyi* *uza* *da* *wari* *Tata* u *Asheku* a *tsunu* *Yesu* *Kawauwi!* *Kashila* *Tata* *aya* *uza* *da* *wari* n *iyali* *kpm* n *unaka* *ndishi* n *katakasuvu*. ⁴ U *tsu* *naka* *ta* *ndishi* n *katakasuvu* *a'ayin* a *da* *baci* *tsari* a *asuvu* a *kadambula*, *tsara* *tsu* *naka* *aza* *roku* *ndishi* n *katakasuvu*. *A'ayin* a *da* *baci* *aza* *roku* *a'ari* a *asuvu* a *kadambula*, *tsa* *fuda* *ta* *tsa* *naka* *le* *icun* i *ndishi* n *katakasuvu* n *nala* n *da* *Kashila* *ka* *naka* *tsu* *vi*. ⁵ *Mayun* *da* *wari* *an* *tsa* *pana* *ikyamba* *cika* *adama* a *Kawauwi*. *Mayun* *da* *kpm* *tsu* *tsu* *tsara* *ndishi* n *katakasuvu* *cika* *adama* a *Kawauwi*. ⁶ *Tsu* *pana* *baci* *ikyamba*, *tsa* *zuwa* *ta* *uma* u *da* *Kashila* *ka* *naka* *da* *ndishi* m *atakasuvu* n *iwauwi* *adama* a *upana* u *ikyamba* u *nala* *vi*. *A'ayin* a *da* *baci* *dem* *Kashila* *ka* *naka* *tsu* *ndishi* n *katakasuvu*, *tsara* *tsu* *gbamatangu* *da* *da*. *Kpm* i *fuda* i *kawunku* n *ahankuri* a *upana* u *ikyamba* *vi*. ⁷ *Uzuwa* u *uma* u *tsunu* *ubana* *ara* *de* *wa* *ta* n *ucira*, *kpaci* *tsu* *reve* *ta* i *pana* *baci* *ikyamba* *tyoku* *da* *atsu* *tsu* *panai*, *ya* *wusha* *ta* *ndishi* n *katakasuvu* *tyoku* *da* *atsu* *tsu* *wushai*.

⁸ *Ama* a *va*, *tsa* *ciga* *ta* i *reve* *tyoku* *da* *tsu* *panai* *ikyamba* a *uyamba* u *Asiya*. *A* *zuwuka* *tsu* *ta* *ukuna* u *da* u *lai* *ucira* u *tsunu*, *hal* *tsu* *takpai* *uma* *gbam* *tsa* *yan* *uma* *kpm* *wa*. ⁹ *Mayun* *da*, *tsu* *zuwa* *ta* *tsa* *kuwa*. *Shegai* *ukuna* u *nala* u *zuwa* *tsu* *ta* *tsu* *gita* *uwushuku* n *Kashila*, *shegai* *kaci* *ka* *tsunu* *wa*, *kpaci* *aya* u *tsu* *'yangasa* *akushe*. ¹⁰ *Kashila* *ka* *wauwa* *tsu* *ta* *a'ayin* a *da* *tsu* *yain* *evu* n *ukuwa* *vi*, *tsu* *reve* *ta* *kpm* *wa* *lya* *kapala* n *uwauwusa* *tsu*. ¹¹ *Wa* *wauwa* *tsu* *ta* *kpaci* *eda* *ya* *bangasa* *tsu* *ta* *an* *ya* *yansa* *tsu* *kavas*. *Adama* a *nala*, *Kashila* *ka* *wushuku* *ta* *kavas* *ka* *de*. *Wa* *zuwuka* *tsu* *ta* *una* u *shinga*, *kpm* *ama* *ushani* a *ka* *cikpa* *yi* *ta* *adama* a *ili* *i'ya* u *yanka* *tsu*.

Bulus asakai ve nwalu ma ukyawunsa u ne

¹² *Tsu* *ciba* *baci* n *ili* *i'ya* *tsu* *yain*, *tsu* *tsu* *dana* *ta* *tsu* *yan* *ta* *mazanga* *an* *bawu* *tsu* *yain* *ukuna* u *gbani*. *Kain* *dem* *tsu* *tsu* *rongo* *ta* *mai*, *kpm* *tsu* *tsu* *sokonku* *da* *ko* *ili* *wa*. *Ukuna* u *shinga* u *Kashila* u *da* u *zuwai* *uyan* *ili* i *nala* *yi* *gba*, *ugboji* u *likimba* u *da* *wa*. *Tsu* *rongo* *ta* *mai* *ko* *n* *te* *wa*, *hal* *gai* u *kana* *baci* n *ada*. ¹³⁻¹⁴ *An* *tsu* *koronku* *da* *vi*, *tsu* *yan* *ta* *kadyanshi* n *ada* *karara*, *tsu* *sokonku* *da* *ko* *akani* a *te* *wa*. *Adama* a *nala*, n *zuwa* *ta* *uma* *ya* *reve* *ta* *gba* *i'ya* *tsu* *korongi*. *I* *tsa* *ta* i *revei* *ili* i *roku* a *ili* *i'ya* *t* *ono*, *shegai* *tsu* *zuwa* *ta* *uma* *ubana* *kapala* *ya* *reve* *ta* *i'ya* *mai* *mai*, *tsara* *kain* *ka* *Yesu* *Asheku* a *tsunu* *ka* *yan* *baci*, *ya* *yan* *ta* *mazanga* *adama* a *tsunu*, *atsu* *kpm* *tsu* *yain* *mazanga* *adama* a *de*.

¹⁵ N reve tã ukuna u na vi mai, ða gai i zuwai m̄ari n fobusoi ma tuwã n kyawan ðã ve n kagitã ki, nala Kashilã ka zuwuka ðã unã u shinga kpaci m̄ari ma tuwã tã ara ðe kure. ¹⁶ M̄ari ma ciga tã n ðatsa n kyawan ðã a'ayin a ða n wurai ubana a uyamba u Masidaniya n a'ayin a ða kpam ma wura ugono. Aku i'ari i ðangã mu kpam i soku mu a nwalu n vã ubana a kaðon ka Yahuda. ¹⁷ N reve tã ya wecike tã ili i'ya i ðishinka mu uyan i'ya n fobusoi vi. Kadyanshi ka uvurusã a'ene ka ma yanka ðã wa. Gogo-na n woko la vi ðe tyoku u ama a likimba aza ða a ka dana ukuna aku a gono a kpãðã u ða ushadangu?

¹⁸ I reve tã gai Kashilã uza ða i wushuku n eyi ða, nala dem u gan tã i reve an tsu tsu dana “Eye” aku tsu gono tsu dana “A'a” kute wa. ¹⁹ Kpaci Yesu Maku ma Kashilã u tsu dana “Eye” aku u gono u dana “A'a” kute wa, shegai u tsu rongo tã n katakasuvu ka te. Aya uza ða mpa n Sila n Timoti tsu yanka ðã kadyanshi a kaci ka ne. ²⁰ Kpaci aya u shadangi gbã kazuwamgbani ka Kashilã. Adama a nala a ða tsu tsu dana “Ami” tsu naãã baci Kashilã tsupige a asuvu a kala ka Kawauwi. ²¹ Ciðai, Kashilã ka ka tsu zuwa ðã hal n ațsu dem tsu yain ucira a asu u Yesu. Kashilã ki aya dem u ðangasa tsu. ²² U kaara tsu tã kugyan tsarã u wenike an ațsu ama a ne a ða koshi. U zuwuka tsu tã dem Kulu ku ne a asuvu a atakasuvu a tsunu tyoku u uzuwamgbana tsarã u wenike tsu an ili i roku i'ari a utuwã.

²³ Kaðan ka baci ma yanka ðã an n danai n 'yuwan ugono a Korintiya vi adama a ða bawu ma ciga n yan ðã mavura, așaka Kashilã ka yan mu mavura. ²⁴ Ili i'ya ya wushuku n i'ya, i'ya tsa tonusuko ðã wa. Tsu reve tã i'ã tã n upityanangu u ucira, adama a nala a ða i'ari n ucira. Tsa ciga tã tsu yain manyan kaðolo n ađã tsarã i shadangu n mazanga.

2

¹ N tonuko tã kaci ka vã, “Ma doku ma tuwã ara ðe wa, kpaci an n tuwã ara ðe caupa vi n zuwa tã gbã ðe unamgbukatsumã.” ² Shegai ma zuwa ðã baci unamgbukatsumã, ya wa zuwa mu n pana kayanyan? Eða koshi, kpam eða aza ða n zuwai unamgbukatsumã. ³ I'ya gai i zuwai n koronku ðã nala a ukanikorongi u ða n sukunku ðã vi. Ma ciga n kyawan ðã wa, kpaci ugawunsa n ađã wa zuwa mu tã ukpãðã u upana u kayanyan. Kpam eða ama ða u gain i zuwa mu upana u kayanyan. Ili i'ya i zuwai ma ciga n pana kayanyan i'ya tsarã eða dem i pana kayanyan. ⁴ A'ayin a ða n koronku ðã caupa vi, mã tã n kadambula n ukpãðã u upana u kayanyan a asuvu a katakasuvu ka vã hal n koronku ðã n meshi a a'eshi a vã cika. N koronku ðã tsarã n zuwa ðã unamgbukatsumã wa, shegai koronku ða n koronku ðã tsarã i reve an ma ciga ðã cika.

Cimbusukāi atoku unyushi u cingi

⁵ Uza roku a asuvu a de u zuwa mu baci unambukatsuma, mpa u zuwai utyoku u va wa. Gba de da u zuwai unambukatsuma, kpam ya dem wa ta n tyoku da wa pana u da. Ma ciga n dansa cika wa. ⁶ U6olomgbono u kaci u da aza roku a de ushani a yain a yan yi mavura ma ma gain a naka yi vi, ma rawa ta. ⁷ Shegai gogo-na u gan ta i cimbusuka yi i naka yi ndishi n katakasuvu tsara kotsu i zuwa yi u rongo n unambukatsuma hal upityanangu u ne u rukpa wa. ⁸ Ma folo da, wenike ni an ya ciga yi. ⁹ Koronku da ma koronku da tsara n kondo da, kpam n wene ko ya pana uwenishike u va. ¹⁰ I cimbusuka baci vuma nala vi, mpa dem n cimbusuka yi ta. N cimbusuka yi baci (an baci unyushi wari pini), yan da n yain nala tsara n yanka da ukuna u shinga a ucira u Kawauwi. ¹¹ Tsara Kanangasi* ka lyai kelime n u la tsu ugboji wa, kpaci tsu reve ta afofi a Kanangasi utuwa ara tsunu.

Ku6ari ku Bulus a Taruwasa

¹² An n rawai a Taruwasa tsara n yain ku6ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi, n cina ta cina Asheku a fo6uso de ure adama a manyan mi. ¹³ Shegai n dambula ta cika, kpaci n wene utoku u tsunu Taitu wa. Pini nala, n tonukoi aza da a'ari pini vi, "U yan tsu ben." Aku n lazai ubana a Masidaniya.

Ulya u kaci adama a Kawauwi

¹⁴ Tsu cikpa ta Kashila cika! Aya u zuwa tsu tsu woko agbashi a ne kpam u tonoi n atsu a kapala adama a ulya u kaci u Kawauwi. Kashila ka banga tsu ta dem tsu tamburuka ureve u Kawauwi ko nte wa tyoku u ili i magulani.† ¹⁵ Uma u tsunu wa ta tyoku u magulani ma Kawauwi ka naka Kashila, ma kpam ma tambura a asu u ama da Kashila ka wauwusa hal n ama da a ka kuwusa. ¹⁶ A asu u aza da a ka kuwusa, magulani mi ma woko le de kawan ka ukpa. Shegai a asu u aza da a'ari n uma, magulani mi ma woko le de magulani ma uma. Ya wa fuda wa canga araji a ukuna u nala vi? ¹⁷ Tsa tyoku u ama da a tsu yan ku6ari ku kadyanshi ka Kashila tsara a tsara ikebe wa. Nala tsari wa. Shegai umatsi u da tsari u uwoko atsumate a Kashila, kpam a asuvu a ucira u Kawauwi tsu tsu dansa ta akani yi a kapala ka Kashila.

3

Kazuwambani ka savu ka Kashila

¹ Gogo-na gitā da tsa gitā ucikpala kaci ka tsunu? Ama roku a rawa ta n ikanikorongi i icikpali ko kpam a zuwa da i koronku le ikanikorongi i icikpali yi. U gan tsu yain n

* 2:11 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

ikanikorongi nala? ² Shegai eḁa ukanikorongi u tsunu, kpm i'a t̄a a asuvu a atakasuvu a tsunu tsar̄a ya dem u yain kaneshi u reve kpm i'ya u yain kaneshi vi. ³ I wenike t̄a a kateshe an eḁa ikanikorongi i'ya Kawauwi ka korongi aku at̄su tsu bankai i'ya. Kulu Keri ku Kashil̄a Uza u Uma ku korongu ḁa t̄a a asuvu a atakasuvu a tsunu, shegai a iwar̄aka ko agbagala a ḁa a yain n atali wa.

⁴ Tsa fuḁa t̄a tsa dana nala adama a ucira u upityanangu u tsunu a kapala ka Kashil̄a adama a Kawauwi. ⁵ Dana ḁa tsu danai tsa fuḁa tsa yan manyan ma nala mi n kaci ka tsunu wa. Kashil̄a ka ka zuwai tsu fuḁai tsu yain gb̄a i'ya tsu yain vi. ⁶ U zuwa tsu t̄a tsu fuḁa tsu woko agbashi a kazuwamgbani ka savu ka ne ka ka wut̄ai a asu u Kulu Keri. Kazuwamgbani ka savu ki Mele ma a korongi wa, kpaci Mele ma a korongi ma tsu tuko t̄a ukp̄a, shegai Kulu ku tsu tuko t̄a uma.

⁷ Mele ma cau a atali a ḁa a tsu korongu ma, kpm a tsu wene t̄a tsupige tsu Kashil̄a a a'ayin a nala yi. Aza a Isara'ila a fuḁa a ḁar̄akp̄a n a wundi upetiwa'eshi u Musa wa, kpaci wa laḁa t̄a cika, ko an u wokoi ulaḁa vi u ḁar̄akp̄a wa. Adama a nala, Mele ma ma wokoi manyan ma ne utuko u ukp̄a u ḁa, kpm m̄ari n tsupige nala, ⁸ tsupige tsu manyan ma Kulu Keri tsu la t̄a tsupige tsu Mele. Ko nala wa? ⁹ Manyan ma ma tsu tuko ama ukid̄aga u ugana n mavura m̄a baci n tsupige, manyan ma ma tsu zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka Kashil̄a ma yan t̄a n tsupige tsa tsa la nala vi. ¹⁰ Mayun ḁa an tsupige tsu kazuwamgbani ka cau tsu woko ḁe ili i gbani, kpaci katyashi ka tsupige tsu savu ka la t̄a ka cau. ¹¹ Mele m̄a t̄a n tsupige tsa tsu kporoi. Shegai tsupige tsu kazuwamgbani ka savu tsu la t̄a ucira, kpaci tsa kporo wa.

¹² Tsa dansa t̄a bawu uwonvo, kpaci adama a nala a ḁa ts̄ari n uzuwa u uma. ¹³ Ts̄a tyoku u Musa wa. Upetiwa'eshi ne u laḁa t̄a, shegai u pala t̄a u ḁa tsar̄a u zuwa aza a Isara'ila a lyai kelime n uwene katyashi ki n ka kpori wa. ¹⁴ Ama yi a ryagbaja t̄a, kpm ili i roku i tsu k̄angu le t̄a uwene ukuna u mayun a'ayin a ḁa baci a yain kaneshi u Mele. Kawauwi ka koshi ka fuḁa ka takpa le ili i'ya i k̄angu le uwene vi. ¹⁵ Ko n gogo-na, a yan baci kaneshi u Mele ma Musa, ili i'ya pini i tsu k̄angu le atakasuvu. ¹⁶ Shegai a'ayin a ḁa baci dem uza kpatalai ubana a asu u Asheku, she u takpa yi ili i'ya i k̄angu yi vi. ¹⁷ Asheku a nala yi aya Kulu. Kpm asu ḁa baci dem Kulu ku Magono ma Zuba k̄ari, ku tsu naḁa t̄a utsar̄a u kaci. ¹⁸ Adama a nala ipetiya'eshi i tsunu i'a kpm upali wa, tsar̄a tsu wenike tsupige tsu Magono ma Zuba. Kpm Kulu ku Magono ma Zuba ka yan baci manyan a asuvu a tsunu, tsa woko t̄a tyoku u ne aku tsu wenike tsupige tsu ne cika.

4

Kuzuwate ku ucanga a mgbodo n cin

¹ Kashilā n upana u iyali u ne, u nākā tsu t̄a manyan ma na mi tsarā tsu yain. Ili i'ya i zuwai bawu tsa wowo i'ya la vi. ² Tsu 'yuwan t̄a uyan ili i uwono ko kpm i'ya i'ari usokongi. Tsu tsu yinsā ko uza wa, kpm tsu tsu savada uwenishike u Kashilā wa. Ukuna u mayun u da koshi tsu tsu dansa a kapala ka Kashilā, tsarā ama a wushuku an tsari ama a maci. ³ Kadyanshi ka Shinga ka tsa yansa kuḅari k̄a baci ukimbi, a asu u aza da a'ari a ure u ukp̄a da kari ukimbi. ⁴ Kanangasi;* wata, uza cingi uza da wa lya tsugono tsu likimba u na u rumbanasa t̄a atakasuvu a le, pini nala, a wushuku n akani a da tsa yansa kuḅari a kaci ka tsupige tsu Kawauwi wa. A ka wene katyashi ka pige ka ka wakana ara le wa, kpm a reve an Kawauwi ka rotsoi Kashilā wa. ⁵ A'ayin a da tsa kyawunsa n tsu yanyi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā ki, kuḅari ku kaci ka tsunu ka tsa yansa wa, shegai ku Yesu Kawauwi an wari Asheku. Atsu agbashi a de a da adama a ili i'ya Yesu yanka tsu. ⁶ Kashilā ka ka danai, “Asakā katyashi ka wakana a asuvu a karimbi!” U zuwa tsu t̄a tsu reve an katyashi ka na ki katyashi ka tsupige tsu Kashilā ka, ka tsu tsu wene a upetiwa'eshi u Yesu Kawauwi.

⁷ Kuzuwate ku ucanga ku na ki a asu u Kashilā da tsu tsarai ka, shegai tsari t̄a tyoku u mgbodo n cin a asu u da kuzuwate ku ucanga ki kari. Nala u wenike t̄a an ucira u pige vi a asu u Kashilā da u wutai, shegai ara tsunu wa. ⁸ A uka tsu a asuvu a awuya cika, shegai a fuda a minjara tsu wa. Ko tsu reve baci kpm ili i'ya tsa yan wa, tsu tsu bulā uzuwusa uma an ili i shinga i roku ya gitā wa. ⁹ A zuwa tsu t̄a tsu panai ikyamba cika, shegai Kashilā ka asakā tsu wa. A tsu gbashangu tsu t̄a a iyamba, shegai gbā n nala a wacinsa tsu wa. ¹⁰ A'ayin a da baci tsa pana ikyamba nala, ikyamba i tsunu i tsu wenike t̄a tyoku da Yesu panai ikyamba a'ayin a da u kuwai vi. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu. ¹¹ Nala wari, kain dem tsu tsu reve t̄a gaawan a ka wuna tsu t̄a adama a da tsa gbashika Yesu. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu i'ya ya kuwa. ¹² Tsu wushuku t̄a tsu modono n ukp̄a, tsarā eda i tsarā uma.

¹³ A korongu t̄a a Tagarada u Kashilā, “Dansa da ma dansa an u wokoi n wushuki.” Uwushuku u te u da tsari n u da, kpm dansa da tsa dansa an u wokoi tsu wushuki. ¹⁴ Kashilā ka 'yangasa t̄a Yesu Asheku a asuvu a ukp̄a. Tsu reve t̄a kpm an Kashilā ka tuwa ka 'yangasa tsu n Yesu. Kashilā ka bidya

* 4:4 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapani.

tsu t̄a kaḅolo n aḁa kḅam tsu shamgba a kapala ka ne. ¹⁵ Gba ukuna u na vi adama a ukuna u shinga u ḁe u ḁa. Tyoku ḁa ama ushani a'ari ulya kelime n uwusha ukuna u shinga u Kashila, nala dem a'ari ulya kelime n ucikpa Kashila, Kashila kḅam kari a udoku uwusha tsupige cika.

Upityanangu a asu u Asheku

¹⁶ Ili i'ya gai i zuwai bawu tsa bulā uzuwa uma i'ya gai la vi. Ko an u wokoi ikyamba i tsunu ya kuwusa, kain dem kulu ku tsunu ku tsu tsarā t̄a ucira u savu. ¹⁷ Upana u ikyamba u ḁa tsa pana gogo-na wā gan wa, kḅam wa ḅarākpa wa. Shegai wa ḅangā tsu t̄a tsu tsarā tsupige tsa tsu lai upana u ikyamba vi cika, kḅam tsupige tsi tsa yan n utyoku wa. ¹⁸ Tsu zuwa a'eshi a tsunu a ili i'ya tsa wene wa, shegai a ili i'ya bawu tsa wene. Ili i'ya tsa wene vi ya ḅarākpa wa, shegai ili i'ya bawu tsa wene vi ya yan n utyoku wa.

5

¹ Tsu reve t̄a a waṣa baci katani ka tsa rongo na vi; wata, tsu kuwā baci tsu aṣakā ikyamba i na yi, Kashila ka foḅusoku tsu t̄a kuwa ka tsa rongo a zuba. Asu u ḁa eyi foḅusoi n kaci ka ne kḅam bawu wa kotso. ² Tsu wowo ḁe n ikyamba i'ya tsari n i'ya gogo-na, adama a nala tsu maṣa ḁe a uka tsu ikyamba i savu a zuba tyoku u aminya a savu. ³ A'ayin a nala tsa rongo kḅam kataḅa wa, kḅaci tsa uka t̄a ikyamba i savu a zuba. ⁴ An tsa rongo n ikyamba i na yi tsā t̄a ushadangi n kadambula kḅam tsa pana t̄a ikyamba. Shegai uwowi u tsunu u zuwa tsu tsu cigi ukpa aku tsu aṣakā ikyamba i na yi wa. Tsa ciga t̄a tsu aṣakā ikyamba i cau yi, kḅaci tsa wusha t̄a ikyamba i'ya bawu ya kuwā. ⁵ Kashila ka n kaci ka ne u foḅuso tsu adama a nala yi, kḅam u naḁa tsu Kulu Keri tsarā ku woko tsu uzuwamgbana u ḁa wa wenike an uma u savu u na vi mayun ḁa.

⁶ Adama a nala kain dem tsu rongo n atakasuvu a ucira. Tsu reve t̄a a'ayin a ḁa baci tsari n uma a ikyamba i na yi, tsā a kuwa ku te n Asheku wa. ⁷ Tsa tonu t̄a ili i'ya tsu wushuki n i'ya, shegai tsu tonu ili i'ya tsu wenei wa. ⁸ Adama a nala a ḁa n danai tsā t̄a n atakasuvu a ucira. Tsu la t̄a uciga tsu aṣakā ikyamba i na yi tsarā tsu bana a kuwa a asu u Asheku tsu rongo ḁe. ⁹ Tsā baci n uma pini na a ikyamba i na yi, ko kḅam tsā baci bawu uma, uciga u tsunu tsu yanka yi ili i'ya wa pana kayanyan u la t̄a ili i'ya i buwai gba. ¹⁰ Ili i'ya i zuwai i'ya, kain ka roku gba tsunu tsa shamgba t̄a a kapala ka Kawauwi kḅam u yanka tsu afada. Ya dem a asuvu a tsunu wa wusha t̄a katsupi ka ili i'ya u yain a'ayin a ḁa wari n uma a ikyamba i na yi, ko i'a baci mai ko icingi.

Utuko u ama a asu u Kashilā

¹¹ Adama a ḍa tsu revei an tsa pana uwonvo u Asheku ḍa i zuwai tsu maṣṣai tsarā ama a kpatala a gono a asu u ne. Kashilā ka reve tā tyoku ḍa tsari mayun, tsa ciga ḍa tā i reve tyoku ḍa tsari. ¹² Tsa ciga tsu doku tsu wenike ḍa araḍi a kaci ka ili i'ya tsari wa, shegai tonuko ḍa tsa tonuko ḍa ili i'ya tsari tsarā i yain mazangā adama a tsunu. Pini nala, ḍa ya tsarā ili i'ya ya dana a kaci ka aza ḍa a tsu wenike araḍi a kaci ka ili i'ya ama roku a tsu dansa a kaci ka le, shegai a'a ama a maci a kapala ka Kashilā wa. ¹³ U woko baci yavu ijan i'ya tsa suma, tsarā u tuko Kashilā tsupige ḍa. U woko baci kpam yavu tsā n ugboji u tsunu, nala kpam tsarā tsu ɓangā ḍa ḍa.

¹⁴ I'ya baci dem tsa yan, yan ḍa tsa yan i'ya kpaci uciga u Kawauwi u ḍa wa tono n atsu. Tsu wushuku tā an uza roku; wata, Kawauwi ka kuwai adama a ko ya wa, adama a nala tsu wushuku tā an gbā tsunu tsu kuwai. ¹⁵ U kuwa tā tsarā u wauwa ko ya wa, tsarā aza ḍa a wushai uma u savu adama a ne, a rongo kpam uma u ḍa ele a ka pana kayanyan koshi wa. Shegai a rongo uma u ḍa Kawauwi ka pana kayanyan, uza ḍa kuwai kpam a 'yangasa yi tsarā u wauwa le.

¹⁶ Adama a nala a ḍa tsu asakai ubidisa atoku tyoku ḍa likimba u yawunsai a kaci ka le. Caupa, tsu tsu yawunsa tā a kaci ka Kawauwi tyoku ḍa likimba u tsu yan, shegai gogo-na nala wari wa. ¹⁷ Uza ḍa baci ɓolomgbonoi kaci n Kawauwi, Kashilā ka gonuko yi tā vuma u savu. Ukuna u cau a kaci ka ne u kotso de, kpam i puwan de. Ko ndya wa i ne Kashilā ka gonuko i'ya de i savu. ¹⁸ Kashilā ka ka yain ili i na yi gbā, u tuko tsu evu n eyi adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. U naḳa tsu manyan ma utuko ama evu n eyi. ¹⁹ Akani a tsunu yi a ḍa, Kashilā ka tukuso tā ama evu n eyi a akere a Kawauwi. Kashilā ka tsu cibusa unyushi u cingi u le wa. U naḳa tsu tā kpam akani a ndishi n shinga a na yi. ²⁰ Kashilā ka zuwa tsu tā tsu woko aza a manyan a unā u Kawauwi, kpam u woko tā yavu folo ḍa wa folo ḍa i pana kadyanshi ka tsa tono. Adama a Kawauwi a ḍa tsa dansa, kpam tsa folo ḍa tā i asakā Kashilā ka tuko ḍa evu n eyi. ²¹ Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu! Shegai Kashilā ka gonuko yi uza u unyushi u cingi adama a tsunu, tsarā Kawauwi ka gonuko tsu ama a maci a asu u Kashilā.

6

¹ Tsu yan tā manyan kaɓolo n Kashilā, kpam tsa folo ḍa tā kotsu i wushi ukuna u shinga u ne gbani wa. ² U dana tā a Tagarāda u Kashilā,
 “A'ayin a rawa baci a ḍa ma wenike ḍa asuvayali,
 ma pana tā kavasuu ka de.

Kain ka iwauwi n ɓaŋga ɗa ta.” ◊

Mayun ɗa, Kashilā ka ta ufoɓusi u ɓaŋga ɗa gogo-na. Ara kain ka iwauwi ka.

Upana u ikyamba u Bulus

³ Tsa ciga aza roku a 'yuwan manyan mi wa, adama a nala tsa ciga i'ya tsa yan i zuwa aza roku a rukpa wa. ⁴ I'ya baci dem tsa yan, tsu tsu ciga ta tsu wenike atsu agbashi a mayun a Kashilā a ɗa. Tsu kawunku ta gba upana u ikyamba n ahankuri. ⁵ A lapa tsu ta. A zuwusa tsu ta a kuwa ku a'ali. Kakuma ka ama ka pana tsu ta upan hal a 'yangaasai atakasuvu a ama. Tsu yan ta manyan hal tsu dukpai. Roku tsu tsu lavuta wa. Roku kpam tsa tsara ilikulya wa. ⁶ Tsu wenike ta kaci ka tsunu atsu agbashi a Kashilā a ɗa, kpaci tsu nangasa kaci ka tsunu n tsicingi wa, tsa ta n ureve u ɗa Kashilā ka tsu naka. Tsu tsu yan tsali wa. Tsu tsu yansa ka ta ama ukuna u shinga. Tsa ta n ucira u Kulu Keri, kpam tsa ciga ta ama mayun mayun. ⁷ Kadyanshi ka mayun ka tsa yansa kuɓari, kpam Kashilā ka ka naka tsu ucira vi. Tsa ta n ukuna u maci u ɗa u woko tsu yavu burundu n maraga ma tsa ciga adama a kuvon. ⁸ Kashilā ka tsa gbashika ama a ka nakasa tsu baci karinga, ko a goruso tsu baci. Kashilā ka tsa gbashika ama a ka cikpala tsu baci, ko a ka nakasa tsu baci a'ala a cingi. Ama a bidya tsu ta aza a kaɓan, shegai kain dem ukuna u mayun u ɗa tsa dansa. ⁹ Ya dem reve tsu ta, shegai a gonoi a ka yanka tsu yavu a reve tsu wa. Tsa rongo yavu ukpa wa evu, shegai atsa na, hal n gogo-na tsa ta n uma. Tsu pana ta ikyamba cika, shegai a wuna tsu wa. ¹⁰ Kain dem tsu tsu rongo ta n mazanga, ko a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba. Aza a unambi a ɗa tsari, shegai tsu zuwai ama ushani a yain utsari a asuvu a upityanangu. Tsa n ili wa, shegai mayun ɗa wari an tsari n ko ndya wa.

¹¹ Eda aza a Korintiya, tsu dansa ta n ada karara. Atakasuvu a tsunu a shadangu ta n uciga u de. ¹² Tsu asaka da uciga wa, shegai eda i asaka tsu ta uciga. ¹³ Ma dansa ta n ada tyoku da ma dansa na mmuku n va. Wenike tsu uciga tyoku da atsu tsu wenike da.

Kuwa ku Kashilā ka uma

¹⁴ Kotsu i yain manyan kaɓolo a asu u te n aza ɗa bawu a wushuki n Kawauwi wa. Ukuna u shinga n u cingi wa rongo kaɓolo wa. Katyashi n karimbi a ka rongo kaɓolo a asu u te wa. ¹⁵ Nida Kawauwi n Kanangasi* a ka walamgbana? Nida uza ɗa wushuki n Kawauwi wa walamgbana n uza ɗa bawu u wushuki? ¹⁶ Kuwa ku Kashilā ka walamgbana n ameli wa,

◊ 6:2 Isha. 49:8. * 6:15 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

ko kenu. Kpam ątsa kuwa ku Kashilą Uza u Uma. Kashilą ka dana tą, “Ma dusuku tą n ele aku n zuwa kuwa ku va a asu u ąa a'ari. Ma woko tą Kashilą ka le, ele kpam a ka woko tą ama a va.”  

¹⁷ Adama a nala, Magono ma Zuba ma dana tą, “Wutai a asuvu a le i peci kaci ąe n ele. Kotsu i sawa ili i'ya Mele ma danai i'a n ashinda wa, tsara n wushi ąa.”  

¹⁸ Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u dana tą, “Ma woko tą Tata u ąe, ąda kpam ya woko tą mmuku n va.”  

7

¹ Aje a va, Kashilą ka ka yansaka tsu kazuwamgbani ka na ki. Adama a nala tsu sumai ili i'ya ya zuwa tsu nangasa ikyamba n a'ulu a tsunu n icadi. Tsu nakai Kashilą tsupige, aku tsu matsai tsu yain gba i'ya tsa yan tsu woko tyoku u ne dere.

Ipeli i'ya Bulus wari n i'ya

² Kukpunka tsu atakasuvu a ąe! Tsu nusuka ko uza wa. Tsu nangasa kpam upityanangu u uza wa. Tsu ryafa ko uza wa. ³ Dana ąa n danai nala an ma ciga n zuwuka ąa unyushi wa. Mari n tonuko ąa tą caupa an tsu tsu rongo ąa ucifusa, ko ndya baci tani ya gita. ⁴ N wushuku tą n ąda gba gba. Kain dem n tsu rongo tą n mazanga adama a ąe. I gbatangu mu katakasuvu. Ko an u wokoi mari ushadangi n kadambula, i zuwa mu tą ma pana kayanyan.

⁵ An tsu rawai a uyamba u Masidaniya, tsu tsara uwunvuga wa. Tsu cina tą kadambula ukyawin n ątsu. Tsu shilakanasa n atokulalu, kpam tsa modono n uwonvo a atakasuvu a tsunu. ⁶ Shegai Kashilą ka ka tsu naka a aza ąa a'ari n kadambula ndishi ma atakasuvu, u naka tsu tą ndishi ma atakasuvu a'ayin a ąa Taitu tuwai ara tsunu. ⁷ Mayun tsu pana tą kayanyan an tsu gawunsai n Taitu, shegai gba ili i'ya i zuwai tsu panai kayanyan cika i'ya an i gbatangu yi katakasuvu. U tonuko tsu tą an ya ciga mu uwene kpam hal ukuna u ąala ąa n ukuna u ąa i yain. U tonuko mu tą tyoku ąa i matsai i ąa ya ciga i ąanga mu. An n panai nala, n pana tą kayanyan cika.

⁸ Ko ukanikorongi u va u nangasa ąa baci katsuma, ukuna u ąala mu an n korongi u ąa wa. A kagita ukuna wa ąala mu tą an u nangasa ąa katsuma, shegai unambukatsuma u ąe u ąarakpa wa. ⁹ Gogo-na kpam ma tą n mazanga. Mazanga ma ma yan an n nangasa ąa katsuma wa, shegai unambukatsuma u ąe u zuwa ąa tą i savađai ahali a ąe.

  6:16 Adkp. 26:12; Izk. 37:27.   6:17 Isha. 52:11; Izk. 20:34.   6:18 2 Sam. 7:14.

Adama a nala tsu shitangu ḁa wa, ko kenu. ¹⁰ Kpaci Kashilā ka fuda tā ka yan manyan n unamgbukatsumā u tsunu u ɓanga tsu tsu kpatala tsu asaka unyushi u cingi tsu tsara iwauwi. Ukuna wa ɓala tsu n unamgbukatsumā u nala vi wa. Shegai unamgbukatsumā vi a kaci ka ukuna u likimba u ḁa baci, wa tuko tā ukpa.

¹¹ Zuwai a'eshi a asu u unamgbukatsumā u nala vi u ḁa Kashilā ka ciga ḁa i pana u yain a asuvu a de. U zuwa ḁa tā i gonuko ugboji. U zuwa ḁa tā ya ciga i wenike an bawu i'ari n unyushi. U zuwa ḁa tā upan n uwonvo. U zuwa ḁa tā ya ciga i wene mu. U zuwa ḁa tā i matsa i ɓanga aza roku. U zuwa ḁa tā uciga u uyan uza ḁa nusai mavura dere. Ukuna u nala u zuwa ḁa tā i wenike kaci ka de kabirya ḁa wa. ¹² Korongu ḁa n korongi ukanikorongi u na vi tsara i wene, a kapala ka Kashilā, tyoku ḁa i'ari ufoɓusi i panaka tsu. Korongu ḁa n korongi adama a uza ḁa nusai wa, ko adama a uza ḁa a nusukai wa. ¹³ Ili i'ya gai i zuwai tsu gbamai asuvu i'ya gai la vi.

Ko an u wokoi tsari n ugbami u asuvu, tsu la tā upana kayanyan an Taitu wari dem n upana kayanyan, kpaci i wenike tā an bawu wari n ili i'ya ya ɓala yi. ¹⁴ Tsu tonuko yi tā tyoku ḁa tsu panai kayanyan adama a de, kpam i wenikei an n yain dere. Gba i'ya tsu tonuko ḁa vi mayun ḁa, kpam i wenikei Taitu ili i'ya tsu danai a kaci ka de ki mayun ḁa. ¹⁵ Pini nala, uciga u ne ubana ara de u lya tā kelime n ugbonguro, a'ayin a ḁa baci u cibai tyoku ḁa gba de i panakai udani u ne, n tyoku ḁa i wusha yi n uwonvo n uje u ikyamba. ¹⁶ Ma tā n mazanga an ma fuda ma wushuku n ḁḁa gba gba.

8

Atoni a naka kune yaa

¹ Aje a va, tsa ciga tā i reve tyoku ḁa Kashilā ka wenikei ukuna u shinga u ne a a'uwa a Atoni a uyamba u Masidaniya. ² A pana tā ikyamba kpam n unambi cika, shegai mazanga ma le ma kotso wa, kpam a naka tā ili i'ya i lai i'ya a ka ciga le a naka. ³ Asaka gai n tonuko ḁa, a naka tā tyoku ḁa a ka fuda hal gbam u lai ushani. Ko uza u tonuko le a yain nala wa. ⁴ Shegai a rongo tsu ufolo tsu asaka le dem a ɓanga ama a Kashilā aza ḁa a'ari a Urishelima. ⁵ Tsu yawunsa gbam a ka fuda a ka naka nala wa! A gita tā a nakai kaci ka le a asu u Asheku, aku ara tsunu. Ili i'ya Kashilā ka ciga i'ya la vi. ⁶ Taitu ḁa gita ḁa uwenishike unaka, adama a nala tsu folo yi u doku u gono ara de u ɓanga ḁa tsara i koruso ili i'ya i gitai vi. ⁷ I yan tā ko ndya wa mai hal gbam i pasakai cika: I'a tā n upityanangu kpam i'a tā uyan u kadyanshi ka shinga. I'a tā dem n ureve,

kain dem ya ciga i ɓaŋga, kpam ya ciga tsu cika. Adama a nala, tsa ciga ɗa ta i yain ukuna u shinga vi mai a asu u unaka yaa.

⁸ Shegai dana da n danai she i naka ko bawu ya ciga wa, ko an u wokoi a'uwa a Atoni a roku a ka ciga ta a yain nala. Ure u roku u da dem u da ya wenike uciga u maci. ⁹ I reve ta ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, i reve ta an Kawauwi kari n utsari, shegai adama a de u woko ta uza u unambi, tsara adama a unambi u ne eda i tsara utsari.

¹⁰ Adooki a va a da na: Naɓalu eda aza a kagita aza da i cigai i naka, kpam eda aza a kagita a da i nakai vi. ¹¹ Gogo-na, ma ciga ta i koruso manyan ma i gitai uyan vi. Wenikei an ya fuda ya koruso manyan mi n maloko tyoku da i gitai ma. Nakai a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya. ¹² Ya ciga baci i naka, wa yan n kalen ko ndya i nakai wa, kpaci Kashila ka la ta uciga i naka a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya, shegai i naka ili i'ya bawu i'ari n i'ya wa.

¹³ Ma ciga i naka ili ushani hal i woko bawu ili, aku i rongo a upana ikyamba an bawu i'ari n ili wa. Ma ciga ta uza da baci dem wari pini u zuwa kukere dere. ¹⁴ Gogo-na naha, i'a ta n ili ushani. Ili i'ya i'ari n i'ya ya fuda ta ya ɓaŋga aza da bawu a'ari n ili. Aku ubana a kapala a tuwa baci a tsarai, aku a ɓaŋga da dem a'ayin a da baci bawu i'ari n i'ya, pini nala, she i woko una u te. ¹⁵ Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci ɓolongi ili ushani, i tsu pasa ili i'ya wa ciga wa, shegai uza da baci ɓolongi kenu, wa namba ili wa." ◇

Taitu n aje a ne

¹⁶ N cikpa ta Kashila an u zuwai Taitu wa ciga da tyoku da ma ciga da. ¹⁷ Taitu wushuku ta u yain ili i'ya tsu tonuko yi u yain. Wa ta n maluwa cika ma wa ciga u tuwa ara de, tun bawu tsu tonuko yi gbam nala. ¹⁸ Aya la tsa suku kaɓolo n utoku uza da wari Katoni, uza da kpam gba Atoni a ka cikpala adama a manyan ma ne a asu u uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga. ¹⁹ Atoni yi a dangasa yi ta dem u bana kaɓolo n atsu tsa naka baci kune ku na ki. Yan da tsa yan manyan ma na mi tsara tsu naka Asheku tsupige, kpam tsu wenike an tsa ciga tsu ɓaŋga cika.

²⁰ Kpaci tsa ciga ko uza u kana tsu n unyushi u tyoku da tsu nakai kune ku pige ku na ki wa. ²¹ Shegai tsa ciga ta tsu yain ili i'ya Asheku a ka pana kayanyan n ili i'ya i'ari dere a a'eshi a ama.

²² Tsa suku ta dem vuma roku kaɓolo n ama a re a nala yi. Kain dem vuma na wa ta ufobusi adama a ubanga. U wenike tsu ta nala a ure kau-kau, kpam gogo-na dem wa la ta uciga ubanga. Kpaci u wushuku ta n ada cika. ²³ Uza roku u wecike baci Taitu, i dana utoku u va u da uza da wa yan manyan na

mpa tsarā u bāngā dā. A'uwa a Atoni a suku tā ama a na yi ara de, kpam a tuko tā tsupige a asu u Kawauwi. ²⁴ Wenike le uciga, tsarā gbā a'uwa a Atoni a reve an tsu yain dere a asu u mazāngā n i'ya tsu yain adama a de.

9

Kune adama a aza a unambi

¹ N wene ili i'ya ya zuwa mu n koronku dā adama a kune ka i fobusoi ya nākā ama a Kashilā yi wa. ² N reve tā bāngā dā ya ciga i bāngā. Ma tā n mazāngā adama a nala yi, kpam ma tā a utonusuko ama a asuvu a Masidaniya n da edā Atoni a dā i'ari a Akataya, i fobuso tā tun nabalu tsarā i nākā. Adama a umātsā u dā i mātsāi ya ciga i nākā vi, u zuwa tā aza roku aza a Masidaniya a ka ciga dem a nākā. ³ Shegai mpa pini ma sukunku dā atoku a nala yi tsarā kadyanshi ka tsunu a kaci ka de ka woko ka gbani wa. Ma ciga tā i fobuso, kpaci n tonuko le tā i fobuso de. ⁴ Ma pana tā uwono, edā kpam dem ya pana tā uwono, mpa n Atoni a roku a Masidaniya tsu tuwā baci tsu cina dā bawu afobi, cina n tonuko le tani de i fobuso de! ⁵ Da n wenei yavu wa gan tā n suku atoku a nala yi a kapala ka vā a wene kune ka i yain kazuwamgbani ki i fobuso tā ka. Nala wa wenike tā an n ucigi u de u dā i nākai, shegai mpa n mātsā dā wa.

⁶ Ma ciga tā i reve, uza u ce baci ili kenu, ili kenu i'ya wa kapa. Uza dā baci kpam u cei ili ushani, wa kapa tā ili ushani. ⁷ Adama a nala ya dem u yawunsa tyoku u kakumā ka ili i'ya wa nākā. Kotsu vu nākā ili wa, ikyamba i vunu i 'yāngā baci vu nākā wa. Kotsu vu nākā ili wa, va wene baci yavu mātsā dā a ka mātsā vu vu nākā. Kpaci Kashilā ka la tā uciga uza dā u nākai n ipeli. ⁸ Kashilā kpam ka zuwuka dā tā unā u shinga u dā u lai ili i'ya i nambai. Pini nala, dā kain dem ya yan n ili ushani, kpam i yain n i'ya kabarikete hal i nākāsā adama a manyan ma shinga gbā. ⁹ Tagarāda u Kashilā u dana tā: “Gbani dā vuma u maci u tsu nākā aza a unambi kune, kpam ukuna u maci u ne wā tā pini bawu utyoku.” ◇

¹⁰ Kpaci Kashilā ka ka tsu nākā kacimbi icun, u nākā kpam ilikulya. Wa doku tā ili i'ya i'ari n i'ya kakumā, tsarā i tsarā i'ya ya nākā ushani a asu u uyan ukuna u shinga. ¹¹ Wa kukpā tā ure kau-kau u dā wa zuwa dā i yain utsari tsarā i yansa kune yaa. Pini nala, dā ama ushani a ka cikpa Kashilā a'ayin dā baci tsu nākā le kune ku de.

¹² Pini nala, ili i shinga i re ya gita tā, ili i'ya ama a Kashilā a nambai a ka tsarā tā i'ya, ama a ka cikpa tā kpam Kashilā n mazāngā. ¹³ Ya rongo tā a unākā Kashilā tsupige kpaci i

naka ta yaa. I wushuku ta n akani a kaci ka Kawauwi, kpm i panaka ta a da an i nakai Atoni a Urishelima yaa hal n Atoni a da a buwai. ¹⁴ Gogo-na alya pini a ka yanka da kvasu, kpm a ka ciga da uwene, adama a ukuna u shinga u pige u da Kashila ka yanka da. ¹⁵ Asakai tsu cikpai Kashila adama a kune ka u naka tsu gbani.

10

Bulus yain kadyanshi ka manyan ma ne

¹ Mpa Bulus uza da wa folo da vi, kpm n matanu n tsishinga tsu Kawauwi tsa ma folo da. Aza roku a dana ta, a'ayin a da baci mari kabolo n ada n tsu gajarakpa ikyamba wa, aku n rongo n asuvu a shen a'ayin a da baci bawu mari evu n ada. ² A'ayin a da n doku n tuwa da ukondo, u kana ta n yanka aza da a ka wundya tsa tono ta ukuna u likimba asuvu a shen. Ma ciga i zuwa mu n yanka da nala wa. ³ A likimba da tsari, shegai kushulu ku tsunu una u te da kari n tyoku da aza likimba a ka yansa wa. ⁴ Tsu tsu shilakana n iwunukatsu icun i'ya aza a likimba a tsu shilakana wa. Iwunukatsu i tsunu i'a ta n ucira u da u wutai a asu u Kashila u da wa wacinsa ucira u asu kau-kau u utokulalu. ⁵ Tsu tsu wacinsa ta kananamgbani n gba icun i aradi a da a ka bishinka uza ureve Kashila. Tsu tsu kana ta uyawunsa u gbani u ama, aku tsu zuwa le a panaka Kawauwi. ⁶ A'ayin a da baci i wenikei ya panaka de Kawauwi gba gba, pini nala, aku tsu rongo ufobusi adama a da tsa yanka aza da bawu a ka panaka Kawauwi mavura.

⁷ Gogo-na ili i'ya ya wene n a'eshi koshi i'ya ya wundya. Shegai u gan ta i ciba an tsari aza a Kawauwi tyoku da dem aza a aradi a nala a tsu dana ele aza a Kawauwi a da a'ari. ⁸ Mayun da wari an tsu tsu dansa n agoni a kaci ka ucira u da Asheku a naka tsu tsara tsu banga da, shegai adama a da tsa varangu da wa. N tsu pana uwono adama a ukuna u nala wa. ⁹ A'ayin a da n koronku da vi, ma ciga i yawunsa yavu uwonvo u da ma ciga n zuwa da i pana wa. ¹⁰ Aza roku a da, "Ikanikorongi i Bulus i'a ta n ucira kpm n kalen cika, shegai wa baci kabolo n atsu, u tsu yan n ucira wa. Kpm kadyanshi ka ne ka tsu yan n kalen wa." ¹¹ Ma ciga ta a reve ukuna u roku: Gogo-na naha tsu kabolo n ada wa, da i zuwai tsu korongi ukuna u na vi a ikanikorongi. Shegai a'ayin a da baci tsari kabolo n ada, tsa wenike ta ucira vi tyoku da tsu wenikei u da a ikanikorongi yi.

¹² Tsa kawan tsu bidya kaci ka tsunu una u te n aza da a tsu yawunsa kaci ka le a'a ta n kalen wa. A tsu boluko ta kaci ka le ure u uratsanaka aku a ratsanaka kaci ka le n u da. A tsu gawuntangu ta kaci ka le n ko ndya wa tyoku da ele a'ari. Nala wa wenike ta an bawu a revei ili. ¹³ Shegai atsu tsa yan aradi a

kaci ka ili i'ya i'ari a kateshe n manyan ma Kashilā ka nākā tsu tsu yain wa. Arādi a dā koshi tsa yan a dā a manyan ma Kashilā ka suku tsu tsu yain, kpam eḏā dem i'ā tā a asuvu a manyan ma nala mi. ¹⁴Arādi yi a wura tyoku dā u gain tsu yain a dā wa, aṭsa gbām aza a kagita aza dā a tuko dā Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁵Tsu tsu yan arādi adama a ili i'ya aza roku a yain i woko yavu aṭsa tsu yain i'ya wa. Shegai tsu zuwa tā uma upityanangu u de wa gbama tā hal u zuwa manyan ma tsunu ara de ma lyai kelime cika. ¹⁶Tsa ciga tā tsu ba tsu yain Kadyanshi ka Shinga ki a asu u m̄ari m̄ari. Tsa ciga tsu yain arādi n manyan ma aza roku a yain a asu u le wa. ¹⁷Tagarāda u Kashilā dana tā, “Va ciga baci vu yain arādi, she vu yain a dā a ili i'ya Asheku a yain.” ¹⁸A kaci ka uza dā wa cikpalāsa kaci ka ne kpam, u tsu tsarā icikpali wa. Shegai Magono ma Zuba ma wushunku baci uza, vuma nala vi aya wa tsarā icikpali i mayun.

11

Bulus n asuki a kaḅan

¹Ma ciga tā i yanka mu ahankuri a'ayin a dā baci n yain maku ma utengeshi. Mayun n folo dā tā i yanka mu ahankuri. ²Ma kirana tā n aḏā cika tyoku dā Kashilā ka kirana n aḏā. I'ā tā tyoku u maku ma uka ma bawu ma revei vali, uza dā a yankai kazuwamgbani ka iyolo i vali u te koshi; wata, Kawauwi ka la vi n kaci ka ne. ³Shegai gogo-na ma pana tā uwonvo u dā a ka puwunsa atakasuvu a de tsarā i aṣakā utono Kawauwi mayun mayun n uwulukpi, tyoku dā kali ka yinsai Hawa† n ugboji u cingi u ne. ⁴Tsu tonuko dā tā ukuna u Yesu, kpam i wushai Kulu Keri, i wushuki kpam n akani a tsunu. Shegai i aṣakāi aza roku a tonuko dā ukuna u roku kau n u Yesu. Gogo-na ufoḅusi u dā i'ari i wushi kulu ku roku de kau, i wushi kpam akani a roku. ⁵N wene aza dā a ka isa kaci ka le “asuki a pige” a la mu wa. ⁶Gaawan n tsu dansa karkar tyoku u le wa, shegai n reve tā ili i'ya ma dansa. Tsu yan tā gbā i'ya tsa yan tsu wenike dā ili i na yi mai. ⁷N zuwa dā i tsupa mu adama a Kadyanshi ka Shinga ka n yanka dā kuḅari wa. N gonuko tā kaci ka va kenu, aku n nākā dā tsupige. An n yain nala vi, n nusa? ⁸An a'uwa a Atoni a roku a ka nākasa mu ikebe, u woko tā yavu bokuso dā ma bokuso ikebe yi tsarā n gbashika dā. ⁹N namba baci ili a'ayin a dā m̄ari n aḏā, n tsu tonuko dā i ḅangā mu wa. Atoku a dā a wutai a Masidaniya a tuwai pini na, a nākā mu tā gbā ili i'ya ma ciga. N taḅa dā ufolo i ḅangā mu wa, kpam ma folo dā wa. ¹⁰Ko uza wā la a asuvu a uyamba u Akataya uza dā wa ḅishinka mu uyansa kadyanshi

a kaci ka ili i nala wa. N dana t̄a kpam nala adama a ukuna u mayun u Kawauwi u ɗa wari a asuvu a va. ¹¹ N dana baci ma ciga n zuwuka ɗa araji wa, u woko yavu ma ciga ɗa wa? Nala wa. Ko Kashila ka reve t̄a ma ciga ɗa.

¹² Kpam ma lya t̄a kelime n uyan ili i'ya ma yan gogo-na vi, kpaci ma ciga t̄a n bishinka ama a nala utsara u ili i'ya a ka yanka aradi. A ciga t̄a a dana manyan ma a ka yanka aradi yi ma t̄a una u te n ma tsunu. ¹³ Ama a na yi asuki a kaɓan a ɗa. Manyan ma le ma a tsu yanka kaɓan, aku a gonukoi kaci ka le tsara a rotso asuki a mayun a Kawauwi. ¹⁴ Shegai mpa n yan majiyan ma ili i nala wa! Ko Kanangasi* ka gonuko t̄a kaci ka ne tsara u rotso katsumate ka zubaɗ ka katyashi. ¹⁵ Adama a nala, tsu yan majiyan an agbashi a Kanangasi a gonukoi kaci ka le a rotso agbashi a ɗa a ka yan manyan ma ukuna u shinga wa. Shegai a makorishi a ka tsara t̄a mavura dere n ili i'ya a yain.

Upana u ikyamba u Bulus

¹⁶ Asaka n doku n tonuko ɗa: Ko uza kotsu u wundi yavu mpa katengeshi ka wa. Shegai nala baci ya wundya, she i pana ka mu tyoku ɗa ya pana ka katengeshi, mpa dem aku n yain aradi kenu. ¹⁷ A'ayin a ɗa baci ma cikpala kaci ka va nala, tyoku u Asheku u ɗa n tsu dansa wa, shegai tyoku u katengeshi. ¹⁸ Ama ushani a ka yan t̄a aradi a kaci ka ili i'ya a yain a likimba. Adama a nala mpa dem ma yan t̄a aradi. ¹⁹ Eda aza ɗa ya wundya yavu i'a n ugboji, i tsu pana t̄a kayanyan ka upana kadyanshi ka atengeshi. ²⁰ I tsu yan t̄a gbam ahankuri n aza ɗa a tsu gonuko ɗa agbashi a le, ko a ryafusa ɗa, n aza ɗa a tsu yinsasa ɗa. I tsu yan t̄a dem ahankuri n aza ɗa a tsu wundya yavu a la ɗa, ko aza ɗa a tsu basasa ɗa. ²¹ N tsu pana t̄a uwono n dana tsa n ucira u ɗa tsa yan nala wa.

A ka yan baci aradi, mpa dem ma yan t̄a, shegai utengeshi u ɗa uyan nala vi. ²² A dana baci ele kagali ka Ibirahi ka, mpa dem uza u kagali ka Ibirahi ka. Ele aza a Isara'ila a ɗa baci, mpa dem nala. Ele mmuku n tsikaya m Ibirahi n ɗa baci, mpa dem nala. ²³ Ele agbashi a Kawauwi a ɗa baci, wa woko mu t̄a utengeshi n dansa baci nala. Shegai tyoku ɗa ma gbashika yi u la t̄a tyoku ɗa ele a ka gbashika yi. N yan t̄a manyan cika ma ma lai ma le. A zuwusa mu t̄a a kuwa ku a'ali hal u lai tyoku ɗa a zuwusa le. Malapa ma a lapusa mu ma la t̄a ma a lapusai ele. N yansa t̄a evu n ukpa a'ayin ushani. ²⁴ Aza a Yahuda a bawan mu t̄a n kajaɓu hal kamankupa n kuci.†

* **11:14** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † **11:24** A a'ayin a nala yi, a bawan baci vuma hal amangare, wa kuwa t̄a kpaci asoje yi a reve t̄a tyoku ɗa a ka bawan vuma hal u kuwa ko kpam ukpaɗa ukuwa. A bawan yi t̄a kamankupa n kuci a asaka yi a una u ukpa shegai wa kuwa wa.

Kutawun ka gbam a bawan mu nala. ²⁵ Aza a Roma a lapusa mu ta n alangu, kutatsu ka gbam a yanka mu nala. A taBa mu ta uvarasa n atali tsara a wuna. N so ta nwalu a kpatsu, kpatsu ku tasa ta na mpa hal kutatsu. N taBa ta urukpa a mini n kuvuli hal ubana kuvuli ku roku. ²⁶ Nwalu n kakuma mi, n tsu zuwa mu ta n yain evu n ukpa adama a uwaya u mini n adama a aza a magalaka. N yan ta evu n ukpa adama a ama a va, aza a Yahuda, kpam hal n Awulawa. N tsu yan ta evu n ukpa a ilyuci ilyuci, n a kakamba, hal n mala dem. N yan ta dem evu n ukpa adama a aza da a danai ele Atoni a da, shegai Atoni a da wa. ²⁷ N yan ta manyan cika hal n togbolukoi, a'ayin ushani n tsu lavuta gbam wa. N tsu ronguso ta n kambulu n kakuli, kpam a'ayin ushani n tsu tsara ilikulya wa. N soso ta kutanu kpaci ma n aminya a u'uka cika wa. ²⁸ Hal n ara gai, kain dem u tsu woko ta yavu va da n canga ta ucanga u araji kpaci n tsu bala ta asuvu adama a a'uwa a Atoni. ²⁹ A'ayin a da baci bawu aza roku a'ari n ucira, n tsu woko ta dem bawu ucira. Asuvu a tsu sudugba mu ta a'ayin a da baci n wenei a yinsa uza roku tsara u yain unyushi.

³⁰ U kana baci n cikpala kaci ka va, ma yan ta nala adama a ili i'ya i zuwa mu n woko bawu ucira. ³¹ Kashila ka reve ta kaban ka ma yan wa. Aya Kashila n Tata u Yesu Kawauwi Asheku, uza da a ka cikpala hal ubana bawu utyoku. ³² An mari a Damasuka, uza da wari gomuna a'ayin a da Arita wa lya tsugono, wari u ciga ta u kana mu, adama a nala, u zuwa ta aza a uwundya ukyawan a ilyuci yi. ³³ Shegai aje a va a zuralakpa mu a asuvu a mabana a ilinuku i kasaga ka ilyuci ki. Tyoku da n lai a akere a gomuna yi da la vi.

12

Asheku a wenikei Bulus kuwene

¹ U kana ta n yain aradi, ko an u wokoi ko kalen ma lya pini wa, shegai asaka n yain a da adama a kuwene n ili i'ya Asheku a wenike mu. ² Ayen kupa n a nishi a da a wurai, Kashila ka wusha ta Katoni ka Kawauwi ka roku a asu u uwunvugusa a zuba u Kashila a'ayin a roku. N reve wa, ko ikyamba i ne i'ya i walai, ko kpam kulu ku ne, shegai Kashila ka reve ta. ³⁻⁴ N doku n dana, n reve ta a bidya ta vuma u na ubana a asu u uwunvugusa a zuba. Shegai ko ikyamba i ne i'ya i banai a zuba vi ko kulu ku ne ka koshi ku banai n reve wa, Kashila ka ka revei. U pana ta kadyanshi ka roku ka bawu wa fuda wa todugbo, n ili i'ya bawu Kashila ka asaka uza dana. ⁵ Adama a nala ma yan ta aradi adama a vuma na vi, shegai ma yan a da adama a kaci ka va wa, she ili i'ya ya zuwa mu n reve an bawu mari n ucira. ⁶ Mari ma ciga baci n yanka kaci ka

va aradi, wa woko mu utengeshi wa, kpaci mari ma dansa ta ukuna u mayun. Ma yan a da adama a kaci ka va wa. Ma ciga ama a naka mu tsupige tsa tsu lai tsu ili i'ya a wenei ma yan ko n danai wa.

⁷ U gan n woko n aradi a kaci ka ili i pige i pige i'ya Kashila ka wenike mu wa. Da gai i zuwai u naka mu mbala n pana ikyamba yi, tyoku da kawana ka tsu sapa ikyamba. U woko yavu katsumate ka Kanangasi* ka ka zuwa mu n pana ikyamba, u bishinka mu kpmam uyan aradi. ⁸ N folo ta Asheku hal kutatsu tsara u takpa mu ukuna u na vi. ⁹ Shegai u tonuko mu, "Ukuna u shinga u va u rawa vu ta. A'ayin a da baci bawu vari n ucira, ucira u va u tsu shadangu ta ara vunu." Adama a nala, gogo-na ma ta n mazanga ma ma yan aradi adama a da bawu mari n ucira, ucira u Kawauwi u yain manyan ara va. ¹⁰ Adama a da wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi u da baci ma namba ucira, ko ama a ka tonusuko mu baci kagbani, ma yan ta mazanga. Ma namba baci ili adama a da wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi, ko a ka yansa mu baci mavura, ma yan ta mazanga. A ka zuwusa mu baci n pana ikyamba adama a da Kawauwi ka tsara ukuna u shinga, ma yan ta mazanga. Kpmam a'ayin a da baci dem n nambai ucira, a'ayin a nala a da ma tsara ucira cika.

Bulus wa ciga ta aza a Korintiya

¹¹ Tyoku u katengeshi u da ma dansa, shegai eda i zuwa mu ma dansa nala. Eda i gain ya dansa ukuna u maci a kaci ka va. Ko ma baci ili i roku wa, aza da a danai ele "asuki a pige" a da vi a la mu wa. ¹² A'ayin a da mari kabolo n ada vi, n rongo ta n ahankuri kpmam n yansa ta manyan ma ucira n iryoci n ili i'ya ya tuko ikunesavu i'ya i gain kasuki ka mayun ka yain. ¹³ Adama a nala, i wusha ta ili i'ya a'uwa a Atoni a da a buwai a wushai. Ili i te i'ya i takpanai: N gonuko kaci ka va n woko da kalandam wa. Yanka numu ahankuri!

¹⁴ Mpa pini ma fobuso tsara n tuwa n kyawan da ukyawan u tatsu. Shegai hal n ara ma boluko da kalandam wa. Eda ma ciga, shegai ikebe i de wa. Mmuku n da n gain a fobo ikebe adama a ubidya araji a isheku i le wa, shegai isheku i bidya araji a mmuku n le. ¹⁵ Adama a nala, ma ta n mazanga ma ma naka ko ndya wa i va adama a de, hal gbam n kaci ka va dem. Ya jebe uciga u da ya ciga mu vi an u wokoi n la da uciga?

¹⁶ Aza roku a de a wushuku ta an bawu n woko da kalandam. Shegai, hal n gogo-na alya pini a ka yawunsa yavu ugboji u da n yain n yanka da kaban tsara n wanda da. ¹⁷ Ama da n sukunku da vi, uza roku wa pini uza da ryafa da? ¹⁸ N folo ta Taitu tuwa ara de, kpmam n tutsuku yi ta kabolo n Katoni ka

* 12:7 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

roku. Shegai u ryafa dā wa. Edā dem n kaci ka dē i reve tā an mpa n eyi ko ndya wa unā u te u dā i'ari tsu, kpam uyawunsa u dā tsu u te.

¹⁹ Gaawan ya dana tā dana dā tsu danai gbā nala tsarā tsu wenike an tsari ama a maci. Nala wa. Tsu tsu dansa tā tyoku dā Kawauwi ka ciga tsu tsu dansa a kapala ka Kashilā. Edā aje a tsunu a dā, kpam ko ndya baci tsa yan, yan dā tsa yan i'ya tsarā tsu zuwa dā i gbama. ²⁰ Kpaci ma pana tā uwonvo u dā n tuwā dā baci ukyawan, ahali a dē a kpādā mu uyankpa, kpam adama a nala, ahali a vā dem a ka yankpa dā wa. Ma pana tā uwonvo u dā ma cina dā n i nanamgbani, ko n i yanyi malyon ma ili i'ya ama a'ari n i'ya. Ma pana tā uwonvo u dā ma cina dā n asuvu a shen, ko kpam ya cigāka kaci ka dē ko ndya wa. Ma pana tā dem uwonvo u dā ma cina dā n i tonusuki ama kagbani, ko n i yanyi ndyami. Kotsu kpam gai n cina dā n i yanyi arādi, ko ya rongo kabarikete bawu i kanāi kaci wa. ²¹ Mayun dā ma pana uwonvo u dā n tuwā baci gaawan Kashilā ka vā ka gonuko mu tā kenu adama a dē. Kpam ma sā tā adama a aza dā a'ari a ka yansa unyushi u cingi bawu a kpatalai a asakāi ukuna u ashindā u le, n tsishankala, n ukuna u uwono.

13

Bulus kotsoi unākā adooki a ne

¹ Ma tuwā tā ara dē utuwā u tatsu. Tagarāda u Kashilā da, “U kanā tā ama a re ko ama a tatsu a reve n ukuna u dā a kanāi vuma n u dā mayun dā.” ² An n doki n tuwāi ara dē utuwā u ire, n rono tā aza dā a ka yansa unyushi u cingi atsuvu. Gogo-na dem an bawu mārī evu n adā, ma doku tā ma dana u dā: A'ayin a dā baci n doku n tuwāi ara dē, ko uza wa la a asuvu a mavura wa. ³ Ma wenike dā tā an mayun dā Kawauwi ka dansa a unā u vā. An wa yansa manyan ara dē, u yansa ma bawu ucira wa, shegai wā tā n ucira. ⁴ Mayun dā u rongoi bawu ucira a'ayin a dā a wandamgbana yi, shegai gogo-na n ucira u Kashilā u dā wa rongo. Atsu dem tsā n ucira wa, tyoku dā Kawauwi ka rongoi a mawandamgbani. Shegai ya wene tā an tsa tuwā tsu rongo n ucira u Kashilā, tyoku dā Kawauwi ka rongo.

⁵ Vecei kaci ka dē mai, i kondo kaci ka dē i wene ko i'a pini ukāni n i'ya i wushuki vi. I lya baci ukondo vi, ya reve tā an Yesu Kawauwi wārī a asuvu a dē. I reve baci an Yesu wārī a asuvu a dē wa, i rukpā dē ukondo vi. ⁶ Ma zuwa tā uma i wene an bawu atsu tsu rukpāi ukondo vi. ⁷ Tsu yan tā kavasu ubana a asu u Kashilā kotsu i yain ili i cingi wa. Yan dā tsa yan kavasu nala tsarā ama a wene an tsari mai wa, shegai tsarā u

zuwa *ɗa* i yain ili i'ya i'ari mai, ko u woko baci yavu *ats*u tsu rukpa ukondo vi. ⁸ Ili i'ya koshi tsa yan i'ya, i'ya ya zuwa tsu tsu tutsuku ukuna u maci kelime. Tsa yan ili i'ya ya *kan*gu u *da* wa. ⁹ Ko an u wokoi bawu tsari n ucira, tsā tā n mazāngā an eɗā i'ari n ucira. Tsu yan tā kavasū adama a *da* ya lapula i woko mai. ¹⁰ Koronku *da* ma koronku *da* ili i na yi kahu n rawa la. Yan *da* n yain nala tsara n tuwa baci, ili i'a la i'ya ya zuwa mu n barana *da* n ucira wa ma dansa baci n *ada* n ucira u *da* Asheku a *naka* mu. U *naka* mu ucira vi adama a *da* ma varangu *da* wa, shegai adama a *da* ma *bang*a *da*.

Idyani i makorishi

¹¹ Gogo-na ama a *va*, ma kotso *de* ukanikorongi u na vi. N tonuko *da* tā: Yanyi mazāngā! Savaɗai ahali a *de*. Kiranai n i'ya n tonuko *da*. Rongoi n katakasuvu ka te n ko ya wa. I rongo kaɓolo *na* ndishi n shinga. Pini nala, Kashila ka uciga n ka ndishi n shinga ka rongo tā n *ada*.

¹² Damamgbanāsai a asuvu a uciga u Atoni. ¹³ Gba Atoni a *da* a'ari pini na a ka sukunku *da* tā idyani i le.

¹⁴ *Asaka* ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, n uciga u Kashila, *na* ndishi n kaɓolo n Kulu Keri a rongo n *ada* gba.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Galatiya

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Galatiya a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi. Galatiya kaƙon ka evu n uyamba u Isara'ila, kpam ilyuci i'ya pini ushani a kaƙon ki. Gba a'uwa a Atoni a da a'ari a kaƙon ki a da Bulus koronki. Bulus wari u wala ta pini a kaƙon ki, adama a nala wa ta n aje a asuvu a Atoni a asu vi. Shegai aza roku pini a kaƙon ki a da Bulus kasuki ka mayun ka wa.

Bulus koronku le ta tsara u wenike le an wari kasuki ka mayun. An u kotsoi uyan kadyanshi ka nala ki, u wenishike le ta an a wauwa le a ure u maci an a'ari n upityanangu n Kawauwi. Ure u utono mele u da wa tuko iwauwi i mayun wa. U wenike le ta an a'ari n ucira u da a ka fuda a ka tono Kashila bawu a damgbarasa le, kpam a cigamgbana.

Gba ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Galatiya, nala dem wari a asu u Atoni gogo-na. Tsa fuda ta tsa tono Kashila bawu a damgbarasa tsu tsu baci n upityanangu. Mele ma zuwa tsu ta tsu reve tyoku da tsa rongo, shegai upityanangu u da wa zuwa tsu tsu bolomgbono n Kawauwi kpam u tuko tsu iwauwi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kasuki ka mayun n akani a mayun (1:1-10)

Kashila ka dangasa ta Bulus woko kasuki (1:11-24)

Bulus shamkpai akani a ne (2:1-21)

Upityanangu u da koshi ure u utsara iwauwi (3:1-4:31)

Adooki a asu u kulu n uciga (5:1-6:10)

Urono u atsuvu u makorishi (6:11-18)

Idyani

¹⁻² Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u a'uwa a Atoni a da a'ari a kaƙon ka Galatiya. Mpa kasuki ka. Ama da a dangasa mu wa, u wuta tani a asu u vuma wa. Yesu Kirisiti Kawauwi da u dangasa mu n kaci ka ne. U yan ta nala kaƙolo n Kashila Tata uza da u 'yangasa yi a ukpa. Gba ama a tsunu pini na a bolomgbono ta na mpa a asu u usuku idyani i na yi.

³ Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga. ⁴ Kawauwi ka kuwa ta adama a unyushi u cingi u tsunu, dere tyoku da Kashila Tata u tsunu u foƙusoi, tsara u wutukpa tsu a likimba

u tsicingi u na a asu u ɗa tsari gogo-na. ⁵ Da i zuwai gbā tsupige tsu Kashilā tsa, gbā a'ayin hal ubana bawu utyoku. Ami.

Kadyanshi ka Shinga ka te ka

⁶ N yan tā majiyan cika an i lazai i kpatalakai Kashilā kucina. U ɗangasa ɗa tā adama a tsishinga tsu Kawauwi. Shegai gogo-na ya tono ɗe akani a roku kau. ⁷ Mayun ɗa akani a roku a'a la wa, she Kadyanshi ka Shinga, shegai ama roku a ɗa pini a ka damgbarasa ɗa. A ka ciga tā a savada Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi ka woko ili i roku ɗe kau. ⁸ Asaka Kashilā ka yanka uza ɗa baci dem wa yan kuɓari ku ili i roku kau n akani a tsunu utuwa ara ɗe unā u cingi! Asaka Kashilā ka yain nala, ko aitsu n kaci ka tsunu ka baci tsari n akani a roku kau, ko katsumate ka zuba ka baci ka tuwai n akani a roku kau. ⁹ N dana tā u ɗa, kpam ma doku tā ma dana: Uza roku u yan baci kuɓari ku kadyanshi ka Kashilā kau n ka i gitai i wushai, asaka unā u cingi u Kashilā u rukpa a kaci ka vuma u nala vi.

¹⁰ Ama ɗa ma ciga n zuwa a pana kayanyan wa. Kashilā ka ma ciga n zuwa u pana kayanyan. Ya wundya ama ɗa ma ciga n zuwa a cigi mu? Nala baci mari ma yansa, ma woko kagbashi ka Kawauwi wa.

Kashilā ka isqi Bulus

¹¹ Ama a va, ma ciga tā i reve an Kadyanshi ka Shinga ka n yanka ɗa kuɓari ki ka ama a yain ka wa. ¹² N tsā ka a asu u uza wa. Uza wa la u wenishike mu ka wa. Yesu Kawauwi ɗa u wenishike mu uwenishike u na vi.

¹³ I reve tā tyoku ɗa mari n rongoi an ma tono ure u aza a Yahuda. N zuwa tā Atoni a Kashilā a panai ikyamba, kpam ma ciga n wacinsa le. ¹⁴ Aza a Yahuda a ɗa pini aza ɗa tsari usaun u te, shegai n la tā aza roku ushani a utono mele ma nkoshi n cau n tsunu. Mari n matsa tā uciga n yain nala.

¹⁵ Shegai tun kahu a matsa mu, Kashilā ka ɗangasa mu tā. U yan tā nala adama a tsishinga tsu ne. ¹⁶ Aku a'ayin a tuwai a ɗa u wenike mu Maku ma ne, tsara n yain kadyanshi ka ne a asu u Awulawa. A'ayin a nala yi, n folo uza u naka mu adooki wa. ¹⁷ N bana a Urishelima n cina aza ɗa a gitai a wokoi asuki kahu mpa n woko kasuki wa. Ili i'ya n yain i'ya n banai a Arabi n dusuki ve ɗe. Aku n gonoi a Damasuka.

¹⁸ An ayen a tatsu a wurai, aku n banai a Urishelima tsara n kondo Bituru, kpam n rongo tā pini a'ayin kupa n a tawun. ¹⁹ N wene tā dem Yakubu, vangu u Asheku, shegai a'ayin a nala yi n wene asuki a ɗa a buwai vi wa. ²⁰ N tsina tā a kapala ka Kashilā, kaɓan ka mu wa.

²¹ An a yain a'ayin kenu, aku n yain nwalu ubana a ubongu u Suriya n ubongu u Kilikiya dem. ²² A'ayin a nala yi, Atoni

a kaɓon ka Yahuda kotsu a reve mu wa. ²³ Kadyanshi ka a ka dansa a kaci ka va ka a panai koshi ama a ka dansa, a da, “Vuma da wari wa yansa tsu mavura da gai na vi, kpam wa ciga u wacinsa Atoni. Shegai gogo-na aya wa tonusuko ama a toni akani yi.” ²⁴ Aku a cikpalai Kashila adama a va.

2

Asuki a wushai Bulus

¹ An ayen kupa n a nishi a wurai, aku n doki n gonoi a Urishelima, Baranaba n Taitu a tono mu ta. ² N yan ta nala kpaci Kashila ka wenike mu ta kuwene, u tonuko mu n gono de. Mpa de, n dansa ta n azapige a Atoni utyoku u le. Ma ciga ta n zuwa le a reve akani a da mari utonusuko Awulawa. Ma ciga ta a kondo manyan ma va ko ma dere. Ma baci dere wa, manyan ma va ma woko ta ma gbani. ³ Kpam an a panai ili i'ya n tonuko le, a wushuku ta. A matsa gbam Taitu uza da soku mu vi u ba u kida kacombi wa, ko an u wokoi Kawulawa ka.*

⁴ Atoni a kaɓan a roku a uwa ta a asuvu a tsunu ukpawunsi. A tuwa ta tyoku u aza a kakyawunsa tsara a reve utsara u kaci u da Yesu Kawauwi u naka tsu. A ka ciga a gonuko tsu agbashi. Ama a nala yi a zuwa ta tsu dansa ukuna u ukida u kacombi. ⁵ Shegai tsu 'yuwain, tsu panaka le wa, ko kenu. Tsa ciga ta ukuna u maci u Kadyanshi ka Shinga u rongo n ada.

⁶ (Aza da ama a bidyai ele ili i roku i'ya, ko ndya baci a'ari, ili i te i'ya ara va, kpaci Kashila ka n kuɗyangi wa.) Adama a nala a fuda a savaɗa Kadyanshi ka Shinga ka n yain kuɓari wa. ⁷ A wene ta Kashila ka naka mu ta manyan ma uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u Awulawa, dere tyoku da u nakai Bituru manyan a asu u aza a Yahuda. ⁸ Kashila ka naka ta Bituru ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u aza a Yahuda. Nala dem u naka mu ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u Awulawa.

⁹ Yakubu, n Bituru,† n Yahaya† (aza da ama a revei a'ari n kalen cika) a wene ta Kashila ka naka mu ta kune ku pige ku nala ki, kpam a wushai Baranaba na mpa tyoku u ayain a manyan kaɓolo n ele. A gbamatangu tsu asuvu tsu lyai kapala n uyan kuɓari a asu u Awulawa, nala kpam ele dem a ka lya kapala n manyan ma le a asu u aza a Yahuda. ¹⁰ Ili i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya tsu ciɓa n aza a unambi, kpam ili i'ya a mari n matsai uyansa i'ya la vi!

* **2:3** Taitu Kawulawa ka, kpam a tsu kida uza kacombi wa. Shegai aza a Yahuda a tsu kida ta acomb. Adama a nala, ili i majiyan i'ya an bawu asuki a danai u kana ta a kida Taitu kacombi. † **2:9** Pini a makpanda ma na mi, Bulus yanka ta kala ka Bituru ka Tsi'arama manyan: “Wata, Kefa.”

Bulus bongoi Bituru

¹¹ Kain ka te, an Bituru tuwaj a Antakiya, n bongoyi ta a kapala ka Atoni kpaci u yansa ta ili i'ya bawu i gain. ¹² Ili i'ya i gitaj i'ya na: An u gitaj u rawai, u lyasa ta kabolo n Awulawa a da a'ari Atoni. Aku Yakubu suki Atoni a da a'ari aza a Yahuda a roku a Antakiya. An a rawai, Bituru doku u lya kpmam ilikulya kabolo n ele wa, kpaci wa pana ta uwonvo u ili i'ya ama a nala yi a ka dana a kaci ka ne. ¹³ Nala dem atoku a ne Atoni aza a Yahuda a tono yi n uyansa ili i maci i kaβan, hal gbam n Baranaba tono le dem n uyansa ili i'ya bawu i gain i na yi.

¹⁴ An n wenei a ka tono kpmam ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga wa, aku n dansai n Bituru a kapala ka le gba. N danai, "Bituru, avu uza u Yahuda u da, shegai vu yain tyoku u Kawulawa, tyoku u uza u Yahuda wa. Nala baci, nida va ciga vu zuwa Awulawa a toni Mele ma aza a Yahuda?"

¹⁵ "Mpa n avu aza a Yahuda a da a ilimaci, shegai aza a unyushi u cingi tyoku u Awulawa wa. ¹⁶ Shegai gba n nala, tsu reve ta tsu woko ta dere a kapala ka Kashila a asu u upityanangu n Yesu Kawauwi, shegai a asu u uyansa ili i'ya Mele ma danai wa, kpaci uza wa la wa woko dere a kapala ka Kashila a asu u utono Mele wa. Adama a nala tsu wushuku ta n Yesu Kawauwi, tsara Kashila ka gonuko tsu tsu woko dere adama a upityanangu n Kawauwi.

¹⁷ "Aza roku a bidya baci atsu aza a unyushi u cingi a da adama a da tsu pityanangi n Kawauwi tsara u gonuko tsu tsu woko dere a kapala ka Kashila, nala u wenike an Kawauwi ka zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi an bawu tsu tonoi mele ma roku da? A'a, nala wari wa! ¹⁸ Shegai n gono baci n tonoi Mele ma n 'yuwain vi, ma nusuka ta Kashila mayun. ¹⁹ N tono ta Mele kpmam a asu u utono Mele vi u da n kuwai, kpmam nala zuwa mu ta n rongo n Kashila. ²⁰ A wandamgbana mu ta kabolo n Kawauwi. Gogo-na mpa kpmam mari n uma wa, Kawauwi ka kari n uma a asuvu a va. A'ayin a da mari a ikyamba pini na a likimba n wushuku ta n Maku ma Kashila. U ciga mu ta kpmam u nekei kaci ka ne u kuwai tsara n yain uma. ²¹ Ma a asuvu a ama da a 'yuwain ukuna u shinga u Kashila wa. Kashila ka wusha tsu baci a asu u Mele, ukpa u Kawauwi gbani da la vi."

3*Zuwai atakasuvu a de*

¹ Eda atengeshi aza a Galatiya! Ya lapanasa da n adabu a ne? N wenike da ta karara ili i'ya i zuwai Yesu Kawauwi kuwai a mawandamgbani. ² Ma yan da ta keci ku te: I wusha Kulu Keri a asu u utono Mele da? A'a, nala wa! Kulu Keri ku cipa da ta adama a da i wushuki n akani a da i panai ukuna u Kawauwi.

³ I'a n ugboji wa da? I'ari i gita ta urongo n Kawauwi a Kulu Keri, shegai gogo-na ya ciga ta i koruso n ucira u kaci u de. ⁴ I pana ta ikyamba cika adama a Kadyanshi ka Shinga. Ma ciga u da u woko u gbani wa. ⁵ An Kashila ka naka da Kulu ku ne kpam a'ayin a da u yansai ikunesavu i ne a asuvu a de, u yan nala adama a da ya tono Mele ma Musa da? Nala wa! U yan ta nala adama a da i wushuki n akani a Kawauwi a da i panai.

⁶ Ili i'ya Tagarada u Kashila u danai i'ya na: "Ibrahi pityanangu ta n Magono ma Zuba, adama a nala a da Kashila ka gonuko yi u woko vuma u maci a kukere ku ne." ⁷ Nala u wenike ta mmuku ma Ibrahi n maci alya aza da a pityanangi n Kashila. ⁸ Caupa, Tagarada u Kashila u dana ta, Kashila ka gonuko ta Awulawa a woko dere adama a upityanangu u le. Kashila ka zuwamgbanaka ta Ibrahi caupa, an u danai, "Gba ama a likimba, Kashila ka yanka le ta unu u shinga adama a vunu." \diamond ⁹ Nala u wenike ta la vi uza da baci dem wari n upityanangu, wa tsara ta kapashi ka ne a unu u shinga u da a zuwukai Ibrahi adama a upityanangu u ne.

¹⁰ Uza da baci dem wa yawunsa yavu utono u Mele wa zuwa yi u woko mai n Kashila, wa wusha ta unu u cingi u Kashila. Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci dem bawu wa tono gba ili i'ya i'ari a asuvu a Tagarada u Mele, wa wusha ta unu u cingi u Kashila." \diamond ¹¹ Wa wuyana uwene an uza wa la wa woko dere a kapala ka Kashila a asu u utono Mele wa, kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka naka ta uma a asu u uza da wari n upityanangu." ¹² Ili i'a la i gawain utono u Mele n upityanangu wa, kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci u wushuki n Mele, u kana ta u yansa tyoku da ma danai." \diamond

¹³ Shegai Kawauwi ka wutukpa tsu ta a asuvu a unu u cingi u da Mele mi ma yain. An a wandamgbana yi, u wusha ta unu u cingi u da wari u gain u tuwa ara tsunu. Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka yanka ta uza da baci dem a wandamgbana a madanga unu u cingi." \diamond ¹⁴ Adama a da Yesu Kawauwi yain nala, Kashila ka zuwuka ta Awulawa unu u shinga tyoku da u yankai Ibrahi kazuwamgbani, nala kpam dem atsu Atoni tsu wushai Kulu Keri ka Kashila ka yain kazuwamgbani adama a upityanangu.

Ukuna u Mele

¹⁵ Ama a va, asaka n wenike da tyoku da tsa rongu: Ama a yan baci kazuwamgbani tyoku da u gain, uza wa la wa cimbusa ko u sava da ka wa. Ili i te i'ya n kazuwamgbani ka Kashila ka na. ¹⁶ Kashila ka yan ta kazuwamgbani ka na ki

ara Ibrahi n a asu u kumaci ku ne. [◇] U yan ka a asu u amaci ushani wa, shegai a asu u ku te, kpm ka Kawauwi. ¹⁷ Ili i'ya ma dansaka i'ya na: Kashila ka yan ta kazuwamgbani n Ibrahi kpm u zuwamgbanaɪ wa shamkpa ka. An ayen amangatawanishi n kamankupa (430) a wurai, aku u nakai Mele. Mele ma nala mi ma savaɗa kazuwamgbani ki wa. U yan baci nala, ma wacinsa ta kazuwamgbani ka u yain n Ibrahi. ¹⁸ Mele mi ma naka tsu baci unɔ u shinga u ɗa Kashila ka zuwamgbanaikai Ibrahi, ma wura ta la vi kazuwamgbani ki. Shegai ma yan nala wa, kpaci Kashila ka zuwuka ta Ibrahi unɔ u shinga gbani a asu u kazuwamgbani ka u yain.

¹⁹ Nɗa i zuwai Kashila ka yain Mele? U yan ta ma kpaci ama a ka yansa ta unyushi u cingi. U yan ta Mele hal uza ɗa u danai wa tuwa vi u tuwa. U zuwa ta atsumate a zuba a naka Musa Mele ma ne, aku Musa nakai aza a Isara'ila. Nala Musa wokoi ka'uwɪ ka mere. ²⁰ Ka'uwɪ ka mere ki u tsu dansa ta n aɓon a re gba, shegai Kashila aya u yain kazuwamgbani ka nala ki utyoku u ne.

²¹ Kashila ka kpaɗa la vi ushamkpa kazuwamgbani ka ne an u nakai Mele mi? Nala wa, ko kenu! A ka tsara baci uma u ɗa bawu wari n utyoku a asu u Mele, a'ari a ka woko ta mai n Kashila a asu u utono Mele mi. ²² Shegai Tagarada u Kashila u tonuko tsu ta unyushi u cingi u sira ta ya dem, kpaci u kpaɗa ta utono u Mele. Adama a nala, ure u ɗa Kashila ka naka uza ili i'ya u zuwamgbanaɪ u ɗa uza u pityanangu baci n Yesu Kawauwi.

²³ Mele mi ma ma gbagirya tsu yavu aza a kuwa ku a'ali, hal ubana a'ayin a ɗa tsa tsara upityanangu. ²⁴ Mele mi ma mari uzapige u tsunu, hal utuwa u Kawauwi. Kpm an Kawauwi ki ka tuwai u gonuko tsu ta tsu wokoi dere a kapala ka Kashila an tsu wushuki n eyi. ²⁵ Gogo-na an tsu pityanangi n eyi, Mele ma lya kpm tsugono tsu tsunu wa.

Eɗa mmuku n Kashila

²⁶ Eɗa mmuku n Kashila n ɗa gba ɗe adama a ɗa i pityanangi n Yesu Kawauwi. ²⁷ Kpm an a lyubuɗu ɗa, dere ɗa wari yavu Kawauwi ka i ukai tyoku ɗa i tsu uka aminya. ²⁸ Upityanangu n Yesu Kawauwi u ɗa u gonukoi ya dem unɔ u te n utoku u ne: ko avu uza u Yahuda ɗa baci ko Kawulawa,† kagbashi ko uza ɗa bawu wari kagbashi, vali ko uka, ya dem unɔ u te ɗa n utoku u ne. ²⁹ Adama a nala, avu uza Kawauwi ɗa baci, gogo-na a kaɓon ka kumaci ka Ibrahi ka wari, kpm a ka naka vu ta agadu a ɗa Kashila ka zuwamgbanaɪ.

◇ 3:16 Kag. 12:7; Kag. 13:15; Kag. 24:7.

4

¹ Ma wenike dā tā iryoci: maku ma kenu ma baci tata u ne u kuwāi wa tono n utsari u dā tata u ne u da wa woko u ne vi wa. Wā tā tyoku u kagbashi ko an u wokoi aya n utsari vi gbā. ² Ama dā a ka kirana n eyi n utsari vi alya a ka tono n ili gbā, hal she maku mi ma gbonguro u rawa tyoku dā tata vi danai. ³ Nala dem wari n atsu. Tyoku u mmuku u dā tsari, kpam ucira kau-kau u likimba u na wa lya tā tsugono a kaci ka tsunu.

⁴ Shegai an a'ayin a yain derere, aku Kashilā ka suki Maku ma ne, kpam uka u dā u matsa yi. U tono tā Mele mi, ⁵ tsarā u wutukpā tsu a asuvu a Mele mi, kpam tsarā tsu woko mmuku n Kashilā. ⁶ An u wokoi edā mmuku n Kashilā n dā, u suku tā Kulu ku Maku ma ne a atakasuvu a de, kpam Kulu ki ku isaī, “Tata, Tata u vā.” ⁷ Adama a nala gogo-na avu kagbashi ka kpam wa; maku ma Kashilā ma vāri, kpam gbā ili i'ya wari n i'ya adama a mmuku n ne, i vunu i'ya dem.

Bulus ciga tā aza a Galatiya

⁸ A'ayin a dā bawu i revei Kashilā, i'ari i woko tā agbashi a ili i ameli, kpam ili i nala yi Kashilā ka wa, ko kenu. ⁹ Shegai gogo-na an i revei Kashilā, ko kpam u gan tā n dana an Kashilā ka reve dā. Nida ya doku i gono i woko agbashi a ucira kau-kau u likimba u na i'ya bawu i'ari n ucira, kpam bawu kalen? ¹⁰ Hal gbam i tsu cibusa tā a'ayin a abiki a ameli, n iwoto i roku, n abiki a a'ayin a manyan kau-kau, n ayen a roku. ¹¹ N pana tā uwonvo, an a'ayin a dā n yain manyan ara de a woko de a gbani. ¹² Ama a vā, n folo dā tā i rongo n utsarā u kaci, tyoku dā ma rongo. Kpaci n woko tā tyoku dā edā Awulawa i'ari; wata, mā tā n utsarā u kaci a Mele.

An n gitai n yanka dā kubari, i nusuka mu wa. ¹³ I ciba tā an bawu m̄ari n alafiya a'ayin a dā n gitai n tuko dā Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁴ Ko an u wokoi maḅalā ma vā ma zuwa dā tā kadambula, gbā n nala i wenike mu magori wa kpam i 'yuwan mu wa. A unā u nala, i ryabusa mu yavu katsumate ka zuba ka Kashilā ka. I ryabusa mu yavu Yesu Kawauwi dā n kaci ka ne. ¹⁵ Mayun ma fudā tā ma dana, a da baci ya fudā ya fodo a'eshi a de i naḅa mu i'ari ya fodo tā. Shegai gogo-na nte kpam kayanyan ka i panai adama a vā yi? ¹⁶ N gono n woko utokulalu u de dā, an n tonuko dā ukuna u mayun vi?

¹⁷ Awenishiki a kaḅan a nala yi a ka yansa ili i na adama a ukuna u shinga u dā ya tsarā wa. Ciga dā a ka ciga tsarā a lyai kaci ka de i toni le. Ciga dā a ka ciga a peci dā nā mpa tsarā i gonuko ugboji u de ara le. ¹⁸ Gogo-na u lobono tā an ya ciga i yain ili i shinga, kpam u la tā tsulobo an ya yansa nala a'ayin a dā bawu m̄ari n aḅa. ¹⁹ Shegai gbā n nala, mmuku n vā aza

da ma ciga, wa ta yavu m⁶ala ma ilimaci n da ma pana adama a de tyoku u caupa, m⁶ala mi kpam ma lya ta kapala hal she ama a wene Kawauwi a asuvu a de. ²⁰ A'ari a dana gbam ma pini la n ada gogo-na, tsara mari n dansa n ada ben. Shegai gogo-na n dambula ta adama a ukuna u na vi.

Mmuku n re ma Ibrahi

²¹ Aza roku a de hal n ara a ka ciga ta a woko a kere ka Mele. Tonuko numu, i reve ili i'ya Mele mi ma danai da? ²² Tagarada u Kashila† u dana ta, Ibrahi wa ta na mmuku ma a'ali n re. Mma u uza u te kagbashi ka, mma u uza u ire kpam kagbashi ka wa. ²³ Maku ma kagbashi mi, a matsa yi ta tyoku da a cuwanakai a tsu matsa. Shegai uza da bawu wari kagbashi ki u matsa ta adama a kazuwamgbani ka Kashila ka yain n Ibrahi.

²⁴ Gba ili i na yi ya wenishike ta ili i roku: Aka a re yi a'a ta tyoku u kazuwamgbani ka re a mere ma Kashila n ama a ne. Kazuwamgbani ka te ka Mele ma Kashila ka nakai Musa a Masasa ma Sinai, kpam ama da a tonoi kazuwamgbani ki a'a ta tyoku u agbashi. Mma da a tsu isa Hajara† kagbashi ki wa ta tyoku u kazuwamgbani ka nala ki. ²⁵ Aya iryoci i Masasa ma Sinai a Arabi. Kpam gogo-na ilyuci i Urishelima i'a ta tyoku u Masasa ma Sinai, kpaci ilyuci yi n ama a ne ndishi n tsugbashi n da a ka yan a asuvu a Mele. ²⁶ Shegai Saratu, uza da bawu wari kagbashi, aya iryoci i Urishelima u zuba. Kpam aya mma u tsunu. ²⁷ Tagarada u Kashila u yan ta kadyanshi a kaci ka ne,

“Zangana, avu madari ma uka!

Avu uza da bawu kotsu vu panai m⁶ala ma ilimaci, gita ishpa vu yain ikeni adama a ipeli.

Kpaci mmuku n madari n la de mmuku ma uka u da wari n vali kakuma.” ◊

²⁸ Ama a va, eda mmuku n Kashila n da adama a kazuwamgbani ka ne, tyoku da Ishaku wari. ²⁹ A'ayin a nala yi, Isma'ilu,† uza da a matsai tyoku da a cuwanakai, u foroi Ishaku, uza da a matsai adama a Kulu ku Kashila. Nala dem wari gogo-na. ³⁰ Shegai ndya Tagarada u Kashila u danai a ukuna u nala? U dana ta, “Lokoi kagbashi ka kari uka vi n maku ma ne dem. Maku ma kagbashi ka kari uka vi kotsu u wushi kaƙon ka agadu a tata u ne wa. Maku ma uka u da bawu wari kagbashi aya wa wusha a da gba.” ◊ ³¹ Ama a va, aƙsa mmuku ma uka da bawu wari kagbashi ki, shegai ma kagbashi ka kari uka wa.

5

Kawauwi ka naka ta utsara u kaci

¹ Tsā tā n utsarā u kaci gogo-na, kpaci Kawauwi ka gonuko tsu tā tsu wokoi yaa. Adama a nala, shamgbai n ucira. Kotsu i savada i woko agbashi a Mele kpam wa.

² Panai! Mpa Bulus, mpa ma tonuko dā ukuna u na vi: I asakā le baci a kidā dā acombi, u woko tā la vi Kawauwi ka kpam n kalen ara de wa, ko kenu. ³ N tonuko dā tā n ucira, uza da baci dem a kidai kacombi, u kana tā u toni Mele mi gbā. ⁴ Kpam vu matsā baci vu zuwa Kashilā ka gonuko vu vu woko dere a asu u utono u Mele mi, vu kasa de la vi kaci ka vunu asu u Kawauwi kpam vu 'yuwan de la vi uwusha tsishinga tsu Kashilā. ⁵ Kulu ku zuwa tsu tā tsu reve an mayun da Kashilā ka wusha tsu tyoku u aza a maci adama a da tsu wushuki n Kawauwi. ⁶ Avu Katoni ka Yesu Kawauwi ka baci, ko a kidā vu kacombi ko bawu a kidai u lamgbana wa. Shegai ili i'ya i lai kalen i'ya, upityanangu u de u zuwa dā tā ya ciga ama.

⁷ Tyoku da i'ari ya tonu Kawauwi wari tā dere, hal ubana a'ayin a da uza roku u zuwa dā i kpatalakai ukuna u mayun. ⁸ Kpam mayun da, vuma nala vi uza u Kashilā u da wa, uza da dangasa dā vi. ⁹ Maku ma yisti† ma zuwa tā iburodi ushani i shita. Wata, maku ma uwenishike u kaḅan ma rātsa tā ma yinsā ama ushani. ¹⁰ Shegai n pityanangu tā n Asheku, ya wushuku n awenishiki a kaḅan a nala yi wa, shegai ya tonu tā ili i'ya n danai. Kashilā ka yan tā uza da vurusā dā a'ene mavura, ko ya tani baci wari.

¹¹ Ama a va, n lya baci kapala n kuḅari u kana tā ama a kidā acombi, ndya i zuwai aza a Isara'ila a ka zuwusa mu upana u ikyamba maco? A da baci kuḅari ki ka ma yansa, a unā u da ma yan kuḅari ku ukpā u Kawauwi, mari ma nususuka le wa. ¹² A'ari a dana gbam aza da a ka 'yangasasa dā atakasuvu a ukuna u ukida u acombi vi, acombi a de a da a kidai wa, a'ari a wutukusa dem asanda a le.

¹³ Ama a va, Kashilā ka isa dā tā tsarā i woko yaa! Shegai kotsu i asakā utsarā u kaci u nala u woko dā kabala ka utono uciga u unyushi u cingi u de wa. A unā u nala, cigamgbana i kpam i gbashika atoku. ¹⁴ Mele mi gbā unā u te u da n udani u na vi: “Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.” ◇ ¹⁵ Kotsu i kirana, kawa i lya baci kapala n usukuta atoku, ya wacinsa tā kaci ka de gbā.

Kulu ku Kashilā n uciga u ili i tsunu

¹⁶ Adama a nala n tonuko dā: asakāi Kulu ku toni n aḅa, kotsu i toni maluwa ma ukuna u cingi u de wa. ¹⁷ Kulu ki n uciga u ili i kaci i de atokulalu a da. A tsu rongo tā kushulu maco, adama a nala ya yan ili i'ya ya ciga i yain wa. ¹⁸ Shegai Kulu ka tonu baci n aḅa, Mele ma lya tsugono a kaci ka de wa.

¹⁹ Ya dem reve t̄a ili i'ya uciga u unyushi u cingi w̄ari: U tsu zuwa t̄a tsishankala, u tsu zuwa t̄a uyansa ili i uwono, u tsu zuwa t̄a kpam uyawunsa a kaci ka tsishankala. ²⁰ Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa t̄a dem ugbashika ameli. U tsu zuwa t̄a tsukunu. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa t̄a dem makovugo. U tsu zuwa t̄a ama a shilakanaṣa. U tsu zuwa t̄a a yangbana malyon. U tsu zuwa t̄a uyansa u upan. U tsu zuwa t̄a uciga u kaci. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa t̄a kpam upece a asu u ama. U tsu zuwa t̄a ama a pecene aḅolo aḅolo. ²¹ Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa t̄a uciga u ili i ama. U tsu zuwa t̄a ama kuso hal she ma maka le. U tsu zuwa t̄a ama a bansa a asu u abiki a ḁa bawu ama a tsu kanaṅ kaci ka le. Kpam u tsu zuwa t̄a uyansa ili i cingi i roku icun kau-kau. M̄ari n rono ḁa t̄a atsuvu caupa, kpam ma doku t̄a ma rono ḁa atsuvu: aza ḁa a ka yansa ili i na yi a ka wusha un̄a u shinga u tsugono tsu Kashila wa.

²² Shegai Kulu ku Kashila ka tonon baci n̄ atsu, ku tsu n̄aka t̄a ilimaci i na: Ku tsu tuko t̄a macigamgbani. Ku tsu tuko t̄a ipeli. Ku tsu tuko t̄a ndishi n shinga. Ku tsu tuko t̄a kpam ahankuri. Kulu ku Kashila ku tsu tuko t̄a maḅangamgbani. Ku tsu tuko t̄a uyansa ukuna u shinga. Ku tsu zuwa t̄a ama a woko aza ḁa a ka wushuku n ele. ²³ Ku tsu zuwa t̄a ama a woko n̄ uvakunku u kaci, n̄ ukanaṅ u kaci. Mele maḁ la maḁ danai ili i na yi i kpadaḁ ulobono wa. ²⁴ Aza ḁa a'ari aza a Yesu Kawauwi, a asakaḁ ḁe ure u unyushi u cingi u le n̄ u uyawunsa n̄ uciga u ukuna u cingi. ²⁵ Adama a ḁa Kulu ku n̄akaḁ tsu uma u savu, asakaḁ tsu yain ili i'ya ku danai tsu yain. ²⁶ Kotsu tsu yain aradi, ko tsu ragi atoku, ko kpam tsu yangbana malyon wa.

6

Bangamgbani

¹ Ama a va, uza roku a asuvu a ḁe wa yansa baci unyushi u cingi, eda aza ḁa i'ari n̄ ucira a asuvu a Kulu i gonuko vuma nala vi a ure u shinga. Shegai i yain u ḁa ben. Kotsu i kirana, tsara eda dem i cigi i yain icun i ili i cingi i nala yi wa. ² Bangai atoku a'ayin a ḁa baci a'ari n̄ ucanga u araji. I yan baci nala, ya yan ḁe la vi ili i'ya Kawauwi ka ciga ḁa i yain. ³ Uza roku wa wundya baci eyi wari n̄ kalen kpam nala tani wari wa, kaci ka ne ka koshi wa yinsa. ⁴ Asakaḁ ya dem webele nwalu n̄ ne. Dere ḁa baci m̄ari yi, u lapa makamba n̄ manyan ma ne. Shegai kotsu u ratsanaka manyan ma ne n̄ ma ama wa. ⁵ U kanaṅ t̄a ya dem u canga ucanga u ne.

⁶ Uza ḁa baci dem wa rotsongusu uwenishike u Kashila, u peci gba ili i shinga i'ya wari n̄ i'ya n̄ kawenishiki ka ne.

⁷ Kotsu i yinsā kaci ka ɗe wa: kotsu i wene yavu ya fuda ya yanka Kashilā majari wa. Ama a tsu kapa tā ili i'ya a cei. ⁸ Uza ɗa baci u cei a asu u uyawunsa u cingi u uciga u kaci u ne, uyawunsa u cingi u ne wa zuwa yi tā u kuwā. Shegai uza u ce baci tsarā u zuwa Kulu ku pana kayanyan, ka naḳa yi tā uma u ɗa bawu wari n utyoku. ⁹ Kotsu tsu wowo n uyan ili i'ya i'ari i shinga wa, tsa ca tā uma u ɗa bawu wari n utyoku a'ayin a ɗa a gain, tsu asaka baci wa. ¹⁰ Adama a nala, asaka tsu yanka ya dem ili i shinga a'ayin a ɗa baci tsari n kabala, hal gai aza ɗa a'ari atoku a tsunu Atoni.

Adooki a Bulus a makorishi

¹¹ I wene tā idyani i pige i'ya n yain an n koronku ɗa n kukere ku va.

¹² Aza ɗa a tsu ciga a zuwa aza a Yahuda a pana kayanyan, alya a ka matsa ɗa i kiɗa acombini. A ka pana tā uwonvo u ɗa aza a Yahuda a ka zuwa le upana u ikyamba, mawandamgbani ma Kawauwi ma baci koshi a ka tono. ¹³ Aza ɗa a kiɗai acombini yi, ele kaci ka le a tono Mele mi wa, shegai a ciga tā a kiɗa ɗa acombini tsarā a yain aradi adama a ili i'ya a matsa ɗa i yain. ¹⁴ Mpa gai, ma ciga n yain aradi a ili i roku wa, she ukpa u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a mawandamgbani. Adama a mawandamgbani ma nala mi, n tsu yansa kpam ili tyoku ɗa aza a likimba u na a tsu yansa wa. Kpam a reve ko ndya i zuwai n tsu yansa nala wa. ¹⁵ Wari n kalen wa ko a kiɗa vu kacombi, ko bawu a kiɗa vu. Ili i kalen i'ya vuma wushi uma u savu a asu u Kashilā. ¹⁶ Kashilā ka naḳa tā ndishi n shinga a asu u aza ɗa a tonoi akani a na, kpam wa zuwuka le tā unā u shinga. Wata, ama a nala yi alya ama a maci a Kashilā.

¹⁷ Ili i'ya i bidyai n gogo-na, kotsu i asaka ko uza u dangbarasa mu n ukuna u nala wa. Alani a ɗa mari n a ɗa a ikyamba i va a rawa tā a wenike an uza u Yesu u ɗa mari.

¹⁸ Ama a va, asaka ukuna u shinga u Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u rongo n adā gba. Ami.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Afisu

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a da a'ari a Afisu cina eyi a kuwa ku a'ali. Wari u rongo ta a Afisu hal ayen a tatsu n u wenishiki ama ukuna u Yesu. Katani ka Aritima kameli ka pini ka pige a ilyuci yi. Ayain a manyan ma ameli a tsu tsara ta ikebe ushani a asu u udengishe ameli a kenu a kenu. Uwenishike u Bulus u zuwa ta ama a asaka utsilasa ameli yi. Nala zuwa ta ayain a manyan ma ameli yi a yain upan n eyi.

Cina ukuna u nala vi u wura de da Bulus korongi ukanikorongi u na vi. A asuvu a ukanikorongi vi u tonuko ta Atoni a da a'ari a Afisu gba ili i shinga i shinga i'ya a ka tsara adama a da a'ari kabolo n Kawauwi. Ili i nala yi i likimba i'ya wa, shegai i zuba i'ya kpam i la ta i likimba. U tonuko le ta gba Atoni ili i te i'ya a'ari a asuvu a Kawauwi, u dambula gbam ko avu kaletsu ka eni ka vari wa. U wenishike ta tyoku da vali wa rongo n uka u ne. U wenishike ta dem tyoku da mmuku ma rongo n isheku i le, nala dem agbashi n azakuwa a le.

Gba ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Afisu, nala dem i'ari a asu u Atoni gogo-na. Gba tsunu sa ta n ili i shinga i shinga i zuba an tsari n Kawauwi. Nala kpam, u gan ta tsu rongo mai tyoku da tagarada u na vi u wenishikei.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kawauwi ka tuko ta unu u shinga u kulu (1:3-3:21)

Uma u savu kabolo n Kawauwi (4:1-6:20)

Idyani i makorishi (6:21-24)

Idyani i Bulus

¹ Mpa Bulus, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari, kpaci Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko nala.

Ama a uwulukpi a Kashila a da a'ari a Afisu alya ma koronku, aza da kain dem Yesu Kawauwi da a'ari a utono.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Unu u shinga a asuvu a Kawauwi

³ Tsu cikpalai Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Aya u zuwuka tsu unu u shinga a asu u da u naka tsu gba ukuna u shinga u da u wutai a zuba, tsara u banga uma u

tsunu a asuvu a kulu. U yan t̄a nala an u ɓolomɓono tsu n Kawauwi. ⁴ Tun kahu Kashil̄a ka yain likimba, u danḡasa tsu t̄a tsu woko ama a ne a asu u ɗa u ɓolomɓono tsu n Kawauwi. Yan ɗa u yain nala tsar̄a tsu rongo sarara bawu ili i'ya i nangasai atakasuvu a tsunu a kapala ka ne. Kpam tsar̄a kotsu ili i roku i cingi i rongo a asuvu a tsunu i'ya ya zuwa yi u kan̄a tsu n unyushi wa. ⁵ Kpaci Kashil̄a ka ciga tsu t̄a tun caupa, u yawunsa t̄a u gonuko tsu mmuku n ne a asu u ili i'ya Yesu Kawauwi yain. Kashil̄a ka pana t̄a kayanyan an u yain nala, kpam nala dem wa ciga u yain i'ya. ⁶ Adama a nala, tsu cikpala yi t̄a an u yanka tsu ukuna u shinga u pige. Gbani ɗa u yanka tsu ukuna u shinga vi, a asuvu a Kawauwi uza ɗa wa ciga. ⁷ A asuvu a Kawauwi tsu woko t̄a fāa adama a mpasa ma ukpa u ne, kpam ɗa gai i zuwai tsu tsar̄a ucimbusa u unyushi u cingi vi. Nala Kashil̄a ka wenike tsu an ukuna u shinga u ne war̄i u pige, ⁸ kpam u wenike tsu t̄a u ɗa cika. Kpaci Kashil̄a ka t̄a n kakiri, kpam n ureve u ili, ⁹ u yan t̄a ili i'ya wa ciga u yain. U wenike tsu t̄a ili i'ya u sokongi i'ya u foɓusoi u yain a akere a Kawauwi. ¹⁰ A'ayin a yan baci, afoɓi a ne a ɗa u ɓolomɓono ko ndya wa a zuba n likimba kaɓolo n magono ma te mi; wata, Yesu Kawauwi.

¹¹ Kashil̄a ka danḡasa tsu t̄a tsu woko ama a ne a asu u ɗa u ɓolomɓono tsu n Kawauwi. Tun caupa ɗa u yawunsai u yain nala, ɗa gai u yain i'ya vi, kpam u zuwa t̄a ko ndya wa i woko tyoku ɗa wa ciga. ¹² U yan t̄a nala tsar̄a ātsu aza a Yahuda aza ɗa tsari aza a kagit̄a ka uzuwa uma ara Kawauwi, tsu zuwa ama a cikpala Kashil̄a, kpaci wa t̄a n tsupige. ¹³ Kpam nala dem war̄i ara ɗe. I pana t̄a Kadyanshi ka Shinga, kpam Kadyanshi ka Shinga ki ka ka wauwa ɗa. I wushuku t̄a n Kawauwi, kpam a ɓolomɓono ɗa n eyi. Adama a nala, Kashil̄a ka nak̄a ɗa t̄a Kulu Keri ka u zuwamɓanakai ama a ne. Kulu ka t̄a yavu kugyan ka ka wenike an eɗa aza a Kashil̄a a ɗa. ¹⁴ An u wokoi tsu wushai Kulu Keri, malala ma la wa, tsa reve t̄a an Kashil̄a ka nak̄a tsu ukuna u shinga u ɗa u zuwamɓanai. Tsu reve t̄a kpam an Kashil̄a ka nak̄a ama a ɗa a'ari ama a ne utsar̄a u kaci u ɗa u shadangi. Nala wa zuwa t̄a ama a cikpala Kashil̄a kpaci wa t̄a n tsupige.

Kavasu ka Bulus

¹⁵ An u wokoi Kashil̄a ka zuwuka tsu un̄a u shinga naha, kavasu ka ma yan ubana ara ne adama a ɗe. Tun a'ayin a ɗa n panai alabari a da i wushuku ɗe n Yesu Asheku, kpam ya ciga ama a Kashil̄a, ¹⁶ tun a'ayin a nala a ɗa mari a ucikpa Kashil̄a adama a ɗe maco. A'ayin a ɗa baci dem ma yan kavasu, n tsu yan t̄a kavasu adama a ɗe. ¹⁷ Ubana a asu u Tata u tsunu ɗa ma yan kavasu, uza ɗa war̄i n tsupige tsu pige. Aya Kashil̄a

ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. N folo yi t̄a u zuwa d̄a i yain n ugboji, kpam u wenike kaci ka ne ara d̄e, tsar̄a i lyai kapala n ureve u ne. ¹⁸ N yan t̄a dem kvasu u zuwa d̄a i yain n ureve tsar̄a i reve ukuna u shinga u d̄a wari n u d̄a adama a d̄e. Eda pini ufofusi ya vana tsar̄a i wushi ukuna u shinga u na vi, kpaci u isa d̄a t̄a i woko mmuku n ne. N yan t̄a kpam kvasu tsar̄a i reve tsupige tsu un̄a u shinga u d̄a u yain kazuwamgbani wa n̄aka ama a ne. ¹⁹ N yan t̄a kpam dem kvasu tsar̄a i reve ucira u ne, u d̄a u lai ko ndya wa, u d̄a u tsu b̄anga tsu at̄su aza d̄a tsu wushuki. U d̄a gai ucira u pige u d̄a ²⁰ u yankai manyan an u zuwai Kawauwi ka gono n uma, aku u zuwa yi u dusuku a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku ne a zuba. ²¹ Kawauwi ka lya t̄a tsugono tsu ucira kau-kau u d̄a wari pini, ko an u wokoi a'a t̄a n ucira. Kala ka ne ka la t̄a gb̄a a'ala a aza a tsugono tsupige. Ukuna u mayun u d̄a na vi gogo-na, kpam wa woko t̄a mayun a a'ayin a utuwa. ²² Kashila ka n̄aka t̄a kpam Kawauwi tsugono a kaci ka ili gb̄a, u zuwai kpam u woko Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne i'ya la vi. ²³ Atoni yi ikyamba i Kawauwi i'ya, aya u tsu shadangu le n ucira u ne kpam u tsu n̄aka ko ndya uma ko nte wa.

2

Gogo-na ts̄a t̄a n uma

¹ Caupa i'ari t̄a yavu akushe, kpaci i 'yuwain upan̄aka Kashila, kpam ya yansa unyushi u cingi. ² I tsu rongo t̄a a uyansa tyoku d̄a ama a likimba a tsu yansa. I pan̄akai Kanangasi,* uza d̄a wa lya tsugono tsu ityoni i cingi i'ya ya rongo a kalishi. Kanangasi ki uwule u cingi u d̄a wa yan manyan u d̄a, kpam wa tonon aza d̄a a 'yuwain upan̄aka Kashila. ³ Caupa gb̄a tsunu tsari t̄a tyoku u le. Gb̄a ili i cingi i'ya i luwa tsu uyan i'ya tsa yansa. Tsa tonon ili i'ya uyawunsa n maluwa ma cingi ma tsunu ma tonoko tsu tsu yain. An u wokoi tsari tsa yansa ili i cingi, dere d̄a wari Kashila ka yan tsu mavura, tyoku d̄a wa yanka ama d̄a a buwai.

⁴ Shegai asuvayali a Kashila a gbonguro wa wa, kpam wa ciga tsu t̄a cika. ⁵ U bolomgbono tsu n Kawauwi, kpam u n̄aka tsu uma u savu. U yan t̄a nala cina tsu buwai yavu akushe adama a unyushi u cingi u tsunu. Adama a tsishinga tsu ne d̄a koshi Kashila ka wauwa d̄a. ⁶ U 'yangasa tsu t̄a a asuvu a ukpa kaɓolo n Kawauwi, kpam u zuwa tsu a zuba tsar̄a tsu rongo n Kawauwi tsu lyai tsugono n eyi. Kashila ka yan t̄a nala a asu u d̄a u bolomgbono tsu n Yesu Kawauwi. ⁷ A ure u na u d̄a u wenike tsu ukuna u shinga u ne a asuvu a Yesu

* 2:2 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

Kawauwi, tsarā a asuvu a ayen a dā a ka tuwā ama a wene tyoku dā ukuna u shinga u ne wari kpm u lai ko ndya wa. ⁸ Adama a ukuna u shinga u ne u dā u wenike dā koshi, dā u wauwa dā a asu u dā i pityanangi n Kawauwi. U wauwa dā adama a ili i shinga i'ya i yain wa, nala kune ku Kashilā ka ara dē, ⁹ adama a ili i'ya i yain dā wa. Da gai i zuwai bawu uza wari la uza dā wa fudā wa cikpala kaci ka ne ki. ¹⁰ Kashilā ka ka yan tsu tyoku dā tsari. A asuvu a Yesu Kawauwi, Kashilā ka yan tsu tā tsarā tsu yain manyan ma shinga. Nala u fobusoi u dā tun caupa, tsarā tsu rongo nala.

Kawauwi ka ka bolomgbono tsu

¹¹ A matsa dā aza a Yahuda wa. Edā aza a Yahuda a tsu isa “aza dā bawu a kidai acombi.” Aza dā a tsu isa dā “aza dā bawu a kidai acombi” a tsu isa tā kaci ka le “aza dā a kidai acombi.” (Ukida u acombi u le ili i'ya a tsu yanka kaci ka le a ikyamba i'ya koshi.) ¹² Cifai, a'ayin a dā bawu kotsu i'ari i revei Kawauwi, i'ā aza a uyamba u Isara'ila wa. Kashilā ka yan tā kazuwamgbani n ele, shegai n adā wa. U wushuku tā kpm wa yanka le ili ushani shegai n adā wa. A likimba dā ya rongo, shegai i'ā n ili i'ya i zuwukai uma wa, kpm i reve Kashilā wa. ¹³ Caupa, i'ari tā a mbari, shegai gogo-na a bolomgbono dā dē n Yesu Kawauwi, kpm Kashilā ka tuko dā evu n eyi a asuvu a mpasa n Kawauwi.

¹⁴ Kawauwi n kaci ka ne aya u tuko tsu ndishi n shinga. Caupa, tsilala tsa tsari a mere ma aza a Yahuda n Awulawa tsari tā yavu kasaga. U takpa dē tsilala tsu nala tsi, aku u gonukoi gbā ama ili i te. ¹⁵ Mele ma aza a Yahuda mā tā n udani ushani u dā u gain ama a toni, shegai gogo-na Kawauwi ka zuwa ma dē a ikengi a asu u ukpā u ne. Yan dā u yain nala tsarā u tuko aza a Yahuda n Awulawa ara ne u yain kabolo ka savu. Nala kpm u zuwai ndishi n shinga a mere ma le. ¹⁶ Uciga u Kawauwi u dā tsilala tsa tsari a mere ma abolo a re a na yi tsu cina utyoku. U zuwa le a woko ikyamba i te, u gonuko le a asu u Kashilā. Gbā nala vi, Kawauwi ka yan tā i'ya a asu u ukpā u ne a mawandamgbani. ¹⁷ Kawauwi ka tuwā tā a likimba u yain kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga ka ku yain kadyanshi ka ndishi n shinga. U yanka dā tā edā Awulawa aza dā i'ari mbari, n atsu aza a Yahuda aza dā tsari evu. ¹⁸ Gogo-na gbā tsunu aza a Yahuda n Awulawa tsa fudā tā tsa tuwā a asu u Tata a asuvu a Kulu Keri ku te adama a ili i'ya Kawauwi ka yanka tsu.

¹⁹ Adama a nala, edā Awulawa i'ā kpm amoci ko kpm aza dā a wutai a mbari wa. Shegai i woko dē aza a uyamba u te n ama a Kashilā. Gogo-na edā i woko dē aza a kuwa ku Kashilā.

²⁰ I wokoi abuku a kuma ka a mai, kpm Asuki nā nsumate

alya cuku tsu kuma ki, Kawauwi kpam aya katali ka ka lakai kalen cika a asu u kuma vi. ²¹ Aya wa ɓolomɓono gb̄a kuma ki. U zuwa t̄a ka ku 'yaŋgai hal ku wokoi kuwa ku Kashil̄a ku uwulukpi. ²² Adama a ɗa a ɓolomɓono ɗa n Kawauwi, gogo-na Kawauwi ki ɓolomɓono ɗa wa ɓolomɓono ɗa n Atoni a ɗa a buwai, tsara i woko kuwa ku nala ki ka Kashil̄a ka rongo n ucira u Kulu Keri.

3

Manyan ma Bulus

¹ Mpa Bulus, ma t̄a a kuwa ku a'ali adama a manyan ma Kirisiti Kawauwi u zuwa mu n yanka ɗa eda Awulawa. ² I reve t̄a an Kashil̄a n ukuna u shinga u ne u naka mu manyan ma na mi n yain tsara n ɓanga ɗa. ³ Kashil̄a ka zuwai n revei afobi a ne a ɗa u sokongi. Mari n koronku ɗa t̄a kenu a kaci ka ukuna u na vi. ⁴ I yan baci kaneshi u ili i'ya n korongi, ya reve t̄a ili i'ya n revei adama a afobi a na yi a kaci ka Kawauwi. ⁵ Kashil̄a ka wenike afobi a na yi a asu u ama a ɗa a rongoi caupa wa. Shegai gogo-na u wenike a ɗa de a asu u Kulu Keri. U wenikei a ɗa a asu u ama a ɗa u dangasai a woko asuki na nsumate n ne. ⁶ Afobi a Kashil̄a a ɗa na: Eda Awulawa ya wusha t̄a unā u shinga u ɗa Kashil̄a ka naka, unā u te tyoku ɗa aza a Yahuda a ka wusha u ɗa. Awulawa n aza a Yahuda a woko de ama a te. Eda Awulawa ya wusha t̄a dem ili i'ya Kashil̄a ka yankai ama a ne kazuwamgbani, kpaci uɓolomɓoni u ɗa i'ari n Yesu Kawauwi. Ili i'ya Kadyanshi ka Shinga ka danai i'ya la vi.

⁷ Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ma yan kuɓari. An u wokoi Kashil̄a uza u shinga u ɗa, u naka mu manyan ma na mi ma utonusuko ama gb̄a Kadyanshi ka Shinga, kpam u ɓanga mu n yain ili i na yi n ucira u ɗa u naka mu. ⁸ Mpa gb̄a n lai unamba kalen asuvu a ama a Kashil̄a, shegai gb̄a n nala, Kashil̄a ka naka mu manyan ma na mi ma utonusuko Awulawa ili i shinga i'ya Kawauwi ka nakasa. Ili i shinga i na yi i wura t̄a ama a reve. ⁹ Kpam Kashil̄a uza ɗa u yain ili gb̄a, u naka mu manyan ma utonusuko ama gb̄a ukuna u afobi a ɗa u sokongi a kagita. ¹⁰ U yain ili i na tsara gogo-na u wenike ucira kau-kau u zuba tyoku ɗa wari n ugboji a ili i'ya wa yansa gb̄a. Kashil̄a ka wenikei ili i na yi a asu u ili i'ya u yankai Atoni a ne. ¹¹ Kashil̄a ka bidiga t̄a kaci ka ne u yain ili i na tun caupa kahu u yain likimba, kpam gogo-na u zuwa de i'ya i gita a ure u ɗa Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u yain. ¹² Cinda tsu wushuki n eyi, kpam tsu ɓolomɓono i n eyi, tsa fuda t̄a tsa tuwa a asu u Kashil̄a karara bawu uwonvo. ¹³ Adama a nala, ma folo ɗa i namba ugbamatangu an ma so mavura adama a de wa. Mavura ma na mi ma tuko ɗa t̄a tsupige.

Kawauwi ka ciga tsu t̄a

¹⁴ Adama a nala, n kud̄angu t̄a a kapala ka Tata n yanka d̄a kvasu. ¹⁵ Aya Tata u maci u a'uwa gb̄a, gb̄a aza d̄a a'ari a zuba n aza d̄a a'ari a likimba dem. ¹⁶ Kashil̄a ka fud̄a t̄a ka zuwuka d̄a un̄a u shinga ushani. Da n folo yi tsar̄a Kulu ku ne ku nak̄a d̄a ucira, kotsu atakasuvu a d̄e a gbama. ¹⁷ Kpam n folo yi tsar̄a Kawauwi ka rongo asuvu a atakasuvu a d̄e an i pityanangi n eyi. Kvasu ka v̄a ka i rongo uciga u Kashil̄a kpam i cigamgbana. I yan baci nala ya woko t̄a tyoku u madanga ma alu a ne a uwai asuvu a iyamba, kpam tyoku u kuwa ka a mai n cuku tsu ugbami. ¹⁸ Nala ed̄a n ama a Kashil̄a gb̄a ya reve ucun u uciga u d̄a Kawauwi ka ciga tsu. Wa ciga tsu t̄a cika, uciga u d̄a u wurai ur̄atsan̄aka. ¹⁹ Ko an u woko uza w̄a la wa fud̄a wa reve gb̄a tyoku d̄a Kawauwi ka ciga tsu wa, ma folo Kashil̄a ka as̄ak̄a i reve u d̄a, tsar̄a i woko tyoku d̄a u gain i woko; wata, tyoku d̄a Kashil̄a kari.

²⁰ Kashil̄a ka t̄a n ucira u d̄a wa yan ili i'ya i lai i'ya tsu folo yi u yain, hal gb̄am n ili i'ya tsu fud̄ai tsu yawunsai. Kpam she u yain i'ya n ucira u ne; wata, u d̄a wa yansa manyan a atakasuvu a tsunu. ²¹ As̄ak̄ai tsu cikpala ni hal ubana bawu utyoku adama tsupige tsa u wenikei a ili i'ya wa yansa a asuvu a kuwa ku Atoni, kpam n a asu u Yesu Kawauwi! Ami.

4

Ikyamba i te

¹ M̄a t̄a a kuwa ku a'ali adama a d̄a ma gbashika Asheku, kpam ma folo d̄a t̄a i rongo ndishi n d̄a n rotsoi ma aza d̄a Kashil̄a ka isai. ² Ili i'ya baci dem ya yan, i vakunku kaci ka d̄e, kpam i toni n ama sawu. I yain n ahankuri, kpam kotsu i yain upan a'ayin a d̄a baci ama a ka yansa ukuna u gbani wa, kpaci ya ciga le t̄a. ³ Kulu Keri ku gonuko d̄a d̄e ili i te, adama a nala, yanyi gb̄a i'ya ya yan i rongo n̄a ndishi n shinga, tsar̄a i rongo pini ili i te. ⁴ Gb̄a tsunu ikyamba i te i'ya. Kulu ku Kashil̄a ku te ka. Kpam Kashil̄a ka nak̄a tsu t̄a uzuwa u uma u te an u d̄angasa tsu tsu woko ama a ne. ⁵ Gb̄a tsunu Asheku a te a d̄a tsu. Uwenishike u te u d̄a tsu pityanangi n u d̄a. Ulyubugu u te u d̄a tsu wushai. ⁶ Gb̄a tsunu Kashil̄a ka te ka tsa gbashika, kpam aya Tata u tsunu gb̄a. Wa lya t̄a tsugono tsu ko ndya wa. W̄a t̄a ko nte wa. Aya kpam pini a asuvu a tsunu gb̄a.

⁷ Kawauwi ka nak̄a t̄a ya dem kune tsar̄a tsu yain manyan ma ne. Yan d̄a u yain nala adama a tsishinga tsupige tsu ne.

⁸ Tyoku d̄a Tagar̄ada u Kashil̄a u danai,

“A'ayin a d̄a u banai a zuba u Kashil̄a,

u tono t̄a n aza a a'uwa a a'ali a d̄a u kan̄ai,

kpam u naḱai ama kune icun kau-kau.” ◇

⁹ (Gogo-na ma ciga ṭa i yawunsa a kaci ka udani, “U banai a zuba u Kashila.” ¹⁰ U bana baci a zuba u Kashila, u kana ṭa u yain n kalen; wata, caupa, wari u cipa ṭa a iyamba, a likimba u na. Vuma da cipa a likimba u na vi aya dem uza da yuwa i a zuba vi, tsara u gonuko ili i woko tyoku da i gain i woko.)

¹¹ Aya u naḱai Atoni kune ku na ki icun kau-kau: u zuwai aza roku a woko asuki. U zuwai aza roku a woko nsumate, aza roku kpam a dansa kadyanshi ka Kashila. U zuwai aza roku a kirana n Atoni, aza roku kpam a woko awenishiki a Atoni.

¹² Yan da u yain nala tsara ama a na yi a fobuso ama a Kashila a gbashika yi, tsara Atoni yi, aza da a'ari ikyamba i Kawauwi a gbonguro n ucira. ¹³ Nala gba tsunu tsa bolomgbono tsu woko ili i te a asu u uwushuku n Kashila n ureve u Maku ma ne, kpam tsa woko ṭa aza da a gbonguroi. Wata, tsa woko ṭa ushadangi tyoku u Kawauwi, uza da wari tyoku da u gain u woko.

¹⁴ Tsa woko kpam tyoku u mmuku wa. A ka kpatalasa tsu kabarikete tyoku u kpatsu ku abali a ka kpatalasa kabarikete wa. Tsa panaḱa ama da a ka ciga a yinsa tsu n uwenishike u kaḱan u gbani wa. ¹⁵ A unḱa u nala, tsu dansa ukuna u mayun kpam tsu cigamgbana, tsara tsu gbonguro kpam tsu woko unḱa u te n Kawauwi gba gba, eyi uza da wari Kaci ka Atoni. ¹⁶ Kawauwi ka bolomgbono ṭa ama gba, tyoku da karuva ka tsu bolomgbono apashi a ikyamba i vuma. Kapashi dem ka yan baci manyan ma ne, ka banga ṭa apashi a roku a gbonguro, tsara ikyamba yi gba i woko n alafiya, n ugbonguro, kpam ushadangi n uciga.

Uma u savu

¹⁷ Adama a nala, n tonuko da ṭa kpam n rono da atsuvu a asuvu a kala ka Asheku, asaka uyansa tyoku da Awulawa a ka yansa. Ure u uyawunsa u le u gbani u da. ¹⁸ Atakasuvu a le a'a ṭa a asuvu a karimbi, a reve ko i te wa, kpaci a panaḱa Kashila wa. Adama a nala a ka tsara uma u da Kashila ka naḱa wa. ¹⁹ A'ayin a da baci a yain ili i cingi, a tsu pana kpam uwono wa. A neke de kaci ka le a uyansa ili i'ya ikyamba ya ciga, kpam a ka yansa ṭa gba icun i tsishankala, kpam a asaka uyansa ili i nala yi wa.

²⁰ Eda tani, an i revei Kawauwi, tyoku da a tonuko da i yansa da la wa. ²¹ N reve ṭa i pana ṭa ukuna u ne, kpam i'a ṭa a asuvu a ne, adama a nala a wenishike da ṭa ukuna u mayun u Yesu.

²² A wenishike da ṭa i asaka ili i'ya i'ari i yansai caupa. A'ayin a nala yi uma u de u namgba ṭa adama a da i cigai uyansa gba icun i ikuna i cingi. ²³ Gogo-na asaka Kashila ka savaḱa uma

u de tsarā i gita uyawunsa a ure u savu. ²⁴ Asakā Kashilā ka gonuko dā ama a savu. U yan dā tā i woko tyoku u ne, adama a nala u kana tā i woko ama a maci kpmam uwulukpi n ukuna u mayun.

²⁵ U kana tā i asakā kaban. Ya dem tonusuko utoku u ne Katoni ukuna u mayun, kpaci tsā tā tyoku u apashi kau-kau a ikyamba i te. ²⁶ A'ayin a dā baci i yain upan, kotsu i yain unyushi u cingi wa, kiranai, kotsu i yain upan hal kaara ka rukpa wa. ²⁷ Kotsu i nakā Kalapansi† kabala u lyai kaci ka de wa. ²⁸ Uza dā baci wari kaboki, kotsu u doku u boko wa. A unā u nala, she u matsā uyan manyan, tsarā u tsarā ili i'ya wa nakā aza a unambi.

²⁹ Kotsu i dansa ikuna i cingi wa, shegai i dansa ikuna i shinga i'ya ya banga ama a gbonguro. Dansai ili i'ya ya gbamatangu aza dā a ka panaka dā vi tsarā i yan le n kalen. ³⁰ Kpmam kotsu i zuwa Kulu Keri unamgbukatsumā wa, kpaci kā tā tyoku u kugyan ka ku wenikei edā ama a ne a dā. Kashilā ka nakā tā Kulu, tsarā u wenike an wa wutukpa dā kain ka makorishi ka rawa baci. ³¹ I asakā unamgbi u asuvu n upan n asuvu a shen. Kotsu i rongo n ibili ko kpmam i yain ili i'ya ya tuko kunangasu wa ko kenu. ³² A unā u nala, yamgbantai ili i shinga, kpmam i wenike asuvayali. Cimbusukai aza dā a nusuka dā, tyoku dā Kashilā ka cimbusuka dā unyushi u cingi u de a asu u Kawauwi.

5

Rongoi a asuvu a katyashi

¹ Adama a nala rongoi tyoku u Kashilā, kpaci edā mmuku n ne n dā, aza dā wa ciga cika. ² I cigi ama maco, tyoku dā Kawauwi ka ciga tsu, hal u kuwai adama a tsunu. U nekei uma u ne tyoku u ufarakpa ubana a asu u Kashilā, kpmam nala vi wā tā tyoku u ili i magulani a asu u Kashilā.

³ Kotsu i yain tsishankala, ko ili i uwono, ko kpmam kurura a mere ma de wa. I cun i inyushi i cingi i nala yi i lobono a asu u ama a Kashilā wa. ⁴ Kpmam dem u lobono i dansa kadyanshi ka icadi wa, kpmam kotsu i dansa n utengeshi ko majari ma cingi wa. A unā u nala, she i cikpi Kashilā adama a ili i'ya wa yanska dā. ⁵ I reve tā na vi mayun dā: Uza u yan baci unyushi u tsishankala, ko u yain ili i cingi, ko wari n kurura, wa uwa a tsugono tsu Kawauwi n tsu Kashilā wa. Uza dā baci dem wa yansa ili i nala yi, kameli ka wa gbashika. ⁶ Kotsu i asakā uza roku u yinsa dā u tonusuko dā ili i'ya bawu i'ari i mayun wa. A ka barakpa wa, Kashilā ka yan tā upan n ama a dā bawu a nakā yi karinga, a ka yansa baci icun i ili i cingi i na yi. ⁷ Adama a nala, kotsu i bolomgbono n aza dā a ka yansa ikuna i cingi tyoku u nala wa.

⁸ Caupa, i'ari t̄a a asuvu a karimbi, shegai gogo-na a bolomgbono d̄a d̄e n Asheku, kpam i uwa d̄e a asuvu a katyashi. Adama a nala rongoi tyoku u ama a d̄a a'ari aza a katyashi. ⁹ N dana t̄a nala kpaci katyashi ka tsu zuwa t̄a ama a yain ili i'ya i'ari i shinga, n i maci, n i mayun. ¹⁰ Adama a nala mats̄ai i rotsongusu ili i'ya ya zuwa Asheku a pana kayanyan. ¹¹ Kotsu i bolomgbono a asu u uyan ili i'ya ama a d̄a a'ari a karimbi a ka yansa wa. Ili i nala yi i gbani i'ya. A un̄a u nala, zuwai ama a reve ili i na yi i cingi i'ya. ¹² Ili i uwono i'ya gb̄am a dansa ikuna i'ya ama a yain a ukpawunsi. ¹³ Shegai a'ayin a d̄a baci katyashi ka wakanai ara le, ya dem wa wene t̄a ili i'ya ili yi i rotsoi. ¹⁴ Kpaci katyashi ka tsu wenike t̄a ili dem. Da i zuwai a danai,
 “Ed̄a aza d̄a ya lavuta, 'yangai!
 'Yangai a ukpa,
 kpm Kawauwi ka wakana t̄a ara d̄e.”

¹⁵ Adama a nala, kiranai n tyoku d̄a ya rongo. Kotsu i rongo tyoku u atengeshi wa, shegai rongoi n kakiri. ¹⁶ Yanyi manyan n kabala ka i'ari n ka mai, kpaci ama a ka yansa t̄a tsicingi a a'ayin a na. ¹⁷ Adama a nala kotsu i woko atengeshi wa, shegai i rotsongusu ili i'ya Asheku a ka ciga d̄a i yain. ¹⁸ Kotsu i tamgbal̄aka n uso mar̄a wa, kpaci nala wa nangasa d̄a t̄a. A un̄a u nala, as̄akai Kulu ku shadangu d̄a n ucira. ¹⁹ Shipai icun i ishīpa i Kashil̄a gb̄a, kpam i gbamatangu atoku a d̄e. Shipai ishīpa i ucikpala Asheku n atakasuvu a d̄e gb̄a. ²⁰ Cikpai Kashil̄a Tata u tsunu maco a ili gb̄a adama a kala ka Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu.

Aka n a'ali

²¹ Adama a d̄a ya nāka Kawauwi karinga, she i gorimuko atoku.

²² Ed̄a aka a iyolo, gorimukoi a'ali a d̄e tyoku d̄a i tsu gorimuko Asheku, ²³ adama a d̄a vali aya kaci ka uka, tyoku d̄a Kawauwi kari Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne. ²⁴ Adama a nala, uka dem u gorimuko vali u ne a ili dem, tyoku d̄a Atoni a tsu gorimuko Kawauwi.

²⁵ Ed̄a a'ali a d̄a i'ari n aka, ya dem cigi uka u ne, tyoku d̄a Kawauwi ka cigai Atoni hal u kuwai adama a le, ²⁶ tsara u gonuko le uwulukpi, an u za le n mini n udani u ne. ²⁷ U yan t̄a na vi tsara u gonuko Atoni yi a woko n tsulobo kpam u tuko le a kapala ka ne tyoku u ukasavu u d̄a bawu wari n kashinda ko utyacira ko kpam icun i unangba. Pini nala, a ka woko t̄a uwulukpi kpam bawu unyushi. ²⁸ Nala kpam dem a'ali, u kana t̄a a cigi aka a le, tyoku d̄a a ka ciga ikyamba i le. Uza d̄a baci wa ciga uka u ne, kaci ka ne ka wa ciga. ²⁹ Uza wa la wa kovo ikyamba i ne wa, shegai u lyatangu i'ya u kirana kpam

n i'ya. Kpam ili i'ya Kawauwi ka yankai Atoni yi i'ya gai la vi,³⁰ kpaci aṣa apashi a ikyamba i ne. ³¹ Tyoku da Tagarada u Kashila u danai, “Vali u aṣaka tata na mma u ne u padara n uka u ne, ama a re a le a ka woko ta ikyamba i te.” ³² Ukuna u mayun u da pini ukpawin a uwenishike u na vi. Kadyanshi ka Kawauwi n Atoni ka ma yan. ³³ Shegai mayun da ara de dem: vali dem u kana ta u cigi uka u ne tyoku da wa ciga kaci ka ne, uka kpam u kana ta u gorimuko vali u ne.

6

Mmuku n isheku i le

¹ Eda mmuku, gorimukoi isheku i de kpaci eda aza a Asheku a da, kpam ili i shinga i'ya i gain i yain i'ya gai la vi. ² Mele ma kagita ma mari a asuvu a Mele Kupa ma ma korusoi n kazuwamgbani ka ka danai, “Naka tata na mma u vunu tsupige.” ³ Kpam kazuwamgbani ka na: “Vu naka baci tata na mma u vunu tsupige, ili dem ya wala vu ta derere, kpam va barakpa ta a likimba u na.”

⁴ Isheku, kotsu i zuwa mmuku n de n yain upan wa. A unu u nala, kiranai n ele, naka le adooki kpam i wenishike le a ure u da Asheku a ka ciga.

Agbashi n azakuwa a le

⁵ Eda agbashi, gorimukoi azakuwa a de a da a'ari pini naha a likimba. Pana le uwonvo i naka le karinga i gbashika le kpam mayun tyoku da ya gbashika Kawauwi. ⁶ Matsai manyan cika a a'ayin dem, shegai kotsu i yain tsara i zuwa azakuwa a de a pana kayanyan a'ayin a da a ka wundya da koshi wa. Shegai i yain i'ya i lai la, i yain manyan ma de n atakasuvu a de gba, tyoku da Kashila ka ciga, kpaci eda agbashi a Kawauwi a da i'ari. ⁷ Yanyi manyan ma de n mazanga, yavu Asheku a da ya yanka, shegai ama koshi wa. ⁸ Cibai, Asheku a ka tsupa ta manyan ma shinga ma ya dem u yain, ko kagbashi ko uza da bawu wari kagbashi.

⁹ Eda azakuwa, kiranai n agbashi a de dem mai. Kotsu i dana ili i'ya ya zuwa le a pana uwonvo wa. Cibai, azakuwa n agbashi gba a'a ta n Uzakuwa u te a zuba, kpam u tsu yanka ta ya dem unu u te.

Icanga i kuvon i Kashila

¹⁰ Akani a va a makorishi a da na: gbamai n ucira u Asheku u da wari n ugbonguro cika kain dem, kpaci i'a ta kabolo n eyi. ¹¹ Kasoje ka tsu fobuso ta icanga i kuvon adama a kuvon. Nala dem, u kana ta i fobuso gba ili i'ya Kashila ka naka da, tsara a'ayin a da baci Kalapansi ka ciga ka lapansa da,

kotsu i fuda i shamgba n ucira a uwandasa u ne. ¹² Kuvon ku tsunu n ama icun i tsunu da wa, shegai n ityoni i cingi i'ya na ngono n le n ucira kau-kau u likimba u karimbi u na, kpam tsa yan ta kuvon n ucira u cingi u da wari a kalishi. ¹³ Adama a nala, ukai gba icanga i kuvon i'ya Kashila ka naka da. Tsara i suma a kain ka cingi wa. Ya yan ta kuvon hal ubana a makorishi, kpam i rongo kushani n ucira. ¹⁴ Adama a nala, fobusoi kaci ka de! I dansa ukuna u mayun maco. Wa ta tyoku u kagbawatsu ka cuku ka vuma sirai a cuku, tsara u fobuso kaci ka ne u yain manyan. Yanyi ili i'ya i'ari derere, kpaci uyan ili i'ari derere i'a ta tyoku u matogo ma urim ma ma kangu i'ya ya sawa da. ¹⁵ Lyayi kapala n uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga ka ka tsu naka ndishi n shinga. Kpam ka woko ta tyoku u akpata a a'ene a de, kpam ya woko ta ufobusi mai. ¹⁶ Ili i roku i'ya kpam na: lyayi kelime n upityanangusu n Yesu Kawauwi. Upityanangu u de wa woko ta tyoku u maraga ma ukangusu aya a akina a da uza u cingi vi wa takusu utuwa ara de. ¹⁷ I reve baci bawu malala an Kashila ka wauwa da, wa ta tyoku u makun ma kuvon ma ma tsu kangu kaci ka de. Kpam i fobuso i yain manyan n Kadyanshi ka Kashila. Wa ta tyoku u burundu u da Kulu Keri ku naka da. ¹⁸ A'ayin a da baci i yain ili i na yi, yanyi kvasu i foli Kashila ka banga da a ili dem maco tyoku da Kulu Keri ku tonoi n ada. Kpam ya yan baci kvasu ki, i rongo ufobusi. Rongoi uyansa kvasu maco adama a ama a Kashila.

¹⁹ Yanka numu dem kvasu, tsara Kashila ka naka mu idani i maci i'ya ma dana n gita baci kadyanshi, tsara n dansa bawu uwonvo kpam n tonuko ama akani a da Kashila ka wenike tsu gogo-na a Kadyanshi ka Shinga. ²⁰ Yesu Kawauwi u dangasa mu ta n woko kasuki ka ne, n yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka ne, kpam ili i'ya i zuwai gogo-na a sira mu n ikani a kuwa ku a'ali da gai la vi. Yanyi kvasu tsara a'ayin a da baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n dansa bawu uwonvo tyoku da u gain.

Idyani i makorishi

²¹⁻²² Ma ciga ta i reve tyoku da tsari n ili i'ya tsa yansa. Da i zuwai ma suku Tikiku ara de. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga, kpam dem u gbashika ta Asheku mai. Wa tonuko da ta ili i'ya ya gitasa n atsu, kpam wa gbamatangusu da ta atakasuvu.

²³ N yan ta kvasu tsara Kashila Tata n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ndishi n shinga, n uciga, kpam u naka Kationi dem upityanangu! ²⁴ Asaka Kashila ka wenike tsishinga tsu ne a asu u aza da gba a ka ciga Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu n uciga u da bawu wa kotso.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Filibi

Ukukpa u kadyanshi

A kuwa ku a'ali ka Bulus wari an u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a da a'ari a Filibi. U korongu ta u da tsara u wenike ucikpa u ne adama a ili i'ya a yanka yi an wari a kuwa ku a'ali ki, kpm u wenishike le tyoku da a ka rongo mai asuvu a Kawauwi.

Bulus tonuko ta Atoni u da a rongo tyoku u Kawauwi a'ayin dem. U wenike le ta a yain mazanga ko a'a baci a asuvu a upana u ikyamba. U tonuko le ta kpm u gan ta a yain manyan kaɓolo mai.

A'ayin a da baci dem Atoni a ka yan kaneshi u ukanikorongi u na vi, a tsu yan ta majiyan cika kpaci wa ta ushadangi n mazanga kpm a kuwa ku a'ali ka u korongi u da. Ucira u da u zuwai u da nala u da ucira u ureve u Kawauwi kpm n uyan manyan ma uwoko tyoku u ne. Ucira u nala vi wa ta a asuvu a Atoni gogo-na, tyoku da u rongoi n Bulus n Atoni a Filibi caupa.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-11)

Kalen ka uma ara Bulus (1:12-30)

Iryoci i uvakunku kaci u maci u Kawauwi (2:1-18)

Alabari a kaci ka aje a Bulus (2:19-30)

Uwoko uza u maci a asu u Kashila (3:1-4:9)

Bulus cikpai aza a Filibi (4:10-20)

Idyani i makorishi (4:21-23)

¹ Mpa Bulus, kpm Timoti da pini na kaɓolo na mpa. Atsu agbashi a Yesu Kirisiti Kawauwi a da tsari.

Nkoshi n aɓangi a kuwa ku Atoni n gba Atoni a aza a Filibi aza da Kashila ka dangasai alya ma koronku.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

³ N tsu cikpa ta Kashila ka va a'ayin a da baci n cibai n ada. ⁴ Kain dem n tsu shadangu ta n mazanga ma yanka da baci kvasu, ⁵ kpaci i woko de atoku a manyan a va a asu u utamburuka Kadyanshi ka Shinga a kaci ka Kawauwi. I gita ta uyan nala tun a'ayin a da i gitai i panai alabari yi, kpm ya lya kapala n uyan nala hal n gogo-na. ⁶ Kashila ka ka gitai manyan ma shinga ma na mi ara de, kpm n reve ta wa asaka

ma wa, she a'ayin a ɗa u kotsoi ma kain ka Yesu Kawauwi wa gono.

⁷ Dere ɗa n pana nala a kaci ka ɗe. Ma ciga ɗa wa wa a asuvu a katakasuvu ka va kpaci tsa yamgbana ta ukuna u shinga u Kashila. Tsu yan ta nala a'ayin a ɗa mari a kuwa ku a'ali n a'ayin a ɗa a asaka mu an n matsai n yain Kadyanshi ka Shinga. ⁸ Kashila ka reve ta tyoku ɗa ma ciga ɗa n uciga u Yesu Kawauwi. U reve ta kpam tyoku ɗa ma ciga n rongo n ada.

⁹ Kavasu ka va ka macigamgbani ma ya cigamgbana vi ma yain ushani hal gbam ma lai tyoku ɗa ma ciga ma yain. Ma yan ta kpam kavasu adama a ɗa ya gbonguro a asuvu a ureve n kakiri ka ɗe. ¹⁰ Yan ɗa n yain kavasu ki naha kpaci ma ciga ta i reve ili i'ya i'ari i mayun kpam n kalen, tsara i rongo n uma u uwulukpi kpam bawu unyushi hal kain ka Kawauwi ka gono. ¹¹ Pini nala, ɗa uma u ɗe wa shadangu n ilimaci i ndanga n ɗa ma zuwa uyan ili i'ya Kashila ka wushuki a yain, kpam ya tuko ta tsupige n icikpali a asu u Kashila. Ili i nala yi i'ya Yesu Kawauwi zuwai a uma u ɗe.

Kadyanshi ka Shinga a kuwa ku a'ali

¹² Ama a va, ma ciga ta i reve n manyan ma a yanka mu vi ma zuwa ta Kadyanshi ka Shinga ka lyai kelime. ¹³ Ya dem reve ta an a sira mu n ikani adama a ɗa ma gbashika Kawauwi. Kpam ko asoje a ɗa a ka wundya kuwa ku magono a reve ta an n gbashikai Kawauwi. ¹⁴ Adama a usira u va a kuwa ku a'ali, Atoni ushani pini na a tsara ta ugba-matangu, kpam gogo-na a gita ɗe utonusuko aza roku ukuna u Kawauwi bawu uwonvo.

¹⁵⁻¹⁶ Aza roku a ɗa pini adama a ɗa a ka ciga mu ɗa a ka yansa kuɓari, kpam a ka ciga a yain ukuna u ɗa wari dere. Ama a na yi a ka yansa ta kuɓari an a revei Asheku a ɗa a tuko mu pini na vi tsara n modono n dana ili i'ya i'ari dere i Kadyanshi ka Shinga. Kpam mayun ɗa wari aza roku a ɗa pini aza ɗa a ka yansa kuɓari n malyon n tsilala. ¹⁷ Ama a nala yi a'a n uyawunsa u maci a kaci ka kuɓari ku kadyanshi ka Kawauwi wa. N uciga u kaci u ɗa a ka yansa u ɗa, mayun ɗa le wa. Ciga ɗa a ka ciga a doku a zuwa mu n pana ikyamba an mari a kuwa ku a'ali.

¹⁸ Shegai ko an uyawunsa u le wari mai ko bawu wari mai, cinda a ka yansa kuɓari ku Kawauwi, ma yan ta mazanga kpam ma lya ta kelime n uyan mazanga. ¹⁹ Kpaci n reve ta kavasus ka ɗe n ubanga u ɗa wa wutus a asu u Kulu Keri ku Yesu Kawauwi wa zuwa le ta a wauwa mu.

²⁰ N matsa ɗe n wene n yain ili i'ya bawu ya zuwa mu n yain uwono, shegai kain dem n rongo a uyanka Kawauwi manyan bawu uwonvo. Caupa n pana uwonvo wa, gogo-na kpam ma

ciga tā n rongo pini n ucira ubana tsarā uma u vā u rongo a unakasa Kawauwi tsupige ko n uma ko bawu uma.

²¹ Mā baci n uma, adama a Kawauwi a ḏa, shegai n kuwā baci wa laka mu tā kalen. ²² N lya baci kelime n urongo n uma n ikyamba i na yi, ma fuda tā ma lya kelime n manyan ma Kawauwi. N reve i'ya ma dangasa wa. ²³ Uyawunsa vi u wuyana tā. Roku she n wene yavu wa laka mu tā n rongo n uma, roku kpam yavu n gono a asu u Kawauwi. Urongo n Kawauwi wa laka mu tā cika. ²⁴ Shegai n reve tā u la tā kalen ara ḏe n rongo n uma a ikyamba.

²⁵ Adama a ḏa i buwa mu uciga vi, n reve tā ma rongo n uma tsarā i rongo n ugbama a asuvu a upityanangu u ḏe, pini nala, ḏa ya pana kayanyan ka upityanangu vi. ²⁶ Kpam n doku baci n tuwā ḏa ukondo, ya tsarā tā ili i shinga i'ya ya zuwa i yain agoni n Yesu Kawauwi adama a vā.

²⁷ Shegai ko ndya baci i gitai, i rongo uma u ḏa wa tuko Kadyanshi ka Shinga tsupige a kaci ka Kawauwi. Ko n doku baci n tuwā ḏa uwene, ko kpam n panai alabari a ḏe koshi, ma reve tā an i shamgbai n ucira kpam i matsai tsarā i zuwa ya dem u wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki. ²⁸ Kotsu i pana uwonvo u atokulalu a ḏe wa. Nala wa woko tā iryoci ara le an Kashilā n kaci ka ne wa wuna le aku u wauwa ḏa. ²⁹ Adama a Yesu Kawauwi, Kashilā ka naka ḏa tā ukuna u shinga u uwushuku n Kawauwi. U naka ḏa kpam ukuna u shinga u upana ikyamba adama a ne. ³⁰ I reve tā tyoku ḏa n panai ikyamba, kpam gogo-na i pana tā a da hal n ara nala wari. Eḏa dem nala ya pana ikyamba yi.

2

Tyoku ḏa va woko tyoku u Yesu

¹ I'ā n ugbamatangu u asuvu an i 6olomgbonoi kaci n Kawauwi? Asuvu a ḏe a dusuku adama a uciga u ne vi? Kulu Keri ku zuwa ḏa ya rongo kaḅolo? Ya pana iyali i atoku kpam ya tono n ele ben? ² An u wokoi n revei nala wari, ma ciga tā i zuwa mu n pana kayanyan cika. Ili i'ya ma ciga i yain i'ya na: I panamgbana n atoku a ḏe. I cigi atoku a ḏe. I yansa manyan kaḅolo n uyawunsa u te kpam i yansa ili i te.

³ Kotsu i yain ili adama a uciga u kaci wa, kpam kotsu i yain ili adama a aradi wa. Shegai a'ayin a ḏa baci dem ya yan ili i gonuko kaci ka ḏe kenu, i yawunsa uza roku u ḏa pini uza ḏa u la ḏa. ⁴ Kotsu i rongo ucibusu ukuna u ḏa u birika ḏa koshi wa, shegai i yain dem n i cibusu a kaci ka ukuna u aza roku.

⁵ A asuvu a uma u ḏe, i yain n i cibusu tyoku ḏa Yesu Kawauwi u tsu cibusu n u yansi.

⁶ Kain dem Yesu ili i te i'ya n Kashilā,

shagai kain ka la ka u danai asaka u pana kayanyan tyoku da
Kashila ka pana wa.

7 Shegai u gonuko ta kaci ka ne kenu,
u wokoi yavu kagbashi.

A matsa yi ta yavu vuma.

8 Kpam u rongoi tyoku da vu revei vuma wari.

U pana ka ta Kashila,

u gonukoi kpam kaci ka ne kenukulu,

hal u rawai u kuwa a zuba u mawandambani.

9 Adama a nala Kashila ka radagba yi ta a zuba gba gba,
hal u neke yi kala ka ka lai gba a'ala.

10 Adama a nala, ya dem wa kudangu ta u lyai kayala
u pana baci kala ka Yesu.

Gba aza da a'ari a zuba n likimba a ka yan ta nala. ◇

11 Nala dem ko una u eni wa

wa dana ta Yesu Kawauwi Asheku a da,

kpam nala wa naka ta Kashila Tata tsupige.

Ladai tyoku u atala

12 Aje a va, a'ayin a da mari n ada, kain dem i tsu pana ka ta Kashila. Gogo-na an u wokoi bawu mari kpam ka bolo n ada, i pana ka yi hal gbam u lai caupa. Lyayi kelime n i yanyi manyan ma ma wenike an a wauwa da, kpam i yain nala n unaka karinga n upana u uwonvo. 13 Kashila ka yan ta manyan a asuvu a de, wa zuwusa da ya ciga i pana ka yi, kpam wa nakasa da ucira u da ya yan ili i'ya wa pana kayanyan.

14 A'ayin a da baci ya yan ili i roku, kotsu i yain kananambani ko tsali wa. 15 Ya yan baci nala wa, ko uza wa takpa da n ukuna u roku wa, ko kenu. U gan ta i rongo uwulukpi, uma u da bawu wari n unyushi tyoku u mmuku n Kashila a asuvu a likimba u karimbi u da u shadangi n ama a cingi kpam kain dem a tsu rongo a uyansa unyushi u cingi. Asaka uma u de u ladi tyoku u atala a kapala ka ama a na yi. 16 Shamgbai n ugbami a akani a uma, tsara Kawauwi ka gono baci, n tsara ucira u da ma dana n kpada ulya kalambale ki wa, kpam manyan ma va ma woko ma gbani wa. 17 Upityanangu u de a asu u Asheku, n tyoku da ya gbashika yi, u woko ta yavu ufarakpa ubana ara ne. Wa woko ta yavu a doku a wotsongu mpasa n va a asuvu a ufarakpa u de vi. Nala baci, ma pana ta kayanyan, kpam ma bolomgbono ta kaci ka va n ada tsu pana kayanyan. 18 Yanyi mazanga adama a nala yi, kpam tsu panai kayanyan ka bolo.

Bulus suki kabangi

¹⁹ Yesu Asheku u wushuku baci, n yawunsa t̄a n sukunku d̄a Timoti gogo-na na. A'ayin a d̄a baci u gonoi ara v̄a, ma pana t̄a kayanyan n pana baci alabari a d̄e. ²⁰ M̄a n uza tyoku u ne wa, u la t̄a ya dem pini na upana iyali i d̄e. ²¹ Dana d̄a n danai nala kpaci ya dem pini na ukuna u kaci u ne u d̄a wa ciga u d̄a wa yawunsa, shegai a ka c̄ibusa ukuna u d̄a Yesu Kawauwi wa ciga wa. ²² I reve t̄a tyoku d̄a Timoti wenikei kaci u woko tyoku u maku n tata u ne. U b̄anga mu t̄a a asu u uyan ku b̄ari ku Kadyanshi ka Shinga. ²³ A'ayin a d̄a baci n tuw̄ai n revei ili i'ya a ka yanka mu, ma tutsuku yi t̄a ara d̄e. ²⁴ N zuwa t̄a uma Asheku a ka āsaka mu t̄a n tuw̄a ara d̄e na n a'ayin kenu.

²⁵ I suku t̄a Abafuradita tsara u yanka mu ili i'ya ma ciga. Utoku u v̄a d̄a asuvu a Kawauwi, u yan t̄a manyan kabolo na mpa kpam tsu modonoi yavu asoje. Gogo-na n wene t̄a wa laka t̄a tsulobo n āsaka yi u gono ara d̄e. ²⁶ Kpam adama a d̄a u mats̄ai wa ciga u tuw̄a ara d̄e d̄a. U dambula t̄a cika kpaci i reve t̄a an bawu wari n alafiya. ²⁷ Mayun d̄a bawu wari n alafiya. Wari u yan t̄a gbam evu n ukpa, shegai Kashila ka pana t̄a iyali i ne u wauwai uma u ne. U b̄ishinka mu dem kushen adama a unamgbukatsuma. ²⁸ Ili i'ya i zuwai gai n lakai uciga n tutsunku d̄a n eyi i'ya gai la vi. I wene yi baci ya laka t̄a upana kayanyan, kpam kadambula ka v̄a ka jebe t̄a. ²⁹ Ryabusa ni a asuvu a kala ka Asheku i yain mazanga cika. U gan t̄a i naka icun i ama a nala yi tsupige. ³⁰ Yanka ni nala kpaci wari u yan d̄e evu n ukpa adama a manyan ma Kawauwi. Tuw̄a d̄a u tuw̄ai tsara u shadangu ubanga u d̄a bawu eda ya fuda ya banga mu.

3

Tyoku d̄a va woko uza maci u mayun

¹ Gogo-na ama a v̄a, yanyi ipeli adama a Asheku. N pana t̄a kayanyan an ma korongu ili i'ya n tonuko d̄a caupa vi. Ya doku t̄a gbam ya kirana n ada.

² Kotsu i āsaka ama a cingi a naha a yinsa d̄a wa. Alya a'ari n uciga u ukida u acombi† kaberikete, a'a t̄a yavu nshe n da mari n icadi. ³ Atsu ts̄a t̄a n ukida u acombi u maci kpaci a asuvu a Kulu ku Kashila ka tsa lyasa kayala. Tsupige tsu tsunu tsu tsu tuw̄a t̄a adama a Yesu Kawauwi kpam tsu tsu yan aradi n ukuna u ikyamba wa.

⁴ Gaawan mpa ma fuda t̄a ma yan aradi n ukuna u ikyamba. Uza roku wene baci yavu w̄a n ukuna u roku u d̄a wa fuda wa lya kaci ka ili i na yi, ma la yi t̄a a ili i na yi gba. ⁵ Mpa n a'ayin kulla an a matsa mu d̄a a kida mu kacombi. Mpa uza u aza a Isara'ila u d̄a, uza u kagali ka Bayami. Nala wa wenike t̄a an mpa uza u aza a Ibrahi u mayun u d̄a. Tsu yan baci ukuna

u Mele, mpa Kafarishi† ka. ⁶ Caupa mpa kayain ka manyan ka cika, n tuko t̄a Atoni upana u ikyamba. Ko uza wa fuda wa dana ukuna u dana Mele ma n kodoi ma na wa.

⁷ Caupa, n tsu yawunsa t̄a yavu ukuna u na w̄a t̄a n kalen cika, shegai gogo-na ukuna u gbani u da ma wundya u da adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. ⁸ Ili i'ya gb̄a i lakai n kalen i'ya, n tsu wene t̄a ko ndya wa bawu kalen n gawuntangu baci i'ya n ureve u Yesu Kawauwi. Ureve u Kawauwi Asheku u v̄a, u la t̄a ko ndya wa kalen, kpam mayun da. Adama a ne n wotsongu de ko ndya wa i v̄a, shegai gb̄a yavu kaviri ka ma as̄ak̄a ka ma wundya i'ya tsar̄a Kirisiti Kawauwi u woko u v̄a, ⁹ kpam kain dem ma rongo t̄a kaḅolo n eyi. Ma pityanangu kpam n ukuna u maci u kaci u v̄a wa, ko ucira u kaci u v̄a adama a upanaka Mele wa, shegai n Kawauwi ka ma pityanangu tsar̄a u wauwa mu. Yan da ma yan nala kpaci ure u Kashila u da u tsu gonuko aza a maci n kaci ka ne wa t̄a a asu u upityanangu. ¹⁰ Ma ciga t̄a n reve Kawauwi, ma ciga t̄a kpam n reve ucira u da u 'yangasa yi a ukpa. Ma ciga t̄a n bolomgbono kaci n eyi, tsar̄a n reve upana u ikyamba u ne. Ma ciga t̄a kpam n bolomgbono n eyi a asu u ukpa u ne. ¹¹ Adama a nala, ma t̄a n uzuwa u uma a ka 'yangasa mu t̄a a ukpa!

Lya kelime n umodono

¹² Kotsu n yan ili i na yi gb̄a wa, kpam kotsu n kotso uwoko ili i'ya i gain n woko wa. Shegai n lya t̄a kelime n manyan hal she ubana a makorishi ma a ka gonuko mu ili i'ya Kawauwi ka ciga mu n woko. ¹³ Ama a v̄a, dana da n danai n kan̄a de ili gb̄a wa, shegai ili i'ya n yain i'ya: n dambula kaci ka v̄a n ili i'ya i wurai wa, n modono t̄a n kan̄a ili i'ya i'ari a kapala. ¹⁴ N lya t̄a kelime na n yanyi manyan tsar̄a n rawa a makorishi ma a ka naka mu ili i shinga, a'ayin a da Kashila ka isa mu ubana a zuba adama a Yesu Kawauwi.

¹⁵ U gan t̄a gb̄a aza da a'ari a asuvu a tsunu, aza da a gbonguroi a asuvu a kulu a yawunsa tyoku u na. Kpam ili i roku i'a baci pini i'ya bawu i wushuki n i'ya, Kashila ka zuwa da t̄a i wene ili i'ya i'ari i mayun. ¹⁶ Ili i'ya gb̄a i lakai kalen i'ya, tsu lyai kelime n utono ili i'ya tsu revei i'ari i mayun.

¹⁷ Ama a v̄a, tonoi tyoku da mpa ma rongo, kpam i rot-songusu a asu u uwundya ili i'ya aza da a ka rongo a asuvu a iryoci i'ya tsu naka le. ¹⁸ Nala u gain i rongo, kpaci ama da pini ushani aza da a ka rongo tyoku da a ka wenike ele atokulalu a mawandambani ma Kawauwi a da. Mari n tonuko da de ukuna u na vi, kpam hal n gogo-na kushen ka mari n meshi kpaci ukuna u na vi mayun da. ¹⁹ Ama a na yi a rawa baci a makorishi, a ka cina t̄a kaci ka le a ukpa u da bawu wari

n utyoku. Ili i'ya a ka lyasa_{ka} kayala i'ya ili i'ya a ka cigaka ikyamba koshi. A tsu tsara_{ta} tsupige a ili i uwono i'ya a ka yansa. Gba atakasuvu a le a'a_{ta} a ili i likimba u na.

²⁰ Shegai atsu ama a zuba a da, a asu u da Yesu Kawauwi wa rongo. Kpam tsu matsa_{de} uvana ugonu u ne tyoku u Kawauwi ka tsunu. ²¹ Wa bidya ta ikyamba i tsunu pini a likimba u na vi i'ya bawu i'ari n ucira, u gonuko i'ya i woko ikyamba i tsupige tyoku u i ne. Wa yan ta nala n ucira u da u tsu zuwa ili dem i panaka yi.

4

¹ Ama a va, ma ciga da wa wa, kpam ma ciga ta n wene da. I zuwa mu ta n pana kayanyan kpam eda funi da a naka mu. Adama a nala, i shamgba n ucira a asuvu a utono u Asheku.

Tyoku da uza wa rongo mai

²⁻³ Utoke u va, vu yan ta manyan kabolo na mpa mayun, kpam n folo vu ta vu banga aka a re a da a'ari pini kabolo n avu. N folo ta Afodiya n Sinitiki, aka a re a na yi a doku a panamgbana adama a Asheku. Caupa, a yan ta manyan cika kabolo na mpa tsara_{tsu} tonuko aza roku ukuna u Kadyanshi ka Shinga. A yan ta kpam manyan n Kileme n atoku a manyan a va a roku. Kashila ka korongu ta a'ala a ama a na yi a Tagarada u Aza a Uma.

⁴ Yanyi mazanga kain dem adama a Asheku. Asakai gai n doku n dana, yanyi mazanga! ⁵ I yain ben n atoku a de. I ciba an utuwa u Asheku wari evu.

⁶ Kotsu i dambula adama a ili i roku wa, shegai i yain kvasu i foli ubanga a kaci ka ili dem. Tonukoi Kashila gba ili i'ya bawu i'ari n i'ya, i naka yi ucikpa. ⁷ I yan baci nala, i reve ta an Kashila ka fuda ka zuwa atakasuvu a de a rongo yuwu. Ili i'ya i lai tsulobo i'ya la vi cika, i lai kpam ili i'ya katakasuvu ka uza ka reve. Pini nala, Kashila ka kirana ta n atakasuvu n uyawunsa u de kpam i rongo n Kawauwi.

⁸ Ama a va, asaka n koruso n kadyanshi ka na: I zuwa atakasuvu a de a asu u ili i'ya i'ari i mayun, n tsupige n i maci. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari uwulukpi n i uciga kpam n i'ya i'ari dere. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari i shinga cika i'ya i rawai a cikpala. ⁹ Kanai uyansa ili i'ya i rotsongusi ara va, i kana kpam uyansa ili i'ya i panai n dansai. I kana uyansa ili i'ya i wenei n yansai. Uyansa nala wa zuwa ta Kashila ka ndishi n shinga ka rongo n ada.

Bulus cikpa le

¹⁰ Caupa i kirana ta na mpa mai, ko an u wokoi a'ayin a roku a da pini a da i'ari ya ciga i yanka mu nala, shegai i tsaka kabala ka ya banga mu wa. Gogo-na n pana ta kayanyan n Asheku

kpaci i gono de ya kirana na mpa. ¹¹ Dana da n danai ili i na yi adama a da n nambai ili wa, n rotsongusu ta n kawunku n ili i'ya mari n i'ya. ¹² N reve ta tyoku da u tsu woko uza u namba baci ili, n reve ta kpm tyoku da u tsu woko uza u tsara baci ili ushani. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan kain dem. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan wa baci n ilikulya, n tyoku da wa rongo n mazanga wa baci n kambulu. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan wa baci n ili ushani, n tyoku da wa rongo wa baci bawu ili. ¹³ Ma fuda ta ma yan ko ndya wa adama a ucira u da Yesu Kawauwi u naka mu.

¹⁴ Shegai gba n nala, i daraka ta an i wenike mu uciga u de a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba u va a na vi. ¹⁵ Kpm eda aza a Filibi yi i reve de an eda koshi i nakai ikebe tsara i banga mu a'ayin a da n tuko da Kadyanshi ka Shinga kpm dem an n asakai Masidaniya. Atoni a roku a'a la aza da a yain nala wa. ¹⁶ Ko a'ayin a da mari a Tasaloniya, i naka ta ikebe kuten gbam wa.

¹⁷ Dana da n danai nala an ma ciga kune ku roku wa, shegai ili i'ya ma ciga i'ya, ya wusha ta katsupi ka malen ma manyan ma de kpaci i wenike mu ta upana u iyali u de. ¹⁸ Gogo-na naha, ma ta n gba ili i'ya ma ciga. I la ta gbam i'ya ma ciga. I suku ta kune cika a akere a Abafuradita, kpm n wusha ta ka. Kune ka ku shinga ku magulani, kpm Kashila ka wusha ta udarakpa vi, u pana ta kpm kayanyan. ¹⁹ Kashila ka va, uza da wa kirana na mpa, wa naka da ta gba ili i'ya ya ciga n utsari u ne. Utsari u ne u da ili i'ya u naka tsu a akere a Yesu Kawauwi. ²⁰ Adama a nala gba, nakai Kashila Tata u tsunu tsupige hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani i makorishi

²¹ Danasai gba Atoni a da a'ari a Filibi. Atoku a da a'ari pini na kabolo na mpa a ka suku ta idyani i le. ²² Gba Atoni a da a buwai a ka sukunku da ta dem idyani. Atoni a da a'ari a kuwa ku tsugono ku Kaisar a ka sukunku da ta idyani mai mai.

²³ Asaka ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku u rongo n atakasuvu a de.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Kolosi

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Kolosi a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi cina eyi a kuwa ku a'ali. Bulus da gitai kuwa ku Atoni ku na ki wa. U taɓa gbam ukyawan asu vi wa. Reve da u revei n Atoni yi an Abafara yanka yi alabari. Abafara Katoni ka ka wutaɓi a Kolosi ka kpm wari kaɓolo n Bulus a kuwa ku a'ali.

Atoni a da a'ari a Kolosi a'ari a gitai de utono uwenishike u da bawu u gain. A'ari a ka ciga a bishinka kaci ka le uciga u ili u kateshe, kpm a ka ciga a lyasaka atsumate a zuba kayala n ucira u kulu kau-kau. Koronku da Bulus koronku le tsara u tonuko le ukuna u nala vi ugan wa. Ciga da wa ciga u tonuko le ko ndya baci vuma wa ciga, Kawauwi ka naka yi ta i'ya. U todugbuso ta a kaci ka tyoku da Kashila n Kawauwi a ka banga Atoni.

Nala dem gogo-na, Kawauwi ka naka ta gba ili i'ya vuma wa ciga adama a da wa lyaka Kashila kayala. Tagarada u na u todugbuso ta gba ili i na yi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kavasu ka ucikpa (1:3-8)

Vuma n manyan ma Kawauwi (1:9-2:19)

Uma u savu n Kawauwi (2:20-4:6)

Idyani i makorishi (4:7-18)

¹ Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini na kaɓolo na mpa, eyi utoku u tsunu u da.

² Atoni a da a'ari a Kolosi a da ma koronku. Atoku a tsunu a da kpm a ka tono ta Kawauwi mai.

Asaka Kashila Tata u tsunu u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kavasu ka ucikpa

³ Tsu tsu yanska da ta kavasu maco, kpm tsu naka Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi ucikpa. ⁴ Ili i'ya i zuwai tani i'ya tsu pana ta a da i pityanangu ta n Yesu Kawauwi kpm tsu pana ta a da ya ciga ta ama a Kashila gba. ⁵ I tsara ta upityanangu n uciga u nala vi adama a uzuwa u uma u de, kpm Kashila ka zuwuka da ta ili i'ya i zuwukai uma vi a zuba, a asu u da bawu ya wene i'ya gogo-na. I rotsongusu ta uzuwa u uma u nala vi a'ayin a da i panai akani a ukuna u mayun, Kadyanshi ka Shinga ka a tonuko da. ⁶ Kadyanshi ka

Shinga ka nala ki ka savaḁa t̄a uma u ḁe, tun kain ka i panai ka a kagita, ḁa Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a asu u aza a unyushi u cingi. Gogo-na Kadyanshi ka Shinga ka nala ki ka tambura ḁe ko nte wa a likimba. Tyoku ḁa ka savaḁai uma u ḁe, nala dem ka savaḁai uma u aza roku.

⁷ Abafara utoku u manyan u tsunu u ḁa, kpm tsa ciga yi t̄a cika. Aya uza ḁa u tuko ḁa Kadyanshi ka Shinga. U gbashika t̄a Kawauwi mai tyoku u katsumate ka tsunu a asu u ḁe. ⁸ Aya uza ḁa u tonuko tsu tyoku ḁa Kulu Keri ku ḁaka ḁa uciga u pige u ama.

⁹ Adama a nala tsu tsu rongo ḁa t̄a uyansaka kvasu. Tsu yan t̄a nala tun kain ka tsu gitai tsu panai ukuna u ḁe, kpm tsu asaka uyanka ḁa kvasu wa. Tsu folo t̄a Kashila ka ḁaka ḁa gba ureve u ili i'ya wa ciga i yain a atakasuvu a ḁe, kpm tsu folo yi t̄a u ḁaka ḁa ugboji a ukuna u kulu. ¹⁰ Nala baci ya rongo ya ḁaka t̄a Asheku tsupige maco, kpm wa yan t̄a mazanga n aḁa. I rongo umatsasa ilimaci a asu u uyansa ili i shinga, kpm i rongo uwenike uciga a asu u atoku. Ya yansa baci nala, ya gbonguro t̄a kpm i rongo ureve u Kashila.

¹¹ Tsu yan t̄a dem kvasu Asheku a ḁaka ḁa ugbami u asuvu n ucira u tsupige u ne tsara i tsara ahankuri n akawunki, kotsu i wowo wa. Asaka u shadangu ḁa n mazanga. ¹² Tsa ciga ḁa t̄a i rongo ucikpusa Tata maco. U zuwa ḁa t̄a i wushi kapashi a ili i'ya i'ari i ama a ne a tsugono tsu katyashi tsu ne. ¹³ U wusa tsu t̄a a asu u uza ḁa wa lya tsugono tsu karimbi tsu na, aku u tuko tsu a tsugono tsu Maku ma ne uza ḁa wa ciga cika. ¹⁴ Kashila ka tsila t̄a utsara u kaci u tsunu ḁa mpasa n Maku ma ne, nala kpm u cimbusuka tsu unyushi u cingi u tsunu.

Kawauwi ka la t̄a ko ya wa

¹⁵ Kawauwi ka ka wenike tsu tyoku ḁa Kashila kari derere, ko an u wokoi ama a ka wene Kashila n a'eshi a le wa. Aya Maku ma kagita ma Kashila kpm wa t̄a n tsugono tsu ili i'ya Kashila ka yain gba. ¹⁶ Kpaci Kashila ka yan t̄a ili gba a asu u ne. Kawauwi ka ka yain ili i'ya i'ari a zuba n gba ili i'ya i'ari a likimba. U yain gba ili i'ya tsa wene, u yain kpm ili i'ya bawu tsa fuda tsa wene. U yain kpm gba icun i tsugono ḁa ngono n ucira kau-kau u ḁa bawu tsa fuda tsa wene. Mayun ḁa Maku ma Kashila ma yain ili dem gba tsara ili dem i ḁaka yi tsupige. ¹⁷ Wa t̄a pini tun kahu a yain ili gba, kpm aya uza ḁa u zuwai ili dem i rongo mai.

¹⁸ Kawauwi aya kaci ka kuwa ku Atoni, Atoni kpm alya ikyamba i ne. Aya uza ḁa u gitai kuwa ku Atoni kpm aya uza u kagita u ḁa Kashila ka 'yangasai a ukpa u gonuko yi n uma. Adama a nala, aya kaci ka ili dem. ¹⁹ Kashila ka wenei u lobono t̄a gba ili i'ya i'ari ara ne, i yain dem a asu u Kawauwi

ki, ²⁰ kɓam Kashilā ka wenei u lobono t̄a u zuwa ko ndya wa a zuba n likimba i woko ili i maci ara ne a asu u Kawauwi. Mpasa n Yesu n ɗa n tukoi ndishi n shinga n Kashilā, an a zuwai mpasa mi n tsalāi a'ayin a ɗa wari a mawandamgbani.

²¹ Kahu nala vi, i'ari i yan t̄a mɓari n Kashilā. Eɗa atokulalu a ne a ɗa i'ari, kɓam uyawunsa u cingi n manyan ma cingi ma ɗe ma pecene ɗa ɗe n eyi. ²² Shegai gogo-na u gonuko ɗa ɗe aje a ne. U yan t̄a nala a asu u ikyamba i Maku ma ne, uza ɗa u kuwai a mawandamgbani. Adama a nala, Yesu Kawauwi tuko ɗa ɗe a kapala ka Kashilā, kɓam i woko ɗe uwulukpi bawu ko unyushi u cingi u te, kɓam ko uza wa takpa ɗa n unyushi wa a'ayin a ɗa baci ya tuwa i shamgba a kapala ka ne. ²³ Shegai u kana t̄a i rongo uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga kɓam i shamkpa ka n ucira. Kotsu i asaka uzuwa u uma u ɗa i wushai a'ayin a ɗa i panai Kadyanshi ka Shinga ki wa. Kadyanshi ka Shinga ka nala ki a yan t̄a kuɓari ku ne a likimba gba, kɓam mpa Bulus n woko t̄a kagbashi ka ucangasa akani yi.

Manyan ma Bulus

²⁴ N yan t̄a mazanga an a zuwai n panai ikyamba adama a ɗe. Ma pana t̄a ikyamba i ili i'ya dem i tuwa mu, kɓam ko n nala n cina upana u ikyamba u ɗa Kawauwi ka panai wa. Upana u ikyamba u nala vi u tuko t̄a ili i'ya i ɓangai ikyamba i ne; wata, a'uwa a Atoni. ²⁵ Mpa gogo-na kagbashi ka Atoni ka kpaci Kashilā ka zuwa mu t̄a n tonuko ɗa tyoku ɗa kadyanshi ka Kashilā kari mayun. ²⁶ Kashilā ka sokongu t̄a kadyanshi ki a asu u aza ɗa a yain uma caupa, shegai gogo-na u wenike ɗe afofi a ne a asu u ama a ne. ²⁷ Kashilā ka wenike t̄a akani a ne adama a ɗa wa ciga t̄a eɗa Awulawa i reve ikuna i shinga n i tsupige i ne. Ili i'ya a'ari a sokongi, shegai gogo-na a toɗugboi vi i'ya na: Kawauwi ka rongo t̄a a asuvu a ɗe, kɓam adama a nala i reve t̄a ya dusuku a tsupige tsu ne kaɓolo.

²⁸ Adama a nala a ɗa tsa tonusuko ama ukuna u Kawauwi ko nte baci tsu banai. Tsu rono le t̄a atsuvu kɓam tsu wenishike le t̄a. Tsu yan t̄a manyan n gba ugboji u ɗa Kashilā ka naka tsu, kpaci tsa ciga t̄a aza ɗa a bolomgbonoi n Kawauwi a woko tyoku ɗa a gain a woko a gawunsa baci n Kashilā. ²⁹ N yan t̄a manyan cika tsara ili i na yi i gita, kɓam n pityanangu t̄a n ucira u Kawauwi u ɗa wa yan manyan a asuvu a va.

2

¹ Ma ciga t̄a i reve tyoku ɗa mari kumodu adama a ɗe, n adama a Atoni a ɗa a'ari a Lawudukiya, kɓam n Atoni a ɗa bawu kotsu a gawunsai na mpa. ² N yan t̄a nala tsara n gbamatangu le kɓam n bolomgbono le n uciga. Nala wa zuwa le t̄a a tsara ili i shinga ushani i'ya ya tuwa a asu u ureve u

ili i usokongi i Kashilā i nala yi gbā. Kadyanshi ka Kawauwi ka ma dansa. ³ Aya uza da wa ɓānā gbā kuzuwate ku kakiri n ureve u da bawu tsa wene vi. ⁴ N tonuko da ta ili i na yi tsarā ko uza u fuda u yinsa da n ugboji wa kpam u nanamgbana n ada wa. ⁵ Ko an u wokoi ma ta mbari n ada, katakasuvu ka va ka ta ara de. Kpam ma ta n mazanga adama a da ya rongo tyoku da u gain i rongo kpam adama a da i'ari n upityanangu u ucira n Kawauwi.

Yesu tuko ta uma u maci

⁶ Gogo-na an i wushuki n Yesu Kawauwi u wokoi Asheku a de, lyayi kelime n utono u ne. ⁷ Zuwai alu a de a asu u ne kpam i gbonguro a asuvu a le. Nala upityanangu u de wa tsarā kami ka ugbami, dere tyoku da a wenishike da. Kpam adama a nala dem ya cikpa ta cika.

⁸ Kotsu i asaka ko uza u kana da n kananamgbani ka gbani wa. Kananamgbani ka nala ki ka yan ta yavu ka ugboji ka, shegai uwenishike u vuma da koshi. A ucira u likimba u na u da uwenishike u nala vi u wuta shegai a asu u Kawauwi u da wa. ⁹ Gba ili i Kashilā i'a ta a asuvu a Kawauwi. ¹⁰ I'a ta kabolo n eyi. Adama a nala, gba ili i na yi i'a ta a asuvu a de, kpam wa lya ta tsugono tsu ucira kau-kau n ucira u tsugono gba.

¹¹ An i tuwai a asu u Kawauwi u kida da ta acombi a asuvu a kulu, shegai ukida u vuma u da wa. Ili i'ya Kawauwi ka yain i'ya u kida ta ahali a unyushi u cingi a de. ¹² An a lyubugu da, a cidangu da ta kabolo n Kawauwi. Aku a 'yangaasa da n uma adama a da i'ari n upityanangu a asuvu a ucira u Kashilā, uza da u 'yangaasai Kawauwi a ukpa. ¹³ Akushe a da i'ari adama a da i'ari n unyushi u cingi, kpam i'a n utsara u kaci a ucira u unyushi u atakasuvu a de wa. Shegai Kashilā ka zuwa da ta i rongo a asuvu a Kawauwi. U cimbusuka tsu de unyushi u tsunu gba.

¹⁴ Unyushi u tsunu u da pini ushani ukorongi, kpam ili i'ya a korongi vi i shamkpa tsu ta. Shegai Kashilā ka cimbusa ta i'ya, u bidyai i'ya u wacinsai i'ya a asu u da u zuwai a varai i'ya a mawandamgbani ma Kawauwi. ¹⁵ A ure u nala vi u da Kashilā ka takpai ucira u tsugono a asuvu a ucira kau-kau n ucira u tsugono. U zuwa le a panai uwono a kapala ka ama, kpam u lyai kaci ka le a mawandamgbani ma Kawauwi.

¹⁶ Adama a nala, ko uza u tonuko da baci kagbani a ili i'ya ya lya ko ya so kotsu i dambula wa. Kotsu i dambula ko ama a dansaka da baci an i kpadai uyan icun i abiki dem ko kpam abiki a uwoto u savu wa, ko kpam ukpada utono mele ma kain ka Ashibi.† ¹⁷ Kpaci ili i nala yi gba iryoci i ili i maci i'ya ya tuwa ya gita i'ya. Kawauwi n kaci ka ne aya ili i maci yi. ¹⁸ Ama a da pini ushani aza da a tsu yan ipeli a dana baci a'a n

ukana u kaci, shegai nala a'ari wa. A tsu gbashika ta atsumate a zuba. Kotsu i asaka ama a nala yi a yanka da kadyanshi ka gbani wa. Iacun ama a nala yi a tsu dana ta gba ili i'ya a wenei, kpm atakasuvu a le a da bawu a'ari uwulukpi a da a tsu zuwa le ta a yain agoni adama a uyawunsa u utengeshi u le. ¹⁹ Ama a nala yi a buwa kpm upadari n Kawauwi kaci ka ikyamba wa. Kpaci tsa ta upadari kabolo n ikyamba i ne n akawa a ne, kpm tsa gbonguro ta koshi tsu tsara baci ilikulya n ucira u tsunu a asu u Kashila.

²⁰ I kuwa ta kabolo n Kawauwi, kpm u wauwa da ta a ucira kau-kau u likimba u na. Nida ya lya kapala n utono u mele ma likimba na yavu aza a likimba a da i'ari? ²¹ Mele ma na ma dana ta, "Kotsu i kana ili i na wa!" ko kpm "Kotsu i lyai ili i na wa!" ko gban "Kotsu i sawa ili i na wa!" ²² Mele ma na mi ma yan ta kadyanshi ka ili i'ya bawu ya barakpa. A'ayin a da baci tsu yain manyan n ili yi, aku i wacuwa. Nala dem wari n mele ma ama a yain. ²³ A tsu wene ta yavu mele mi mai da mari, kpaci a tsu zuwa ta ama a matsa a zuwa Kashila ka pana kayanyan, ko kpm a wenike uvakunku u kaci u kaban. Nala vi kaban ka, kpm dem a tsu zuwa ta ama a pana ikyamba a asu u matsa a zuwa Kashila ka pana kayanyan. Shegai mele ma na mi ma tsu banga uza da wa ciga u asaka uyawunsa u cingi n uciga u ili i cingi wa.

3

Tyoku da uza wa rongo uwulukpi

¹ An u wokoi a 'yangasa da a ukpa kabolo n Kawauwi, u kana ta i zuwa atakasuvu a de a ukuna u zuba, a asu u da Kawauwi kari na ndishi a ulyaki u Kashila. ² Zuwai asuvu a de a yawunsa u ili i zuba, shegai a ili i likimba wa. ³ Yansai nala an i kuwai a'ayin a da Kawauwi ka kuwai, kpm gogo-na Kawauwi ka fobugo da de uma u mayun u de n Kashila. ⁴ Kawauwi ka uma u mayun u de, kpm an Kashila ka wenike yi a likimba gba, eda dem ya dusuku ta kabolo n eyi a tsupige tsu ne.

⁵ U kana ta i wuna ikuna i likimba i na i'a baci a asuvu a ikyamba i de. I wuna tsishankala, ko uyan manyan ma tsishankala icun kau-kau. U kana ta dem i wuna upana u maluwa ma icun i ili i nala yi. U gan ta dem i asaka upanasa icun i maluwa ma ili i cingi i nala yi. I takpa uciga u utsara u ikebe ili i'ya i'ari ili i te n ulyaka ameli kayala. ⁶ Upan u Kashila wa ta a utuwa a asu u icun i ama da a ka yansa ili i nala yi.

⁷ Eda dem i'ari ya yansa ta nala caupa a'ayin a da i'ari aza a likimba. ⁸ Shegai gogo-na u kana ta i asaka uyansa ili i nala yi a asuvu a de. I asaka unamgbi u asuvu n ibili. Kotsu

i aṣakā dem uyansaka atoku tsicingi n kunangasu hal dem n kadyanshi ka gbani. Aṣakai utonusuko ama kadyanshi ka ka ɓala le. ⁹ Kotsu i yansaka kaci ka de kaɓan wa, an u wokoi i mondoi vuma u cau kpam n tyoku da i rongoi caupa. ¹⁰ Gogo-na i uka de vuma u savu, kpam uza da u yain vuma u savu u nala vi wa rongo da ta unakasa ureve kpam u gonuko da tyoku da eyi wari. ¹¹ A uma u savu u na vi, u dambula ko avu uza u Yahuda u da ko Kawulawa wa. Kpam u dambula ko a kida vu kacombi ko a kida vu wa. U dambula dem ko kamoci ka baci wari, ko a kaɓon ka kaletsu ka uryagbaji ka wari wa. U dambula ko uza da wa gbasha ko uza da bawu wa gbasha wa. Ili i'ya i'ari n kalen i'ya Kawauwi, kpam wa ta a asuvu a tsunu gba.

¹² Adama a ili i nala yi, kpam n adama a da Kashila ka dangasa da i woko ama a ne kpam u gonuko da uwulukpi, n adama a da wa ciga da, kotsu i yain n asuvayali, n ubanga u atoku. Kpam i vakunku kaci ka de n ahankuri. Ili i na yi i'a ta tyoku u aminya a da i tsu uka. ¹³ Kotsu i pana upan u atoku wa, kpam unyushi wa baci pini, kotsu i cimbusuka atoku. Asheku a cimbusuka da ta, adama a nala, nala dem ya cimbusuka atoku a de. ¹⁴ Kunya ka ku lakai kalen ka ya uka, ka uciga. Uciga u bolomgbono tsu ta gba kpam u zuwa tsu rongo kaɓolo mai.

¹⁵ Aṣaka ndishi n shinga n Kawauwi n toni n aɗa. Yansai nala adama a da i'ari atoku a ikyamba i te kpam Kashila ka isa da i rongo a asuvu a ndishi n shinga. Kpam i cikpa Kashila maco. ¹⁶ Aṣakai akani a Kawauwi a shamgba a atakasuvu a de ushani kpam a ka zuwa da ta i yain n ugboji. Yankai akani a ne manyan i ɓangamgbana a asu u uwenishike kaci ka de kpam i naka le adooki. I rongo n ucikpa a asuvu a atakasuvu a de, i rongo n i shipi gba icun i ishipe i shinga ubana a asu u Kashila. ¹⁷ Ko ndya baci ya yan ko tani ya dana, yanyi i'ya a asuvu a kala ka Yesu Asheku. Kpam a'ayin a da ya yan ili i nala yi, i cikpi Kashila maco a asu u ne ubana a asu u Kashila Tata.

Tyoku da uza wa rongo a kuwa ku ne

¹⁸ Aka, gorimukoi a'ali a de, kpaci dere da wari ya tono baci Asheku.

¹⁹ A'ali, cigai aka a de kotsu i rongo n ele n asuvu a shen wa.

²⁰ Mmuku, gorimukoi isheku i de a ili dem, kpaci nala ya zuwa Asheku a pana kayanyan.

²¹ Isheku, kotsu i matsa mmuku n de hal a kpaɗa utsara ugbama u asuvu wa.

²² Agbashi, u kana ta i gorimuko azakuwa a de pini naha a likimba. I matsa i zuwa le a pana kayanyan. A'ayin a da

baci i wenei a ka wundya dā a da ya yan nala koshi wa. Yansai nala n atakasuvu a de gbā maco a'ayin a da baci bawu a ka wundya dā. Nala ya nākā Asheku tsupige. ²³⁻²⁴ Ya yanka tā Yesu Asheku manyan a'ayin gbā. Vuma dā ya yanka manyan wa. Asheku a da a ka nākā dā agadu a woko katsupi ka malen ma manyan ma i yain. Adama a nala, yanyi manyan n ucira u de gbā. ²⁵ Kpam i reve tā i yan baci ili i'ya bawu i gain, a ka tsupa dā tā n ili i cingi i'ya i yain vi. Kpaci Kashilā ka wenike kudyangi a asu u aza da a yain ili i cingi wa.

4

¹ Azakuwa, kiranai n agbashi a de, i bidya le unā u te, an u wokoi i reve tā i'ari n Uzakuwa u de a zuba.

Yanyi kvasu

² Rongoi uyansa kvasu n atakasuvu a de ufoḅusi kpam n ucikpa a atakasuvu a de. ³ Yanyi kpam kvasu adama a tsunu. Yanyi dem kvasu tyoku da Kashilā ka kukpā ure adama a akani a tsunu, tsarā tsu tonuko ama ili i'ya i'ari usokongi i Kawauwi, ili i'ya i zuwai mārī usiri n ikani da la vi. ⁴ Yanyi kvasu tsarā n dansa akani a na yi mai, tyoku da u gain. ⁵ Rongoi n ugboji a'ayin a da baci i'ari kaḅolo n aza da bawu a'ari Atoni. Yanyi manyan n kabala ka i tsarāi mai. ⁶ Kadyanshi ka de ka woko ili i shinga kpam n maluwa ma upana, tyoku u kusan ka kari nā mkpadī. Nala wa bāngā dā tā i reve tyoku da ya wushunku uza da baci dem u yan dā keci.

Idyani i makorishi

⁷ Tikiku wa tonuko dā tā ukuna u vā. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga. Kaḅangi ka ka maci uza da wa gbashika Asheku kaḅolo nā mpa. ⁸ N suku yi tā a nwalu n na mi tsarā u zuwa dā i reve tyoku da tsa yansa kpam u gbamatangu dā. ⁹ Mpa dem na ma suku Onisima. Eyi dem uza u maci u da kpam utoku u da n lakai uciga. Eyi dem uza u te u da a asuvu a ama a de. A ka tonuko dā tā gbā ili i'ya ya gitasa pini na.

¹⁰ Aristaraku wā tā pini na a kuwa ku a'ali kaḅolo nā mpa. Wa danasa dā tā, nala dem Marku, uza da akaya a ne a'ari a te n Baranaba. Tsu tonuko dā tā caupa i ryabusa Marku mai u tuwā baci. ¹¹ Joshuwa* uza da dem a tsu isa Yusutu wa sukunku dā tā idyani. Alya koshi Atoni a Yesu Asheku a asuvu a aza a Yahuda aza da tsa yan manyan kaḅolo. A ka yan tā manyan nā mpa adama a tsugono tsu Kashilā kpam alya a vakunku mu asuvu.

¹² Abafara vuma u ilyuci i de da, kpam kagbashi ka Yesu Kawauwi. Wa sukunku dā tā dem idyani. U tsu yansa ka

* 4:11 N Tsiyahuda kala ka "Joshuwa" ka "Yesu" n Tsiheline.

ɗā tā kavasu kain dem. U folo tā Kashilā ka zuwa ɗā i yain ugbami kpam kotsu i āsākā upityanangu wa, kotsu i shamgba n ucira tyoku ɗā Kashilā ka ciga. ¹³Ma dana tā u mātsā tā cika adama a ɗe n adama a Atoni a ɗa a'ari a ilyuci i Lawudukiya n Hirafoli.

¹⁴Kaje ka maci ka tsunu kanāki ka agumā Luka wa sukunku ɗā tā dem idyani, nala dem Dima. ¹⁵Nākāngi akani a idyani i tsunu a asu u atoku a ɗa a'ari a Lawudukiya, n uka u ɗa a ka isā Nimfa n gbā aza ɗa a tsu gawunsusa a kuwa ku ne.

¹⁶A'ayin a ɗa baci i kotsoi uyan kanāsheshi u ukanikorongi u na vi, i nākā dem Atoni a ɗa a'ari a Lawudukiya tsarā a yain dem kanāsheshi. Eɗā dem i yain kanāsheshi u ukanikorongi u ɗa n koronku le. ¹⁷Tonukoi Arikibu udyanshi u na, “Mātsā vu kotso manyan ma Asheku a nākā vu.”

¹⁸Mpa Bulus uza ɗa u korongi idyani i na yi n kukere ku va. Ciɓai n ikani i va.

Āsākā ukuna u shinga u Kashilā u toni n āɗā.

Ukanikorongi u Kagita Ubana a Asu u Aza a Tasaloniya

Ukukpa u kadyanshi

An Bulus kotsoi ukorongu ukanikorongi u na vi, aku u korongi kpm u roku ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Tasaloniya ilyuci i ucira i'ya a ikengi i kushiva n kuden ku pige. Pini a asu vi, atoni a ameli a da pini ushani. Bulus tuwa ta a Tasaloniya u wenishikei ama ukuna u Yesu. U yan ta dem manyan ma uyan atani tsara u tsara ikebe. Atoni a ameli ushani a woko ta Atoni a Yesu. Aza a Yahuda a da a'ari pini a woko ta dem Atoni.

An a yain a'ayin, aza da a ka tono n ama a ilyuci yi a gitai malyon, pini nala, a lokoi pini Bulus. An nala u wurai, Bulus tuwa ta u suki kaɓangi ka ne Timoti u tuko yi alabari a Atoni a da a'ari a Tasaloniya vi. Timoti tuko yi ta alabari a shinga, an u kotsoi upana alabari a shinga yi da Bulus korongi ukanikorongi vi.

Uwenishike u pige u da wari pini a ukanikorongi u na vi u da a'ayin a da Yesu wa doku wa gono pini na a likimba. Ili ushani ya gita ta a a'ayin a nala yi. Tsa reve kain ka ili yi ya gita wa, adama a nala u gan ta tsu rongo mai tyoku da Kashila ka ciga hal n tsu vani kain ki. Gba ili i na yi Bulus dana ta i'ya pini a ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-3)

Upityanangu u aza a Tasaloniya n iryoci (1:4-3:13)

Uma u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan (4:1-12)

Ili i'ya tsa fuda tsa wene Asheku a gono baci (4:13-5:11)

Idani i makorishi n idyani (5:12-28)

¹ Atsu an Bulus n Sila n Timoti atsa tsa korongu ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Ele dem aza a Kashila Tata u tsunu a da kpm aza a Asheku Yesu Kawauwi aza da a'ari a asu u nala vi. Ma yan ta kavasuna n foli Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de kpm u zuwuka da una u shinga na ndishi n shinga.

Upityanangu u aza a Tasaloniya

² Tso tsu rongo ta ucikpa Kashila adama a de gba. Kpm gba a'ayin a da baci tsa yan kavasuna, tsu tsu cifa da ta dem. ³ A'ayin a da baci tsa dansa ukuna u de n Kashila Tata u tsunu, tsu tsu dansa ta ukuna u ili i'ya i tsu yan adama a upityanangu u de, kpm tsu tsu dansa ta manyan ma i tsu yan an ya ciga atoku,

tsu tsu dansa t̄a k̄pam tyoku d̄a i tsu rongo uzuwa uma a asu u Asheku Yesu Kawauwi a'ayin a d̄a baci i'ari a asuvu a upana u ikyamba.

⁴ Aje a va, Kashil̄a ka ciga d̄a t̄a, k̄pam tsu reve t̄a u d̄angasa d̄a t̄a tsar̄a i woko ama a ne. ⁵ An tsu tonuko d̄a Kadyanshi ka Shinga, n udyanshi u d̄a koshi wa, shegai n ucira u d̄a. Kulu Keri ka ku zuwa d̄a i reve ili i'ya tsu danai vi mayun d̄a. Kpam an tsu rongoi n ad̄a, i wene t̄a tyoku d̄a tsu rongoi a uwenike ukuna u maci u akani vi. ⁶ Nala dem, i rongo t̄a tyoku d̄a tsu rongoi n tyoku d̄a Asheku a rongoi. A asuvu a upana u ikyamba dem, i wusha t̄a akani yi k̄pam Kulu Keri ku zuwa d̄a t̄a i yain mazanga.

⁷ Nala i wokoi iryoci i ama gb̄a aza d̄a a ka tonono Asheku a uɓongu u Masidaniya n Akataya. ⁸ Adama a d̄e, kadyanshi ka Asheku ka kyawan d̄e gb̄a ko nte wa a uɓongu u na vi, hal gb̄am kapala n asu u na vi. Upityanangu u d̄e n Kashil̄a a reve t̄a n u d̄a ko nte wa. Adama a nala tsa ciga gb̄am tsu yain kadyanshi a kaci ka nala wa. ⁹ Ama yi n kaci ka le a tsu rongo t̄a uyan kadyanshi tyoku d̄a i ryabusa tsu. A tsu dansa t̄a dem tyoku d̄a i kpatalakai ameli kucina, aku ya gbashika Kashil̄a ka mayun n ka uma. ¹⁰ A tsu dansa t̄a dem tyoku d̄a ya vana Maku ma ne Yesu u tuw̄a a zuba. Kashil̄a ka 'yangasa t̄a Yesu a ukpa, gogo-na k̄pam Yesu nala vi aya wa wauwa tsu a upana u ikyamba u upan u ne u d̄a wa tuw̄a.

2

Manyan ma Bulus a Tasaloniya

¹ Ama a va, i reve t̄a gai utuw̄a u d̄a tsu tuw̄ai tsu kyawan d̄a u gbani u d̄a wa. ² I reve t̄a an tsari a Filibi kahu tsu tuw̄a ara d̄e. ³ Nte a zuwa tsu tsu panai ikyamba pini k̄pam a yanka tsu tsilai. Shegai Kashil̄a ka tsunu ka naka tsu t̄a ugbami u asuvu u d̄a tsa tonusuko d̄a Kadyanshi ka Shinga ka ne a kateshe, ko an u wokoi ama ushani pini a ka kangusu tsu t̄a. ⁴ Akani a d̄a tsu tuko d̄a, a'ari n kaɓan wa. Tsu tuko d̄a a d̄a tsar̄a tsu yain ugboji wa. Ryafa d̄a tsa ciga tsu ryafa d̄a wa. Nala wari wa, ko kenu! ⁵ Kashil̄a ka wene tsu t̄a tsari mai d̄a gai i zuwai u naka tsu Kadyanshi ka Shinga ka ne tsar̄a tsu tonusuko aza d̄a a buwai vi. Ili i'ya tsa ciga i'ya, tsu zuwa Kashil̄a ka pana kayanyan, kpaci aya uza d̄a u kondoi atakasuvu a tsunu. Tsu tsu zuwuka kadyanshi ka ama atsuvu wa. ⁶ I reve t̄a mai tsu tsu cikpala d̄a n kaɓan wa, k̄pam Kashil̄a n kaci ka ne wa wenishike t̄a ili i'ya tsu yain adama a kurura a d̄a wa. ⁷ Tsu tsu yan ili adama a d̄a tsa tsar̄a tsupige ara d̄e, ko ara uza wa.

Kpaci ątsu asuki a Kawauwi a ąą, tsa fuda ąą tsa yanka ucira u nala manyan tsu zuwa ąą i naąą tsu ili i'ya tsa ciga. ⁷ Shegai tsu yan nala wa, aku tsu vakunki kaci utuwą ara ąe tyoku ąą mma u tsu comuko kpam u kirana na mmuku n ne. ⁸ Tsu ciga ąą ąą cika kpam tsu pana ąą kayanyan tsu tuko ąą Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, kpam dem tsu pana ąą kayanyan tsu ąąąą ąą a ili dem, kpaci i woko ąe aza ąą tsa ciga cika.

⁹ Ama a va, i ciba ąą tyoku ąą tsu yain manyan cika an tsarı kaąolo n ąąą. Kaara n kayin tsu tsu moąono ąą tsu tsarą ikebe tsarą ili i'ya baci dem tsa ciga tsu tsila i woko ili kadambula ara uza wa, a'ayin a ąą tsarı pini n tsu yanyi kuąari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. ¹⁰ Eąą ama a tsunu aza ąą i wenei ukuna vi n a'eshi a ąe, nala dem Kashila, ątsu tsą ąą sarara n ukuna u mayun, ko uza wa naąą tsu unyushi tyoku ąą tsu yanka ąą wa, eąą aza ąą i wushuki n Asheku. ¹¹ Kpam i reve ąą tsu tono ąą n ąąą mai tyoku ąą tata u tsu tono na mmuku n ne. ¹² Tsu folo ąą ąą, kpam tsu gbamatangu ąą ąą. Tsu zuwa ąą ya dem u rongo ure u ąą wa naąą Kashila tsupige, kpaci u isa ąą ąą i uwa a tsugono tsu ne i tsarą kaąon a tsupige tsu ne.

¹³ Kain dem tsu tsu cikpa ąą Kashila an i wushuki n akani a ąą tsu tuko ąą. I danai idani i tsunu i ama i'ya koshi wa. I wushai akani yi dere tyoku ąą a'arı mayun: Akani a Kashila a ąą. Kpam akani a nala yi a ka rongo ąą uyan manyan ara ąe aza ąą i wushuki.

¹⁴ Ama a va, an i wushuki n ili i'ya tsu danai, ama a ąe a foro ąą ąą. Nala i wokoi tyoku u Atoni a Kashila a ąą a'arı a Yahuda. Ama a nala yi a wushuku ąą n Yesu Kawauwi, aku ama a le aza a Yahuda a foro le dem. ¹⁵ Aza a Yahuda a nala yi a wuna ąą ntsumate n le, hal aza roku a le gbam a wunai Yesu Asheku. Gogo-na a zuwa tsu ąą tsu panai ikyamba kpam a loko tsu. Ama a nala yi a yan ili i'ya Kashila ka pana kayanyan wa, kpam a bishinkai gbą ama uwusha ukuna u shinga, ¹⁶ kpaci a bishinka tsu ąą tsu dansa n Awulawa tsarą kotsu a tsarą iwauwi wa. Nala a rongoi uyansa n a dokusi unyushi u cingi u le. Aku Kashila ka tuwai ka yain upan, u yan le mavura.

Bulus wa ciga u doku u kyawan le

¹⁷ Ama a va, an a loko tsu ara ąe, tsu ąarąkpą wa, she na tsu maąsai cika tsu gono. Tsu ąsaka ucibusa n ąąą wa, ko kenu, kpam tsu ciga ąą tsu wene ąą cika. ¹⁸ Mayun ąą tsa ciga ąą uwene. Mpa Bulus, n maąsą ąą a'ayin ushani tsarą n tuwą ara ąe, shegai Kanangasi* ka kangu mu ąą. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai ma ciga n wene ąą i'ya, i tuko tsu ąą uzuwa u uma, i naąą tsu kpam maząąą, kpam eąą funi u utsarą u kaci u tsunu. Ya

* **2:18** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

zuwa tsu ta tsu yain mazanga a kapala ka Yesu Asheku a'ayin a da baci u tuwai. ²⁰ Eɗa tsupige tsu tsunu, eɗa kpam mazanga ma tsunu.

3

¹ Adama a nala, an tsu kpaɗai akawunki a upana alabari a de, aku tsu wushuki tsu da atsu tsa shamgba ta a Atina, ² aku tsu suki Timoti ubana ara de. U yan ta manyan n atsu tyoku u kagbashi ka Kashila, kpam u yain kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. Tsu suku yi ta tsara u zuwa da i yain ugbami kpam u gbamatangu upityanangu u de. ³ Tsa ciga i dambula adama a upana u ikyamba u da wa tuwusa da wa. I reve ta gai an upana u ikyamba vi wa tuwa, cinda Kashila ka ka dangasa tsu.

⁴ A'ayin a da tsari n ada vi, tsu tsu ronuso da ta atsuvu tsu da upana u ikyamba wa tuwa tsu ta gba tsunu gogo. Kpam i reve ta mai upana u ikyamba u tuwa de. ⁵ N pana ta alabari a upana u ikyamba u de hal n kpaɗai ukawunku n alabari a da n panai, da i zuwai n suki Timoti vi. N suku yi ta tsara u wene ko upityanangu u de u buwa pini n ugbami. Mari n pana ta uwonvo ma wundya ko Uza u Ukondo u fuda da de, manyan ma tsunu kpam gba ma woko ma gbani.

Timoti danai ili i'ya u wenei

⁶ Gogo-na da Timoti gonoi a asu u nwalu n ne utuwa ara tsunu an u wutai ara de. U tuko tsu ta alabari a shinga a ukuna u upityanangu u de n ukuna u uciga u de. U tonuko tsu ta kpam an i'ari tsu a ucibusa n mazanga kpam ya ciga tsu uwene, tyoku da atsu dem tsa ciga da uwene.

⁷ Ama a va, atsu n kaci ka tsunu dem tsa ta n upana u ikyamba kpam a ka yan tsu mavura cika, shegai tsa ta na nvain n katakasuvu an i shamgbai n ucira a upityanangu u de. ⁸ Gogo-na tsu reve ta an i'ari kushani n ucira n Asheku, nala vi u doku ta u gbamatangu tsu. ⁹ Tsu cikpa ta Kashila adama a de cika! Adama a de tsa ta n mazanga ma pige a kapala ka Kashila. ¹⁰ Kaara n kayin tsu tsu yan ta kvasu cika adama a de. Kpam tsu folo ta Kashila ka asaka tsu tsu doku tsu wene da, tsara tsu shadangusu ili i'ya i gusa a asuvu a upityanangu u de.

¹¹ Kvasu ka tsunu ka Kashila Tata u tsunu n Yesu Asheku a asaka tsu tsu kondo da. ¹² Tsa ciga ta Asheku a zuwa uciga u de u gbonguro cika hal n i cigamgbani kpam i cigi gba ama, tyoku da dem atsu tsa ciga da cika. ¹³ A'ayin a da baci Asheku a tsunu a ka gono n aza a uwulukpi a ne. Tsu yan ta kvasu u zuwa atakasuvu a de a rongo n ucira cika, tsara kain ka ugono ka ne i woko uwulukpi a kapala ka Kashila Tata u tsunu kpam ko uza wa takpa da n ukuna u roku wa.

4

Rongoi mai a kapala ka Kashilā

¹ A makorishi ama a va, tsa folo da ta adama a kala ka Yesu Asheku i rongo a ure u da Kashilā ka pana kayanyan. Tsu wenishike da de nala vi kpm hal n gogo-na nala i'ari uyansa. Tsu gbatangu da ta i lyai kapala n uyansa nala ²kpaci i ciba ta ili i'ya tsu wenishike da a asuvu a kala ka Yesu Asheku.

³ Tsa ciga da ta i rongo uwulukpi, kotsu i suma unyushi u cingi u tsishankala. ⁴ Ya dem u fuda u gubi ikyamba i ne i rongo ure u da wari uwulukpi n u da kpm ama a ka naka karinga. ⁵ Kotsu i woko agbashi a uciga u atakasuvu a de tyoku da Awulawa a tsu yan wa, kpaci a reve Kashilā n ire i ne wa.

⁶ Kotsu vu ryafa utoku u vunu Katoni vu bidya uka u ne wa, kpaci Asheku a ka foro ta gba aza a icun i unyushi i cingi i nala yi. Tsu rono da ta atsuva caupa. ⁷ Kashilā ka isa tsu ta tsu woko uwulukpi, u isa tsu tsara tsu rongo uma u da wari n ashinda wa. ⁸ Gba uza da baci u kpa dai utono ukuna u na vi, ukuna u vuma da u kpa dai unaka karinga wa, shegai Kashilā ka wari u'yuwan, uza da u naka da Kulu Keri ku ne.

⁹ Kashilā n kaci ka ne u wenishike da ta i cigi atoku a de, adama a nala ili i'a la ya zuwa mu n koronku da ukuna u uciga u Atoni u da ya wenike asu u ama a Kashilā wa. ¹⁰ Mayun da, ko gogo-na i'a ta n uciga ushani ubana a asu u Atoni a da a'ari a uyamba u Masidaniya. Ama a va, ko an u wokoi nala, tsu folo da ta i doku i cigi le cika.

¹¹ Ili i'ya ya ciga cika i'ya: i rongo n uma u de shiriri, yawunsai a ukuna u manyan ma de koshi, kpm i yain manyan n akere a de, tyoku da tsu tonuko da caupa. ¹² Adama a nala, ama da bawu a'ari Atoni a ka naka da ta karinga adama a uma u da ya rongo, kpm ya zuwa ucira u de a asu u ama a naka da ikebe wa.

Tyoku da Asheku a ka gono

¹³ Ama a va, ma ciga ta i reve ili i'ya ya gita n Atoni a da a kuwai. Kotsu i shadangu n unamgbukatsuma adama a le tyoku u ama da bawu a'ari n uzuwa u uma wa. ¹⁴ Tsu wushuku ta Yesu kuwa ta kpm u 'yangai n uma. Kpm dem tsu wushuku ta Kashilā ka gonuko baci Yesu, wa gonuko yi ta kabolo n ama da a pityanangi n eyi kahu a kuwa.

¹⁵ Yesu Asheku u tonuko tsu ta u gono baci, atsu aza da tsari n uma a'ayin a da Asheku a ka gono vi, tsa uwa a kapala ka aza da a lasa tsu wa. ¹⁶ Asheku n kaci ka ne wa cipa ta a zuba. A'ayin a nala yi ama a ka pana ta kalagatsu ka Asheku, kpm a ka pana ta isali i pige a asu u uzapige u atsumate a zuba, a ka panaka le ta a fula kavana ka Kashilā. Nala gita baci, aku

aza da a kuwaɗi a asuvu a Kawauwi a gita a 'yanga. ¹⁷ Aṭsu aza da tsari n uma a likimba, a ka canga tsu ta a asuvu a alishi tsu gawunsa n Asheku a zuba, kpam tsu rongo n eyi de maco. ¹⁸ Nala ya gbamatangu atoku n kadyanshi ka nala ki.

5

¹ Ama a va, ili i'a la ya zuwa mu n koronku da ko nida ko nwere da ikuna i na yi ya gita wa, ² kpaci i reve ta mai kain ka Asheku a ka tuwa wa woko ta tyoku da kaboki ka tsu tuwa n kayin. ³ A'ayin yi, ama a ka dana ta, "Tsa ta na ndishi n shinga kpam tsa n ukuna wa," kute-kute aku upana u ikyamba u rukpa le, tyoku da uka u katsuma u tsu pana m6ala ilimaci ya rawa yi baci. Asu wa la u da ama a ka la a upana u ikyamba u nala vi wa.

⁴ Ama a va, i'ari a asuvu a karimbi a ikuna i na yi wa, kpam kotsu i yain majiyan ma kain ka baci kain ka Asheku ka tuwa da tyoku u kaboki wa. ⁵ Kpaci eda mmuku n katyashi n da kpam aza kaara. Aṭsu aza a karimbi n kayin a da wa. ⁶ Adama a nala she i wundi mai, kotsu i lavuta tyoku u aza da a buwai wa. Shegai i rongo n uma kpam n ukana u kaci. ⁷ N kayin ka a tsu lavuta, aza da kpam a tsu so n kayin ka a tsu so hal a tamgbalaka. ⁸ Shegai aṭsu aza da tsari a asuvu a katyashi u gan ta tsu kana kaci ka tsunu. A'ayin a da baci Kalapansi ka shilakana n aṭsu, tsu lyai kapala n upityanangu n Yesu n uciga u ama, tyoku da kasoje ka tsu uka maraga a makamba. Tsu zuwa uma u da Yesu wa wauwa tsu, tyoku da kasoje ka tsu uka makun ma kuvon. ⁹ Tsu yain ili i nala yi kpaci Kashila ka bidya ta ka wauwa tsu a akere a Yesu Kawauwi Asheku. U bidiga kaci ka ne u tsungu upan u ne ara tsunu wa. ¹⁰ Ko aṭsu n uma ko a asuvu a ukpa a'ayin a da baci u gonoi tsa rongo ta n eyi bawu utyoku, kpaci Yesu Asheku u kuwa ta adama a tsunu. ¹¹ Adama a nala, kotsu i gbamatangu atakasuvu a atoku a de, i rongo a unakasa atoku a de adooki, dere tyoku da i'ari uyansa.

Uwenishike u makorishi

¹² Ama a va, nakai azapige a de tsupige aza da a'ari a asuvu a manyan ma Asheku. A yan ta manyan cika a asuvu a de, kpam a tonuko da ta ili i'ya bawu i gain i yain. ¹³ Nakai ama a na yi karinga cika kpam i cigi le cika adama a manyan ma le. I rongo kpam na ndishi mai n atoku.

¹⁴ Ama a va, u kana ta i roni atsuvu a awonvoli. Gbamatangi aza a uwonvo. I banga aza da bawu a'ari n ucira, ya dem yanyi ahankuri n eyi.

¹⁵ I kirana kotsu a tsupa ukuna u cingi n ukuna u cingi wa, shegai a'ayin dem i maṣṣa i yain ili i shinga a asu u atoku a de n ama gba.

¹⁶ Kain dem i yain mazanga. ¹⁷ Rongoi uyan kvasu bawu ubula. ¹⁸ Ko ndya baci i gitai i cikpa Kashila, kpaci tyoku da Kashila ka ciga u da la vi, kpam eda ama a Yesu Kawauwi a da.

¹⁹ Kotsu i kangu Kulu Keri wa. ²⁰ Kotsu i goro kadyanshi ka Kashila ka ka wutusa a una u Atoni wa, ²¹ shegai i kondo ili i'ya a danai gba. Shamkpai ili i'ya i'ari i shinga. ²² Sumai gba ili i'ya i'ari i cingi.

²³ Tsu reve ta Kashila aya uza da u tsu naka ndishi n shinga. Kvasu ka va ka u wulukpe da a ili dem. Asaka u bishinka kulu ku de, n uma u de, n ikyamba i de uyan u unyushi u cingi ko a ure u eni u da baci, hal Yesu Kawauwi Asheku u gono. ²⁴ Uza da u dangasa da u rawa ta i wushuku n eyi, kpam wa yan ta nala.

²⁵ Ama a va, yanka tsu kvasu.

²⁶ Danasai Atoni n uwambatsa u uwulukpi.

²⁷ N tonuko da ta a asuvu a ucira u Asheku i yanka gba Atoni kaneshi u ukanikorongi u na vi.

²⁸ Ma ciga ta Asheku a wenike ukuna u shinga u ne a asu u de gba.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u Aza a Tasaloniya

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a ɗa a'ari a Tasaloniya a ɗa Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u ire u ɗa yi la vi ubana a asu u Atoni a ɗa a'ari a kuden ku pige ka kari a ikengi i kushiva. U korongu ta u ɗa kpaci aza roku pini de a ka wenishike ta uwenishike u kaɓan a kaci ka ugonon u Yesu. Aza roku a le a ɗa a'a ta n ukanikorongi u ɗa u wutaɗi ara Bulus, shegai kaɓan ka.

A ukanikorongi u na vi, Bulus wenishike ta ukuna u mayun a kaci ka kain ka Yesu wa gono. I doku ta a ili i'ya wari u korongi a ukuna u na vi. Ili i tatsu i'ya pini i'ya i'ari n kalen i'ya Bulus korongi pini a ukanikorongi u na vi. U tonuko le ta ukuna u ugonon u Yesu. U tonuko le an upana u ikyamba u ɗa a ka so vi mavura ma a asu u Kashila wa. Upana u ikyamba u na vi wa kotso ta, kpam kain ka uwunvuga ka pini. A makorishi, u ɗa a matsa manyan hal n a vani ugonon u Yesu.

Gba ili i na yi gogo-na i woko tsu ta i mayun, tyoku ɗa i'ari i mayun a asu u aza a Tasaloniya a a'ayin a ɗa Bulus korongi ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Ugonon u Asheku wa tuko ta ukuna u mayun (1:3-12)

Kotsu Asheku a gono wa (2:1-12)

Rongoi n upityanangu (2:13-17)

Yanyi kvasu n i yani manyan (3:1-15)

Kvasu ka makorishi (3:16-18)

¹ Aṭsu an Bulus n Sila n Timoti aṭsa tsa korongu ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a Tasaloniya aza ɗa a'ari ama a Kashila Tata u tsunu, kpam a'ari a asuvu a Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

² Kvasu ka va ka Kashila Tata n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga!

Kvasu ka ucikpa

³ Ama a va, u gan ta an kain dem tsu tsu cikpa Kashila adama a de. Tsu tsu cikpa ta an upityanangu u de wari a ugbonguro maco kpam ya dem a asuvu a de wa ta a udoku uciga utoku. ⁴ Da i zuwai tsa yan baci kadyanshi ka de a asu u Atoni a roku, tsu tsu yan ta mazanga an i'ari n akawunki

kpam i shamgbai pini n upityanangu ko an ya pana ikyamba n mavura cika.

⁵ Upana u ikyamba u nala vi, u wenike t̄a an Kashil̄a ka yanka ya dem afada dere. Adama a nala Kashil̄a ka kece d̄a t̄a a asuvu a ama a shinga a d̄a a ka uwa a tsugono tsu Kashil̄a, kpam e d̄a na a ka yan mavura adama a tsugono tsu nala tsi. ⁶ Kashil̄a ka tsu yan t̄a ili dere. Wa yan t̄a aza d̄a a ka tukuso d̄a upana u ikyamba vi mavura. ⁷ Wa tuko d̄a t̄a kpam uwunvuga a asuvu a upana u ikyamba vi hal n ātsu dem. Ukuna u na wa git̄a t̄a a'ayin a d̄a Yesu Asheku u wut̄ai a zuba u tuw̄ai n atsumate a zuba a ucira a ne, kpam n aletsu a akina.

⁸ Asheku a tsunu Yesu wa yan t̄a aza d̄a bawu a revei Kashil̄a kpam a 'yuwain upanāka Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku mavura. ⁹ A ka zuwa le t̄a a upana u ikyamba; wata, ukp̄a u d̄a bawu w̄ari n utyoku. A ka pece le t̄a n Asheku kpam a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne bawu utyoku. ¹⁰ Ukuna u na wa git̄a t̄a a'ayin a d̄a Asheku a ka gono u wushi icikpali n tsupige a asu u aza d̄a a'ari n upityanangu ara ne kpam a'ari ama a ne. Ed̄a i'ā t̄a pini a asuvu a le, kpaci i wushuku t̄a n i'ya tsu danai.

¹¹ Ukuna u na u d̄a u zuwa tsu tsa lya kelime n uyan kvasu, tsar̄a u zuwa d̄a i woko ama a d̄a a'ari dere tyoku d̄a wa ciga. Tsa yan t̄a kpam kvasu, ucira u Kashil̄a u ɓanga d̄a i yain gb̄a ikuna i shinga i'ya ya ciga i yain. Upityanangu u d̄e u d̄a u zuwa d̄a uciga u uyan ukuna u nala vi. ¹² Nala wa zuwa ya dem u n̄aka kala ka Asheku a tsunu Yesu tsupige adama a d̄e. Kpam a ka n̄aka d̄a t̄a tsupige tsi hal n eyi dem. Kashil̄a ka tsunu ka ka yan ukuna u nala vi a asu u Asheku Yesu Kawauwi, adama a ukuna u shinga u le.

2

Magono ma U'yangasaka

¹ Ama a va, tsa tunuko d̄a t̄a tyoku d̄a Asheku a tsunu Yesu Kawauwi wa tuw̄a n tyoku d̄a a ka bolomgbono tsu a asu u te tsar̄a tsu gawunsa n eyi. ² Kotsu vu laza kute vu dambula a kaci ka aza d̄a a tsu ciga a dana kain ka Asheku ka rawa d̄e wa. Gaawan a ka ciga t̄a a dana a panāka tsu t̄a an tsa dansa akani a Kashil̄a, ko a kadyanshi ka uza roku u danai ko kpam ka a korongi. ³ Kotsu i asaka le a yanka d̄a ugboji n udani u le wa.

Ukuna u maci vi u d̄a, kain ki ka tuw̄a wa, she a 'yangasaka Kashil̄a cika kpam Magono ma U'yangasaka ma nala mi ma wenike kaci ka ne, aku a wacinsa yi. ⁴ Wa gonuko t̄a kaci ka ne uzapige, aku u bidya kaci ka ne u la t̄a kameli, ko kpam ili i'ya a ka lyaka kayala. Hal gb̄am u tsu uwa t̄a a Kuwa ku Kashil̄a, n u dansi karara aya Kashil̄a.

⁵ Ciɓai a'ayin a ɗa maɗi kaɓolo n aɗa n tsu yanka ɗa ta alabari a ili i na yi. ⁶ Gogo-na i reve la vi de ili i'ya ya shamkpa yi, kpaci a asuvu a a'ayin a ne a ɗa koshi a ka wenike yi. ⁷ Ucira u cingi u ɗa wa yan tsilala n Kashila u ɗa pini wa yan manyan usokongi, shegai uza ɗa wa kangu u ɗa vi wa lya ta kelime n ukangu u ɗa hal she kain ka a ka takpa yi. ⁸ Pini nala, ɗa Magono ma U'yangasaka mi ma wenike kaci ka ne, aya uza ɗa Yesu Asheku wa wuna n uwule u unu u ne. Wa wacinsa yi ta kpam n tsupige tsu utuwa u ne.

⁹ Magono ma U'yangasaka mi ma tuwa ta ma yain manyan ma Kanangasi* a asu u ucira u kaɓan n iryoci i kaɓan, n ikunesavu i'ya i'ari i kaɓan. ¹⁰ Kpam wa yanka ta gba ili i cingi kau-kau manyan tsara u yinsa ama ɗa a ka wacinsa. Wacinsa ɗa a ka wacinsa le kpaci a 'yuwan ta uciga ili i'ya i'ari i maci, a 'yuwan la vi de iwauwi i'ya i wuta a asu u Kashila. ¹¹ Adama a nala, Kashila ka sukunku le ta ili i ucira i'ya ya yinsa le i zuwa le a wushuku n kaɓan ki. ¹² Nala a ka kidaga le ugana kpaci a ka pana ta kayanyan ka ili i cingi i'ya a ka yansa, a unu u ɗa a ka wushuku n ukuna u mayun.

Shamgbai n ucira

¹³ Ama a va, u gan ta an kain dem tsu tsu cikpa Kashila adama a de. Asheku a ka ciga ɗa ta, kpam u dangasa ɗa ta tun caupa a kagita wa wauwa ɗa ta. Iwauwi i tuwa ta an Kulu Keri ku zuwa ɗa i wokoi sarara, i tuwa ta kpam an i wushuki n kadyanshi ka ukuna u mayun. ¹⁴ U isa ɗa ta utuwa a iwauwi an tsu tonuko ɗa ukuna u Kadyanshi ka Shinga, tsara i tsara agadu a asuvu a tsupige tsu Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

¹⁵ Ama a va, adama a ukuna u na vi, u kana ta i shamgba n ucira, i kana uwenishike u ɗa tsu wenishike ɗa a asu u kadyanshi n ikorongi.

¹⁶ Kashila Tata u tsunu wa ciga tsu ta. Adama a iyali i na yi ɗa u gbamatangu tsu asuvu kpam u ɗa bawu wari n utyoku n uzuwuka u uma u pige. ¹⁷ Tsu yanka ɗa ta kavasus tsara Yesu Kawauwi Asheku n Kashila Tata u tsunu u zuwa atakasuvu a de a rongo n ucira, tsu yan ta kpam kavasus tsara a naka ɗa ucira u uyan u ili i shinga n kadyanshi ka shinga.

3

Yanka tsu kavasus

¹ A makorishi, ama a va, n folo ɗa ta i yanka tsu kavasus, i gita i yain kavasus tsara akani a Asheku a tambura gogo kpam a naka a ɗa tsupige a asu u ɗa baci dem a rawai, tyoku ɗa i yain a'ayin a ɗa akani yi a rawai ara de. ² I yain kpam

* 2:9 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

kavasu a wauwa tsu a akere a aza a cingi, kpaci ya dem da u wushuki n Asheku wa. ³ Shegai Asheku a'a ta n ushamkpa u kazuwamgbani, wa zuwa da ta i gbama kpam u kirana n ada a asu u uza u cingi. ⁴ Tsa ta n uzuwa u uma a asu u Asheku ya yansa ta i'ya tsu tonuko da i yansa, tsa ta kpam n u uzuwa u uma ya lya ta kapala n uyan i'ya. ⁵ Asaka Yesu Kawauwi Asheku u wenike da tyoku da Kashila ka ciga da. U wenike da kpam akawunki a upana u ikyamba tyoku da eyi u kawunki.

Kotsu i woko awonvoli wa

⁶ Gogo-na ama a va, naka da tsu naka da udani u na a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Banai dan n uza da wari kawonvoli a asuvu a de uza da bawu wa rongo tyoku u uwenishike u da i wushai ara tsunu. ⁷ Eda n kaci ka de i reve ta u kana i toni tyoku da atsu tsari. A'ayin a da tsari kabolo n ada, tsu yan uwonvoli wa. ⁸ Tsu tsu lya ilikulya i uza bawu tsu tsupai i'ya wa. Tsu tsu matsa ta tsu yain manyan kaara n kayin adama a da kotsu tsu woko kalandam a asu u uza wa. ⁹ Yan da tsu yain nala ko an u wokoi tsari n ucira u da tsa fuda tsu dana i lyatangu tsu. Shegai tsu yan nala wa kpaci tsa ciga ta tsu woko da iryoci i'ya ya tonu. ¹⁰ A'ayin a da tsari n ada, tsu naka da ta ili i'ya ya tonu: "Uza da baci gai u 'yuwain uyan manyan, kotsu a naka yi ilikulya wa."

¹¹ Tsu reve ta aza roku a de dusuku da a dusuki ndishi n gbani bawu a ka yan ili la, hal a kangi manyan ma aza roku. ¹² Adama a nala a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi, tsa folo ta ama a na yi, tsa barana le ta gbam a asaka kugengu a 'yanga a gita manyan a boluko kaci ka le ilikulya.

¹³ Ama a va, kotsu i wowo n uyan ili i'ya i'ari mai wa.

¹⁴ Aza da a 'yuwain upana ili i'ya tsu danai a ukanikorongi u na vi, i tonuko ama a kirana n ele. Banai dan i asaka le tsara a woko n uwono. ¹⁵ Kotsu i bidya ama a na yi tyoku u atokulalu a de wa, shegai i dansa n ele tyoku u utoku u de u da wari a kuwa ku de, uza da ya barana u yan baci ukuna u cingi.

Idyani i makorishi

¹⁶ Asaka Asheku a ndishi n shinga a naka da ndishi n shinga kain dem ko nida baci ukuna wa woko. Asheku a rongo n ada gba.

¹⁷ Gogo-na idyani i va i'ya na, n kukere ku va ka ma korongu i'ya. Mpa Bulus, n tsu yan ta ili i na a makorishi ma ukanikorongi u da baci dem n korongi, kpam i tsu wenike ta an ara va da u wutai mayun.

¹⁸ Asaka ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u rongo n ada gba de.

Ukanikorongi u Bulus u Kagita Ubana Ara Timoti

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana ara Timoti. Timoti tsu walasa ta n Bulus maco n a yanyi manyan ma utonusuko ama ukuna u Yesu. A'ayin a ukorongu ukanikorongi u na vi, cina Timoti n u yanyi manyan a ubongu u ilyuci i pige i Afisu.

Bulus koronku ta Timoti u banga yi n manyan ma utono n kuwa ku Atoni ka kari a asu u nala vi. Adama a nala, ukanikorongi vi wa ta ushadangi n udyanshi a kaci ka tyoku da a ka dangasa nkoshi, n tyoku da Atoni a ka yan a a'ayin a da baci dem a bolombonoi tsara a yain manyan ma Yesu.

A'uwa a Atoni a tsunu gogo-na a woko ta asu u da Atoni a ka rotsongusu ukuna u mayun a kaci ka Kashila n tyoku da a ka yan manyan kabolo a bangamgbana, kpam n tyoku da a ka banga aza da a ka ciga ubanga. Ukanikorongi u na u wenishike ta nkoshi kpam u wokoi iryoci ubana a asu u Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1,2)

Idani a kaci ka uma u kuwa ku Atoni (1:3–3:13)

Ukunosavu a kaci ka ure u utono u Kashila u tsunu (3:14–4:5)

Adooki a Bulus ubana ara Timoti (4:6–6:21)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza da koronku da, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpaci Kashila ka n Yesu a zuwai u woko nala. Kashila aya uza da wauwa tsu, Kawauwi kpam aya uza da tsu zuwai uma ara ne.

² Ada ma koronku ukuna u na vi Timoti, avu uza da vari maku ma maci ma va adama a upityanangu. Kashila ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpam aya Asheku a tsunu. Uciga u va u da, a naka vu ukuna u shinga n asuvayali, kpam n uma u ndishi n shinga.

Kiranai n awenishiki a kaban

³ An n banai a asuvu a uyamba u Masidaniya n tonuko vu ta vu shamgba a Afisu, tsara vu tonuko ama roku a da a ka wenishike uwenishike u kaban a asaka. ⁴ Kotsu a rongo utono alabari a itete wa, kpam a nangasa a'ayin a le a unaka alabari a akaya wa. Uyansa nala wa zuwa ta kananamgbani ka gbani, kpam wa banga ama a yain ukuna u Kashila wa. ⁵ Ili i'ya i zuwai va tonuko le nala i'ya, tsara ko ya baci vari pini a asuvu

vi u yain n uciga u da u tsu wuta a katakasuvu ka shinga n uyawunsa u ndishi n shinga kpm n upityanangu u da wari u mayun. ⁶ Shegai aza roku a shamgba pini nala, vi wa, a'ayin a da a tsu nangasa koshi a asu u ukuna u gbani. ⁷ A ka ciga ta a woko awenishiki a Mele ma Kashila, shegai a reve kalen ka kadyanshi ka le wa, gba n udani u da a danai a reve ta.

⁸ Tsu reve ta an Mele ma Musa ma lobonoi, uza u tonu baci ma tyoku da Kashila ka danai. ⁹ Tsu reve ta kpm an bawu Kashila ka yain Mele adama a aza da a ka wala dere, shegai a adama a aza da bawu a ka pana ukuna, n aryagbaji. U yan ta Mele adama a aza da a 'yuwain Kashila n aza da a ka nususa. U yan ta dem ma adama a aza da bawu a'ari mai n aza da bawu a ka naka yi karinga. Kashila ka yan ta Mele adama a aza da a wunai isheku i le ko anuku a le n aza da a tsu wuna uma u vuma gbani. ¹⁰ U yain ma kpm adama a aza da a ka vakusu n aka ko a'ali a da bawu a'ari a le, n a'ali a da a ka vakusu n atoku a le a'ali ko aka a da a ka vakusu n atoku a le aka. Kashila ka yan ta Mele adama a aza da a tsu bokuso ama ubana a tsugbashi. Kashila ka yan ta kpm ma adama a aza a kaban n aza da a ka yansa kaban a asu u afada. U yan ta Mele adama a ili i'ya ama a ka yansa i'ya bawu i'ari dere n uwenishike u mayun. ¹¹ Uwenishike u na wa ta dere n uwenishike u Kashila u mayun u da u naka mu tsara n tonuko ama.

Ucikpa u Bulus adama a ili i shinga

¹² N cikpa ta Kirisiti Kawauwi, Asheku a tsunu, uza da u naka mu ucira. U yawunsa ta u wushuku na mpa kpm u naka mu manyan ma ma yanka yi. ¹³ Ko an u wokoi mari n tsu tonusuko ta Kashila ukuna u cingi kpm ma yansa ama a ne mavura icun kau-kau. Shegai gba n nala Kashila ka yanka mu ukuna u shinga, kpaci a'ayin a da n yain ukuna u nala vi, n reve ili i mayun wa, kpm n pityanangu n eyi wa. ¹⁴ Asheku a tsunu a yanka mu ta ili i shinga ushani. Adama a ukuna u shinga u ne ara va u zuwa mu n pityanangi, u naka mu kpm uciga u da Kawauwi ka wenikei ama.

¹⁵ Yesu Kawauwi u tuwa ta a likimba tsara u wauwa aza a unyushi u cingi, kpm kadyanshi ka na ki mayun da, u gan ta ya dem u wushuku n ka. Mpa mari n lai ya dem unyushi gba a asuvu a ama. ¹⁶ Adama a nala, Kashila ka pana mu asuvayali u zuwa mu n woko iryoci i ahankuri a Yesu Kawauwi a da bawu a'ari n utyoku. Yan da u yain nala tsara ama a pityanangu n Kawauwi a tsara uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁷ Tsu cikpalai Kashila tsu naka yi kpm tsupige, tsu yain nala hal ubana bawu utyoku. Aya Magono ma bawu mari n utyoku, uza da bawu a ka wene, kpm bawu wa kuwa. Aya koshi Kashila. Ami.

¹⁸ Kahu a'ayin a na yi, ama roku a dana t̄a kadyanshi ka ili i'ya va tuw̄a va yan. Maku ma v̄a Timoti, kadyanshi ka v̄a ka na kpam ka ka te n kadyanshi ka ama a yain a kaci ka vunu nala vi. Ma ciga t̄a vu shangba n ucira, vu shilakana ibili i shinga a umodono u uyan ili i shinga. ¹⁹ A'ayin a da baci va yan nala vi, ma ciga t̄a vu shamkpa upityanangu u vunu vu zuwa katakasuvu ka vunu a asu u ndishi n shinga. Aza roku a wuna t̄a upityanangu u le a asu u da a 'yuwain utono ili i'ya uyawunsa u le wa tonusuko le. Adama a nala, upityanangu u le u namgba de tyoku da uwule u pige u tsu gbashā kpatsu ku mini ku t̄asa. ²⁰ Aza roku a da a yain nala vi alya Hamanaya n Alizanda aza da n nekei a asu u Kanangasi,* tsar̄a a reve u gan a tonusuko Kashil̄a ukuna u gbani wa.

2

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

¹ Ili i'ya ma ciga n git̄a vu utonuko i'ya va yan, vu yanka ya dem kvasu. A'ayin a da baci va folo Kashil̄a, vu foli Kashil̄a ka pana le asuvayali, kpam vu cikpa Kashil̄a. ² Tyoku da va yanka ngono kvasu n aza da a'ari n tsugono u da na. Yan nala tsar̄a tsu tsar̄a ndishi n shinga n ukpa da u u'yangasaka. Yanyi nala tsar̄a tsu rongo tyoku da Kashil̄a ka ciga, kpam tsu rongo ugorimuko atoku a tsunu. ³ Uyansa nala u gan t̄a, kpam wa zuwa t̄a Kashil̄a ka pana kayanyan. ⁴ Kashil̄a aya uza da u wauwa tsu, kpam wa ciga t̄a u wauwa ya dem. Wa ciga t̄a ya dem u reve ili i'ya i'ari i mayun. ⁵ Kashil̄a ka te ka, kpam uza roku da pini uza da u tsu uwa a mere ma Kashil̄a n ama. Aya Yesu Kawauwi. ⁶ Aya u nekei kaci ka ne katsupi hal a wuna yi tsar̄a u wushi ya dem. A'ayin a da u gain a naka alabari yi a da a naka a da.* ⁷ Kadyanshi ka mayun ka gai la n danai vi gba, an n danai Kashil̄a ka dangasa mu t̄a n woko kasuki n uza u ku'ari. Kadyanshi ka upityanangu u mayun ka u gain n wenishike Awulawa.

⁸ Adama a nala, a'ayin a da baci dem i bolomgbonoi tsar̄a i lyaka Kashil̄a kayala, ma ciga t̄a a'ali a saku akere a le a ka yan baci kvasu, kpam ma ciga t̄a akere yi a yain uwulukpi. Ama a da a ka yan kvasu ki ma ciga a yain n kananamgbani ko kpam asuvu a upan wa.

⁹⁻¹⁰ U gan t̄a aka a uka aminya dere a pala ikyamba i le adama a uvakunku u kaci. Tsulobo tsu le ts̄a t̄a a asu u ili i'ya a ka yansa, ts̄a a kuca ku kenji ko u'ukusa u ucanga u zinariya

* **1:20** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. * **2:6** Ure u roku u da a ka fuda a dana kalen ka roku kau pini na u da: Ukpa u Yesu a un̄a u ufarakpa iryoci i'ya i wenikei an Kashil̄a ka wauwai ama gba i'ya. Iryoci i nala i tuw̄a t̄a a'ayin a da i gain i tuw̄a.

wa. Tsa wenike a asu u ityali† ko aminya a ikebe wa. U gan ta a kaṇa kaci ka le a ili i nala yi.†

¹¹ Aka a gan ta a pana mai kpm a dusuku bini, kpm a gorimuko. ¹² N naḳa aka ucira a wenishike a'ali ko a lyai tsugono tsu a'ali wa. Aka a gan ta a dusuku bini. ¹³ Ili i'ya i zuwai nala i'ya, Adamu da Kashila ka gitai uyan, aku Hawa tonoi a kucina. ¹⁴ Kalapansi kpm uka da u lapanasai, aku unyushi u cingi u gitai. Kalapansi ka lapanasu Adamu wa. ¹⁵ Gba n nala, Kashila ka wauwa ta aka a asu u ilimaci, kpm u gan ta a pityanangu dem n Kashila, a wenike uciga a rongo kpm tyoku da Kashila ka ciga. U gan ta a rongo mai.

3

Tsupige a kuwa ku atoni

¹ Kadyanshi ka na ki mayun da, uza u yawunsa baci u woko makoshi† ma Atoni, ukuna u shinga u da wa ciga u yain. ² Makoshi ma kaṇa ta ma rongo ndishi n da bawu uza roku wa dansaka yi n ukuna u gbani. U kaṇa ta u yain uza u uka u te, kpm u shamgba ara ne koshi. U kaṇa ta u kaṇa kaci ka ne, uza da wa tonon n kaci ka ne mai. U kaṇa ta u yain n kala ka shinga. Uza da u tsu kirana n amoci a kuwa ku ne mai. Uza da kpm wa fuda wa wenishike. ³ U gan u woko kasoi she ma maka yi wa ko kashilakani wa. U gan ta u woko uza da kabirika yi n ukuna wa, u kaṇa ta kpm u cigi ndishi n shinga. U gan u woko kacigi ka ikebe kabirikete wa. ⁴ U gan ta u woko uza da wa fuda wa tonon n kuwa ku ne mai, mmuku n ne kpm n naḳa yi karinga a panaḳa yi. ⁵ Vuma fuda baci u tonoi n kuwa ku ne mai wa, nida wa fuda u toni n Atoni a Kashila? ⁶ U gan makoshi ma woko Katoni ka savu wa, kpaci wa yan ta aradi an u lazai u tsarai tsupige, pini nala, Kashila ka kidaga yi ugana tyoku da u kidagai Kalapansi. ⁷ Hal n ama a da a'ari a kateshe dem u gan ta a dansaka makoshi n kadyanshi ka maci, nala baci wari, ama a ka fuda a ka dana kagbani a kaci ka ne wa kpm Kalapansi ka fuda ka wanda yi wa.

⁸ Nala dem abangi a nkoshi, u gan ta a woko aza da ama a ka panaḳa, kpm aza da bawu a'ari n unu u re u re. U gan a woko asoi she ma maka le wa, u gan a woko a cigi a ikebe kabirikete wa. ◇ ⁹ U kaṇa ta a woko aza da a naḳai kaci ka le a ukuna u mayun u da Kashila ka wenike tsu a upityanangu u maci. U kaṇa ta a rongo uyansa nala n uyawunsa u ndishi n shinga. ¹⁰ Kahu ama a dangasa abangi a nkoshi, u kaṇa ta a kondo le n manyan ma roku a kagata ka Atoni, a fuda baci a yain mai, aku a dangasa le.

† **2:9-10** Udani u Tsiheline “ityali i ikebe cika” icun i ityali i'ya a tsu tsara a nnama n mini i'ya a ka dansaka. Matiyu 7:1. ◇ **3:8** Ask. 6:1-7.

¹¹ Nala dem uka u kaḅangi ka nkoshi, † u kaṅa ṅa u woko uza ḁa ama a ka panaka, kḅam kotsu u woko uza ḁa u tsu dansaka ama n ukuna u cingi wa. U gan ṅa u woko uza ḁa u kaṅai kaci ka ne kḅam ko ndya baci wa yan u yain i'ya n katakasuvu ka te.

¹² Kaḅangi ka nkoshi † ka gan ṅa ka yain n uka te, kḅam u shamgba ara ne koshi. U kaṅa ṅa u toni na mmuku n ne mai, kuwa ku ne kḅam u fuda u kirana n ka. ¹³ Aḅangi a nkoshi a ḁa a'ari mai, ama a ka naka le ṅa karinga, katsupi ka malen ma manyan ma le ka la vi, kḅam ucira u upityanangu u le a asu u Yesu Kawauwi, wa doku ṅa.

¹⁴⁻¹⁵ Ma ciga ṅa n tuwa ara vunu na n a'ayin kenu, shegai n ḁa asaḁa ve n koronku vu, tsara n tsara baci utuwa kaku wa, vu reve tyoku ḁa ama a Kashila a gain a rongo. Kḅam ama a na yi alya aza ḁa a wushuki n Kawauwi kḅam a wokoi ama a Kashila Uza u Uma. Alya Atoni, kuwa ki kḅam ka adawatsu n kami ka ukuna u mayun.

¹⁶ Ukuna u maci u pige u upityanangu u tsunu u ḁa na, u ḁa Kashila kari ka sokonku tsu hal utuwa gogo-na:

Kawauwi ka tuwa ṅa n ikyamba i vuma

kḅam Kulu ku Kashila ku dana ṅa u rongo ṅa mai.

Atsumate a zuba a wene yi ṅa,

kḅam a tonukoi gba aletsu ukuna u ne.

Ama a asu kau-kau a likimba a pityanangu ṅa n eyi,

Kashila kḅam ka canga yi ubana a zuba. ◇

4

Kuḅari a kaci ka awenishiki a kaḅan

¹ Kulu Keri ku dana ṅa a'ayin a makorishi, ama a ka asaḁa ṅa upityanangu u mayun, aku a gono a toni uwenishike u gbani u uwule u cingi u mayinsaḁa n uwenishike u ityoni i cingi.

² Ama ḁa a tsu wenishike ili, aku a gono a toni ukuna u roku ḁe kau, icun i le i'ya i tsu tuko uwenishike u uwule u cingi vi. Icun i ama a na yi uyawunsa u le u kuwa ḁe tyoku u ikyamba i'ya urim u shen u runukpai. ³ Icun i awenishiki a na yi a ḁa u gan uza u yain iyolo wa, kḅam a ḁa ilikulya i roku i'ya pini i'ya a ka wile. Shegai Kashila ka yan ṅa ilikulya yi adama a aza ḁa a revei ukuna u mayun kḅam a wushuki n u ḁa a ka fuda ṅa a lyai i'ya hal a cikpa Kashila. ⁴ Cinda gba ili i'ya Kashila ka yain i lobono ṅa, u gan tsu 'yuwan ko ili wa, tsu wushi i'ya n ipeli n katakasuvu ka te. ⁵ Tsu reve ṅa an i wokoi uwulukpi a asu u kadyanshi ka Kashila n kvasu.

⁶ Vu wenishike Atoni ili i na yi, vu yan baci nala, va woko ṅa kagbashi ka shinga ka Yesu Kawauwi. Avu kḅam dem va gbama ṅa a asuvu a kadyanshi ka mayun ka tsu wushuki n

ka n uwenishike u mayun u ɗa va tono. ⁷ Kotsu vu wushuku n itete i'ya bawu ya naƙa Kashila karinga kpam bawu i'ari n kalen wa. Ili i'ya va yan i'ya na: Matsa vu yain n ucira a asu u utono u Kashila mai. ⁸ U gan ta uza u matsa u sukuta ikyamba i ne tsara u zuwa i yain n ucira, shegai uza u yain n ucira n ahali a shinga tyoku u Kashila, u la ta ko ndya wa kalen. U lobono ta tyoku da vari gogo-na, wa woko vu ta kpam mai ubana a uma u da wa tuwa a kapala.

⁹ Kadyanshi ka na ki mayun da kpam u gan ta ya dem u wushuku n ka. ¹⁰ Tsu matsa ta manyan kpam tsu panai ikyamba cika, tsara ama a wushuku n ukuna u mayun. Yan da tsu yain nala kpaci uzuwa u uma u tsunu wa ta a asu u Kashila Uza u Uma kpam aya u wauwai ama gba hal gai aza da a pityanangi n eyi.

¹¹ Wenishike ili i na yi, kpam vu shamgba vu wene ya dem u yan ta i'ya. ¹² Kotsu vu asaka uza u goro vu an vari maku wa, shegai vu woko iryoci a asu u Atoni gba. A asu u kadyanshi ka vunu, n tyoku da va rongo n uma u vunu, n tyoku da va ciga ama, vu woko iryoci. U gan ta vu woko iryoci a asu u upityanangu u vunu, n tyoku da va kana kaci ka vunu n uwulukpi. ¹³ Yansaka ama kaneshi u Tagarada u Kashila, vu tonusuko le kpam n vu wenishike le hal a'ayin a da ma tuwa ara vunu. ¹⁴ Kotsu vu kpada uyanka kune ku Kashila ka ne vu manyan wa, a'ayin a da baci nkoshi n kagata ka Atoni n tadanku vu akere a zuwuka vu una u shinga a dansai akani a Kashila kaci ka vunu.

¹⁵ Zuwa a'eshi vu yain ili i na yi mai, vu naka kaci ka vunu a asu u manyan vi tsara ama a wene ulya u kapala u vunu. ¹⁶ Zuwa a'eshi ara vunu mai hal n uwenishike u vunu dem. Vu matsa vu wene vu yain ili i maci, Kashila ka wauwa vu ta, u wauwa kpam aza da a ka panaƙa vu.

5

Adooki a kaci ka udansa n ama

¹ Kotsu vu barana makoshi n asuvu a shen wa, shegai vu toni n eyi yavu tata u vunu u da. Vu dansa n alobo yavu atoku a vunu a da va dansa n ele. ² Yanka mmici tyoku da va yanka mma u vunu. Vu yanka nkere tyoku da va yanka ataku a vunu n uwulukpi.

³ Atoni a kirana n marana ma baci dem bawu mari n uza da wa kirana n eyi. ⁴ Shegai wa baci na mmuku ko mmuku n tsikaya, u kana ta a rotsongusu tyoku da a ka wenike aza a kuwa a le ukuna u shinga u Kashila a asu u ukirana n isheku i le. Kpaci nala a ka tsupa isheku i le ili i'ya a yanka le, kpam wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan.

⁵ Uka da baci wari maraṅa ma mayun uza da bawu wari n uza da wa ɓaṅga yi gba gba, icun i ne uzuwa u uma u ne a asu u Kashila da wari. U tsu rongo ta a ufolu a asu u Kashila kaara n kayin, n u yansi kvasu a'ayin dem. ⁶ Shegai maraṅa ma ma ciga upana u kayanyan, kakushe ka asuvu a katakasuvu ka ne, ko an wari n uma. ⁷ Wenishike Atoni gba ukuna u na vi tsara a woko uwulukpi a kapala ka ama. ⁸ Shegai ama a da a 'yuwain ukirana n amaci a le hal gai a'uwa a le, a wushuku n i'ya tsu wushuki wa. Ama a nala a la ta gbam aza da bawu a pityanangi unamgba.

⁹ Maraṅa ma ma gain ma wushi ubanga, u gan ta u yain uza da u rawai ayen a amangatatsu kpm uza da wari u rongoi n vali u ne mai. ¹⁰ Kpm u kana ta u woko uza da ama a ka pana n eyi adama a ili i shinga i'ya u yain; wata, u rongo na mmuku n ne mai? U tsu wusha amoci mai? U vakunku kaci ka ne a asu u ugbashika Atoni? U ɓaṅga aza da a ka pana ikyamba? U yansa ili i shinga?

¹¹ Kotsu Atoni a zuwa nraṅa n da bawu n yain mmici a asuvu a aza da a ka ɓaṅga wa. Kpaci a'ayin a da baci uciga u vali u 'yanga le wa pece le ta n uyanka Kawauwi manyan, aku a cigi a yain iyolo. ¹² Pini nala, unyushi wa kana le ta cinda a kpaɗai utono kazuwamgbani ka a yain n Kawauwi a kagita.* ¹³ A ka fuda ta kpm a woko awonvoli, a woko aza a utono a'uwa a ama n a dansaki ama. A ka pana ta maluwa ma ukuna u ama n a dansi kadyanshi ka bawu ka gain a dansa. ¹⁴ Adama a nala, adooki a da ma naka nraṅa n kenu n na mi a da a yain iyolo i roku. A matsa mmuku, a kirana n kuwa ku le, pini nala, utokulalu u le wa tsara asu da wa dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka le wa. ¹⁵ Aza roku a le gbam a asaka de ure u mayun vi a kanaɗi utono ure u Kanangasi.†

¹⁶ Uka u da wari Katoni wa baci n amaci aza da a'ari nraṅa, u kana ta u kirana n ele, shegai u asanka Atoni manyan wa. Atoni kpm a kirana na nraṅa n da bawu mari n abangi.

¹⁷ Nkoshi n kuwa ku Atoni n da n yain manyan ma le mai, u gan ta a naka le tsupige kpm a tsupa le. Hal gai a kaci ka aza da a ka dansa kadyanshi ka Kashila n aza da a ka wenishike ama ukuna u Kashila. ¹⁸ Ili i'ya a korongi a kadyanshi ka Kashila ki i'ya na, "Va kimba unu u kanaka a'ayin a da wa lapa ilya wa." A doku ta a korongi kpm, "Kayain ka manyan ka gan ta a tsupa yi."

¹⁹ Kotsu vu wushuku n kadyanshi ka a tuko vu a kaci ka makoshi wa, she vu tsara aza da a kanaɗai uza da tukoi

* **5:12** "ukpaɗa utono kazuwamgbani n Yesu" A'ayin a nala yi kahu a ɓaṅga maraṅa n ili ushani, she u yan kazuwamgbani n Atoni wa ya kpm iyolo i roku wa, kpm wa gbashika ta Kawauwi. † **5:15** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

kadyanshi ki hal ama a re ko ama a tatsu. ²⁰ Uza ɗa baci dem u nusai, ɓarana yi a kapala ka Atoni, tsarā aza ɗa a buwai a pana uwonvo u unusa. ²¹ A kapala ka Kashilā ka n ka Yesu Kawauwi n ka atsumate a zuba aza ɗa Kashilā ka ɗangasai ka ma yanka vu kadyanshi ka na ki, kpam vu toni udani vi. Kotsu vu cigi uza roku kapala n uza roku wa ko vu yain kudyangi wa.

²² A'ayin a ɗa baci va ɗangasa azapige, kotsu vu yain maloko vu taɗanku uza akere wa. Kotsu vu ɓolomgbono kaci ka vunu n aza roku a asuvu a unyushi u cingi u le wa, shegai vu takpa kaci ka vunu kau n uwulukpi.

²³ Mini ma de ma va rongo uso wa, vu yain n vu ɓolomgbonusi kenu n mini ma cinwi adama a mɓalā n katsumā n unambi u alaɗiya u ɗa va yansa maco vi.

²⁴ Ma ciga tā vu reve, aza roku a tsu yan tā unyushi u cingi kpam ama a reve n u ɗa a kateshe kahu gbam a yanka le afada. Shegai aza roku unyushi u cingi u le n kucina ka ama a ka tuwā reve n u ɗa. ²⁵ Nala dem, aza roku a ɗa pini aza ɗa ama a ka reve n manyan ma shinga ma le, shegai ma aza roku n kucina ka ama a ka tuwā a reve n ma.

6

¹ Atoni a ɗa a'ari agbashi, u kana tā a naka azakuwa a le tsupige, tsarā ama a dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka kala ka Kashilā ko kpam uwenishike u ne wa. ² Atoni a ɗa baci a'ari agbashi a azakuwa a le dem Atoni, nala wa zuwa kagbashi ki ka kpaɗa unaka uzakuwa vi tsupige wa. Shegai u matsa u yanka uzakuwa vi manyan kpaci uza ɗa wa lya kalen ka manyan ki Katoni ka dem, kpam uza ɗa kagbashi ki ka ciga aya. I'ya va wenishike kpam vu tonuko Atoni yi a yain i'ya la vi.

Utsari u maci

³ Awenishiki a kaɓan a roku a ka 'yuwan tā ukuna u na vi, kpam uwenishike u na vi u ucira u ɗa u Yesu Kawauwi Asheku kpam u ɗa kami ka uza wa rongo tyoku ɗa Kashilā ka ciga. ⁴ Gbā uza ɗa baci wa wenishike uwenishike u roku ɗe kau, wā tā n araɗi, kpam u reve ili wa. Icu n i vuma u nala wā tā n katakasuvu ka kananamgbani ka cingi ka kalen ka idani. Nala kpam wa zuwa tā ama malyon, wa zuwa tā kpam ama kushulu. Wa zuwa tā ama a nangasa aza a le a asu u kadyanshi ka gbani. Wa zuwa tā kpam ama a bidya aza a le n ukuna u gbani a atakasuvu a le. ⁵ Icu n i ama a na yi a tsu tuko tā kadambula a asu u ama. Uyawunsa u le wā tā n tsicingi. A'ā n ukuna u mayun wa. Utono u Kashilā u le u woko le ɗe ubolo u utsari.

◊ 5:20 Mat. 18:15-17.

⁶ Shegai utono u Kashilā a ure u maci u tsu zuwa tā ama a yain ipeli n ili i'ya a'ari n i'ya, utsari u maci kpam u pige u da gai la vi. ⁷ Kain ka a matsa tsu, tsu tuwa n ili a likimba na wa. Nala kpam kain ka tsa kuwa tsa laza n ili wa. ⁸ Tsa tsara baci ilikulya n aminya a u'uka nala dem u rasta tsu ta. ⁹ Shegai aza roku a tsu ciga ta a yain n utsari cika, an a ka ciga ili i gbani, pini nala, aku a rukpa a asuvu a ukondo kpam a wanda le n ili i'ya ya nangasa le hal i banka le a kadambula a nangasai kpam ama n ili i roku. ¹⁰ An u wokoi uciga u ikebe u da kagita ka tsicingi, aza roku adama a uciga u utsari a shamgba a upityanangu u le wa, kpam a ronukoi kaci ka le kadambula cika.

Bulus naƙai Timoti adooki

¹¹ Shegai avu Timoti vuma u Kashilā, u kana ta vu suma ukuna u cingi u nala vi, vu toni ili i'ya i'ari dere vu yain kpam i shinga. Vu rongo uma u vunu tyoku da Kashilā ka pana kayanyan n upityanangu. Vu wenike uciga n ahankuri vu yain manyan ma vunu n asuvu a ndishi. ¹² Vu shilakana ibili i shinga adama a upityanangu, vu kana uma u da bawu wari n utyoku, u da Kashilā ka naka vu. Vu yanka ta ama ushani kadyanshi ka shinga ka na ki.

¹³ A kapala ka Kashilā, uza da u tsu naka ili gba uma, ka ma rono vu atsuvu kpam a kapala ka Yesu Kawauwi uza da danai kadyanshi ka shinga a kapala ka Bontu Bilatu.† ¹⁴ Vu pana udani u ne n katakasuvu ka vunu sarara tsara ama a dana ukuna u gbani a kaci ka vunu wa. Kpam ko uza wa kana vu n unyushi wa hal Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u gono. ¹⁵ Kashilā ka wenike ta Yesu a'ayin a da u gain u wenike yi vi. Kashilā aya u rawai a cikpala yi, aya Uzapige u Tsugono, Magono ma ngono, Asheku a isheku. ¹⁶ Aya koshi bawu wa kuwa, kpam wa rongo a katyashi ka bawu uza wa fuda wa raba. Ko uza kotsu u wene yi wa, kpam uza wa wene yi wa. Aya tsa naka tsupige kpam ucira u ne wa n utyoku wa. Ami.

¹⁷ Tonuko aza a utsari a likimba kotsu a yain aradi ko a pityanangu a utsari u le wa, kpaci wa barakpa wa. Shegai a pityanangu n Kashilā uza u uma, uza da kpam u tsu naka tsu i'ya tsa ciga gbani tsara tsu pana kayanyan. ¹⁸ Tonuko le a yanka utsari u le ili i shinga, a yain manyan ma shinga, kpam a neke yaa, a banga kpam aza da bawu a'ari n ili. ¹⁹ Nala wa zuwa le ta a zuwusuka kaci ka le utsari a zuba u da wa woko le kami ka uma u le a kapala, kpam a tsara uma u maci gogo-na.

²⁰ Timoti, gana i'ya Kashilā ka naka vu vu kirana n i'ya mai. Vu suma uyansa kadyanshi ka gbani n aza da a tsu goro kadyanshi ka vunu n ureve u roku kau u da a danai a'a n u da. Icu n i kadyanshi ka nala ki ka tsu tuko Kashilā tsupige wa.

²¹ Aza roku gbam a asaka de ure u da a pityanangi vi a adama a utono icun i uwenishike u nala vi.

 Ukuna u shinga u Kashila u toni n avu n gba Atoni a da a'ari pini a asu vi.

Ukanikorongi u Bulus u Ire Ubana ara Timoti

Ukukpā u kadyanshi

Cina Bulus a kuwa ku a'ali da u koronki Timoti ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u na vi wa ta yavu ukanikorongi u da tata wa koronku maku ma ne ma u lai uciga cika. Bulus tonuko ta gbam Timoti u ba u kondo yi a kuwa ku a'ali ki.

Bulus tonuko ta Timoti tyoku da wa kana kaci ka ne u suma ukondo. U wutumkpusuka yi ta tyoku da kayain ka manyan ma Kirisiti ka maci ka woko. U gbatangusu ta Timoti u lyai kelime n manyan ma ne ma uwenishike ama a kaci ka Kawauwi.

Gogo-na Katoni dem ka tsu so ta ukonduso. Tagarada u na wa wenishike ta ama tyoku da a ka rongo bawu a rukpai a ukondo u nala vi. Idani i Bulus ubana ara Timoti gogo-na i woko dem de i Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu adama a Timoti (1:1-2)

Kotsu vu pana uwono u Asheku wa (1:3-18)

Tyoku da va woko kasoje ka shinga ka Kawauwi (2:1-26)

Tyoku da ama a ka woko a a'ayin a makorishi (3:1-9)

Lya kelime n upityanangu (3:10-4:8)

Idani n idyani i makorishi (4:9-22)

Ukukpā u kadyanshi

¹ Mpa Bulus, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpaci nala Kashila ka cigai u woko. Yan da u yain nala tsara n tonuko ama an Kashila ka zuwamgbanai ka naka ya dem uma a asu u Yesu Kawauwi.

² Timoti, koronku da ma koronku vu, avu maku ma ma ciga cika.

Kashila ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpam Asheku a tsunu. Kvasu ka va ka, a wenike vu ukuna u shinga u le n u pana u asuvayali, a naka vu kpam uma u ndishi n shinga.

Ulya u kapala n upityanangu

³ Kaara n kayin n tsu ciba vu ta a asuvu a kvasu. Ma yan baci kvasu, aku n cikpa Kashila adama a vunu. Kashila ka ma gbashika n uyawunsa u shinga tyoku da isheku i cau i va i yain a'ayin a da a'ari n uma. ⁴ Ma matsa ta gai n uciga n doku n wene vu, kpaci n ciba ta tyoku da vu sai n meshi an tsu pecemgbenei. Ma yan ta kpam mazanga tsu doku baci tsu gawunsa. ⁵ N reve ta vu wushuku ta n Kashila mayun, kpaci

va ta n upityanangu tyoku da mma u vunu Afiniki wari, tyoku da kpm mma u mma u vunu Loi u wushuki. ⁶ Adama a nala a da ma tonuko vu, vu fula akina a kune ku Kashila ka naka vu an n tafanku vu akere. ⁷ Kpaci Kashila ka yan atakasuvu a tsunu tsara tsu pana uwonvo u ama wa, shegai u naka tsu ta atakasuvu a ucira a da a'ari ushadangi n uciga, u tsu banga tsu ta kpm tyoku da tsa fuda tsu kana kaci ka tsunu.

⁸ Vu tonuko ama ukuna u Asheku a tsunu, kpm kotsu vu pana uwonvo u ili i'ya ama a ka dana an va yan nala wa. Kpm kotsu vu pana uwono u va a kapala ka ama an a kana mu adama a Kirisiti Kawauwi wa. Shegai, adama a ucira u da Kashila ka naka vu, vu bolomgbono kaci na mpa tsu pana ikyamba adama a Kadyanshi ka Shinga ka ne. ⁹ Kashila ka wauwa tsu ta kpm u dangasa tsu tsu rongo n uma u uwulukpi. Tun kahu a yain likimba da u fobusoi u yain ili i na yi nala. Ciga da u cigai u wenike tsu uciga u ne n ukuna u shinga u ne a akere a Yesu. U dangasa tsu adama a da tsu yain ili i'ya tsu rawai wa. ¹⁰ Kashila ka ka yain ili i'ya ma dansaka na vi a kateshe, a'ayin a da Yesu Kawauwi tuwai u wacinsai ucira u ukpa, u wenike tsu kpm ure u uma u da bawu wari n utyoku. Kawauwi ka tsunu ka, kpm alabari a Kadyanshi ka Shinga a da gai na vi. ¹¹ Gogo-na, Kashila ka dangasa mu ta n dana ili i na yi, u dangasa mu kpm n woko kasuki, u zuwa mu n woko kawenishiki ka Kadyanshi ka Shinga. ¹² Adama a nala a da ma pana ikyamba pini a kuwa ku a'ali ku na ki. Shegai ma pana uwono wa kpaci n reve ta uza da n wushuki n eyi, kpm n reve ta wa fuda ta wa kirana n i'ya n naka yi vi, u kirana kpm n i'ya hal kain ka wa gono.*

¹³ Kana ili i'ya n wenishike vu vi mai, i woko iryoci i uwenishike u shinga. Kpm vu cifa vu wushuku n Yesu Kawauwi vu cigi ama adama a ne. ¹⁴ Vu gubi ili i'ya u naka vu. Kulu Keri ka ta asuvu a tsunu kpm ka banga vu ta vu yain ili i na yi.

¹⁵ Tyoku da vu revei u da, ama a tsunu a uyamba u Asiya a 'yuwan mu ta ubanga, hal n Fijala n Hamajana dem a kpatalaka mu kucina.

¹⁶ Ma ciga ta Asheku a wenike Onisifara n kuwa ku ne asuvayali, kpaci u tsu tuwa ta n u wene mu n u gbamatangusu mu asuvu. U pana uwono u va adama a da mari a kuwa ku a'ali wa. ¹⁷ An u tuwai a Roma, she na u boloi asu u da mari u wene mu. ¹⁸ Adama a nala, ma ciga ta Magono ma Zuba ma

* **1:12** Ure u roku u da tsa fuda tsa reve idani i'ya Bulus korongi pini na u da, "wa fuda ta wa kangu ili i'ya u naka mu." Wata, Kawauwi ka naka ta Bulus atoni n manyan ma uyan. Shegai gogo-na an Bulus yain evu n ukpa, u reve ta manyan ma u gitai ma lya ta kapala kpaci Kawauwi ka kirana ta n ma.

pana yi asuvayali kain ka Kawauwi ka gono. Kpam vu reve t̄a an Onisifara ɓ̄aṅga mu cika a Afisu.

2

Kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi

¹ Avu maku ma va, u gan t̄a vu gbama a asuvu a ukuna u shinga u Yesu Kawauwi. ² Vu pana t̄a gai kuɓari ku va, kpam ama ushani a reve t̄a n kuɓari ki. Gogo-na she vu wenishike ama a maci aza ɗa a ka fuɗa a wenishike aza roku kuɓari ki. ³ Tono mu tsu pana ikyamba kaɓolo tsara vu woko kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi. ⁴ Vuma wa baci a tsusoje, u tsu ɓolombono n aza ɗa bawu a'ari asoje u yain tyoku u le wa. Nala wa zuwa uzapige u ne u pana kayanyan. ⁵ Vuma git̄a baci kalambale, bawu u tonoi mele ma a zuwai, ko u woko baci uza u kelime, wa wusha kune ku funi wa. ⁶ Kacimbi ka baci ka yain manyan cika aya wa git̄a ulya ilya i savu. ⁷ U gan t̄a vu reve ili i'ya ma tonon. Magono ma Zuba ma ɓ̄aṅga vu t̄a vu reve ili i na yi.

⁸ Kain dem vu ciɓusa Yesu Kawauwi. A matsa yi t̄a a kuwa ku Dawuda, kpam a 'yangasa yi t̄a a ukpa. Kadyanshi ka Shinga ka ma yan kuɓari ku la vi. ⁹ An u wokoi ma dansa Kadyanshi ka Shinga ka nala ki, ɗa i zuwai ma pana ikyamba, hal gbam a sira mu n ikani yavu uza ɗa nusai. Shagai a ka sira kadyanshi ka Kashila n ikani wa. ¹⁰ N naka t̄a kaci ka va n kawunku ko ndya baci, ya tuko baci gai iwauwi a asu u ama ɗa Kashila ka dangasai. Kpam a tsara tsupige tsa bawu tsa kotso a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi.

¹¹ Udani u na vi mayun ɗa.

Tsu kuwa baci n eyi,

t̄a yan t̄a uma n eyi.

¹² Tsu kawunku baci n upana u ikyamba,

t̄a lya t̄a tsugono n eyi.

Tsu kpatalaka yi baci kucina,

wa kpatalaka tsu t̄a dem kucina.

¹³ Tsu kpaɗa baci ushamkpa kazuwamgbani ka tsunu,

eyi wa shamkpa t̄a kazuwamgbani ka ne.

kpaci wa nana kaci ka ne wa.

Uza manyan ɗa a wushuki n eyi

¹⁴ Ciɓuga ya dem ili i na yi, aku vu ɓarana le a asuvu a kala ka Kashila a asaka kananamgbani ka kabarikete. Icu n i kananamgbani ka nala ki ka n kalen wa. Ka nangasa t̄a aza ɗa a ka pana ka. ¹⁵ Matsa vu yain manyan cika tsara Kashila ka wushuku n avu. Woko kayain ka manyan ka shinga, uza ɗa bawu u gain u yain n uwono, kpam uza ɗa u tsu tonuko ama kadyanshi ka maci derere. ¹⁶ Kotsu vu suma aza a kadyanshi

ka kpawawa ka bawu ka naka Kashila karinga. Iacun i nala yi i tsu zuwa ta ama a kpaɗa utono Kashila. ¹⁷ Iacun i kadyanshi ka nala ki ka tsu tambura ta yavu kagalama ka bawu kari n aguma. Hamanaya n Filita alya iryoci i icun i kadyanshi ka na ki. ¹⁸ Alya a asakai ure u mayun. Ama a na yi a da Kashila ka kotso tsu de u'yangasa a ukpa atsu aza da tsu wushuki, nala a yain a puwunsai upityanangu u aza roku. ¹⁹ Shegai ukuna u mayun u Kashila wa ta pini yavu cuku tsu kuma ka a mai a katali kpmam kari n ikorongi i na, "Magono ma Zuba ma reve ta ama da a'ari ama a ne," kpmam "Aza da a ka wundya ele ama a Kashila a da, a asaka tsicingi tsa a ka yansa."

²⁰ A kuwa ku aza a utsari, apara a roku n azurufa ko zinariya da a yain a da, a roku kpmam na ndanga ko cin. Apara a ikebe yi, adama a abiki a pige a pige a da, a da kpmam bawu a'ari n ikebe a manyan ma kuwa. ²¹ Vu takpa baci ili i icadi i'ya i'ari ara vunu, va woko ta kapara ka Kashila ka yanka manyan tyoku da wa ciga. Uma u vunu wa yan ta sarara, kpmam va woko ta ufobusi tsara Uzapige u yanka vu manyan a asu u manyan ma shinga.

²² Suma ili i'ya ya tuko unangasa u iyakpa, shegai kain dem vu yain i'ya ya tuko uyan ili i'ya i'ari dere. Matsa vu yain ili i'ya ya tuko upityanangu n uciga na ndishi n shinga, vu pana kayanyan ka ndishi n aza da a ka isasa asuvu a kala ka Magono ma Zuba n katakasuvu ka le sarara. ²³ N doku n tonuko vu, kotsu vu uka kaci ka vunu a asu u kananamgbani ka gbani wa, kpmam kotsu vu uka kaci ka vunu a asu u ama da bawu a revei ili wa. Ili i na ya zuwa ta ama kushulu. ²⁴ Agbashi a Magono ma Zuba a gan a shilakanasa wa, shegai a rongo upana asuvayali i ama. U gan ta a fuda a wenishike aza roku mai, kpmam a yain ahankuri n aryagbaji. ²⁵ U gan ta a wenishike aza da a 'yuwain ukuna u mayun ben, gaawan Kashila ka savaɗa ta atakasuvu a ama a nala yi hal a gono a wushuku n ukuna u mayun vi. ²⁶ Pini nala, ama a nala yi a ka gono ta a gita uyawunsa ukuna u shinga hal a wusa le a kukere ku Kalapansi. Kpaci hal n gogo-na Kalapansi ka pini ka gonuko le agbashi, kpmam wa fuda ta wa zuwa le a yain gba ili i'ya wa ciga.

3

A'ayin a makorishi

¹ Kotsu vu reve n ukuna u na. A'ayin a makorishi, upana u ikyamba u da pini cika. ² Kpmam ili i'ya i zuwai i'ya, ama a ka woko ta aza a uciga u kaci ka le koshi, a woko kpmam acigi a ikebe. A ka shadangu ta n agoni, a yain kpmam n aradi. A ka rongo ta uwishisa Kashila. A ka naka isheku i le tsupige wa,

a ka yan n ucikpa wa. A ka naḳa ukuna u Kashilā tsupige wa. ³ A ka wenike uciga wa, kpam a ka cimbusuka atoku a le wa. A ka woko tā aza a kunangasu, a ka fuda a ka ḳaṅa kaci ka le wa. A ka woko tā aza da bawu a ka pana iyali, n ama da bawu a ka yan n maluwa ma ili i shinga. ⁴ A ka woko tā aza da a ka neshike aje a le, a ka woko tā aza a uyan ili kabarikete bawu uyawunsa. A ka shadangu tā n aradi a tsupige. A ka woko tā aza a uciga upana kayanyan hal u lai gbam utono u Kashilā. ⁵ A ka wenike tā yavu a ka yan ili i'ya Kashilā ka ciga, shegai a ka asaka ucira u ne u savada le wa. Kotsu vu raba icun i ama a na yi wa.

⁶ Ama a na yi a tsu uwa tā a a'uwa a bere ama, aku a lapanasai aka a da bawu a'ari n ugbami u asuvu aza da unyushi u cingi u lyai kaci ka le, n aza da kpam a ka tono uyawunsa u ukuna u cingi u le. ⁷ Icu n i aka a nala a tsu la tā utono uwenishike u savu, shegai a reve ukuna u mayun wa. ⁸ Awenishiki a na yi a tsu 'yangasaka tā ukuna u mayun tyoku da Yanisu n Jambure* a 'yangasakai Musa. Atakasuvu a le a shadangu tā n tsicingi, kpam upityanangu u le u maci u da wa. ⁹ Shegai a ka lya kaci ka ukuna vi wa, kpaci ya dem wa wene tā utengeshi u le. Nala dem u gitai n Yanisu n Jambure.

Bulus tonukoi Timoti ili i'ya wa yan

¹⁰ Timoti, vu reve tā gai ili i'ya ma wenishike, vu reve tā kpam tyoku da ma rongo. Vu reve tā ili i'ya i gain n yansa a uma u va. Vu reve tā n upityanangu u va n tyoku da n panai ikyamba. Vu reve tā n uciga u da mari n u da, n ahankuri a da mari n a da n akawunki. ¹¹ Vu reve tā mavura ma n soi, vu reve tā kpam n upana u ikyamba u da n kawunki n u da. Vu reve tā tyoku da a yanka mu mavura a Antakiya n Ikaniya n a Lisitira, shegai Asheku a wutukpa mu gba a ukuna u nala vi. ¹² Ukuna u mayun u da na vi, uza da baci dem u da wa rongo hal u zuwa Kashilā ka pana kayanyan a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, she u so mavura. ¹³ Shegai ama a cingi n aza a adabu a ka lya tā kapala. A'a tā a ulapanasa ama, kpam a ka rongo le tā dem ulapanasa. ¹⁴ U gan tā vu shamkpa ili i'ya awenishiki a vunu a wenishike vu. Vu reve tā gai uwenishike u mayun u da, kpaci vu reve tā tyoku da awenishiki a vunu a'ari. ¹⁵ Tun avu kenu, da a wenishike vu Tagarada u Kashilā, da i zuwai vu tsarai ugboji u da va tsara iwauwi i'ya ya tuwa ara Yesu Kawauwi vu wushuku baci. ¹⁶ Gba ikorongi i'ya i'ari a Tagarada u Kashilā a unā u Kashilā u da i wutai, kpam i'a

* **3:8** “Yanisu n Jambure” Alabari aza a Yahuda a danai Yanisu n utoku u ne Jambure aza a adabu a Firi'auna a da. A kondomgbono tā n Musa a Tagarada u Uwuta 7:11. A'ala a le a'a pini a asuvu a Kazuwamgbani ka Cau wa ^{14:1-28.} **3:11** Ask.

tā n kalen a asu u uwenishike tsu ukuna u mayun, u zuwa tsu tsu reve ukuna u ḁa bawu u gain a uma u tsunu. Kadyanshi ka Kashilā ka na ki, ka tsu lapula tā uma u tsunu u ḁa tsa rongo u ḁa bawu u gain, kpam ka tsu wenishike tsu tā tsu yain ili i'ya i'ari dere. ¹⁷ Kashilā ka yanka tā ili i na yi manyan tsarā kagbashi ka ne ka tsarā gbā ili i'ya wa ciga adama a manyan ma shinga ma baci dem wa yan.

4

¹ Vu reve tā gai kain ka te Yesu Kawauwi wa tuwā tā u yanka ama ḁa a'ari n uma afada, u yanka dem akushe. Kain ka wa tuwā wa lya tsugono tsu ne ka la vi. Adama a nala, adama a Kashilā n adama a Yesu Kawauwi, n tonuko vu, ma ciga tā ² vu yain kuḁari ku kadyanshi ka Kashilā. Rongo uyansa nala kain dem ko n kabala ko bawu kabala. U kaṇā tā vu rongo kpam ulapululusuka ama a vunu n ahankuri n uwenishike u shinga. Uwenishike u nala vi u kaṇā tā u wenike le unyushi u le, kpam u gbatangu le asuvu. ³ Yansa nala kpaci a'ayin a ka tuwā tā a ḁa bawu ama a ka pana kpam uwenishike u maci. Ili i'ya a ka cigāka kaci ka le i'ya a ka tonoko koshi, kpam a ka zama tā awenishiki aza ḁa a ka tonoko le ili i'ya a ka ciga a pana koshi. ⁴ Ama a na yi a ka 'yuwan tā ukuna u mayun, aku a gonuko ugboji u le a asu u upana alabari a kpawawa. ⁵ Gbā n nala, vu gonuko uyawunsa n ugboji a asu u ḁa dem vu cinai kaci ka vunu. Kotsu vu pana uwonvo u upana ikyamba a adama a Asheku wa. Yan manyan ma utukuso ama a asu u Kawauwi, nala va yan tsarā vu kotso manyan ma Kashilā ka naḁa vu.

Kadyanshi ka makorishi ka Bulus

⁶ Mpa gai gogo-na, tsungu ḁa a tsungu mu tyoku u uḁarākpā a asu u Kashilā. A'ayin a ukpā a vā a yan ḁe evu. ⁷ N shilakāṇā tā ibili i shinga. N kotso ḁe kalambale, kpam n ukuna u maci u vā u ḁa m̄ari. ⁸ Ubana a kapala kenu ma tsarā tā kune, Asheku a ka naḁa mu tā funi u uma u maci. Asheku a ḁa uza u afada a maci kpam wa naḁa mu tā funi vi kain ka pige ka wa gono. Kune ku nala ki ku vā ka koshi wa, shegai ku gbā aza ḁa a ka ciga kpam a ka wundya ugono u tsupige u ne.

⁹ Yan gogo vu tuwā. ¹⁰ Dima laza ḁe u asakā mu kpaci u la tā uciga ucanga u uma u na. U laza ḁe ubana a Tasaloniya. Karasakā laza ḁe ubana a Galatiya, Taitu kpam laza ḁe ubana a Dalumatiya. ¹¹ Luka ḁa koshi wari gogo-na kaḁolo nā mpa. Va tuwā baci pini na vu tuwā kaḁolo n Marku kpaci wa ḁanga mu tā. ¹² N suku tā Tikiku ubana a Afisu. ¹³ Ya tuwā baci kotsu i ciḁa i tuko mu matogo ma pige ma vā ma n asankai Kabu a

ilyuci i Taruwasa. Kpam dem kotsu vu tuko mu itagarada i va, hal gai iwaraka.

¹⁴ Vuma roku da pini uza kala Alizanda, karumi ka. Vuma nala vi u yanka mu ta tsicingi cika, shegai Asheku a ka naka yi ta katsupi ka ili i'ya u yain. ¹⁵ Kotsu i kirana n eyi, kpaci u tsu shilakana ta n ili i'ya baci dem tsu danai.

¹⁶ Ko uza wa pini an a banka mu a asu u afada wa ubanka u kagita. Ya dem asaka mu ta. N zuwa ta uma unyushi u nala vi a ka kece u da a kaci ka le wa. ¹⁷ Shegai Asheku a'a ta na mpa, u naka mu ucira tsara n dansa Kadyanshi ka Shinga a asu u da Awulawa a ka pana. Kpam Asheku a wauwa mu ta a una u igabako i nala yi. ¹⁸ Nala wari, Asheku a ka wutukpa mu ta a akere a gba ili i cingi kpam wa banka mu ta a tsugono tsu zuba tsu ne bawu usan. Asaka tsupige tsu rongo n Asheku hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani i Bulus i makorishi

¹⁹ Danasaka mu Bilikisu n Akila n aza a kuwa a Onisifara. ²⁰ Erasutu wa ta a Korintiya. A'ayin a da n asakai Tarafima a ilyuci i Milita wari n alafiya wa.

²¹ Daraka vu rawa pini na kahu a'ayin a kutanu a rawa. Awubulu, n Budi, n Lainu n Kalaudiya a ka sukunku da ta idyani, nala dem atoku aka n a'ali.

²² Asaka Asheku a rongo n uma u vunuu. Ukuna u shinga u rongo n ada gba.

Ukanikorongi Ubana ara Taitu

Ukukpā u kadyanshi

Taitu da ɓangai Bulus kasuki a manyan ma ne. Bulus koronku ta Taitu ukanikorongi u na vi kpaci Taitu vi u woko ta a uyamba u Kiriti, Bulus kpam lyai kelime na nwalu n ne.

Bulus yan ta kadyanshi ka tyoku da Atoni a Yesu a gain a rongo. U yan ta dem kadyanshi ka kaɓolo dem a asuvu a kuwa ku Atoni.

Avu makoshi ma Atoni ma baci a kuwa ku atoni, ko kpam makoshi, ko mamici, ko kalobo ko makere, va tsara ta uwenishike u da u yain dere n avu a asuvu a tagarada u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu adama a Taitu (1:1-4)

Idani ubana a asu u nkoshi n kuwa ku atoni (1:5-16)

Idani ubana a asu u Atoni (2:1-3:11)

Adooki n idyani i makorishi (3:12-15)

Ukukpā u kadyanshi

¹ Mpa Bulus, kagbashi ka Kashila, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Kashila ka suku mu ta n tuko upityanangu a asu u aza da u dangasai. U suku mu kpam n wenishike le a reve ukuna u mayun u da wa wenike le, tyoku da a ka rongo hal Kashila ka pana kayanyan. ² Ukuna u mayun u nala vi u naka le ta uzuwa u uma a asu u uma u da bawu wari n utyoku u da Kashila ka zuwamgbanaka le kahu kagita ka likimba kpam wa yan kaɓan wa. ³ Kpam gogo-na u wutukpai Kadyanshi ka Shinga a asuvu a a'ayin a da a gain aku tsa tonusuko gba ama. Kashila Kawauwi ka tsunu aya u wushuki na mpa n yanka yi manyan ma na mi.

⁴ Taitu, koronku da ma koronku vu kpaci avu maku ma va ma a asuvu a upityanangu u mayun u da tsari n u da gba tsunu. Asaka Kashila Tata n Yesu Kawauwi ka tsunu u naka vu ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Manyan ma Taitu a Kiriti

⁵ N asaka vu ta a uyamba u Kiriti, tsara vu koruso manyan ma tsunu mi, kpam ilyuci dem vu dangasa pini nkoshi tyoku da n tonuko vu vu yain. ⁶ Makoshi ma la ma ma yan n unyushi a asu u ama wa. U kana ta u yain n uka u te kpam u shamgba ara ne koshi. U kana ta mmuku n ne n woko Atoni, kotsu a woko aza da a ka rongo uma u da bawu u gain wa. A woko kpam aza da a ka panaka ama. ⁷ U kana ta makoshi ma woko uza da kana kaci ka ne, kpaci aya wa kirana n manyan ma

Kashilā. Kotsu u woko uza u arādi wa, ko kparam uza u maloko ma uyan upan wa. Kotsu u woko kasoi she ma maka yi wa,* ko kashilākani wa, ko uza u uciga u ikebe kabarikete wa. ⁸ U gan tā makoshi ma woko uza u ukirana n amoci a kuwa ku ne, u cigi ili i'ya i'ari i shinga. U gan tā u rongo n kakiri, u woko vuma u maci a a'eshi a ama. U woko uza da Kashilā ka pana kayanyan ka uma u ne an wari uwulukpi. U woko uza da u fudai kaci ka ne. ⁹ U kana tā makoshi ma woko uza da u shamkpai uwenishike u mayun u kadyanshi ka Kashilā vi mayun. Aku u yanka u da manyan u gbamatangu ama u gonuko aza da a 'yuwain kadyanshi ka Kashilā ki a ure.

¹⁰ Nala u gain u woko, kpaci ama da pini ushani aza da a 'yangasakai uwenishike u mayun vi. Iacun i ama a na yi a tsu rongo tā a uyansa kadyanshi ka gbani hal n a yinsasi ama. A asuvu a ama a na yi, aza roku a da pini ushani a matsai a da ya dem u kana tā a kida yi kacombi. Alya a lakai tsicingi. ¹¹ U kana tā vu bishinka le kadyanshi, kpaci a ka nangasa tā ama n a'uwa a le a asu u uwenishike u da bawu u gain. Yan da a tsu yan nala, tsara a tsara ikebe a ure u da bawu u gain. ¹² Matsumate ma te ma pini a asuvu a aza a Kiriti uza da u yain kadyanshi a kaci ka ama a ne, u da, "Gbā aza a Kiriti aza a kaḅan a da, nnama n cingi kparam awonvoli, alyai a ilikulya cika." ¹³ Kadyanshi ka ne mayun da, rongo le ubaranasa cika tsara vu zuwa le a yain ucira a asuvu a upityanangu. ¹⁴ Kparam a asaka upanasa alabari a kaḅan a da aza a Yahuda a ka dansa, kparam a asaka upanaka ama da a kpatalakai ukuna u mayun vi kucina.

¹⁵ Ko ndya wa i uwulukpi i'ya a asu u aza da atakasuvu a le a'ari uwulukpi. Shegai ko i te i'a la uwulukpi a asu u aza a cingi n aza da a 'yuwain uwushuku wa, kpaci atakasuvu a le n uyawunsa u le gbā u lobono wa. ¹⁶ Iacun i ama a nala, a tsu ciga tā a dana a reve Kashilā, shegai a 'yuwan yi adama a uma u cingi u le. A ka panaka yi wa, a gan a asu u uyan ukuna u shinga wa. Ko ya wa u goro le tā.

2

Ili i'ya i gain vu wenishike

¹ Shegai u gan tā vu tonuko Atoni a rongo n uma u da u yain dere n uwenishike u maci. ² Vu wenishike nkoshi n rongo mai a kana kaci ka le a rongo uma u da ama a ka wene karinga ka

* **1:7** A'ayin a nala yi aza a Yahuda a tsu so tā mini ma cinwi kenu a unā u aguma uza wa baci a mḅala. A tsu so tā kparam kenu a ka lya baci ilikulya. Shegai a a'ayin a tsunu aza roku a dusuku baci kuso, a tsu so kenu wa, adama a nala wa laka tā shana a ka asaka baci kuso ki gbā gbā.

le, a rongo n kakiri. U kaṇa tā a yain n upityanangu u ucira, a yain n uciga n akawunki.

³ Nala dem va wenishike mmici a rongo n uma u ḍa u yain dere n tyoku u uza ḍa wa gbashika Magono ma Zuba. Kotsu a woko aza a kutambu n a dansaki ama n ukuna u gbani wa. Kotsu a woko asoi hal she ma maka le wa,* shegai a woko aza ḍa a ka wenishike aza roku ukuna u shinga. ⁴ U kaṇa tā mmici n wenishike aka a kenu tyoku ḍa a ka ciga a'ali a le a cigi kpm mmuku n le. ⁵ A wenishike le a rongo n kakiri, kpm a rongo uwulukpi. A wenishike le kpm a kirana n a'uwa a le, a yain kpm ili i shinga. A wenishike le a naḳa a'ali a le tsupige. A yan baci nala, a ka tuko kugori a asu u kadyanshi ka Kashila wa.

⁶ Nala kpm vu tonuko aloba a gbara a yain ko ndya baci a ka yan n kakiri. ⁷ Avu kpm u kaṇa tā vu woko iryoci ara le a asu u ili i shinga i'ya va yansa. I'ya baci dem va yan, asaka i wenike kuryongo ku shinga n uzuwa u kaci a asu u wenishike u vunu. ⁸ Asaka uwenishike u vunu u wala dere tyoku ḍa bawu uza wa dansaka u ḍa n kagbani. Pini nala, aza ḍa baci dem a ka ciga a nanamgbanaḳa vu a ka yan tā uwono, kpaci a ka tsara i'ya a ka tonuko kagbani a kaci ka tsunu wa.

⁹ U kaṇa tā agbashi a naḳa azakuwa a le tsupige, a matsa a yain i'ya a ka yan, a yanka le kpm ili i'ya a ka pana kayanyan. Kotsu a yanka le uryagbaji, ko uboku wa. ¹⁰ Shegai u kaṇa tā a rongo mai tsara a wushuku n ele, a wene le kpm mai. Pini nala, ḍa a ka zuwa uwenishike u Kashila Kawauwi ka tsunu u luwa ama.

¹¹ Nala u gain u woko, kpaci Kashila ka wenike tā gbā ama ukuna u shinga u ne tsara a tsara iwauwi. ¹² Ukuna u shinga u Kashila ara tsunu u tsu zuwa tsu tā kain dem tsu rongo n Kashila. U zuwa tā kpm tsu asaka uciga ucanga u likimba kabarikete. Likimba namgba ḍe n tsicingi, shegai gogo-na u kaṇa tā tsu rongo pini mai n ukaṇa u kaci. U kaṇa tā tsu rongo n uyansa ukuna u shinga n unaka kaci a asu u Kashila. ¹³ U kaṇa tā kpm tsu rongo uwundya utuwa u kain ka pige ka Kashila ka tsunu Uza u Ucira Gbā kpm Kawauwi; wata, Yesu Kirisiti. Kain ka nala ki Yesu Kawauwi wa gono tā n tsupige tsu ne. ¹⁴ U naka tā uma u ne tsara u wutukpa tsu a asuvu a unyushi u cingi u ḍa baci dem tsu yain, kpm u gonuko tsu sarara. U naka kpm uma u ne tsara u gonuko tsu ama a ne kpm adama a nala tsa matsa tā tsu cigi tsu yain ili i shinga.

¹⁵ U kaṇa tā vu wenishike ama ili i na yi, vu tonuko le a yain i'ya. A'ayin a ḍa baci u gain vu lapuluka le, vu lapuluka le. Va

* 2:3 Kalen ka kadyanshi ka na ka te ka n masala ma 1:7

tā n ucira u dā va yan ili i na yi, adama a nala u gan vu aṣaka ko uza u goro i'ya vu danai wa.

3

Yan ili i'ya i lobonoi

¹ Ciḅuga ama yi a panaka ngono n aza a tsupige. U gan tā ama a vunū a yain n karinga, kpm kain dem a maṣa a rongo uyansa ili i'ya i lobonoi. ² Kotsu a dansaka uza n kagbani wa, kpm a aṣaka ibili. Ya dem a rongo mai n eyi, a wenike ele ili i roku i'ya wa.

³ Nala dem tsari tsu rongoi caupa n utengeshi bawu tsa pana ukuna. Aza roku a dā a yinsa tsu, aku tsu wokoi agbashi a uciga uyan ukuna u cingi, tsari tsu wokoi kpm agbashi a upana kayanyan ka uyan u ili i cingi. Uma u tsunu wari u shadangu tā n tsicingi n malyon, tsara tsa kovo atoku a tsunu ele kpm dem a'ari a ka kovo tsu.

⁴ Shegai Kashila uza dā wari Kawauwi ka tsunu, u wenike tsu asuvayali a ne, u wenike tsu kpm uciga. ⁵ Adama a asuvayali a ne a dā u wauwa tsu. Adama a ili i shinga i'ya tsu yain dā wa. U za tā unyushi u cingi u tsunu gbā, u naka tsu uma u savu a asu u Kulu Keri ku ne. ⁶ U naka tsu Kulu Keri ushani adama a ili i'ya Yesu Kirisiti Kawauwi ka tsunu u yain. ⁷ U kece tsu tā a asuvu a aza dā a'ari dere adama a ukuna u shinga u ne. Adama a nala, gogo-na tsu reve tā an tsa fuda tsa lya agadu a uma u dā bawu wari n utyoku. ⁸ Gbā ili i'ya n tonuko vu na vi mayun dā. Ma ciga tā vu maṣa n i'ya, tsara gbā uza dā baci u wushuki n Kashila, wa kirana tā u yain ili i shinga a'ayin dem. Ukuna u na vi u gan tā, kpm ya tuko tā ama ukuna u shinga.

⁹ Kadyanshi ka isheku i cau ka baci a ka yan ka bawu ka lobonoi, kotsu vu uka kaci ka vunū wa. Vu ukusa kaci ka vunū a ibili ko kushulu a kaci ka utono Mele ma aza a Yahuda wa. Ukuna u nala u gan wa, kpm unangasa u a'ayin u dā. ¹⁰ Uza roku wa yansa baci ili i'ya ya zuwa ama a wacuwa, vu barana yi. U 'yuwan baci upana ubarana u kagita, vu doku vu barana yi ire. U doku baci u 'yuwain upana, aku vu aṣaka yi. ¹¹ Kpaci icun i ama a nala yi a naka de ukuna u maci kucina. Nala u yain unyushi, a varangi kaci ka le.

Idyani i Bulus i makorishi

¹² Mpa pini ma ciga n sukunku vu Atima ko Tikiku. A'ayin a dā baci uza u te u le u rawai ara vunū, aku vu yain gbā tyoku dā va yan vu cina mu a Nikafoli gogo. Ili i'ya i zuwai i'ya, ma ciga tā n gono pini de a'ayin a kutanu. ¹³ Yan gbā i'ya va yan vu banga karevi ka mele ka a ka isa Zena n Apolo a nwalu n le. Vu shamgba she vu wene a tsara gbā i'ya a ka ciga a

adama a nwalu mi. ¹⁴ U k̄an̄a t̄a Atoni a rotsongusu uyan ili i shinga, kpam a yain n a b̄angi atoku a le aza d̄a a wenei a ka ciga u b̄anga. Ili i'ya i zuwai i'ya, u gan t̄a uma u ama a tsunu u tukuso ili i shinga.

¹⁵ Ko ya wa pini na wa sukunku vu t̄a idyani. Dana s̄aka mu gb̄a Atoni aza d̄a a ka ciga tsu.

A s̄aka ukuna u shinga u Kashil̄a u rongo n a d̄a gb̄a de.

Ukanikorongi u Bulus Ubana ara Filimo

Ukukpa u kadyanshi

A'ayin a ɗa Bulus kasuki u korongi ukanikorongi u na vi, a kuwa ku a'ali ka wari adama a utono u Yesu. U korongu ta ukanikorongi vi ubana a asu u katoni ka Yesu ka a ka isa Filimo.

Bulus n Filimo aje a ɗa a'ari kahu a'ayin a ɗa a uka yi Bulus a kuwa ku a'ali. Filimo uza u utsari ɗa kpm wata n agbashi. Kagbashi ka a tsu isa Onisima ka sumai ara a Filimo. Pini nala, Onisima gitai ubanga Bulus eyi pini a kuwa ku a'ali ki, hal u tuwai u wokoi katoni ka Yesu adama a kadyanshi ka Bulus. Gogo-na Bulus wa ciga ta Onisima gono a asu u uzakuwa u ne Filimo. U ciga ta kpm Filimo wushi kagbashi ka ne tyoku ɗa u gain tyoku ɗa Yesu Kawauwi wa pana kayanyan.

Tagarada u na u yan ta kadyanshi cika a kaci ka ucim-busuka. U wenishike ta kpm tyoku ɗa uza ɗa wa tonon Atoni wa yan manyan ma ne n uvakunku u kaci, uza ɗa wa gitai ve uyan ili i shinga kahu u tonuko aza roku tyoku ɗa a ka rongo.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Filimo (1-3)

Bulus dansai n Filimo ukuna u Onisima (4-22)

Idyani i makorishi n kvasu (23-25)

Idyani

¹ Mpa Bulus, uza ɗa u korongi ukanikorongi u na vi. A kuwa ku a'ali ka wari adama a kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka ma yansa. Timoti utoku u wata wata ta kabolo na mpa.

Filimo ɗa ma koronku, utoku u manyan u tsunu u ɗa kpm tsa ciga yi wa wa. ² Ma koronku ta dem utoku u tsunu uka uza u kala Awufiya, n Arikibu eyi dem utoku u kumodu u tsunu u ɗa a asu u manyan mi. Ma koronku ta dem Atoni a ɗa a tsu gawunsusa a kuwa ku vunu.

³ N folo ta Kashila Tata u tsunu n Yesu Kawauwi Asheku u naka ɗa ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

⁴ Filimo, a'ayin a ɗa baci dem ma yan kvasu adama a vunu, n tsu cikpa ta Kashila. ⁵ Yan ɗa n tsu yan nala, kpaci n pana ta kadyanshi ka shinga ka vunu ka a tonuko mu, vu

wushuku t̄a n Yesu Asheku. N pana t̄a k̄pam kadyanshi a da va ciga ama a Kashil̄a wa wa. ⁶ Ma yanka vu t̄a kavasu tsar̄a upityanangu u d̄a i'ari n u d̄a kabolo n atoku u doku, ya wenishe baci ili i shinga i'ya Kashil̄a ka nak̄a tsu. Asak̄a nala git̄a adama a tsupige tsu Kawauwi. ⁷ Uciga u d̄a va ciga ama a Kashil̄a wa zuwusa mu t̄a ma panasa kayanyan cika k̄pam n ugbamatangu u asuvu. Vangu u va, vu zuwa t̄a ama a Kashil̄a ushani a rongo bawu ili i'ya ya dambula le.

Bulus folukoi Onisima

⁸ Adama a nala, ma ciga t̄a n folo vu vu yain ili i roku. A asuvu a kala ka Kawauwi ma t̄a n ucira u d̄a ma fuda n tonuko vu i'ya va yan, shegai ma yan nala wa. ⁹ Adama a nala an u wokoi tsa cigamgbana, ma folo vu t̄a vu yain ili i na yi. Mpa Bulus uza d̄a u yain a'ayin a re, mpa ma dansa n avu tyoku u uza n kaje ka ne. K̄pam a kuwa ku a'ali ka mari adama a Yesu Kawauwi.

¹⁰ Ili i'ya ma folo vu vi i'ya, vu pana iyali i Onisima. Kpaci gogo-na maku ma va ma, an u wokoi u woko de Katoni cina mpa pini na a kuwa ku a'ali. ¹¹ Caupa wari n kalen ara vunu wa, shegai gogo-na wa t̄a n kalen ara tsunu cika. ¹² Aya la ma tutsunku vu k̄pam katakasuvu ka va ka t̄a ara ne.

¹³ Mari ma ciga t̄a n asak̄a yi pini na kabolo na mpa. Mpa pini usiri n ikani a kuwa ku a'ali ki adama a uyan ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga, u yain manyan ma wari u gain vu yansaka mu. ¹⁴ Shegai ma ciga n yain nala wa, she avu vu wushuku. K̄pam ma ciga vu banga mu adama a d̄a a matsa vu wa, shegai adama a d̄a va ciga n uciga u vunu.

¹⁵ Gaawan ili i'ya i zuwai u sumai ara vunu a a'ayin a kenu a na yi i'ya, u gono baci i rongo pini hal ubana. ¹⁶ Gogo-na kagbashi ka k̄pam koshi wa, u la t̄a kagbashi, vangu vunu d̄a uza d̄a u gain vu cigi. Ma ciga yi wa wa, avu k̄pam dem u gan t̄a vu cigi yi hal uciga vi u lai u va. Vu cigi yi tyoku u kagbashi, n tyoku u vangu u vunu a asuvu a Asheku. ¹⁷ Vu reve baci mpa utoku u manyan u vunu u d̄a, she vu ryabusa yi tyoku d̄a va ryabusa mu n tuwa baci. ¹⁸ Wari u nusuka vu baci, ko va tono yi ili i roku, ma tsupa t̄a i'ya. ¹⁹ Mpa Bulus, mpa k̄pam ma korongu ili i na yi n kaci ka va, "Ma tsupa t̄a i'ya." Ma yan gbam kadyanshi ka uma u vunu u d̄a n wusuka vu wa.

²⁰ Utoku u va, yan i'ya n foloi vi, yan i'ya yavu Asheku a d̄a va gbashika. Nala wa zuwa mu t̄a n doku n gbama asuvu a Kawauwi. ²¹ Ko n gogo-na an ma koronku vu na vi, n reve t̄a va yan i'ya n foloi vi, hal gbam i lai i'ya n foloi.

²² Fo'busuko mu kunu, kpaci n zuwa t̄a uma Kashil̄a ka wushuku t̄a kavasu ka vunu, a asak̄a mu n tuwa a asu u vunu.

Idyani i Bulus i makorishi

²³ Abafara wa danasa vu, kaɓolo ka tsari a kuwa ku a'ali adama a Yesu Kawauwi. ²⁴ Atoku a manyan a va, Marku, n Aristaraku, n Dima, n Luka a ka danasa vu ta dem.

²⁵ Ukuna u shinga u Yesu Kirisiti Kawauwi u toni n uma u vunu.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Kagali ka Ibirahi

Ukukpa u kadyanshi

A reve ko ya korongi ukanikorongi ubana a asu u Kagali ka Ibirahi wa. Gaawan Bulus da. A reve ta an wari a asuvu a Tagarada u Kashila adama a uwenishike u da wari pini. Kpam nkoshi n kuwa ku Atoni n bidya ta u da u wokoi a asuvu a Tagarada u Kashila tun caupa. Uza da korongi u da u todugbuso ta tyoku da ulya u kayala u aza Yahuda u wokoi iryoci i ulya u kayala u maci u da wari a asuvu a Kawauwi.

Kakorongi ki ka wenike ta aza a uyan kaneshi tyoku da Yesu wari n kalen. Yesu la ta gba atsumate a zuba a Kashila. U la ta dem gba nsumate, u lai kpam dem Musa. Aya Magono ma Adarakpi ma maci kpaci u ta ba uyan unyushi wa. An u nakai uma u ne, u yan ta udarakpa u maci adama a unyushi kpam kuten koshi. An u kuwai kpam u gonoi n uma vi, u kukpa ta ure u da ya dem wa tuwa a asu u Kashila.

Adama a aza da a revei n ukuna u udarakpa u atoni, tagarada u Kagali ka Ibirahi wa ta n uwenishike u ucira. Yesu gonuko ta gba udarakpa ili i gbani. Gogo-na upityanangu n eyi u kukpuka ta ama ure a tuwa evu n Kashila.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Tsupige tsu Maku ma Kashila (1:1-4)

Yesu la ta atsumate a zuba (1:5-2:18)

Yesu la ta Musa n Joshuwa (3:1-4:13)

Yesu la ta Magono ma Adarakpi (4:14-7:28)

Yesu tuko ta kazuwamgbani ka shinga (8:1-9:22)

Udarakpa u Yesu kuten ka koshi (9:23-10:31)

Ama a Kashila a roku aza da a'ari n upityanangu u pige (11:1-40)

Tono iryoci i Yesu (12:1-13:19)

Kvasu ka makorishi n idyani (13:20-25)

Yesu Kawauwi Maku ma Kashila ma

¹ Caupa, Kashila ka tsu dansa ta na nkoshi n cau n tsunu a una n nsumate a ure kau-kau. ² Shegai gogo-na a'ayin a makorishi a na, Kashila ka tsu yanka tsu ta kadyanshi a una u Maku ma ne. Kashila ka yan ta likimba n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne a asu u Maku ma ne. Aya Kashila ka dangasai u woko uza u ili gba. ³ Maku mi u lafa ta adama a tsupige tsu Kashila, kpam u rotso ta Kashila ki derere. U tsu zuwa ta ko ndya wa i lyai kelime adama a akani u ne a ucira. An Maku

mi ma zuwai ama a wokoi sarara a asuvu a unyushi u cingi u le, aku u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashilā Uza u Ucira Gbā a zuba.

Kawauwi ka la tā atsumate a zuba

⁴ Maku mi ma la tā atsumate a zuba cika, Kashilā kpm ka nākā yi kala ka ka lai a le cika.

⁵ Kpaci Kashilā ka tonuko atsumate a zuba ili i'ya u tonukoi Maku mi wa,

“Aḍa Maku ma vā.

Ara n woko ḍe Tata u vunu.” ◇

U doku tā dem u danai,

“Ma woko tā Tata u ne,

eyi kpm wā woko tā Maku ma vā.” ◇

⁶ Kpm a'ayin a ḍa Kashilā ka ciga ka suku maku ma kapala ma ne a likimba, u dana tā,

“U kḗnā tā gbā atsumate a zuba a lyaka yi kayala.” ◇

⁷ Ili i'ya Kashilā ka danai a kaci ka atsumate a zuba i'ya na,

“N zuwa tā atsumate a zuba a vā a woko tyoku u uwule.

N zuwa tā agbashi a vā a woko tyoku u aletsu a akina.” ◇

⁸ Shegai Kashilā ka tonuko tā Maku mi,

“Avu Kashilā ka, kpm tsugono tsu vunu tsa rongo tā hal ubana.

Kalangu ka tsugono ka vunu ka afada a maci ka.

⁹ Va ciga tā ili i'ya i lobonoi,

kpm va kovo ili i cingi.

Ḍa gai i zuwai Kashilā, Kashilā ka vunu, u ḍangāsa vu vi,

kpm u nākā vu tsupige tsa tsa zuwusa vu mazāngā.

Tsupige tsu na tsu la tā tsa u nākai aza ḍa a buwai.” ◇

¹⁰ U dana tā kpm,

“Asheku, a kagitā vu yan tā likimba,

kpm akere a vunu a yain zuba.

¹¹ A'ayin a'ā tā a utuwā a ḍa ko uza bawu wa doku wa wene i'ya,

shegai avu va rongo tā pini.

Gbā a ka kutsa tā tyoku ḍa kunya ku tsu kotso.

¹² Va kḗtalā le tā tyoku u kunya ku wambana.

A ka savāḍa tā tyoku u kunya ku cau.

Shegai avu va rongo tā tyoku ḍa vāri,

kpm uma u vunu wa kotso wa.” ◇

¹³ Kashilā ka tonuko ko katsumate ka zuba ka te ili i'ya u tonukoi Maku ma ne wa,

“Dusuku na a ulyaki u vā,

hal she n zuwa atokulalu a vunu

a woko vu ili i utadanku a'ene.” ◇

◇ 1:5 Ishp. 2:7. ◇ 1:5 2 Sam. 7:14. ◇ 1:6 U.Ml. 32:43. ◇ 1:7 Ishp. 104:4.

◇ 1:9 Ishp. 45:6-7. ◇ 1:12 Ishp. 102:25-27. ◇ 1:13 Ishp. 110:1.

¹⁴ Gbā atsumate a zuba a'ulu a dā a ka gbashika Kashilā a dā, u tsu suku le t̄a a woko aḅangi a aza dā a ka wusha iwauwi.

2

Iwauwi i tsunu i gbonguro t̄a

¹ U gan t̄a tsu kirana mai tsu toni ukuna u mayun u dā a wenishike tsu. Tsu yan baci nala, tsa woko wasasa wa. ² A wenike t̄a akani yi a mayun a dā, a dā Kashilā ka n̄ak̄ai atsumate a zuba a n̄ak̄a nkoshi n cau n tsunu. Kpam gbā aza dā bawu a tonoi a dā, n aza dā dem a 'yuwain a dā vi, a tsarā t̄a mavura ma ma yain dere n ili i'ya a yain. ³ Tsu gonuko baci ugboji u tsunu a asu u iwauwi i pige i na yi wa, nida tsa yawunsa tsa la a mavura ma na mi? Asheku n kaci ka ne aya uza kagitā uza dā tukoi ukuna u iwauwi i na, kpam aza dā a panāka yi a wenike tsu t̄a an mayun dā. ⁴ Kashilā dem n kaci ka ne u wenike t̄a an akani yi mayun dā a asu u dā u yansai gbā manyan ma pige n iryoci n ikunesavu i ucira. U n̄ak̄ai kpam Kulu Keri ku ne a asu u uza dā baci dem u dangasai.

Uza dā wa tuko tsu iwauwi

⁵ Kashilā ka dangasa atsumate a zuba a lyai tsugono tsu likimba u savu u dā wa tuwā wa, likimba u nala vi u dā tsa dansaka gogo-na. ⁶ Tyoku dā a korongi a asu u roku a asuvu a Tagarāda u Kashilā,

“Ndya i tsu birika vu n ama?

Ndya i zuwai vu lai udambula a kaci ka maku ma vuma?

⁷ Vu zuwai ucira u ne u kp̄ad̄ai urawa u atsumate a zuba a a'ayin kenu,

vu cacika yi funi a kaci ka ne n tsupige n karinga.*

⁸ Vu zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gbā.” ◇

An Kashilā ka zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gbā vi, ili i'ā la i'ya bawu u lyai tsugono tsu ne wa. Shegai kotsu tsu wene ili i na yi i gitā wa. ⁹ Uza dā tsu wenei Yesu dā, uza dā ucira u ne bawu u rawai u atsumate a zuba a asuvu a a'ayin kenu. Shegai gogo-na a cacika yi de funi n tsupige n karinga, kpaci u pana t̄a ikyamba i'ya hal u kuwāi adama a tsunu. Mayun dā, adama a ukuna u shinga u Kashilā u dā, dā Yesu kuwāi adama a ama a likimba gbā.

¹⁰ Kashilā ka ka yain ili gbā, kpam ko ndya wa i'ā t̄a pini tsarā i n̄ak̄a yi tsupige. Wa ciga t̄a u tsarā mmuku ushani n dā ma uwa a asu u tsupige tsu ne, adama a nala a dā u zuwai Yesu tsarā asu u ndishi u dā wari dere n eyi, adama a tyoku dā u panai ikyamba. Yesu dā wa tonon ama ubana a iwauwi.

¹¹ Adama a nala, eyi n aza dā u wulukpei vi, Tata u dā u le u te.

* **2:7** Akorongi a cau a roku aza dā a purāi a tagarāda u Kagali ka Ibirahi a kalatsa t̄a: “a'ayin kenu.” ◇ **2:8** Ishp. 8:4-6.

Adama a nala a da bawu Yesu wa pana uwono u da wa isa le atoku a ne. ¹² U tonuko ta Kashila,
 “Ma tonuko ta atoku a va ili i va i'ya vu yain.
 Ma cikpala vu ta a bolomgbono baci a lyaka vu kayala.” ◇

¹³ U doku ta u danai,
 “Ma wushuku ta n Kashila.” ◇

Kpam u danai,
 “Mpa na kabolo na mmuku n da Kashila ka naka mu.”
¹⁴ Mmuku n Kashila ama da n ikyamba na mpasa, adama a nala Yesu dem n kaci ka ne u woko ta tyoku u le. Yan da u yain nala tsara ukpa u ne u wacinsa Kalapansi uza da wari n ucira a kaci ka ukpa. ¹⁵ Nala u wusai gba aza da a'ari a ndishi yavu agbashi gba uma u le adama a uwonvo u ukpa. ¹⁶ Gba tsunu tsu reve ta an Yesu tuwai tsara u banga mmuku n tsikaya m Ibirahi, shegai atsumate a zuba wa. ¹⁷ Adama a nala, Kashila ka zuwa ta Yesu rotsoi ama a ne a ili gba, tsara u woko Magono ma Adarakpi ma le, uza da u tsu wenike asuvayali, uza da kpam Kashila ka wushuki n eyi. Nala kpam Yesu da wa fuda u naka ufarakpa a asu u Kashila, tsara Kashila ka cimbusuka ama unyushi u cingi u le. ¹⁸ Eyi n kaci ka ne u pana ta ikyamba kpam Kalapansi ka modono ta tsara u zuwa yi u nusa. Adama a nala gogo-na wa fuda ta wa banga aza da Kalapansi ka modono tsara u zuwa le a nusa.

3

Yesu la ta Musa

¹ Ama a va, Kashila ka dangasa da ta i woko ama a uwulukpi a ne. Adama a nala u gan ta i rongo a ucibusu tyoku da Yesu wokoi kasuki ka Kashila, kpam u wokoi Magono ma Adarakpi ma uwushuku u da tsa dansa. ² U yan ta ko ndya baci Kashila ka tonuko yi u yain. Kashila ka dangasa yi ta u yain manyan ma na mi, tyoku da Musa yain manyan ma Kashila ka tonuko yi u yain gba a asuvu a Kuwa ku Kashila. ³ Tsupige tsa Yesu tsarai tsu la ta tsa Musa tsarai, tyoku da tsupige tsa kamai ka tsu tsara tsu tsu la tsu kuma ki. ⁴ Mayun da an kuwa dem uza roku u da u tsu ma ka, shegai Kashila ka kamai ka ko ndya wa. ⁵ Musa kagbashi ka Kashila ka wushunki kuwa ku ne ka, kpam manyan ma ne ma woko ta iryoci i ili i'ya Kashila ka wenike naha a kapala. ⁶ Shegai Kawauwi Maku ma Kashila ma, kpam aya Kashila ka wushunki kuwa ku ne. Atsa kuwa ku ne ki, tsu lya baci kelime n ugbama asuvu, kpam tsu lya baci kelime n uwushuku n ili i'ya tsu zuwai uma.

U kana ta tsu lyai kelime n utono Kashila

⁷ Tyoku da Kulu Keri ku danai da,

“I pana baci kalagatsu ka Kashila ara,
 8 kotsu i ryagbaja wa,
 tyoku da nkoshi n cau n de n yain.

A kpatalaka ta Kashila kucina,
 an a kondoi Kashila a kakamba.

9 Kashila ka dana ta,
 ‘A ‘yuwunka mu ta cika
 tsara a kondo mu,
 ko an u wokoi a wene ta

ili i'ya n yain a asuvu a ayen a amangare yi.

10 Adama a nala n pana le ta upan, aku n danai:
 ‘Atakasuvu a le a tsu kpatalaka mu ta kucina maco,
 a ‘yuwain uyan ili i'ya n tonuko le a yain.’

11 N yan ta upan hal n tsinai,

‘A ka uwa a asu u uwunvuga u va wa, ko kenu.’ ” ◊

12 Ama a va, kiranai kotsu ko uza a asuvu a de u yain n
 katakasuvu ka kari n tsicingi ka kpam bawu ka wushuki wa.
 Icu n i katakasuvu ka nala ka zuwa da ta ukpatalaka Kashila
 Uza u Uma kucina.

13 U kana ta i gbamatangu atoku a de kain dem, kpam u
 kana ta i lyai kelime n uyan nala hal a'ayin a buwa baci a da
 a ka isa “Ara.” I yan baci nala wa, unyushi u cingi wa yinsa
 ta aza roku a de u zuwa le uryagbaji. 14 Tsu woko ta atoku a
 asuvu a Kawauwi tsu lya baci kelime n upityanangu u ucira u
 da tsari n u da tun a kagita hal ubana a makorishi. 15 Tagarada
 u Kashila u dana ta,

“I pana baci kalagatsu ka Kashila ara,
 kotsu i ryagbaja tyoku da nkoshi n cau n de n ryagbajai wa.
 A kpatalaka ta Kashila kucina.”

16 An ya a panai kalagatsu ka Kashila aku a kpatalaka yi
 kucina? Alya aza da Musa tonoi n ele u wutukpa le a Masar.

17 An ya kpam a zuwai Kashila ka panai upan hal ayen a
 amangare? Alya aza da a yain unyushi u cingi kpam a kuwai
 a kakamba, n ele da u yain upan. 18 An ya Kashila ka dansaka
 an u tsinai u da a ka uwa a asu u uwunvuga u ne wa, ko kenu?
 Aza da a ‘yuwan yi upanaka, alya wa dansaka. 19 Tsu tuwa ta
 tsu revei adama a ukpada u uwushuku u le u da a kpada uwa
 vi.

4

Asu u uwunvuga

1 Kashila ka yanka tsu ta kazuwamgbani ka tsa fuda tsa
 uwa asu u uwunvuga u ne. Adama a nala u kana ta ya
 dem u kirana, tsara uza u namba u uwa pini wa. 2 Tsu
 pana ta akani yi tyoku da aza a Isara'ila a panai. Shegai a

'yuwain upityanangu a ili i'ya a panai, akani yi tani a ɓaŋga le wa. ³ Aṭsa aza ɗa tsu a pityanangi ɗa koshi tsa uwa asu u uwunvuga u ne. Aza ɗa kpam bawu a pityanangi, Kashilā ka dana tā,

“N yan tā upan kpam n tsinai,

‘A ka uwa asu u uwunvuga u va wa, ko kenu.’ ” ◊

U dana tā nala ko an u wokoi u kotso ɗe ufobuso a asu u uwunvuga u ne a a'ayin a ɗa u yain likimba. ⁴ A Tagarāda u Kashilā u yan tā kadyanshi a kaci ka kain ka shindere ka a'ayin a shindere, u da: “Kain ka shindere ka Kashilā ka wunvugai a manyan ma ne gba.” ◊ ⁵ Tsu yan tā dem kaŋeshi an u doki u danai a asu u roku, “Ama a na a ka uwa asu u uwunvuga u va wa!” ◊

⁶ Aza a kagitā a ɗa panai akani yi a tsarā asu u uwunvuga vi wa, kpaci a pityanangu wa. Shegai mayun ɗa ama roku a ka uwa tā asu u uwunvuga vi. ⁷ Adama a nala Kashilā ka zuwai a'ayin a roku a ɗa ama a ka uwa asu u wunvuga u ne, kpam a'ayin a nala yi a ɗa u isaɪ “Ara.”

A ɓarākpā tā cika an Kashilā ka danai nala kahu u tuwā u dansa a unā u Dawuda, an u danai, “Vu pana baci kaḷagatsu ka Kashilā ara, kotsu vu ryagbaja wa.”

⁸ Uyamba u Ka'anaɗ u ɗa Joshuwaɗ tonoi n ama a uwai vi, u ɗa a asu u uwunvuga u savu u na vi wa. A da baci u ɗa, Kashilā kaɗi ka yan kadyanshi a kaci ka kain ka uwunvuga ka roku ka ka tuwā wa. ⁹ Nala u wenike tā a'ayin a uwunvuga u ama a Kashilā kotsu a rawa wa. A'ayin a uwunvuga a na, a'a tā ucun u uwunvuga u ɗa Kashilā ka wunvugai a kain ka Ashibi. ¹⁰ Uza ɗa baci dem u uwai asu u uwunvuga u Kashilā, wa wunvuga tā a'ayin a ɗa baci u kotsoi manyan ma ne tyoku ɗa Kashilā ka wunvugai an u kotsoi uyan likimba. ¹¹ Aṣakāi tsu maṭsaɪ tyoku ufuda u tsunu tsarā tsu uwa asu u uwunvuga u ne, kotsu uza u te u tsunu u rukpā, tyoku ɗa a yain an a 'yuwain upana wa.

¹² Akani a Kashilā a'a tā tyoku u ili i'ya i'ari n uma kpam i'ari n ucira. A la tā burundu u kulya u ɗa wari n unā u kulya u re. A tsu ɓatsa tā kapashi ka tsunu ka kaɗi n uma a ɓatsa kpam kulu ka ka bana a asu u Kashilā. A tsu ɓatsa tā dem a mere ma alaṭu n mere ma a'ungu a atele a tsunu. A tsu wutukpā tā ili i'ya tsa ciga tsu sokongu a kateshe; wata, ili i'ya tsu tsu yawunsa n i'ya tsu tsu ciga. ¹³ Uza wā la wa sokongu ili a likimba aku Kashilā ka kpaɗa i'ya uwene wa. U tsu wene tā ili tyoku ɗa i'ari. Aya Kashilā ka u kaŋai tsu tonuko gba ili i'ya tsu yain.

Kawauwi ka Magono ma Adarākpi

¹⁴ Tsu lyai kapala n ubana n ugbami ili i'ya tsu da tsu pityanangi n i'ya. Tsu yain nala kpaci tsā tā n Magono ma Adarākpī, Yesu Maku ma Kashilā, uza da u banai a zuba. ¹⁵ U reve tā an tsu sorukpoi. Kalapansi ka matsai ka zuwa yi unyushi u cingi a ure u da baci dem wa matsa u zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi, shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa. ¹⁶ Adama a nala asaka tsu tuwai a asu u Kashilā bawu uwonvo. Aya uza da u yain ili i shinga ubana a asu u ama. A'ayin a da baci dem tsu yain nala, wa yanka tsu tā tsishinga kpm u banga tsu a'ayin a da tsa ciga u banga tsu.

5

¹ Kashilā ka tsu dangasa tā Magono ma Adarākpī a asuvu a ama aku u naka yi manyan ma wa bansa a kapala ka Kashilā a unā u ama a'ayin a unaka kune, u yain kpm ufarakpa adama a unyushi u cingi u ama vi. ² Magono ma Adarākpī mi mā tā dem usorukpi tyoku u ama da a buwai. Ili i'ya i zuwai u tsu tono ben n aza da a ka nususa i'ya, kpaci a reve an ili i'ya a ka yansa vi unyushi u da wa. ³ An u wokoi wari usorukpi, u kana tā u yain ufarakpa adama a unyushi u cingi u ne, aku u yain kpm ufarakpa adama a unyushi u ama a ne.

⁴ Ko uza wa naka kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarākpī wa. Uza da Kashilā ka dangasai koshi aya u tsu woko Magono ma Adarākpī, tyoku da u isai Haruna.† ⁵ Nala dem wari n Kawauwi. U bidiga kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarākpī wa. Kashilā ka ka tonuko yi, “Ada Maku ma va.

Ara n woko de Tata u vunu.” ◇

⁶ A asu u roku kpm, Kashilā ka dana tā, “Va woko tā kadarakpi hal ubana, tyoku da Malikisada† wari kadarakpi.” ◇

⁷ A'ayin a da Yesu wari a likimba, u folo tā Kashilā uza da wari n ucira u da wari wa wauwa yi a ukpa, u folo yi n kushen cika n meshi. Kashilā ka panaka yi tā adama a unaka kaci ka ne u da u nakai. ⁸ Ko an u wokoi Yesu Maku ma Kashilā ma, u rotsongusu tā upanaka adama a upana u ikyamba. ⁹ An u kotsoi uyan ili i'ya i gain u yain, u woko tā uza da u tsu zuwa ama a tsara iwauwi hal ubana, aza da a ka yansa ili i'ya u tsu tonuko le a yain. ¹⁰ Nala Kashilā ka zuwa yi u woko Magono ma Adarākpī tyoku u Malikisada.

Kotsu i asaka utono Kashilā wa

¹¹ Tsā tā n ili ushani i'ya tsa dana a kaci ka ili i na yi, shegai wa wuyana tā ukasana, an u wokoi i tsu bidya ukuna go wa. ¹² I barakpa tā an i'ari a asuvu a Atoni, kpm u gan tā a dana

gogo-na ya wenishike t̄a aza roku. Shegai u wokoi eḏa ya ciga a gono a wenishike ḏa uwenishike u kagit̄a u akani a Kashil̄a. Tyoku u mmuku n shili n ḏa n buwai kucomu ḏa i'ari, n u ḏa ya lya ilikulya. ¹³ Uza ḏa baci bawu a kasai mani, u reve ili i shinga ko i cingi wa. ¹⁴ Shegai aza ḏa a gbojoi, a tsu lya t̄a ilikulya i'ya bawu mmuku n shili ma fuda ma lya, kpam a tsu rongo t̄a a urotsongusu a reve ili i'ya i takpanai ili i shinga n i cingi.

6

¹⁻³ U gan t̄a a dana i reve ḏe uwenishike u kagit̄a u na vi, u ḏa wari dere n uwenishike u mmuku n shili. Wata, ukpatalaka u ili i'ya ya tuko ukpa kucina, kpam dem n upityanangu n Kashil̄a. Uwenishike a kaci ka ukuna u ulyuḡugusu n utadangusu u akere. Uwenishike a kaci ka u'yanḡa u akushe n ukuna u afada a ḏa bawu a ka kotso, i'a t̄a dem pini a asuvu a uwenishike u kagit̄a. Gb̄a u gan t̄a a dana i reve i'ya ḏe. Adama a nala, tsa yan kadyanshi a kaci ka le gogo-na wa, shegai Kashil̄a ka wushuku baci, tsa lya t̄a kapala tsu yain kadyanshi ka ili i'ya i yain dere n aza ḏa a gbonguroi.

⁴ Ama roku a asaka baci upityanangu n Kawauwi, ko uza wa la wa zuwa le a kpatala kpam wa. Caupa, ama a na a wusha t̄a katyashi ka Kashil̄a kpam a pefei kune ku ne cika. Ama a na yi dem a wusha t̄a Kulu Keri ki. ⁵ A reve t̄a tyoku ḏa kadyanshi ka Kashil̄a ka yankpai, kpam a wushai ucira a'ayin a ḏa Kashil̄a ka lya tsugono. ⁶ An a wushai ili i nala yi gb̄a, aku a kpatalakai Kawauwi kucina. Wa yan a zuwa icun i ama a nala yi a kpatala kpam wa, kpaci Maku ma Kashil̄a ma kpam a doki a ka wuna a mawandamgbani an a 'yuwain yi. Uwono u ḏa a ka zuwusa yi a kapala ka ama gb̄a.

⁷ Ama roku tyoku u uyamba u ḏa u tsar̄ai ilyushi ushani u ḏa a'ari. U naka t̄a ama ḏa a cimbai pini vi ilimaci i shinga, aku Kashil̄a ka zuwukai uyamba vi un̄a u shinga. ⁸ Ama roku tyoku u uyamba u ḏa u tsu wutukpusa awana a ḏa a'ari n mete ma cingi, kpam wa matsa ili wa. A ka barakpa wa, Kashil̄a ka yanka t̄a uyamba u nala vi un̄a kpam akina a kulatangu u ḏa.

⁹ Ama a va aza ḏa ma ciga, ko an tsu yain kadyanshi ka na, tsari n kadambula n ada wa, kpaci tsu reve t̄a i'a t̄a a ure u shinga, ure u iwauwi. ¹⁰ Kashil̄a ka tsu yan t̄a afada a ure u ḏa u lobonoi. Wa ciḡa t̄a manyan ma vu yain, kpam dem wa ciḡa t̄a uciga u ḏa vu wenike yi an vu banḡai ama a ne, kpam va lya kapala n vu banḡa le hal n gogo-na. ¹¹ Ili i'ya tsu lai n uciga i'ya i matsa ulya kapala nala hal ubana a makorishi, tsar̄a i tsar̄a ili i'ya i zuwukai uma. ¹² Tsa ciga i woko awonvoli wa.

A unā u nala, tonoi iryoci i aza ḁa a ka wusha ili i'ya Kashilā ka zuwamgbanai adama a upityanangu n ahankuri a le.

Kashilā ka tsu yan tā i'ya u zuwamgbanai

¹³ An Kashilā ka yankai Ibirahi kazuwamgbani, u tsinai u yain ili i'ya u zuwamgbanai. U tsinai n kala ka ne, adama a ḁa uza roku wā la u lai Kashilā wa. ¹⁴ U danai, “Mpa, Magono ma Zuba ma zuwuka vu ta unā u shinga, kpmam ma nākā vu tā ntsikaya ushani!” ◇ ¹⁵ Ibirahi vanai u wene ushadangu u ukuna vi n ahankuri, aku u tsarāi ili i'ya Kashilā ka zuwamgbanai.

¹⁶ Ama a ka tsina baci, n uza ḁa u la le tsupige ḁa a tsu tsina. Utsina u le u wenike tā ili i'ya a danai vi mayun ḁa, kpmam u tsu tuko tā utyoku u kananamgbani. ¹⁷ Kashilā dem u tsina tā tsarā ama ḁa a ka wusha ili i'ya u tsinakai vi, a reve mayun ḁa bawu wa savaḁa ili i'ya u fobusoi. ¹⁸ Ili i re i na yi ya savaḁa wa: Kashilā ka yan kaḁan wa, u zuwamgbana baci. Kpmam u tsina baci, wa yan kaḁan wa. Ili i na yi i tsu gbatangusu tsu tā atsu aza ḁa tsu sumai ubana a asu u Kashilā tsarā u wusa tsu. I tsu nākā tsu tā ucira tsu ḁanā uzuwa u uma u ḁa u nākā tsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwa u uma u nala wā tā n ugbami a uma u tsunu, tyoku ḁa kashamkpatsu ka kpatsu ka tsu shamkpa kpatsu a asu u te. Uza ḁa tsari n uzuwa u uma u tsunu ara ne, aya Yesu, uza ḁa walai a asu u kunya ka a barākpai a utsutsu ubana a Asu u ḁa u Lakai Uwulukpiḁ a zuba. Adama a tsunu a ḁa u yain nala. U wokoi Magono ma Adarākpi ubana, kaḁarākpi ucun u Malikisada.

7

Malikisada kaḁarākpi

¹ Malikisada na vi magono ma ilyuci i Salem ma, kpmam kaḁarākpi ka Kashilā ka Zuba ka. A'ayin a ḁa Ibirahi lyai kuvon ku ngono n nishi wa gono a kuwa, Malikisada wutaḁa tā u ba u zuwuka yi unā u shinga. ◇ ² Aku Ibirahi nākā yi i te a asuvu a ili kupa a asuvu a gbā i'ya dem u tukoi a asu u kuvon vi. Ili i kagitā i'ya tsa ciga tsu dana a kaci ka Malikisada i'ya, kalen ka kala ka ne ka “magono ma ma yansa ili i maci.” Aya dem “magono ma ndishi n shinga,” kpaci kalen ka Salem ka “ndishi n shinga.” ³ Ko uza u reve tata ko mma u Malikisada wa. Ko uza wā la kpmam u revei asu u ḁa a wutaḁi wa, ko a'ayin a ḁa a matsa yi, ko kpmam a'ayin a ḁa u kuwai wa. Wā tā tyoku u Maku ma Kashilā kpmam wa woko tā kaḁarākpi ubana.

⁴ Wene ve tyoku ḁa Malikisada wari n tsupige! Ko Ibirahi, makoshi ma cau ma pige ma aza a Isara'ila, u reve tā tyoku ḁa Malikisada wari n tsupige a'ayin a ḁa u nākā yi i te a asuvu a

kupa a ili i'ya u tsarai a asu u kuvon. ⁵ Mele ma wenishike ta u kana ta mmuku n tsikaya ma Ibirahi n naka mmuku n tsikaya n Levi† n da mari adarakpi ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya a tsarai, ko an u wokoi mmuku n tsikaya m Ibirahi n da dem. ⁶ Malikisada wa a asuvu a kaletsu ka aza a Levi wa, shegai u wusha ta i te a asuvu a kupa ara Ibirahi. Kpam u zuwuka ta Ibirahi unu u shinga, uza da u wushai kazuwamgbani icun kau-kau ka Kashila. ⁷ Ya dem u reve ta an uza da baci wari n ucira u da wa zuwuka uza roku unu u shinga, u la ta uza da wa wusha unu u shinga vi tsupige. ⁸ Adarakpi a tsu wusha ta i te a asuvu a kupa a ili i'ya ama a tsarai, ko an u wokoi ele dem aza da a ka kuwa alya. Shegai gba n nala, Malikisada la le ta tsupige, kpaci Tagarada u Kashila u wenishike ta an wari n uma. ⁹ Tsa fuda ta gbam tsa dana an mmuku n tsikaya n Levi, aza da a tsu wusha i te a asuvu a kupa yi, ele dem a naka ta i'ya an Ibirahi nakai vi. ¹⁰ Kotsu a matsa Levi wa, shegai aya pini a ikyamba i makoshi ma cau ma ne Ibirahi a'ayin a da Malikisada gawunsai n Ibirahi vi.

¹¹ Ko an u wokoi Mele ma Musa ma danai, u kana ta kadarakpi ka woko matsikaya ma Levi, adarakpi yi a ka fuda a ka zuwa ama a woko ama a maci wa. Adama a nala u kana ta a tsara kadarakpi tyoku u Malikisada, shegai uza da u wuta a kumaci ku Haruna wa. ¹² Iacun i kadarakpi ka roku kau ka wuta baci, u kana ta Mele ma sava da dem. ¹³ A kaci ka Kawauwi ka tsa dansa ukuna u na vi, uza u kaletsu ka roku kau. Ko uza a asuvu a kaletsu ka nala ki kotsu u yan manyan tyoku u kadarakpi a asu adarakpa wa. ¹⁴ Ya dem reve ta an u wuta a asuvu a kaletsu ka Yahuza,† kpam kotsu Musa wari u dana an ko kadarakpi ka te ka wuta a kaletsu ka nala ki wa.

Kawauwi ka ta tyoku u Malikisada

¹⁵ Na woko ta a kateshe karara an kadarakpi ka roku ka tuwai tyoku u Malikisada. ¹⁶ A isa vuma u nala vi kadarakpi adama a akaya a ne ko kpam adama a mele wa, shegai adama a ucira u uma u da bawu a ka wacinsa. ¹⁷ Tagarada u Kashila u yan ta kadyanshi a kaci ka ne,

“Avu kadarakpi ka hal ubana,
tyoku da Malikisada wari kadarakpi.” ◇

¹⁸ Gogo-na a zuwa de mele ma cau a ikengi, kpaci ma n ucira wa, kpam ma wokoi ili i gbani. ¹⁹ Mele ma Musa ma zuwa ko ndya wa i woko i maci wa. Shegai gogo-na Kashila ka naka tsu ta ili i shinga i'ya tsa zuwuka uma. Nala kpam tsari a uraba evu n Kashila.

²⁰ Kashilā ka tsinai u da Kawauwi ka woko tā kađarākpī hal a ubana, shegai u yanka ko kađarākpī ka te nala wa. ²¹ A kaci ka Yesu ka koshi u danai,
‘Mpa, Magono ma Zuba, n tsina tā,
kpam ma savađa katakasuvu ka vā wa, ko kenu.
‘Avu kađarākpī ka hal ubana.’ ” ◇

²² Yesu da zuwai kazuwamgbani ka shinga ka nala ki ka woko mayun, kpam kazuwamgbani ki ka la tā ka Kashilā ka yankai Musa.

²³ Caupa, kađarākpī ka kuwā baci, wa lya kelime n uwoko kađarākpī wa. Adama a nala a da a tsarai ađarākpī ushani. ²⁴ Shegai Yesu woko tā kađarākpī ubana, tsuđarākpī tsu ne tsa kotso wa. ²⁵ Adama a nala, aya wari gogo-na hal n maco, uza da wa fuda wa wauwa aza da a ka tuwusa a asu u Kashilā a kukere ku ne. Wā tā n uma hal ubana tsarā u folusuko le Kashilā.

²⁶ Yesu da icun i Magono ma Ađarākpī ma tsa ciga, kpaci u tsu banga tsu tā a ure gbā. Ili i'ya u tsu yan i tsu zuwa tā Kashilā ka pana kayanyan. Wā n unyushi wa. Kashilā ka pecene yi tā n ama a likimba aza a unyushi u cingi. U naka yi asu u da u lakai tsupige gbā gbā a zuba. ²⁷ Wā tyoku u Ngono ma Ađarākpī n da n buwai wa, aza da kain dem she a yan uđarākpā adama a unyushi u cingi u le n unyushi u cingi u ama da a buwai. Shegai kuten ka koshi Yesu nakai kaci ka ne tyoku u uđarākpā a zuba u mawandamgbani adama a ama, kpam u lobono tā hal ubana. ²⁸ Mele ma wushuku tā vuma u woko Magono ma Ađarākpī ko an u wokoi vuma shadangu wa. Kashilā ka naka tā Musa Mele a kagita. An nala u wurai, aku u tsinai u zuwai Maku ma ne uza da wari ushadangi ma woko Magono ma Ađarākpī hal ubana.

8

Kawauwi ka Magono ma Ađarākpī

¹ Ili i pige i'ya tsa dansa i'ya na: Tsā tā n Magono ma Ađarākpī uza da u dusuki a ulyaki u karatsu ka tsugono ka Kashilā Uza u Ucira Gbā a zuba. ² Magono ma Ađarākpī ma tsunu a Asu u da u Lakai Uwulukpi† u da wa gbasha, asu u ulya u kayala u mayun u da Kashilā ka yain, ama da a yain asu vi wa.

³ Magono ma Ađarākpī dem mā tā n manyan ma unakasa kune n uđarākpusa ubana a asu u Kashilā. Nala dem Magono ma Ađarākpī ma tsunu u kana tā dem u naka Kashilā kune ku ili i roku. ⁴ Wari baci na a likimba, wari wa woko kađarākpī wa ko kenu, kpaci ađarākpī a da pini na, aza da a ka tono Mele

a asu u unakā Kashilā kune. ⁵ Manyan ma adarākpi a ka yan, iryoci i'ya koshi ko kpm kulu ka ili i'ya i'ari a zuba ka. Ili i te i'ya dem n Musa. An Musa wa fobuso uyan Katani ka Kavasū, Kashilā ka tonuko yi, “Ciḅa a'ayin a ḁa vāri a masasa, n tonuko vu t̄a derere tyoku ḁa va yan ka. Vu kirana vu yain ka nala derere.” ◊ ⁶ Shegai manyan ma tsudarākpi ma Kashilā ka nakai Yesu ma la t̄a ma a nakai adarākpi a ḁa a buwai. Aya ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu ka Kashilā n ama, kpm kazuwamgbani ka nala ki ka la t̄a ka cau. Nala u woko t̄a an ili i'ya Kashilā ka yain a kazuwamgbani ka savu i la t̄a i ka cau.

⁷ Kazuwamgbani ka kagitā kari ka fudā baci ka yain ili gbā, ili i'ā la i'ya ya zuwa a yain ka ire wa. ⁸ Shegai Kashilā n kaci ka ne u wenei k̄a tyoku ḁa ka gain ka woko wa, ḁa u danai:

“N tonuko ḁā, a'ayin a'ā t̄a a utuwā,
a ḁa ma yan kazuwamgbani ka savu
n aza a Isara'ila n aza a Yahuza.

⁹ Kazuwamgbani ka na ka woko icun i kazuwamgbani ka n yain n akaya a le,

an n kaṅā le n akere n wutukpā le a uyamba u Masar wa.

Shegai a tono ka wa,
aku n kpatalāka le kucina.

¹⁰ A'ayin a ka tuwā t̄a a ḁa ma yan kazuwamgbani ka savu n aza a Isara'ila.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa t̄a mele ma vā

a asuvu a le tsarā a reve ma,
kpm ma korongu t̄a ma a atakasuvu a le
tsarā a toni ma.

Ma woko t̄a Kashilā ka le,
kpm a ka woko t̄a ama a vā.

¹¹ Ama a ka doku kpm a wenishike atoku a le wa, a dana,

‘Revei Magono ma Zuba,’

kpaci gbā a ka reve mu t̄a,

ili i'ya i kaṅai uza u kenu ubana uza ḁa u lakai kalen gbā.

¹² Kpaci ma cimbusukā le t̄a tsicingi tsu le

kpm ma doku ma ciḅa unyushi u cingi u le wa, ko kenu.” ◊

¹³ An Kashilā ka yain kadyanshi ka kazuwamgbani ka savu ki, ka cau ka ka buwa kpm n manyan wa. Ko ndya baci i kutsai kpm i wowoi, i yan la vi ḁe evu n upuwan.

9

Mele ma cau a kaci ka ulya kayala

¹ A kazuwamgbani ka kagitā ka Kashilā ka yain n aza a Isara'ila, u tonuko t̄a ama derere tyoku ḁa a ka lya kayala, kpm dem u tonuko le t̄a tyoku ḁa a ka yan Katani ka Kavasū,

asu u da a ka lya kayala ki. ² A yan ta katani ka a pecei apashi a re. A asuvu a kapashi ka kagita a asu u da kashamkpsatu ka macikalun teburu u da a tsu zuwusa iburodi i uwulukpi i'ya a tsu tukuso kune a asu u Kashila u da. Kapashi ka na ka a isa Asu u Uwulukpi. ³ Kunya ku ubarakpa a utsutsu ka ka pecei a'unu ka pini. A isa kapashi ka ire ki Asu u da u Lakai Uwulukpi. ⁴ Asuvu a kapashi ka nala ki asudaraka u da a gbarai n zinariya u da pini, asu u da a tsu runukpusa ili i magulani. Kpam Akpati u Kazuwamgbani† u madanga, u da a kumanai n zinariya gba aƙon a ne wa ta dem pini. Asuvu a Akpati vi ili i tatsu i'ya pini: I kagita, magbodo ma zinariya ma a shadangi n mana† ma pini. Kpam kalangu ka Haruna ka ka topoi ka pini. Agbagala a atali a re a da a korongi Mele Kupa a da dem pini. ⁵ A zuba u Akpati vi a ruma ta pini a'ulu a ili i uma* i re i ashan i'ya ya wenike Kashila ka ta pini. A barakpai ashan a le a zuba u kakimbatu ka Akpati u Kazuwamgbani vi, a asu da Kashila ka tsu cimbusa unyushi u cingi. Shegai tsa fuda tsa dana ko ili a kaci ka ukuna u nala vi gogo-na wa.

⁶ A kotso baci ufoƙuso ili gba nala, adarakpi yi a tsu bana ta asuvu a kapashi ka kagita kain dem a yain manyan ma le. ⁷ Shegai Magono ma Adarakpi ma koshi ma tsu uwa a asuvu a kapashi ka ire, kpam dem kuten ka u tsu yan nala a kayen. Wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi bawu u banai mpasa wa. U tsu naka ta n da kune ubana a asu u Kashila adama a unyushi u cingi u ne, n u da ama a yain bawu a revei. ⁸ Nala dem ure u da Kulu Keri ku tsu dana, Katani ka Kavasun buwa baci asu u ulya kayala, uza wa la wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi yaa wa. ⁹ Naha iryoci i a'ayin a gogo-na i'ya. Nala u wenike ta an kune u adarakpa u da a nakasai wa fuda wa zuwa katakasuvu ka uza da wa lya kayala ka woko sarara tyoku da u gain ka woko wa. ¹⁰ Ili i'ya i zuwai nala tani i'ya, an u wokoi ili i nala yi ukuna u ilikulya n kuso n uƙacangusu u da. Mele ma na mi adama a ikyamba a da, kpam Kashila ka zuwai a toni ma hal utuwa a'ayin a ure u savu u ne.

Mpasa n Kawauwi

¹¹ Gogo-na Kawauwi ka woko de Magono ma Adarakpi a zuba u ili i shinga i'ya i rawai. U uwai a asu u ulya kayala a zuba u da lai tsulobo. Akere a ama a da a yain u da wa, kpam dem kaƙon ka likimba ka wa. ¹² Kuten ka kpam a'ayin gba u bankai mpasa a Asu u da u Lakai Uwulukpi, shegai mpasa ma nryadiga na ndyondyom n da wa. U bidyai mpasa n ne, an u yain nala, u tsaraka tsu uwusa u da bawu wa kotso. ¹³ Caupa, ama a'a baci n ashinda, ikyamba i le i tsu woko ta uwulukpi

* **9:5** Zinariya da a rumai tsara u woko ili i na yi hal n ashan. N Tsigana "kerubobin" da a tsu isa i'ya.

kadarakpi ka vishanāsaka le baci mpasa ma nlala n aboburo kpm u polusuko le baci kakomo ka a tsarai a manuku ma kanaka ma a runukpai. ¹⁴ Shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu, aku u nakai kaci ka ne kune ubana a asu u Kashila asu Kulu Keri ka kari n uma u da bawu wari n utyoku. Ili i'ya i zuwai mpasa n ne n lai ucira cika da la vi, aku u zuwai atakasuvu a tsunu a wokoi uwulukpi a asuvu a ili i'ya ya tuko ukpa. Gogo-na tsa fuda ta tsa gbashika Kashila Uza u Uma!

¹⁵ Adama a nala Kawauwi ka ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu, tsara aza da Kashila ka isa a tsara unu u shinga u da bawu wa kotso, u da Kashila ka yain kazuwamgbani. Ili i na yi u yan ta i'ya an Kawauwi ka kuwai da u wutukpai ama a asuvu a unyushi u da a yain an a ka tono kazuwamgbani ka kagita.

¹⁶ Ucuu u kazuwamgbani ka na, ka ta tyoku da vuma u tsu korongu tagarada wa ciga baci a peci udukuyan u ne u tuwa u kuwa baci. Shegai a ka pece u da wa she a'ayin a da ya dem u revei an vuma vi u kuwai. ¹⁷ Tagarada vi wa n ucira wa she uza da u korongi u da vi u kuwa. Uza wa la wa fuda wa wusha ili i vuma vi wa, wa baci n uma. ¹⁸ Ili i'ya i zuwai bawu kazuwamgbani ka kagita ka shamgba i'ya la vi she na mpasa ma ukpa. ¹⁹ An Musa tonkoi ama gba Mele mi, aku u kenei mpasa ma ndyondyom na nryadiga u bolomgbonoi n mini. U bidyai tsileme tsu ncon tsa a gonukoi san kpm u bidyai avuku a maderiwenit u vishanangusuki zuba u tagarada u Mele n ama gba. ²⁰ U danai, "Mpasa n da n shamkpai kazuwamgbani ka Kashila ka danai i toni n da na." ²¹ Nala dem Musa vishanangusi mpasa a Katani ka Kavasuu n ili i'ya gba a tsu yanka manyan a asu u ulya kayala. ²² Mele mi ma danai gba ko ndya wa a vishanaka i'ya mpasa tsara i woko uwulukpi. Kpm Kashila ka cimbusu unyushi u cingi bawu mpasa ma ukpa wa.

Ukpa u Kawauwi u takpa ta unyushi

²³ Ili i'ya i zuwai a wulukpei Katani ka Kavasuu n ili i'ya i'ari pini na mpasa ma nnama i'ya gai la vi. Naha gba iryoci i ili i'ya i'ari a zuba i'ya koshi. Shegai udarakpa u da u tsu zuwa ili i zuba i woko uwulukpi u la ta udarakpa u nnama. ²⁴ Kawauwi ka uwa a Asu u da u Lakai Uwulukpi u da ama a yain wa, ili i'ya i'ari iryoci i ili i'ya i'ari a zuba koshi. U banai a zuba vi kpm gogo-na nte u wari de n Kashila wa banga tsu. ²⁵ Adama a da wa rongo u nakasa kaci ka ne maco da u banai a zuba wa, tyoku da Magono ma Adarakpi ma likimba ma tsu rongo u uwusa a Asu u da u Lakai Uwulukpi kayen dem tsara u yain udarakpa u manama. ²⁶ A da baci wari u yain udarakpa u kaci ka ne kayen dem, an wari u pana ikyamba ushani ili i'ya i

bidyai a'ayin a ḏa yain likimba. Shegai a unā u nala, u tuwāi kuten koshi evu n makorishi ma a'ayin, tsarā u takpa ucira u unyushi u cingi ubana, an u kuwāi tyoku u uḏarākpa adama a tsunu. ²⁷ U kaṇā tā ya dem u kuwā kuten, aku Kashilā ka yanka yi afada. ²⁸ Kuten ka Kawauwi ka kuwāi koshi, tsarā u takpa unyushi u ama ushani. Shegai u gono baci, unyushi u cingi u ḏa wa takpa wa. Tuwā ḏa wa tuwā tsarā u wauwa aza ḏa a ka vana yi.

10

Uḏarākpa u buwa kpam wa

¹ Mele ma Musa tyoku u kulu ku ili i maci i'ya ya tuwā ḏa m̄ari. Shegai kulu ku nala ki ka ili i maci yi wa, kpaci ka wutukpa ama asuvu a unyushi u cingi u le wa, ko an u wokoi a tsu yansa uḏarākpa kayen dem. ² Mele m̄ari ma zuwa le baci a woko sarara tyoku ḏa u gain a woko, she a'ari a asakā uyansa uḏarākpa. Kashilā kari ka zā tā unyushi u cingi u aza ḏa a ka lya kayala kuten kpam a'ayin gbā, uyawunsa u atakasuvu a le kpam wa yan n ashinda wa. ³ Shegai nala wari wa! Uḏarākpa u naha vi ciḓusa u ḏa u tsu zuwa a ciḓusa unyushi u le kayen dem. ⁴ An u wokoi mpasa ma aboburo nā nryadiga ma fuda ma takpa unyushi u cingi wa, ko kenu.

⁵ An Kawauwi ka tuwāi a likimba, u tonukoi Kashilā, “Va ciga uḏarākpa u nnama n kune ku ilya wa.

Shegai vu nākā mu ikyamba tsarā n panāka vu.

⁶ Nnama n ḏa a runukpai a asuḏarākpa

n kune adama unyushi u cingi, vu tsu pana kayanyan ka le wa.

⁷ Aku n danai, ‘Mpa na,

n tuwā tā n yanka vu ili i'ya va ciga, Kashilā,

dere tyoku ḏa a korongi a kaci ka va a Tagarada u Kashilā.’ ”

◇

⁸ Kawauwi kari ka dana tā bacipa, “Va ciga uḏarākpa n kune wa, kpam vu tsu pana u ḏa kayanyan wa. Va ciga uḏarākpa u urunukpa n kune ku takpa unyushi u cingi wa.” (Uḏarākpa u na vi gbā Mele ma ma zuwai a yain u ḏa.) ⁹ Aku u danai, “Mpa na Kashilā, n tuwā tā n yain ili i'ya va ciga.” Adama a nala, Kashilā ka takpai gbā uḏarākpa u kagita, tsarā u zuwa uḏarākpa u ire. ¹⁰ An Yesu Kawauwi u yain ili i'ya Kashilā ka ciga yi u yain, tsu tsarai uza u unyushi u cingi an u yankai ikyamba i ne uḏarākpa kuten koshi kpam gbā a'ayin.

¹¹ Caupa, aḏarāki a yansai manyan ma le kain dem, a lyai kapala n uḏarākpusa u ḏa bawu wa takpa unyushi u cingi.

¹² Shegai Kawauwi ka nākai kaci ka ne u wokoi uḏarākpa u shinga kuten koshi u ḏa wa yan manyan bawu utyoku.

Gogo-na wā tā ndishi a ulyaki u Kashilā. ¹³ Kpam nte wa rongo de hal she Kashilā ka zuwa atokulalu a ne a kere ka adeshikpetsu a ne. ¹⁴ N ufarakpa kuten ku nala ki, u zuwai ama a wokoi uwulukpi hal ubana tyoku da u gain a woko, aza da Kashilā ka zuwai a woko ama a ne.

¹⁵ Kulu Keri ku tonuko tsu tā dem ukuna u na. U gitā tā u danai:

¹⁶ “Magono ma Zuba ma danai, ‘A’ayin a ka tuwā tā a da ma yan kazuwamgbani ka savu n ele.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa tā mele ma vā a atakasuvu a le

kpam ma korongu tā ma a asuvu a le tsarā a toni ma.’ ”

¹⁷ Aku u doku u danai:

“Ma doku kpam ma ciba unyushi u cingi u le n ili i cingi i'ya a yansai wa, ko kenu.” ◊

¹⁸ A'ayin a da baci Kashilā ka cimbusai unyushi u cingi, ili i'a la ya zuwa kpam a yain ufarakpa wa.

Lya kapala n upityanangu n Kashilā

¹⁹ Ama a vā, tsa uwa tā a Asu u da u Lakai Uwulukpi* bawu uwonvo adama a mpasa n Yesu. ²⁰ U naka tā ikyamba i ne tsarā i kukpunka tsu ure u savu u da wa banka uza a asu u uma! Kpam ure u na u banka tsu tā asuvu n kunya ka a barakpai a utsutsu, Kawauwi ka la vi. ²¹ Tsa tā n Magono ma Adarakpi ma pige uza da wa lya tsugono tsu kuwa ku Kashilā a zuba. ²² Adama a nala, tsa fuda tā tsa bana evu n Kashilā. Tsu yain nala n katakasuvu ka te kpam bamu n malala. Mpasa n Kawauwi n za tā atakasuvu a tsunu, kpaci a da a tsu rongo tā ucibusa n ili i cingi i'ya tsu yansai, shegai u woko tā yavu a za tsu tā gba gba n mini ma mari uwulukpi. ²³ U kana tā tsu kana uzuwa u uma u da tsu danai u tsunu u da n ugbami, kpaci tsu wushuku tā Kashilā ka yan ili i'ya u zuwamgbanai. ²⁴ Asakai tsu yawunsai kabolo tyoku da tsa wenike uciga a asu u ama n uyansa ili i shinga. ²⁵ Ama roku a tsu bolomgbono a asu u ulya kayala wa, shegai tsu yain tyoku u le wa. Tsu lyai kapala n ugbamatangusu atoku a tsunu, an u wokoi tsu revei kain ka ugono u Asheku ka yan de evu.

²⁶ Tsu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi daun cina tani tsu reve de ukuna u mayun, ufarakpa wā kpam la u da a ka doku a ka yan adama unyushi u cingi wa. ²⁷ A unā u nala, ili i'ya i buwai she tsu vana n uwonvo afada a da a ka tuwā n akina a kasudugbate cika a da a ka wacinsa atokulalu

◊ **10:17** Iri. 31:33-34. * **10:19** Kunya ka a barakpai a utsutsu vi, ku pecene tā Asu u Uwulukpi n Asu u da u Lakai u Uwulukpi u Kuwa ku Kashilā. Ku kara tā a'ayin a da Yesu kuwai tsarā u wenike an Kashilā ka wushunki ko ya wa u tuwā ara ne karara.

a Kashilā! ²⁸ Ama a re ko ama a tatsu a sapula baci uza an u 'yuwain utono Mele ma Musa, she a wuna yi bawu iyali. ²⁹ Uza u 'yuwan baci unākā Maku ma Kashilā karinga, nala u la tā u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpam uza tuko baci mpasa n kazuwamgbani n ḍa ma gonuko tsu uwulukpi uwono, u la tā dem u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpam hal n gogo-na, uza wisha baci Kulu Keri uza ḍa u tsu wenike tsu ukuna u shinga, u la tā dem u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Icu n i ama a nala, mavura ma le ma la tā ma uza ḍa 'yuwain utono Mele ma Musa. ³⁰ Tsu reve tā Kashilā ka danai, “Ma yan tā aza ḍa a yain ukuna u cingi mavura. Ma tsupa le tā.” Kpam dem u dana tā, “Magono ma Zuba ma yanka tā ama a ne afada.” ◇ ³¹ Ili i uwonvo i'ya cika vuma u rukpā baci a kukere ku Kashilā Uza u Uma.

³² Ciḡa n a'ayin a ḍa a wurai, a'ayin a ḍa i gitai urotsongusu ukuna u mayun u Kashilā. I kawunki nā mmodu kaḡolo n upana u ikyamba i lyai kapala n uyan ucira. ³³ Roku she a foro ḍa kpam a wishisa ḍa a kapala ka kakumā ka ama. Roku tani i ḡangai aza ḍa a ka so mavura ucun u ḍe. ³⁴ I pana tā iyali i aza ḍa a zuwai a kuwa ku a'ali. A wusa ḍa baci ili i'ya i'ari n i'ya, i tsu kawunku tā n ipeli, kpaci i reve tā i'ari n ili i shinga i'ya ya ḡarākpā ubana, ya vana ḍa.

³⁵ Adama a nala, kotsu i asakā upityanangu n Asheku wa, ko ndya baci i gitai, kpaci i lya baci kapala n ugbama asuvu ya tsā tā katsupi ka pige. ³⁶ Rotsongusi akawunki gogo-na, tsarā i yain ili i'ya Kashilā ka ciga, kotsu i wushi ili i'ya u yain kazuwamgbani. ³⁷ Tyoku ḍa Tagarāḍa u Kashilā u danai, “A ka ḡarākpā wa, uza ḍa wa tuwā vi wa tuwā tā. Wa ḡarākpā wa.

³⁸ Ama ḍa Kashilā ka wushuki n ele a ka yan tā uma adama upityanangu u le.

Shegai u tsu pele n uza ḍa u kpatalāka yi kucina wa.” ◇

³⁹ Shegai aṡsu aza ḍa a kpatalai kucina a ka kuwā a lya wa. Tsu pityanangu tā n Kashilā, kpam adama a nala, u wauwa tsu tā.

11

Upityanangu

¹ Aza ḍa a pityanangi n Kashilā a'ari n malalā an wa nākā le ili i'ya a zuwai uma wa. A reve tā ili i'ya bawu kotsu a wenei mayun ḍa. ² Kashilā ka wushunku tā ama a'ayin a cau adama a upityanangu u le.

³ An tsari n upityanangu, ḍa i zuwa tsu tsu reve an a asu u kadyanshi ḍa Kashilā ka yain likimba n ili i'ya i'ari pini ḡbā.

An u yain nala, u yain manyan n ili i'ya bawu uza wa wene, tsarā u yain i'ya tsa wene.

⁴ An Habila† wari n upityanangu, da i zuwai u yain ufarakpa a ure u da u lai u Kayinu† tsulobo ubana a asu u Kashilā. Kashilā ka danai u pana tā kayanyan ka kune ku ne, aku u isā yi vuma u maci. Ko an u wokoi Habila kuwai caupa, aya pini wa dansa ara tsunu adama upityanangu u ne.

⁵ An Anuhu wari n upityanangu, da i zuwai Kashilā ka canga yi ubana a zuba bawu u kuwai. A wene ikyamba i ne wa, an Kashilā ka canga yi ka lazaga yi vi. Tagarada u Kashilā u danai, kahu Kashilā ka canga yi ubana a zuba, u zuwa tā Kashilā ka panai kayanyan ka ne. ⁶ Upityanangu wa baci la wa, uza wa la wa zuwa Kashilā ka pana kayanyan wa. Uza da baci dem wa tuwa a asu u Kashilā, u kana tā u yain n upityanangu an Kashilā kari n uma, kpm u wushuku an Kashilā ka wenike kaci ka ne tyoku u katsupi a asu u uza da baci dem wa bolo yi mayun.

⁷ An Nuhu† wari n upityanangu, da i zuwai u panai an Kashilā ka rono yi atsuvu a ili i'ya bawu kotsu u wenei. U panakai Kashilā kpm u shei kpatsu ku pige tsarā u wauwa aza a kuwa a ne. Asu u upityanangu u ne u da, u wenikei likimba an a nusai, kpm asu u upityanangu u ne u da u wokoi asuvu a aza da a gonukoi ama a maci a asu u Kashilā.

⁸ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai u panakai an Kashilā ka isā yi u bana a asu u roku u da Kashilā ka yain kazuwamgbani wa naka yi. U asakai uyamba u ne, kpm u reve asu u da wa bana wa. ⁹ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai u rongoi a iyamba i kazuwamgbani tyoku u kamoci a uyamba u tsumoci. U rongoi pini a katani, nala dem Ishaku n Yakubu aza da a lyai agadu a ne, Kashilā ka naka le ucun u kazuwamgbani ka te. ¹⁰ Ibirahi yain nala an wa vana u uwa ilyuci i pige i'ya Kashilā ka fobusoi kpm u mai i'ya ya rongo ubana.

¹¹ An Saratu† kaɓolo n Ibirahi a'ari n upityanangu, da i zuwai a tsarai maku ko an u wokoi a kutsai cika kpm Saratu madari ma. Ibirahi pityanangu tā Kashilā ka yan ili i'ya u yain kazuwamgbani. ¹² Vuma u na u kutsa wa wa, eyi n kakushe unā u te u da a'ari, shegai gbā n nala u wokoi makoshi ma cau ma ama ushani. Mayun, a'a tā n kakuma ushani tyoku u atala a zuba ko tani kayala ka ikengi i kushiva, kpm a'ari ukece wa.

¹³ Gbā ama a na a da a'ari n upityanangu vi a kuwai bawu a wushai ili i'ya Kashilā ka yanka le kazuwamgbani. A yan tā ipeli an a wenei ili i na yi ya tuwa, ko i'ari mbari. A da ele amoci a da a likimba u na. ¹⁴ Ama a dana baci ili icun i nala, wenike da a wenikei a ka bolo uyamba u roku u da wa woko u

le. ¹⁵ A'ari a ka yawunsa baci a kaci ka uyamba u da a asakai vi, ko i te i'ari ya fishinka le ugono pini wa. ¹⁶ Shegai asu u da u lai tsulobo u da a ka bolo. U da pini a zuba. Ili i'ya i zuwai bawu Kashila ka tsu pana uwono a isa yi baci Kashila ka le, kpaci u fobusuko le ta ilyuci i pige.

¹⁷ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai wari ufobusi u yain udarakpa n Ishaku an Kashila ka kondo yi. Ibirahi da Kashila ka yankai kazuwamgbani ki, shegai u fobuso ta u nakamaku ma te ma ne koshi tyoku u udarakpa. ¹⁸ Caupa, Kashila ka tonuko yi ta, "Mmuku n tsikaya n da n yanka vu kazuwamgbani ki a asu u Ishaku u da a ka wuta." ¹⁹ Ibirahi bidya ta Ishaku kuwa baci, Kashila ka fuda ta ka yangasa yi u woko kpam n uma. U woko ta yavu a asuvu a akushe a da u gonoi u tsarai Ishaku vi.

²⁰ An Ishaku wari n upityanangu, da u zuwukai mmuku n ne n re, Yakubu n Isuwa una u shinga. U reve ta Kashila ka yanka le ili i shinga a kapala.

²¹ An Yakubu wari n upityanangu, da i zuwai an u yain evu n ukpa u pityanangi n kalangu ka ne u lyakai Kashila kayala, kpam dem u zuwukai mmuku n re n Isuhu una u shinga.

²² An Isuhu wari n upityanangu, da i zuwai an u yain evu n ukpa u yain kadyanshi ka a'ayin a da aza a Isara'ila a ka asaka Masar. Aku u tonuko le a pura atele a ne a ka laza baci.

²³ An isheku i Musa i'ari n upityanangu, da a sokongu yi uwoto u tatsu an a matsa yi. A wenei Musa lobono wa wa, kpam a pana uwonvo u da a ka 'yuwan utono udani u magono wa.

²⁴ An Musa wari n upityanangu, da i zuwai an u gbonguroi u 'yuwain a isa yi maku ma makere ma magono ma Masar.

²⁵ U dangasai u soi mavura n ama a Kashila, n u da wa pana kayanyan ka unyushi u cingi ka a'ayin kenu. ²⁶ U yawunsai, u la ta tsulobo u soi mavura adama a Kawauwi, n u da wa tsara kuzuwate ku Masar gba, kpaci katsupi ka Kashila ka ka tuwa ka wa vana. ²⁷ Adama a upityanangu u ne, u asakai Masar, kpam u pana uwonvo u upan u magono wa. Musa lyai kapala n akawunki yavu wa wene Kashila ka bawu uza wa wene.

²⁸ Adama a upityanangu u ne, u fobusoi Abiki a Upasamgbana u vishanasai mpasa a apashi a re gba n a zuba u utsutsu u kuwa, tsara kawuni ka ka tuko ukpa u wuna mmuku n kagita ma Isara'ila wa.

²⁹ An aza a Isara'ila a'ari n upityanangu, da a pasai Mala ma Shili a iyamba i ekpi. Shegai an aza a Masar a tonoi, gba le a kuwai asuvu a mini.

³⁰ An ama a Kashila a'ari n upityanangu, da a kyawunsai ilyuci i Jeriko a'ayin a shindere, aku kasaga ki ka wasai.

³¹ An Raha† kashankala wari n upityanangu, da i zuwai u wushai aza a ukyawunsa iyamba aza a Isara'ila. Ili i'ya gai i zuwai bawu a wuna yi an a wunai aza da a 'yuwain upanaka Kashila da la vi.

³² Ndy a wa kpm ma doku n dana? Ma n a'ayin a da ma yan kadyanshi a kaci ka Gidiyo,† n Baraku, n Somso,† n Jafita, n Dawuda, n Sama'ila† na nsumate wa. ³³ Aza da upityanangu u le u zuwai a lyasai iyamba ushani n kuvon. A yain ili i'ya i'ari dere aku a wushai ili i'ya Kashila ka yain kazuwamgbani. A kimbai anana a igabako. ³⁴ A cimbusai akina a kasudugbate. A lai a akere a aza da a ka ciga a wuna le n iburundu. Ko an u wokoi a'a n ucira wa, a wokoi aza a ucira. Acirani a da a asu u kuvon kpm a wacinsai asoje a amoci. ³⁵ A gonunko ta aka a roku akushe a le n uma a da a'ari a kuwai. Ama roku a so ta mavura cika, shegai gba n nala a 'yuwan ta uwusha utsara u kaci u da a ka naka le, tsara a tsara u'yangasa u da u lai tsulobo. ³⁶ A yankai aza da a wushuki n Kashila majari a cada le, a sirasai ama a roku n ikani kpm a ukusa le a kuwa ku a'ali. ³⁷ Aza roku a kuwai an varasa le n atali. Aza roku a kuwai an a kidamgbana le mere-mere. A wunai aza roku n iburundu. Aza roku a'a n ili i uka wa, she abaci a ikpan i nlala. A rongoi n unambi, n a sukutasi le, n magori. ³⁸ Ama a na a rongo ta mai, hal gbam likimba u ratsa a rongo pini wa. A gengei a kakamba na nsasa, a kpawunsai a a'aburu n a'ele a iyamba.

³⁹ Ama a na yi gba a zuwai Kashila ka panai kayanyan adama upityanangu u le! Shegai ko n nala a kuwai bawu a wushai ili i'ya Kashila ka yain kazuwamgbani. ⁴⁰ Kashila ka fobusuko tsu ta ili i'ya i lai i le tsulobo, tsara a zuwa a woko uwulukpi kaolo n atsu tyoku da u gain tsu woko, shegai ele koshi wa.

12

Kubari ku Kashila

¹ Tsa ta n ama da a'ari iryoci i upityanangu ushani a ukyawan. Adama a nala asakai tsu sumai kalambale ka kari a kapala ka tsunu kotsu tsu shamgba wa. Tsu takpa asuvu a uma u tsunu gba ili i'ya ya kangu tsu uyan ili i'ya i gain tsu yain; wata, unyushi u cingi u da wa fuda u gonuko tsu a kucina. ² U kana ta tsu zuwa a'eshi a tsunu a asu u Yesu, uza da wari kagita ka upityanangu u tsunu, uza da kpm u gonukoi u da tyoku da u gain u woko. U soi mavura, kpm u kuwai a mawandamgbani. Shegai u wushuki n uwono yavu ili i roku i'ya wa, adama a mazanga ma wa tsara a kapala. Gogo-na wa de ndishi a ulyaki u karatsu ka tsugono

tsu Kashilā. ³ Yawunsai n iryoci i Yesu uza dā u kawunki an aza a cingi a yanka yi tsicingi. Kotsu i wowo wa, lyayi pini kapala.

⁴ Kumodu ku dē n unyushi u cingi ku rawa a wuna dā wa. ⁵ Kotsu i aṣaṣa wa an Tagarāda u Kashilā u tonukoi mmuku n ne tsarā u gbamatangusu le atakasuvu:

“Maku ma vā, zuwa atsuvu,
Magono ma Zuba ma yanka vu baci kuḅari.
Kotsu vu wutukpa uma wa, wa bongo vu baci.

⁶ Kpaci Magono ma Zuba ma tsu bara tā aza dā wa ciga, kpam u yanka gbā aza dā u wushunki a woko mmuku n ne mavura.” [◇]

⁷ Kawunki n mavura ma ya so, kpaci icun u mavura ma Tata ma. Maku mā la ma tata u ne u kpaḍai uyan mavura wa. Kirana dā Kashilā ka kirana n aḍa tyoku mmuku n ne.

⁸ Kashilā ka tsu yanka tā gbā mmuku n ne kuḅari, kpam u kpaḍa vu baci uḅarana u wenike tā maku ma kateshe ma vāri, avu maku ma ne ma wa. ⁹ Gbā tsunu tsā tā n isheku pini na a likimba aza dā a tsu bara tsu, kpam tsu tsu naka le tā tsupige. U la tsulobo tsu naka Tata u uma u tsunu tsupige tsarā tsu yain uma wa? ¹⁰ Isheku i tsunu i likimba a tsu bara tsu tā a a'ayin kenu a ure u dā a wenei wari dere. Shegai Kashilā ka tsu bara tsu tā tsarā u banga tsu tsu woko uwulukpi tyoku dā wari. ¹¹ Kuḅari ka la ka ku yankpai a'ayin a dā a ka yan ka wa, ka tā nā mba! A'ayin a dā baci Kashilā ka yan le mavura tsarā u wenike le ili i'ya a yain i gan wa, kotsu a rotsongusu a yain dere kpam a rongo nā ndishi n shinga.

Panakai Kashilā

¹² I woko tā usorukpi, adama a nala doki kpam i gbamatangu kaci ka dē. ¹³ Lapulukai kaci ka dē ure mai. Tsarā aza dā a ka tono dā a taḍatsa wa, ko an u wokoi a'ari awunu n usorukpi u ikyamba tsarā a tsarā ucira.

¹⁴ I matsa i rongo nā ndishi n shinga n ama gbā, kpam i matsa i rongo n uwulukpi. Uza dā baci dem bawu uma u ne wari uwulukpi, wa wene Magono ma Zuba wa. ¹⁵ Kiranai tsarā uza u namba ukuna u shinga u Kashilā wa. Kiranai kotsu kami ka ahali a cingi ka yain a asuvu a dē wa. Icun i nala yi ya nangasa tā ama a asuvu a dē ushani. ¹⁶ Kiranai kotsu uza u te u dē u yain tsishankala wa, ko tani u 'yuwan utono Kashilā tyoku dā Isuwa yain wa. Isuwa dā maku ma pige ma Ishaku, kpam wari wa tsā tā gbā ili i'ya tata u le wari n i'ya, shegai u dengei i'ya a unā u kapara ka kpayan. ¹⁷ I ciba tā an Isuwa yain ili i na yi, wari wa ciga tata u le u zuwuka yi unā u shinga, shegai tata u ne u 'yuwain. Kpam ili i'ā la wa yan u

savada ukuna vi wa, ko an u foloi tata u ne n kushen n meshi.
 ◇

¹⁸ Eda tyoku u aza a Isara'ila aza da a tuwai a Masasa ma Sinait da i'ari wa, a asu u da a ka wene kpam a sawa. Mari urana n akina, karimbi ka kimbai ma dan n kabatarakpa. ¹⁹ A panai mawura ma kavana n kalagatsu. An ama a panai kalagatsu a foloi Kashila ka asaka kadyanshi, ²⁰ kpaci a fuda a kawunku wa, an u danai, "Ko manama ma baci ma sawai masasa mi, u kana ta a varasa ma a wuna." ◇ ²¹ Musa n kaci ka ne dem u giruwa ta cika adama a ili i'ya u wenei an u danai, "N pana ta uwonvo cika kpam ma jeke ikyamba." ◇

²² Shegai gogo-na i tuwa de a Masasa ma Sihiyona, ilyuci i pige i Kashila Uza u Uma n Urishelima u da wari a zuba. Wata, a asu u atsumate a zuba a da kakuma ka le bawu kari ukece a bolomgbonoi a yain ipeli. ²³ I tuwa ta a asu u kabolo ka mmuku n Kashila yavu gba de mmuku n kagita n ne n da a'ari. A korongu ta a'ala a le gba a zuba. I tuwai a asu u Kashila uza u afada u ama gba. Kpam i tuwai a asu u a'ulu a aza a maci aza da a kuwai caupa, kpam Kashila ka gonuko le tyoku da wa ciga le a woko. ²⁴ I rawa de asu u Yesu, ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu a asu u Kashila n ama. Mpasa n Yesu n da a vishanasai tyoku u udarakpa n da mari n akani a da a lai mpasa n Habila.*

²⁵ Adama a nala, kiranai kpam kotsu i 'yuwan upanaka Kashila wa, a'ayin a da baci wa dansa. Aza a Isara'ila a 'yuwan yi upanaka an u rono le atsuva a'ayin a da a'ari a likimba, kpam a la wa. Adama a nala, u tsunu wa la ta tsu kpatalaka baci Kashila uza da wari a zuba kucina an wa rono tsu atsuva. ²⁶ An u yain kadyanshi caupa, kalagatsu ka ne ka gbadā ta likimba, shegai gogo-na u yan ta kazuwamgbani, "Ma doku ta kpam n gbadā kuten, shegai likimba da koshi wa, hal n zuba dem." ◇ ²⁷ An u danai nala, ili i'ya wa tono i'ya na, wa wacinsa ta gba ili i'ya u yain. Ili i'ya bawu a ka gbadā i'ya koshi ya woko.

²⁸ Ili i'ya i zuwai tsa cikpa i'ya, an tsu tsarai tsugono tsa bawu tsa gbadā u da. She tsu lyaka Kashila kayala a ure u da wa pana kayanyan kpam n unaka karinga u pige n uwonvo, ²⁹ kpaci Kashila ka tsunu ka ta tyoku u akina a kasudugbate da a ka wacinsa ili.

◇ **12:17** Kag. 25:27-34. ◇ **12:20** Uwt. 19:13. ◇ **12:21** U.M.L. 9:19. * **12:24** An Kayinu wunai vangu u ne Habila, Kashila ka dana ta, "Mpasa n vangu u wunu n da mari a iyamba n tuko ta kushen ara va" (Kagita 4:10). Mpasa n Yesu n tuko ta ucimbusa u unyushi u cingi, shegai mpasa n Habila mari ma ciga ta a yain uza da u wuna yi mavura. ◇ **12:26** Hag. 2:6.

13

Tyoku da va zuwa Kashilā ka pana kayanyan

¹ Lyayi kelime n i cigi atoku n uciga u Kawauwi. ² Kotsu i ci6a i wushi amoci mai a a'uwa a de. Aza roku a yan ta nala, aku a ryabusai atsumate a zuba bawu a revei. ³ Kotsu i asansa n aza da a'ari a kuwa ku a'ali wa. Panai ikyamba kabolo n ele yavu i'a pini a kuwa ku a'ali ki n ele. Cibai n aza roku aza da a ka yansa mavura, yavu efa a ka yanka ma.

⁴ Ya dem u naka iyolo tsupige, vali n uka u ne a kana kaci ka le mai, kpaci Kashilā ka yan ta uza da u yain tsishankala ko u kpaɗai ushamkpa iyolo i ne mavura. ⁵ Kotsu vu asaka uciga u ikebe u pura ugboji u vunu wa. Asaka i'ya vari n i'ya i ratsa vu. Kashilā ka dana ta,
 “Ma asaka vu wa, ko kenu.

Kpam ma kpatalaka vu kucina wa.” ◇

⁶ Adama a nala, tsa fuda ta tsa dana bawu uwonvo,
 “Ma pana uwonvo wa, ko kenu,

kpaci Magono ma Zuba ma kabangi ka va.

Ko uza wa fuda wa yanka mu ko i te wa.” ◇

⁷ Cibai n aza a kelime a de aza da a wenishike da kadyanshi ka Kashilā. Yawunsai ukuna u shinga u da uma u le u tukoi, kpam i wushuku n Kashilā tyoku da a yain. ⁸ Yesu Kawauwi wa savaɗa wa, ko kenu! Ili i te i'ya wari nayain, n ara, hal ubana bawu utyoku.

⁹ Kotsu i asaka a yinsa da, ko kpam uwenishike icun kau-kau u zuwa da i asaka ure u shinga wa. Ukuna u shinga u Kashilā u da u gain u gbamatangusu asuvu a de, shegai utono u mele ma ilikulya ma yan nala wa, ma gbam bawu ma tsu banga aza da a ka panaka ma vi. ¹⁰ Tsa ta n asuɗaraka u roku kau, shegai adaraka pi a da a ka gbasha a asu u ulya u kayala u aza a Yahuda, a'a n ucira u da a ka lya uɗaraka pi u da tsu yain a asuɗaraka pi u tsunu wa.

¹¹ Magono ma Adaraka pi aya u tsu bidya mpasa ma nnama ubana a Asu u da u Lakai Uwulukpi a asu u da u tsu naka n da adama a unyushi u cingi. Shegai ikyamba i nnama yi a runukpa i'ya a uroto u asu da a zuwai agali. ¹² Ili i'ya gai i zuwai Yesu panai ikyamba a uroto u ilyuci i pige vi i'ya gai la vi, tsara u zuwa ama a ne a woko uwulukpi na mpasa n ne. ¹³ Asakai tsu banai ara ne a uroto u asu da a zuwai agali yi tsu ba tsu panai uwono tyoku da eyi u panai. ¹⁴ Tsa n ilyuci i pige pini na a likimba i'ya ya rongo hal ubana wa, shegai atsa pini tsa vana icun i ilyuci i pige i nala yi.

¹⁵ Asaka tsu rongo utonusuko ama maco bawu uwonvo atsu atoni a Yesu a da. A'ayin a da baci tsa yansa nala vi u woko

tā uđarākpa u icikpali u ɗa u rawai a asu u Kashilā a asuvu a kala ka Yesu. ¹⁶ Kotsu i ašansā i yanka ama ukuna u shinga ko kpam i kpaɗa ubangamgbana wa, kpaci icun i uđarākpa u ɗa u tsu zuwa Kashilā ka pana kayanyan u ɗa gai la vi. ¹⁷ Panakai azapige a ɗe i yansa ili i'ya a danai i yansa. A ka kirana tā n uma u ɗe bawu uwunvuga, kpaci a reve tā an a ka tonuko Kashilā tyoku ɗa manyan ma le ma banga ɗa. I pana ka le baci, a ka yan tā manyan ma le n ipeli. I kpaɗa le baci upanaka, a ka yan tā ma n unamgbukatsuma, kpam nala wa banga ɗa wa.

¹⁸ Kotsu i yansaka tsu kvasu maco. Tsu reve tā atakasuvu a tsunu a'a tā sarara, kpam kain dem tsu tsu ciga tā uyan ukuna u maci. ¹⁹ Ma folo ɗa tā n gba ucira u ɗa mari n u ɗa, i yain kvasu tsara Kashilā ka gonuko mu ara ɗe gogo.

Kvasu a makorishi

²⁰⁻²¹ N yan tā kvasu Kashilā ka ndishi n shinga u naka ɗa gba ili i shinga i'ya bawu i'ari n i'ya, tsara i yain ili i'ya wa ciga. U 'yangasa tā Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ukpa. Gogo-na Yesu woko ɗe Kaliniki ka Pige uza ɗa a yankai manyan na mpasa n ne tsara a gbatangu kazuwamgbani ka Kashilā na ncon n ne, ka bawu ka kotso. N yan tā kvasu tsara Kashilā ka yain ili i'ya i yankpa yi a asuvu a tsunu a akere a Yesu Kawauwi. Tsupige tsu woko ara ne hal ubana bawu utyoku. Ami.

²² Ama a va, n folo ɗa tā i zuwa atsuvu a akani a ugbatangu a na yi. Ukanikorongi u kenu u ɗa koshi.

²³ Ma ciga tā i reve an a asaka ɗe utoku u tsunu Timoti, wa kpam a kuwa ku a'ali wa. Urawa baci gogo, atsu dem tsa tuwa tā kaɓolo tsu wene ɗa.

²⁴ Dana sai gba azapige a ɗe n gba ama a Kashilā.

Atoni a Italiya a ɗa a'ari kaɓolo na mpa a ka dana ɗa tā dem.

²⁵ Asaka ukuna u shinga u Kashilā u rongo n aɗa gba.

Ukanikorongi u Yakubu

Ukukpā u kadyanshi

Yakubu vangu u Yesu Asheku Kawauwi aya u korongi ukanikorongi u na vi. U korongu tã ukanikorongi vi ubana a asu u Atoni a Yesu aza ða a wacuwai ubana a iyamba kau-kau adama a upana u ikyamba u ða a ka so adama a utono Yesu Kawauwi.

An upana u ikyamba vi u gbonguroi, ða i zuwai a sumai a wacuwusai. Da gai i zuwai Yakubu koronku le ukanikorongi u na vi kpaci wa ciga tã u gbamatangu le kpam a kawunku pini a utono. Da kpam i zuwai tagarãda u na vi u yain kadyanshi ka upana u ikyamba vi, n awuya, n ahankuri, n kvasu n urongo shiriri a asuvu a utono Kawauwi.

Gogo-na Atoni ushani a ka pana tã ikyamba a akere a aza ða bawu a'ari atoni a Kawauwi. Gbã n nala u gan tã tsu toni yi mai. Tagarãda u na u wenike tsu tã an utono u Kawauwi vi urongo mai ða kain dem.

Ili i'ya i'ari a tagarãda u na vi

Idyani (1:1)

Uma u upityanangu n kakiri (1:2-18)

Upana n upanaãka akani a Kashilã (1:19-27)

Kotsu vu naãka aza a utsari n aza a ucira karingã koshi wa (2:1-13)

Upityanangu n manyan (2:14-26)

Kakiri n Idani (3:1-18)

Kuãari adama a tsije n likimba (4:1-5:6)

Ahankuri, ben n kvasu (5:7-20)

Ukukpā u kadyanshi

¹ Mpa Yakubu, kagbashi ka Kashilã, kpam n ka Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

Ama ða a pityanangi n Kashilã alya ma koronku, aza ða a wacuwai a asu kau-kau.*

Ma sukunku ðã tã idyani.

Uwenishike a kaci ka ukondo

² Ama a va, gbã ðe u gan tã i yain mazangã a'ayin a ða awuya a cina ðã. ³ Kpaci ukondo n ukuna u nala u ða wa zuwa ðã i reve an upityanangu u ðe wari n ucira, kpam u zuwa ðã

* **1:1** Idani i Tsiheline pini na i'ya "Ubana asu u aletsu kupa n a re" adama a aza a Yahuda a ða a wokoi Atoni ushani. Yakubu yanka tã ure u ða bawu u wuyanai manyan a'ayin a nala yi tsarã u wenike an ukanikorongi u ne u korongu tã u ða a asu u aza ða a ka tono Kashilã.

akawunki. ⁴I kawunku hal she ukondo vi u wura. Pini nala, da ya gbonguro i shadangu, kpmam ya namba i'ya i gain i tsara wa. ⁵Uza da baci wa ciga kakiri a asuvu a de, u foli Kashila wa naka yi ta ka. Kashila uza da u tsu naka ya dem gbani, kpmam u tsu naka uza da baci dem u folo yi kakiri, u tsu yan uza da baci u folo yi mavura nala wa. ⁶Shegai va folo baci ili, u kana ta vu pityanangu kotsu vu yain malala wa. Ko ya baci dem wa yan malala, tyoku u abali a kushiva a da uwule u tsu kyawunsuka kabarikete da wari. ⁷Ucun u vuma u nala, kotsu u wundi yavu Kashila ka naka yi ili wa. ⁸Uza da bawu u tsu fuda u shamkpa katakasuvu ka te, ucun u vuma u nala u tsu shamkpa ukuna u te u yain wa.

⁹Katoni ka kari uza u unambi, u yain mazanga an Kashila ka 'yangasa yi. ¹⁰Katoni ka kari uza u utsari, u yain mazanga an Kashila ka wenike yi tyoku da wa vakunku kaci ka ne. Uza u utsari wa ta yavu apalu a da a tsu wuta a mete, aku a laza a rukpusa. ¹¹Kaara ka tsu wuta ta shen cika, aku ka ekpetengu apalu yi hal a rukpusa a iyamba, kpmam tsulobo tsu le tsu kotso. Nala dem uza u utsari wa kotso ko wa baci a kumofu n manyan ma ne.

¹²Kashila ka tsu naka ta mazanga a asu u aza da a kawunki n ukondo vi n ahankuri. Ukondo u kotso baci, Kashila ka naka ta uza da u lyai ukondo vi funi u uma u da bawu wari n utyoku. Kashila ka zuwamgbana ta ka yan ili i na a asu u aza da a ka ciga yi.

¹³A'ayin a da baci uza wa ciga u yain tsicingi, kotsu u dana Kashila ka ciga ta ka kondo yi u yain tsicingi wa. Tsicingi tsa kondo Kashila tsu zuwa yi u yain tsicingi wa. Kashila kpmam ka kondo uza adama a da u yain tsicingi wa. ¹⁴Uciga u tsunu adama tsu yain tsicingi u da u tsu zuwa tsu uciga u ili, kpmam aku u lapansa tsu. ¹⁵Uciga u nala vi u tsu yan ta katsuma, aku u matsa unyushi, unyushi kpmam u gbonguro baci aku u tuko ukpa.

¹⁶Eda aza da ma ciga cika, kotsu i toni kaban wa. ¹⁷Ko ndya baci i lobonoi, kune ku a asu u Kashila. Kpmam ko ndya baci bawu i'ari n unyushi, i wuta ta a zuba a asu u Tata uza da u yain atyashi n alishi. U tsu sava da wa, u tsu sava da u gono tyoku da kulu ku madanga ku tsu sava da wa. ¹⁸U dangasa tsu ta tsu woko ama a ne a da wa ciga, adama a nala, u sukunku tsu akani a mayun a ne, kpmam a gonuko tsu mmuku n kagita n ne.

Zuwai atsuvu mai

¹⁹Eda aza da ma ciga cika, i yain maloko a asu u upana, shegai kotsu i yain maloko a asu u udana wa, kpmam kotsu i yain maloko a asu u uyan upan wa. ²⁰I yan baci upan, ya

fudā ya yan ili i'ya Kashilā ka ciga dā i yain wa. ²¹ U kaṅa tā i aṣakā uyansa ili i'ya bawu i gain n i cingi. I vakunku kaci ka dē, i wushuku n akani a dā Kashilā ka naḳa dā tyoku u icun a atakasuvu a dē. Akani a na yi a'a tā n ucira u dā a ka fudā a wauwa dā.

²² I woko aza dā a ka yansa ili i'ya akani yi a danai. Panai n atsuvu koshi wa, kpaci nala baci ya yansa, ya laṅaṅa tā kaci ka dē. ²³ Uza dā baci wa pana udani u Kashilā, aku bawu u yain ili i'ya a danai u yain, vuma u nala tyoku u uza dā wa wundya kaci ka ne a madubu dā wari. ²⁴ U laza baci u aṣakā madubu mi, aku u aṣansa tyoku dā u wenei kaci ka ne. ²⁵ Shegai uza dā baci wa wundya mele ma maci ma Kashilā, kpam wa yan ili i'ya ma danai, vuma u nala wa tsarā tā unā u shinga u utsarā u kaci u dā mele mi ma naḳa. Nala wari n uza dā wa wundya n u aṣansi wa.

²⁶ Uza dā baci wa wundya eyi Kashilā ka wa tonon, kpam u fudā u kaṅa unā u ne wa, kaban ka wa yan kpam utono u Kashilā u ne u gbani u dā. ²⁷ Ure u maci n u dā u mayun u utono u Kashilā Tata u tsunu u dā, a kirana nā mkpan nā nraṅa a asuvu a awuya a le, kpam a kirana n utono u likimba kotsu u nangasa le n ili i icadi wa.

2

Kotsu i wenike kuḍyangi wa

¹ Ama a va, Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi uzapige u dā. Kotsu i takpana unāḳa tsupige wa, i'a baci upityanangi n eyi. ² Tyoku u naha, a dana uza roku u tuwā a asu u kaḅolo ka dē n aminya a shinga a ikebe, aku u ukai kpam nkawani n zinariya a ajubu. Pini nala, uza roku kpam u tuwāi uza u unambi u ukai aminya a dā bawu a gain. ³ Aku i naḳai vuma dā u ukai aminya a shinga yi tsupige i tonuko yi, "Asu u ndishi u dā na." Aku i tonuko uza u unambi vi, "Shamgba dan," ko kpam, "Dusuku a iyamba evu n a'ene a va." ⁴ I yan baci nala, ya wenike dē la vi kuḍyangi a asu u ama a re a na yi, kpam i yan tā dere tyoku dā uza u afada uza dā wari n uyawunsa u cingi a katakasuvu ka ne.

⁵ Ama a va aza dā ma ciga cika, zuwai atsuvu a dē mai. Mayun dā Kashilā ka dangasai aza a unambi a woko aza a utsari a asuvu a upityanangu. Kpam u dangasa le a woko aza dā a ka lya agadu a tsugono tsa u zuwamgbani wa naḳa aza dā a ka ciga yi. ⁶ Gbā n nala, i goroi aza a unambi yi! Shegai aza a utsari yi alya a ka sukutā dā a rono dā kpam ubana a kuwa ku afada. ⁷ Alya kpam a tsu dana ukuna u cingi a kala ka Yesu Kirisiti Kawauwi kpam n ka a ka isa dā.

⁸ Ya yan t̄a ili i shinga ya kirana baci n mele ma tsugono ma m̄ari a Tagar̄ada u Kashil̄a, “Ciga uza u karen u vunū tyoku d̄a va ciga kaci ka vunū.” ⁹ Shegai ya tono baci n ama tyoku d̄a i wene le, unyushi u cingi u d̄a ya yan, kpm̄a mele ma varangu d̄a t̄a aku i woko aza a unyushi. ¹⁰ Uza u tono baci Mele ma Kashil̄a ka nak̄ai, aku u kodoi ma te, vuma u nala vi u kodo de gb̄a Mele mi. ¹¹ Kashil̄a ka ka danai, “Kotsu vu vaku n uka u uza roku wa,” aya dem u danai, “Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa.” Adama a nala, ko vu vaku baci n uka u uza wa, aku vu wunai uma u vuma gbani, vu woko de uza d̄a u kodoi gb̄a Mele ma Kashil̄a.

¹² Adama a nala, yanyi kadyanshi n i yanyi yavu a ka ciga a yanka d̄a afada n mele ma ma tuko utsar̄a u kaci. ¹³ Ya pana baci iyali i aza roku wa, ed̄a dem Kashil̄a ka pana d̄a iyali wa. Shegai ya pana baci iyali i aza roku, Kashil̄a uza u iyali, iyali i ne ya lya t̄a kaci ka afada.

Upityanangu n uyan ili i shinga

¹⁴ Ama a v̄a, ndya kalen ka uza wa dana u pityanangu t̄a bawu u wenikei manyan? Uacun u upityanangu u nala wa wauwa uza wa. ¹⁵ A dana vu wene uza roku uza d̄a u kan̄a t̄a u tsar̄a ilikulya ko kpm̄a aminya a u'uka. ¹⁶ Aku vu dana, “U yan tsu ben, Kashil̄a ka zuwuka vu un̄a u shinga,” i tonuko yi kpm̄a Kashil̄a ka tuko vuma u nala vi ilikulya ko aminya, ed̄a kpm̄a i nak̄a vuma u nala vi ilikulya ko aminya wa. Ili i shinga i eni i'ya ukuna u nala wa yanka yi? ¹⁷ Nala dem upityanangu utyoku u ne, bawu wa wal̄aka n manyan, upityanangu u nala vi kakushe ka.

¹⁸ Uza roku wa fud̄a t̄a u weci mu, “Avu v̄a n upityanangu?” Aku n wushunku yi, “M̄a t̄a n manyan.” Pini nala, aku n tonuko yi, “Wenike ve upityanangu u vunū vi bawu manyan, mpa kpm̄a n wenike d̄a upityanangu u v̄a n manyan ma ma yan.”

¹⁹ I wushuku t̄a an Kashil̄a ka te ka, u gan t̄a. Shegai ko ityoni i cingi i wushuku t̄a n ukuna u nala vi, adama a nala a tsu pana t̄a uwonvo cika hal n a jeki ikyamba.

²⁰ Katengeshi ka vuma, ndya i zuwai va ciga uza roku u wenike vu an upityanangu w̄a baci manyan wa, upityanangu u nala vi u gbani u d̄a? ²¹ Pana na, akaya a tsunu Ibirahi, u zuwa t̄a Kashil̄a ka panai kayanyan an u zuwai maku ma ne Ishaku a asud̄arakpa tsar̄a u yain ud̄arakpa n eyi. ²² Gogo-na vu wene tyoku d̄a upityanangu u Ibirahi n manyan ma u yain a wal̄akai kaḅolo wa. U wenike t̄a an upityanangu u ne u maci u d̄a a asu u ili i'ya u yain. ²³ A shad̄angu t̄a udani u d̄a a danai a Tagar̄ada u Kashil̄a an a danai, “Ibirahi pityanangu

tā n Kashilā, kpm Kashilā ka pana yi kayanyan hal u gonuko yi u woko vuma u maci.” Ili i'ya i zuwai a ka isa Ibirahi kaje ka Kashilā i'ya gai la vi. ◇ ²⁴ Gogo-na i wene tā an tsu wokoi dere a kapala ka Kashilā adama a ili i'ya tsa yansa, shegai adama a upityanangu u da koshi wa.

²⁵ Nala dem, Raha kashankala ka, u zuwa tā Kashilā ka panai kayanyan an u nakai aza a ukyawunsa uyamba a asu u ukpawan, kpm u wutukpa le n kaban a ilinuku. ◇ ²⁶ Ikyamba i'a baci bawu kuvi, ikyamba i nala yi kakushe ka, kpm upityanangu u da bawu wa yan ili, u lamgbana n kakushe wa.

3

Uwenishike a kaci ka kaletsu

¹ Ama a va, gbā de da ya bidya i'ari awenishiki wa. Kpaci i reve tā Kashilā ka yanka tsu afada a pige a da a lai aza da a buwai, an tsari awenishiki.

² Gbā tsunu tsu tsu nusa tā cika, shegai aza da a tsu fuda a kana aletsu a le, a ka fuda tā dem a kana kaci ka le a asu u da u buwai. ³ Tsu tsu ukunka tā adoki urim n kawun a una tsara a pana ka tsu. Kpm tsu zuwa le a yain ili i'ya tsa ciga a yain. ⁴ Nala dem a'atsu a mini, a da la a pige a pige, kpm uwule u ucira u tsu gebe le tā, gbā n nala kawataniki ka yan baci manyan n kazama, she u gebe ka ubana a asu u da wa ciga. ⁵ Nala kpm kaletsu kapashi ka ikyamba ka kenu, shegai ka tsu yan tā ili i pige. Kondo ve tyoku da maku ma kakina ka mazaki ka tsu da ba kagozo ka pige. ⁶ Nala dem kaletsu akina a da, ka la tā apashi a ikyamba a da a buwai tsicingi. Ka ka nangasa gbā uma u vuma, ka sava da tā ure u uma u vunu ubana a akina, kpaci kuwa ku akina ka ku tsu gebe ngu ka.

⁷ Ama a ka fuda tā a zuwa gbā ko manama ma eni ma baci ma pana ka le, hal na nnu n a'ali n adan. ⁸ Shegai uza wa fuda wa zuwa kaletsu ka ne ka pana ka yi wa. Kpaci ili i cingi i'ya, i'ya bawu uza wa fuda wa kana, ka tā n tsukonu tsu cingi.

⁹ N aletsu a tsunu a da tsu tsu cikpala Kashilā Tata u tsunu. N a da kpm tsu tsu tonusuko ama kagbani, aza da Kashilā ka yain, kpm a rotso yi. ¹⁰ Gbā icikpali n kadyanshi ka cingi a una u te u da a tsu wuta, u gan nala gitā wa, eda ama a va! ¹¹ Keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma shinga n ma akoni? ¹² Uza wa fuda wa kasa zayitum a madanga ma kapopi ko kapopi a katyaci? Wa yan nala wa, kpm keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma akoni n ma shinga wa.

Kakiri ka likimba n ka zuba

¹³ Uza roku wa la a asuvu a de uza da u gbojoi kpm u revei ili i Kashilā? Ama da a'ari nala a ka wenike tā u da a asu u

urongo uma u shinga, a ka wenike t̄a u ɗa kpm a asu u uyan ili i maci bawu a ka yan araɗi. ¹⁴ Shegai malyon ma pige ma baci a asuvu a ɗe, kpm ya wenike uciga u kaci, kotsu i yain araɗi an i'ari n kakiri wa. Araɗi a ɗe ukuna u mayun u ɗa a ka 'yanku. ¹⁵ Malyon n araɗi a'ari a asuvu a kakiri ka Kashila wa. Ili i nala yi gb̄a i likimba i'ya, i uciga u katakasuvu i'ya, kpm Kalapansi ka ka tsu doku i'ya ucira. ¹⁶ Asu u ɗa baci dem malyon mari n uciga u kaci, nte va cina pini ibili maco n ukuna u cingi kau-kau.

¹⁷ Shegai kakiri ka baci ka wutaɗi a zuba, mai ɗa kari. Ka ciga t̄a kpm ndishi n shinga. Kain dem kabirika yi wa, ka tsu 'yangasaka kaci wa. Ka tsu pana t̄a ama iyali ka yanka le ili i shinga. Ka tsu wenike kudyangi wa, ka tsu bidya t̄a kpm ukuna mayun. ¹⁸ Aza ɗa a ka tukuso ndishi n shinga a ka ce t̄a ucun u ndishi n shinga kpm a kapi i shinga.

4

Asaka Kashila ka toni n avu

¹ Nɗya ya tukuso kushulu n ibili a asuvu a ɗe? Gb̄a ili i'ya ya tukuso ili i na yi i'ya, kurura ku cingi ka ka yan kuvon a asuvu a ɗe. ² Ya ciga ɗe ili i'ya bawu i'ari n i'ya, adama a nala i fobusoi kpm i wunai uma tsara i tsara i'ya. Ya yan ɗe malyon ma ili i'ya aza roku a tsara i kpm ya tsara i'ya wa, adama a nala i ba i shilakanai n aza ɗa a'ari n i'ya i wusa le i'ya. Shegai ili i'ya i zuwai bawu i tsara i ili i'ya ya ciga vi i'ya, i folo Kashila ka naka ɗa wa. ³ Kpm ko i folo baci, i tsu tsara i'ya wa, kpaci uyawunsa u ɗe u cingi u ɗa, ili i'ya ya zuwa ɗa i pana kayanyan ka uma i'ya i tsu bolo koshi.

⁴ Eɗa aza a ukpaɗa u upityanangu, i reve an ya ciga likimba u na i woko ɗe atokulalu a Kashila wa? ⁵ Ko ya yan malala ma kuɓari ku Tagarada u Kashila, ka ku danai, Kulu ku ne ka kari a asuvu a tsunu, ka t̄a n malyon. ⁶ U tsu wenike tsu t̄a ukuna u shinga u ne. Wene ve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, "Kashila ka 'yuwan t̄a aza a araɗi, kpm u tsu wenike t̄a ukuna u shinga a asu u aza ɗa a vakunki kaci ka le." ◊

⁷ Asaka Kashila ka toni n avu. 'Yuwan Kalapansi, eyi kpm wa suma t̄a u asaka vu. ⁸ Tuwai evu n Kashila, eyi dem wa tuwa t̄a evu n aɗa. Sawai akere a ɗe, kpaci eɗa aza a unyushi u cingi a ɗa. Wulukpei atakasuvu a ɗe, eɗa ama ɗa bawu i'ari n katakasuvu ka te. ⁹ Balai asuvu adama a ili i cingi i'ya i yain, panai mbala i namgba asuvu, namgbai katsuma a unā u ɗa ya dosuso, ipeli i ɗe i gono unamgbukatsuma. ¹⁰ Vakunki kaci ka ɗe a asu u Tata, eyi kpm wa raɗagba ɗa t̄a a zuba.

¹¹ Ama a va, kotsu i tonusuko atoku a de kadyanshi ka cingi wa. Ya dansaka baci uza roku tyoku da wa yan ukuna u cingi, hal i tafanku yi unyushi, Mele ma Kashila ma ya tafanku unyushi kpam i yankai ma afada. Eda aza da ya tafanku Mele unyushi a da wa. Manyan ma de ma i toni ma. ¹² Kashila ka yan ta Mele, aya kpam koshi wa yan afada a maci a asuvu a tsunu. Aya koshi wari n ucira u da wa wauwa ko u wuna. Ucira u eni u da wari n u da, u da va kidaga utoku u vunu ugana?

Yan aradi adama a nakpan wa

¹³ Panai na, i tsu dansa ta, "Ara ko nakpan tsa bana ta a ilyuci i roku, tsu ba tsu rongo de hal kayen tsu yain tsilaga, tsu yain ikebe." ¹⁴ I tsu dana ta nala, shegai i reve i'ya ya gita nakpan wa. Uma u de wa ta tyoku u maroli, kaara ka wuta baci aku ma wacuwa. ¹⁵ Shegai i'ari i dana, "Kashila ka wushuku baci tsari n uma, tsa yan ta ili i na ko i nala." ¹⁶ Shegai ya yan aradi n tsilai tsu gbani. Gba tsilai tsu nala tsi tsicingi tsa. ¹⁷ Cibai, unyushi u cingi u da uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u kpadai i'ya uyan.

5

A baranai aza a utsari

¹ Panai na eda aza a utsari, u gan ta i sai n meshi n i salasi adama a upana u ikyamba u da wa tuwa da. ² Utsari u de u shama de, kpam karan ka takuma de aminya a de. ³ Azurufa n zinariya u de u gbani u da. Utsari u da ya pana n u da vi, wa takuma ta ikyamba i de a akina. Utsari u da i bolomgbonoi vi, wa woko da ta iryoci i'ya ya varangu da a a'ayin a afada a makorishi. ⁴ Panai kushen ka azamaninga a da i zuwai manyan a kashina, aza da i kpadai utsupa ikebe i manyan i le. I 'yuwan le utsupa katsupi ka le, kpam kushen ku le ku rawa de a asu u Kashila Uza u Ucira Gba. ⁵ I rongoi a likimba bawu i yain manyan, gba n nala ya pana kayanyan ka atakasuvu a de. I gana ta kaci ka de hal i gbonguroi, shegai gogo-na kain ka a ka kida da ka na. ⁶ I kidagai aza da bawu a'ari n unyushi ugana a woko aza a unyushi, i wuna le, kpam a shilakanaka da wa.

Kawunki n upana u ikyamba

⁷ Ama a va, u kana ta i rongo n ahankuri i vana ugono u Asheku. Kondoi ve tyoku da acimbi a tsu vana mini ma zuba tsara a cei, kpam a vana mini hal ubana a'ayin a ukapa u iceshi yi. Kondoi ve tyoku da a tsu yan ahankuri hal a'ayin a ukapa yi a rawa. ⁸ Nala dem, u gan ta i yain ahankuri, u gan ta i gbama asuvu kpaci Asheku a ka barakpa wa, wa gono ta.

⁹ Atoku a va, kotsu i damgbarasa kaci ka de n kakpadikukuna wa. Nala baci ya yansa, Kashila ka kidaga da ta ugana. Uza u afada wa ta a utsutsu utuwa.

¹⁰ Atoku a va, kondoi ve tyoku da ntsumate aza da a tsu yan kadyanshi ka Kashila n ucira u kala ka ne. Alya iryoci i ama da a panai ikyamba. ¹¹ Tsu cikpala ta aza da a tsu kawunku pini n upana u ikyamba. Ayuba da iryoci i uza da u kawunki n ahankuri. A asu u akawunki a ne, tsu wene ta tyoku da afofi a Kashila a shinga a kotsoi mai, tyoku da Tata wari uza u asuvayali cika.

¹² Ama a va, wa ta n kalen cika, i 'yuwan utsina n i yanyi kazuwamgbani n i isasi zuba. Kotsu i yain nala n isasi likimba wa, kotsu dem i yain nala n i isasi ili i roku wa. Ili i'ya i gain i yain i'ya i dana "eye" ko "a'a" koshi, i yan baci nala ya yan unyushi u cingi, ko a kidaga da ugana wa.

Uwenishike a kaci ka kavasuu

¹³ Ya wari a asuvu a de uza da wari n ukuna u da wa gala yi? She u lyai kapala n kavasuu. Uza roku wari n mazanga? She u shipi ishpa i icikpali. ¹⁴ Uza roku wa a asuvu a de n maBALA? She u isa nkoshi ma Atoni a Yesu a yanka yi kavasuu. A ka gbaraKa yi ta manivi a asuvu a kala ka Asheku. ¹⁵ Kpam kavasuu ka a ka yan vi, a yan baci ka n upityanangu ka tuko ta uza u maBALA vi alafiya. Kashila ka tanaSa yi ta. Uza vi u yan baci unyushi u cingi u roku, Kashila ka cimbusuka yi ta. ¹⁶ Adama a nala, tonukoi atoku unyushi u cingi u de, i yanka atoku kavasuu tsara Kashila ka tanaSa da. Vuma da u zuwai Kashila ka panai kayanyan, kavasuu ka ne ka ta n ucira, kpam ka tsu tuko ta makorishi ma shinga.

¹⁷ Iliya† vuma da tyoku u tsunu, u yain kavasuu cika kotsu a roi wa, kpam a ro wa hal ayen a tatsu n uwoto u teli. ¹⁸ U doki u yain kavasuu, aku zuba nakai mini, uyamba kpam u wutukpai ilikulya.

¹⁹ Ama a va, uza roku u puwan baci bawu wa yan ukuna u mayun, uza roku u gonuko yi a ure. ²⁰ U gan ta i reve mai, uza da baci u gonukoi uza u unyushi u cingi a ure u maci u asakai tsicingi tsu ne, vuma u nala vi u wauwa yi ta a asuvu a ukpa, adama a nala a ka cimbusuka yi ta unyushi u cingi ushani.

Ukanikorongi u Kagita u Bituru

Ukukpa u kadyanshi

Bituru uza da u korongi Tagarada u na vi, kasuki ka. U rongo ta kabolo n Yesu. A'ayin a da Yesu panai ikyamba u wene ta n a'eshi a ne. A ukanikorongi u na vi, u yan ta kadyanshi n Atoni a asu kau-kau a kaci ka upana u ikyamba.

Bituru tonuko ta Atoni u da, gba a a'ayin a da baci upana u ikyamba u cina le, a yain mazanga. Cinda Yesu panai ikyamba a'ayin a da wari a likimba, nala dem atoni a ne u kana ta a pana ikyamba. Upana u ikyamba u tsu zuwa ta upityanangu u uza u doku u gbama. U tonuko le ta ukuna u shinga u Kashila wa ta n ele a'ayin a da baci dem a ka pana ikyamba.

Gogo-na Atoni a ka pana ta dem ikyamba. Kashila ka ta pini tyoku da wari. Ukanikorongi u na u naka tsu ta ureve a kaci ka ukuna u mayun u kulu u da wa banga tsu a'ayin a da baci dem tsa pana ikyamba. U tonuko tsu ta dem ukuna u shinga u shinga u da tsa yan, a'ayin a da baci tsa pana kayanyan ko tsa pana ikyamba.

Ili i'ya i'ari a Tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-2)

Ili i maci i uzuwa u uma (1:3-12)

Kuryongo tyoku u ama a uwulukpi a Kashila (1:13-2:17)

Iryoci i upana u ikyamba u Atoni (2:18-25)

Uwoko u katoni n upana u ikyamba (3:1-4:19)

Adooki ubana a asu u nkoshi n kuwa ku Atoni (5:1-11)

Idyani i makorishi (5:12-14)

¹ Mpa Bituru kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi da ma sukunku da ukanikorongi u na vi. Ama da Kashila ka dangasai alya ma koronku. Alya aza da a'ari ndishi yavu amoci a uyamba u Pontu, n Galatiya, n Kapadosiya, n Asiya, n Bitiniya.

² Kashila Tata u dangasa da ta caupa, kpm Kulu Keri ku wulukpe da de. An u wokoi i nakai Yesu Kawauwi karinga, mpasa n ne kpm n za da de. Kvasu ka va ka i tsara tsishinga tsu Kashila ushani, na ndishi n shinga n ne a uma u de.

Atoni a yain n uzuwa u uma

³ Cikalpai Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Wa ta n asuvayali cika hal u doku u matsa tsu ilimaci i savu. Adama a ilimaci i nala yi da tsari n uzuwa u uma u da wari n uma, kpm tsu tsari ilimaci yi an a 'yangasai Yesu Kawauwi

a ukpa. ⁴I naka tsu ta dem agadu a da bawu a ka namgba, n a da a'ari sarara kpam a ka kporo wa. Kashila ka ta n agadu a de a zuba, kpam wa asaka ko i te i sawa a da wa. ⁵I wushuku baci n Kashila, agadu a nala yi a de a da, kpam adama a ucira u ne, wa kanku da ta ili i cingi kotsu i sawa da wa, hal she u wenike iwauwi a a'ayin a makorishi. Gba ama a ka reve ta n ukuna u iwauwi i nala yi.

⁶Ili i nala yi mayun da, yanyi mazanga adama a ili yi. Shegai gogo-na ya pana ta ikyamba icun kau-kau a ukondo a'ayin kenu. ⁷Upana u ikyamba vi wa tuwa ta tsara u wenike upityanangu u de u mayun u da. Upityanangu u de wa ta n kalen cika, u la ta zinariya kalen. Akina a tsu zuwa ta zinariya u woko sarara, shegai gba n nala u tsu namgba ta. A'ayin a da baci a ka wenike Yesu Kawauwi a asu u ama, ya tsara ta icikpali, n tsupige, n karinga adama a ukuna u mayun u upityanangu u de. ⁸Ya ciga ta Kawauwi ko an bawu kotsu i wene yi. Ko an u wokoi bawu ya wene yi gogo-na, i wushuku ta n eyi. Kpam ko gogo-na ya pana ta kayanyan n i yanyi mazanga ma gbam bawu ya fuda ya dana. ⁹Adama a da i wushuki n eyi, ya tsara ta kune ku iwauwi i uma u de.

¹⁰Ntsumate n yan ta kadyanshi ka tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de. A vece ta ben tsara a reve ureve u iwauwi i'ya wa naka da. ¹¹Kulu ku Kawauwi ka ta a asuvu a le, kpam ku yan ta kadyanshi ka upana u ikyamba u Kawauwi n tsupige tsa tsa tuwa ara ne a'ayin a da baci u panai ikyamba yi. Ntsumate mari ma ciga ta n reve ko nwere da, ko kpam nida ukuna u na wa gita. ¹²Kashila ka wenike le ta ili i'ya a ka yan kadyanshi a kaci ka ili i'ya ya gita, shegai a a'ayin a le a da ya gita wa. Ukuna u mayun u da a danai vi adama a de a da. Gogo-na Kashila ka suku ta Kulu Keri tsara ku banga ama an a yanka da Kadyanshi ka Shinga ka kubari. Ko atsumate a zuba a ciga ta dem a reve ikuna i na yi.

U kana ta vuma rongu uwulukpi

¹³Adama a ili i na yi gba, yawunsai mai i rotsongusu tyoku da ya kana kaci ka de. Yawunsai tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de a'ayin a da baci Kawauwi ka gonoi. A'ayin a da baci ya yawunsa a ikuna i na yi, ya tsara ta uzuwa u uma. ¹⁴Nakai Kashila karinga, kpaci eda mmuku n ne da. Kotsu i gono i kpatala i yain ili i'ya bawu i gain tyoku da i yansai a uma u cau u de wa. A a'ayin a nala yi, i'ari i reve ili i'ya i gain i yain wa. ¹⁵Kashila ka dangasa da ta i woko mmuku n ne. U kana ta i woko uwulukpi a ili i'ya dem ya yan, tyoku da Kashila kari uwulukpi. ¹⁶Kpaci Kashila ka dana ta n kaci ka

ne, “U k̄an̄a t̄a i woko uwulukpi, kpaci mpa m̄a t̄a uwulukpi.”
 ◇

¹⁷ Ci6ai i tsu yan t̄a kavas̄u a asu u Tata d̄a w̄ari a zuba. Aya uza u afada, kpam u tsu wenike ukuna u shinga a asu u vuma te kapala n uza roku wa. Wa yanka d̄a t̄a afada a un̄a u ili i'ya i yain. U k̄an̄a t̄a i n̄ak̄a Kashil̄a karinḡa a'ayin a d̄a ya yan tsumoci pini naha a likimba. ¹⁸ I reve t̄a gai Kashil̄a ka tsupa t̄a ili i pige tsar̄a u wauwa d̄a a uma u cingi u d̄e, an u wokoi isheku i d̄e i yansai dem nala. Kpam ili i'ya u tsupukai vi tyoku u zinariya ko azurufa d̄a i'ari wa, kpaci zinariya ko azurufa u tsu bar̄akp̄a wa. ¹⁹ U tsupuka d̄a t̄a n̄a mpasa n Yesu Kawauwi n d̄a m̄ari n kalen cika. Aya Maku ma Kondom ma Kashil̄a† uza d̄a bawu u nusukai ko uza, kpam w̄a n ashind̄a wa, ko kenu. ²⁰ Kashil̄a ka dangasa yi t̄a adama a ukuna u nala vi caupa kahu a yain likimba, kpam a a'ayin a makorishi a na yi Kashil̄a ka suku yi t̄a a likimba tsar̄a ya dem wene. Kashil̄a ka yan t̄a ukuna u nala vi gb̄a adama a d̄e. ²¹ Gogo-na i wushuku t̄a n Kashil̄a adama a Kawauwi. Kpam adama a d̄a Kashil̄a ka 'yangasa yi a ukp̄a u n̄ak̄a yi kpam tsupige, ya wushuku t̄a kpam i zuwa uma a asu u Kashil̄a.

²² Gogo-na u gan t̄a i cigi atoku a d̄e n uciga u mayun, tyoku d̄a aza d̄a a'ari ilimaci i te a tsu cigamgbana. A wulukpe d̄a t̄a an i wushuki n Kadyanshi ka Shinga, ukuna u maci u d̄a. Adama a nala, i cigamgbana cika, n ucira u atakasuvu a d̄e. ²³ Kashil̄a ka zuwa t̄a a doku a matsa d̄a ilimaci i savu. Uma u savu u d̄e a asu u isheku i d̄e u d̄a u wut̄ai wa, kpaci uma u d̄a ele a n̄ak̄a d̄a, wa kotso t̄a a ukp̄a. Shegai uma u savu u na wa rongo t̄a pini bawu makorishi, kpaci u wut̄a t̄a a asuvu a kadyanshi ka uma u Kashil̄a, uma u nala vi kpam u d̄a wa kotso wa. ²⁴ Matsumate ma korongu t̄a:

“Ama gb̄a a'ā t̄a tyoku u mete ma ma tsu laza ma kuw̄a;
 tsulobo tsu le kpam tsu laza tsu kotso
 tyoku u tsulobo tsu ap̄alu a kakamba.
 Mete mi ma ekpe,
 aku ap̄alu a rukp̄a a iyamba.”

²⁵ Shegai kadyanshi ka Magono ma Zuba ka kotso wa.” ◇

Kadyanshi ka Magono ma Zuba ka nala ki, ka gai Kadyanshi ka Shinga ka tsa tonuko d̄a na vi.

2

¹ Adama a nala, u k̄an̄a t̄a i varangu gb̄a ikuna i cingi i'ya ya yansa. I as̄ak̄a uyinsa ama. As̄ak̄ai u dans̄aka kaci ka d̄e aza a shinga kpam nala i'ari wa. Kotsu i yain malyon ko kpam i yain kadyanshi ka ka 6al̄a aza roku wa. ² U k̄an̄a t̄a i yain maluwa

ma uso mani ma m̄ari uwulukpi ma kulu, tsar̄a i gbonguro n ucira u maci u iwauwi. Sayi adama a mani mi tyoku da b̄aba tsu sak̄a mani, ³kpaci i pede de ukuna u shinga u Yesu Asheku.

Katali ka uma

⁴Tuw̄ai ara Yesu Asheku Katali ka uma. Ama ushani a 'yuwan yi ta, shegai Kashil̄a ka danḡasa yi kpam wa ciga yi ta cika. ⁵Ed̄a dem tyoku u ne da i'ari. Ed̄a atali a uma a da Kashil̄a ka yanka manyan tsar̄a u mai kuwa ku tsugono tsu ne a asuvu a de. Ed̄a dem kaḅolo ka ad̄arak̄pi a uwulukpi a da i'ari, tsar̄a i yansa udarak̄pa u kulu u da wa zuwa Kashil̄a ka pana kayanyan adama a Yesu Kawauwi. ⁶Kadyanshi ka Kashil̄a ka tonuko tsu ta ukuna u na vi:

“Wundyai! Ma zuwuka d̄a ta katali

ka ka lakai kalen cika a asu u kuma a Sihiyona†*

ka n danḡasai kpam ka n lakai uciga.

Gb̄a uza da baci u wushuki n eyi, wa yan uwono wa.” ◇

⁷Mayun da, aya macigi ma de, ed̄a aza da i wushuki n eyi.

Shegai aza da a 'yuwan yi,

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain

ka ka lakai cika a asu u kuma.” ◇

⁸Kadyanshi ka Kashil̄a ka dana ta dem,

“Aya katali ka ka tsu zuwa ama a taḁats̄a,

katali ka ka zuwa urukpa.” ◇

A tsu taḁats̄a ta kpaci a tsu pana kadyanshi ka Kashil̄a a naḁa ka karinga wa, kpaci nala Kashil̄a ka foḅusuko le.

⁹Shegai ed̄a i'a tyoku u ama a nala yi wa, kpaci ed̄a kaletsu ka ka Kashil̄a ka danḡasai ka. Ed̄a kaḅolo ka ad̄arak̄pi a da a gbashikai Kashil̄a yavu Magono, ed̄a ama a uwulukpi u da, kpam ed̄a kaletsu ka Kashil̄a ka. Kashil̄a ka wutukpa d̄a ta a asuvu a karimbi u tuko d̄a a asu u katyashi ka ne. Gogo-na u kana ta i dansa gb̄a manyan ma pige ma pige ma u yansai. Kadyanshi ka Kashil̄a ka dana ta,

¹⁰“Caupa, ed̄a kaletsu ka wa;

shegai gogo-na ed̄a kaletsu ka Kashil̄a ka.

Caupa i'ari i wusha asuvayali a Kashil̄a wa; shegai gogo-na i wusha ta asuvayali a ne.” ◇

¹¹Ama a va, ed̄a amoci a da pini na kpam aza a kugengu. N rono d̄a ta atsuvu kotsu i toni uciga u ili i cingi wa, kpaci a tsu shil̄akana ta n uma u mayun u de. ¹²Kiranai n tyoku da ya rongo n atoku a de aza da bawu a'ari atoni. Ko a takunku d̄a baci unyushi, ed̄a gai i wenike le ahali a shinga. A ka wushuku ta kpam a naḁa Kashil̄a tsupige u tuwa baci u yanka likimba afada.

* **2:6** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **2:6** Isha. 28:16. ◇ **2:7** Ishp. 118:22. ◇ **2:8** Isha. 8:14. ◇ **2:10** Hos. 1:6, 9; Hos. 2:23.

Gorimukoi azapige a de

¹³ Kashilā ka ciga dā tā i gorimuko gbā aza a tsupige. Gorimukoi aza a tsugono, ¹⁴ n azapige a dā dem u tsu suku. Yansai nala kpaci magono ma suku le tā tsarā a foro gbā uza dā baci u nusai, kpam u suku le tā tsarā a nākā uza dā yain ili i maci tsupige.

¹⁵ Kashilā ka ciga dā tā i yain ili i shinga, kpam i yan baci, ya zuwa tā atengeshi a ama dā a tsu takunkusu dā unyushi a pada bini. ¹⁶ Edā agbashi a dā wa; i tsarā de kaci ka de. Shegai utsarā u kaci u de u nākā ucira u dā ya yan ili i cingi wa. I tsarā tā kaci ka de tsarā i woko tyoku u agbashi a Kashilā. ¹⁷ Nākai ya dem karingā kpam i wenike uciga u maci a asu u ama a Kashilā. Nākai Kashilā tsupige kpam i gorimuko magono.

¹⁸ Agbashi, u kaṅā tā i gorimuko azakuwa a de kpam i nākā le karingā kain dem. Yanyi nala a asu u aza a shinga n aza a ahali a maci, u kaṅā tā dem i yain nala a asu u aza a asuvu a shen. ¹⁹ Uza yan baci unyushi wa, aku u kawunki upana u ikyamba u ili i'ya bawu u yain adama a dā u revei Kashilā, Kashilā ka pana tā kayanyan ka ne. ²⁰ I lekede ili wa a lapa dā baci adama a unyushi u dā i yain. Shegai Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga i pana baci ikyamba a asu u uyan ukuna u shinga. ²¹ Kawauwi ka iryoci i de, u pana tā ikyamba adama a de. Tono dem nala. Upana u ikyamba wā tā a asuvu a ili i'ya Kashilā ka zuwa tsu tsu pana. Kadyanshi ka Kashilā ka dana tā:

²² “Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa, kpam u yinsā uza wa.” ◇

²³ An ama a wisha yi, u tsupa wa. An a zuwa yi u pana ikyamba, u dana ele dem a pana ikyamba wa. U zuwa tā kaci ka ne a akere a Kashilā uza dā u tsu yan afada a maci. ²⁴ Eyi n kaci ka ne u bidya tā unyushi u cingi u tsunu a ikyamba i ne a mawandamgbani tsarā tsu 'yuwan uyan unyushi, kpam tsu rongo n ili i shinga. A taṅasā dā tā adama a a'utsu a ne! ²⁵ Caupa i'ari tā a kugengu tyoku u ncon n dā n puwain. Shegai gogo-na i gono de a asu u Kaliniki ka de, uza dā wa guḅa uma u de.

3

Tyoku da a tsu yan a asuvu a iyolo

¹ Edā aka she i gorimuko a'ali a de. Ko a'ali a roku a 'yuwain baci uwushuku n Kadyanshi ka Shinga ki, uma u shinga u de wa purā tā ugboji u le kapala n kadyanshi ka roku. ² Yan dā a ka yan nala an a wenei uma u shinga n u maci u dā ya rongo.

³ Kotsu i matsa i lobono a uwene a a'eshi a aza roku wa. Kotsu i dambula kaci ka de n kuca ku kenji ushani wa, ko ili i udyoku i ikebe wa, ko aminya a ikebe a shinga wa. ⁴ Nala wa. U la ta tsulobo a reve vu n tsulobo tsa tsa wuta a katakasuvu ka vunu. Tsulobo tsu nala tsi tsu tsu wuta ta a asu u uvakunku u kaci n ukana u kaci n kakirani. Wa ta n kalen cika a asu u Kashila kpmam wa kotso wa. ⁵ Tyoku da gai aka a uwulukpi a caupa a gonukoi kaci ka le n tsulobo u da la vi. A wushuku ta n Kashila kpmam a ka gorimuko a'ali a le. ⁶ Hal gai Saratu,† u gorimuko ta vali u ne Ibrahi, an u isa yi uzakuwa u ne. Eda nkere n ne n da, ya yan baci ukuna u shinga kotsu i asaka uwonvo u fishinka da uyan ili wa.

⁷ Nala dem a'ali, u gan ta i wundi aka a de n karinga. I toni n ele mai tyoku da ya rongo kabolo. Kotsu i ciba an i la le n ucira. I reve kpmam an ele dem a wushai kune ku shinga ku uma u Kashila. Ya ciga baci ko i te i kangu kavasu ka de ubana a asu u Kashila wa, she i yain nala.

Rongoi mai a asuvu a de

⁸ Gogo-na gba de she i wushuku n atoku a de, i kirana n i'ya ya tsarasa atoku a de. I cigamgbana yavu uza n vangu u da i'ari. I pana asuvayali a atoku, i vakunku kaci ka de. ⁹ Uza u yanka da baci ukuna u cingi, kotsu i yanka yi dem ukuna u cingi wa. Uza roku tonuko da baci kagbani, kotsu i gonuko yi n kagbani wa. Nala gita baci, i zuwuka icun i ama a nala yi unu u shinga. Yanyi nala kpaci Kashila ka isa da ta tsara i zuwuka ama unu u shinga. Kpmam eda dem Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga. ¹⁰ Kadyanshi ka Kashila ka dana ta,

“Uza wa ciga baci u rongo n mazanga

n a'ayin a shinga,

u kana ta u kirana n kaletsu ka ne a asu u udansa kadyanshi ka gbani.

U kirana kpmam n unu u ne a asu u uyansa kaban.

¹¹ U kana ta u suma uyansa ukuna u cingi, u gono u yansa ukuna u maci.

U matsa u wene u rongo n ya dem na ndishi n shinga.

¹² A'eshi a Magono ma Zuba a ka wundya ta aza da a ka yansa ukuna u shinga.

Kpmam atsuvu a ne a'a ta ukukpi tsara u pana ka le a yan baci kavasu.

Shegai u tsu kpatalaka ta aza da a tsu yansa ukuna u cingi kucina.” ◇

¹³⁻¹⁴ Ya wa yanka da ukuna u cingi i'a baci ufofusi i yanka le ukuna u shinga? Shegai a ka yan da baci mavura an ya yansa ukuna u maci, kotsu i pana uwonvo wa kpmam kotsu i namgba asuvu wa. Kashila ka naka da ta katsupi ka ya yansa ukuna u

da wari u shinga. ¹⁵ A unā u da ya dambula a asuvu a de, she i lyaka Kawauwi kayala tyoku u Asheku n katakasuvu ka de. I rongo ufoḅusi u da ya wushunku uza da baci dem u wece da i tonuko yi ili i'ya i zuwai i'ari n uzuwa u uma. Kpam u kana ta i yain u da sawu na unaka tsupige. ¹⁶ I rongo n atakasuvu a de sarara. Pini nala, ama a dansa baci kagbani a kaci ka de, a ka woko ta n uwono a wene baci uma u shinga u da ya rongo an i'ari aza a Kawauwi.

¹⁷ Ciḅai, u la ta tsulobo i yain ukuna u shinga i pana ikyamba, Kashila ka baci ka cigai u da nala. I pana baci ikyamba nala, u la ta tsulobo n u da ya pana ikyamba an i yain ukuna u cingi. ¹⁸ Kawauwi ka pana ta dem ikyamba an u kuwai adama a unyushi u cingi u tsunu, kpam wa doku wa yan nala wa. U yan unyushi u cingi wa, shegai u kuwa ta adama a aza a unyushi u cingi tsara u tuko tsu a asu u Kashila. Ikyamba i ne i kuwa ta, shegai a 'yangasa yi n ucira u Kulu Keri.

¹⁹ Aku ku zuwa yi u ba u yankai a'ulu a akushe a da a'ari a kuwa ku a'ali kuḅari. ²⁰ Ama a na yi a 'yuwan ta upanaka Kashila a'ayin a da Nuhu wa yan kpatsu. Shegai Kashila ka yan ta ahankuri n ele. Ama kulla a uwa ta pini a kpatsu ki, aku Kashila ka wauwa le a mini mi.

²¹ Mini ma nala mi ma woko ta yavu ulyuḅugu u da wa wauwa da gogo-na. Shegai ulyuḅugu u uza u ashinda a ikyamba u da wa. U ukpatala ubana a asu u Kashila n katakasuvu ka de sarara da, kpaci a 'yangasa ta Yesu Kawauwi a ukpa. ²² Gogo-na Kawauwi ka ta a zuba ndishi a kukere ku ulyaki ku Kashila. Gba atsumate a zuba n ucira kau-kau u zuba n gba ityoni i cingi u kana ta a panaka yi.

4

Ya dem yain tyoku u Kawauwi

¹ An u wokoi Kawauwi ka panai ikyamba n ikyamba i ne, eda dem she i foḅuso i yain nala. Ili i'ya i zuwai tani i'ya, i wushuku baci ya pana ikyamba adama a Kawauwi, uyan u unyushi u cingi u da la vi ya suma. ² Nala kpam ya tono upana u kayanyan u cingi u ikyamba i de wa. Shegai ya yanka ta gba uma u de manyan i yain i'ya Kashila ka ciga. ³ I'ari i barakpa ta n i yanyi ili i'ya aza da bawu a revei Kashila a ka yansa. Tsishankala tsu kabarikete, uciga u ili i cingi, i rongoi a kuso n i gutukpi, ya yansa kpam abiki a gbani hal n isoshi i kabarikete, i lyakai ameli kayala ili i'ya Kashila ka kovo.

⁴ Aje a cau a de a yan ta majiyan an bawu ya bansa kpam n ele a asu u uyansa ukuna u gbani vi. Hal gbam a ka yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka de adama a ukuna u nala vi.

⁵ Shegai u *kaṅa* *tā* a wushunku uza *ḍa* wa *tuwā* u yanka ya dem afada, aza a uma n aza *ḍa* a *kuwāi* *gbā*. ⁶ Adama a nala, Yesu yanka *tā* aza *ḍa* a *kuwāi* vi *kuḅari* ku Kadyanshi ka Shinga. Ko an u wokoi a ka yanka le dem afada tyoku u ama *ḍa* a *buwai*, yanka *ḍa* u yanka le nala *tsarā* a *tsarā* a'ayin a *ḍa* a ka *kpatala* a rongo a asuvu a uma tyoku *ḍa* Kulu ku *Kashilā* ku tonoi n ele.

⁷ Ko ndya wa ya kotso *tā* na n a'ayin kenu. Adama a nala i vakunku asuvu a *ḍe*, i *kaṅa* kaci ka *ḍe* *tsarā* i yain kvasu. ⁸ *Gbā* ili i'ya *gbām* i lakai kalen i'ya, i lyai kelime n i weniki atoku a *ḍe* uciga u maci. Ili i'ya *kpam* i *zuwai* i'ya, ya *cimbusukā* *tā* *gbā* ikuna i cingi i *kakumā* i'ya a ka *yansāka* *ḍa*. ⁹ U *kaṅa* *tā* i wushi ama a a'uwa a *ḍe*, *kpam* kotsu i yain tsali wa.

¹⁰ *Kashilā* ka *naḳā* *tā* ya dem kune icun kau-kau. U gan *tā* i yanka ili i'ya *Kashilā* ka *naḳā* *ḍa* manyan mai, *tsarā* i wenike ukuna u shinga u *Kashilā* a asu u ama. ¹¹ Avu uza *ḍa* *Kashilā* ka *naḳai* kune ku *kuḅari*, vu yain ka yavu *Kashilā* ka ka dansa a asuvu a vunu. *Isā* *ḍa* a *isā* vu vu *ḅangā* ama? *ḅangā* le n *gbā* ucira u *ḍa* *Kashilā* ka *naḳā* vu. Pini nala, *Kashilā* ka wusha *tā* tsupige tsu ili *gbā* a asu u Yesu Kawauwi. Tsupige tsu *Kashilā* *tsā* *tā* pini hal ubana bawu utyoku, nala *kpam* dem ucira u ne. Ami.

A ka yan ḍa tā mavura

¹² Ama a *vā*, kotsu i yain majiyan an a ka konduso *ḍa* n upana u *ikyamba* yavu i'ari a asuvu a akina wa. Kotsu i wene yavu ukuna u roku u *ḍa* u *savu* wa. ¹³ Wa laka *ḍa* *tā* tsulobo i yain *mazangā* an *eḍā* dem i *uwai* a asuvu a upana u *ikyamba* u Kawauwi. *Yansai* nala ya *tsarā* *tā* *mazangā* cika a'ayin a *ḍa* baci a wenikei tsupige tsu ne. ¹⁴ A yanka *ḍa* baci *kagbani* adama a kala ka Kawauwi, i *tsā* la vi *ḍe* *unā* u shinga, *kpaci* u wenike *tā* an tsupige tsu Kulu Keri ku *Kashilā* *tsari* n *ḍa*. ¹⁵ Mai *ḍa* *wari* uza u pana *ikyamba* u wuna baci uma *gbani* *gbani*, ko uboku ko *kpam* ukuna u *gbani* u roku u *ḍa* uza u yain. Nala dem *wari*, uza wa uwusa baci ukuna u ama *kaberikete* u gan *tā* u pana *ikyamba*. ¹⁶ Nala *wari* wa, a ka yan *ḍa* baci *mavura* an i'ari Atoni. Kotsu i pana uwono n upana u *ikyamba* u nala vi wa. Shegai i *cikpala* *Kashilā* an i'ari n kala ka nala ki.

¹⁷ Gogo-na *ḍa* a'ayin a *ḍa* *Kashilā* ka *gitā* afada a ne, *kpam* wa *gitā* *tā* u yanka kuwa ku ne. Pini nala, a *gitā* baci n *ḅtsu* an *tsari* Atoni, ndya ya woko makorishi ma aza *ḍa* a 'yuwain upana Kadyanshi ka Shinga ka ne? ¹⁸ Kadyanshi ka *Kashilā* ka *ḍa*,

“Iwauwi i tsu *tuwā* *tā* a asu u ama a shinga n upana u *ikyamba*, shegai ama *ḍa* a 'yuwain upana *ka* *Kashilā* *kpam* a

tsu nususa, ama a na a ka la ta ama a shinga upana ikyamba.”
 ◇

¹⁹ Ili i'ya ukuna u na wa tono u da: va pana baci ikyamba tyoku da Kashila ka ciga, vu lyai kelime n unaka kaci ka vunu a asu Kashila uza da yan vu. Vu lyai kpam kelime n uyansa ili i shinga, wa banga vu ta. Mayun, wa kpada vu ubanga wa.

5

Uwenishike ubana a asu u nkoshi

¹ Gogo-na nkoshi ma Atoni n da ma dansaka. Mpa dem makoshi ma kpam n wene ta upana u ikyamba u Kirisiti Kawauwi. Ma tono yi ta a tsupige tsu ne n karinga ka ne u gono baci. ² Tyoku da aliniki a tsu kirana na ncon n le, nala dem u gain i kirana n gba ko ya baci Kashila ka zuwai a akere a de. I yain u da n uciga u de, kotsu i yain tsali an ya yan u da wa. I yain nala an ya pana kayanyan ka ugbashika Kashila. Kotsu i yain nala n i zuwi uma a ili i likimba i'ya ya tuwa da wa. ³ Kotsu i gonuko kaci ka de azapige hal n i baranasi ama kabarikete wa, shegai i gonuko kaci ka de i woko iryoci i shinga. ⁴ Nala kpam, Magono ma Aliniki ma tuwa baci, wa naka da ta funi u tsupige u da bawu wa kporo.

Uwenishike ubana a asu u alobo

⁵ Eda alobo, panai karinga ka nkoshi. Gba de kpam she i bangamgbana yavu agbashi a da a vakunki kaci ka le, kpaci “Kashila ka 'yuwan ta aza da a'ari n aradi, u nakai kpam ukuna u shinga u ne a asu u aza da a vakunki kaci ka le.” ◇

⁶ Adama a nala, i vakunku kaci ka de a ucira u Kashila. A'ayin a da baci a'ayin a ne a tuwai, wa radagba da ta a zuba. ⁷ Tsunki Kashila gba ili i'ya ya bala da, kpaci wa kirana ta n ada.

⁸ Kain dem i rongo a uwundya n afofi. Kalapansi ka utokulalu u de, kpam aya pini wa genge tyoku u gabako wa bolo uza da wa kana tsara u takuma. ⁹ Shamgbai n ucira a ili i'ya i wushuki n i'ya, nala ya yan i lyai kaci ka ne n ucira. U gan ta i reve, gba Atoni a Asheku ko nte wa a likimba a ka pana ta icun i upana u ikyamba u na vi.

¹⁰ A'ayin a da baci i panai ikyamba kenu, Kashila ka kirana ta n ada, kpam u zuwa atakasuvu a de a gbama, wa zuwa da ta kpam i shamgba n ucira. Yan da Kashila ka tsu yan nala adama a da wari uza u shinga a'ayin dem. U zuwa da ta i tsara tsupige tsu ne bawu utyoku a asu u da u bolomgbono da n Kawauwi. ¹¹ Kashila ka lya ta tsugono tsu ko ndya wa hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani

¹² Ma wundya t̄a Sila tyoku u utoku kpam uza ḁa n wushuki n eyi. U ḁanga mu t̄a a asu u ukorongu maku ma ukanikorongi u na vi. Ili i'ya i zuwai n korongi u ḁa i'ya, tsara n gbamatangu ḁa, kpam n tonuko ḁa tyoku ḁa Kashila kari uza u shinga, adama a ḁa kain dem i rongo uwushukusu n eyi. ¹³ Atoni a Babila†* a ka sukunku ḁa t̄a idyani. Kashila ka dangasa le t̄a dem tyoku ḁa u dangasa ḁa. Maku ma va dem Marku wa danasa ḁa t̄a. ¹⁴ Damamghanai a asuvu a uciga u Atoni. Kavasū ka va ka Kashila ka naka ḁa ndishi n shinga, eda aza ḁa i'ari aza a Kirisiti Kawauwi.

* **5:13** Arevi a Tagarada u Kashila a wushuku t̄a an Bituru yankai “Babila” manyan tsara u yain kadyanshi a kaci ka ilyuci i Roma.

Ukanikorongi u Ire u Bituru

Ukukpa u kadyanshi

Ukanikorongi u ire u da u wutaɪ ara Bituru ubana a asu u Atoni aza da a wacuwai a asu kau-kau u da na vi.

A asuvu a ukanikorongi u na vi, Bituru tonuko ta ayain a kaneshi, Kashila ka kirana ta n aza da a korongi Tagarada u Kashila, adama a nala u gan ta Katoni dem ka reve Tagarada u Kashila mai. U todugbuso ta kpm u da, a ka yan ta awenishiki a kaɓan, u wenikei kpm tyoku da a ka reve ili i maci n i kaɓan. A makorishi u da a zuwa uma a a'ayin a da Kawauwi ka gono.

Awenishiki a kaɓan n uwenishike u kaɓan u da pini ushani gogo-na. Adama a nala, u kana ta Atoni a reve Tagarada u Kashila mai. Tsu kondo baci a Tagarada u Kashila, tsa wene ta an Asheku Kawauwi wa gono ta, adama a nala a da tsari n uzuwa u uma u da bawu uza roku wa fuda wa wusha tsu u da vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-2)

Tyoku da Atoni a Asheku a gain a rongo (1:3-15)

Tsupige tsu Kawauwi (1:16-21)

Ntsumate n awenishiki a kaɓan (2:1-22)

Ugono u Asheku mayun da (3:1-18)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Simo Bituru, kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kasuki ka ne ka dem mari. Gba de da ma koronku, eda aza da i'ari n upityanangu tyoku da tsari n u da. Upityanangu u nala tani wa ta n kalen cika, kpaci Kashila n Yesu Kawauwi alya a naka tsu u da adama a ukuna u maci u le.

² Ma ciga ta Kashila ka wenike da ukuna u shinga na ndishi n shinga cika a'ayin a da baci i'ari a ureve Yesu n i revu, kpaci aya Kashila n Asheku a tsunu.

Ili i'ya i zuwai tsari n uzuwa u uma

³ An ureve u Yesu u tsunu wari a ulya kapala, u yanka ta ucira u tsugono u ne manyan tsara u naka tsu gba i'ya tsa ciga, kpm tsu rongo tyoku da wa yanka Kashila. U isa tsu ta tsu tuwa tsu wushi tsupige tsu ne, tsu wushi kpm ukuna u shinga u ne. ⁴ N ucira u pige u nala u da kpm u naka tsu kazuwamgbani ka pige ka pige n ka shinga ka shinga. U zuwamgbana ta u da a ka zuwa tsu ta tsu lai a asuvu a ukuna u cingi u da u kyawan tsu u da uyawunsa u ukuna u cingi u

tsu tuko. U zuwamgbana t̄a k̄pam u da ya woko t̄a tyoku u Kashil̄a.

⁵ Adama a nala, cinda i wokoi tyoku u Kashil̄a, kotsu i k̄aka tsar̄a i doku ukuna u shinga a asuvu a upityanangu u ɗe. Uma u ukuna u shinga u tsu zuwa ɗa t̄a i doku ureve u Kashil̄a cika. ⁶ Ureve u Kashil̄a u tsu tuko t̄a uk̄ana u kaci. Uk̄ana u kaci k̄pam u tsu tuko t̄a akawunki. Akawunki yi k̄pam a tsu zuwa ɗa t̄a i rongo gb̄a adama a Kashil̄a. ⁷ Ya rongo baci nala, ya yan t̄a n uciga u atoku. A makorishi k̄pam ya yan t̄a n uciga u maci a asu u ama gb̄a. ⁸ Ilya baci kelime n udoku u ili i shinga i na yi, ya ɓishinka ɗa t̄a uwoko aza a gbani n aza a ndishi n gbani, i yain k̄pam ili i shinga ushani adama a ureve u Asheku Yesu Kawauwi. ⁹ Shegai aza ɗa a kp̄aɗai uyan ili i shinga i na yi arumb̄a a ɗa, ko k̄pam a ka wene mai wa. A as̄ansa t̄a an Kashil̄a ka zai uma u cau u le u unyushi u cingi.

¹⁰ Ama a va, adama a nala, u kan̄a t̄a i doku uyan ili i'ya ya wenike an Kashil̄a ka isa ɗa mayun, i wenike k̄pam an u ɗangasa ɗa i woko ama a ne. I yan baci nala ya taɗɗatsa wa, ya rukpa tani wa. ¹¹ Kashil̄a k̄pam ka wusha ɗa t̄a mai a asuvu a tsugono tsu Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu.

Zuwai atsuvu a asu u akani a Kashil̄a

¹² I reve ɗe ili i na yi, k̄pam i'ari kushani a ukuna u mayun n ucira. Gb̄a n nala ma ciga t̄a n rongo ɗa uciɓusuka ili i na yi. ¹³ Wa lobono t̄a n rongo ɗa uciɓusuka ili i na yi hal she kain ka n kuwai. ¹⁴ K̄pam Asheku Yesu Kawauwi u wenike mu ɗe a ka ɓar̄akpa wa ma kuwa t̄a. ¹⁵ Adama a nala, ma matsa t̄a n wene n wenishike ɗa ili i na yi mai. Ma ciga t̄a i ciɓa ko u ɓar̄akpa baci an n lazai.

¹⁶ An tsu tonuko ɗa tyoku ɗa Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ka gono n ucira, itete i ugboji i'ya uza roku u yain i'ya tsa dansa wa. Tsu wene t̄a tsupige tsu ne mayun n a'eshi a tsunu. ¹⁷ Kashil̄a Tata u nāka yi t̄a tsupige tsa a raɗagb̄a yi k̄pam an u isa yi n kalagatsu a asu u Ucira n Tsupige, u da, “Maku ma va ma na vi, uza ɗa ma ciga cika, k̄pam ma pana t̄a kayanyan n eyi.” ♦ ¹⁸ Tsa t̄a pini a zuba u masasa ma uwulukpi ma nala mi kaɓolo n Yesu a'ayin yi, k̄pam tsu pana t̄a kalagatsu ki ka dansai a zuba.

¹⁹ Gb̄a ikuna i na yi i zuwa tsu t̄a tsu doki tsu wushuki ili i'ya ntsumate n danai vi mayun ɗa. Adama a nala she i gonuko ugboji a asu u kadyanshi ka le ki i woko yavu macikalu ma ma wantukpa a karimbi. Lyayi kelime n i yanyi ili i na yi hal kain ka Kawauwi ka wenikei kaci ka ne k̄pam katyashi ka ne ka wantukpai a atakasuvu a ɗe. * ²⁰ Ili i'ya i lakai gb̄a, u kan̄a t̄a

♦ **1:17** Mat. 17:5; Mak. 9:7; Luk. 9:35. * **1:19** Idani i na n Tsiheline i'ya, “She a'ayin a ɗa kain ka wansai k̄pam katala ka kpasani ka 'yangai a katakasuvu ka vunu.”

i reve a'ayin a ɗa baci ntsumate n yain kadyanshi a Tagarāda u Kashilā, ara le ɗa ka wutaɪ wa.† ²¹ Ntsumate mi a tsu yan kadyanshi adama a ɗa an ele a ka ciga a dansa wa. Nala wari wa. Kulu Keri ka ku tsu zuwa le a dansa akani a Kashilā.

2

Awenishiki a kaɓan

¹ A'ayin a ɗa a wurai, a yan ta ntsumate n kaɓan aza ɗa a yain kadyanshi a asuvu a Isara'ila, nala kpam a asuvu a de ya tsara awenishiki a kaɓan. A ka yan ta manyan n ugboji a tuko kaɓan ka ka tuko kunangasu a kaci ka Kashilā. A ka 'yangaṣaḳa ta Ashekapige, uza ɗa u wauwa le. Ele n kaci ka le dem a ka ɓaraḳpa n uwusha u ukpa wa. ² Ama ushani a ka tono ta uwenishike u cingi u le, aku a toni ukuna u gbani u uwono u le. Adama a le ama a ka dansa ta kadyanshi ka gbani a kaci ka Kawauwi n uwenishike u mayun u ne. ³ Awenishiki a na yi a'a ta n kurura, kpam a tsu yanka ta ugboji n kaɓan manyan a ryafa ɗa. Shegai Kashilā ka bidya ta u wacinsa le tun caupa kpam ukpa u le wa ta a ure.

⁴ Kashilā ka jebige atsumate a zuba mavura a'ayin a ɗa a yain unyushi u cingi wa. U tsu varangu le ta a asu upana u ikyamba kpam a asuvu a a'ele a lyungu-lyungu a karimbi, nte a ka rongo pini hal a'ayin a afada. ⁵ Kashilā ka jebige ama mavura a likimba a'ayin a cau a Nuhu wa. U wauwa ta Nuhu n ama a shindere aza a kuwa a ne. Nuhu rono ta ama atsuvu a kaci ka afada a maci a Kashilā, pini nala, Kashilā ka cimbusai gba likimba n ama a cingi yi n mini ma pige.

⁶ U doki u yain ilyuci i Sodom n Gomora mavura u daɓai i'ya u gonukoi i'ya kakomo. U zuwai a wokoi iryoci a ili i'ya ya gita n aza ɗa a kpaɗai upanaḳa Kashilā. ⁷ Shegai gba n nala, Kashilā ka wauwa ta Lutu. Lutu† vuma ɗa rongoi n Kashilā mai ɗa, kpam u pana kayanyan ka ukuna u gbani n u cingi u ɗa a ka yansa a asu u ɗa wari vi wa. ⁸ An u wokoi vuma ɗa uza ɗa wa pana Kashilā karinga, u dambula ta a asuvu a ne cika an u wenei tsicingi kpam wa panasa ukuna gbani kain dem.

⁹ Ili i na i wenike ta an Kashilā ka fuda ka wauwa ama ɗa a ka tono yi mai a asuvu a upana u ikyamba u ɗa a ka panasa. Ili yi ya wenike ta dem an Kashilā ka kana ama ɗa a 'yuwan yi unaka karinga, kpam wa lya ta kelime n uyan le mavura hal ubana kain ka afada.

¹⁰ Kashilā ka doku ta upana u ikyamba u ama ɗa a ka tono uciga u ili i ikyamba i le kpam a 'yuwan yi unaka karinga. Icu n i ama a na yi a'a ta n aradi kpam a bidya kaci ka le evu

† **1:20** A ka fuda ta a ka reve idani i Tsiheline pini na n kalen ka na dem, "U kana ta vu reve an uza wa la wa reve akani a ntsumate n kaci ka ne wa."

wa. Hal gbam a tonusukoi tsupige tsu aza a zuba kadyanshi ka gbani, kpam a tsu wece kain ka a ka yan nala wa. ¹¹ Shegai atsumate a zuba a la ta ama a na yi ucira cika, kpam gba n nala atsumate a zuba yi a tsu tonusuko tsupige tsu aza a zuba a nala yi kadyanshi ka gbani a kapala ka Kashila wa.

¹² Ama a na a a'a ta tyoku u nnama n mete n da bawu n tsu yan majiyan. N da a matsai tsara a kana a wuna. A tsu tonuko ta ili i'ya bawu a revei kadyanshi ka gbani. Ahali a cingi a le a da a ka wuna le. ¹³ A ka wusha ta ukpa u woko katsupi ka malen ma manyan ma le adama a ukuna u cingi u da a ka yansa ka ama. A tsu yan ta mazanga a'ayin a da a ka yan ukuna u cingi ko n kaara ka baci. A tsu tuko ta uwono a kabolo ka de, a gonuko da aza a ashinda. A tsu lya ta kelime n a yanyi ukuna u ka ban u na vi ko a ka lya baci ilikulya kabolo n ada a asu u abiki. ¹⁴ A tsu yan ta tsishankala n a'eshi a le, kpam a tsu cuwa n uyan unyushi wa. A tsu kpatalasa ta aza da bawu a shamgbai a asu u te a yain unyushi. A tsu wenishike ta kaci ka le kurura, ele aza da a yankai un a da. ¹⁵ A asaka de ure u maci a tonoi ure u matsumate Bala'am† maku ma Beyu. Bala'am vuma da uza da u lai uciga ikebe a asu uyan ili i'ya bawu i gain. ¹⁶ Shegai makparyagi ma barana ta Bala'am. Manama ma bawu ma tsu dansa, ma dana ta ukuna yavu vuma ma bishinkai matsumate mi uyan ijan i ne.

¹⁷ Ama a na a'a ta yavu a'eshi a mini a da a ekpei. Tyoku u alishi a da a tsu kyawunsa a zuba a uwule da a'ari. A tsu yan ta kazuwamgbani cika shegai ko i te a tsu shadangu wa. Kashila ka zuwa ta icun i ama a na yi a asu u da u lakai karimbi. ¹⁸ Ama a na yi a tsu yan ta aradi n kadyanshi ka gbani. Vuma wa yan baci evu n u'asaka ure u cingi, ama na yi a ka yanka ta kurura ku cingi ku le manyan a gonuko yi a ure u cingi.

¹⁹ A yanka ta ya dem kazuwamgbani ka utsara u kaci, shegai ele dem agbashi a uyansa ukuna u cingi a da, kpaci ama agbashi a ili i'ya ya tonon ele a da. ²⁰ Ama a ka tsara ta iwauwi a ili i likimba i'ya ya nangasa le, a tuwa baci a asu u Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi. Shegai ili i nala yi i doku baci i kana i ama a nala yi pini, hal i lyai kaci ka ama ki, upana u ikyamba u le wa la ta upana u ikyamba u cau. ²¹ Wari wa laka ta ama a nala tsulobo a'ari a kpa da baci ureve ili i'ya ya zuwa Kashila upana u kayanyan. U lobono wa, ko kenu, uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u 'yuwan kadyanshi ka uwulukpi ka shinga ka Kashila ka naka le a yain. ²² Ili i'ya i'ari i mayun a asuvu a tsizagadi tsu na tsi, i mayun i'ya dem a asu u ama a na yi, "Mashe ma tsu gono ta tsara ma lyai tsishami

tsu ne.” Tsizagadi tsu roku kpm tsu dana ta, “A sumba baci maburusunu, ma gono ta a asu u icadi.”

3

Yesu wa doku ta wa gono

¹ Aza da ma ciga, gogo-na n koronku da de ikanikorongi i re, kpm a asuvu a ikanikorongi yi n matsa ta tsara n zuwa da i yawunsa mai kpm i ciba dere. ² Ma ciga ta i ciba i reve kpm n akani a nsumate ma uwulukpi n caupa, ma ciga ta kpm i ciba i reve kpm ili i'ya Asheku n Kawauwi ka tsunu ka zuwai asuki a tonuko da i yain.

³ Wa ta n kalen cika i reve a a'ayin a makorishi a ka yan ta aza a majari, aza da a ka dosuso ukuna u maci, a yain gba ili i cingi i'ya a ka ciga a yain. ⁴ A ka dana ta, “Utuwa u da u zuwamgbana i wa tuwa vi u da te? Azapige a kagita a kuwa de gba, kpm ko ndya wa i'a ta tyoku da i'ari tun a kagita ka uyan likimba.”

⁵ Shegai ama a na yi a zuwa ta kaci ka le a asansai an tun caupa Kashila ka yain zuba, u wutukpai uyamba a asuvu a mini u zuwai kpm mini ma kyawain uyamba vi n kadyanshi ka ne. ⁶ An a tsara i a yain a'ayin, Kashila ka zuwai mini ma nala mi ma wacinsai likimba. ⁷ Shegai Kashila ka tonuko ta zuba n likimba u gogo-na a yain pini hal ubana kain ka afada. Pini nala, aku akina a tuwa le, kpm a wacinsa aza da bawu a wushuki n Kashila.

⁸ Aza da ma ciga, kotsu i asansa an Kashila ka tsu wene kain ka te yavu ayen kazu ka te wa, u wene kpm ayen kazu yavu kain ka te. ⁹ Aza roku a bidya ta Magono ma Zuba ma barakpa ta kahu u shadangu kazuwamgbani ka ne, shegai nala wari wa, wa barakpa tyoku da a ka yawunsa wa. Wa ta n ahankuri ara de. Wa ciga ko uza u kuwa wa, shegai wa ciga ta ya dem u kpatala ugonon ara ne. ¹⁰ Kain ka Asheku ka ta a utuwa ka danda ama tyoku da kaboki ka tsu tuwa. Zuba kpm wa kotso ta n mawura ma pige, aku akina a runukpa ko ndya wa. Wa wenike ta ya dem tyoku da a ka todugbo likimba n gba ili i'ya i'ari pini kpm a kidaga u da ugana.*

¹¹ An u woko i ka wacinsa ko ndya wa, icun i ama a eni a da ya woko? Adama a nala she i gbashika kpm i naka Kashila tsupige n uma u de. ¹² I zuwa a'eshi a de a kain ka nala ki i banga ka ka tuwa gogo. A'ayin a nala yi a ka wacinsa ta zuba n akina, kpm gba i'ya i'ari pini a akina yi i darakpa. ¹³ Shegai tsa vana ta zuba u savu n likimba u savu u da Kashila

* **3:10** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u 2 Bituru a korongu ta “kpm ili i likimba ya darakpa ta n usudugbi u shen cika.”

ka zuwamgbanai wa yan, likimba da gba aza da a'ari pini a ka yan ili i'ya Kashila ka danai i'ari dere.

Idyani i makorishi

¹⁴ Aza da ma ciga, adama a nala, she i rongo na ndishi n shinga n Kashila kpam i yain gba i'ya ya yan i rongo mai bawu unyushi u cingi a asuvu a a'ayin a da ya vana ukuna u na u gita vi.

¹⁵ Kotsu i ciba, Magono ma Zuba uvana u da wari tsara ama a tsara kabala ka a ka tsara iwauwi. Tyoku da utoku u tsunu Bulus uza da tsa ciga, u koronku da n ureve u da Kashila ka naka yi. ¹⁶ Bulus yan ta kadyanshi ka ili i na ki asuvu a gba ikanikorongi i'ya u korongusi, shegai ili i roku i'ya u korongi vi i wuyana ta ureve. Aza roku aza da bawu a revei ili n aza da bawu a shamkpai kaci ka le a asu u te a vura ta ikanikorongi i ne yi tsara i naka kalen ka roku kau. Nala dem a tsu yan n apashi a roku a Tagarada u Kashila. Pini na kaci ka le ka a ka ronuko uwacinsa.

¹⁷ Aza da ma ciga, a rono da ta atsuvu kaku kahu kain ki, i kirana kotsu unyushi u ama a cingi u na u pura da ugboji wa. Shamgbai a asuvu a uwushuku u de, kotsu i rukpa wa. ¹⁸ I lyai kelime n ugbama a asuvu a ukuna u shinga n ureve u Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu. Asaka tsupige n karinga u woko ara ne n gogo-na hal ubana. Ami.

Ukanikorongi u Kagita u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u kagita, u isa ta aza a uyan kaneshi vi mmuku n ne. Cinda Yahaya kasuki ka kpm makoshi ma Atoni a a'ayin a nala yi, nala wenike ta an ukanikorongi vi u Atoni u da gba.

A ukanikorongi u na vi, Yahaya yan ta kadyanshi ka tyoku da uza wa rongo evu n Kashila. U yan ta ka tyoku da uza wa rongo evu n Kashila ki icun ku re. Ure u kagita u da uza u rongo a katyashi ka Kashila. Ure u ire kpm u da uza u rongo a uciga u Kashila.

Tagarada u na u yan ta kadyanshi ka urongo a katyashi ka Kashila u da uza u rongo tyoku da Kashila ka ciga. Adama a nala ili i'a kpm la i'ya ya rongo usokongi a asu u ama n Kashila kpm wa. Tagarada vi u yan ta kpm kadyanshi ka uza u rongo a uciga u Kashila u da uza u cigi atoku pini na a likimba. A makorishi, u cibuga tsu ta an tsari n utsara u kaci u pige tsar baci kabolo n Kawauwi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Udani u da wa naka uma (1:1-4)

Kashila ka katyashi, Yesu kpm aya iryoci i tsunu (1:5-2:6)

Kazuwamgbani ka savu (2:7-17)

Atokulalu a Kawauwi na mmuku n Kashila (2:18-3:10)

Uciga u Kashila n uciga u tsunu (3:11-4:21)

Utsara u kaci n likimba (5:1-21)

Akani a uma

¹ Uza da tun caupa wari pini a kagita ki, aya uza da tsu panakai kpm tsu wenei. Tsu wene yi ta n a'eshi a tsunu, tsu sawa yi kpm n akere a tsunu. Aya Yesu Kirisiti Kawauwi Udani u uma. ² Uza da u tsu naka uma, u tuwa ta ara tsunu! Tsu wene yi ta, kpm tsa tonuko da ili i'ya tsu wenei vi. Gogo-na ukuna u uma u da bawu wa kotso u na u da wari n Tata vi kpm u tuwa tsu vi, u da tsa tonuko da. ³ I'ya tsu wenei kpm tsu panai i'ya tsa tonuko da, tsara eda dem i tsara urongo u kabolo n atsu u nala vi. Kabolo ka tsari n u da n Tata n Maku ma ne Yesu Kawauwi. ⁴ Koronku da tsa koronku da ili i na yi tsara i shadangu n mazanga kabolo n atsu.

Kashila katyashi ka

⁵ Udani u da tsu panai ara Yesu Kawauwi u da na, kpam u da tsa tonusuko da: Kashila ka katyashi, kpam wari n karimbi wa, ko kenu. ⁶ Tsu da baci tsa n uma kaɓolo n eyi, kpam tsu lyai kelime n urongo n uma u tsunu a asuvu a karimbi, aza a kaɓan a da tsari, tsa tono ukuna u mayun wa. ⁷ Shegai tsa rongo baci a asuvu a katyashi tyoku da Kashila ka rongo a katyashi, tsa rongo ta la vi kaɓolo n atoku. Kpam mpasa n Maku ma ne Yesu n wulukpe ta unyushi u cingi u tsunu.

⁸ Tsu da baci tsa n unyushi u cingi wa, kaci ka tsunu ka tsa yinsa, kpam ukuna u mayun wari a asuvu a tsunu wa. ⁹ Shegai tsu dana baci unyushi u cingi u tsunu, wa cimbusuka tsu ta. Kpaci Kashila ka tsu shafangu ta kazuwamgbani ka ne, wa yan ta ili i'ya i'ari mai. Wa wulukpe tsu ta a asuvu a ukuna u cingi u da tsu yain. ¹⁰ Tsu da baci tsu yan unyushi u cingi wa, Kashila ka tsa isa uza u kaɓan. Kpam tsa wenike kadyanshi ka ne a asuvu a atakasuvu a tsunu wa.

2

Yesu da kabangi ka tsunu

¹ Mmuku n va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da ili i na yi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai i nusa baci, kain dem Yesu Kawauwi uza da wari uza u maci, wa folo ta Tata a una u tsunu. ² Aya ufarakpa u unyushi u cingi u tsunu. Unyushi u tsunu u da gbam u bidyai koshi wa, shegai hal n unyushi u ama a likimba gba.

³ Nala tsa reve an gogo-na tsu revei Kashila, tsa tono baci udani u ne mai. ⁴ Uza da baci dem u danai, "N reve ta Kashila," shegai bawu wa tono ili i'ya u danai, vuma nala uza u kaɓan da. Kpam wa n ukuna u mayun a asuvu a ne wa. ⁵ Shegai tsa yan baci ili i'ya Kashila ka danai, kpam uciga u ne wari ara tsunu tyoku da u gain u woko, tsa reve ta an tsari ama a ne mayun. ⁶ Tsu da baci aitsu ama a ne a da, tsu rongo tyoku da Yesu rongoi.

Kashila ka da tsu cigi atoku a tsunu

⁷ Aje a va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da adama a da ma naka da mele ma savu wa. Ma gai a naka da caupa vi ma, kpam i reve ta n udani vi. ⁸ Shegai u savu u da dem. Kawauwi ka wenike ta an mele mi mayun da, eda kpam dem i wenike ta an mayun da. Kpaci karimbi ki ka ta a ucimba, katyashi ki kpam kari a uwakana.

⁹ Uza u dana baci, "A katyashi ka ma rongo," shegai wa kovo utoku u ne, vuma nala vi a karimbi ka wa rongo. ¹⁰ Uza da baci wa ciga atoku a ne, a katyashi ka wa rongo kpam wa tuko utadatsasa wa. ¹¹ Tsa kovo baci atoku a tsunu, a karimbi ka tsa

rongo k_pam tsa wala pini. Tsu reve k_pam a asu u *da* tsa bana wa, k_paci tsa wene ure n karimbi wa.

¹² Koronku *da* ma koronku *da*, mmuku n *va*,
k_paci Kashilā ka cimbusukā *da* *de* unyushi u cingi u *de*
adama a ili i'ya Yesu yain.

¹³ Koronku *da* ma koronku *da*, isheku,
k_paci i reve *ta* uza *da* wari pini tun a kagita.

Koronku *da* ma koronku *da*, aloba nā nkere,
k_paci i lya *ta* kaci ka uza u cingi vi.

Koronku *da* ma koronku *da*, mmuku,
k_paci i reve *ta* Tata.

¹⁴ Koronku *da* ma koronku *da*, isheku,
k_paci i reve *ta* uza *da* wari pini tun a kagita.

Koronku *da* ma koronku *da*, aloba nā nkere,
k_paci i'ā *ta* n ucira.

Udani u Kashilā wā *ta* ara *de*,
k_pam i lya *de* kaci ka uza u cingi vi.

¹⁵ Kotsu i cigi likimba ko k_pam ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne wa. Ya ciga baci likimba, uciga u Tata wā la vi ara *de* wa.

¹⁶ Tsa rongo baci tyoku *da* likimba wa ciga, kain dem tsa rongo *ta* uciga tsu yain ili i'ya i'ari unyushi. Tsu cigi tsu tsarā ili i'ya baci dem tsu wenei, tsu yain dem arādi a ili i'ya baci dem tsa yan k_pam tsari n i'ya. Ko an u wokoi ili i nala yi unyushi u *da*. Gbā ili i nala yi i Tata i'ya wa, shegai i likimba i'ya. ¹⁷ Likimba n gbā ili i'ya i'ari pini ya wura *ta*, shegai uza *da* baci wa yan ili i'ya Kashilā ka ciga, wa yan *ta* n uma hal ubana.

Utukulalu u Kirisiti Kawauwi

¹⁸ Mmuku n *va* aza *da* ma ciga, a'ayin a makorishi a *da*. I pana *ta* a da utukulalu u Kawauwi wā *ta* a utuwā, gogo-na k_pam atukulalu a Kawauwi a *da* pini na ushani. Nala tsu yain tsu revei an a'ayin a makorishi *da* na vi. ¹⁹ Ama a na yi a asakā *de* kuwa ku Atoni ku tsunu, k_paci a'ari a asuvu a tsunu mayun wa. A *da* baci mayun *da* a'ari a asuvu a tsunu, a'ari a ka shamgba *ta* n atsu. An a asakā tsu vi, u wenike *ta* an a'ari a asuvu a tsunu wa.

²⁰ I'ā *ta* n kune ka Uza u Uwulukpi u nakā *da*, adama a nala gbā *de* i reve *ta* ukuna u mayun. ²¹ U kanā mu she n koronku *da* a kaci ka ukuna u mayun vi wa, k_paci i reve *ta* n u *da*. I reve *ta* k_pam an aza a kaḅan a'ari a asuvu a aza a mayun wa. ²² Ya uza u kaḅan? Uza *da* baci dem u nanai Yesu Kawauwi, uza u kaḅan *da*. Uza *da* baci dem u danai nala, utukulalu u Kawauwi *da*, k_pam u 'yuwan *ta* Tata n Maku mi dem. ²³ Uza *da* baci dem u 'yuwain Maku mi, vuma u nala vi u 'yuwan *ta* dem Tata vi. Shegai tsu *da* baci tsu wushuku n Maku mi, tsā *ta* dem n Tata vi.

²⁴ Kotsu i matsa i wene i toni uwenishike u da i tsarai a kagita. I lya baci kelime n utono u ili i'ya i panai a kagita, ya rongo ta kabolo n Maku mi kpm n Tata vi. ²⁵ Ili i'ya kpm Kawauwi ka zuwamgbanai wa naka tsu i'ya na: uma u da bawu wa kotso.

²⁶ Koronku da ma koronku da tsara n rono da atsuvu a kaci ka ama a nala yi, aza da a ka ciga a yinsa da vi. ²⁷ Shegai eda, Kawauwi ka tsunku da de Kulu Keri ku ne. Kulu ku ne ka baci ara de, she kpm uza u wenishike da wa. Kpaci Kulu ku ne ka wenishike da ta ko ndya wa, kpm ko ndya baci ku wenishikei mayun da, ka ban ka wa. Tono i uwenishike u Kulu vi, i rongo kpm a asuvu a Kawauwi.

²⁸ Mayun mmuku n va, lyayi kelime n uwoko ili i te n Kawauwi, tsara u gono baci tsa pana uwonvo wa, kpm tsa pana uwono a kapala ka ne wa. ²⁹ I reve ta an Kawauwi kari uza u maci, kotsu kpm i reve uza da baci dem wa yansa ili i'ya i'ari i maci, maku ma Kashila ma.

3

Atsu mmuku n Kashila n da

¹ Tata wa ciga tsu wa wa, adama a nala a da a ka isa tsu mmuku n Kashila. Kpm mayun da tsari mmuku n Kashila mi. Aza a likimba a reve Tata vi wa, da gai dem i zuwai bawu likimba vi u reve tsu vi. ² Aje a va aza da ma ciga, gogo-na atsu mmuku n Kashila n da, kpm kotsu u wenike tsu ve ili i'ya tsa woko wa, Kawauwi ka gono baci. Shegai tsu reve ta Kawauwi ka gono baci, tsa woko ta tyoku u ne, kpaci tsa wene yi ta tyoku da wari mayun. ³ Gba aza da a wushuki n ukuna u na vi, a ka zuwa ta kaci ka le a rongo uwulukpi tyoku da Kawauwi kari uwulukpi.

⁴ Uza da baci u yain unyushi u cingi, mele ma Kashila ma u pasai, kpaci uyan u unyushi u cingi dere da wari n kushulu n Kashila n mele ma ne. ⁵ I reve ta an Kawauwi ka tuwai u takpa unyushi u cingi, kpaci wa n unyushi u cingi wa. ⁶ Adama a nala, uza da baci wa rongo kabolo n eyi, wa lya kelime n uyansa unyushi u cingi wa. Shegai uza da baci u lyai kelime n uyansa u unyushi u cingi, kotsu u wene yi wa kpm u reve yi wa.

⁷ Mmuku n va, kotsu i asaka uza u yinsa da a kaci ka ukuna u na vi wa: ama a ka wenike baci uma u shinga, aza a uma u shinga a da tyoku da Kawauwi kari. ⁸ Gba uza da baci wa yansa unyushi u cingi, uza u Kalapansi da, kpaci Kalapansi ka gita ta uyansa u unyushi u cingi tun a kagita. Adama a nala a da Maku ma Kashila ma tuwai tsara u cimbusa manyan ma Kalapansi. ⁹ Aza da baci a'ari mmuku n Kashila a ka fuda a ka

lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa, kpaci u naka le ta uma u savu. An u wokoi Kashila ka Tata u le, a ka lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. ¹⁰ Adama a nala, tsa wene ta ko ya maku ma Kashila, n ko ya kpam maku ma Kalapansi. Uza da baci dem bawu wa rongo n uma u shinga, maku ma Kashila ma wa, nala dem uza da bawu wa ciga utoku u ne.

Cigai atoku a de

¹¹ Udani u na u te u da n u da i'ari i gitai i panai vi: tsu cigi atoku a tsunu. ¹² Kotsu i woko tyoku u Kayinu wa, uza u uza u cingi vi u da, aku u wunai vangu u ne. Ndya i zuwai u wuna yi? Kpaci ili i'ya Kayinu yain i gan wa, ili i'ya kpam vangu u ne u yain i'ya i lobono ta. ¹³ Aje a va, kotsu i yain majiyan an ama a likimba a ka kovo da wa. ¹⁴ Uciga u atoku a tsunu, wa wenike ta an tsu pasamgbantai ukpa ubana a uma. Uza da baci bawu wa wenike uciga nala, u buwa ta a asuvu a ukpa. ¹⁵ Uza da baci dem wa kovo utoku u ne, kawuni ka uma u vuma gbani ka. Kpam i reve ta aza da a ka wunusa uma u ama gbani, a'a n uma u da bawu wa kotso a asuvu a le wa.

¹⁶ Tyoku da tsa reve uciga vi wari u da na: Kawauwi ka neke ta uma u ne adama a tsunu. Adama a nala atsu dem u kana ta tsu neke uma u tsunu adama a atoku a tsunu. ¹⁷ A dana uza roku wa n utsari, aku u wenei uza roku uza da bawu wari n ili kpam u banga yi wa. Vuma nala uciga u Kashila wa a asuvu a ne wa. ¹⁸ Mmuku, tsu tsu wenike ta atoku uciga mayun a asu u ubanga le, shegai tsu yain kadyanshi ka ubanga u le koshi wa. ¹⁹ Tsa ciga baci atoku, tsu reve ta an tsari a asuvu a ukuna u mayun, kpam asuvu a tsunu a ka dusuku ta a asu u Kashila. ²⁰ Kpam ko asuvu a tsunu a dusuku baci wa adama a uwono, Kashila ka la ta atakasuvu a tsunu kpam u reve ta ko ndya wa.

²¹ Aje a va, asuvu a tsunu a dusuku baci, tsa fuda ta tsa shamgba a kapala ka Kashila bawu uwonvo. ²² Wa naka tsu ta i'ya baci dem tsu wecikei, kpaci tsa tonon yi ta kpam tsa yansa ili i'ya ya zuwa yi u pana kayanyan. ²³ Ili i'ya Kashila ka danai i'ya na: Tsu wushuku n Maku ma ne Yesu Kawauwi, kpam tsu cigi atoku a tsunu. Nala dem Yesu wenishike tsu tsu yain. ²⁴ Aza da a ka pana kadyanshi ka Kashila, a asuvu a ne a da a ka rongo, eyi kpam a asuvu a le. Tsu reve ta Kashila kari a asuvu a tsunu adama a Kulu Keri ku ne ka u naka tsu.

4

Awenishiki a kaban

¹ Aje a va aza da ma ciga, gba uza da danai wa ta n Kulu Keri ku Kashila da ya wushuku n eyi wa. Kondo le i wene ko a asu u Kashila da ku wutai. Ntsumate n kaban n uwa de a likimba ushani. ² Tyoku da ya reve Kulu Keri ku Kashila u da na: uza

ḏa baci dem u danai Kawauwi ka tuwā t̄a a likimba n ikyamba i vuma, vuma u nala vi a asu u Kashilā ḏa u wutai. ³Uza ḏa baci dem bawu u wushuki n ukuna u na vi, wari n Kulu ku Kashilā wa. Kulu ku nala ku utokulalu u Kawauwi ka, uza ḏa i panai wa tuwā a likimba vi kpmam gogo-na u tuwā ḏe.

⁴Mmuku n va, eḏa aza a Kashilā a ḏa, kpmam i lya t̄a kaci ka atokulalu a ne. Kulu Keri ku Kashilā ka t̄a a asuvu a ḏe, kpmam u la t̄a uza ḏa wari a likimba ucira. ⁵Atokulalu a nala yi a tsu yan t̄a kadyanshi ka ili i likimba, aza a likimba kpmam a tsu panaka le t̄a, kpaci ele aza a likimba a ḏa. ⁶Shegai atsu aza a Kashilā a ḏa, ḏa gai i zuwai aza ḏa a revei Kashilā a tsu panaka tsu vi. Ama a Kashilā a ḏa baci a'ari wa, a ka panaka tsu wa. Nala tsu tsu reve ko uza wari n kulu ku mayun ko ku kaḃan.

Uciga u Kashilā ara tsunu

⁷Aje a va, aṣaka tsu cigamgbana, kpaci uciga a asu u Kashilā u ḏa u wutai. Uza ḏa baci dem wa ciga atoku, maku ma Kashilā ma, kpmam u reve t̄a Kashilā. ⁸Uza ḏa kpmam bawu wa ciga atoku, u reve Kashilā wa, kpaci Kashilā uciga u ḏa. ⁹Kashilā ka wenike tsu t̄a uciga u ne an u suki Maku ma te ma ne koshi a likimba tsara tsu tsara uma. ¹⁰Uciga u ukuna u mayun u ḏa la vi. Atsa tsa ciga Kashilā wa, shegai aya wa ciga tsu hal u suki Maku ma te ma ne ma woko uḏaraka pa u ḏa wa cimbusa unyushi u cingi u tsunu. ¹¹Aje a va, an u wokoi Kashilā ka ciga tsu nala, atsu dem u kana t̄a tsu cigi atoku a tsunu. ¹²Uza wa la kotsu u wenei Kashilā wa, shegai tsa ciga baci atoku a tsunu, Kashilā ka t̄a kaḃolo n atsu ubana. Uciga u ne kpmam u shadangu a asuvu a tsunu tyoku ḏa u gain u woko.

¹³Kashilā ka naka tsu t̄a Kulu Keri ku ne. Da gai i zuwai tsu revei an tsari kaḃolo kpmam ili i te n eyi vi, tyoku ḏa eyi wari kaḃolo kpmam ili i te n atsu. ¹⁴Tata suku t̄a Maku ma ne ma woko uza ḏa wa wauwa likimba, tsu wene yi t̄a kpmam gogo-na atsa na tsa tonusuko ama ukuna u ne. ¹⁵Uza roku u dana baci Yesu Maku ma Kashilā ma, wa t̄a kaḃolo kpmam ili i te n Kashilā, Kashilā kpmam ka t̄a kaḃolo kpmam ili i te n eyi. ¹⁶Tsu reve t̄a tyoku ḏa Kashilā ka ciga tsu cika, kpmam tsu pityanangu t̄a n eyi.

Kashilā uciga u ḏa. Tsu lya baci kelime n uciga atoku a tsunu, tsa woko t̄a kaḃolo kpmam ili i te n Kashilā, eyi kpmam wa woko t̄a kaḃolo kpmam ili i te n atsu. ¹⁷Tsa ciga baci atoku mayun hal tsa rongu tyoku ḏa Kawauwi ka rongoi a likimba u na, tsa pana uwonvo kain ka afada wa. ¹⁸Uwonvo wa pini a uciga wa, uciga u mayun u tsu takpa t̄a gba uwonvo. Uza wa pana baci uwonvo, an u wokoi wa yawunsa yavu a ka yan yi mavura ḏa. Uza pana baci uwonvo, uciga u Kashilā u shadangu asuvu a ne tyoku ḏa u gain wa.

¹⁹ Kashilā ka ka gitai ka ciga tsu, da gai i zuwai tsa wenike dem uciga vi. ²⁰ Ama a ka dansa baci, “Ma ciga ta Kashilā,” shegai aku a ka kovo atoku a le, a woko ta aza a kaƙan. Aza da bawu a ka ciga ama a le aza da a ka fuda a ka wene, a ka fuda dem a ka ciga Kashilā wa, uza da gbam bawu a ka wene. ²¹ Kashilā ka tonuko tsu ta kadyanshi ka na ki: aza da a ka ciga Kashilā, u kana ta a cigi atoku a le.

5

Ulya u kaci u tsunu n likimba

¹ Gba uza da baci wushuki Yesu Kirisiti Kawauwi ka, vuma u nala vi maku ma Kashilā ma. Kpam uza da baci wa ciga Tata, wa ciga ta la vi mmuku n ne. ² Tyoku da tsa reve an tsa ciga mmuku n Kashilā u da na: tsu cigi Kashilā kpam tsu pana udani u ne. ³ Uciga u Kashilā u da tsu pana udani u ne, kpam udani vi u wuyana utono wa. ⁴ Maku ma Kashilā dem ma lya ta kaci ka likimba, kpam upityanangu u tsunu u da u tsu naka tsu ulya u kaci u nala vi. ⁵ Ya wa lya kaci ka likimba? She uza da u wushuki Yesu Maku ma Kashilā ma.

Kadyanshi a kaci ka Yesu Kawauwi

⁶ Yesu Kawauwi aya u tuwai n mini ma ne na mpasa ma ukpa n ne. N mini ma u tuwai koshi wa, shegai gba n mini mi kaƙolo na mpasa. Kulu ku dana ta dem ukuna u na vi mayun da, kpaci Kulu ki mayun da. ⁷ Ili i tatsu i na yi i wenike tsu ta ukuna u mayun a kaci ka Yesu, ⁸ i'ya: Kulu, n mini, na mpasa, kpam kadyanshi ka te ka a yain. ⁹ Tsu tsu wushuku ta n ama a'ayin a da baci a danai ukuna wa ta mayun, shegai ili i'ya Kashilā ka danai i tsu la ta ucira, kpam u yanka tsu ta kadyanshi ka mayun a kaci ka Maku ma ne. ¹⁰ Uza da baci u wushuki n Maku ma Kashilā, u reve ta la vi ili i'ya Kashilā ka danai a kaci ka Maku ma ne mayun da. Shegai uza da baci bawu u wushuki n ili i'ya Kashilā ka danai mayun da, u woko de dere n u'isa Kashilā uza u kaƙan. ¹¹ Ili i'ya Kashilā ka tonuko tsu i'ya na: Kashilā ka naka tsu ta uma u da bawu wari n utyoku, Maku ma ne ma kpam ma zuwai uma vi u yain. ¹² Uza da baci wari n Maku mi, wa ta n uma. Uza da baci bawu wari n Maku ma Kashilā, wa n uma wa.

Uma u da bawu wari n utyoku

¹³ Eda aza da i wushuki n Maku ma Kashilā eda ma koronku, tsara i reve an i'ari n uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁴ Tsa fuda ta tsa tuwa a asu u Kashilā bawu uwonvo, an tsu revei tsu folo yi baci ili i'ya u wushuki n i'ya, wa panaƙa tsu ta. ¹⁵ U tsu panaƙa tsu ta a'ayin a da baci dem tsu folo yi, tsu reve ta kpam u tsu naka tsu ta ili i'ya baci dem tsu folo yi.

¹⁶ Vu wene baci katonu ka ka yan unyushi u cingi u ɗa bawu wa zuwa ukpa, vu yanka yi kavasuu tsara Kashila ka naka yi uma. Aza ɗa bawu unyushi u cingi u le wa zuwa ukpa, alya ma dansaka pini na vi. Unyushi u cingi u ɗa pini u ɗa wa zuwa ukpa, shegai ma zuwa ɗa i yain kavasuu ubana a asu u Kashila a kaci ka ama ɗa a ka yansa unyushi u nala vi wa.* ¹⁷ A'ayin a ɗa baci dem i yain ukuna u cingi, unyushi u ɗa. Shegai gba unyushi u cingi u ɗa u tsu zuwa ukpa wa.

¹⁸ Tsu reve ta aza ɗa a'ari mmuku n Kashila a tsu lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. Maku ma Kashila ma tsu kirana ta n ele, adama a nala uza u cingi vi u tsu sawa le wa.

¹⁹ Tsu reve ta an tsari ama a Kashila, shegai uza u cingi vi aya wa lya tsugono tsu likimba gba.

²⁰ Tsu reve ta an Yesu Kawauwi Maku ma Kashila u tuwai kpam u wenike tsu Kashila ka mayun. Tsa ta kabolo n Kashila mayun an tsari kabolo n Maku ma ne Yesu Kawauwi. Aya Kashila ka mayun uza ɗa u tsu naka uma bawu utyoku.

²¹ Mmuku n va, banai dan n ameli.

* **5:16** Unyushi u ɗa u tsu zuwa ukpa wa woko ta ukpada u uwushuku an Yesu Kawauwi ka, kpam n ukpada u uciga atoku. She uza u unyushi vi u kpatala, aku u tsara ucimbusuka u unyushi vi.

Ukanikorongi u ire u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu t̄a ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu u ama kau-kau. U na vi; wata, ire, u da uka u da na mmuku n ne aza da Kashila ka dangasai da wa koronku. A'ayin a nala yi, atoni a so t̄a mavura cika, pini nala, da Yahaya yankai idani i na yi manyan a un̄a u kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini.

Yahaya da uciga wa t̄a n kalen cika a asu u Kashila, nala kpm dem uciga wa t̄a n kalen a asu u Atoni. A'ayin a nala yi, aza roku a ka dansa t̄a Kawauwi ka vuma u maci wa, shegai kulu ku ama a ka wundya n a'eshi a ne koshi. Yahaya dana t̄a ukuna u nala kaƙan ka. Ukuna u mayun vi u da, Yesu Kawauwi da vuma u maci. U tonuko t̄a Atoni a 'yuwan awenishiki a kaƙan.

Nala dem gogo-na, awenishiki a da pini a da bawu a ka wenishike ukuna u mayun. Atoni a gan t̄a a 'yuwan icun i awenishiki a nala yi. U gan t̄a Atoni a cigi ukuna u mayun, kpm a cigamgbana.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1-3)

Ukuna u mayun n uciga (4-11)

Idyani i makorishi (12-13)

Idyani

¹ Mpa Yahaya makoshi, ma korongu ukanikorongi u na ubana a asu u uka u da Kashila ka dangasai na mmuku n ne.* Ma ciga da t̄a n ukuna u mayun. Mpa ma ciga da utyoku u va wa. Gba aza da a revei ukuna u mayun a ka ciga da t̄a dem. ² Tsa ciga da t̄a adama a ukuna u mayun u da wari a asuvu a tsunu, kpm wa rongo t̄a a asuvu a tsunu bawu utyoku.

³ Kvasu ka va ka, Kashila Tata n Maku ma ne Yesu Kirisiti Kawauwi a ka woko tsu t̄a ukuna u shinga kpm a pana tsu asuvayali! Asaka a naka tsu ndishi n shinga, n ukuna u mayun, n uciga.

Ukuna u mayun n uciga

⁴ N pana t̄a kayanyan cika an n panai a da mmuku n vunu n roku ma tonu t̄a ukuna u mayun, tyoku da Tata u danai tsu yain. ⁵ Uka, n koronku vu tsara n tonuko vu ili i savu i roku

* **1:1** Makuna ma 'Uka na mmuku n ne' pini na, kalen ka ne ka, 'Kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini'.

wa. Tonuko da ma tonuko vu i cigi atoku a de. Ili i kagita i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya gai la vi. ⁶ Uciga u da na: tsu pana udani u Kashila. Kpam tun a kagita u tonuko tsu ta tsu cigi atoku.

⁷ Awenishiki a kaban a da pini ushani a ka kyawunsa a likimba. Alapansi a na yi a ka dansa ta mayun da Yesu Kawauwi wari n ikyamba i vuma wa. Aza a kaban a da, kpam atokulalu a Kawauwi. ⁸ Kotsu vu kirana. Vu kirana baci wa, va namba ta gba i'ya vu yain manyan a kaci ka ne ki. Shegai vu kirana baci, va wusha ta katsupi ka malen ma manyan ma vununa gba. ⁹ Uza da baci dem u kpadai ushangba a asuvu a uwenishike u Yesu, aku u doki ko u wuta pini, wari n Kashila wa. Shegai uza da baci shangbai pini a uwenishike vi, wa ta n Tata vi n Maku mi. ¹⁰ Uza roku tuwa da baci wa wenishike ukuna u da bawu wari u Kawauwi, kotsu i banka yi a kuwa ku de ko i danasa yi wa, ko kenu. ¹¹ I yan baci nala, u woko de yavu i bolomgbono de kaci n eyi a asuvu a manyan ma cingi ma ne.

Udani u makorishi

¹² Ma ta n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. N zuwa ta uma tsa barakpa wa tsa gawunsa ta. Pini nala, aku tsu dansa a'eshi a'eshi tsara tsu yain mazanga.

¹³ Mmuku ma umaku† u vununa aza da Kashila ka dangasai ma sukunku vu idyani.

† **1:13** Umaku pini na kalen ka ne ka, kuwa ku Atoni ka Yahaya wari a'ayin a da u korongi ukanikorongi u na vi. Mmuku kpam alya aza da a'ari pini a kuwa ku Atoni ki.

Ukanikorongi u tatsu u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u tatsu, u da Gayu da wa koronku, kaje ka ne ka maci. Gayu katoni ka Yesu ka ka shinga uza da u bangai awenishiki a Atoni a a'ayin a nala yi.

Yahaya koronku ta Gayu n icikpali tyoku da u bangai awenishiki a mayun. U yan ta kadyanshi ka Diyotirifa, uza da u 'yuwain ubanga aza da a ka wenishike ukuna u da wari u mayun.

Yahaya yanka tsu ta kadyanshi ka ama a re a na yi, u naka tsu iryoci i ahali a shinga n ahali a cingi. Wa laka tsu ta tsulobo tsu toni ahali a shinga.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Gayu (1-4)

Kalen ka uyan manyan kaɓolo (5-12)

Idyani i makorishi (13-15)

Idyani

¹ Mpa Yahaya makoshi, ma koronku vu Gayu, kaje ka va. Ma ciga vu ta kpaci tsa tono ta ukuna u mayun.

² Kaje ka va, kvasu ka va ka ko ndya wa i vunu ya wala ta mai, kpam ikyamba i vunu i'a ta n alafiya tyoku da uma u vunu wari n alafiya. ³ N pana ta kayanyan cika an Atoni a roku a tuwai a tonuko mu tyoku da vu shamkpai ukuna u mayun a uma u vunu, n tyoku da va tono ukuna u mayun vi. ⁴ N tsu yan ta mazanga n pana baci a da mmuku n va ma tono ukuna u mayun. Ili i'a la i'ya i lai la upana kayanyan wa.

⁵ Kaje ka va, va yansa ta ili i shinga an va bangasa awenishiki a maci a'ayin a da a'ari a asuvu a nwalu, ko an u wokoi amoci a da a'ari ara vunu. ⁶ A tonuko ta Atoni ukuna u uciga u vunu. Ma folo vu vu banga le a ure u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan a lya baci kapala na nwalu. ⁷ A laza ta na nwalu n le adama a ugbashika Kirisiti Kawauwi. A tsu wusha ili i roku a asu u aza da bawu a'ari Atoni wa, ko kenu. ⁸ Adama a nala, she tsu banga le n kaci ka tsunu, tsara tsu yain manyan ma ukuna u mayun kaɓolo.

⁹ N koronku ta Atoni maku ma ukanikorongi kenu, shegai Diyotarifa, uza da u tsu ciga u woko uzapige u le u 'yuwan tsu ta upanaka. ¹⁰ N tuwa baci ma tonuko da ta ili i roku i'ya wa yan, n ukuna u cingi u da wa dansa a kaci ka tsunu. Bamu n

nala gb̄am, u 'yuwan t̄a uwusha awenishiki a mayun a ɗa a tuwaɪ vi. Hal gb̄am u kaŋgi aza ɗa a ka ciga a wushi le, u loko le a wuta a kuwa ku Atoni.

¹¹ Kaje ka va, kotsu vu toni ili i'ya i'ari i cingi wa, tonon ili i'ya i'ari i shinga. Uza ɗa wa tonon ili i shinga uza u Kashila ɗa. Shegai uza ɗa wa yansa ili i cingi u reve Kashila wa. ¹² Ya dem wa dansa t̄a ili i shinga a kaci ka Dimitiriyu, kpam uma u shinga u mayun u ne u zuwa t̄a ama a revei an waɪ uza u shinga. Atsu dem tsu tsu dansaka yi t̄a mai. Kpam vu reve t̄a ili i'ya tsu danai mayun ɗa.

Udani u makorishi

¹³ Ma t̄a n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. ¹⁴ N zuwa t̄a uma tsa ɓaraka wa tsa gawunsa t̄a, pini nala, aku tsu dansa a'eshi a'eshi.

¹⁵ Kavasun ka va ka Kashila ka zuwuka vu unā u shinga na ndishi n shinga. Aje a vunu a ɗa a'ari pini na a ka sukunku vu idyani. Ma folo vu vu danasa ko ya wa.

Ukanikorongi u Yahuza

Ukukpa u kadyanshi

Yahuza da korongi ukanikorongi u na vi. Vangu u Yesu da. Ili i'ya tani i zuwai a revei n ukuna u nala vi, an u danai eyi utoku u Yakubu u da, kpm Yakubu vi vangu u Yesu u da.

Korongu da Yahuza korongi tsara u roni atsuvu a atoni a Yesu a kaci ka awenishiki a kaan. Yahuza rono ta atsuvu a Atoni tsara kotsu a toni uwenishike u kaan u ama a nala yi wa. U rono le ta dem atsuvu tsara kotsu a toni dem ahali a cingi a ama a nala yi wa.

Gogo-na dem tsā ta n awenishiki a kaan. A kagita, uza wa wene ta yavu u gan ta a toni ukuna u le. Pini nala, she vu tuwa vu wene ukuna u da bawu u gain u gita vu ucinasa. Tagarada u Yahuza wa zuwa ta uza u takpanasa awenishiki a mayun n awenishiki a kaan.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1-2)

Ukangu u upityanangu a kaci ka awenishiki a kaan (3-23)

Kvasu ka makorishi (24-25)

¹ Mpa Yahuza, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari kpm utoku u Yakubu.

Aza da Kashila Tata u isa i a rongo a asuvu a uciga u ne, aku Yesu Kawauwi wa kirana n ele, alya ma koronku.

² Asuvayali na ndishi n shinga n uciga u Kashila u rongo n ada.

Ili i'ya ya gita n aza a unyushi

³ Aje a va aza da ma ciga, mari ma ciga ta n koronku da a kaci ka ukuna u iwauwi i'ya tsari n i'ya gba tsunu. Shegai gogo-na u kana ta n koronku da ili i roku kau. U kana ta n korongu n gbamatangu da asuvu, i siraka ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga kabetsu. Kuten ka hal ubana Kashila ka nakai ama a ne a da u dangasai ukuna u mayun u da bawu wa sava da.

⁴ Kpaci ama da a goroi Kashila a bolomgono de kaci n ada ukpawunsi. A tsu wenishike ta a dana, "Kashila ka lobono ta, u tsu cimbusuka ta ama unyushi." Nala mayun da, shegai a lyai kapala n uwenishike a danai, "Adama a nala, tsu yansai unyushi u cingi ushani." Kashila ka yawunsa ta tun caupa ili i'ya wa yanka ama a na yi, an u wokoi a 'yuwain uza da wari aya koshi Yesu Kawauwi Ashekapige a tsunu.

⁵ Ma ciga t̄a dem n cibuga d̄a ukuna u na vi, ko an u wokoi i reve t̄a n u d̄a. Magono ma Zuba ma wauwa t̄a ama a ne a uyamba u Masar, shegai an nala u wurai, aku u wunai aza d̄a bawu a wushuki vi. ⁶ N cibuga d̄a kpam ukuna u atsumate a zuba a d̄a a kpađai u shamgba n ucira u d̄a Kashil̄a ka n̄aka le. A aṣak̄ai asu u d̄a wari u le, aku Kashil̄a ka sira le n ikani u zuwa le a kuwa ku a'ali a karimbi. Gogo-na kain ka afada ka a ka vana. ⁷ Kotsu i aṣansa n ilyuci i Sodom n Gomora n ilyuci i'ya i'ari evu evu n ele wa. Gb̄a ilyuci i nala i shad̄angu t̄a n tsishankala n tsishankala tsu cingi tsu kabarikete. Akina a d̄a a lyai ilyuci i nala yi gb̄a, kpam a woko tsu kuḅari a kaci ka akina a d̄a bawu a ka cimba a d̄a a ka yan aza a cingi mavura.

⁸ Gb̄a n nala, awenishiki a kaḅan a nala a bidyai ele a'a t̄a n ucira a asuvu a alavutanshi a le. A nangasai ikyamba i le n tsishinda tsu tsishankala. A goroi tsupige, a yankai ucira u tsupige tsa aza a zuba kadyanshi ka majari. ⁹ Ko katsumate ka zuba ka pige ka a ka isa Mika'ilu u kawan u n̄aka Kalap̄ansi unyushi wa. A'ayin a d̄a wa nanamgbana n Kalap̄ansi a kaci ka ikyamba i Musa, tonuko d̄a u tonukoi Kalap̄ansi, “Magono ma Zuba ma ḅarana vu.” ¹⁰ Shegai ama a na yi a tsu yanka t̄a ukuna u d̄a bawu a revei un̄a u cingi, a tonuko u d̄a kpam kadyanshi ka gbani. Tyoku u nnama n d̄a a'ari. Shegai a yain ili i'ya uyawunsa u le u tonuko le kabarikete. Nala tani, aku u ronuko le ukpa. ¹¹ Ter le, kpaci a ka tono t̄a tyoku d̄a Kayinu yain, uza d̄a u wunai vangu u ne. Tyoku u Bala'am, ko ndya a ka yan a tsara ikebe i'ya a ka yan. N tyoku u Kora†* kpam, a ka kuwa t̄a adama a u'yangasaka u le. ¹² A'ayin a d̄a baci icun i ama a na a tuwa d̄a, tsara a lyai kaḅolo n ad̄a a asuvu a uciga u Magono ma Zuba. A tsu woko t̄a tyoku u ili i icadi i'ya ya tuko d̄a kunangasu a ilikulya yi. N kaci ka le ka koshi a tsu kirana, kpam u tsu tuko le t̄a uwono. Tyoku u ulima u d̄a u tsu lapana uwule bawu mini d̄a a'ari. A'a t̄a kpam tyoku u ndanga n d̄a bawu n tsu n̄aka ilimaci a'ayin a uta. Ukpa u de u d̄a a kuwai wa, hal gb̄am kure ka a kuwai kpaci a mudusa le t̄a a asuvu a alu a le. ¹³ A'a t̄a tyoku u aḅali a kushiva a d̄a a tsu vura ashinda a kapufu, a d̄a a tsu wenike ukuna u uwono u le. A'a t̄a tyoku u atala a d̄a a ka tamba, nala a'ari a u'uwa a karimbi ka pige ka bawu ka kotso.

¹⁴ Anuhu rongo t̄a hal uyan kushindere cina Ad̄amu kuwa de, pini nala, Anuhu yain kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa a kaci

* **1:11** A alabari a Bala'am asuvu a alabari a d̄a a dangasai a Kazuwamgbani ka Cau a Makeci 22:1–23:12, tsu wene t̄a asu u d̄a Bala'am tonukoi Balaku Magono ili i'ya Kashil̄a ka tonuko yi u dana. Alabari a Bala'am a kotso pini na wa. A'ayin a roku a d̄a pini Bala'am wushai ikebe a asu Balaku asu d̄a u zuwai aza a Isara'ila a lyakai ameli kayala, (Makeci 31:16). Alabari a na yi a'a pini asuvu a alabari a d̄a a dangasai a Kazuwamgbani ka Cau wa.

ka ama a na yi,

“Wenei, Asheku a ɗa pini a ka tuwa n atsumate a zuba a ne ushani a ɗa bawu a ka fuda a ka kece.

¹⁵ Kpam wa yanka ta ama a likimba afada.

Pini nala, ɗa wa wenike aza ɗa a goroi Kashila, unyushi u le an a yain ukuna u cingi a asu u ɗa a 'yangasaka yi.

Wa wenike le ta kpam alya aza a unyushi u cingi aza ɗa bawu a'ari n Kashila kpam a nusa ta an u wokoi a yankai Kashila kadyanshi ka gbani.”

¹⁶ Ama a na yi alya aza a tsali kpam kain dem she kakpadikukuna. Ukuna u cingi u ɗa baci u luwa le uyan u ɗa a tsu yan. A'a ta n aradi cika, kpam a reve ta uyinsa ama n kadyanshi tsara a tsara ili.

Ulya kapala n manyan

¹⁷ Atoku a va, u gan ta i ciba n ili i'ya asuki a Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi a tonuko da. ¹⁸ A dana ta, “Ubana a'ayin a makorishi, a ka tsara ta aza ɗa a ka rongo uyansaka Kashila magori, aku a cigi a toni ukuna u kaci u le u ɗa bawu Kashila ka ciga.” ¹⁹ Kpam gogo-na alya pini, alya kpam a ka pecishe da. A tsu la ta uciga a toni ili i'ya ikyamba i le ya ciga, kpaci a'ari n Kulu Keri ku Kashila a atakasuvu a le wa.

²⁰ Shegai aza a va, lyayi kapala n i gbonguri a asuvu a upityanangu u uwulukpi cika. I lyai kapala n i yanyi kavasu tyoku ɗa Kulu Keri ka tono n ada. ²¹ Rongoi uma u ɗa wa wenike an Kashila ka ciga da, hal n i vani uma u ɗa bawu wari n utyoku u ɗa Asheku a tsunu Yesu Kawauwi adama a asuvayali a ne wa naka da. ²² Panai asuvayali a aza ɗa a ka yan malala a kaci ka ili i'ya a pityanangi. ²³ I wusa aza roku a asuvu a akina a mavura i wauwa le. Aza roku a ɗa kpam pini aza ɗa ya pana asuvayali, shegai i yain n i kirani. Hal aminya a le dem a ɗa unyushi u cingi u le u nangasai kotsu i cigi wa.

Kavasu ka ucikpa

²⁴ Gogo-na i naka Kashila tsupige kpaci aya wa fuda wa kirana n ada bawu ya tadata. U peci da n unyushi u cingi, u naka da mazanga cika. Kpam u tuko da a asu u tsupige tsu ne. ²⁵ Tun caupa hal utuwa gogo-na n ubana a makorishi, Kashila Kawauwi ka tsunu ka, adama a Yesu Kawauwi uza ɗa wari Asheku a tsunu. Gba tsupige tsu ta ara ne, gba tsugono tsu ta ara ne, gba ucira wa ta ara ne hal n ucira u afada gba wa ta ara ne. Kpam nala wari ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana. Ami.

Kuwene ku Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya kasuki da u korongi tagarada u na vi. U dana ta ili i'ya u wenei a kuwene a kaci ka afofi a Kashila n ili i'ya ya tuwa ya gita a makorishi ma likimba.

Akani yi a'a ta n abon a tatsu. A dana ta ucira u ityoni i cingi u da pini a uyan manyan a likimba, kpm u kana ta Atoni a pana ikyamba hal a kuwa. A dansa ta kpm ukuna u Maku ma Kondom ma Kashila, aya Yesu. Wa lya ta kaci ka ama a cingi n ucira le gba. A makorishi, Kashila ka ta n katsupi ka shinga ka wa naka aza da a lyai kelime n uwushuku n Kawauwi. Akani a da a'ari a makukpi dem a da, Kashila ka ta uwulukpi kpm uza u ulya kaci u da wari.

Tagarada u na vi kuwene ka vuma bawu wa wene ka. Yahaya yanka ta idani i vuma manyan tsara u ratsanaka ili i'ya i'ari a zuba. Ire i'ya pini ushani i ureve ili i'ya i'ari a tagarada u na vi, shegai akani a pige yi a'ari upuwin wa kpm a ka savada a da wa. Akani yi a da na: Yesu Kawauwi u lya ta kaci ka ityoni i cingi gba a asu kau-kau. Kain ka ta a utuwa ka a ka vutala Kanangasi n ityoni i cingi a kushiva ku akina, kpm zuba u savu n likimba u savu a ka tuwa ta a asu u aza da a tonoi Yesu a rongo kabolo n eyi na ndishi n shinga n maci.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka Yahaya (1:1-8)

Kuwene ku Asheku a uma (1:9-20)

Ikanikorongi ubana a A'uwa a Atoni a shindere (2:1-3:22)

Kuwene ku ulya kayala a zuba (4:1-11)

Maku ma tagarada n cirakpa tsu shindere (5:1-6:17)

Ulya kayala a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashila (7:1-17)

Avana a shindere (8:1-11:19)

Ubungu n adin a re (12:1-13:18)

Kuwene a kaci ka afada a Kashila n ukirana u ne (14:1-15:8)

Abelu a shindere a upan u Kashila (16:1-21)

A lya ta kaci ka atokulalu a Kashila (17:1-20:10)

Afada a makorishi (20:11-15)

Zuba u savu n likimba u savu (21:1-8)

Urishelima u savu (21:9-22:5)

Ugono u Kawauwi (22:6-21)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Ili i'ya Kashila ka wenikei Yesu Kirisiti Kawauwi i'ya na, tsara Yesu tonuko agbashi a ne ili i'ya Kashila ka zuwa i gita

gogo. Aku Yesu suki katsumate ka zuba ka ne ka wenike kagbashi ka ne Yahaya. ²Yahaya vi kpmam u dansai gbā ili i'ya u wenei a ukuna u kadyanshi ka Kashilā, n ili i'ya kpmam Yesu Kawauwi u danai n i'ya u yain. ³Kashilā ka zuwuka tā uza ḍa baci dem u yankai aza roku kaṅeshi u idani i akani a na yi unā u shinga; wata, akani a ili i'ya ya gitasā gogo-na n i'ya ya tuwā ya gitā a kapala. Wa zuwuka tā dem uza ḍa u panai a ḍa kpmam u naḱai a ḍa karinga. Kpaci a'ayin a yan ḍe evu a ḍa gbā ili i na yi ya gitā.

Idyani ubana a a'uwa a Atoni a shindere

⁴Ukanikorongi u ḍa Yahaya korongi ubana a asu u a'uwa a Atoni a shindere a ḍa a'ari a Asiya.*

N yan tā kavasu tsarā Kashilā ka wenike ḍa ukuna u shinga u ne nā ndishi n shinga. Kashilā uza ḍa wari pini caupa, aya dem wari gogo-na, kpmam aya wa tuwā. Kpmam dem a'ulu a shindere a Kashilā a ḍa a'ari a kapala ka karatsu ka tsugono tsu ne a ka yanka ḍa tā dem nala. ⁵Nala dem Yesu Kawauwi, uza ḍa u tsu dansa ukuna u mayun a ukuna u maci u Kashilā. Aya uza u kagitā a asuvu a aza ḍa a 'yangai a ukpa. Aya uza ḍa wa lya tsugono tsu ngono n likimba.

Aya uza ḍa wa ciga tsu, uza ḍa u zuwa tsu tsu lai a ucira u unyushi u cingi u tsunu an u wotsongi mpasa kpmam u kuwai adama a tsunu. ⁶Adama a nala, tsu woko ḍe kagali ka ne; wata, adarakpi aza ḍa a ka gbashika Kashilā Tata u ne. Asaka Yesu Kawauwi u tsarā tsupige n ucira hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁷Webele, aya la wa tuwā a asuvu a alishi! Ya dem wa wene yi tā, hal n aza ḍa dem a zuwai a sapa yi n kasovu. Aletsu a likimba gbā a ka sa tā cika n unamgbukatsumā adama a ne. Eye, nala wa gitā! Ami.

⁸Magono ma Zuba Kashilā u dana tā, “Mpa Alfa† mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa mari gogo-na, mpa uza ḍa wari pini caupa, mpa kpmam ma tuwā. Mpa Uza u Ucira Gbā.”

Kuwene ku Yahaya a kaci ka Kawauwi

⁹Mpa Yahaya, mpa dem Katoni ka a asuvu a Kawauwi tyoku u ḍe, a yan mu tā dem mavura tyoku ḍa a yanka ḍa. Mpa dem uza u te u ḍa a asuvu a tsugono tsu Kashilā tyoku u ḍe, kpmam u kana tā n kawunku upana u ikyamba u va tyoku ḍa dem i kawunki. A banka mu tā a Patumo uyamba u mere u mini, a asaka mu ḍe adama a ḍa n yain kuḅari ku

* **1:4** Asiya uyamba u ḍa a Roma u ḍa gogo-na a ka isa Turukiya. † **1:8** Alfa n Omega alya idyani i kagitā n i makorishi a asuvu a idyani i Tsiheline. Dana ḍa u danai wa tā pini kahu a yain ko ndya wa, kpmam wa yan tā pini hal ubana bawu utyoku.

kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, n ukuna u mayun u da Yesu Kawauwi wenikei. ¹⁰ Kain ka Asheku, Kulu Keri ku Kashila ku tonoi na mpa, aku n panai kalagatsu ka ucira a kucina ku va yavu mawura ma kavana. ¹¹ Kalagatsu ki ka danai, “Korongu ili i'ya va wene vi a asuvu a tagarada aku vu suku u da a a'uwa a Atoni a da a'ari a ilyuci i shindere i na yi: Afisu, n Simirana, n Birigama, n Tayatira, n Saridisa, n Filadalifiya, n Lawudukiya.”

¹² An n kpatalai tsara n wene uza da wa dansa na mpa, aku n wenei ashampatsu a ncikalu a shindere a da a yain n zinariya. ¹³ A mere ma ashampatsu a ncikalu mi, uza roku u da pini uza da u rotsoi Maku ma Vuma u'uki n matogo ma bululu ma ma rawai a makoto ma kune. Wa ta dem n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ¹⁴ Kenji ka ne kpam pun yavu tsugbere, a'eshi a ne yavu kapeli ka akina. ¹⁵ Adeshikpetsu a ne kpam a ka lada yavu urim u shili u da a gboroi sarara. Mawura ma kalagatsu ma ne yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa. ¹⁶ U banai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku ne, n burundu u kulya u da wari n una u kulya u re wari uwuta a una u ne. Upetiwa'eshi u ne kpam wa lada yavu kaara a kaci.

¹⁷ An n wene yi, aku n rukpai a kapala ka ne yavu kuwa da n kuwai. U tadanku mu kukere ku ulyaki ku ne, u danai, “Kotsu vu pana uwonvo wa. Mpa Kagita mpa dem Makorishi. ¹⁸ Mpa uza da u tsu naka uma. Mari n kuwa ta, shegai gogo-na ma ta n uma hal ubana bawu utyoku. Ma ta na nkukpunku n da n naka mu ucira u ukupa ko kpam n gbagirya asu u da akushe a'ari, aku n gonuko le n uma.

¹⁹ “Korongu gba ili i'ya vari a uwenishe gogo-na vi a tagarada, n ili i'ya kpam ya tuwa ya gita ubana a kapala. ²⁰ Kalen ka kari pini usokongi ka atala a shindere a da vu wenei a kukere ku ulyaki ku va, n ka ashampatsu a ncikalu a zinariya a shindere yi ka na: Ashampatsu a ncikalu yi a da a'uwa a Atoni a shindere. Atala a shindere kpam a da atsumate a zuba a da a ka wundya a'uwa a Atoni a shindere yi.

2

Akani ubana a Afisu

¹ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Afisu. Mpa uza da ma banai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku va ma wala a asu u da ashampatsu a ncikalu a shindere a zinariya a'ari vi, mpa ma suku akani a na yi ubana ara vunu: ² N reve ta gba ili i'ya va yan. N wene ta manyan

ma vunu n akawunki n ahankuri a vunu. N revei vu 'yuwan t̄a ama a cingi. Vu kondoi kpam aza da a danai ele asuki a da, kpam a da tani wa, vu cinai aza a kaβan a da. ³ Vu kawunku t̄a upana u ikyamba adama a va, kpam katakasuvu ka vunu ka t̄a pini n ucira tyoku da v̄ari mu utono.

⁴ “Shegai u kaṅa t̄a n βarana vu a ukuna u roku. Vu buwa kpam n uciga tyoku da v̄ari va yan a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa wa. ⁵ Kotsu vu asansa n tyoku da vu rukpai a asuvu a unyushi u cingi wa! U kaṅa t̄a vu asaka uyansa unyushi u cingi, vu rongo uma tyoku da v̄ari vu yain a'ayin a da vu gitai vu wushuki na mpa. Vu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi, ma tuwa t̄a n yan vu mavura a asu u da ma takpa kashamkpatsu ka macikalu ki a asu u da kari vi. ⁶ Shegai ili i shinga i'ya va yan i'ya na: Vu kovo t̄a ili i'ya atoni a aza a Nikala* a ka yansa, tyoku da dem mpa n kovoi ili i'ya a ka yansa.

⁷ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Ma asaka t̄a aza da a lyai kaci a lyai madanga ma ma naka uma ma mari a asu u uwunvugusa a zuba.”†

Akani ubana a Simirana

⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Simirana. Uza da wari a Kagita n Makorishi, kpam wari u kuwai shegai gogo-na u 'yanga de, aya wa suku akani a na yi: ⁹ N reve t̄a upana u ikyamba n unambi u vunu, shegai va t̄a n utsari! N reve t̄a kadyanshi ka cingi ka ama a dansai a kaci ka vunu. A da ele ama a Kashila a da, shegai nala a'ari wa. Ele aza a Kanangasi† a da a'ari. ¹⁰ Kotsu vu pana uwonvo wa, vu ciba baci n icun i upana u ikyamba u da va tuwa va so. N tonuko vu, Kalapansi ka zuwa t̄a a zuwa a aza roku a de a kuwa ku a'ali tsara a kondo da, kpam ya pana t̄a ikyamba hal a'ayin kupa. Lya kapala n utono karara, ko u kaṅa baci a wuna vu, ma naka vu t̄a funi u uma u da bawu wari n utyoku u woko vu katsupi ka ulya kaci.

¹¹ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da baci a lyai kaci ka ucira u cingi, a ka doku a kuwa kpam ire wa.”

Akani ubana a Birigama

¹² Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i

* 2:6 Atoni a Nikala awenishiki a kaβan a da, aza da a ka ciga ama a rongo a ulyasaka ameli kayala kpam a yansa tsishankala. † 2:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

Birigama.† Uza da wari n burundu u kulya u da wari n unā u kulya u re, aya wa suku akani a na yi: ¹³ N reve tā va tā ndishi a ilyuci i'ya Kanangasi ka lya tsugono. Avu Katoni ka va ka ka maci, kpm vu asakā mu utono wa. Vu wushuku tā tun a'ayin a da a zuwai Antiba kuwai pini a ilyuci i de, asu u da Kanangasi ka lya tsugono. U wenishike tā ama maco a asu u kadyanshi ka ne n manyan ma ne, an eyi Katoni ka va ka.

¹⁴ “Shegai u kana tā n barana vu a ukuna u na. Ama roku a asuvu a kabolo ka vunu a ka tono tā uwenishike u Bala'am, uza da u wenikei Balaku tyoku da wa zuwa aza a Isara'ila a yain unyushi. Balaku zuwa le tā a takumai inyama i'ya a yankai ameli a le udarakpa. U zuwa le tā dem a yain unyushi u tsishankala. ◇ ¹⁵ Aza roku a de a ka tono tā uwenishike u aza a Nikala, adama a nala a yan tā unyushi u cingi tyoku da aza a Isara'ila a yain. ¹⁶ Gogo-na kpatala a unyushi u vunu! Vu yan baci nala wa, ma tuwa tā ara vunu gogo n shilakana n ama a nala yi n burundu u da wa wuta a unā u va vi.

¹⁷ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da a lyai kaci, ma naka le tā a asuvu a mana da a'ari a sokongi. Ma naka tā ya dem katali ka pun ka a korongi pini kala ka savu. Uza da u wushai katali ka nala aya koshi wa reve kala ka nala ki.”§

Akani ubana a Tayatira

¹⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Tayatira. Maku ma Kashila,† uza da a'eshi a ne a'ari yavu kapeli ka akina, kpm adeshikpetsu a ne a'ari yavu urim u shili u da a gboroi, aya wa suku akani a na yi ubana ara vunu: ¹⁹ N reve tā gbā ili i'ya va yansa. N reve tā ya cigamgbana tā, kpm edā Atoni a va da mayun. N reve tā kpm tyoku da i tsu banga atoku, n reve tā kpm vu kawunki n ahankuri. N reve tā gogo-na ya yan tā ili i'ya i lai a'ayin a da i gitai i wokoi Atoni a va.

²⁰ Shegai u kana tā n barana vu a ukuna u roku. Avu vu kangu Jezebe uka u nala vi wa, uza da u yain ka ban an u danai eyi matsumate ma Kashila ma. An wa wenishike, u puwunsa tā agbashi a va tsara a yain unyushi u tsishankala a lyai kpm ilikulya i'ya a darankpai ameli. ²¹ N naka yi tā kabala tsara u kpatala u asakā unyushi u cingi u ne, shegai u 'yuwan tā u

† **2:12** A ilyuci i Birigama, a'uwa a ameli a da pini a asu u da ama a tsu lyasaka magono ma Roma kayala yavu Kashila ka. Asudarakpa u da pini evu u da a tsu lyaka kameli ka Zeyu kayala. Birigama da kami ka asu u da tsugono tsu Kanangasi tsari a likimba. ◇ **2:14** Mkc. 25:1. § **2:17** Aza a Yahuda a wushuku tā Irimiya matsumate u sokongi magbodo ma mana a Akpati u Kazuwamgbani. A'ayin a makorishi, a ka wene tā ma aku a lyatangu ama n u da.

asaka tsishankala tsu ne. ²² Adama a nala ma zuwa yi ta u yain maƙala. Ma zuwa ta aza da a yain tsugbani n eyi dem a pana ikyamba cika. Ma yan ta nala gogo-na a 'yuwan baci u'asaka tsicingi tsu le tsa a ka yansa. ²³ Ma wuna ta aza da a wokoi mmuku n ne. Aku a'uwa a Atoni gba a reve an n revei uyawunsa u le kpam n ili i'ya a ka ciga. Ma yan ta ya dem mavura tyoku da unyushi u ne wari. ²⁴ Aza roku a asuvu a de aza a Tayatira a tono uwenishike u ne wa. I rotsongusu ili i'ya aza da a wokoi mmuku n ne mi a isaɪ "ili i usokongi i pige i Kanangasi"* wa. Ma tonuko da i yain ili i roku kpam wa, ²⁵ shegai i lyai kapala n i toni mu mayun mayun hal n tuwa.

²⁶⁻²⁸ "Ma asaka ta aza da a lyai kaci ki a tsara ucira ucun u te u ulya tsugono tsa Tata u va u naka mu. Ma yan ta nala a asu u aza da a ka lyai kapala n uyansa ili i'ya n tonuko le a yansa, hal ubana makorishi ma likimba. Ma asaka le ta a tsara ucira u ulya tsugono tsa aletsu gba. A ka lyai baci tsugono tsu nala tsi, a ka shamgba ta n ucira, kpam a ka gbashangu le ta tyoku da ama a tsu tasasa mgbodo n cin. Ma naka le ta dem katala ka ka tsu wantukpa n kpasani ku de ka woko iryoci i ulya u kaci u le.† ²⁹ Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!"

3

Akani ubana a Saridisa

¹ Aku u tonuko mu, "Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Saridisa. Uza da wa lyai tsugono tsu a'ulu a shindere a Kashila, kpam wa banan atala a shindere, aya uza da wa suku akani a na yi: N reve ta ili i'ya va yansa. Ama a dana ta va ta n uma, shegai avu kakushe ka. ² 'Yanga! Kenu da ucira u vunu u wokoi, kpam u yan de evu n ukotso. Adama a nala, gbamatangu ili i'ya i buwa vu vi. N wene ta ili i'ya vari uyan i cina i'ya Kashila ka va ka ciga vu vu yain wa. ³ Kotsu vu asansa n ili i'ya vu wushai n i'ya vu panai wa. Tono i'ya, kpam vu kpatala vu asaka unyushi u cingi u vunu. Vu 'yanga baci wa, ma tuwa vu ta a'ayin a da bawu vu zuwai ma tuwa, tyoku da kaboki ka tsu tuwa. ⁴ Aza roku a de a asuvu a Saridisa a nangasa aminya a le n ashinda a unyushi u cingi wa. Ama a nala a ka uka ta aminya a pun aku a wala kaƙolo na mpa, adama a da a ratsa ta a yain nala. ⁵ Uza da baci u fudai u lyai kaci ka ucira u tsicingi, wa uka ta aminya a pun tyoku u ama

* **2:24** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † **2:26-28** Katala: An u wokoi a'ayin a nala yi ama a wushuki an atala a ka yanka le ili i roku a uma u le, a naka uza ucira a kaci ka katala ka ka lakai ucira gba u woko ta yavu ucira u kuyante u Kawauwi, u da a ka pece n eyi.

a nala yi. Ma cimbusa kala ka ne a asuvu a Tagarada u Aza a Uma wa. A'ayin a da baci mari kushani a kapala ka Tata u va n atsumate a zuba a da a ka gbashika yi, ma dana ta bawu malala n reve ta vuma u na vi.

⁶ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Filadalifiya

⁷ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Filadalifiya. Uza da wari uwulukpi n mayun wa ta ukani n makukupunki ma Dawuda.* U giduwa baci utsutsu, uza wa la wa fuda wa gbagirya u da wa. Kpam u gbagirya baci utsutsu, uza wa la wa fuda wa giduwa u da wa. Aya uza da wa suku akani a na yi: ⁸ N reve ta ili i'ya va yansa. N reve ta ama a bidya vu vu woko uzapige wa. Vu tonon ta uwenishike u va, kpam kain ka la ka vu danai, “N kpada ureve Yesu wa.” N giduwa ta utsutsu a kapala ka vunuu da bawu uza wa fuda wa gbagirya. ⁹ Gogo-na va wene ta ili i'ya ma yan n ama da a'ari aza a Kanangasi.† A dana ta ele ama a Kashila a da, shegai ele aza a kaban a da. Ma zuwa le ta a tuwa a kudangu a kapala ka vunuu. Nala wa wenike le ta an ma ciga vu cika. ¹⁰ Vu kawunku ta tyoku da n tonuko vu vu yain. Adama a nala, ma kangu vu ta a'ayin a da baci ma tuko ama a likimba ukondo u pige. ¹¹ Ma ta utuwa gogo. Lya kelime n ugbama a asuvu a upityanangu u vunuu, kotsu uza roku u wusa vu funi u da va wusha an vu lyai kaci wa. ¹² Ma zuwa ta vuma da u lyai kaci ka ucira u cingi u nala vi, u woko kadawatsu ka roku ka ka banga Kuwa ku Kashila ku Kashila ka va. Vuma u nala vi wa rongo ta pini maco. Ma korongu ta kpam a'ala a re a ikyamba i ne: kala ka Kashila ka va, n kala ka Urishelima u Savu, u da wari ilyuci i savu i Kashila ka va, u da wa cipa a asu u Kashila a zuba. Ma koronku yi ta kpam kala ka savu ka va.

¹³ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Lawudukiya

¹⁴ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Lawudukiya. Aya Nala Wari, eyi dem uza da u wenei ukuna vi da, kpam uza u maci uza da u tsu dansa ukuna u mayun kain dem. Ara ne da Kashila ka yain ili gba. Aya uza da wa suku akani a na yi: ¹⁵ N reve ta ili i'ya va yansa. Kpam va yuwu ko

* 3:7 Makukupunki ma Dawuda ma wenike ta an wari n ucira u da wa lya tsugono.

† 3:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

shen[†] wa. Wari wa la ta tsulobo vari baci ili i te a asuvu a le. ¹⁶ An u wokoi avu mere-mere ma vari, avu uza u yuwu u da ko uza u shen wa, ma 'yuwan vu ta. ¹⁷ Vu dana ta, 'Mpa uza u utsari u da, kpm n cirangusuku ta kaci ka va udukuyan. Ma ciga kpm ili i roku wa, ko kenu.' Shegai vu reve tyoku da vari mayun wa: Avu ili i uwono i'ya kpm ili i iyali, uza da u tsu ciga ili dem. Avu karumba ka kpm kataba ka vari. ¹⁸ Adama a nala, ma naka vu ta adooki vu tsila zinariya u da ma denge. Zinariya da a darakpai kpm a wulukpei u da na. Tsila u da kotsu vu yain utsari. Vu tsila kpm aminya a pun a da ma denge vu ukunka kaci ka vunu, tsara vu asaka upana uwono an vari kataba. U gan ta dem vu tsila aguma a a'eshi a da ma denge tsara vu gbara a a'eshi a vunu, kotsu vu fuda vu wene.

¹⁹ "Aza da ma ciga alya ma bara kpm ma yan mavura. Matsa vu asaka unyushi u cingi u vunu. ²⁰ Panai! Ma ta kushani a utsutsu mari u'isa, "Azakuwa!" Uza da baci u panaka mu, aku u tonuko mu n uwa, ma uwa ta, aku n lyai ilikulya ka6olo n eyi.

²¹ "Aza da a lyai kaci, a ka dusuku ta na mpa a karatsu ka tsugono tsu va, tyoku da mpa dem n lyai kaci n dusuki n Tata u va a karatsu ka tsugono tsu ne.

²² "Uza da baci vari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!"

4

Yahaya wenei zuba

¹ An n kotsoi uwenishe u ili i nala yi gba, aku n lyai kapala n uwene kuwene. N wenei utsutsu ukukpi ubana a zuba. Aku uza da vari n kalagatsu tyoku u kavana vi u yain kadyanshi na mpa u danai, "Yuwu utuwu pini na ma wenike vu ta ili i'ya ya gitā bamu n i nala yi." ² Kute-kute Kulu Keri ku Kashila ku tonoi na mpa, aku pini a zuba vi n wenei karatsu ka tsugono n uza roku pini ndishi. ³ Uza da u dusuki pini vi, wa wakanasa san n mini ma avuku tyoku u atali a tsulobo. Kasomini ka pini ka lafa cika ukyawin n karatsu ka tsugono tsi. ⁴ Aratsu a tsugono kamanga n a nishi a kyawain karatsu ka tsugono tsi. Nkoshi kamanga n ama a nishi a da a'ari pini a zuba u le. A ukusa ta aminya a pun n ifuni i zinariya a a'aci a le. ⁵ Ili i na yi i'ya i'ari uwutusa a karatsu ka pige ki: ulafa, n mawura ma pige, n makpankashila. Avasu a shindere yi a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a'ari a utasa a kapala ka karatsu ki. ⁶ Nala kpm dem a asu u da a kirai a kapala ka karatsu ka

[†] 3:15 Pini na, "Shen" kalen ka ne ka unaka kaci a asu u manyan ma Kashila, "Yuwu" kpm ukpada u unaka kaci a asu u manyan ma Kashila.

tsugono tsi u rotso tã kushivã ka kãri pun cika ka laða yavu madubu ma ma wundyamgbanãka.

Ili i uma i nishi i'ya i kyawain karatsu ki, kaðon dem i te. Ili i nala yi i'ã tã n a'eshi kapala n kucina.

⁷ I kagitã i'ã tã n kaci tyoku u gabako. I ire kpmam kaci ka ne tyoku u kagono ka kanaka. I tatsu i'ã tã n upetiwa'eshi tyoku u vuma. I nishi yi kpmam i rotso tã kajambu ka ka imkpusa. ⁸ Ili i uma i nishi yi, ya dem wã tã n ashan a teli, ikyamba i le kpmam i'ã tã upali n a'eshi, hal n kere ka ashan ki dem. Kaara n kayin a tsu asakã ushipa wa:

“Magono ma Zuba uza u uwulukpi u ða. Uza u uwulukpi u ða.

Uza u uwulukpi u ða.

Aya Kashilã Uza u Ucira Gbã.

Aya uza ða wãri caupa, aya dem wãri gogo-na, kpmam aya wa tuwã.”

⁹ Ili i uma i nala yi i lyai kapala n i cikpali uza ða wãri ndishi a karatsu ka tsugono ki. I naãã yi kpmam tsupige n ucikpa. Aya uza ða wãri n uma hal ubana bawu utyoku. ¹⁰ Nkoshi kamanga n ama a nishi n nala mi dem n kuðangi a kapala ka uza ða wãri ndishi a karatsu ka tsugono ki. Tyoku ða a'ãri pini ulyaka uza ða wãri n uma hal ubana bawu utyoku kayala, aku a zuwusai ifuni i le a kapala ka karatsu ka tsugono ki a danai,

¹¹ “Magono ma Zuba n Kashilã ka tsunu,

u lobono tã vu wushi icikpali,

tsupige, n ucira kpaci aða vu gain i'ya.

Aða vu yain ili gbã,

vu yain i'ya tyoku ða i'ãri

adama a ða nala va ciga i'ya.”

5

Maku ma Kondom ma kukpã tagarãda

¹ Ili i roku i'ya kpmam n wenei a kuwene ku vã i'ya, vuma ða wãri ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki wa ðana tagarãda u ða wãri warãka u bululu n ikorongi* a apashi a re gbã. Kashilã ka kaðalã tã u ða kpmam u paðarai u ða mai n cirãkpa† tsu shindere n ili i uzuwa iryoci.† ² Aku n wenei kpmam katsumate ka zuba ka ucira, kãri kadyanshi n kalagatsu ka ucira, ka danai: “Ya ratsai u fukpã cirãkpa tsi aku u barãkpa tagarãda vi? ³ Shegai uza wã la a zuba ko a likimba ko kpmam

* 5:1 Tagarãda u ða wãri warãka u bululu: A'ayin a nala a tsu yan tã itagarãda i le a warãka u te u bululu, aku a kaðalã u ða a mmuku ma alangu. † 5:1 A'ayin a nala yi, a tsu kimba tã ukanikorongi n cirãkpa aku a zuwa iryoci a kucina i'ya ya wenike uza u ili. A kukpã baci u ða she cirãkpa tsi tsu fukpã kpmam ko uza wa fuda kpmam wa kimba u ða tyoku ða wãri caupa wa. Uza ða uza u ili u ðangasai aya koshi wãri n ucira u ða wa fukpã iryoci yi.

a kere ka iyamba uza da u ratsai u kukpa tagarada vi u yain u da kaneshi wa.

⁴ Aku n rongoi a kushen cika, kpaci ko uza wa la u rawai u kukpa u da u yain kaneshi wa. ⁵ Aku uza u te a asuvu a nkoshi mi u tonuko mu, “Pada kushen ki! Wene na, uza roku u da pini uza da u lyai kaci. Aya a tsu isa Gabako, magono ma, uza da u wuta a asuvu a kaletsu ka Yahuza. Aya matsukaya ma pige ma Dawuda Magono. Aya uza da wa fuda wa fukpa cirakpa tsu shindere tsu nala tsi, aku u barakpa tagarada vi.

⁶ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki. Ili i uma i nishi i nala yi na nkoshi mi n kyawan yi. Ikyamba i ne i'a ta yavu ama a'ari a wuna yi a yankai udarakpa. Wa ta n avana a shindere n a'eshi a shindere, a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a da Kashila ka suki ubana a abon a likimba gba. ⁷ Maku ma Kondom mi ma banai ma bidyai tagarada u da uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono wa bana a kukere ku ulyaki ku ne ki. ⁸ An wari pini uyan nala, aku ili i uma i nishi na nkoshi kamanga n ama a nishi yi a kudangi a kapala ka ne. Ya dem wa bana molo n kabelu ka zinariya. Kabelu ki ka ta ushadangi n ili i magulani i'ya i'ari kushani ka kvasu ka ama aza da a ka gbashika Kashila. ⁹ Aku a shipai ushipa u savu u na:

“Vu ratsa ta vu bidya tagarada vi

vu fukpa cirakpa tsi vu barakpa u da.

Ili i'ya i zuwai i'ya, ama a'ari a wuna vu ta,

kpam mpasa n vunu n wokoi katsupi

an vu wutukpai ama a agali kau-kau, n aletsu, n ama, n iyamba,

kpam gogo-na ama a Kashila a da a'ari.

¹⁰ Vu zuwa le a woko kagali ka ne; wata,

adarakpi aza da a ka gbashika Kashila.

Kpam a ka lya ta tsugono tsu likimba.”

¹¹ Aku n doki n webelei, n panai atsumate a zuba a ka shipa. Kakuma ka le ka kari ukece wa.† A kyawain karatsu ka tsugono ki n ili i uma i nishi na nkoshi mi. ¹² Aku a shipai n alagatsu a ucira:

“Tsa cikpala ta Maku ma Kondom

ma a'ari a wunai vi,

adama a ucira u pige,

n utsari, n kakiri n ucira u ne.

Wa wusha ta karinga n tsupige,

n icikpali cika!”

† 5:11 Kakuma ka atsumate a zuba yi ka rawa ta azu azu hal ubana a asu azu azu kupa bawu utyoku.

¹³ Aku n panai gb̄a ili i uma ya shipa; wata, gb̄a i'ya i'ari a zuba, n likimba, n i'ya i'ari a kere ka likimba, n asuvu a kushiva. Ushipa u le vi u da na:

“Uza da wari a karatsu ka tsugono ka6olo n Maku ma Kondom mi wa ta n karinga ka pige n icikpali, n tsupige, n ucira hal ubana bawu utyoku.”

¹⁴ Aku ili i uma i nishi yi a wushuki, “Nala wari!” Nkoshi mi kpam n kudangi n lyaka yi kayala.

6

Maku ma Kondom ma fukpai cirakpa

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu kagita a asuvu a tsu shindere, pini nala, n panai ili i uma i te a asuvu a i nishi yi i yain kadyanshi n kalagatsu ka makpankashila, u danai, “Tuwa!” ² An n webelele, aku n wenei kadoki ka eri. Uza da kpam u yuwai ka vi wa banā utaun, aku u wushai funi. Wa wala ili i ne yavu uza da u lyai kaci ka kuvon ushani, kpam wa doku wa lya.

³ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu ire, pini nala, n panai ili i uma i ire i danai, “Tuwa!” ⁴ Aku kadoki ka roku ka shili yavu akina ka wutai. Uza da u yuwai ka vi u wusha ta ucira u da wa zuwa ama a likimba a shilakana utyoku u le, tsara a wunamgbana a asu u kuvon. Uza da wa walaka ka vi u wusha ta burundu u pige.

⁵ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tatsu. N panai ili i uma i tatsu yi i danai, “Tuwa!” An n webelele, aku n wenei kadoki ka lima. Uza da kpam u yuwai ka vi wa banā ili i ukondugo araji a kukere ku ne. ⁶ Aku n panai ili i roku i'ya kalagatsu ka ne ka wutusa a mere ma ili i uma i nishi i nala yi. Ka danai, “Ikebe i'ya vuma wa tsara a manyan ma uliva, * i'ya a tsu tsupa ikebe i kakundatsu ka te ka ityabi. † Ikebe yi kpam unā u te u da n i'ya a tsu tsilaka akundatsu a tatsu a ilya. Kpam kotsu vu nangasa manivi ko mini ma cinwi mi wa!”

⁷ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu nishi, pini nala, n panai ili i uma i nishi yi i danai, “Tuwa!” ⁸ An n webelele, aku n wenei kadoki ka kari dusu. Uza da u yuwai ka vi kala ka ne ka Ukpā, uza da a ka isa Asu u Akushe wari utono uza u kagita vi evu evu. Kashila ka pecei ama a likimba a6aci a nishi. Ukpā n Asu u Akushe a wushai ucira u da a ka wuna ka6aci ka te a asu u kuvon, n kambulu n usara kau-kau, na nnama n kakamba.

* 6:6 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

⁹ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpaḽi cirakpa tsu tawun. N wenei a'ulu a aza a maci a cuku tsu asudarakpa. Ama a na yi alya aza ḽa atokulalu a wunusai adama a kadyanshi ka Kashilā ka maci ka a dansai. ¹⁰ A'ulu yi a 'yangasai alagatsu n ucira a danai, “Ashekapige, avu uza u uwulukpi u ḽa, kpm uza u mayun! Tsa folo vu, kotsu vu barakpa wa vu yanka aza a likimba a ḽa a wunusa tsu afada kpm vu yan le mavura.” ¹¹ Aku Kashilā ka nakai ili i uma yi ya dem matogo ma pun ma bululu, u tonuko le a wunvuga kenu hal she atokulalu a le a wuna atoku a tsugbashi a le; wata, atoku a le hal she a shadangu kakuma ka ama ka Kashilā ka zuwuka le.

¹² Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpaḽi cirakpa tsu teli. Likimba gbaḽai n ucira. Kaara ka naka kpm katyashi wa, aku karimbi ka kimbai asu gba. Uwoto u wokoḽi san yavu mpasa. ¹³ Atala a rukpusai a zuba utuwa a likimba tyoku ḽa apopi a gburu a tsu rukpusa uwule u ucira u sakata le baci. ¹⁴ Zuba katalai yavu kajiba ka a katalai aku a takpai ka. Nsasa n iyamba i mere ma mini a 'yangasai a asakai asu u ḽa a'ari caupa vi adama a ugbaḽa vi.

¹⁵ Pini nala, ama hal na ngono a matsai tsara a kpawunsa a a'afuru ko kpm a mere ma atali a ugadi a nsasa. Azapige a gomunati, n atigi dem a boloi tsara a kpawan. N wenei dem aza a utsari, n aza a ucira a ka kpawunsa. Hal n agbashi n aza ḽa bawu a'ari agbashi dem a ka kpawunsa. ¹⁶ A'ari u'isasa nsasa n atali, a ka dansa, “Tsa folo ḽa, tuwai i rukpa tsara i sokongu tsu kotsu uza ḽa wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki u wene tsu wa, kpm Maku ma Kondom mi ma fuda ma yan tsu mavura wa. ¹⁷ Mayun ḽa Kain ka upan u Kashilā n Maku ma Kondom mi ka a ka yanka ya dem mavura ka rawa ḽe, kpm uza wa la wa la a upana u ikyamba u nala vi wa.”

7

Ili i uzuwa iryoci i aza a Isara'ila

¹ An nala wurai, aku n wenei atsumate a zuba a nishi kushani a abon a nishi a likimba, a kanai uwule u nishi tsara uwule u lapana a likimba ko a kushiva kpm ko a madanga wa. ² Aku n wenei kpm katsumate ka roku ka wutai a kasana, wa banai ili i uzuwa iryoci i Kashilā Uza u Uma. U yankai atsumate a nishi a ḽa a nakai ucira a foro iyamba n kushiva kadyanshi n kalagatsu ka ucira. ³ U danai, “Kotsu i asaka uwule u nangasa iyamba, n kushiva ko kpm ndanga wa, she a'ayin a ḽa tsu zuwusukai agbashi a Kashilā ka tsunu iryoci n ili i uzuwa iryoci i ne a acen a le. ⁴ Aku n panai kalagatsu ka isai kakuma ka lamba u ama ḽa atsumate yi a yankai iryoci n ili i uzuwa iryoci i Kashilā a acen a le yi.

Kakumā ka ama ki ka azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000). Ama a na yi alya mmuku n tsikaya m aletsu kupa n a re a aza a Isara'ila. Aza da atsumate yi a zuwusukai iryoci yi alya:

⁵⁻⁸ A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re (12,000) a kagali ka Yahuza, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Roben iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Gadu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Ashiru iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Nafutali, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Manase iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Saminu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Levi iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isaka, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Zebulun iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isuhu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Bayami iryoci.

Kakumā ka ama ka lyakai Kashilā kayala

⁹ An nala wurai, aku n webelei pini nala, n wenei kakumā ka ama ushani ka ka wurai ukece. A wuta t̄a a asuvu a iyamba, kagali, ama n aletsu a likimba gb̄a, aku a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono ki n Maku ma Kondom mi. A ukusai aminya a pun cika kpam ya dem wa 6̄an̄a avuku a mashuwan a kukere ku ne. ¹⁰ A ka salasa n kalagatsu ka pige, n a dansi,

“Kashilā ka tsunu ka n Maku ma Kondom uza da u wauwa tsu, Kashilā ka tsunu uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono.”

¹¹ Gb̄a atsumate a zuba a shamgbai a kyawain karatsu ka tsugono ki kaḅolo n̄a nkoshi n ili i uma i nishi yi. Aku a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyakai Kashilā kayala.

¹² A ka dansa,

“Mayun da,
Kashilā ka tsunu
uzapige da, uza u ucira,
n tsupige, n kakiri.
Asakā tsu cikpala yi
tsu cikpa yi
tsu nakā yi karinga
hal ubana bawu utyoku.
Ami!”

¹³ Uza u te a asuvu a nkoshi mi u wece mu, “Ama da a ukusai aminya a pun yi an yayi? Nte a wutusai?”

¹⁴ Aku n wushunku yi, “Uzapige, mpa n reve wa, shegai avu reve t̄a.”

Aku u tonuko mu, “Alya aza da a soi upana u ikyamba u pige u nala vi bawu a kuwusai. A zasai aminya a le n̄a mpasa n Maku ma Kondom, aku aminya a le a wokoi pun cika.

15 “Adama a nala a ḏa a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashilā. A tsu lyaka yi tā kayala kaara n kayin, a kuwa ku ne ka a tsu gbashika yi. Uza ḏa kpmam wari ndishi a karatsu ki wa rongo tā n ele kpmam u kirana n ele.

16 “Ama a nala a ka doku a ka pana kambulu wa, a ka pana kpmam kakuli wa. Kaara ka doku ka damgbarasa le wa, usudugbi kpmam wa runukpa le wa, 17 adama a ḏa Maku ma Kondom ma mari a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki aya kaliniki ka le. Wa tono tā n ele ubana a asu u ḏa mini ma ma tsu naḡa uma ma wutusa. Kashilā kpmam ka yansasa tā gba meshi ma le.”

8

Cirakpa tsu makorishi

1 An Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu shindere tsu makorishi tsu waraka u bululu vi, mawura ma la a zuba wa, hal ubana kagbidi ka ulapa u uwule.

2 Aku n wenei atsumate a zuba a pige a shindere a ḏa a shamgbai a kapala ka Kashilā ki, a wushai avana.

3 Katsumate ka zuba ka roku kpmam kau ka tuwai ka shamgbai a asudarakpa. Wa banā kabelu ka zinariya ka urunukpusa ili i magulani. U wusha tā ili i magulani ushani i'ya u darakpai kabolo n kvasu ka ama a Kashilā. Katsumate ki ka zuwai kune ku na ki a asudarakpa u ḏa a yain n zinariya u ḏa wari pini a kapala ka karatsu ka tsugono ki. 4 Aku kangā ka ili i magulani ka katsumate ka banā a kabelu ki n kvasu ka ama a Kashilā ka 'yangai a zuba ubana a asu u ḏa Kashilā kari. 5 Aku katsumate ki ka kenei tsikina pini a asudarakpa vi u shadangi kabelu ki. U vutalai ka a likimba, a rongoi uyansa mawura icun kau-kau, na mkpankashila, n ulada, aku likimba gbadai cika.

Atsumate a zuba a fulai avana

6 Aku atsumate a zuba a shindere a ḏa a ka banā avana a shindere a fobusoi tsara a fula.

7 An katsumate ka zuba ka kagita ka fulai kavana ka ne, aku atsumate a zuba a vutalasai mini ma atala n akina a ḏa a'ari kasatari na mpasa a likimba. Akina yi a kulatangi kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a likimba, a nansasai gba ndanga n iceshi i'ya i'ari a kabaci ka nala ki.

8 Aku katsumate ka zuba ka ire ka fulai kavana ka ne. A vutalai ili i roku yavu masasa ma pige ma ma tasa n akina a asuvu a kushiva. Kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kushiva yi ka wokoi mpasa. 9 Gba ili i'ya i'ari pini a kabaci ka nala ki i kuwai, a'atsu a ḏa kpmam a'ari pini a namgbusai.

10 Katsumate ka zuba ka tatsu ka fulai kavana ka ne, katala ka pige ka ka tasa yavu kavasu ka wutai a zuba ka rukpai. A

asuvu a agat̄a a tatsu dem, ka rukp̄a t̄a a asuvu a agat̄a a te. A asuvu a a'eshi a mini a tatsu dem, ka rukp̄a t̄a a keshi ka mini ka te. ¹¹ Kala ka katala ki ka Agum̄a a Akoni, aku kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a mini yi ka konikpoi. Ama ushani a kuw̄a t̄a adama a akoni a mini yi.

¹² Aku katsumate ka nishi ka ful̄ai kavana ka ne. Ili i roku i gbashai kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a kaara u nangasai ka n uwoto n atala.* Aku kaḅaci ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka katyashi ka kain ka wokoi karimbi. Nala dem kaḅaci ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka uwoto n ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka atala a naḳ̄a katyashi n kayin wa.

¹³ An n weḅelei aku n wenei kajambu ka imkpusa a zuba, n panai ka sal̄asa cika, “Upana u ikyamba! Upana u ikyamba! Upana u ikyamba wa tuw̄a t̄a a asu u ama a likimba, atsumate a zuba a tatsu a ḁa a buwai vi a ful̄a baci avana a le.”

9

¹ Aku katsumate ka tawun ka ful̄ai kavana ka ne. N wenei ili i roku yavu katala ka ka rukp̄ai a likimba vi. Katala ki ka wusha t̄a makukpunk̄i ma ukukpunk̄a kaḁaḁa ka bawu k̄ari n utyoku. ² An ka kukp̄ai, aku k̄anḡa ka wut̄ai yavu k̄anḡa ka k̄ari a asuvu a kunu ka k̄ari n akina walu-walu. K̄anḡa ki ka kimba t̄a zuba kpam ka k̄angi dem kaara, aku asu vi u wokoi n karimbi. ³ Pini nala, abaruma a wut̄ai ushani a asuvu a k̄anḡa ki a cip̄ai a likimba. A wut̄a t̄a n ucira u ḁa a ka tad̄asa ama tyoku ḁa adaḅu a tsu yan. ⁴ A tonuko le, “Aza ḁa bawu a'ari n iryoci i ili i uzuwa iryoci i Kashil̄a a acen a le, alya koshi ya tad̄asa. Shegai kotsu i tad̄asa ndanga ko iceshi wa.” ⁵ Kashil̄a ka wushunku le t̄a a yanka ama a nala yi mavura cika hal uwoto u tawun, shegai u wushunku le a wuna le wa. Mḁal̄a mi tyoku u mḁal̄a n kudaḅu n ḁa m̄ari ku tada baci uza. ⁶ A a'ayin a nala yi, ama a ka bolo t̄a ukp̄a, shegai a ka tsar̄a u ḁa wa. A ka ciga t̄a a kuw̄a, shegai a ka fuda wa.

⁷ Abaruma yi a rotso t̄a adoki a ḁa a foḅusoi adama a kuvon. A'a t̄a n ifuni i zinariya a a'aci a le, kpam upetiwa'eshi u le u rotso t̄a u ama. ⁸ Kenji ka le k̄a t̄a n akumgbi yavu ka aka, a'anga a le kpam tyoku u a'anga a gabako ḁa a'ari. ⁹ A ukai ntogo ma urim a akamba a le. Mawur̄a ma ashan a le a ka wur̄a, m̄a t̄a yavu mawur̄a ma adoki na nringongo n le a ka wur̄a a ka dar̄aka ubana a asu u kuvon. ¹⁰ Na ntad̄atsu n ḁa m̄ari a iwunja i le n ḁa n tsu naḳ̄a le ucira u ḁa a tsu zuwa ama a pana ikyamba hal uwoto u tawun vi. ¹¹ Magono ma le aya

* **8:12** Kaara ka tsu naḳ̄a t̄a katyashi hal ulapa u uwule kupa n u re, shegai a'ayin a ḁa a korongi makpand̄a ma na mi, ulapa u uwule kull̄a u ḁa koshi ka tsu naḳ̄a katyashi. Nala dem uwoto n atala; ulapa u uwule kull̄a u ḁa koshi a tsu naḳ̄a katyashi. A'ayin a ḁa baci bawu katyashi ka le k̄ari pini karimbi ka ka tsu kimba asu.

katsumate ka zuba ka ka lya tsugono a kaḍaḳa ka bawu kari n utyoku vi. Kala ka ne ka Kawuni (n Tsiyahuda aya Abadon, n Tsiheline† kpm aya Apoliyo).

¹² Upana u ikyamba u kagita u kotso de. Shegai upana u ikyamba i re i roku i'a ta a utuwa.

¹³ Aku katsumate ka zuba ka teli ka fulai kavana ka ne. N panai kalagatsu ka yain kadyanshi a asuvu a avana a da a'ari a ngan n asudarakpa u da a yain n zinariya u da wari kushani a kapala ka Kashila. ¹⁴ Kalagatsu ki ka tonukoi katsumate ka zuba ka teli ka ka banā kavana ki, "Surukpa atsumate a zuba a nishi a da Kashila ka zuwai a sira le a Agata a Yufiriti a pige yi!" ¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka teli ki ka ba ka surukpai atsumate a zuba a nishi yi a wutai tsara a ba a wuna kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. Kashila ka fobuso le ta tsara a yain nala dere u ulapa u uwule u nala vi n a'ayin a nala yi hal n uwoto n kayen ka nala ki dem. ¹⁶ Atsumate yi a tono ta n asoje a da a ka walaka adoki. N pana ta a da aly a pini hal azururu amangatawanre (200,000,000).*

¹⁷ A asuvu a kuwene ku va, n wene ta adoki n ayuwi a le. Ayuwi yi a ukusa ta ntogo ma irim n da mari san yavu akina, ulima u le kpm yavu mbucu ma ivashi i akaryabi kpm n ulada u mini ma tsulon. A'aci a adoki yi a'a ta yavu a'aci a igabako, akina n kanga n akina a eri a ka wutusa a anana a le. ¹⁸ Usara u tatsu u nala vi, (wata, akina, n kanga, n akina a eri a da a ka wutusa a anana a adoki yi,) n u da a wunai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. ¹⁹ Anana a adoki yi a da gbam koshi wa, hal dem n iwunja i le i'ya i'ari n ucira u da a ka ne ama usan. Iwunja i le tyoku u a'ali a da, a'a ta n a'aci a da a ka kapa ama.

²⁰ Shegai ama da bawu a kuwai n usara u na vi a 'yuwan ta ukpatala a asaka tsicingi tsu le. A lyai kelime n ulyasaka ityoni i cingi kayala, a lyasakai kpm ameli kayala a da a rumai n zinariya, n azurufa, n irim i shili, n a da a sadarai a atali, n a da a shei na ndanga. Ameli a nala yi a tsu wene ko ili, ko kpm a pana kadyanshi, ko a wala wa! ²¹ Ama a na yi a asaka uwunusa atoku a le wa, a asaka uyansa tsukunu wa, kpm dem a asaka uyansa tsugbani, n uboki wa.

10

Katsumate ka zuba n maku ma tagarada

¹ Aku n wenei kpm kuwene, katsumate ka zuba ka ucira kari ucipa a iyamba. U wambanai kalishi yavu kunya, n kasomini zuba n kaci ka ne. Upetiwa'eshi u ne wa lada yavu kaara, a'ene a ne kpm yavu adawatsu a akina. ² Wa banā

* 9:16 Kakuma ka asoje ka 200,000,000.

maku ma tagarada ma mari ubarakpi. U shamgbai n kune ku ulyaki ku ne a kushiva, ka ugula kpm a kagida. ³ U wurangi yavu gabako. An u wurangi, aku mkpankashila n shindere n wushuki. ⁴ An mkpankashila mi n wushuki, mpana n cigi n gita ikorongi, aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Sokongu ili i'ya mkpankashila n shindere mi n danai vi, kotsu vu korongu i'ya wa.”

⁵ Katsumate ka zuba ki ka radagbai kukere ku ulyaki ku ne ubana a zuba. ⁶ Aku u tsinai n kala ka Kashila, ka kari n uma hal ubana bawu utyoku, uza da u yain zuba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n iyamba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n kushiva n ili i'ya i'ari a asuvu a le gba, ukuna u maci u da wa tonu. U da, “Kashila ka barakpa wa, aku u yain ili i'ya u fobusoi. ⁷ Shegai katsumate ka zuba ka shindere ki ka fula baci kavana ka ne, Kashila ka yan ta ili i'ya wari u sokongi hal utuwa gogo-na vi, tyoku da u tonukoi agbashi a ne, nsumate.”

⁸ Kalagatsu ka doki ka isa mu: “Wala vu ba vu wushi tagarada u da wari ubarakpi vi, u da katsumate ka zuba ka bana vi.”

⁹ Aku n banai a asu u katsumate ka zuba ki, n tonuko yi u naka mu maku ma tagarada mi. Aku u tonuko mu, “Wusha tagarada vi vu takuma u da. Wa yankpa ta a unu u vunu yavu ishigi, shegai wa vura vu ta katsuma.” ¹⁰ N wushai tagarada u da wa bana vi n takumai. U yankpa ta cika yavu ishigi a unu u va, shegai an n sodugi u da, aku u vura mu katsuma. ¹¹ A tonuko mu kpm, “U kana ta vu doku vu tonuko ama ili i'ya Kashila ka fobusoi u yanka ama n iyamba n aletsu kau-kau, na ngono gba.”

11

Ama a re aza da a wenei ukuna vi

¹ Pini nala, a naka mu kalangu ka uratsanaka, aku Kashila ka tonuko mu, “Wala vu ba vu ratsanaka Kuwa ku Kashila n asudarakpa, vu keci kpm ama da a'ari ulya kayala pini. ² Shegai kotsu vu ratsanaka ulanga u kuwa vi wa, kpaci n naka u da de Awulawa. A ka lya ta tsugono tsu ilyuci i va hal uwoto amangare n u re.* ³ Ma suku ta ama a va ama a re aza da a revei n kami ka ukuna ki a yain ku'ari ku akani a mayun a va. A ka uka ta aminya a da a tsu uka adama a unambukatsuma, kpm a ka dansa ta akani a va a asuvu a a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260) a nala yi. ⁴ Ama a re a da a dansai akani a Kashila yi, a shamgba ta a kapala ka Asheku uza da wa lya tsugono tsu likimba gba.

* **11:2** Uwoto amangare n u re ili i te i'ya n a'ayin 1,260. Ili i te i'ya dem n ayen a tatsu n kagbidi a masala ma 12:14.

Alya ndanga n zayitum n re n ashampatsu a ncikalun re n da mari pini vi. ⁵ Uza wa ciga baci u ne le usan, akina a ka wuta ta a anana a le a wuna atokulalu a le yi. Nala Kashila ka wuna uza da baci dem wa ciga u ne le usan. ⁶ A a'ayin a da a'ari uyan ku'ari ku akani a Kashila yi, u naka le ta ucira u da a ka fuda a ka shamkpa mini ma zuba. A wusha ta dem ucira u da a ka savada mini ma woko mpasa, kpam a zuwa usara u da u nei likimba usan. A tsu yan ta nala a'ayin a da baci dem a ka ciga a yain.

⁷ An ama a re yi a kotsoi udansa akani yi, aku kadin ka ka wuta a kadaka ka bawu kari n utyoku vi ka yain kuvon n ele. Ka lyai kaci ka le ka wuna le. ⁸ A ka asaka ta ikyamba i le a ure u pige u ilyuci i pige i nala yi a asu u da a wandamgbani Asheku a le. U da a yankai tsizagadi a isa yi "Sodom"† n "Masar." ⁹ Ama n agali n aletsu n iyamba a ka wundya ta ikyamba i le. A ka asaka uza u cidangu le wa hal she a yan a'ayin a tatsu n kagbidi. ¹⁰ Ama a likimba gba a ka yan ta mazanga adama a ukpa u ama a re a nala yi. A ka yan ta abiki hal a sukusuku atoku a le kune, kpaci nsumate n re n nala mi n zuwa ta ama a panai ikyamba cika.

¹¹ Shegai an a'ayin a tatsu n kagbidi a nala yi a wurai, aku Kashila ka doki ka fulaka le kuvi ka uma. Aku a 'yangai a shamgbai, ama da a wene le vi a panai uwonvo cika. ¹² Nsumate n re mi n panai kalagatsu ka ucira ka wuta a zuba, ka danai, "Yuwai utuwa na!" Aku a yuwai ubana a zuba a asuvu a kalishi, atokulalu a le n a wundi le.

¹³ Kute-kute iyamba i gbadai n ucira, pini nala, kuma ku te a asuvu a kuma kupa ku ilyuci ki ku wasasai. Ama azu a shindere (7,000) a da a kuwai adama a ugbadu u iyamba vi. Aza da kpam a buwai n uma a pana ta uwonvo cika aku a nakai Kashila ka kari ndishi a zuba tsupige. ¹⁴ Upana u ikyamba u ire u kotso de, shegai u tatsu wa ta a utuwa.

Kavana ka shindere

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka shindere ka fulai kavana ka ne, n panai alagatsu a ucira a ka dansa, "Kashila ka tsunu n uza da u dangasai u woko Kawauwi ki, wa ta n ucira u da wa lya tsugono tsu likimba gba. Kpam Kashila ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku."

¹⁶ Nkoshi kamanga n ama a nishi aza da a'ari ndishi a aratsu a tsugono a kapala ka Kashila, a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyaka yi kayala. ¹⁷ A danai, "Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba, uza da wari gogo-na kpam uza da wari caupa, Tsu cikpa vu ta an va wenishike ucira u vunu, kpam vu gitad de ulya tsugono tsi.

¹⁸ Ama a likimba a'ari a ka pana ta upan u vunu cika, shegai gogo-na a'ayin a upan u vunu a rawa de. A'ayin a yan de a da va yanka akushe afada, vu naka kpm agbashi a vunu katsupi. Va naka ta ntsumate n vunu n aza a uwulukpi a vunu katsupi. Va naka ta gba aza da a panai uwonvo u kala ka vunu katsupi, ili i'ya i bidyai uza u kenu hal ubana uza u pige. Aku vu wuna aza da a tsu zuwa ukpa a likimba.”

¹⁹ Pini nala, Kuwa ku Kashila ka kari a zuba ku kukpai, tsara a wene Akpati u Kazuwamgbani† u da wari pini. A rongoi ulada, n mawura ma pige, n makpankashila, n ugba da u iyamba u pige, n mini ma atala.

12

Uka n ubungu

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. Uka roku u da pini kpm kunya ka u sirai kaara ka. A'ene a ne kpm a uwoto u da a'ari utadangi. Funi da pini a kaci ka ne u da wari n atala kupa n a re. ² U yan de evu n umatsa, kpm mballa n upana u ikyamba m ilimaci yi i zuwa yi ta isali cika. ³ Kute-kute n wenei iryoci i roku a zuba. N wenei ubungu u shili u pige u da wari n a'aci a shindere n avana kupa. Kaci dem ka ta n maku ma funi ma ne. ⁴ Uwunja u ne u rononoi kaƙaci ka te a asuvu a aƙaci a tatsu a atala a zuba, aku u vutalaji a da a likimba. U shamgbai a kapala ka uka u ilimaci vi tsara u matsa baci maku mi aku u sodugu ma. ⁵ Aku u matsai kalobo, uza da wari n ucira u da wa lya tsugono tsa ama a likimba gba n kalangu ka urim. Katsumate ka zuba ka fulaji maku mi u bankai ma a asu u Kashila, tsara u ba u dusuku a karatsu ku tsugono tsu ne. ⁶ Aku uka vi u sumai u banai a mete a asu u da Kashila ka foƙusuko yi. Nte a ka kirana n eyi de hal a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatastu (1,260).

⁷ Kute-kute a gitaji kuvon a zuba: aku Mika'ilu katsumate ka zuba ka pige n atsumate a ne a gitaji kuvon n ubungu vi, ubungu vi n atsumate a ne a kanaji dem kuvon n ele. ⁸ Shegai ubungu vi u lya kaci ka kuvon ki wa, kpm a ka asaka yi n atsumate a ne a shamgba de a zuba kpm wa. ⁹ Mika'ilu n atsumate a ne a vutalaji ubungu vi a wutukpa yi a zuba ubana a likimba kaƙolo n atsumate a ne. Ubungu u na vi aya gai wari pini tun caupa vi, aya a tsu isa Kalapansi kpm dem a tsu isa yi ta Kanangasi.* Aya u tsu zuwa ama a yain unyushi u cingi.

¹⁰ Aku n panai kalagatsu a zuba ka yain kadyanshi n ucira ka danai:

* 12:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

“Gogo-na Kashilā ka tsunu ka wauwa tā ama a ne!
 Gogo-na wa yan tā manyan n ucira u ne,
 u lyai tsugono tyoku u magono!
 Gogo-na Kawauwi ka ne ka wenike tā ucira u ne a likimba!
 Adama a ḍa Kalapansi ka buwa kpam kushani a zuba a kapala
 ka Kashilā wa,
 kpam wa doku wa tuko kadyanshi ka atoku a tsunu agbashi
 kaara n kayin wa.

A vutaḷa ḍe Kalapansi a wutukpa yi a zuba!

¹¹ Ama a tsunu a lya tā kaci ka ne
 adama a mpasa a Maku ma Kondom mi,
 n kadyanshi ka Kashilā ka a yain kuḍari.

A pana uwonvo u ḍa a ka kuwa wa.

¹² Gbā eḍa aza ḍa i'ari a zuba yanyi mazanga.

Shegai eḍa aza ḍa i'ari a iyamba n a asuvu a mini ya pana tā
 ikyamba cika.

Kpaci Kalapansi ka bana tā a likimba a asu u ḍa i'ari,
 kpam upan u de u ḍa wari,
 kpaci u reve tā a'ayin a ne a buwa ushani wa.”

¹³ An ubungu vi u wenei a vutaḷa yi ḍe a likimba, aku u gitai
 uloko uka ḍa u matsai maku ma vali mi. ¹⁴ A naḱai uka vi
 ashan a kajambu ka pige tsara u imkpa ubana a asu u ḍa wari
 a mete. Nte a ka kirana n eyi ḍe hal ayen a tatsu n kagbidi, †
 ubungu vi kpam wa fuda wa yanka yi ili wa. ¹⁵ Aku ubungu
 vi u cikpunkai uka vi mini n unā u ne yavu agaṭa tsara ma
 pura yi. ¹⁶ Shegai iyamba i baṅgai uka vi: i kukpai unā u ne i
 soi mini ma ubungu u cikpai vi. ¹⁷ Ubungu vi u panai uka vi
 upan cika, aku u lazai tsara u ba u yain kuvon na mmuku n
 ne n ḍa n buwai. Mmuku n ne mi alya aza ḍa a naḱai udani u
 Kashilā karinga a tonoi kpam akani a ḍa Yesu wenishikei.

¹⁸ Aku ubungu vi u shamgbai a ikengi i kushiva. ‡

13

Kadin ka ka wutaḷa a asuvu a kushiva

¹ A kuwene ku va ki, n wene tā kadin ka 'yanga ka wuta
 a asuvu a kushiva. Ka tā n a'aci a shindere n avana kupa.
 Kavana dem ka tā n maku ma funi ma ne. Kaci dem a korongu
 tā pini a'ala a ḍa a wishai Kashilā. ² Kadin ki ka rotso tā
 kanama, shegai adeshikpetsu a ne yavu manama ma a tsu isa
 biya.* Wa tā kpam n unā yavu u gabako. Ubungu vi u naḱa yi
 ucira dere n ucira u ne, n karatsu ka tsugono n tsugono. ³ Kaci

† 12:14 Kondo kadyanshi ka masala ma 11:2 ‡ 12:18 Itagarada i Kashilā i roku
 i zuwa tā idani i na yi a makpanda ma 17, i roku tani a 18. I roku kpam a masala
 ma 13:1 ma a zuwai i'ya. * 13:2 Adeshikpetsu a biya a gbonguro tā, kpam a'a
 tā n tsileme n akulukpaṭsu a bululu.

ka te ka pini a asuvu a a'aci a kadin ki ka ƙari n kalani ka usan u da wari u gain u wuna yi, shegai usan vi u tana de gogo-na. Ya dem a asuvu a likimba u yan ta majiyan ma kadin ki. ⁴ A lyakai ubungu u da u nakai kadin ki ucira vi kayala. A lyakai dem kadin ki kayala a danai, "Uza wa la tyoku u kadin ka na wa! Uza wa la wa shilakanan n eyi u lyai kaci wa."

⁵ Kashila ka asaka ta kadin ki ka yain agoni n ucira u ne nala, kpam dem u wishai Kashila. U asaka yi ta u tsara ucira u nala vi hal uwoto amangare n u re. ⁶ U gitai uwishisa Kashila. U yankai kpam kala ka Kashila unan u cingi, n a asu u da wari, n ama da kpam a'ari a zuba gba. ⁷ Kashila ka asaka yi ta u yain kuvon n ama a ne kpam u lyai kaci ka le. Kpam dem a naka yi ta ucira a kaci ka agali n ama n aletsu n iyamba gba. ⁸ Ya dem a likimba wa lyaka yi ta kayala, shegai bamu n aza da a'ala a le a'ari ukorongi a Tagarada u Aza a Uma tun kahu a yain likimba. Tagarada nala vi u Maku ma Kondom ma a'ari a wunai vi u da.

⁹ Uza da wari n atsuvu a upana, u pana.

¹⁰ Uza da baci dem Kashila ka dangasai a ka kana, a ka kana yi ta.

Uza da baci dem Kashila ka danai a ka wuna n burundu, a ka wuna yi ta.

Nala wa wenike ta u kana ta ama a Kashila a kawunku kpam a yain n upityanangu.

Kadin ka ire ka ka wutai a uyamba

¹¹ Aku n wenei kadin ka roku ka wutai a asuvu a uyamba. Wa ta n avana a re tyoku u maku ma kondom, u yain kadyan-shi n kalagatsu ka ubungu. ¹² Kadin ka na ki ka shamgbai a kapala ka kadin ka kagita ki, kpam u yain manyan n ucun u ucira u da kadin ka kagita ki ka yankai manyan. N ucira u nala vi u da u zuwai gba uza da baci dem wari a likimba u lyakai kadin ka kagita ki kayala, uza da wari n kalani ka usan u da wari u rawai u wuna yi u da u tana vi. ¹³ Aku kadin ka ire ki ka yansa ikunesavu i pige i pige. Hal gbam u zuwai akina a wutai a zuba utuwa a likimba, ama n a wundi. ¹⁴ Kashila ka zuwai kadin ka ire ki ka yain ikunesavu a kapala ka kadin ka kagita ki, hal u yinsai gba ama a likimba n ikunesavu i ne yi. U tonuko le a mai kameli ka ka rotsoi kadin ka kagita, uza da a'ari a wunai n burundu, shegai u gonoi n uma. ¹⁵ Kashila ka asakai kadin ka ire ki ka zuwai kameli ka kadin ka kagita ki ka yain uma, tsara ka dansa ka zuwa a wuna gba uza da baci bawu u lyaka yi kayala. ¹⁶ A matsai ama a yansai kugyan a akere a ulyaki a le ko kpam a acen a le, ko azapige ko aza a kenu, ko aza a utsari ko aza a unambi, agbashi ko aza da bawu a'ari agbashi. ¹⁷ Ama da a'ari n kugyan ku na alya koshi a ka

tsila kpm a denge. Kugyan ku na ki kala ka kadin ki ka ko kpm lamba da wari a kushani ku kala ka ne.

¹⁸ Ya ciga ta kakiri tsara i reve lamba u kadin vi! Uza da wari n kakiri cika wa reve ta u da. Lamba u ne vi u da amangatawanteli n amangatatsu n u teli (666), kpm wa ta a kushani ku vuma u roku.

14

Maku ma Kondom n ama a ne

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a Masasa ma Sihiyona.* Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000) a'ari kushani n eyi. Ama a nala yi alya aza da a'ari n kala ka Maku ma Kondom ki n ka Tata u ne a acen a le. ² N panai kalagatsu ka roku ka dansa a zuba. Kalagatsu ki ka ta yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa ko kpm yavu mawura ma makpankashila. Yavu mawura ma ama ushani aza da a ka keme molo. ³ Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono, ka6olo n ili i uma i nishi yi, na nkoshi mi. A ka shipa ushipa u savu u da bawu uza wa fuda wa rotsongusu, she ele koshi. A asuvu a ama a likimba gba, alya aza da a wutukpai koshi. ⁴ Alya aza da a kana kaci ka le uwulukpi bawu a yain tsishankala; adama a nala yi a da a'ari uwulukpi. A tono ta Maku ma Kondom mi a asu u da dem u banai. Ele ama a Kashila a da n Maku ma Kondom mi; a'a ta tyoku u ilimaci i kagita i'ya a naka Kashila. ⁵ A tsu yan kaban wa, kpm a'a n yushi wa.

Atsumate a zuba a tatsu

⁶ Aku kpm n wenei katsumate ka zuba ka imkpusa a zuba bilibili. Wa danasa ta akani a Kadyanshi ka Shinga a da bawu a'ari n utyoku a asu u ama da a'ari a likimba; wata, iyamba, n agali, n aletsu, n ama. ⁷ U yain kadyanshi n ucira, "U kana ta i wenike Kashila karinga, kpm i dansa tyoku da wari n tsupige. Kpaci a'ayin a yan de a da wa yanka ama a likimba afada. Wenike ni karinga, adama a da aya u yain zuba n iyamba, n kushiva, n a'eshi a mini."

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka imkpai a zuba tyoku ka kagita ki n ka dansi, "Ilyuci i Babila i pige i rukpa de! Ilyuci i na yi tsishankala tsu ne tsu zuwa ta iyamba dem i wokoi n icadi. Nala dem u zuwai ama a wokoi yavu asoi n tsishankala tsu ne."

⁹⁻¹⁰ Aku katsumate ka tatsu ka tono le, n ka salasi, "Gba ama da a lyakai kadin ki kayala n kameli ka ne a'a ta n kugyan ku kadin ki a acen a le ko kpm a akere a le. Kashila ka zuwa le ta a soi mini ma cinwi ma mavura ma ne. Mini ma cinwi ma na

* 14:1 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

mi a goso ma n mini wa, Kashilā n kaci ka ne aya u tsungi ma n ucira nala a mako ma upan ma ne. Ama a nala yi dem a ka zuwa le tā a pana ikyamba a asuvu a akina a eri a ḍa a ka tasa a kapala ka atsumate a eri n a kapala ka Maku ma Kondom. ¹¹ Akina a ḍa a ka zuwa le a pana ikyamba yi a ka runukpa le tā hal ubana bawu utyoku. Ama a nala yi a ḍa a ka lyaka kadin ki kayala n kameli ka ne kpam a'ari n kugyan ku kala ka ne ki, upana u ikyamba u le wa kotso wa, ko kenu.” ¹² Gbā ili i'ya ili i na yi ya tonoi i'ya, u kaṅa tā ama a Kashilā a kawunku. Alya ama ḍa a tonoi udani u Kashilā kpam a tonoi Yesu mayun.

¹³ Aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Korongu na: Edā aza a mazāngā a ḍa, aza ḍa ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana ya kuwā a asuvu a utono u Asheku!”

Aku Kulu ki ku wushuki, “Mayun ḍa, a ka wunvuga tā a manyan ma a yain, kpam alabari a manyan ma shinga ma le ma tonoi le tā.”

Ukana u likimba

¹⁴ Aku n weḅelei n wenei kalishi ka pun. Uza roku uza ḍa u rotsoi vuma ndishi pini a asuvu a kalishi ki. Wā tā n funi u zinariya a kaci ka ne kpam wa ḅaṅa makanatsu ma kulya a kukere ku ne. ¹⁵ Aku katsumate ka roku ka wutaḅi a asuvu a Kuwa ku Kashilā ka salakai uza ḍa wari ndishi a kalishi ki n kalagatsu ka pige, u danai, “Gita ukana n makanatsu ma vunū. Ili i'ya a ka kana a likimba i gewe ḍe, kpam a'ayin a ḍa gai na vi a ḍa a ka ḅolomgbono i'ya.” ¹⁶ Aku uza ḍa wari ndishi a kalishi ki u koronoi iceshi yi n makanatsu ma ne u kanai i'ya.

¹⁷ N wenei katsumate ka zuba ka ire ka wutaḅi a Kuwa ku Kashilā a zuba, ka tā n makanatsu ma kulya cika.

¹⁸ Katsumate ka tatsu uza ḍa wari n ucira a kaci ka akina, u wutaḅi a asuḍarākpa. Katsumate ka na ki ka isaḅi katsumate ka ire ki u danai, “Bida makanatsu ma vunū vu ḅolomgbono ilimaci i atyaci a cinwiḥ a likimba, kpaci ilimaci i le i gewe ḍe.”

¹⁹ Katsumate ki ka bankai makanatsu ma ne a likimba u kanai cinwi vi. U ḅolomgbonoi ilimaci i atyaci a likimba a asu u pige u ḍa a ka pishisa i'ya. Tyoku ḍa upan u Kashilā wari u ḍa gai la vi. ²⁰ Ilimaci i atyaci yi a pisha tā i'ya a ulanga u ilyuci, kpam mpasa n wotsongi n wutaḅi a asu u ḍa a ka pishisa vi yavu agata a ḍa a rawai mel amangatawanre (200) kpam kaḍaka ka agata ki ka rawa tā udeshe kutawun.

15

Usara u shindere u makorishi

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. N wenei atsumate a zuba a shindere a ka ḅaṅa usara u shindere u makorishi. Kashilā ka kotso

baci uyan ama mavura n usara u shindere u na vi, wa *asaka* ta upana upan. ² N wenei ili i'ya i rotsoi kushiva ka ka lada yavu madubu kasatari n akina. Kpam n wene ta aza da a lyai kaci ka kadin ki n kameli ka ne; wata, kadin ka lamba wari kushani ku kala ka ne. Ama yi a shamgbai a ikengi i kushiva, ya dem wa *banan* molo u da *Kashila* ka *naka* yi. ³ A shipai ushipa u da Musa kagbashi ka *Kashila* u shipai n ushipa u da Maku ma Kondom ma shipai, a danai,

“Avu Magono ma Zuba *Kashila* Uza u Ucira Gba, vu yan ta manyan ma pige ma pige, ma ma zuwa majiyan.

Vu lyai tsugono tsu ama gba.

Ili i'ya vu yain gba mayun da kpam i lobono ta.

⁴ Ama gba a ka *naka* vu ta tsupige, Magono ma Zuba!

Ama gba a ka dana ta, ‘Vu gbonguro ta cika kpam va ta n ucira. Vuma wa la uwulukpi wa, she avu.

Ama a likimba gba a tuwa ta a lyaka vu kayala.

Ya dem wene ta manyan ma maci ma vu yain.’ ”

⁵⁻⁶ N wenei kpam pini a zuba, atsumate a zuba a shindere aza da a ka *banan* usara u shindere vi a wutai asuvu Asu u Uwulukpi† a Kuwa ku *Kashila*. Ya dem u ukai kunya ku eri ka ka lada, n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ⁷ Aku uza te a asuvu a ili i uma i nishi yi u *nakasai* atsumate a shindere yi abelu a zinariya a da a'ari ushadangi n mavura ma *Kashila*, uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku. ⁸ Aku Kuwa ku *Kashila* ki ku shadangi n *kanga* ka ka wutai asu u tsupige tsu *Kashila* n ucira u ne. Uza wa la wa fuda wa uwa pini wa, she usara u shindere u da atsumate a shindere yi a tukoi u kotso.

16

Abelu a upan u Kashila

¹ Aku n panai kalagatsu ka pige Asu u Uwulukpi ka tonkoi atsumate a zuba a shindere yi, “Walai i ba i tsalasa abelu a shindere a upan u *Kashila* a likimba.” ² Katsumate ka zuba ka kagita ka ba ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a likimba. Aku agalama a *tadasai* a ikyamba i aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da a gbashikai kameli ka ne.

³ Katsumate ka zuba ka ire ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kushiva, aku mini mi ma wokoi yavu mpasa n kakushe, aku gba ili i uma i kushiva yi i kuwai.

⁴ Katsumate ka zuba ka tatsu ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a agata n a'eshi a mini, aku a gonoi mpasa. ⁵ N panai katsumate ka zuba ka ka kirana n mini ka danai, “Ada *Kashila* Uza u Uwulukpi.

Ada Kashilā uza dā wari gogo-na kpmam vā tā pini tun caupa!
Dere dā an va yanka likimba afada naha.

⁶ Ama a cingi a zuwa tā mpasa m ama nā nsumate n vunu n
yeni.

Adama a nala vu naka le de mpasa a soi n dā n wokoi katsupi
ka malen ma manyan ma le.

Ili i'ya i gain a tsasa i'ya a ka tsasa.”

⁷ Aku kpmam n panai kalagatsu ka wutai a asudarakpa n ka
dansi:

“Eye, Magono ma Zuba Kashilā Uza u Ucira Gba,
mayun dā kpmam dere dā tyoku dā vu yain ama a cingi
mavura.”

⁸ Katsumate ka zuba ka nishi ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu
ka ne a kaara, aku Kashilā ka asakai ka runukpa ama n akina
a ne. ⁹ Usudugbi u pige u runukpai ama gba, aku a wishai kala
ka Kashilā uza dā suki usara u na vi gba. Shegai a 'yuwain
ukpatala a asaka unyushi u cingi u le a cikpala tsupige tsu ne.

¹⁰⁻¹¹ Katsumate ka zuba ka tawun ka tsalai ili i'ya i'ari a
kabelu ka ne a karatsu ka tsugono tsu kadin ki, aku uyamba
u dā wa lya tsugono tsi u wokoi n karimbi. Ama a ka lumusa
ajiri a le adama a upana u ikyamba nā mballa ma agalama.
Shegai a wishai Kashilā ka Zuba a 'yuwain ukpatala a asaka
unyushi u cingi u le.

¹² Katsumate ka zuba ka teli ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka
ne agata a pige a Yufiriti aku mini mi ma wumkpai. Nala gita
tā tsara a fobusuko ngono n kasana ure u dā a ka tuwa n asoje
a le. ¹³ Aku n wenei pini ityoni i cingi i tatsu i'ya i rotsoi apodo.
A ka wuta a unā u ubungu, n a unā u kadin ka kagita, n a unā
u kadin ka ire ki uza dā wari matsumate ma kaḅan. ¹⁴ Ityoni i
cingi i na yi i'a tā n ucira u dā a ka yan ikunesavu. A bana tā
a asu u ngono n likimba gba a bolomgbono le a yain kuvon n
Kashilā Uza u Ucira Gba a kain ka pige ka wa yan ama afada.

¹⁵ Asheku a danai, “Kiranai ma tuwa tā tyoku dā kaboki ka
tsu tuwa bawu uza revei. Kashilā ka zuwuka tā uza dā bawu
wari alavu kpmam wari ufoḅusi n aminya a ne tsara u rongo
ukyawunsa kataḅa wa unā u shinga, kpmam wa pana uwono u
ama wa a ka wundya yi baci.

¹⁶ Ityoni yi i bolomgbonoi ngono mi asu u te a asu u dā a ka
isa Aramagado n Tsiyahuda.

¹⁷ Katsumate ka zuba ka shindere ka tsalai ili i'ya i'ari a
kabelu ka ne a uwule, aku kalagatsu ka pige ka wutai asuvu
a Kuwa ku Kashilā a karatsu ka tsugono ka danai, “N kotsu
de ko ndya wa.” ¹⁸ Aku a rongoi ulada, n mawura ma pige, n
makpankashilā, n ugbaḅa u iyamba u pige u dā u wurai i'ya
a'ari a yansai an ama a'ari a likimba. ¹⁹ Ugbaḅa u iyamba
vi u pecei ilyuci i pige i Babila aḅon a tatsu. Ilyuci i pige i

pige i likimba i wasasai gba gba. Kashila ka cibai inyushi i Babila gba aku u zuwai Babila vi u soi mini ma cinwi ma mako ma ne; wata, upan u pige u ne. ²⁰ An iyamba i gbadai nala, aku gba iyamba i mere ma mini na nsasa a puwain. ²¹ Mini ma atala ma pige* ma araji a le a rawai uratsanaka evu n amangatawun (100) ma rukpusai a zuba u ama. Adama a nala ama a wishai Kashila, an u wokoi aya u sukunku le usara vi.

17

Kashankala n kadin

¹ Katsumate ka zuba ka te asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere yi ka tuwai ara va aku ka danai, "Tuwa na n wenike vu tyoku da a ka yanka kashankala ka ya dem u revei vi mavura; wata, ilyuci i pige i'ya a mai asu u da agata a'ari ushani. ² Ngono n likimba n vakusu ta n eyi, kpm ire i unamba u uwono u ne tyoku u mara ma ma makai ya dem a likimba da i'ari."

³ Kpm asuvu a kuwene ka Kulu ku zuwai n wenei vi, katsumate ka pura mu ubana a mete. Pini de n cinai uka ndishi a zuba u kadin ka san kpayaya. A korongi inyashi i Kashila a ikyamba i ne gba, kpm wa ta n a'aci a shindere n avana kupa. ⁴ Uka vi u ukai aminya a tsugono a da a'ari n ushili u galura n san kpayaya. Kpm dem u ukai ili i ikali i zinariya, n atali a ikebe† icun kau-kau. A kukere ku ulyaki ku ne u banai mako ma a yain n zinariya ushadangi n ili i icadi; wata, ili i icadi n ashinda a tsishankala tsu ne. ⁵ A korongi kala ka kari n kalen usokongi a kucen ku ne. Kala ka danai, "Mpa Babila Kacirani, anuku a ashankala, uza da u gitai ili i icadi gba a likimba."

⁶ Aku n wenei uka vi ugutukpi an u soi mpasa m ama a Kashila, aza da a wunai adama a da a dansai ukuna u Yesu.

An n wene yi n yain majiyan. ⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka wece mu, "Ndya i zuwai vu yain majiyan? Ma tonuko vu ta ukuna u usokongi u uka u na vi n kadin ka u yuwai uza u a'aci a shindere n avana kupa vi. ⁸ Kadin ka vu wenei na vi wari ta n uma caupa, shegai gogo-na kakushe ka. Ciga da wa ciga u wuta asuvu a kadaka ka bawu kari n utyoku aku u bana asu u da a ka wacinsa yi. Ama da a'ari a likimba, aza da bawu Kashila ka korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma kahu uyan u likimba, a ka yan ta majiyan a webele baci kadin ki. Wari ta n uma caupa, gogo-na kakushe, shegai wa gono ta kpm.

* 16:21 Arajai a mini ma atala mi a rawa ta araji a kampakpa ka siminti.

⁹ “Va ciga tā katakasuvu n kakiri tsarā vu reve ili i na yi. A'aci a shindere a nala yi agalalā a dā asu u dā uka vi wari ndishi. A'aci yi ngono n shindere n dā dem. ¹⁰ Ngono n tawun n rukpa de, gogo-na ma teli ma ma lya tsugono, kpmam ma shindere mi kotsu ma tuwā wa. Shegai tsugono tsu ne tsa barakpa wa. ¹¹ Kadin ka kari n uma caupa vi kpmam gogo-na u kuwai vi, aya magono ma kullā. Wā tā tyoku ngono n shindere mi, kpmam a asu u uwacinsa u dā wa bana.

¹² “Avana kupa a dā vu wenei vi, ngono kupa n dā bawu n gitai ulya tsugono n dā, shegai a ka wusha tā ucira u dā a ka lya tsugono tyoku u ngono hal ulapa u uwule u te kaḥolo n kadin ki. ¹³ Gbā a ka wushuku tā a naka yi ucira n tsugono tsu le. ¹⁴ A ka yan tā kuvon n Maku ma Kondom mi, shegai Maku ma Kondom mi ma lya tā ucira u le, kpaci aya Asheku a zuba u isheku gbā, kpmam Magono ma a zuba u ngono gbā. Ama a ne a dā u isaī kpmam u dangasai a ka tonono yi tā kain dem.”

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ki ka tonoko mu, “Agatā a dā vu wenishei nala vi; wata, a asu u dā kashankala ki kari ndishi, ama a dā n kakumā ka ama n iyamba n aletsu. ¹⁶ Kpmam avana kupa n kadin ka vu wenei vi a ka kovo tā kashankala ki. A ka wusa yi tā gbā ili i'ya wari n i'ya, aku a asaka yi kataḥa. A ka karasa tā ikyamba i ne, aku akina a koruso a lya yi gbā. ¹⁷ Ngono kupa mi ma yan tā nala kpaci Kashilā ka ka zuwai gbā afoḥi a ne a shadangu. Adama a nala a ka wushuku tā a naka kadin ki ucira n tsugono tsu le. A ka naka tā kadin ki karingā hal she Kashilā ka zuwa afoḥi a ne a shadangu. ¹⁸ Uka dā vu wenei vi, ilyuci i pige i ucira i'ya, i'ya magono ma ne ma lya tsugono tsu ngono n likimba gbā.”

18

A wacinsai Babila

¹ An kuwene ku uka dā u kumbai kadin ki ku wurai, n wene tā katsumate ka zuba ka roku ka cipā a iyamba. Wā tā n ucira cika, aku katyashi ka ka lada ka ka wutusa ara ne ka wakanai likimba. ² U salai n kalagatsu ka ucira:

“Ilyuci i pige i Babila i wasa de.

Ama a'a kpmam pini wa,

shegai ityoni i cingi kau-kau i ashinda i'ya i'ari pini.

Gbā nnu ma ashinda mā tā pini.

³ Gbā iyamba i so tā marā ma ne, adama a dā u lai uciga tsishankala.

Ngono n likimba n yan tā tsishankala n eyi, kpmam gbā aza a tsilaga a tsarā tā ikebe ushani adama a dā u la tā uciga ili i shinga i shinga.”

⁴ Aku n panai kalagatsu ka roku a zuba ka danai:

“Wutai pini a ilyuci i nala yi, ama a va,
kotsu i yain unyushi u cingi tyoku da u yain wa,
kotsu kpam i wushi mavura ma wa wusha wa.

⁵ Unyushi u ne u yan ta kazana ka ka rawai a zuba,
Kashila kpam ka asansa n ili i cingi i'ya u yansai wa.

⁶ Yankai Babila dem tyoku da u yankai aza roku.
I tsupuka yi ili i cingi i'ya u yansai hal kure.
I fobusuko yi mara ma ma rawai ucira kure
tyoku da u fobusukoi aza roku.

⁷ U naka ta kaci ka ne tsupige cika
u tsara kpam gba ili i'ya wa ciga.
I naka yi upana u ikyamba n unambukatsuma cika.
U yanka ta kaci ka ne aradi, u danai,
'Mpa na n dusuki,
mpa uka da wa lya tsugono.

Mari n vali da wa kuwa mu wa,
adama a nala ma saka yi wa.'

⁸ Adama a da uka vi u yain aradi nala,
wa barakpa wa,
Kashila ka yan yi ta mavura n mabala,
n ukpa u ama a ne, n kambulu.
Akina a ka lya yi ta,
kpaci Kashila, uza da u yanka yi afada,
wa ta n ucira cika.”

⁹ “Ngono n da a yain tsishankala kpam a pecei utsari u ne, a
ka wene ta kanga ka ukana u akina a da a ka lya yi, aku a sai
a namgba katsuma adama a nala yi. ¹⁰ A shamgbai a mbari,
kpaci a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u da u tsara yi
kotsu u tsara le dem wa. A danai,

“ Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi,
ilyuci i pige i Babila,
kpaci mavura ma vunu ma tuwa ta
a asuvu a ulapa u uwule u te!’

¹¹ “Kpam aza a tsilaga a likimba a ka sa ta a namgba
katsuma adama a ne, kpaci gogo-na ko uza wa la wa tsila ili
i'ya a ka dengishe wa. ¹² Ili i'ya a ka dengishe vi i'ya zinariya,
n azurufa, n atali a ikebe,† n ityali. A ka tsara kpam katsili
ka aminya a da a lai tsugbere tsulobo, n aminya a mini ma
galura n san kpayaya wa. A ka tsara uza da wa tsila ndanga
n da mari n magulani ma shinga, n ili i'ya a yain n a'anga a
karon, na ndanga ma ikebe wa. Nala dem n urim u shili, n
urim, n katali ka ikebe cika ka kuma. ¹³ A ka tsara uza da wa

tsila ili i magulani i kusan,* n ili i magulani i urunukpa, n i kusugburu wa. Nala dem n mini ma cinwi, n manivi, n kira, n ilya. Hal n anaka, na ncon, n adoki, na nringongo ma adoki ma ucanka ucanga a ka tsara katsili wa. Nala dem a ka tsara katsili ka agbashi, n ama da a kana a asu u kuvon wa.

¹⁴ “Aza a tsilaga yi a tonuko yi,
“ ‘Gba ili i'ya vari vu zuwukai a'eshi yi i kotso de,
kpm gba ili i'ya i lobonuso vu vi i puwan de,
vu buwa kpm utsara i'ya wa!’

¹⁵ “Aza a tsilaga a ne, aza da a yain utsari a asu u dengishike yi ili i nala yi, a ka shamgba ta a mbari, adama a da a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u da u tsara yi kotsu u tsara le dem wa. A ka sa ta a nangba katsuma. ¹⁶ A ka dana ta,
“Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
Wari u tsu uka ta aminya a ikebe
a da a'ari n mini ma galura n san kpayaya.
U uka ta dem ikali i icanga i zinariya,
n atali a ikebe† icun kau-kau!

¹⁷ A asuvu a ulapa u uwule u te u da a nngasai gba utsari u ne!

“Atigi† a a'atsu a pige n ayain a manyan a le ka6olo n aza a nwalu a mini yi, n aza a tsilaga tsu ili i'ya a ka cangasa pini a a'atsu yi a ka shamgba ta a mbari. ¹⁸ A ka sa ta cika an a wenei kanga ka ukana u akina ka kari yi ulya vi, ‘Kotsu a'ari a yan ilyuci tyoku u ilyuci i ucira i na yi wa!’

¹⁹ “A ka polusuko ta a'aci a le kabuta tsara a wenike unamgbukatsuma u le. Kpm a ka dana ta:
“ ‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
Tsu yan ta utsari adama a udukuyan u ne.
Kpm gogo-na a asuvu a ulapa u uwule u te gba u puwan de.’

²⁰ Eda aza da i'ari a zuba yanyi ipeli,
i yain kpm mazanga,
kpac Kashila ka wacinsa de Babila.
Ama a Kashila ka6olo n asuki
n aza da a tsu dansa akani a Kashila
a ka yan ta mazanga.
Kpac Kashila ka kidaga de Babila ugana
adama a ili i cingi i'ya u yansa ka da.”

²¹ Aku katsumate ka zuba ka ucira ka bidyai katali ka pige, yavu ka a tsu wurika kira, aku u vutala ka a kushiva, u salai:
“Babila, avu ilyuci i ucira,
tyoku da Kashila ka wacinsa vu n ucira da na

* **18:13** A asuvu a ili i magulani yi, a 6olomgbono ta pini n mar, n furankinsen. Ili i te i'ya n ili i'ya arevi a tukoi Yesu kune a'ayin a da a matsa yi.

tyoku ḁa n vutaḁai katali ka na ki!

Avu ilyuci i na yi, ama a ka doku a ka wene vu kpm wa.

²² Ama a ka doku a ka pana a kemi kpm molo wa,

ko ashipi, ko kpm ama a fulusa avula n igbali wa.

Uza wa doku wa yan kpm manyan a asuvu a vunu wa.

Uza wa doku wa pana mawura ma kira kpm wa.

²³ Uza wa doku wa wene katyashi ka ncikalu a asuvu a vunu kpm wa.

Uza wa doku wa pana kpm kalagatsu ka kalobo n makere a yain iyolo wa.

Aza a tsilaga a vunu alya a'ari a lakai ucira a asuvu a likimba naha.

Tsuboci tsu vunu tsu yinsa ta ama a likimba gba.

²⁴ Kashila ka yanka ta Babila mavura

kpaci ilyuci yi i wuna ta aza da a dansai akani a Kashila,

n aza da a'ari ama a Kashila.

Mayun da, Babila wuna ta ama a likimba ukyawan."

19

Ama da a'ari a zuba a cikpalai Kashila

¹ An katsumate ka zuba ka ucira ka nala ka kotsoi kadyan-shi, aku n panai mawura ma kakuma ka ama a zuba, a ka salasa:

"Cikpalai Kashila!

Iwauwi, n tsupige, n ucira i Kashila ka tsunu i'ya!

² Mayun da kpm dere da tyoku da u tsu yan ama a cingi afada.

U yawunsa de tyoku da wa yanka kashankala ka pige ka nala ki mavura,

uza da u zuwai ama a likimba a yain tsicingi a asu u da a yain tsishankala n eyi.

Kashila ka tsupa yi ta kpaci u wuna ta agbashi a ne."

³ Aku a doki a salai:

"Cikpalai Kashila!

Kanga ka ukana u akina ka ilyuci i pige yi ka 'yanga ta a zuba hal ubana bawu utyoku!"

⁴ Nkoshi kamanga n ama a nishi mi n ili i uma i nishi yi a kudangi a lyakai Kashila kayala, uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono. A danai, "Ami! Cikpalai Kashila!"

Abiki a iyolo a Maku ma Kondom

⁵ Aku n panai uza roku wa isa pini a karatsu ka tsugono ki, u danai,

"Gba ama,

azapige n aza da bawu a'ari azapige.

Aza da ya lyaka Kashila kayala, danai,

'Tsu naka vu ta tsupige.' "

⁶ Aku n panai mawurā ma kakumā ka ama a zuba a ka salāsa yavu mawurā ma mini ma pige ma ma rukpusā kpmam yavu mawurā ma makpankashilā ma pige. N panāka le a ka dansa:

“Cikpalai Kashilā!

Kpaci Magono ma Zuba Kashilā

Uza u Ucira Gbā aya Magono!

⁷ Tsu yanyi ipeli n mazānga.

Tsu cikpalai tsupige tsu ne.

Kpaci a'ayin a dā a ka yan iyolo i

Maku ma Kondom mi a rawa de.

Ukasavu vi u fobuso de

kaci ka ne adama a iyolo yi.

⁸ Kashilā ka nākā yi tā aminya a pun,

a dā a lai aminya a tsugbere,

a dā a'ari sarara kpmam a ka lafa.”

(Aminya yi a dā ili i shinga i'ya ama a Kashilā a ka yansa.)

⁹ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Korongu na: Kashilā ka zuwuka tā gbā uza dā baci dem a libanai a asu u abiki a iyolo i Maku ma Kondom mi unā u shinga.” Katsumate ka zuba ki ka danai kpmam, “Ili i'ya Kashilā ka dansai na vi mayun dā.”

¹⁰ Aku n kudāngi a a'ene a katsumate ka zuba ki tsarā n lyaka yi kayala, shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu n tyoku u Atoni a dā a buwai, n gbā aza dā a kanai ukuna u mayun u dā Yesu todugboi. Cikpalai Kashilā!”

Ukuna u mayun u dā Yesu todugboi vi u dā u tsu zuwa ama a dansa akani a Kashilā.

Uza dā u yuwai kadoki ka eri

¹¹ Aku n wenei zuba kukpai, n wenei kadoki ka eri kari kushani pini. Uza dā u yuwai ka vi kala ka yi Uza u Maci n Uza u Mayun. U tsu yan tā afada a ne dere, kuvon kpmam dere.

¹² A'eshi a ne a ka lafa yavu akina, aku u ukai ifuni ushani a kaci ka ne. A korongu tā kala ka ne a ikyamba i ne, shegai aya koshi u revei ka. ¹³ U ukai matogo ma a rumbugi a asuvu a mpasa. Kala ka ne ka, “Udani u Kashilā.” ¹⁴ Asoje a zuba a yuwusai adoki a eri a ka tono yi. A ukusai aminya a pun a dā a lai aminya a tsugbere, a dā a'ari sarara. ¹⁵ Burundu u kulya u wutai a unā u ne, kpmam n u dā wa yan manyan u yain kuvon n uyamba. Wa lya tā tsugono tsu le n kalangu ka urim. Wa wenike tā upan u pige u Kashilā Uza u Ucira Gbā a asu u upisha cinwi a kadaka ka upishisa mini ma cinwi. ¹⁶ A kapashi ka matogo ma ne ma ma palai maguta ma ne a yain ikorongi i na:

MAGONO MA NGONO N ASHEKU A ISHEKU.

¹⁷ Aku n wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kaara. U salakai gba asakali a da a ka imkpusa a zuba n kalagatsu ka ucira, u danai: “Tuwai! Bolomgbonoi i lyai ilikulya i abiki ushani i'ya Kashila ka tuwa ka fobusuko da! ¹⁸ Tuwai! Takumai ikyamba i ngono, n atigi, n asoje, kabolo n ikyamba i adoki n ikyamba i ayuwi a le. Tuwai! Takumai ikyamba i ama gba: agbashi n aza da bawu a'ari agbashi, azapige n aza da bawu a'ari azapige!”

¹⁹ Aku n wenei kadin na ngono n likimba gba, kabolo n asoje a le, a bolomgbonoi tsara a yain kuvon n uza da u yuwa i a zuba u kadoki ki n asoje a ne dem. ²⁰ Aku a kana kadin ki kabolo n matsumate ma kaban uza da u yanka yi ikunesavu yi. (U yansa ta ikunesavu i nala yi tsara u yinsa aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da kpam a lyakai kameli ka ne kayala.) Kadin ki n matsumate ma kaban mi a vutala le ta n uma u le pini a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. ²¹ Uza da u yuwa kadoki ki u wunusai asoje a le gba n burundu da wari a uwutusai a una u ne. Aku gba asakali yi a takumai ikyamba i le a cuwusai hal ucuwi u leje le.

20

Ayen kazu (1,000)

¹ An uza da u yuwa kadoki ki u lyai kaci ka kadin ki, n matsumate ma kaban n asoje a le dem, aku n wenei katsumate ka zuba ka roku kari ucipa a iyamba, ubani n makukpunku ma kadaka ka bawu kari n utyoku n ikani i araji a kukere ku ne. ²⁻³ Katsumate ka zuba ki ka kana ubungu vi; wata, kali ka nala ka kari tun caupa vi ka a tsu isa Kalapansi ko kpam Kanangasi.* U bidyai ikani yi u sira yi mai n i'ya. Aku u vutala yi a kadaka ka bawu kari n utyoku. N makukpunku ma wa bana a kukere ku ne ki ma u gbagiryai utsutsu u kadaka vi, aku u zuwai iryoci pini a utsutsu vi tsara ko uza u kupa wa. Kalapansi ki ka rongo ta pini hal ayen kazu (1,000), adama a nala wa doku wa yinsa kpam ama a likimba wa. Ayen kazu yi a wura baci, katsumate ki ka asaka yi ta ve a'ayin kenu.

⁴ Aku n wenei aratsu a tsugono, kpam aza da a'ari ndishi pini a zuba le alya ama da Kashila ka nakai ucira u da a ka lya tsugono. Alya a'ulu a aza da atokulalu a kidasai a'aci a le adama a da a dansai akani a Yesu n kadyanshi ka Kashila. Ama a nala yi a lyaka kadin ko kameli ka ne kayala wa, kpam a wusha kugyan ku ne a acen a le ko a akere a le wa. A gonoi a yain uma aku a dusuki a aratsu a tsugono, a lyai tsugono kabolo n Kirisiti Kawauwi hal ayen kazu. ⁵ A'ayin a kagita a

* 20:2-3 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

da pa vi a da Kashilā ka 'yangasa akushe a ukpa. (Akushe a da a buwai a gono n uma wa, she a'ayin a da ayen kazu yi a kotsoi.) ⁶ Aza da Kashilā ka 'yangasai a ukpa a'ayin a nala yi a yan ta ipeli cika; alya ama a ne. A ka wuna le a kushiva ku akina wa; wata, ukpa u ire u da la vi. Shegai a ka gbashika ta Kashilā n Kawauwi ka u dangasai tyoku u adarakpi, kpm a ka lya ta tsugono kabolo n eyi hal ayen kazu.

Kashilā ka lyai kaci ka Kanangasi

⁷⁻⁸ An ayen kazu yi a kotsoi, katsumate ka zuba ki ka asakai Kanangasi a asu u da a'ari a sira yi caupa vi, wa wuta ta u yinsa iyamba n aza da a wacuwai a asuvu a likimba gbā. Iyamba i nala yi i'ya a ka isa Gogu n Magogu. Wa tuko le ta a asu u te a asu u da a ka yan kuvon. A ka yan ta ushani cika hal gbam ko uza wa fuda wa kece le wa. ⁹ A wacuwai a asuvu a likimba a kyawain a asu u da ama a Kashilā a zuwai agali; wata, ilyuci i'ya wa ciga. Shegai akina a wuta i zuba a wacinsa le. ¹⁰ A'ari a vutala de kadin ki n matsumate ma kaβan mi a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri, aku a vutalai kpm pini Kalapansi, uza da u yinsai ama a na yi gbā. Akina yi a ka zuwa le ta a pana ikyamba kaara n kayin hal ubana bawu utyoku.

Afada a makorishi

¹¹ N wenei karatsu ka tsugono ka pun ka pige, aku n wenei uza da wari ndishi pini vi. An u wenikei kaci ka ne, aku likimba n zuba a puwain kpm ko uza u doku u wene le wa. ¹² N wene ta kpm gbā ama da a kuwusai a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono ki, azapige n aza a kenu. Aku a kukpai itagarada i'ya a korongusi ili i'ya ya dem yansai. A kukpai kpm tagarada roku; wata, Tagarada u Aza a Uma. A yanka ta akushe yi afada ya dem n ili i'ya u yain, tyoku da a korongi pini a itagarada yi. ¹³ Aza da a kuwai a kushiva a banai dem tsara Kashilā ka yanka le afada. Ukpa n Asu u Akushe a tukusoi ama da a'ari ara le, aku Kashilā ka yanka le afada ya dem n ili i'ya u yain. ¹⁴ A vutalai Ukpa n Asu u Akushe a kushiva ku akina. (Kushiva ku akina ku nala ki ka ukpa u ire.) ¹⁵ Aku a vutalai ama a kushiva ku akina ki; wata, uza da baci dem kala ka ne bawu kari ukorongi a asuvu a Tagarada u Aza a Uma.

21

Zuba u savu n likimba u savu

¹ An n kotsoi uwene kuwene ka Kashilā ka yanka ya dem afada, aku n wenei zuba u savu n likimba u savu. Zuba u kagita n likimba u kagita a puwain, kpm kushiva ku buwa wa, ko kenu. ² N wenei kpm ilyuci i pige i'ya a wulukpei i'ya

Kashilā ka suki; wata, Urishelima u savu, u wutaḡi a zuba wa cipā a iyamba. Ilyuci i pige yi tyoku u uka ḡa u ukai aminya a iyolo a ne ḡa wari, kpam u fobusoi u gawunsa n vali u ne. ³Aku n panai kalagatsu a karatsu ka tsugono, ka danai, “Gogo-na kuwa ku Kashilā ka ḡa n ama! Wa rongo ḡa n ele, kpam a ka woko ḡa ama a ne. Kashilā n kaci ka ne wa rongo ḡa n ele kpam wa woko ḡa Kashilā ka le. ⁴Wa yansaḡa ḡa meshi ma le gbā. Ko uza wa kuwā kpam wa. Uza wa namgba kpam katsumā wa, ko u saḡi ko kpam u doku u pana ikyamba wa. Ili i cau i'ya i kotso ḡe.

⁵Uza ḡa wari ndishi a karatsu ka tsugono ki u danai, “Webeleḡi! Ma gonusuko ko ndya wa i savu!” Aku u tonuko mu, “Korongu na, kpaci idani i na yi mayun ḡa kpam a ka wushuku ḡa n i'ya.”

⁶Kpam dem u dana ḡa, “N yan ḡe gbā ili i na yi! “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagitā mpa dem Makorishi. Ma naḡa ḡa aza ḡa a ka pana kakuli mini ma uso a keshi ka mini ka ka naḡa uma gbani, bawu a tsupai ko i te. ⁷Gbā aza ḡa baci dem a lyai kaci a ka wusha ḡa ili i na yi gbā: Ma woko ḡa Kashilā ka le, kpam a ka woko ḡa mmuku n va. ⁸Shegai gbā ama a na yi; wata, aza ḡa a kpaḡḡai ukawunku adama a uwonvo, n aza ḡa a asaḡai upityanangu na mpa katsupi ka le ka kushivaḡ ku akina ka kari urāna n akina a eri. A ka tsupa ḡa dem aza ḡa a nangasai kaci ka le n unyushi u cingi, n aza a mawunuka, n ashankala n akina yi. A'eli, n aza ḡa a ka gbashika ameli, n aza a kaḡan, asu u le u ḡa kushivaḡ ku akina ka kari urāna n akina a eri. Ukpā u ire u ḡa la vi.

Urishelima u Savu

⁹Katsumate ka zuba ka tuwaḡi ka tonuko mu, “Tuwaḡi n wenike vu makere ma ma yan iyolo n Maku ma Kondom mi.” (Katsumate ka zuba ka na ki uza u te ḡa a asuvu atsumate a shindere a ḡa a'ari n abelu a shindere a usara u shindere u ḡa a yain a makorishi.) ¹⁰Kulu ku Kashilā ku tonoi na mpa, aku katsumate ka canga mu ubana a zuba masasa ma ugadi. Aku u wenike mu Urishelima ilyuci i pige i uwulukpi i'ya Kashilā ka suki, i wutaḡi a zuba ya cipā a iyamba. ¹¹I shadangi n tsupige tsu Kashilā kpam ya laḡa n katyashi ka shili usatari n mini ma avuku tyoku atali a ikebeḡ cika a ḡa a'ari sarara yavu madubu ma ma wundyamgbanaḡa. ¹²Kasaga ka kari n ugbami ka ugadi cika ka kyawain i'ya. Itsutsu kupa n i re i'ya pini, kpam utsutsu dem katsumate ka zuba ka pini ka wundya u ḡa. A itsutsu yi a korongu ḡa pini a'ala a agali a aza a Isara'ila kupa n a re, utsutsu dem kala ka te. ¹³Kaḡon dem ka ḡa n itsutsu i tatsu: i tatsu a kasana, i tatsu a gadi, itsutsu i tatsu a ḡaka, i tatsu kpam a kalivi. ¹⁴Kasaga ka ilyuci ki ka ḡa n atali kupa n a re a kami, katali dem a korongu ḡa pini kala ka

kasuki ka te a asuvu a asuki kupa n a re a Maku ma Kondom mi.

¹⁵ Katsumate ka zuba ka ka dansa na mpa vi ka banai kalangu ka zinariya. Ka wa ratsanaka ilyuci i pige, itsutsu, n kasaga ka ilyuci ki. ¹⁶ An u ratsanakai, u wenei i'ya yavu akpati da ugadi n upeti n akumgbi a ne a'ari derere. Uratsanaka u akpati vi mel kazu ka te n amangatawantawun (1,500) u da. * ¹⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka ratsanakai kasaga ki, n uratsanaka u tsunu, upeti u ne u rawa ta udeshe amangatawanre n kupa n u teli (216). ¹⁸ N atali a da a ka lada san n mini ma avuku a da a makai kasaga ki. Gba ili i'ya i'ari a ilyuci yi n zinariya da wari sarara cika hal wa lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yain i'ya. ¹⁹⁻²⁰ Asuvu a atali kupa n a re yi katali dem ka ta kau kpm ka ikebe a kami ka kuma ki. A roku a shili a da, a roku tani mini ma tsulon ma le, a roku tani mini ma avuku ma le, a roku kpm mini ma lima icun i mabucu ma ivashi i akaryabi.† ²¹ Itsutsu kupa n i re yi ityali i ikebe† i'ya cika. Utsutsu dem n utyali u te u da a yankai u da. Ure u pige u ilyuci vi n zinariya u da wari sarara katyashi ka ne ka lada yavu madubu ma ma wundyamgbanaka da a yankai u da.

²² N wene kuwa ku ulya kayala pini a ilyuci i pige yi wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba n Maku ma Kondom alya kuwa ku ulya kayala ku ne. ²³ Ilyuci i pige yi ya ciga kaara ko uwoto a naka katyashi pini wa. Kpaci tsupige tsu Kashila tsa tsa lada pini aku Maku ma Kondom ma wakanai asu vi yavu macikalu. ²⁴ Gba ama a likimba a rongo ta pini a katyashi ka ka lada pini a ilyuci yi. Kpm ngono ma tukuso ta utsari u le pini. ²⁵ Itsutsu i ilyuci yi ukukpi u da ya rongo kain dem. A ka gidaku i'ya wa, kpaci kayin ka pini asu vi wa. ²⁶ Ama a ka tukuso ta pini gba ili i shinga n i karinga pini a ilyuci i pige yi. ²⁷ Ili i cingi i'a la i'ya a ka asaka i uwa pini asu vi wa. Nala dem uza da baci dem u yain ili i uwono, ko kaban a ka asaka yi u uwa pini wa, shegai aza da a korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma u da Maku ma Kondom mari n u da.

22

Agata a da a tsu naka uma

¹ An katsumate ka zuba ki ka wenike mu ilyuci i savu yi, aku kpm u wenike mu agata a da a'ari n mini ma ma tsu naka

* **21:16** Ugadi u kasaga ka ka kyawain ilyuci yi, u rawa ta nwalu ma ukyawan uyamba u Najeriya kure n kagbidi. † **21:19-20** Atali kupa n a re yi, katali dem ka ta n kala ka ne: ka kagita ka jaspera, aku safiru, n agatu n zumurudu n onis n yakutu n kirisolati n berili n tofazu n kirisofaras n yakinta n ametis.

uma. A ka laɗa cika yavu madubu ma ma wundyamgbanaka. A gitai uyene a karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi. ² Ma yenei a mere ma ure u ilyuci vi. Nɗanga n ɗa n tsu matsa mmuku n ɗa n tsu naka uma n gbonguroi pini a apashi a re gba a agata yi. Kayen dem a tsu matsa ta ilimaci kupa n u re; wata, kuten a uwoto. Ama a likimba a tsu yanka ta avuku a le aguma a tanasa mballa. ³ Ili i'a la i'ya Kashila ka yankai una u cingi pini a ilyuci yi wa. Karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi a ilyuci yi i'ya ka rongo, kpam agbashi a ne a ka gbashika yi ta. ⁴ A ka wene ta upetiwa'eshi u Kashila n kala ka ne ukorongi a acen a le. ⁵ A ka doku a yain kayin kpam wa. A ka ciga kpam katyashi ka macikalu ko ka kaara wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila ka naka le ta katyashi. Kpam a ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.

Utuwa u Yesu

⁶ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Idani i na yi mayun ɗa, a wushuku kpam n i'ya. Magono ma Zuba Kashila uza ɗa u nakai Kulu Keri ku ne a asu u ntsumate, u suku ta katsumate ka zuba ka ne ka wenike agbashi a ne ili i'ya ya tuwa ya gita gogo.”

⁷ Yesu danai, “Panai na! Ma ta a utuwa gogo. Tagarada u na u dana ta ili i'ya ya gita gogo-na n ubana a kapala. Kashila ka zuwuka ta aza ɗa a tonoi u ɗa una u shinga.”

⁸ Mpa Yahaya, uza ɗa n panai kpam n wenei gba ili i nala yi. An n kotsoi upana n uwene i'ya, aku n kuɗangi a a'ene a katsumate ka zuba ka ka wenike mu ili yi gba tsara n lyaka yi kayala. ⁹ Shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu, n atoku a vunu ntsumate, kpam n gba ama ɗa a wenei karinga ka idani i tagarada u na vi. Lyaka Kashila kayala!”

¹⁰ Aku u tonuko mu kpam, “Kotsu vu kimba ili i'ya a danai a tagarada na vi a kaci ka ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwa ya gita a kapala wa. A'ayin a ɗa ili i na yi ya gita a ka rawa de gogo. ¹¹ Asaka gba aza ɗa a ka yansa tsicingi a rongo uyansa tsicingi hal kain ki ka rawa. Aza ɗa kpam a ka yansa ili i icadi a rongo uyansa i'ya. Aza ɗa kpam a ka yansa ili i shinga, a rongo uyansa ili i'ya i'ari i shinga, aza ɗa kpam a'ari uwulukpi a suma uyansa tsicingi.”

¹² Yesu doki u danai, “Panai na! Ma ta a utuwa gogo. Ma ta a utuwa n tsupa ko kpam n yanka gba ama mavura a ili i'ya a yansai. ¹³ “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa Uza u Iyan mpa kpam Uza u Utyoku.

¹⁴ “Kashilā ka zuwuka tā aza dā a zai ntogo n le sarara unā shinga, kpam adama a nala, a ka fudā tā a ka lya ilimaci i ndanga n dā n tsu nākā uma kpam a wura a itsutsu a uwa a asuvu a ilyuci yi. ¹⁵ Shegai a ka bishinka tā ama a na u'uwa a asuvu a ilyuci yi: aza dā a gonukoi kaci ka le n ashindā adama a unyushi u le, n aza a uyansa tsukunu, n aza a uyansa tsishankala. A ka bishinka tā dem aza a magalākā, n aza dā a ka lyasāka ameli kayala, n gbā aza dā a tsu dansa kaḅan.

¹⁶ “Mpa Yesu, n suku tā katsumate ka zuba ka vā ka nākā dā akani a na yi a a'uwa a Atoni. Mpa Kami; wata, Matsikaya ma Dawuda Magono. Mpa Katala ka Kpasani.”

¹⁷ Kulu Keri n ukasavu u Maku ma Kondom mi a danai, “Tuwā!” Uza dā baci u panai akani a na yi asākā u dana, “Tuwā!” Uza dā baci wa pana kakuli u tuwā, uza dā baci dem wa ciga, asākā u kene mini ma uma gbani.

Makorishi

¹⁸ Mpa Yahaya dā ma rono atsuvu a uza dā baci dem wa pana akani a kaci ka ili i'ya ya gitāsā gogo-na, kpam n i'ya ya tuwā ya gitā a kapala i'ya n korongi a tagarāda u na vi: Uza u doku baci ili a asuvu a akani a na yi, Kashilā ka doku yi tā dem mavura ma ne. Wa yanka yi tā mavura n usara u shindere u dā n yain kadyanshi ka le pini a tagarāda u na vi. ¹⁹ Kpam uza u takpa baci ili a asuvu akani a na yi, Kashilā ka bishinka yi tā utsarā unā u shinga u dā a dansai a tagarāda na vi. Kashilā kpam ka bishinka yi tā ulya ilimaci i madāngā ma unākā uma, kpam wa asākā vuma u nala vi u rongo a ilyuci i uwulukpi i nala yi wa.

²⁰ Yesu, uza dā u danai ili i na yi mayun dā, u dana tā, “Mayun dā, mā tā a utuwā gogo.”

Ami. Tuwā, Yesu Asheku!

²¹ Asākā Yesu Asheku u wenike gbā dē ukuna u shinga u pige u ne. Ami.